Bu Pdf Birlikteam a məxsusdur

T.me/birlikteam

Götürəndə imzanı dəyişməyin.
Dəyişənə HALALLIQ VERİLMİR!

t.me/birlikteam

Mündəricat

Ön söz 1

Fonetika 2

Saitlər, növləri və tələffüzü 2

Samitlər, növləri və tələffüzü 3

Ahəng qanunu 7

Heca və vurğu 8

Sözün fonetik xüsusiyyətləri 11

Orfoqrafiya. Orfoepiya 31

Orfoqrafiya 31

Orfoepiya 42

Orfoqrafiya və orfoepiya (ümumi) 47

Leksika 53

Sözün leksik və qrammatik mənası 53

Sözün həqiqi və məcazi mənası. Təkmənalı və çoxmənalı sözlər. Terminlər. Arxaizmlər 60

Omonimlər. Sinonimlər. Antonimlər 62

Frazeoloji birləşmələr 73

Söz yaradıcılığı 76

Sözün tərkibi: kök və şəkilçi 76

Şəkilçilərin növləri 87

Sözün başlanğıc forması 90

Eyniköklü sözlər 91

Sözün quruluşca növləri 94

İsim **99**

Konkret və mücərrəd isimlər. Tək və cəm isimlər.
Ümumi və xüsusi isimlər 99

İsmin quruluşca növləri 100

İsmin mənsubiyyətə görə dəyişməsi 102

İsmin hallanması 105

İsimlərin yazılışı və tələffüzü 114

İsmin morfoloji xüsusiyyətləri. İsmin cümlədə rolu 117

Sifət **123**

Sifətin və onun quruluşca növləri 123

Sifətin müqayisə dərəcələri 128

Sifətin isim kimi işlənə bilməsi. Sifətlərin yazılışı 130

Sifətin morfoloji xüsusiyyətləri. Sifətin cümlədə rolu 131

Say **135**

Sayların quruluşca növləri. Sayların mənaca növləri 135

Sayın morfoloji xüsusiyyətləri. Sayların isim kimi işlənə bilməsi.
Sayların yazılışı 137

Əvəzlik **141**

Əvəzliyin quruluşca növləri. Əvəzliyin mənaca növləri 141

O, bu əvəzliklərindən sonra vergülün qoyulması 145

Əvəzliyin cümlədə rolu 149

Əvəzliyin morfoloji xüsusiyyətləri 150

Feil **156**

Feilin quruluşca növləri 156

Feilin qrammatik məna növləri 157

Feilin şəkilləri. Feilin zamanları. Təsdiq və inkar feillər 160

İdi, imiş, isə hissəcikləri və yazılışı 165

Feilin morfoloji xüsusiyyətləri 166

Fonetika

Saitlər, növləri və tələffüzü

1. Hansı sözlərdə incə saitlərin hamısı iştirak etmişdir?
A) çiyələk, ördək
B) göbələk, ətirli
C) döyüşkən, geyim
D) üzük, əlifba
E) döyüşçü, zərbə

2. Hansı sözlərdə qalın saitlərin hamısı iştirak etmişdir?
A) odun, polad
B) qapı, qızı
C) sarı, çovğun
D) qızıl, yorğunluq
E) futbol, meydança

3. Hansı sözlərin tərkibində dodaqlanan sait iştirak *etməyib*?
1. günorta 2. dağınıqlıq 3. gündoğan
4. acizlik 5. təmirçilər
A) 2, 4, 5
B) 1, 5
C) 1, 3, 4
D) 2, 3, 4
E) 3, 5

4. Hansı cərgədəki sözlərin hamısı qalın saitlidir?
A) sinif, qalib, idrak, ütü
B) adam, kitab, odun, saqqal
C) ana, arı, küçə, uca
D) yaşamaq, namuslu, uşaq, varlıq
E) gülüdən, stul, qeyrət, bibi

5. Hansı cərgədəki sözlərin hamısı incə saitlidir?
A) sevimli, tələbə, şöhrət
B) məhriban, dost, yoldaş
C) təbəssüm, şagird, müəllim
D) canavar, yalquzaq, yırtıcı
E) sahil, dəniz, sərnişin

6. Sözlərdən hansında iki müxtəlif sait bir uzun sait şəklində tələffüz edilir?
A) səadət B) şair C) aila D) zəif E) şüa

7. Hansı sözlərdə saitlərin hamısı açıqdır?
A) külqa, ovlaq, meşə
B) gənclik, Füzuli, dirrik
C) baran, dərə, hünər
D) polad, ağac, dadlı
E) çiçək, dəmir, külək

8. Hansı cərgə dodaqlanmayan incə saitlərdən ibarətdir?
A) ə, ı, a
B) o, u, ə
C) ö, ü, ı
D) a, ı, o
E) e, ə, i

9. Sözlərdən hansında ancaq dodaqlanmayan saitlər işlənmişdir?
A) süzgəc
B) tabeçilik
C) murad
D) dözüm
E) Məlibubə

10. Hansı cərgədəki saitlərin yalnız biri incədir?
A) o, u, ı
B) u, ü, ə
C) ı, i, o
D) a, i, o
E) e, ə, i

11. Qalın saitli sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) üzüm, qoşun, sakit
B) baba, quzu, qışlaq
C) sarın, süzmə, görüş
D) dərin, muşin, oyun
E) tütək, ağac, əmi

12. Hansı cərgədəki sözlərdə uzun tələffüz olunan sait vardır?
A) ekran, ekipaj, uloğlu, enişə
B) abadi, avval, aqrab, ağar
C) ədavət, adalət, adalı, əlavə
D) amiqtə, amioğlu, amzakdar, amsıqlıq
E) ertə, erkən, erkək, ənənə

13. Sözlərdən hansında 2 uzun tələffüz olunan sait var?
A) qiraətxana
B) dəyanətli
C) afərin
D) leytenant
E) tərifnamə

14. Açıq-incə-dodaqlanmayan saitlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) o, ö B) ə, e C) ı, ü D) e, ü E) ö, ü

15. Hansı sözlərdə uzun tələffüz olunan sait işlənmişdir?
1. mülk 2. rituhat 3. mənə
4. telefon 5. murad 6. Füzuli
7. tabir
A) 1, 4, 6
B) 1, 2, 6, 7
C) 1, 3, 5
D) 4, 5, 7
E) 2, 4, 5, 6

16. Hansı sözdə [u] saiti uzun tələffüz olunur?
A) məhsul
B) Musa
C) nümunə
D) qovun
E) Qulu

17. Hansı sözdə [i] saiti uzun tələffüz olunur?
A) xəzinə
B) hazır
C) şəkil
D) xizək
E) inək

18. Sözlərdən birində uzun sait ikinci hecadadır.
A) sutira
B) sitra
C) yüdigar
D) əfsuna
E) heyvənamiz

19. Sözlərdən hansının tərkibində dodaqlanan sait iştirak *etmir*?
1. günortu 2. bağçılıq 3. dövlətlərarası
4. tələbkarlıq 5. xəlnəstəkeş
A) 3, 5
B) 1, 4, 5
C) 2, 3, 4
D) 1, 2
E) 2, 4, 5

20. Uzun saitli sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) Mənənət, çinar, çəyirtkə
B) ifadə, kitabxana, bina
C) sima, namimi, Nəbəvan
D) rahat, Nizami, heca
E) sitat, talim, sabun

21. Uzun saitli sözləri müəyyən edin.
1 2 3 4 5 6 7
hayar, inşaat, izim, nüfuzlu, növbə, mötəbər, lazım
A) 2, 4, 7
B) 1, 2, 4
C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 5
E) 2, 5, 6

22. Cərgələrdən birində bütün sözlərdə qapalı sait uzun tələffüz olunur:
A) uzuqə, qaxıl, bəxəbər
B) Füzuli, müsibət, qənimət
C) adbaad, adi, qənnadı
D) abı, asiman, mötəbər
E) daxili, xarici, Ramiz

23. Hansı sözdə uzun tələffüz olunan bir sait vardır?
A) malikanə B) laməkan C) nalayiq
D) naməlum E) amiranə

24. Hansı sözdə uzun tələffüz olunan bir sait vardır?
A) mərdanə B) Sabiranə C) acizanə
D) şairanə E) adilanə

25. Cərgələrdən birində bütün sözlərdə uzun tələffüz olunan qapalı sait vardır:
A) incə, kubok, aqibət
B) təsadüfən, xatirə, həqiqət
C) bivəfa, xəlifə, Səbuhi
D) kuzə, ərazi, təcili
E) həqiqət, abırlı, gümüş

26. Cərgələrdən birində bütün sözlərdə uzun tələffüz olunan qapalı sait vardır:
A) xüsusi, musiqi, təriqət
B) məruzə, nümayiş, etibar
C) asiman, ərazi, təəssüf
D) daxili, xarici, sənaye
E) mədən, mötərizə, memar

27. Hansı sözdə uzun tələffüz olunan iki sait vardır?
A) yüngülvari B) fövqəladə C) xaincəsinə
D) malikanə E) iqamətgah

28. Hansı sözdə iki uzun tələffüz olunan sait vardır?
A) tənqidi B) nümunə C) səadət
D) şərait E) alimanə

29. Hansı cərgədəki sözlərin yalnız birində uzun tələffüz olunan sait vardır?
A) həmrəylik, surət, səadət
B) təcili, qasid, səyyah
C) katib, siyasət, elan
D) şikayət, heca, ənənə
E) dirçəliş, mədəniyyət, tərcümə

30. Hansı sözdəki qalın-dodaqlanan-qapalı sait uzun tələffüz olunur?
A) xudahafiz B) Səbuhi C) hovuz
D) müsavat E) texnikum

31. Tərkibində uzun tələffüz edilən sait vardır:
1. kamal 4. kitab 7. xüsusi
2. laləzar 5. laureat 8. növbə
3. sonra 6. qurum 9. yaşıl
A) 1, 2, 4, 9 B) 2, 3, 7, 8 C) 3, 5, 6, 8
D) 2, 4, 5, 7 E) 3, 5, 7, 9

32. Hansı cərgədə ahəng qanunu pozulmuş sözlərdən yalnız birində uzun tələffüz edilən sait var?
A) mətanət, sahil
B) qiyafət, minarə
C) gümrah, şəhər
D) yeganə, nümunə
E) sənaye, stəkan

33. Hansı cərgədə ahəng qanunu pozulmuş sözlərdən yalnız birində uzun sait var?
A) yeganə, fabrik B) sənaye, bərabər
C) sükunət, hekayə D) elat, çinar
E) cəsarət, rəşadət

34. Tərkibində 4 [a] səsinin işləndiyi sözü müəyyən edin.
A) oratoriya B) orfoqrafiya
C) morfologiya D) maqnitofon
E) astronomiya

35. Eyler-Venn diaqramına əsasən "qapı"sözündəki saitlərlə bağlı doğru olanları müəyyən edin.

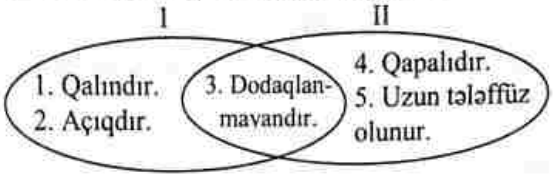

Samitlər, növləri və tələffüzü

1. Hansı sıradakı sözlərə saitlə başlanan şəkilçi artırdıqda ***q-ğ, k-y*** əvəzlənməsi baş ***vermir***?
A) çarıq, kəpənək B) qoruq, ürək
C) türk, şəfəq D) sümük, otaq
E) çiçək, yarpaq

2. Hansı sıradakı sözlərə saitlə başlanan şəkilçi artırdıqda ***q-ğ, k-y*** əvəzlənməsi baş ***vermir***?
A) qalstuk, dialoq B) əlcək, daraq
C) külək, buruq D) çiçək, qapaq
E) qonaq, ürək

3. Hansı sıradakı sözlərə saitlə başlanan şəkilçi artırdıqda ***q-ğ, k-y*** əvəzlənməsi baş ***vermir***?
A) çiçək, moruq
B) ələk, qapaq
C) qapaq, külək
D) monoloq, şərik
E) kiçik, qatıq

4. Tərkibində yalnız cingiltili samitlərin işləndiyi sözləri müəyyən edin.
A) daşqın, kənd B) ümid, ilıq
C) şaray, həssas D) ağac, bulaq
E) ildırım, yanğın

5. Saitlə başlanan şəkilçi artırdıqda hansı sözdə ***k-y*** əvəzlənməsi baş ***vermir***?
A) enlikürək B) daş-kəsək
C) ensiklopedik D) dirrik
E) dirsək

6. Saitlə başlanan şəkilçi artırdıqda hansı sözdə ***k-y*** əvəzlənməsi baş ***vermir***?
A) dirək B) çiçək C) ev-eşik
D) əzik-üzük E) aptek

7. [*k'*] səsinin tələffüz edildiyi sözü müəyyən edin:
A) maqnit B) kəpənək C) qaymaq
D) çörək E) nöqsan

8. [k'] səsinin tələffüz edildiyi sözü müəyyən edin:
A) fitnəkarlıq B) mütəkkə C) inikas
D) fantastik E) təqvim

9. Eynicinsli qoşasamitli sözlərin hansında qoşa kar samitlərdən ikincisi cingiltili tələffüz olunur?
A) qüvvə B) tənəffüs C) diqqət
D) əlbəttə E) hissə

10. Eynicinsli qoşasamitli sözlərin hansında qoşa kar samitlərin ikincisi cingiltili tələffüz olunur?
A) münəccim B) şappıltı C) məşəqqət
D) şəffaf E) rəssam

11. Saitlə başlanan şəkilçi artırdıqda hansı sözdə ***q-ğ*** əvəzlənməsi baş ***vermir***?
A) otaq B) yarpaq C) torpaq
D) uzaq E) aşiq

12. Saitlə başlanan şəkilçi artırdıqda hansı sözdə ***q-ğ*** əvəzlənməsi baş ***vermir***:
A) ispanaq B) pambıq C) ocaq
D) həssaslıq E) üfüq

13. Sonundakı cingiltili samiti kar qarşılığı ilə əvəz etdikdə mənası dəyişən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) bağ, ağac B) qəlb, sənəd C) rəng, qəlb
D) yağ, həsəd E) serviz, palaz

14. Əvvəlindəki cingiltili samiti kar qarşılığı ilə əvəz etdikdə mənası dəyişən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) dəftər, zaman B) bar, bağ C) durna, bidon
D) dar, dağ E) dəniz, dələ

15. Sonundakı cingiltili samiti kar qarşılığı ilə əvəz etdikdə mənası dəyişən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) tağ, sağ B) alaq, yaraq C) düz, sənəd
D) od, ad E) cəng, otaq

16. Hansı cərgədəki samit səslərin kar qarşılığı ***yoxdur***?
A) m, v, j, b B) m, c, z, y C) m, q, d, v
D) m, n, r, l E) m, b, r, l

17. Cingiltili qarşılığı olmayan kar samit işlənmiş sözü müəyyən edin:
A) fərman B) hədiyyə C) şəlalə
D) xatirə E) çətin

18. Hansı sözdə [q] samitinin kar qarşılığı vardır?
A) qaranquş B) çıraq C) miqyas
D) maqnit E) bank

19. Hansı sözdə bitişdirici samit işlənib?
A) körpünün B) körpülərin C) oxusa
D) çörəyin E) əlcəyin

20. Hansı qoşa samitli sözün tələffüzü yazılışından fərqlənir?
A) qüvvə B) sammit C) tıqqıltı
D) əlli E) rəssam

21. Yalnız kar qarşılığı ***olmayan*** cingiltili samitlərdən ibarət sözləri müəyyən edin.
A) gülləbaran, Nargilə
B) səməni, müsəlman
C) minarə, normal
D) söndürülmək, narahatlıq
E) namərdlik, varlanmaq

22. Hansı sözdə kar samit cingiltili tələffüz olunur?
A) hoppanmaq B) konfet C) işdən
D) kağız E) qəzet

23. Hansı sözdəki bütün samitlər kar qarşılığı olmayan cingiltili samitlərdir?
A) mənalı B) dərman C) məhrəm
D) Məcnun E) harınlıq

24. Bitişdirici samitlər cərgəsini müəyyən edin.
A) y, s, r B) n, y, k C) n, y, s
D) m, n, r E) b, p, h

25. Kar samitlərdən birinin cingiltili qarşılığı düzgün ***verilməmişdir***:
A) ç-c B) k-y C) ş-j D) t-d E) p-b

26. Sözlərin hansında cingiltili samit iştirak ***etmir***?
A) tənəffüs B) xəttat C) xiffət
D) məhsul E) səyahət

27. Bitişdirici samitli sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) gözətçidən, meşəbəyi, vaqona
B) çəmənin, lələyin, duymasa
C) əminin, dəftərdə, kitabımız
D) gələsi, dayanmasa, anlaması
E) əmisi, suya, mənbəyi

28. Hansı söz kökünün sonundakı d samiti [t] şəklində tələffüz olunur?
A) kəndə
B) kənddə
C) kəndi
D) kəndin
E) kəndiniz

29. Hansı sözlərdə q hərfi [ḱ] səsini ifadə edir?

1 2 3 4 5
məqsəd, qəbul, qəzet, nöqtə, maraq,

6 7 8
diqqət, maqnit, miqyas

A) 2, 3, 5 B) 1, 4, 7, 8 C) 4, 6, 7, 8
D) 1, 4, 6 E) 1, 5, 6

30. Qoşa samitlərdən birincisi kar, ikincisi cingiltili tələffüz olunur:
A) şiddət
B) təəccüb
C) şəffaf
D) mütəkkə
E) xiffət

31. Hansı sözlərdə qoşa samitlərdən ikincisi cingiltili tələffüz olunur?

1 2 3 4 5
müəllim, müəllif, library, soffit, qassab,
6 7
keçəsəmək, hassaslıq

A) 1, 4, 5, 7 B) 2, 3, 4, 6 C) 1, 2, 3, 6
D) 4, 5, 6, 7 E) 1, 2, 4, 6

32. Hansı cərgədə kar samitlərin cingiltili qarşılığı düzgün göstərilmişdir?

A) p-j, x-ğ B) s-z, t-d C) k-g, p-b
D) p-v, k-ğ E) f-v, ç-c

33. Hansı sözdə [g] samitinin kar qarşılığı vardır?

A) marka B) İaçok C) kassa
D) çakıc E) seçki

34. Sözlərdən birində [x'] sası *işlənmir*:

A) yedək B) yenilik C) texnik
D) məktəb E) gərəkli

35. Tərkibindəki cingiltili samitlərin heç birinin kar qarşılığı *yoxdur*:

A) maruzə B) domino C) linoun
D) layihə E) qüvvətli

36. Hansı sözdə [x'] sası var?

A) inkuş B) ev-eşik C) müttəq
D) şerkimiz E) çərpələng

37. Hansı cərgədə sözlərin ikisinə də saitlə başlanan şəkilçi artırdıqda **k-y, q-ğ** əvəzlənməsi baş verir?

A) filoloq, göbələk B) çörək, ixtiolog
C) qaynaq, mexanik D) texnik, bioloq
E) qaynaq, çallak

38. Sözün sonundakı samitin kar və ya cingiltili olduğunu necə müəyyən etmək olar?

A) saitlə başlanan şəkilçi artırmaqla
B) cəm şəkilçisi artırmaqla
C) yerlik və çıxışlıq hallarında işlətməklə
D) müxtəlif düzəltmə sözlər yaratmaqla
E) vurğusunu dəyişməklə

39. Hansı sözdə kar samitlər yanaşı işlənmişdir?

A) küçkün B) xasta C) taxta
D) bitki E) bərəkətsiz

40. Hansı söz birləşmələrinin birinci tərəfinin son samiti cingiltili tələffüz *olunmur*?

I. palıd qozası II. palıd ağacı
III. dörd manat IV. dörd uşaq
V. kitab satışı

A) II, III B) II, IV, V C) II, V
D) I, III, IV E) I, III, V

41. K harfi hansı sözdə [y] samitinin kar qarşılığını ifadə edir?

A) lakonik B) liderlik C) türk
D) Makka E) əmlak

42. Axırı sözün son samiti kar tələffüz olunur:

A) uşaq ayaqqabısı B) fındıq ləpəsi
C) əncir yarpağı D) çiyələk atı
E) armud ağacı

43. Hansı cərgədəki sözlərdə yalnız kar samitlər vardır?

A) qazaq, pətək, həsəd
B) şikəst, hafizə, çətir
C) əlvida, kinayə, paxıl
D) çiçək, peşə, natıq
E) gülünc, zərbə, rəngli

44. Hansı sözlərdə cingiltili samit kar qarşılığı kimi tələffüz olunur?

1. möhtəşəm 2. poladdan 3. viqarlı
4. azaddır 5. nağmakar

A) 2, 4 B) 1, 2 C) 3, 4, 5 D) 1, 4 E) 2, 4, 5

45. Hansı sözlərdə *q* hərfi [x] şəklində tələffüz *olunmur*?

A) üfüq, şəfəq, müvafiq, sadiq
B) qaymaq, bayraq, uzaq, zanbaq
C) yarpaq, işıq, qabaq, otaq
D) buruq, sarıq, çarıq, saçaq
E) yumaq, bulaq, yaylaq, evlaq

46. Hansı sözlərdə [x'] sası var?

1. çörəkçi 2. məqsəd 3. iqtidar
4. məktəb 5. ürəkdən 6. tikanlı

A) 2, 5 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 4, 6 E) 3, 5

47. Hansı cərgədəki hər iki sözə saitlə başlanan şəkilçi artırdıqda *k-y, q-ğ* əvəzlənməsi baş verir?

A) böyük, budaq
B) bioloq, kəpənək
C) kələk, filoloq
D) bulaq, mexanik
E) bayraq, texnik

48. Sonu eynicinsli qoşa samitli sözlər neçə hecalı olur?

A) bir B) iki C) üç D) dörd E) beş

49. Hansı sözə saitlə başlayan şəkilçi artırdıqda "q", "ğ"-ya *keçmir*?

A) fıstıq B) vərəq C) uşaq
D) sınaq E) firavanlıq

50. Hansı sözə saitlə başlayan şəkilçi artırdıqda "q", "ğ"-ya *keçmir*?

A) qulaq B) qaymaq C) şəfəq
D) qonaq E) yaxşılıq

51. 1 2 3 4 5
Yarışda birinci gələn bizim Məhəmməddir
cümləsindəki hansı sözdə cingiltili samit kar tələffüz olunur?

A) 4-cü B) 1-ci C) 2-ci D) 3-cü E) 5-ci

52. 1 2 3 4 5
"İmtahanda yüksək bal toplayan dəzəddir"
cümləsindəki hansı sözdə cingiltili samit kar tələffüz olunur?
A) 3-cü B) 1-ci C) 2-ci D) 5-ci E) 4-cü

53. Hansı sözdəki "q" hərfi [q] səsinin kar qarşılığını ifadə edir?
A) qazpız B) qonaq C) məqalə
D) təqaüd E) nöqsan

54. Hansı sözdəki "q" hərfi [q] səsinin kar qarşılığını ifadə edir?
A) qırqovul B) aşıq C) qoşqu
D) təqsir E) aqil

55. Hansı sırada birinci tərəfin son samiti [x] şəklində tələffüz olunur?
A) bula... suyu B) axla... nümunəsi
C) qona... otağı D) qula... asmaq
E) soyu... auditoriya

56. Nömrələnmiş sözlərin hansında "q" hərfi [k'] səsini ifadə edir?
torpaq[1], *rəqs*[2], *müqəvvas*[3], *qütb*[4], *qayıq*[5], *layiq*[6], *maqnitofon*[7]
A) 2, 6 B) 3, 4, 7 C) 2, 3 D) 1, 6, 7 E) 1, 5

57. Cingiltili samitlə başlayıb, cingiltili samitlə bitən sözlər cərgəsini müəyyən edin:
A) qaradinməz, rayon, qəlb
B) küling, kitab, od
C) qasid, lisey, ləng
D) barmaq, külək, həyət
E) yaylaq, rahat, qarpız

58. Son samiti kar tələffüz edilən sözlər cərgəsini müəyyən edin:
A) çəkic, bulaq, bağ
B) məqsəd, nifaq, çəkic
C) buhud, obraz, vətan
D) qanad, obyektiv, sənəd
E) torpaq, katib, ulduz

59. Cərgələrin birində "q" /qe/ hərfi ardıcıllıqla [q], [ğ], [x]və [k'] səslərini ifadə edir:
A) haqqında, toqqa, aşıq havası
B) üfüq xətti, uşaq, qənimət, nöqtə
C) qulaq aparatı, otaqsız, məqsəd
D) Müşfiq, qutu, haqsız, qəza
E) aşıq, aşıq, əqidə, papaq

60. "r" ilə yazılıb [d] ilə tələffüz edilən sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) dəftər, astar, yastıq
B) stadion, doktor, xətt
C) taxta, avtomat, material
D) mütəkkə, bitki, nöqtə
E) otuz, metal, həyat

61. Hansı söz birləşməsinin birinci tərəfini son samit kar tələffüz olunur?
A) toyuq əti B) sənəq uyğun
C) məktəb avadanlığı D) fındıq ağacı
E) uzaq qohum

62. Hansı cərgədəki sözlərə sait ilə başlayan şəkilçi artırdıqda sözün sonundakı "q" samiti "ğ" samitinə *keçmir*?
A) qonaq, nitq
B) uşaq, yarəşıq
C) mitinq, piroq
D) yaraq, üfüq
E) biçaq, sadiq

63. Sait ilə başlanan şəkilçi artırdıqda "q" samiti "ğ" samitinə *keçmir*:
A) pambıq B) torpaq C) bayraq
D) dayaq E) axlaq

64. Cərgələrin birində "q" /qe/ hərfi ardıcıl olaraq [q], [ğ], [x] və [k'] səslərini ifadə edir:
A) qonaq evi, dodaq, qamışlaq
B) üfüq xətti, uşaq, qəhiləmiq
C) haqqında, toqqa, aşıq havası
D) qulaq dərmanı, haqsız, qəza
E) qonaq otağı, yarpaqdan, rəqs

65. Cərgələrin birində "q" /qe/ hərfi ardıcıl olaraq [q], [ğ], [x] və [k'] səslərini ifadə edir:
A) Müşfiq, qutu, haqsız, qəza
B) üfüq xətti, qənimət, qaynaq
C) məqafon, haqqında, aşıq havası
D) qoçaq oğlan, otaqsız, məqsəd
E) aşıq, aşıq, əqidə birliyi

66. Hansı cərgədəki sözlərdə "q" hərfi müxtəlif səs ifadə edir?
A) hülqum, maqnit
B) qonaq, məqsəd
C) nöqsan, reytinq
D) torpaq, işıq
E) qohum, qanad

67. [d] səsinin iki dəfə işləndiyi sözü müəyyən edin.
A) dalandan B) dərdli C) yallarla
D) dəstədən E) poladdan

68. [d] səsinin iki dəfə işləndiyi sözü müəyyən edin.
A) dəstədən B) axtarışdadır C) şəhəldə
D) dövlətli E) paladdan

69. [x'] səsinin iki dəfə işləndiyi sözü müəyyən edin.
A) göyçəklik B) xörək C) xeyirxah
D) yəqinlik E) mexanik

70. [x'] səsinin iki dəfə işləndiyi sözü müəyyən edin.
A) texnik B) çiçəklik C) xeyirxah
D) yelpik E) xainlik

71. Cərgələrin birində "*q*" hərfi üç müxtəlif səsi ifadə edir:
A) yaraq, qapaq, qəlb
B) qonaq, otaq, qapı
C) çanaq, aşıq, şəfəq
D) çıraq, məqsəd, toqqa
E) nöqsan, qərargah, rəqs

72. Cərgələrin birində "*q*" hərfi üç müxtəlif səsi ifadə edir:
A) qəzet, dayaq, uzaq
B) saqqız, yaqut, arıq
C) daraq, aşıq, balıq
D) üfüq, çomaq, təqsir
E) qanun, nöqsan, doqquz

73. Hansı sözdə 4 samitin qarşılığı ***yoxdur***?
A) himayəçilik B) hündür C) hasarlanmış
D) limonad E) məhrumiyyət

74. Klasteri tamamlayın.

Y samiti
- qoşa işləndikdə tələffüz zamanı, əsasən, biri düşür.
- maneəli tələffüz olunur.
- _____

A) söz sonunda qoşa gələ bilər.
B) sözün əvvəlində yazıldığı kimi deyilir.
C) yazıldığı kimi tələffüz olunan qoşasamitli söz yoxdur.
D) kar qarşılığı yoxdur.
E) söz sonunda işlənə bilmir.

75. Hansı söz birləşməsində [y] səsi ***yoxdur***?
A) ərik ağacı B) ürək ağrısı C) iştirak etmək
D) böyük otaq E) çiçək ətri

76. İşarələnmiş sözlərdən hansıların son samiti cingiltili tələffüz olunur?

Zəfər güllərini dövri – qədimdən
Bay[1]raq *işığında bitən görmüşəm.*
Bay[2]raq *mənliyimdir,* ***bay[3]raq*** *kimliyim,*
Bay[4]raq *öz yurduma öz hakimliyim.*
(B. Vahabzadə)

77. Hansı bəndlərdəki sözlərdə "*k*"–"*y*", "*q*"–"*ğ*" əvəzlənməsi baş ***vermir***?

1. iştirak → da, ı, a
2. külək → ə, in, i
3. müttəfiq → dən, in, ə
4. bayraq → ın, a, ımız

78. Hansı bəndlərdəki sözlərdə "*k*"–"*y*", "*q*"–"*ğ*" əvəzlənməsi baş verir?

1. şərik → lər, im, imiz
2. işıq → ın, ımız, a
3. şəfəq → ə, lər, dən
4. gəlmək → in, imiz, iniz

79. Hansı sözlərdə cingiltili samit kar qarşılığı ilə tələffüz olunur?
1. təmizkarlıq 2. buluddan 3. maraqla
4. şəfəqlər 5. palıdın

Ahəng qanunu

1. Hansı sözdə ahəng qanunu gözlənilmişdir?
A) süvari B) çalışqan C) məlahət
D) mirvari E) səlahiyyət

2. Ahəng qanunu hansı sözdə pozulmuşdur?
A) səfirlik B) çəyirdək C) çəhrayı
D) Savalan E) elçilər

3. Ahəng qanununa tabe olan sözü göstərin.
A) bünövrə B) eskalator C) epopeya
D) erudisiya E) Şükufə

4. Ahəng qanununa tabe ***olmayan*** sözlər cərgəsini müəyyənləşdirin.
A) vəfalı, igidliklər, xoşbəxtlik
B) sakitlik, meşədə, qarşıdakı
C) şəhərlilər, bağbanlar, kitabça
D) dünyada, sahibkarlıq, dənizçilər
E) qəhrəman, kitabxana, iradə

5. Ahəng qanunu hansı sözdə ***pozulmamışdır***?
A) biologiya B) Südabə C) bəyanat
D) binokl E) apostrof

6. Ahəng qanununa tabe ***olmayan*** sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) eks-spiker, önlük, əzik
B) ev-eşik, duyğu, güllü
C) epiqraf, epilepsiya, evakuasiya
D) yağıntı, ömür, prezident
E) detektiv, qoruq, dilçi

7. Hansı sözdə ahəng qanunu pozulmuşdur?
A) məktəblilər B) gətirdilər C) ovçuluq
D) müddəa E) hərəkətsizlik

8. Hansı cərgədəki sözlərdə ahəng qanunu pozulmuşdur?
A) axşamkı, ağzıdualı, ağıl
B) abituriyent, katib, müzakirə
C) mühit, günəş, doğruluq
D) qotaz, qapı, qapaq
E) lazım, armatur, apostrof

3. şəfəq → ə, lər, dən

4. gəlmək → in, imiz, iniz

79. Hansı sözlərdə cingiltili samit kar qarşılığı ilə tələffüz olunur?

1. təmizkarlıq 2. buluddan 3. maraqla
4. şəfəqlər 5. palıdın

Ahəng qanunu

1. Hansı sözdə ahəng qanunu gözlənilmişdir?

A) süvari B) çalışqan C) məlahət
D) mirvari E) səlahiyyət

2. Ahəng qanunu hansı sözdə pozulmuşdur?

A) səfirlik B) çəyirdək C) çəhrayı
D) Savalan E) elçilər

3. Ahəng qanununa tabe olan sözü göstərin.

A) bünövrə B) eskalator C) epopeya
D) erudisiya E) Şükufə

4. Ahəng qanununa tabe ***olmayan*** sözlər cərgəsini müəyyənləşdirin.

A) vəfalı, igidliklər, xoşbəxtlik
B) sakitlik, meşədə, qarşıdakı
C) şəhərlilər, bağbanlar, kitabça
D) dünyada, sahibkarlıq, dənizçilər
E) qəhrəman, kitabxana, iradə

5. Ahəng qanunu hansı sözdə ***pozulmamışdır***?

A) biologiya B) Südabə C) bəyanat
D) binokl E) apostrof

6. Ahəng qanununa tabe ***olmayan*** sözlərin cərgəsini müəyyən edin.

A) eks-spiker, önlük, əzik
B) ev-eşik, duyğu, güllü
C) epiqraf, epilepsiya, evakuasiya
D) yağıntı, ömür, prezident
E) detektiv, qoruq, dilçi

7. Hansı sözdə ahəng qanunu pozulmuşdur?

A) məktəblilər B) gətirdilər C) ovçuluq
D) müddəa E) hərəkətsizlik

8. Hansı cərgədəki sözlərdə ahəng qanunu pozulmuşdur?

A) axşamkı, ağzıdualı, ağıl
B) abituriyent, katib, müzakirə
C) mühit, günəş, doğruluq
D) qotaz, qapı, qapaq
E) lazım, armatur, apostrof

9. Hansı cərgədə sözlərin ikisində də ahəng qanunu pozulmuşdur?
A) gümüş, oksigen
B) Azərbaycan, annotasiya
C) albalı, bənövşəyi
D) avtoqraf, ilxıçı
E) batalyon, kitabxana

10. Hansı sözlər ahəng qanununa tabe ***deyil***?

dünən[1], *casus*[2], *ilbəil*[3], *səadət*[4], *zühur*[5], *blokada*[6], *tapşırıq*[7]

A) 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 4, 6
D) 3, 5, 7 E) 5, 6, 7

11. Hansı sözdə ahəng qanunu ***pozulmamışdır***?
A) ehtiram B) məhrumiyyət
C) mübarizə D) lokallaşdırma E) morfoloji

12. Hansı cərgədəki sözlərdə ahəng qanunu pozulmuşdur?
A) qaşıq, deşik, zərif
B) qələbə, beynəlmiləl, bünövrə
C) musiqi, batareya, orbita
D) odun, boru, möhür
E) Kiyev, Bağdad, Berlin

13. Hansı cərgədəki sözlərdə ahəng qanunu pozulmuşdur?
A) nəşriyyat, iqtisadiyyat
B) burulğan, bədii
C) zəif, bulvar
D) albalı, çiyələk
E) qarğıdalı, kəpənək

14. Ahəng qanununa tabe ***olmayan*** şəkilçilər sırasını müəyyən edin.
A) -ça, -laş, -dı, -ır
B) -ın, -ımız, -acaq, -lar
C) -mış, -lıq, -la, -dan
D) -keş, -dar, -kar, -i(-vi)
E) -ı, -cıl, -ım, -lı

15. Hansı sözdə həm ahəng qanunu pozulmuş, həm də uzun sait işlənmişdir?
A) bəziləri B) şücaət C) səma
D) namus E) divardakı

16. Ahəng qanununun pozulduğu uzun saitli sözü müəyyənləşdirin.
A) qanunsuzluq
B) kitabxana
C) səliqəli
D) ticarət
E) dərmansız

17. Hansı sözdə ***dodaqlanmayan*** incə saitlərin ahəngi vardır?
A) darıxdırmaq B) iqtisadiyyat C) ətirli
D) üzümçülər E) zümrüd

Heca və vurğu

1. Hecalara düzgün bölünməmiş sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) Da-ğı-stan, av-toq-raf
B) soy-ad, hər-bi
C) bə-di-i, sa-rım-tıl
D) hə-min, trak-tor
E) u-zun, me-xa-ni-ka

2. Hansı sözün birinci hecasını sətrin sonunda saxlamaq *olmaz*?
A) bədii B) məəttəl C) dönüş
D) mərtəbə E) ürək

3. Hecalara düzgün ***bölünməmiş*** sözü müəyyən edin.
A) mək-təb-li-lər
B) ə-ziz-lə-mək
C) müb-tə-da
D) qur-u-cul-uq
E) e-ma-lat-xa-na

4. Hecalara düzgün ***bölünməmiş*** sözü müəyyən edin.
A) re-spub-li-ka
B) İ-ran-da-kı
C) Da-ğıs-tan
D) e-ti-bar-na-mə
E) i-da-rə-çi-lik

5. Hecalara düzgün bölünmüş sözlər sırasını müəyyən edin.
A) ko-man-dir, ya-zıç-ıl-ıq, prot-o-kol
B) ko-man-dir, ya-zı-çı-lıq, pro-to-kol
C) kom-an-dir, ya-zı-çıl-ıq, pro-tok-ol
D) ko-man-dir, yaz-ı-çı-lıq, pro-to-kol
E) kom-an-dir, yaz-ıç-ıl-ıq, pro-to-kol

6. Vurğusu dəyişməklə mənası ***dəyişməyən*** sözlər hansılardır?
1. gözlə 2. xeyli 3. büzmə
4. azdır 5. damcı 6. sahil
A) 2, 4, 5 B) 2, 5, 6 C) 1, 5, 6
D) 1, 3, 6 E) 4, 5, 6

7. Hansı cərgədəki sözlər hecalara düzgün ayrılmışdır?
A) ba-ba, kit-ab, kəl-əm
B) at-a, əlc-ək, qut-ab
C) me-mu-ar, əl-cək, soy-ad
D) at-a, dən-iz, e-lan
E) diy-ar, vət-ən, qıl-ınc

8. Hansı sözdə vurğu I hecaya ***düşmür***?
A) lisenziya B) gülmədi C) bilmirəm
D) qəflətən E) büsbütün

9. Vurğunun yerini dəyişməklə mənası dəyişən sözü müəyyən edin.
A) optika B) tale C) hakim
D) qarı E) orqan

10. Hansı sözdə vurğu sonuncu hecaya ***düşmür***?
A) yazsanız B) oxusalar C) əsərlərin
D) yazmışdır E) meşədəki

11. Sözlərdən birinin vurğusu düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) ólmaya B) gətirmişdír C) qándır
D) onlárla E) yazdír

12. Sözlərdən birinin vurğusu düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) pásport B) kombáyn C) qaláktika
D) yazsalár E) tácili

13. Hansı cərgədəki sözlərdə vurğu birinci hecaya düşür?
I. mexanika, kataloq, dovşan
II. benzin, Berlin, qurbağa
III. yumor, hospital, marşal
A) I, II B) II C) I D) III E) II, III

14. Hansı cərgədəki sözlərdə vurğu sonuncu hecaya düşür?
A) Ağdam, Ağdaş, Göyçay, İsmayıllı
B) tələbədir, boyunbağı, həkimsiniz
C) lirika, poeziya, Afrika
D) nəğməkar, ağacdələn, çəmənlik
E) fabrik, coğrafiya, romantika

15. Vurğunun yerini dəyişməklə mənası dəyişən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) elegiya, kafedra, bəzi
B) esse, komediya, opera
C) bildir, dimdik, elektrik
D) demişsə, almışdı, gedirdi
E) motor, qazma, antibiotik

16. Vurğusu son hecaya ***düşməyən*** terminlər cərgəsini müəyyən edin.
A) fonetika, poeziya, sulfat
B) vegetasiya, realizm, era
C) parabola, relyef, reaksiya
D) leksika, təkrir, neyron
E) flora, funksiya, ellipsis

17. Hansı sözlərdə vurğu birinci hecanın üzərinə düşür?
1 2 3 4 5 6 7 8
əsla, nida, qəti, əlbəttə, kafedra, bəzi, viza, vida
A) 1, 3, 4 B) 1, 3, 4, 8 C) 2, 3, 6
D) 2, 5, 6 E) 1, 5, 6, 7

18. Sətirdən sətrə keçirmək üçün hecalara düzgün ayrılmamış sözlər hansı bənddə əhatə olunmuşdur?
1. bə-di-i 2. Dağıs-tan 3. dia-qram
4. a-na 5. di-a-loq 6. kitabla-rımız
A) 4, 5 B) 1, 4 C) 1, 2, 6 D) 2, 3, 5 E) 2,

19. Sözlərdən birinin vurğusu fərqlidir:
A) yazmazlar B) yazırlar C) yazıblar
D) yazalar E) yazsalar

vurğu sonuncu hecaya ***düşmür***?
B) oxusalar C) əsərlərin
E) meşədəki

inin vurğusu düzgün ***göstərilməmişdir***:
B) gətirmişdir C) qandır
E) yazdır

nin vurğusu düzgün ***göstərilməmişdir***:
B) kombayn C) qalaktika
E) təcili

i sözlərdə vurğu birinci hecaya

taloq, dovşan
n, qurbağa
ital, marşal
C) I D) III E) II, III

sözlərdə vurğu sonuncu hecaya

ış, Göyçay, İsmayıllı
unbağı, həkimsiniz
ı, Afrika
acdələn, çəmənlik
ya, romantika

dəyişməklə mənası dəyişən sözlər
n edin.
a, bəzi
ı, opera
elektrik
dı, gedirdi
antibiotik

ya ***düşməyən*** terminlər cərgəsini

a, sulfat
izm, era
, reaksiya
eyron
ellipsis

ğu birinci hecanın üzərinə düşür?
5 6 7 8
ttə, kafedra, bəzi, viza, vida
) 1, 3, 4, 8 C) 2, 3, 6
) 1, 5, 6, 7

nək üçün hecalara düzgün
ınsı bənddə əhatə olunmuşdur?
ağıs-tan 3. dia-qram
-a-loq 6. kitabla-rımız
C) 1, 2, 6 D) 2, 3, 5 E) 2, 3

rğusu fərqlidir:
) yazırlar C) yazıblar
) yazsalar

20. Vurğusu son hecaya düşən sözləri müəyyən edin.
I. nəzirə II. qrafika III. deputat
IV. kamera V. rübab
A) IV, V
B) III, IV
C) I, II
D) I, III, V
E) II, III, V

21. Vurğusu II hecaya düşən terminlər cərgəsini müəyyən edin.
A) vegetasiya, reaksiya, kafedra
B) tangens, vektor, molekul
C) sintez, analiz, atom
D) reduksiya, mexanika, sulfat
E) fizika, kimya, tarix

22. Vurğusu birinci sözün üzərinə düşən mürəkkəb sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) əliəyri, qarayaxa, başısoyuq, sözübütöv
B) otbiçən, qaragöz, bəstəboy, uzunsaç
C) ağacdələn, ayaqaltı, çoxillik, birtərəfli
D) yarızarafat, yarıyuxulu, yarıkölgəlik
E) Ağdaş, Ağdam, dünyagörüşü, qızılgül

23. Vurğunun yerini dəyişməklə mənasını dəyişən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) alın, qovurma, dimdik
B) gəlin, sarı, çəkmə
C) bəzən, düyün, qarı
D) vurma, alma, dəyirman
E) dərin, əlcək, yorğun

24. Hansı cərgədəki bütün sözlərdə vurğu ilk hecanın üzərinə düşür?
A) dünən, gömgöy, tərtəmiz
B) kimya, tarix, ədəbiyyat
C) traktor, orden, medal
D) yalnız, yalqız, ağımsov
E) qalstuk, bomboz, sarımtıl

25. Hansı sözlərdə vurğu axırıncı hecaya ***düşmür***?
1 2 3 4 5 6
İngiltərə, anormal, Ramiz, nümunə, sifariş, quzuqulağı,
7 8 9
qarabəniz, sapsarı, coğrafiya
A) 3, 6, 7
B) 1, 5, 7
C) 2, 4, 5, 6
D) 1, 8, 9
E) 2, 3, 8, 9

26. Hansı sözlərdə uzun sait birinci, vurğu ikinci hecaya düşür?
1 2 3 4 5
Laləzar, laqeyd, laboratoriya, bilavasitə, asayiş,
6 7
xaincəsinə, namus
A) 1, 5 B) 2, 6, 7 C) 2, 5, 6
D) 1, 3 E) 3, 4, 7

27. Vurğunu ilk heceyə düşən sözləri müəyyən edin
A) qəlbə, qrəmə, boğurğu
B) dünə, sanki, lazımsız
C) sifət, təqribən, lənzə
D) qurğu, çiçək, lirnomad
E) qardan, kübik, qorifla

28. Vurğunu 1-ci heceyə düşən sözləri müəyyən edin.
1. magər 2. artıq 3. gəlsənə
4. yalnız 5. təkcə 6. təki
A) 1, 4, 6 B) 1, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 3

29. Vurğunu son heceyə **düşməyən** sözlər hansılardır?
1. məncə 2. görünür 3. albəttə
4. sanki 5. doğrusu 6. yəqin
A) 1, 4, 6 B) 3, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 5

30. Hansı sözdə hecalardan ikisinin tərkibi iki şəkilçidən ibarətdir?
A) görüşdük
B) paylandı
C) salamlaşdıq
D) doğmalaşdılar
E) bunulğun

31. Sözlərdən birinin ilk hecasındakı sait uzun tələffüz olunur, vurğu ikinci heceyə düşür:
A) mənamət B) məcburən C) sancasına
D) xüsusilə E) fəsnə

32. Vurğunu ikinci heceyə düşən sözləri müəyyən edin.
1. novruzgülü
2. fikrəmcə
3. sənətçi
4. tumurcuq
5. ürəkdə
A) 1, 2, 3 B) 2, 5 C) 2, 3 D) 1, 4, 5 E) 4, 5

33. Vurğunu ikinci heceyə düşən sözləri müəyyən edin.
1. fövqəcik
2. qürurla
3. qəflətən
4. nəsihət
5. gələrkən
A) 2, 5 B) 2, 4 C) 1, 2, 3 D) 3, 5 E) 1, 3, 4

34. Uzun saiti birinci, vurğunu sonuncu hecada olan sözləri müəyyən edin.
1. abunə
2. təvəriyə
3. abəsə
4. dumu
5. ehtimal
6. xanəndə
A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 6 C) 2, 4, 5
D) 3, 4, 5 E) 3, 4, 6

35. Vurğunu dayanmakla nəzərdə dayanan sözləri müəyyən edin
1. epos
2. klinika
3. sələrik
4. elektrik
5. taxta
6. rəfiqə
A) 2, 3, 4, 6
B) 1, 2, 5
C) 3, 4, 5
D) 1, 4, 5, 6
E) 1, 2, 6

36. Fərqləndirilməyə layiq sözlərdə vurğu birinci heceyə düşür?
1. *Vaqif* öyünür ki, kamalımız var.
2. *Əfqəruf* hədli əsərin əvvəlində verilir.
3. *Vahid*, vətən vətən nədən yazırdı?
4. *Vaqif* əsərin baş qəhrəmanıdır.
5. Ədəbiyyatşünaslıqda dastana epos da deyilir.
A) 1, 3, 5
B) 3, 4, 5
C) 2, 4
D) 1, 2, 4
E) 2, 5

37. İkinci hecasındakı sait uzun, vurğunu üçüncü hecanın üzərində olan sözləri müəyyən edin.
1. qrafika
2. talatüm
3. zabitlik
4. yubilyar
5. şalalə
6. adavət
A) 2, 3, 4 B) 1, 2 C) 2, 5, 6
D) 4, 6 E) 1, 3, 5

Sözün fonetik xüsusiyyətləri

1. "*Dovğa*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İkihecalı sözdür.
B) 4 səs, 5 hərf var.
C) 3 samit, 2 sait səs vardır.
D) Tələffüzü ilə yazılışı fərqlənir.
E) Ahəng qanununa tabedir.

2. "*Maarif*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Üçhecalı sözdür.
B) 5 səs [m], [a:], [r], [i], [f], 6 hərf ("em", "a", "a", "er", "i", "fe") vardır.
C) Tələffüzü ilə yazılışı fərqlənmir.
D) İki cingiltili, bir kar samit var.
E) Ahəng qanunu pozulmuşdur.

3. "*Maaş*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) 4 hərf, 4 səsdən ibarətdir.
B) [*m*] samitinin kar qarşılığı yoxdur.
C) [*ş*] samitinin cingiltili qarşılığı [*j*]-dır.
D) Tərkibindəki saitin biri tələffüz zamanı düşür.
E) Sözdə uzun tələffüz olunan sait səs var.

4. "*Hətta*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı və tələffüzü arasında fərq yoxdur.
B) [*t*] samitinin biri [*d*] kimi tələffüz edilir.
C) İki açıq, dodaqlanmayan sait var.
D) [*h*] samitinin cingiltili qarşılığı yoxdur.
E) Ahəng qanunu pozulmuşdur.

5. "*Nəvazişlə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***yanlış*** fikri müəyyən edin.
A) Kar qarşılığı olmayan cingiltili samit var.
B) Uzun sait işlənmişdir.
C) Sözün tələffüzündə üç fərqli məqam var.
D) 4 sait, 6 samit var.
E) Bütün hecalar samitlə başlayır.

6. "*Məzəmmət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***yanlış*** fikri müəyyən edin.
A) Bütün hecalar samitlə başlayır.
B) İncə saitlərin ahəngi gözlənilib.
C) Qoşasamitli sözdür.
D) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
E) Səslərin sayı hərflərin sayından azdır.

7. "*Bitki*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Saitlərin ikisi də incə, qapalı, dodaqlanmayandır.
B) 5 səs, 5 hərfdən ibarətdir.
C) 3 samit, 2 sait səsdən ibarətdir.
D) Samitlərin ikisi kar, biri cingiltilidir.
E) İkihecalıdır, ahəng qanununa tabedir.

8. "*Tappıltı*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Üçhecalıdır.
B) 8 səs və 8 hərfdən ibarətdir.
C) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
D) Samitlərin ikisi kar, üçü cingiltilidir.
E) Ahəng qanununa tabedir.

9. "*Anlamaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdə fərqli tələffüz olunan 2 samit var.
B) Səs və hərflərin sayı bərabərdir.
C) Söz ahəng qanununa tabedir.
D) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənmir.
E) [a] – açıq, dodaqlanmayan saitdir.

10. "*Biologiya*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
B) [g] cingiltilidir, kar qarşılığı [k'] səsidir.
C) Beşhecalı sözdür.
D) Sözdə bir yerdə işlənən [o] qalın, açıq, dodaqlanandır.
E) [*l*] –kar qarşılığı olmayan cingiltili samitdir.

11. "*Adiləşmək*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İki qarşılığı olmayan samit işlənmişdir.
B) Ahəng qanununa tabe deyil.
C) İlk sait uzun tələffüz olunur.
D) 3 cingiltili, 2 kar samit vardır.
E) Tərkibində [g] cingiltili samitinin kar qarşılığı vardır.

12. "*Bacarıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Saitlərin 2-si açıq, 1-i qapalıdır.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
C) Ahəng qanununa tabedir.
D) 3 cingiltili, 1 kar samit vardır.
E) Söz cingiltili samitlə bitir.

13. "*Bənövşə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.
B) Hərflər və səslər sayca bərabərdir.
C) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
D) Saitlərin hamısı açıqdır.
E) 2 cingiltili, 1 kar samit vardır.

14. "*Bəhanə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
B) Qarşılığı olmayan bir samit işlənmişdir.
C) 3 açıq sait vardır.
D) Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.
E) 2 cingiltili, 1 kar samit işlənmişdir.

15. "*Şərqşünas*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdəki [*q*] samitinin kar qarşılığı [*k'*]-dır.
B) Üçhecalı sözdür.
C) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
D) Saitlərin 2-si açıq, 1-i qapalıdır.
E) Hərflərlə səslərin sayı eynidir.

16. "*Ötkəm*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
B) Sözdə 1 cingiltili, 2 kar samit vardır.
C) İncə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
D) Kar qarşılığı olan 1 samit var.
E) Saitlərin hər ikisi açıqdır.

17. "*Fizuliyənə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdə həm cingiltili, həm də kar samit vardır.
B) Beşhecalı sözdür.
C) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
D) Ahəng qanunu gözlənilmir.
E) Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.

18. "*Müxtəlifyət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdəki dörd samitin qarşılığı var.
B) Uzun tələffüz olunan sait vardır.
C) Sözdə hərf və səslərin sayı bərabər deyil.
D) Söz cingiltili samitlə başlayıb kar samitlə bitir.
E) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.

19. "*Samovar*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Üçhecalı sözdür.
B) Sözdəki [*s*] – kar, [*m, v, r*] – cingiltili samitlərdir.
C) Sözdə [*a*] – qalın, açıq, dodaqlanmayandır.
D) Saitlərdən biri dodaqlanandır.
E) İki samitin qarşılığı yoxdur.

20. "*Lampa*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yazıldığı kimi tələffüz edilir.
B) Sözdə 2 qalın, açıq, dodaqlanmayan sait var.
C) [*lənpa*] kimi tələffüz edilir.
D) Ahəng qanununa tabedir.
E) 2 cingiltili, 1 kar samit var.

21. "*Zəhmli*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
B) Həm açıq, həm də qapalı saitlər vardır.
C) Ahəng qanununa tabedir.
D) Üçhecalı sözdür, uzun sait yoxdur.
E) Sözdəki üç samitin qarşılığı yoxdur.

22. "*Qayalıq*" və "*çiçəklik*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Birinci sözdə qalın, ikinci sözdə incə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
B) İkisində də uzanan sait yoxdur.
C) Hər ikisinin yazılışı ilə tələffüzü arasında fərq yoxdur.
D) Hər iki söz üç hecadan ibarətdir.
E) İkisində də yalnız bir samitin kar qarşılığı yoxdur.

23. "*Mövcud*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu gözlənilmişdir.
B) Birinci hecadakı sait uzanır.
C) Samitlərin hamısı cingiltilidir.
D) Yalnız qapalı saitlər işlənib.
E) 6 hərf, 6 səsdən ibarətdir.

24. "*Mövzun*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikri müəyyən edin.
A) Sözdə uzanan sait var.
B) Cingiltili samitlərin kar qarşılığı yoxdur.
C) Sözdə hərf və səslərin sayı fərqlidir.
D) 4 samit, 2 sait səs var.
E) Sözdə iki dodaqlanan, açıq, incə sait vardır.

25. "*Qumbara*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
B) Ahəng qanunu gözlənilib.
C) Bütün samitlərin qarşılığı yoxdur.
D) Saitlərin 2-si qalın, açıq, 1-i qalın, qapalıdır.
E) Bütün samitlər cingiltilidir.

26. "*Tapmaca*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikri müəyyən edin.
A) Üç kar samit işlənmişdir.
B) Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
C) Sözdə iki kar, iki cingiltili samit var.
D) Sözdəki [ç] – kar samitdir, cingiltili qarşılığı [c] samitidir.
E) İkinci hecadakı [*a*] saiti uzun tələffüz olunur.

27. "*Tapdalamaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu gözlənilmişdir.
B) Bütün saitlər açıqdır.
C) [*x*] – kar samitdir, cingiltili qarşılığı [*ğ*] samitidir.
D) Üç cingiltili samit var.
E) Dörd kar samit vardır.

28. "*Qafiyə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Samitlərin üçünün də qarşılığı vardır.
B) Ahəng qanununa tabe deyil.
C) Üçhecalı sözdür.
D) Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
E) Uzun sait yoxdur.

29. "*Cilovlamaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) 4 sait, 5 samit vardır.
B) Sözdə hərf və səslərin sayı eynidir.
C) Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.
D) Üç samitin kar qarşılığı yoxdur.
E) Sözün sonunda [*x*] səsi işlənmişdir.

30. "*Vertolyot*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanununa tabe deyil.
B) Saitlərin biri dodaqlanmayan, ikisi isə dodaqlanandır.
C) Üçhecalı sözdür.
D) İki cingiltili samitin kar qarşılığı yoxdur.
E) Dörd cingiltili, iki kar samit var.

31. "*Mənfəət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Hərflərlə səslər sayca bərabər deyil.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
C) Sözdə iki sait, iki heca vardır.
D) Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.
E) Qarşılığı olmayan iki samit işlənmişdir.

32. "*Mətbəə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Qarşılığı olmayan bir samit işlənmişdir.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
C) Sözdə iki sait, iki heca var.
D) Hərflərlə səslər sayca bərabər deyil.
E) Saitlərin biri uzun tələffüz olunur.

33. "*Məşğuliyyət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İki açıq, iki qapalı sait işlənmişdir.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
C) Dördhecalı sözdür.
D) Beş cingiltili samit səs var.
E) Sözdə iki kar samit var.

34. "*Meşəlik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) [*m*], [*l*] cingiltili, [*ş*], [*x'*] kar samitlərdir.
B) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
C) İncə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
D) Üçhecalı sözdür, vurğu 2-ci hecaya düşür.
E) Saitlərdən ikisi açıq, biri qapalıdır.

35. "*Olmaya*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İki açıq sait işlənmişdir.
B) Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
C) Ahəng qanunu gözlənilir.
D) Samitlərdən yalnız birinin kar qarşılığı vardır.
E) Sözdə iki dodaqlanan qalın sait vardır.

36. "*Tərifnamə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Saitlərdən yalnız biri uzun tələffüz olunur.
B) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
C) Dördhecalıdır, üç samitin qarşılığı yoxdur.
D) Deyilişi ilə yazılışı fərqlənmir.
E) 3 cingiltili, 2 kar samit vardır.

37. "*Bulud*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Hərf və səslərin sayı fərqlidir.
B) Ahəng qanununa tabedir.
C) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
D) İkihecalı sözdür.
E) Sözdəki [t] samiti [d] samitinin kar qarşılığıdır.

38. "*Bucaqölçən*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdəki [q] samiti [k'] kar samitinin cingiltili qarşılığıdır.
B) Söz cingiltili samitlə başlayıb cingiltili samitlə də bitir.
C) Sözdə həm açıq, həm qapalı sait var.
D) Sözdə kar-cingiltili samit cütlüyü işlənmişdir.
E) Sözdə 5 cingiltili, 1 kar samit vardır.

39. "*Brilyant*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu gözlənilir.
B) Sözdəki bütün samitlər cingiltilidir.
C) Üçhecalı sözdür.
D) Sözün deyilişi ilə yazılışı fərqlənmir.
E) Saitlərdən biri uzanır.

40. "*Niyyət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu gözlənilib.
B) Üç samitin qarşılığı var.
C) Saitlər incə və dodaqlanmayandır.
D) Sözdə üç cingiltili, bir kar samit işlənib.
E) Sözün yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.

41. "*Çimərlik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikri müəyyən edin.
A) Sözdə iki [*r*] samiti vardır.
B) Uzanan sait işlənib.
C) Sözdəki [*m*], [*r*], [*ç*] cingiltili samitlərdir.
D) Sait səslərin ahəngi gözlənilmir.
E) [*k*] – kar samitdir, cingiltili qarşılığı [*g*] samitidir.

42. "*Üzrlü*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdə kar samit yoxdur.
B) Sözdə hərf və səslərin sayı bərabər deyil.
C) Ahəng qanunu gözlənilib.
D) Sözdə 3 sait, 2 heca vardır.
E) Sözdəki [*r*] və [*l*] samitlərinin kar qarşılığı yoxdur.

43. "*Mənəq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) [ə] ön, qapalı, dodaqlanmayan saitdir.
B) İkihecalı sözdür.
C) [m], [n], [q] cingiltili samitlərdir.
D) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
E) Ahəng qanunu tabedir.

44. "*Tərəvəz*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Sözdə hərf və səslərin sayı bərabərdir.
B) Samitlərdən yalnız birinin qarşılığı vardır.
C) Sait səslərin hər ikisi açıq, dodaqlanmayandır.
D) Ahəng qanunu gözlənilir.
E) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.

45. "*Mənim*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu gözlənilmir.
B) İkihecalı sözdür.
C) Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
D) Sözdə iki samit səsin qarşılığı yoxdur.
E) Birinci sait səs uzun tələffüz olunur.

46. "*Qoymaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Qarşılığı olmayan samit səs işlənmişdir.
B) Sözdə 6 hərf, 6 səs var.
C) Ahəng qanunu gözlənilmişdir; [o] açıq, qalın, dodaqlanmayan saitdir.
D) Sözdəki hər iki "q" samiti cingiltilidir.
E) Sözün tələffüzündə bir fərqli mənzərə var.

47. "*Kənddən*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) "y" samitinin kar qarşılığı işlənmişdir.
B) Üç kar, üç cingiltili samit vardır.
C) Kar qarşılığı olmayan samit işlənmişdir.
D) Sözdə samit cütlüyü yoxdur.
E) Səs və hərflərin sayı bərabərdir.

48. "*Tayyörlük*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı doğru fikri müəyyən edin.
A) Kar-cingiltili samit cütlüyü işlənmişdir.
B) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlidir.
C) Dörd kar, bir cingiltili samit işlənmişdir.
D) Qoşa samitlərdən biri "p" kimi tələffüz olunur.
E) [tayıfliik] şəklində tələffüz edilir.

49. "*Odələtli*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Sözdə hərf və səslərin sayı bərabərdir.
B) Ahəng qanunu pozulub.
C) Sözdə 4 cingiltili, 1 kar samit vardır.
D) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
E) 4 hecalıdır və 2-ci hecada uzanan sait var.

50. "*Demokratiya*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Dodaqlanan sait yoxdur.
B) Həm açıq, həm də qapalı sait işlənmişdir.
C) Deyilişi ilə yazılışı fərqlənmir.
D) 4 cingiltili, 2 kar samit vardır.
E) Ahəng qanunu pozulmuşdur.

51. "*Təlbəmmum*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Sözdə qoşa [t] samitindən istifadə edilmişdir.
B) Sözdəki hərflərin sayı bərabərdir.
C) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
D) Üç açıq, iki qapalı sait işlənmişdir.
E) Sözdə uzun tələffüz olunan sait vardır.

52. "*Ayrıqlıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
B) Təkrarlanan samit işlənmişdir.
C) Üç kar, iki cingiltili samit işlənmişdir.
D) Ahəng qanunu gözlənilmişdir.
E) Uzunları sait səs yoxdur.

53. "*Təvəllüd*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikri müəyyən edin.
A) Sözdəki [v] və [d] samitləri cingiltilidir, kar qarşılıqları müvafiq olaraq [f] və [t] səsləridir.
B) Üç samitin kar qarşılığı yoxdur.
C) Sözdəki samit səslərin ikisi kar, üçü cingiltilidir.
D) Yalnız açıq saitlər var.
E) Birinci hecadakı [ə] saiti uzun tələffüz olunur.

54. "*Kainat*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
C) Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.
D) 3 açıq, 1 qapalı sait vardır.
E) 2 kar, 1 cingiltili samit var.

55. "*Çərçivə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanununa tabedir.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
C) Sözdəki [v] samitinin kar qarşılığı yoxdur.
D) Üçhecalı sözdür.
E) Saitlərin üçü də açıq və dodaqlanmayandır.

56. "*Dördlü*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) İkihecalıdır, sözdə kar-cingiltili samit cütlüyü işlənmişdir.
B) [t] – kar samitdir.
C) Sözdəki [r], [l] samitlərinin kar qarşılığı yoxdur.
D) Ahəng qanunu gözlənilir.
E) Sözdə iki [d] samiti vardır.

57. "*Morfologiya*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Üç cingiltili samitin qarşılığı yoxdur.
B) Hərf və səslərin sayında fərq yoxdur.
C) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
D) 2 dodaqlanan, 3 dodaqlanmayan sait işlənmişdir.
E) Bir kar samit var.

58. "*Qəşəng*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı doğru fikri müəyyənləşdirin.
A) Sözdəki saitlərin biri uzun tələffüz olunur.
B) Sözün yazılışı ilə tələffüzü fərqlənmir.
C) 2 cingiltili, 2 kar samit vardır.
D) İki hecalıdır, sözün hecaları: *qəş-əng*
E) Vurğu birinci hecaya düşür.

59. "*Həcmli*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı izahlardan biri doğrudur:
A) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
B) Bir kar, iki cingiltili samit yanaşı işlənmişdir.
C) İki hecadan ibarətdir, vurğu son hecaya düşür.
D) Üç samit yanaşı işləndiyi üçün vurğu ilk hecanın üzərinə keçmişdir.
E) Sözdə bir açıq, bir qapalı sait vardır.

60. "*Mənfəət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Hərf və səslər sayca bərabər deyil.
2. Vurğu üçüncü hecaya düşür.
3. İki açıq, dodaqlanmayan, incə sait işlənmişdir.
4. İkihecalıdır, hecalar samitlə bitir.
5. Sözdə kar qarşılığı olmayan üç samit vardır.
A) 1, 2, 3 B) 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 4 E) 2, 5

61. "*İsti*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdə incə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
C) İki incə, qapalı, dodaqlanmayan sait vardır.
D) İkihecalıdır, vurğu son hecaya düşür.
E) İki kar samit işlənmişdir.

62. "*Şənbə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) [ə] – incə, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
B) Sözdə 5 hərf və 5 səs vardır.
C) Vurğu ikinci hecaya düşür.
D) Sözdəki [ş] – kar, [n], [b] – cingiltili samitlərdir.
E) İkihecalıdır.

63. "*Motor*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İkihecalı sözdür, vurğu ikinci hecaya düşür.
B) Bu sözdə 5 səs ([m], [o], [t], [o], [r]) və 5 hərf (em, o, te, o, er) var.
C) [o] qalın, açıq, dodaqlanan saitdir.
D) [m], [r] cingiltili, [t] kar samitdir.
E) Sözdə qalın saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.

64. "*Müəllim*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Vurğu 3-cü hecaya düşür.
B) [ü] incə, dodaqlanan, qapalı; [ə] incə, dodaqlanmayan, açıq; [i] incə, dodaqlanmayan, qapalı saitdir.
C) Üçhecalıdır.
D) [m], [l] cingiltili samitlərdir.
E) Sözdə incə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.

65. "*Etibar*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Üç hecadan (e-ti-bar) ibarətdir.
B) Vurğu I hecaya düşür.
C) 6 səs və 6 hərfdən ibarətdir.
D) Saitlərin ikisi: [e], [i] incə, biri: [a] – qalındır.
E) [t] kar, [b] və [r] isə cingiltili samitlərdir.

66. "*Məqsəd*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) [s] samiti – kar, qalan üç samit – [m], [q], [d] isə cingiltilidir.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
C) [ə] saiti – incə, açıq, dodaqlanmayandır.
D) Altı hərf, altı səsdən ibarətdir.
E) Sözün hecaları: məq-səd; vurğu ikinci hecaya düşür.

67. "*Fıstıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Vurğu ikinci hecanın üzərinə düşür.
B) [ı] – qalın, qapalı, dodaqlanmayan saitdir.
C) [f] və [s] kar samitlərdir.
D) [q] cingiltili, [t] kar samitdir.
E) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.

68. "*Kəskin*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) [ə] – incə, açıq, dodaqlanmayan; [i] – incə, qapalı, dodaqlanmayan saitdir.
B) Deyilişi ilə yazılışı fərqlənir.
C) Sözdəki samit səslərin üçü kar, biri cingiltilidir.
D) Sözdə 6 hərf, 6 səs vardır.
E) Vurğu ikinci hecaya düşür.

69. "*Məişət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdə [ş], [t] kar, [y] və [m] cingiltili samitlərdir.
B) Üçhecalıdır.
C) Vurğu üçüncü hecaya düşür.
D) [ə] incə, dodaqlanmayan, açıq sait; [i] incə, dodaqlanmayan, qapalı saitdir.
E) 6 səs və 6 hərfdən ibarətdir.

70. "*Nöqsan*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Vurğu 2-ci hecaya düşür.
B) [ö] incə, açıq, dodaqlanan; [a] qalın, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
C) 6 səsdən və 6 hərfdən ibarətdir.
D) İkihecalıdır.
E) [n] və [q] cingiltili, [s] kar samitdir.

71. "*Usta*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdəki [s] və [t] kar samitlərdir.
B) İkihecalıdır, vurğu ikinci hecaya düşür.
C) [u] qalın, qapalı, dodaqlanan, [a] qalın, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
D) Sözdə 4 səs, 4 hərf vardır.
E) Ahəng qanununa tabedir.

72. "*Həftə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) [h] samitinin cingiltili qarşılığı yoxdur, [f] səsinin cingiltili qarşılığı isə [v] samitidir.
B) [ə] incə, dodaqlanmayan, açıq saitdir.
C) Sözdə 2 kar, bir cingiltili samit var.
D) 5 səs və 5 hərfdən ibarətdir.
E) Vurğu birinci hecaya düşür.

73. "*Rəftar*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdəki [r] cingiltili, [f] və [t] kar samitlərdir.
B) 6 səs və 6 hərfdən ibarətdir.
C) [ə] incə, açıq, dodaqlanmayan, [a] qalın, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
D) Ahəng qanununa tabe deyil.
E) İkihecalıdır, vurğu sonuncu hecaya düşür.

74. "*Seçki*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İkihecalıdır, vurğu sonuncu hecaya düşür.
B) [e] – incə, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
C) [i] – incə, qapalı, dodaqlanmayan saitdir.
D) Beş hərf, beş səsdən ibarətdir.
E) Samitlərin üçü də kardır.

75. "*Odlamaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yalnız açıq saitlər işlənmişdir.
B) [odlamax] şəklində tələffüz edilir.
C) [*d*, *m*] – cingiltili, [*x*] – kar samitdir.
D) [*o*, *a*] – qalın, açıq saitlərdir.
E) Qalın saitlərin ahəngi gözlənmişdir.

76. "*Poetika*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanununa tabe deyil.
B) Həm açıq, həm də qapalı saitlər işlənmişdir.
C) 3 açıq sait vardır.
D) 1 cingiltili, 3 kar samit vardır.
E) [paetika] şəklində tələffüz edilir.

77. "*Palıd*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İki cingiltili, bir kar samit səs vardır.
B) Sait səslərdən biri qapalı, biri açıqdır.
C) Ahəng qanunu gözlənilmişdir.
D) Cingiltili samit səslərdən birinin kar qarşılığı yoxdur.
E) Deyilişi ilə yazılışı fərqlənir.

78. "*Hüznlü*", "*üzrsüz*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətlə ilə bağlı ortaq ***olmayan*** fikri müəyyən edin.
A) Hər iki sözdə incə saitlərin ahəngi gözlənmişdir.
B) İkihecalı sözlərdir.
C) Hər iki sözdə yalnız dodaqlanan saitlər işlənmişdir.
D) Sözlərin tərkibində həm kar, həm cingiltili samitlər işlənmişdir.
E) Hər iki sözdə yazılışından fərqli tələffüz olunan samit var.

79. "*Üzrlü*", "*hökmlü*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ortaq ***olmayan*** fikri müəyyən edin.
A) Hər iki sözdə yazılışından fərqli tələffüz olunan samit var.
B) İkihecalı sözlərdir.
C) Hər iki sözdə səsartımı müşahidə olunur.
D) Hər iki sözdə yalnız dodaqlanan saitlər işlənmişdir.
E) Hər iki sözdə incə saitlərin ahəngi gözlənmişdir.

80. "*Cavanlaşmaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yalnız qalın, açıq saitlər işlənmişdir.
B) Sözün deyiliş və yazılışında fərq var.
C) İki [*n*] samiti vardır.
D) Sözdə [*q*] səsi yoxdur.
E) Söz [*y*] samitinin kar qarşılığı ilə bitir.

81. "*Hüznlü*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İkihecalıdır, bir kar samitin cingiltili qarşılığı yoxdur.
B) Sözün tərkibində bir kar, üç cingiltili samit var.
C) Sözün deyilişi ilə yazılışı fərqlənir.
D) [h] – kar, [z], [n], [l] – cingiltili samitlərdir.
E) Sözdə qarşılığı olmayan üç samit var.

82. "*Sədrlik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) 5 samit, 2 sait səs vardır.
B) Qoşa [*r*] samiti vardır.
C) 2 hecalıdır, ahəng qanunu gözlənilmişdir.
D) Samitlərdən ikisi yazılışından fərqli tələffüz edilir.
E) 2 kar, 3 cingiltili samit işlənmişdir.

83. "*Tərəfkeşlik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Dördhecalıdır, ahəng qanunu gözlənilmişdir.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
C) İncə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
D) [*l*] səsinin kar qarşılığı yoxdur.
E) 2 cingiltili, 5 kar samit vardır.

84. "*Təvəzökarlıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Söz [*t*] samiti ilə başlanıb, [*x*] samiti ilə bitir.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
C) Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.
D) Sözün tərkibində qoşa [*r*] samiti işlənmişdir
E) Səslərin sayı hərflərin sayından azdır.

85. "*Yenilik arzusu*" birləşməsindəki birinci tərəfin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu gözlənilmişdir.
B) Söz cingiltili samitlə başlayıb kar samitlə bitir.
C) Sözdəki samitlərin hamısı cingiltilidir.
D) Sözdə 2 yerdə [*x'*] səsinin qarşılığı işlənmişdir.
E) Sözdə 2 qapalı, incə; 1 açıq, incə, dodaqlanmayan sait işlənmişdir.

86. "*Yetkinlik əlaməti*" birləşməsindəki birinci tərəfin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Sözdə iki [*y*], iki [*n*] samiti işlənmişdir.
B) Samitlərdən dördü cingiltili, ikisi kardır.
C) Sözün əvvəlində və sonunda eyni samit işlənmişdir.
D) Söz cingiltili samitlə başlayır, cingiltili samitlə bitir.
E) Sözdə incə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.

87. "*Velosiped*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Sait səslərdən biri dodaqlanan, üçü dodaqlanmayandır.
B) Ahəng qanunu gözlənilmir.
C) İki cingiltili, üç kar samit var.
D) Söz kar samitlə bitir.
E) Dördhecalıdır, uzanan sait yoxdur.

88. "*Çiskinli*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Sözdə 3 cingiltili, 2 kar samit işlənmişdir.
B) Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
C) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlidir.
D) Samitlərdən yalnız biri fərqli şəkildə tələffüz olunur.
E) İncə saitlərin ahəngi gözlənmişdir.

89. "*Zərgərlik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
B) Sözdəki [*z*], [*r*], [*g*], [*l*] samitləri cingiltili, [*x'*] samiti kardır.
C) [*ə*] açıq, incə, [*i*] qapalı, incə saitdir.
D) Ahəng qanunu gözlənilmişdir.
E) Sözdə üç samitin qarşılığı yoxdur.

90. "*Göstərmək*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Söz cingiltili samitlə başlayıb, kar samitlə bitir.
B) Ahəng qanununa tabedir.
C) Sözdə dörd cingiltili samit işlənib.
D) [*ö*] – incə, açıq, dodaqlanan, [*ə*] – incə, dodaqlanmayan, açıq saitdir.
E) Sözün sonundakı [*k*] – kar samitdir, cingiltili qarşılığı [*g*] samitidir.

91. "*Ovsunlamaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) 10 hərf, 9 səsdən ibarətdir.
B) Sözdəki [*n*], [*l*] və [m] cingiltili samitlərinin kar qarşılığı yoxdur.
C) Samitlərdən yalnız ikisi kardır.
D) Saitlərdən biri uzun tələffüz edilir.
E) Ahəng qanununa tabedir.

92. "*Dərdləşmək*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanununa tabedir.
B) Söz kar samitlə bitir.
C) Tələffüzdə 3 fərqli məqam var.
D) Kar-cingiltili samit cütlüyü yoxdur.
E) Saitlərin hamısı incə və açıqdır.

93. "*Monoqrafiya*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Deyilişi ilə yazılışı fərqlidir.
B) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
C) Bir dodaqlanan, dörd dodaqlanmayan sait işlənmişdir.
D) Beşhecalı sözdür.
E) Beş cingiltili, bir kar samit vardır.

94. "*Dördkünc*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikirdir:
A) Sözdəki [*c*] samiti [*ç*] kar samitinin cingiltili qarşılığıdır.
B) 3 cingiltili, 3 kar samit vardır.
C) 1 qapalı, 1 açıq sait var.
D) Söz cingiltili samitlə başlanıb, kar samitlə bitir.
E) Cingiltili-kar samit cütlüyü işlənmişdir.

95. "*Zəiflik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikirdir:
A) Dörd samit vardır.
B) Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
C) Söz cingiltili samitlə başlanıb, kar samitlə bitir.
D) Saitlərin üçü də incə və dodaqlanmayandır.
E) Cingiltil- kar samit cütlüyü işlənmişdir.

96. "*İtaətkarlıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikirdir:
A) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
B) Sözdəki [*l*] samitinin kar qarşılığı yoxdur.
C) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
D) Sözdə qoşa [*r*] samitindən istifadə edilmişdir.
E) Sözün sonundakı cingiltili samit kar samit kimi tələffüz olunur.

97. *"Müəyyən"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikirdir:
A) Hərf və səslərin sayı eyni deyil.
B) Dördhecalıdır, dörd samitin qarşılığı yoxdur.
C) Samitlərin hamısı yazıldığı kimi tələffüz olunur.
D) Sözdə uzun tələffüz olunan bir sait vardır.
E) Ahəng qanunu pozulmuşdur.

98. *"Insadlarlıq"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
B) Sözdəki [l] samitinin kar qarşılığı yoxdur.
C) Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
D) Sözdəki [t] samitinin cingiltili qarşılığı [d]-dir.
E) Söz kar samitlə bitir.

99. *"Sanatkarlıq"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Uzun tələffüz olunan sait yoxdur.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
C) Ahəng qanununa tabe deyil.
D) Sözün tərkibində kar qarşılığı olmayan bir [l] samiti işlənmişdir.
E) Hərf və səslərin sayı bərabərdir.

100. *"Qəhərlənmək"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
2. Sözdə bütün saitlər incə, açıq, dodaqlanandır.
3. Samitlərdən beşi cingiltili, ikisi kardır.
4. Kar samitlərin cingiltili qarşılığı vardır.
5. Dördhecalı sözdür, vurğu sonuncu hecanın üzərindədir.

A) 2, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 4
D) 3, 4 E) 3, 4, 5

101. *"Fədakarlıqla"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyən edin.
1. Sözdə kar-cingiltili samit cütlüyü yoxdur.
2. Sözün 3 hecası cingiltili samitlə, 2 hecası isə saitlə bitir.
3. Beşhecalıdır, vurğu 4-cü hecaya düşür.
4. Sözdə qarşılığı olmayan 4 samit işlənib.
5. Orfoepiyan ilə orfoqrafiyası arasında 3 fərqli məqam var.

A) 1, 2, 3 B) 2, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 5 E) 3, 4, 5

102. *"Çörəkdən"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. [çörəc 'ətəl] şəklində tələffüz olunur.
2. Vurğu son hecaya düşür.
3. Sözün səs tərkibi ilə hərf tərkibi fərqlidir.
4. Sözün hecaları: *çö-rək-ə-dən*
5. Sözdə 3 kar və 1 cingiltili samit işlənib.

A) 1, 3 B) 2, 3, 4 C) 1, 2, 4
D) 1, 2, 5 E) 4, 5

103. *"Xəstəlik"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. İkihecalı sözdür, vurğusu son heca üzərindədir.
2. Söz kar samitlə başlayıb, kar samitlə də bitir.
3. İki incə, dodaqlanmayan, açıq sait vardır.
4. İki cingiltili, üç kar samit vardır.
5. Sözdəki iki samitin qarşılığı yoxdur.

A) 2, 3 B) 2, 3, 4 C) 1, 3, 5
D) 4, 5 E) 1, 2, 4

104. *"Çıxdaşmaq"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanununa tabedir.
B) Dörd cingiltili, bir kar samit işlənmişdir.
C) Hecaları samitlə başlayıb samitlə bitir.
D) Üçhecalıdır, vurğu son hecaya düşür.
E) Tələffüzü ilə yazılışı fərqlənir.

105. *"Emosional"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. 3 cingiltili, 1 kar samit işlənmişdir.
3. 2 dodaqlanan, 3 dodaqlanmayan sait var.
4. Ahəng qanununa tabe deyil.
5. Vurğu dördüncü hecaya düşür.

A) 3, 4 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 2 E) 3, 4, 5

106. *"Facə"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) [a] – qalın, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
B) 5 səs və 5 hərfdən ibarətdir.
C) [i] və [ə] – incə, dodaqlanmayan saitlərdir.
D) [f] – kar, [c] – cingiltili samitlərdir.
E) Vurğu son hecanın üzərinə düşür, üçhecalıdır.

107. *"Zanbaq"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Sözdəki [z], [n], [b], [q] cingiltili samitlərdir.
B) [a] – qalın, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
C) Altı səs, altı hərfdən ibarətdir.
D) İkihecalıdır, vurğu ikinci hecanın üzərinə düşür.
E) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.

108. *"Tənbəl"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) İkihecalıdır, vurğu ikinci hecanın üzərinə düşür.
B) [ə] – incə, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
C) Altı səs, altı hərfdən ibarətdir.
D) Sözdəki [t] kar, [n], [b], [l] isə cingiltili samitlərdir.
E) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.

109. *"Maarif"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanununa tabe deyil.
B) Sözdə 5 səs, 6 hərf var.
C) [a] səsi uzun tələffüz olunur.
D) Vurğusu 1-ci hecaya düşür.
E) Sözdə iki cingiltili – [m], [r], bir kar – [f] samiti işlənib.

110. "*Çəkic*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Samitlərin üçü də kardır.
B) [ə] – incə, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
C) [i] – incə, qapalı, dodaqlanmayan saitdir.
D) İkihecalıdır, vurğu birinci hecaya düşür.
E) Sözdə 2 sait, 3 samit səs vardır.

111. "*İtki*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) [i] – incə, qapalı, dodaqlanmayan saitdir.
B) [t] – kar samitdir, cingiltili qarşılığı [d] samitidir.
C) [k] – kar samitdir, cingiltili qarşılığı [g] samitidir.
D) İkihecalıdır: it-ki.
E) Vurğu ikinci hecaya düşür.

112. "*Küskün*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Sözün vurğusu ikinci hecaya düşür.
B) Deyilişi ilə yazılışı fərqlənir.
C) [ü] – incə, qapalı, dodaqlanan saitdir.
D) 6 hərf, 6 səs vardır.
E) Üç kar, bir cingiltili samit var.

113. "*Dastan*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) [a] – qalın, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
B) Sözün səs və hərf tərkibi fərqlənmir.
C) Vurğusu ikinci hecanın üzərinə düşür.
D) Qalın saitlərin ahəngi var.
E) 3 cingiltili və 1 kar samit işləmişdir.

114. "*Dovşan*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. 6 səs, 6 hərfdən ibarətdir.
2. [o], [a] qalın, açıq sait səslərdir.
3. 3 cingiltili və bir kar samit səs işlənmişdir.
4. İkihecalıdır, vurğu son hecaya düşür.
5. Qalın saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
A) 2, 4 B) 1, 2 C) 2, 3 D) 1, 3 E) 3, 5

115. "*Yastı*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İki cingiltili, bir kar samit işlənmişdir.
B) İkihecalıdır, vurğu birinci hecaya düşür.
C) İki qalın, dodaqlanmayan sait işlənmişdir.
D) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
E) Sözdə qalın saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.

116. "*Texnik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. 6 səs, 6 hərfdən ibarətdir.
2. Sözdə 2 kar, 2 cingiltili samit var.
3. [e], [i] incə, dodaqlanmayan saitlərdir.
4. Vurğu son hecaya düşür.
5. Sözdə incə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
A) 1, 4 B) 1, 5 C) 2, 3 D) 2, 4 E) 3, 5

117. "*Vicdan*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
B) Dörd cingiltili samit işlənmişdir.
C) Dodaqlanmayan bir incə və bir qalın sait işlənmişdir.
D) İkihecalıdır, vurğu son hecaya düşür.
E) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.

118. "*Yanıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdə 5 səs və 5 hərf var.
B) [a] – qalın, açıq, dodaqlanmayan, [ı] – qalın, qapalı, dodaqlanmayan saitdir.
C) [y], [n], [q] – cingiltili samitlərdir.
D) İkihecalı sözdür, vurğu 2-ci hecaya düşür.
E) Sözdə qalın saitlərin ahəngi vardır.

119. "*Təbii*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Vurğu birinci hecaya düşür.
B) [ə] – incə, açıq, dodaqlanmayan, [i] – incə, qapalı, dodaqlanmayan saitdir.
C) Üçhecalıdır.
D) [t] kar, [b] cingiltili samitdir.
E) Sözdə 5 hərf, 4 səs var.

120. "*Səcdə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İncə saitlərin ahəngi gözlənilir.
B) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
C) İki incə açıq, dodaqlanmayan sait işlənmişdir.
D) İkihecalıdır, vurğu son hecaya düşür.
E) Sözdə iki kar, bir cingiltili samit var.

121. "*Əlacsız*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) İki qalın, bir incə dodaqlanmayan sait işlənmişdir.
B) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənmir.
C) Sözdə iki cingiltili, iki kar samit işlənmişdir.
D) Üçhecalı sözdür, vurğu son hecaya düşür.
E) Ahəng qanununa tabe deyil.

122. "*İqtidar*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. Sözdə iki incə, qapalı və bir qalın, açıq sait vardır.
3. Sözdə üç cingiltili, bir kar samit vardır.
4. Üçhecalıdır – iq-ti-dar.
5. Vurğu ikinci hecaya düşür.
A) 1, 5
B) 2, 3, 4
C) 3, 5
D) 1, 3, 4
E) 2, 5

123. "*Yazıraq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Vurğu son hecaya düşür.
B) 7 hərf və 7 səsdən ibarətdir.
C) [ɣ], [s] – kar, [v], [ʒ] – cinglitili samitdir.
D) [a] – qalın, dodaqlanmayan, açıq, [ı] – qalın, dodaqlanmayan, qapalı saitdir.
E) Ahəng qanununa tabedir.

124. "*Tənhalik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Sözdə [n], [h], [l] cinglitili samitləri, [t], [k] kar samitləri işlənib.
B) 3 hecadan ibarətdir: (tən-hal-lik). Vurğu sonuncu hecaya düşür.
C) 9 hərf və 9 səsdən ibarətdir.
D) [ə] – incə, açıq, dodaqlanmayan, [i] – incə, qapalı, dodaqlanmayan saitdir.
E) Sözdə dodaqlanmayan incə saitlərin ahəngi vardır.

125. "*Sərfədə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı dürüstün fikirləri müəyyən edin.
1. Ahəng qanunu pozulmuşdur.
2. Sözdə üç kar samit işlənmişdir.
3. Sözdə həm açıq, həm də qapalı saitlər vardır.
4. Vurğusu sonuncu hecaya düşür.
5. Deyilişi ilə yazılışı fərqlənmir.
A) 1, 2, 3 B) 1, 4, 5 C) 3, 5
D) 1, 3, 4 E) 2, 4

126. "*Tüstü*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikirləri müəyyən edin.
1. 5 səs, 5 hərfdən ibarətdir.
2. İkihecalı sözdür, vurğu birinci hecaya düşür.
3. İki incə, dodaqlanan, qapalı sait işlənmişdir.
4. Sözdə üç kar samit səs işlənmişdir.
5. Ahəng qanunu gözlənilmişdir.
A) 2, 3 B) 1, 5 C) 2, 4 D) 1, 2 E) 4, 5

127. "*Çəmənlikdəki*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) [m], [n], [d] cinglitili, [ç], [x'] və [k] kar samitlərdir.
B) Sözdə incə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
C) Beşhecalı sözdür, vurğu 3-cü hecanın üzərinə düşür.
D) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
E) Saitlərdən üçü açıq, ikisi qapalıdır.

128. "*Apostrof*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Ahəng qanunu gözlənilmişdir.
B) Deyilişi ilə yazılışı fərqlənir.
C) 3 hecadan ibarətdir. Vurğusu sonuncu hecaya düşür.
D) Yalnız açıq saitlər işlənmişdir.
E) Sözdəki saitlərdən 1-i dodaqlanmayan, 2-si isə dodaqlanandır.

129. "*Monosiyyəd*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Vurğusu sonuncu hecaya düşür.
B) Deyilişi ilə yazılışı fərqlənir.
C) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
D) Səs və hərflərin sayı bərabərdir.
E) Sözdə yalnız dodaqlanmayan saitlər işlənib.

130. "*Poema*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) [a] qalın, açıq, dodaqlanmayan, [e] incə, açıq, dodaqlanmayan saitlərdir.
B) [p] kar, [m] cinglitili samitdir.
C) Sözdə 6 səs, 5 hərf vardır.
D) Sözdə ahəng qanunu pozulmuşdur.
E) Vurğu üçüncü hecaya düşür.

131. "*Avtobus*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Sözdə səs və hərflərin sayı eynidir.
B) Yazılışı ilə tələffüzü arasında fərq yoxdur.
C) Üçhecalı sözdür, vurğu ikinci hecaya düşür.
D) Ahəng qanunu pozulmamışdır.
E) [a] qalın, açıq, dodaqlanmayan, [o], [u] açıq, dodaqlanan saitlərdir.

132. "*Papaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Sözdə 2 sait, 3 samit səs vardır.
B) [a] – qalın, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
C) [p] – kar samitdir, cinglitili qarşılığı [b] samitidir.
D) [q] – cinglitili samitdir, kar qarşılığı [k'] samitidir.
E) İkihecalıdır, vurğu ikinci hecaya düşür.

133. "*Xəstə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Samitlərin üçü də kardır.
B) [ə] – incə, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
C) 5 hərf, 5 səsdən ibarətdir.
D) Sözün hecaları: xəs-tə.
E) Vurğu ikinci hecaya düşür.

134. "*Atla*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Sözdə ahəng qanunu pozulmuşdur.
B) [a] qalın, açıq, dodaqlanmayan, [ı] incə, qapalı, dodaqlanmayan, [ə] incə, açıq, dodaqlanmayan saitlərdir.
C) [y] və [l] cinglitili samitlərdir.
D) Üçhecalıdır və vurğu 3-cü hecaya düşür.
E) 4 səs, 4 hərfdən ibarətdir.

135. "*Təqsir*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) [ə] incə, dodaqlanmayan, açıq; [i] incə, dodaqlanmayan, qapalı saitdir.
B) Söz 6 səs və 6 hərfdən ibarətdir.
C) Deyilişi ilə yazılışı fərqlənmir.
D) Samitlərdən yalnız birinin qarşılığı yoxdur.
E) İkihecalıdır, vurğu ikinci hecaya düşür.

136. "*Sərbəstlik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Saitlərin hamısı dodaqlanmayandır.
B) Saitlərin hamısı incədir.
C) Sözdə 7 samit, 3 sait səs vardır.
D) Samitlərin üçü ([r], [b], [d]) cingiltilidir.
E) Vurğu son hecanın üzərinə düşür.

137. "*Müfəttiş*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözün deyilişi ilə yazılışı fərqlənmir.
B) Sözdəki sait səslərin üçü də incədir.
C) [m] – cingiltili samitdir, kar qarşılığı yoxdur.
D) 8 hərf, 8 səsdən ibarətdir.
E) [ş] – kar samitdir, cingiltili qarşılığı [j] samitidir.

138. "*Müvəqqəti*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözdəki saitlərin hamısı incədir.
B) Vurğu 4-cü hecaya düşür.
C) Sözdə 4 cingiltili, 1 kar samit vardır.
D) Sözdə 9 hərf və 9 səs var.
E) Sözün hecaları: mü-vəq-qə-ti.

139. "*Sürtkü*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözün hecaları: sürt-kü.
B) Sözün yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
C) Sözdə üç kar, bir cingiltili samit var.
D) Vurğu ikinci hecaya düşür.
E) Sözdə 6 səs, 6 hərf vardır.

140. "*Bəxtiyar*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
B) Sözdə 8 səs, 8 hərf işlənmişdir.
C) Ahəng qanunu pozulmuşdur.
D) Vurğu sonuncu hecaya düşür.
E) Sözdə 2 kar, 3 cingiltili samit işlənmişdir.

141. "*Şairanə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
B) Vurğu birinci hecaya düşür.
C) Hər iki [a] saiti uzun tələffüz olunur.
D) Sözdə [ş] kar, [y], [r], [n] cingiltili samitlərdir.
E) Ahəng qanununa tabe deyil.

142. "*Yerindən*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
B) Sözdəki cingiltili samitlərdən yalnız ikisinin kar qarşılığı var.
C) Ahəng qanununa tabedir.
D) Vurğu üçüncü hecaya düşür.
E) [e] və [ə] incə, açıq; [i] isə incə, qapalı saitlərdir.

143. "*Dahiyanə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün ***olmayan*** fikirləri müəyyən edin.
1. Sözdə 7 səs, 8 hərf vardır.
2. Ahəng qanununa tabe deyil.
3. Sözdə yalnız qarşılığı olmayan samitlər işlənmişdir.
4. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
5. Birinci və üçüncü hecalardakı [a] saiti uzun tələffüz olunur.
6. Vurğusu sonuncu hecaya düşür.
A) 1, 3, 4 B) 2, 6 C) 1, 2, 6
D) 2, 4, 5 E) 3, 5

144. "*Əlbəttə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
2. Sözdə bir kar, üç cingiltili samit işlənmişdir.
3. Vurğusu ikinci hecaya düşür.
4. Sözdəki [ə] səsi incə, dodaqlanmayan, qapalı saitdir.
5. Sözdə dodaqlanmayan incə saitlərin ahəngi vardır.
A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 4 C) 2, 3, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 4

145. "*Vəsait*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
2. Vurğusu ikinci hecaya düşür.
3. Ahəng qanunu gözlənilib.
4. Sözdə iki kar və iki cingiltili samit işlənib.
5. Saitlərin ikisi açıq, biri qapalıdır.
A) 2, 5 B) 3, 4 C) 1, 4, 5
D) 1, 2 E) 1, 3, 5

146. "*Köpüklü*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
B) Sözdə üç incə, dodaqlanan sait vardır.
C) Sözdə [g] səsinin kar qarşılığı olan iki [k] samiti işlənmişdir.
D) Üçhecalıdır, vurğu son hecaya düşür.
E) İncə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.

147. "*Lovğa*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. 5 səs, 5 hərfdən ibarətdir.
2. [o], [a] qalın, açıq saitlərdir.
3. Sözdə [l], [v], [ğ] cingiltili samitləri işlənmişdir.
4. İkihecalı sözdür (lov-ğa).
5. Vurğu son hecaya düşür.
A) 1, 3 B) 1, 3, 4 C) 2, 3, 4
D) 2, 5 E) 1, 4, 5

148. "*Şəkil*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Sözdə incə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
B) İkihecalı sözdür, vurğu ikinci hecaya düşür.
C) [ə], [i] incə, dodaqlanmayan saitlərdir.
D) Bu sözdə 5 səs ([ş], [ə], [k], [i], [l]) və 5 hərf (şe, ə, ke, i, el) vardır.
E) [ş], [l] kar, [k] cingiltili samitdir.

149. "*Mayor*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
1. 6 səs və 6 hərfdən ibarətdir.
2. Üçhecalı sözdür, vurğu sonuncu hecaya düşür.
3. Sözdə iki incə, dodaqlanmayan, açıq [ə], bir incə, dodaqlanmayan, qapalı [i] sait işlənmişdir.
4. Sözdə üç samit səs var: [m] cingiltili, [s], [r] kar samitlərdir.
5. Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 5 C) 3, 4
D) 3, 4, 5 E) 2, 3, 5

150. "*Oynayırıq*" sözünün səs və hərf tərkibinə aid *səhv* fikirləri müəyyən edin.
I. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
II. Qalın saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
III. Sözdəki bütün samitlər cingiltilidir.
IV. İki açıq, iki qapalı sait vardır.
V. Vurğu üçüncü hecanın üzərindədir.
A) I, IV B) II, V C) III, IV
D) I, III, V E) I, II, III

151. "*Oxuyuram*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
B) Sözdə qalın saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
C) Sözdə üç açıq, bir qapalı sait vardır.
D) [x], [s] kar, [y], [r], [m] cingiltili samitlərdir.
E) Vurğu üçüncü hecanın üzərindədir.

152. "*Təbiət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *yanlış* fikirləri müəyyən edin.
1. Ahəng qanununa tabedir.
2. Vurğunu 2-ci hecaya düşür.
3. Sözdə həm qapalı, həm də açıq saitlər işlənmişdir.
4. Sözdə 1 cingiltili, 2 kar samit vardır.
5. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
6. Sözdə yalnız dodaqlanmayan saitlər işlənib.
A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 2, 3
D) 4, 5, 6 E) 2, 4, 5

153. "*Dəftər*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikirləri müəyyən edin.
1. Sözdə *dv, ə, fe, tə, ə, er* hərfləri, [d], [ə], [f], [t], [ə], [r] səsləri var.
2. İki kar, iki cingiltili samit işlənib.
3. İkihecalıdır.
4. Vurğusu II hecaya düşür.
5. Tələffüzü ilə yazılışı fərqlənmir.
A) 1, 2, 4 B) 1, 2, 5 C) 1, 3, 4
D) 4, 5 E) 3, 5

154. "*Fəaliyyət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Dördhecalıdır və vurğu dördüncü hecaya düşür.
B) [a] qalın, dodaqlanmayan, açıq, uzun; [i] incə, dodaqlanmayan, qapalı; [ə] incə, dodaqlanmayan, açıq saitdir.
C) [f] və [t] kar, [l] və [y] cingiltili samitlərdir.
D) 9 səs və 9 hərfdən ibarətdir.
E) Sözdə ahəng qanunu pozulmuşdur.

155. "*Oğlanlar*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) üçhecalıdır və vurğu III hecaya düşür.
B) [o] – qalın, dodaqlanan, açıq; [a] – qalın, dodaqlanmayan, açıq saitdir.
C) [ğ], [l], [n], [r] cingiltili samitlərdir.
D) 8 səsdən və 8 hərfdən ibarətdir.
E) [ğ] səsinin kar qarşılığı [q] səsidir, [l], [n], [r] samitlərinin isə kar qarşılığı yoxdur.

156. "*Ürəkləri*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Sözdə 8 səs, 8 hərf vardır.
2. Deyilişi ilə yazılışı fərqlənmir.
3. [ü] – incə, dodaqlanan, qapalı saitdir.
4. Sözdəki [s], [t], [x'] kar; [n], [l] cingiltili samitlərdir.
5. Sözdə incə saitlərin ahəngi vardır.
6. Vurğusu ikinci hecaya düşür.
A) 3, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 6

157. "*Işıqlı*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
2. İki kar, bir cingiltili samit işlənib.
3. Vurğusu ikinci hecaya düşür.
4. Ahəng qanunu pozulmuşdur.
5. Sözdə yalnız qapalı saitlər işlənib.
6. Sözdəki [ş] kar, [q] və [l] cingiltili samitlərdir.
A) 2, 4, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 6 E) 1, 3, 4

158. "*Şərait*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) [ş] və [t] samitləri kar, [r] və [y] samitləri cingiltilidir.
B) Sözün tələffüzü ilə yazılışı fərqlidir.
C) 6 hərf, 7 səsdən ibarətdir.
D) [ə] – incə, açıq, dodaqlanmayan; [a] – qalın, açıq, dodaqlanmayan saitdir.
E) Vurğu ikinci hecaya düşür.

159. "*Çəmənlik*" və "*odunluq*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) Birinci sözdə iki, ikinci sözdə bir kar samit işlənmişdir.
B) Birinci sözdə incə, ikinci sözdə qalın saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
C) Hər iki sözdə yalnız iki samitin kar qarşılığı yoxdur.
D) Hər iki söz üçhecalıdır.
E) Hər iki sözdə uzanan sait işlənməmişdir.

160. *"Xoşniyyətli", "xoşxasiyyətli"* sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Birinci sözdə 3 kar, 4 cingiltili, ikinci sözdə isə 5 kar, 2 cingiltili samit var.
B) Hər iki sözdə ahəng qanunu pozulmuşdur.
C) Hər iki sözdə təkrar olunan samit var.
D) Hər iki sözdə həm açıq, həm də qapalı sait var.
E) Hər iki sözdə hərflərin sayı səslərin sayından çoxdur.

161. *"Neftçixarma", "neftəmizləyən"* sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Hər iki sözdə uzun sait yoxdur.
B) Hər iki sözdə vurğu son hecaya düşür.
C) Birinci söz 4, ikinci söz 5 hecalıdır.
D) Hər iki sözdə kar samitlərin sayı bərabərdir.
E) Hər iki sözdə bütün hecalar samitlə başlayır.

162. Hansı sözün fonetik xüsusiyyətinə aid izah ***yoxdur***?
1. Yazılışı ilə deyilişi arasında iki fərqli məqam var.
2. Tərkibində [y] cingiltili samitinin kar qarşılığı var.
3. Tərkibində kar samitlərin sayı cingiltili samitlərdən çoxdur.
4. Tərkibində kar samitlərlə cingiltili samitlərin sayı bərabərdir.
A) açıq-aydın B) ürəkdən C) heyrətlə
D) kasadlıq E) sandıq

163. Verilənlər içərisində hansı sözün fonetik xüsusiyyətinə aid izah ***yoxdur***?
1. Yazılışı ilə deyilişi arasında iki fərqli məqam var.
2. Tərkibində [y] cingiltili samitinin kar qarşılığı var.
3. Tərkibində kar samitlərin sayı cingiltili samitlərdən çoxdur.
4. Tərkibində kar samitlərlə cingiltili samitlərin sayı bərabərdir.
A) axar-baxarlı B) artıqtamah C) cəsarətlə
D) kəmənd E) ağbirçək

164. Fonetik xüsusiyyətlərə uyğun gələn söz:
→ Deyilişi ilə yazılışı arasında dörd fərqli məqam var.
→ Qarşılığı olmayan beş samit səs var.
→ Ahəng qanununun pozulması faktı var.
→ Vurğusu beşinci hecadadır.
→ Səsin sayı hərfin sayından artıqdır.
A) uzaqgörənliklə B) itaətkarlıqla
C) sənətkarlıqla D) xəyanətkarlıqla
E) səmimiyyətlə

165. Fonetik xüsusiyyətlərə uyğun gələn söz:
→ Deyilişi ilə yazılışı arasında dörd fərqli məqam var.
→ Qarşılığı olmayan beş samit səs var.
→ Ahəng qanununun pozulması faktı var.
→ Vurğusu dördüncü hecadadır.
→ Səsin sayı hərfin sayından artıqdır.
A) itaətkarlıqla B) sənətkarlıqla
C) xəyanətkarlıqla D) uzaqgörənliklə
E) səmimiyyətlə

166. ***Səhv*** fikri müəyyən edin.
A) *"Oynayır"* sözündə iki qapalı sait var.
B) *"Aşiq, hüquq"* sözlərinə saitlə başlayan şəkilçi artırdıqda tələffüzdə heç bir dəyişmə baş vermir.
C) *"Manea, Nailə"* sözlərində samitlərlə saitlərin sayı bərabərdir.
D) *"Gözəlləşdirərik, şəhərlərarası"* sözlərində vurğu eyni hecaya düşür.
E) *"Tüfəng, çələng"* sözlərinin tələffüzündə son samitlər karlaşır.

167. ***Səhv*** fikri müəyyən edin.
A) *"Toplayır, ağlayır"* sözlərinin hər birində iki qapalı sait səs var.
B) *"Məntiq, natiq"* sözlərinə sait artırdıqda tələffüzdə heç bir dəyişmə baş vermir.
C) *"Vaqiə, təbii"* sözlərində samitlərlə saitlərin sayı bərabərdir.
D) *"Yaxşılaşdırarıq, əmtəəşünaslıq"* sözlərində vurğu eyni hecaya düşür.
E) *"Qəşəng, nəhəng"* sözlərinin tələffüzündə son samitlər karlaşır.

168. Hansı sözün fonetik xüsusiyyətinə aid izah ***yoxdur***?
Kar və cingiltili samit cütlüyü yanaşı işlənib.
Deyilişi və yazılışı arasında dörd fərqli məqam var.
Kar və cingiltili samitlərin sayı eynidir.
Vurğusu dəyişdikdə mənası dəyişir.
A) asanlıqla B) əsnəyərək C) cürətli
D) elektrik E) ehtişamla

169. Verilən fikirlər hansı sözün fonetik xüsusiyyətlərini əks etdirir?
1. Yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam vardır.
2. Ahəng qanununa tabedir.
3. Sözdə qarşılığı olmayan 2 samit səs vardır.
4. Vurğu son hecaya düşür.
5. Samitlərdən üçü kar, dördü cingiltilidir.
A) dərdləşmək B) heyrətlənmək
C) cinayətkarcasına D) dalamaq
E) çempionat

170. *"Dahi", "məna", "elan"* sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Hər üçündə qarşılığı olmayan samitlər var.
2. Hər üçündə yalnız cingiltili samitlər işlənmişdir.
3. Hər üçündə qapalı sait var.
4. Hər üçündə uzanan sait var.
5. Uzanan saitlər açıqdır.
A) 3, 5
B) 2, 4
C) 1, 2, 5
D) 1, 4, 5
E) 1, 2, 3

171. "*Hazırlıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Sözdə tələffüz zamanı qoşa samit yanaşı işlənir.
2. Sözün vurğusu *çatışmazlıq* sözünün vurğusu ilə eyni hecadadır.
3. Hecalarının sayı [madlıca] sözünün hecalarının sayı ilə eynidir.
4. Sözdə üç samitin qarşılığı yoxdur.
5. Sözün tələffüzündə bir fərqli məqam vardır.

A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 4 E) 1, 4, 5

172. "*Asanlıqla*" və "*tezliklə*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ortaq cəhətləri müəyyən edin.
1. Səs və hərf tərkibləri kəmiyyətcə eynidir.
2. Deyiliş və yazılışları arasındakı fərqli məqamların sayı eynidir.
3. Kar samitlərin sayı bərabərdir.
4. Cingiltili samitlərin sayı bərabərdir.
5. Vurğuları üçüncü hecadadır.
6. Cingiltili samitin kar samitə çevrilməsi var.

A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 4 C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 6 E) 3, 5, 6

173. "*Qalaqlamaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Samitlərdən yalnız biri fərqli tələffüz olunur.
2. Söz eyni səslə başlayıb, eyni səslə bitir.
3. Sözdəki [x] samiti [ğ] samitinin kar qarşılığıdır.
4. Qalın saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
5. 5 cingiltili, 1 kar samit vardır.

174. "*Qabaqlaşmaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Səs və hərflər sayca bərabərdir.
2. Sözdə 2 [q] samiti işlənmişdir.
3. Söz eyni səslə başlayıb, eyni səslə bitir.
4. Dördhecalıdır, bir hərf üç səs kimi tələffüz olunur.
5. Saitlərin dördü də açıq, qalın, dodaqlanmayandır.

175. "*İnanmaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
2. Cingiltili samitlə bitir.
3. Həm açıq, həm qapalı sait var.
4. Qoşa [m] samitindən istifadə edilmişdir.
5. İki cingiltili samitin kar qarşılığı yoxdur.

176. "*Teatrşünaslıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Hərf və səslər sayca bərabərdir.
2. Sözdə iki qapalı sait işlənmişdir.
3. Beşhecalı sözdür.
4. Sözdə [r'] səsinin qarşılığı olan samit də işlənmişdir.
5. Ahəng qanunu pozulmuşdur.
6. Yazılışı ilə deyilişi arasında üç fərqli məqam var.

177. "*Rəngbərəng*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün ***olmayan*** fikirləri müəyyən edin.
1. Hərflər və səslər sayca bərabərdir.
2. Yazılışı ilə deyilişi arasında fərq yoxdur.
3. Sözdəki bütün saitlər incə və açıqdır.
4. Söz cingiltili samitlə başlanıb, cingiltili samitlə qurtarır.
5. Sözdə 7 cingiltili samit vardır.
6. Üçhecalı sözdür.

178. "*Leytmotiv*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Cingiltili samitlə başlanıb, cingiltili samitlə da bitir.
2. Ahəng qanununa tabe deyil.
3. Həm dodaqlanan, həm də dodaqlanmayan sait var.
4. Yazılışı ilə deyilişi arasında fərq yoxdur.
5. Üçhecalı sözdür.

179. "*Cilovlamaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Hərflərlə səslər sayca bərabərdir.
2. Ahəng qanunu pozulmuşdur.
3. Cingiltili samitlə başlanıb, kar samitlə bitir.
4. Sözdəki [v] samiti [f], [q] samiti isə [k'] samitinin cingiltili qarşılığıdır.
5. Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.

180. "*Hecmcə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
2. Ahəng qanununa tabedir.
3. İkihecalıdır, saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.
4. 1 kar, 3 cingiltili samit vardır.
5. Saitlərin hamısı dodaqlanmayan və açıqdır.

181. "*Sehrləmək*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
2. Sözdəki [l] və [m] samitlərinin kar qarşılığı yoxdur.
3. Sözdə [x'] samiti işlənmişdir.
4. İncə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
5. 4 sait, 4 heca vardır.

182. "*Zülmkar*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi arasında fərq yoxdur.
2. 3 sait, 2 heca vardır.
3. Vurğu birinci hecaya düşür.
4. Ahəng qanununa tabe deyil.
5. 1 dodaqlanan, 2 açıq sait var.

183. "*İttifaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Ahəng qanununa tabe deyil.
2. Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
3. Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.
4. Sözdəki [d] samiti [t], [q] samiti isə [k'] samitinin cingiltili qarşılığıdır.
5. Yazılışı ilə tələffüzü arasında bir fərqli məqam vardır.

184. "*Yaşayaraq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
2. Uzun sait yoxdur.
3. Cingiltili samitlə başlanıb, cingiltili samitlə də bitir.
4. 2 açıq, 2 qapalı sait vardır.
5. Qarşılığı olmayan iki samit işlənmişdir.

185. "*Ürəkaçan*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
2. Saitlərin hamısı açıq və dodaqlanmayandır.
3. Sözdə [y] samiti vardır.
4. 3 cingiltili, 1 kar samit vardır.
5. Dördhecalıdır və üç qarşılığı olmayan samit işlənmişdir.

186. "*Peşəkarlıq istəyi*" birləşməsindəki asılı tərəfin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Deyilişi ilə yazılışı fərqlidir.
2. İki [r] samiti var.
3. Sözdəki [g] samitinin kar qarşılığı var.
4. Sözdəki [x] kar samitdir, cingiltili qarşılığı [ğ]-dır.

187. "*Sənətkarlıq örnəyi*" birləşməsindəki asılı tərəfin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Deyilişi ilə yazılışı fərqlidir.
2. İki [r] samiti var.
3. [g] samiti işlənmişdir.
4. Sözdəki [x] samiti kardır, cingiltili qarşılığı [ğ]-dır.

188. "*Azadlıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
2. Üç cingiltili, bir kar samit var.
3. Sözdə kar-cingiltili samit cütlüyü yoxdur.
4. Üçhecalı sözdür.
5. Sözdəki [t] və [x] kar samitlərdir.
6. Sözdə 2 [d] və [x] samiti var.

189. "*Azadlıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Hərflərin sayı səslərin sayından bir vahid azdır.
2. İki cingiltili və iki kar samit var.
3. Sözdə kar-cingiltili samit cütlüyü yoxdur.
4. Üçhecalı sözdür.
5. Sözdəki [t] və [x] kar samitlərdir.
6. Sözdə 2 [d] və [x] samiti var.

190. "*Tərpənmək*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Üç qarşılığı olmayan samit işlənmişdir.
2. Sözdəki kar samitlərdən birinin qarşılığı yoxdur.
3. Eyni samit qoşalığı var.
4. Sözdə [ğ] samitinin kar qarşılığı işlənmişdir.
5. Saitlərin hamısı incə və qapalıdır.

191. "*Yaxınlaşdıqca*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Kar qarşılığı olmayan [n] və [l] samitləri var.
2. Bir uzanan sait səs var.
3. 3 kar, 5 cingiltili samit var.
4. 3 açıq, 2 qapalı sait var.
5. Deyilişi ilə yazılışı fərqlənir.

192. "*Ümidlə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Deyilişi və yazılışı fərqlənmir.
2. Bütün samitlər cingiltilidir.
3. Sözdə 3 cingiltili samitin kar qarşılığı yoxdur.
4. Sözdəki saitlərin biri dodaqlanan, ikisi dodaqlanmayandır.
5. Bir uzanan sait səs vardır.

193. "*Ürəklə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Deyilişi və yazılışı fərqlənmir.
2. Bütün samitlər cingiltilidir.
3. Sözdə 3 cingiltili samitin kar qarşılığı yoxdur.
4. Həm qapalı, həm də açıq sait işlənmişdir.
5. Yazılışı ilə tələffüzü arasında 2 fərqli məqam var.

194. "*Korrektor*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Ahəng qanununa tabe deyil.
2. Saitlərdən biri uzun tələffüz olunur.
3. Üçhecalı sözdür, qarşılığı olmayan üç samit işlənmişdir.
4. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
5. Dörd cingiltili, üç kar samit vardır.

195. *"Şəxsəlıq"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
2. Saitlərin hamısı qalın, dodaqlanmayan, açıq saitlərdir.
3. Samitlərin ikisi cingiltili, ikisi kardır.
4. Ahəng qanunu gözlənilməmişdir.
5. Kar samitlə başlayıb kar samitlə bitir.

196. *"Şərafə"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Sözün yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. Hərf və səslərin sayı bərabər deyil.
3. 2 cingiltili, 2 kar samit səs işlənmişdir.
4. Sözdə işlənən bütün saitlər açıq və incədir.
5. Sözdə iki cingiltili samitin qarşılığı yoxdur.

197. *"Həyəcanlı"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Səslərin sayı hərflərin sayına bərabərdir.
2. İki qalın, açıq və iki incə, açıq sait səs işlənmişdir.
3. Qarşılığı olmayan dörd samit işlənmişdir.
4. Ahəng qanunu gözlənilmişdir.
5. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.

198. *"Məkruldarlıq"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikirləri müəyyən edin.
1. Orfoqrafiyası ilə orfoepiyası eyni deyil.
2. Sözdə qarşılığı olmayan 5 samit səs var.
3. Sözdə 6 cingiltili və 2 kar samit var.
4. Ahəng qanununa tabedir.
5. 1 incə, uzun sait var.
6. Cingiltili samitlə başlayıb kar samitlə bitir.

199. *"Mehribanlıq"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı və tələffüzü fərqlənir.
2. Sözdə sait uzunması müşahidə olunur.
3. Qarşılığı olmayan 5 samit səs var.
4. 5 cingiltili və 1 kar samit var.
5. Cingiltili samitlə başlayıb kar samitlə bitir.
6. Ahəng qanununa tabedir.

200. *"Dəyişkən"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi arasında fərq yoxdur.
2. Həm açıq, həm də qapalı sait işlənmişdir.
3. Sözdəki [g] samiti [k] samitinin cingiltili qarşılığıdır.
4. Üçhecalıdır və tərkibində kar-cingiltili samit cütlüyü işlənmişdir.
5. 4 cingiltili, 1 kar samit vardır.

201. *"Sürüşkən"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi arasında fərq yoxdur.
2. Sözdəki [g] samiti [k] samitinin cingiltili qarşılığıdır.
3. İki samitin kar qarşılığı yoxdur.
4. Üçhecalıdır və tərkibində bir dodaqlanan sait işlənmişdir.
5. Saitlərin hamısı incədir.

202. *"Tələffüz"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. Bütün saitlər açıqdır.
3. Söz kar samitlə başlayıb kar samitlə ilə bitir.
4. İki cingiltili, üç kar samit vardır.
5. İncə saitlərin ahəngi gözlənilmişdir.
6. Üçhecalı sözdür, sözün hecaları: tə-ləf-füz

203. *"Tənəffüs"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Üç kar, iki cingiltili samit var.
2. İki incə, açıq, bir incə, qapalı sait vardır.
3. Söz kar samitlə başlayır, cingiltili samitlə bitir.
4. Tərkibində iki dodaqlanmayan sait işlənib.
5. Ahəng qanununa tabe deyil.
6. Üçhecalı sözdür: tə-nəf-füs.

204. *"Prodüser"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi arasında bir fərqli məqam var.
2. İki dodaqlanan sait işlənmişdir.
3. İki kar, üç cingiltili samit var.
4. Üçhecalıdır, ahəng qanunu pozulmamışdır.
5. Qarşılığı olmayan iki samit işlənmişdir.

205. *"Potensial"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi arasında iki fərqli məqam vardır.
2. Sözdə səsdüşümü müşahidə olunur.
3. Saitlərdən biri dodaqlanandır.
4. Dördhecalıdır, ahəng qanunu pozulmuşdur.
5. Samitlərdən üçü kar, ikisi cingiltilidir.

206. *"Demokratiya"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Dodaqlanan sait səs işlənməmişdir.
2. Həm açıq, həm də qapalı saitlər işlənmişdir.
3. Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
4. Üçüncü hecadakı [a] saiti uzun tələffüz edilir.
5. Ahəng qanunu pozulmuşdur.
6. Samit səslərdən biri kardır.

207. "*Səhirlə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. 8 səs, 7 hərf vardır.
2. Samit səslərdən ikisinin kar qarşılığı yoxdur.
3. Sait səslərdən heç biri uzanmır.
4. Sözdə səsdüşümü müşahidə olunur.
5. İncə saitlərin ahəngi vardır.
6. Sözdə [b], [r], [l] cingiltili samitləri işlənmişdir.

208. "*Bənövşə*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənmir.
2. Altı səs, yeddi hərfdən ibarətdir.
3. Bir kar, üç cingiltili samit işlənmişdir.
4. [ə] incə, dodaqlanmayan, açıq; [ö] incə, dodaqlanan, açıq saitdir.
5. Həm açıq, həm də qapalı sait işlənmişdir.

209. "*Sumaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. 5 səs, 5 hərfdən ibarətdir.
2. Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
3. İki cingiltili, bir kar samit vardır.
4. [u] – qalın, qapalı, dodaqlanan saitdir.
5. [q] – cingiltili samitdir, kar qarşılığı [x]-dır.

210. "*Aqronom*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
2. 7 səs, 7 hərfdən ibarətdir.
3. Saitlərdən 2-si dodaqlanmayan, açıq, qalın; biri isə dodaqlanan, açıq, qalın saitdir.
4. Samitlərin hamısı kar qarşılığı olmayan cingiltili samitlərdir.
5. Üçhecalı sözdür.

211. "*Poliqrafik*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Sözün yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. Sözdə [o] – dodaqlanan, qalın, [i] – dodaqlanmayan, incə, qapalı saitdir.
3. Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
4. Sözdə [k'] samiti işlənmişdir.
5. Tərkibindəki bütün saitlər açıqdır.

212. "*Sərtləşmək*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Sözdə [r], [l], [m] cingiltili, [s], [ş], [k] kar samit səslərdir.
2. Söz kar samitlə başlayıb kar samitlə də bitir.
3. Sözdə cingiltili samitlərin kar qarşılığı yoxdur.
4. [t]-kar samitdir, cingiltili qarşılığı [d] samit səsidir.
5. Ahəng qanunu gözlənilmişdir.

213. "*Sanmaq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
2. Sözdəki [n] cingiltili samitdir, kar qarşılığı yoxdur.
3. Sözdəki [s] kar samitdir.
4. İkinci hecadakı [m] və [q] cingiltili samitlərdir.
5. Ahəng qanunu gözlənilmişdir.

214. "*Dövlətli*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Səslərin sayı hərflərin sayından azdır.
2. Ahəng qanununa tabe deyil.
3. Dörd cingiltili, bir kar samit vardır.
4. Üçhecalı sözdür.
5. İki açıq, incə; bir qapalı, incə sait vardır.

215. "*Quraqlıq illəri*" birləşməsindəki birinci tərəfin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Üç müxtəlif səs eyni hərflə ifadə olunmuşdur.
2. Sözdə "q" samitinin kar qarşılığı var.
3. Sözdə qarşılıq təşkil edən samit cütlüyü vardır.
4. Cingiltili samitlə başlayıb kar samitlə bitir.
5. İki açıq, bir qapalı sait işlənmişdir.

216. "*Quraqlıq illəri*" birləşməsindəki birinci tərəfin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Təkrar olunan səs yoxdur.
2. Üç müxtəlif səs eyni hərflə ifadə olunmuşdur.
3. Sözdə qarşılıq təşkil edən samit cütlüyü vardır.
4. Sözdə "q" samitinin kar qarşılığı işlənmişdir.
5. Cingiltili samitlə başlayıb kar samitlə bitir.

217. "*Teleteatr*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
2. Sözdəki açıq saitlərdən biri tələffüzdə qapalı saitə çevrilir.
3. Sözdə üç açıq, iki qapalı sait var.
4. Yalnız bir cingiltili samitin kar qarşılığı vardır.
5. Səsartımı müşahidə olunur.

218. "*Teleteatr*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Sözün yazılışı ilə tələffüzü fərqlənmir.
2. Sözdə yalnız bir cingiltili samitin kar qarşılığı vardır.
3. Bütün sait səslər açıq və dodaqlanmayandır.
4. Səsartımı müşahidə olunur.
5. Saitlərdən biri üç dəfə təkrarlanmışdır.

219. "*Təvəqqe*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Sözdəki [v] və [k'] samitləri cingiltilidir.
2. Sözdə kar-cingiltili samit cütlüyü var.
3. Yazılışı və deyilişi arasında iki fərqli məqam var.
4. Üçhecalıdır, bütün saitlər açıqdır.
5. Sözdə təkrar olunan samit səs yoxdur.

220. "*Çəpərlənmək*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Sözdəki [n] və [l] samitləri cingiltilidir.
2. Sözdə kar qarşılığı olmayan samitlər var.
3. Sözdə təkrar olunan səslər vardır.
4. Dördhecalıdır, həm açıq, həm də qapalı sait işlənmişdir.
5. Yazılışı ilə deyilişi arasında iki fərqli məqam var.

221. "*Hövsələ*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Sözdəki bütün saitlər açıqdır.
2. Ahəng qanunu pozulmuşdur.
3. Sözdə bir cingiltili, iki kar samit vardır.
4. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
5. Sözdə dodaqlanan sait uzanır.

222. "*Yaxınlaşarkən*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Sözdə kar qarşılığı olmayan [*n*] və [*l*] samitləri var.
2. Sözdəki üç samitin qarşılığı yoxdur.
3. 3 kar, 5 cingiltili samit işlənmişdir.
4. Saitlərdən biri qapalı, qalanları açıqdır.
5. Deyilişi ilə yazılışı fərqlənir.

223. "*İstiqamət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Ahəng qanunu pozulmuşdur.
2. Hərf və səslər sayca bərabərdir.
3. 2 cingiltili, 3 kar samit işlənmişdir.
4. Dördhecalıdır, 3 qapalı sait işlənmişdir.
5. Uzun tələffüz olunan sait yoxdur.

224. "*Labüd*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi arasında fərq yoxdur.
2. Saitlərdən heç biri uzun tələffüz olunmur.
3. Ahəng qanunu pozulmuşdur.
4. 2 cingiltili, 1 kar samit vardır.
5. Sözdəki [d] samiti [t] kar samitinin cingiltili qarşılığıdır.

225. "*Namizəd*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
2. Cingiltili samitlə başlanıb, cingiltili samitlə də bitir.
3. [a] saiti uzun tələffüz olunur.
4. [t] samiti [d] cingiltili samitinin kar qarşılığıdır.
5. Sözdə yalnız açıq saitlər işlənmişdir.

226. "*İdeoloji*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Həm açıq, həm də qapalı sait işlənmişdir.
2. Saitlərdən 2-si qapalı, 2-si açıqdır.
3. Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
4. Həm kar, həm də cingiltili samit səs var.
5. Ahəng qanununa tabe deyil.

227. "*Manea*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
2. Ahəng qanunu pozulmuşdur.
3. Sözdə uzun tələffüz olunan sait yoxdur.
4. 2 cingiltili samit işlənmişdir.
5. Üçhecalıdır, iki açıq, bir qapalı sait işlənmişdir.

228. "*Tündxasiyyət*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. 3 cingiltili və 5 kar samit işlənmişdir.
2. Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
3. Söz kar samitlə başlayıb, kar samitlə də bitir.
4. Sözdəki [*d*] samiti [*t*] kar samitinin cingiltili qarşılığıdır.
5. Ahəng qanunu gözlənilməmişdir.

229. "*Abadlıq*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
2. Üç cingiltili, bir kar samit var.
3. Qalın saitlərin ahəngi gözlənilir.
4. Üçhecalıdır, vurğu ikinci hecaya düşür.
5. İki [*d*] cingiltili samit var.

230. "*Naməlum*" sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün ***olmayan*** fikirləri müəyyən edin.
1. Ahəng qanununa tabe deyil.
2. Hərf və səslərin sayı bərabərdir.
3. Yazılışı ilə deyilişi fərqlidir.
4. Bir sait uzun tələffüz olunur.
5. Cingiltili samitlə başlayır, cingiltili samitlə də bitir.

231. *"Təmənnasız"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir.
2. Sözdə qalın qapalı sait uzun tələffüz olunur.
3. Sözdə qarşılığı olan 3, qarşılıqlı olmayan 3 samit var.
4. Söz kar samitlə başlayıb, kar samitlə bitir.
5. Dördhecalıdır, üç açıq sait işlənmişdir.

232. *"Tərtəmiz"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Üç kar, iki cingiltili samit vardır.
2. İki incə açıq, bir incə qapalı sait var.
3. Vurğu sözün ilk hecasına düşür.
4. Söz kar samitlə başlayıb kar samitlə bitir.
5. Uzanan sait var.

233. *"Heyrətlənmək"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. Sözdəki [*l*] və [*m*] samitlərinin kar qarşılığı yoxdur.
3. İncə saitlərin ahəngi gözlənilib.
4. Dördhecalıdır, kar-cingiltili samit cütlüyü işlənməmişdir.
5. Səs və hərflərin sayı bərabərdir.

234. *"Qonaqsevərlik"* sözünün fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
2. Sözdəki [*n*], [*r*], [*l*] samitlərinin kar qarşılığı yoxdur.
3. Beşhecalıdır, cingiltili samitlə başlayıb kar samitlə bitir.
4. Ahəng qanununa tabe deyil.
5. 6 cingiltili, 2 kar samit var.

235. "*Komediya*", "*kombayn*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Hər iki sözün yazılışı ilə deyilişi fərqlənir.
2. Hər iki sözdə dodaqlanan sait işlənməmişdir.
3. Hər iki sözdə həm açıq, həm də qapalı sait vardır.
4. Hər iki sözdə iki samitin kar qarşılığı yoxdur.
5. Hər iki sözdə ahəng qanunu gözlənilmir.

236. "*Xarlanmaq*" və "*hiddətlənmək*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Hər iki söz kar samitlə başlayıb kar samitlə bitir.
2. Hər iki sözdə vurğu ikinci hecaya düşür.
3. Yazılışları və tələffüzləri arasında 3 fərqli məqam vardır.
4. Hər iki sözdə 3 kar, 2 cingiltili samit vardır.
5. Hər iki sözdə ahəng qanunu gözlənilmişdir.

237. "*Odlanmaq*" və "*onminlik*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Hər iki söz ahəng qanununa tabedir.
2. Hər iki sözdə vurğu son hecaya düşür.
3. Hər iki sözün yazılışı ilə tələffüzü arasında 2 fərqli məqam vardır.
4. Hər iki söz kar samitlə bitir.
5. Birinci sözdə 2 kar, 3 cingiltili, ikinci sözdə 1 kar, 4 cingiltili samit işlənmişdir.

238. *Birnövbəli* və *birotaqlı* sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Hər iki sözün yazılışı ilə tələffüzü arasında bir fərqli məqam vardır.
2. Hər iki sözdə səslərin sayı ilə hərflərin sayı eynidir.
3. İkisində də vurğu sonuncu hecanın üzərindədir.
4. Hər ikisində bütün hecalar samitlə başlayır.
5. Birinci sözdə üç, ikinci sözdə iki samitin kar qarşılığı yoxdur.
6. Hər iki sözdə uzun tələffüz olunan səs vardır.

239. *Birnövbəli* və *birotaqlı* sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Hər iki sözün yazılışı ilə tələffüzü arasında bir fərqli məqam var.
2. Hər iki sözdə səslərin sayı ilə hərflərin sayı eynidir.
3. İkisində də vurğu sonuncu hecanın üzərindədir.
4. Hər iki sözdə bütün hecalar samitlə başlayır.
5. Birinci sözdə üç, ikinci sözdə iki samitin kar qarşılığı yoxdur.
6. Hər iki sözdə uzun tələffüz olunan səs vardır.

240. *Yararlanmaq* və *yaraqlanmaq* sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Saitlər açıq, dodaqlanmayan və qalındır.
2. [r], [l], [n], [m] samitləri işlənmişdir.
3. Tələffüzündə üç fərqli məqam vardır.
4. Bütün hecaları samitlə başlayır.
5. Vurğu üçüncü hecaya düşür.
6. Cingiltili samitlə başlayıb cingiltili samitlə bitir.

241. *Yararlanmaq* və *yaraqlanmaq* sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin..
1. Saitlər açıq, dodaqlanmayan və qalındır.
2. [r], [l], [n], [m] samitləri işlənmişdir.
3. Tələffüzündə üç fərqli məqam vardır.
4. Bütün hecaları samitlə başlayır.
5. Vurğu üçüncü hecaya düşür.
6. Cingiltili samitlə başlayıb cingiltili samitlə bitir.

242. "*Adlı-sanlı*" və "*yadlanmaq*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ortaq fikirləri müəyyən edin.
1. Tələffüzündə 3 fərqli məqam var.
2. Kar qarşılığı olmayan 2 samit işlənmişdir.
3. Eynicinsli qoşa samit səslər işlənmişdir.
4. Cingiltili samitlər sayca eynidir.
5. Eyni sayda kar samitlər işlənmişdir.

243. "*Diktofon*" və "*akkordeon*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı ortaq fikirləri müəyyən edin.
1. Kar-cingiltili samit cütlüyü işlənmişdir.
2. Bir incə, qapalı sait işlənmişdir.
3. Bir məqamda "q" samitinin kar qarşılığı işlənmişdir.
4. Samit səslər sayca eynidir.
5. Vurğu üçüncü hecadadır.

244. "*Adlı-sanlı*" və "*yadlanmak*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı fərqli cəhətləri müəyyən edin.
1. Tələffüzündə 3 fərqli məqam var.
2. Kar qarşılığı olmayan samitlər işlənmişdir.
3. Eynicinsli qoşa samit səslər işlənmişdir.
4. Cingiltili samitlər sayca eynidir.
5. Eyni sayda kar samitlər işlənmişdir.

245. "*Diktofon*" və "*akkordeon*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı fərqli cəhətləri müəyyən edin.
1. Kar-cingiltili samit cütlüyü işlənmişdir.
2. Bir incə, qapalı sait işlənmişdir.
3. Bir məqamda "q" samitinin kar qarşılığı işlənmişdir.
4. Samit səslər sayca eynidir.
5. Vurğu üçüncü hecadadır.

246. "*Münbit*" və "*emblem*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı oxşar cəhətlər hansılardır?
1. vurğunun ikinci hecaya düşməsi
2. sait səslərin sayca bərabərliyi
3. hər birinin deyilişi ilə yazılışının fərqlənməsi
4. ahəng qanununun gözlənilməsi
5. qarşılığı olmayan 2 cingiltili samitin işlənməsi

247. "*Münbit*" və "*emblem*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı fərqli cəhətləri müəyyən edin.
1. Vurğu ikinci hecaya düşür.
2. Cingiltili samitlər sayca bərabərdir.
3. Hər biri deyilişi ilə yazılışına görə fərqlənir.
4. Ahəng qanuna gözlənilir.
5. Qarşılığı olmayan 2 cingiltili samit var.

248. "*Konkret*" və "*konqres*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikirləri müəyyən edin.
1. Hər iki söz yazılışından fərqli tələffüz edilir.
2. Sözlərin ikisində də üç kar samit, kar qarşılığı olmayan iki cingiltili samit var.
3. Hər iki sözdə dodaqlanan, qalın sait iştirak edir.
4. Hər iki sözdə vurğu ikinci hecanın üzərinə düşür.
5. Hər iki sözdə kar-cingiltili samit cütlüyü var.
6. Hər iki sözdə [q] samitinin kar qarşılığı işlənmişdir.

249. "*Linqafon*" və "*monastir*" sözlərinin fonetik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikirləri müəyyən edin.
1. Sözlərin hər ikisində fərqli tələffüz edilən incə sait var.
2. Sözlərdə vurğu eyni hecanın üzərinə düşür.
3. Hər iki söz üçhecalıdır, ahəng qanunu gözlənilmişdir.
4. Sözlərin ikisində də kar qarşılığı olmayan cingiltili samitlər işlənmişdir.
5. Hər iki sözdə cingiltili qarşılığı olan kar samit var.
6. Hər iki sözdə dodaqlanan sait işlənib.

250. Uyğunluğu müəyyənləşdirin.
1. çatlamaq
2. dovşan
3. elliklə

a. Son səsi kar tələffüz edilir.
b. Tərkibində uzun tələffüz edilən sait vardır.
c. Kar-cingiltili samit cütlüyü işlənmişdir.
d. Tərkibində qarşılığı olmayan dörd samit vardır.
e. Yazılışı ilə deyilişi arasında bir fərqli məqam vardır.

Orfoqrafiya. Orfoepiya

Orfoqrafiya

1. Hansı söz ***səhv*** yazılmışdır?
A) hüsnxətt B) xətkeş C) cəfəng
D) hissiyyat E) detektiv

2. Hansı söz ***səhv*** yazılmışdır?
A) rəsmxətt B) səhəng C) şirniyyat
D) diaqonal E) kəmsavad

3. Hansı söz ***səhv*** yazılmışdır?
A) çilçiraq B) nüfuz C) nümayiş
D) novella E) nəzəriyyə

4. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) həyəcanlı B) münsif C) lazımınca
D) məxfi E) əşyavi

5. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) məcarə B) aşpaz C) təvəqqe
D) tövsiyə E) siyahı

6. Hansı söz ***səhv*** yazılmışdır?
A) korroziya B) poliqlot C) ülvü
D) loqarifm E) büllur

7. Hansı söz ***səhv*** yazılmışdır?
A) meyil B) ornament C) səs-səmir
D) funksiya E) əjdəha

8. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) ünsiyyət B) üslubiyyat C) şirniyyat
D) mənsubiyyət E) ülvüyyət

9. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) ülviyyət B) ziddiyyət C) ünsüyyət
D) qabaqkı E) toy-büsat

10. Hansı sözün yazılışı ***səhvdir***?
A) xeyirxahlıq B) əhəmiyyət C) qumbara
D) keyfiyət E) morfologiya

11. Birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) film B) mühacir C) ötgün
D) dövran E) müştəri

12. Birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) tövsiyə B) seçki C) mətbəə
D) ötgəm E) rəqqas

13. Hansı sırada nümunələrin ikisində də orfoqrafik qayda pozulmuşdur?
A) 10-uncu sinif, XIV-cü mənzil
B) yanvarın 20-sində, VII cild
C) 20 fevral, 13-cü sıra
D) martın 1-i, 8 Mart
E) 1 sentyabr, 20 Yanvar

14. Hansı sırada nümunələrin ikisində də orfoqrafik qayda pozulmuşdur?
A) mayın 2-sində, II cild
B) 10-cu sinif, VII mənzil
C) yanvarın 1-i, 13-cü sıra
D) 1 avqust, VIII cild
E) 5-inci adam, XIII-cü əsr

15. Hansı söz düzgün yazılmışdır?
A) mənbə B) söyüt C) məhşur
D) əyriüyrü E) svilizasiya

16. Hansı söz düzgün yazılmışdır?
A) sindirom B) ümit C) lahiyə
D) əziküzük E) kömbə

17. Birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) marşrut B) mavzoley C) könbə
D) defis E) əlbirlik

18. Birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) lampa B) əczaxana C) ambar
D) diqqət E) mərifət

19. Birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) koridor B) töyşümək C) sir-sifət
D) üzv E) rəsmxət

20. Birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) üzr B) srağagün C) işdirak
D) həyəcan E) məhsul

21. Hansı cərgədə bütün sözlərə saitlə başlanan şəkilçi qoşulduqda sözün sonundakı samit ***dəyişmir***?
A) külək, qamışlıq, bulaq
B) Sadiq, əmlak, dialoq
C) xizək, filoloq, kömək
D) bioloq, göbələk, yataq
E) monoloq, çəmənlik, şəfəq

22. Hansı cərgədə bütün sözlərə saitlə başlanan şəkilçi qoşulduqda sözün sonundakı samit ***dəyişmir***?
A) Zamiq, gözəllik, mərdlik
B) çörək, yanaq, dilək
C) bayraq, bioloq, yataq
D) filoloq, dialoq, daraq
E) şəfəq, monoloq, idrak

23. Sözlərdən hansı ***səhv*** yazılmışdır?
A) dümağ B) açıq-qırmızı C) göytəhər
D) qeyri kafi E) gəlhagəl

24. Hansı sözdə nöqtələrin yerinə *q* əvəzinə *ğ* yazılmalıdır?
A) uza.ılarda B) qona.lar C) yaxınlıa.dakı
D) yata.da E) uşa.ın

25. Sözlərdən hansı "ə" saiti ilə ***yazdmır***?
A) p...nc ərə B) ...kiz C) p...ndir
D) ç...kmə E) ç...kic

26. Tələffüz şəklində verilmiş hansı söz bir "y"ylə yazılır?
A) [dövriyə] B) [rehniyat] C) [davamiyət]
D) [fəsiziyə] E) [qafiyə]

27. Sözlərdən birinin yazılışı *səhvdir*:
A) qarabuğdayı B) gilcygüzar C) axşamtərəfi
D) dağkeçisi E) külqabı

28. Verilənlərdən birinin yazılışı *səhvdir*:
A) açıq-sarı B) yola salmaq C) Orta Asiya
D) düzbucaqlı E) ərilib büzülmək

29. Rəsmlərin hamısında mürəkkəb sözlərin yazılışı *səhvdir*?
A) gözü tox, əlni açıq
B) sözübütöv, tünd-qara
C) qurub-yaratmaq, qeyri-cəddi
D) gülə-gülə, şan-şöhrət
E) tər dikəntli, mar-muyva

30. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. sadəlöv 2. təvazikar 3. məhramatli
4. xeyirxah 5. ümüdvar 6. bədgümanlıq
A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 6 E) 1, 3, 5

31. *Səhv* yazılmış sözü müəyyən edin.
A) aşhar B) doqquz C) mürəkkə
D) hətta E) mübtəda

32. Hansı söz *səhv* yazılmışdır?
A) qatıyanız B) asvalt C) tutqun
D) yamyaşıl E) girdəxtər

33. Cərgələrin birində bütün sözlərin yazılışı *səhvdir*:
A) səngər, mühakimə, qurquşun
B) kimyavi, xırmayı, qəhvəyi
C) şirniyyat, göyərtə, sənaye
D) imacilik, sirsifət, sərinlik
E) asand, tastiq, küsgün

34. Hansı cümlədə sözlərin yazılışında *səhv* yol verilmişdir?
A) Elm təstiq edir ki, yer günəş ətrafında fırlanır.
B) Nərgiz çox diqqətlə ayın üstündəki ləkələrə baxırdı.
C) Onlar günəşin çıxmasına təmənna edirdilər.
D) Körpə ayaqlarını möhkəmcə yerə dirədi.
E) Çiçəklər, güllər günəşə doğru boylanırdı.

35. Hansı cərgədəki sözlərin hamısının yazılışı *səhvdir*?
A) təşkilat, orjinal, məfhum
B) Fünuli, xəmsə, fakültə
C) xəmari, albətta, özürlü
D) şairə, rejisor, guzaran
E) parəvoz, növbənöv, laborant

36. Sözlərdən birinin yazılışı *səhvdir*.
A) çəhrayı B) sürməyi C) bənövşəyi
D) xurmayı E) firuzəyi

37. *Səhv* yazılmış sözü müəyyən edin.
A) montyor B) kəşviyyat C) hərəkat
D) müşkül E) mövhumat

38. *Səhv* yazılmış sözü müəyyən edin.
A) qəhrəman B) müəlləccəl C) generator
D) müntəxəbat E) məşhur

39. Hansı cərgədəki sözlər düzgün yazılmışdır?
A) rədd, xətkeş, rəmzəti, bitki
B) Firuzə, məcəra, tənbəl, Osman
C) qəhrəman, cəsur, şairə, zəmbil
D) təbəşir, qətrən, sərhəddi, riayət
E) bülbül, sünbül, zəif, həyəcan

40. Hansı cərgədə sözlərin üçünün də yazılışı *səhvdir*?
A) təccüb, kommənt, stent
B) pəhlivan, estəkədə, təəssüb
C) üstün, fəaliyyət, layihə
D) ekskəvator, açıq qara, foto-albom
E) öfüq, yumru, yuxulamaq

41. Sözlərdən birinin yazılışı *səhvdir*:
A) əhvali-ruhiyyə B) müqəddəm C) ab-hava
D) peyman E) müdir

42. Sözlərdən birinin yazılışında *səhvə* yol verilmişdir:
A) nəbatat B) nikah C) prizedent
D) fakültə E) səlahiyyət

43. Hansı cərgədəki iki sözdən birinin yazılışı *səhvdir*?
A) tariqət, məscid B) fəaliyyət, apparat
C) odikolon, dayirə D) davamiyət, tutğun
E) nəsihət, əmin-ərəmlıq

44. Sözlərdən birinin yazılışı *səhvdir*:
A) əlüçüq B) tənbəh C) sərsəc
D) əşpəz E) əksəhücum

45. Sözlərdən birinin yazılışı *səhvdir*:
A) əks-səda B) əlyəşil C) açıq-qırmızı
D) tövsiyə E) pəhləvan

46. Sözlərdən birinin yazılışı *səhvdir*:
A) boyanat B) hərəkat C) həddi-bulüğ
D) qafiyə E) təhkiyə

47. Sözlərdən birinin yazılışı *səhvdir*:
A) şeiriyyət B) tövsiyyə C) fəsəd
D) süjet E) əl-qırmızı

48. *Səhv* yazılmış sözü müəyyən edin.
A) təlabat B) ələ-yarımçıq C) əlüminium
D) iftira E) hüsnxət

49. *Səhv* yazılmış sözü müəyyən edin.
A) boybuxun B) əks-səda C) çapılanmış
D) məhrumiyyət E) bünövrə

50. Sözlərdən birinin yazılışı *səhvdir*:
A) qəhvə B) kilid C) kulminasiyə
D) kirəc E) prodüser

51. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) büllur B) qayınata C) birbə-bir
D) düşkün E) qaçaqaç

52. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) kolorit B) qayınana C) kineskop
D) uvertüra E) qətiyət

53. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) qanarar B) qafiyə C) qətiyyət
D) interyer E) piştaxta

54. Cərgələrin birində bütün sözlərin yazılışı ***səhvdir:***
A) hətda, hüsnxət, bulud
B) qəhrəman, kirpik, coşqun
C) müntəxəbat, ixtira, peşiman
D) seçki, yetərsay, poyema
E) gülləboran, bəyənat, miskər

55. Cərgələrin birində bütün sözlərin yazılışı ***səhvdir:***
A) həyəcan, pusqu, qıp-qırmızı
B) kiprik, həşərat, ötkün
C) kobut, meyl, marşurut
D) dünyəvi, lüğəvi, inadçıl
E) itki, gülüstan, səhf

56. Cərgələrin birində bütün sözlərin yazılışı ***səhvdir***:
A) maliyyə, göyərtə, sanaye
B) məcmeyi, müxbür, güzaran
C) kimyavi, xurmayı, narıncı
D) qayınata, sirsifət, kəm-kəsir
E) qumbara, kin-küdurət, qurquşun

57. Cərgələrin birində bütün sözlərin yazılışı ***səhvdir:***
A) sərhəd, rəsmxət, peyk
B) camaat, sahat, malicə
C) karidor, mühüt, kubar
D) kolorit, klinika, izdiham
E) bələd, hədsiz, bərəkətli

58. Cərgələrin birində bütün sözlərin yazılışı ***səhvdir:***
A) şaiyə, drijor, distur
B) təşkilat, orjinal, məfhum
C) kimyəvi, xaruqə, fakültə
D) kələkbaz, əlbəəl, üzürlü
E) paravoz, nişasta, laborant

59. Hansında bağlayıcıların hamısının yazılışı ***səhvdir***?
A) həm də, nə də, madamki
B) indi ki, və yaxud, çünkü
C) madamki, hər gah, hərçənt
D) belə ki, gah da, amma
E) həm də, ondan ötrü ki, ilə

60. Hansı bənddə sözlərin hamısının yazılışı ***səhvdir***?
A) müşayət, evlad, qaynata
B) repertuar, inspektor, həşərat
C) siyahı, püşk, səhv
D) avtomat, nümayiş, məxfi
E) sərt, kasset, doğrudan

61. Hansı bənddə bütün sözlər orfoqrafik cəhətdən düzgündür?
A) müşayiət, rəhmdil, qonorar
B) məşhur, iyid, tele-kanal
C) zərflik, zambaq, şosse
D) məziyət, təhkiyə, şaiyə
E) evlad, nümunəvi, hanbal

62. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) mətn B) inqilab C) sətir
D) sədr E) vertalyot

63. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) müşayiət B) vermişel C) ortayaşlı
D) magistir E) şayiə

64. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
A) tədqiqat, nəsiyət, səhv
B) kin-kidurət, instut, kabinet
C) kübar, sağ-salamat, tövşümək
D) üfüqi, keçit, kəşviyyat
E) şücayət, diksinmək, kambinat

65. ***Səhv*** yazılmış sözləri müəyyən edin.
A) iaşə, kamera, kargüzar
B) məşğələ, məşhur, ordinator
C) əmiqızı, ələsdü, ələyri
D) aperator, miniyatür, mütəəsir
E) məhəccər, məhzun, məcazi

66. Hansı cərgədəki sözlərin hər ikisi ***səhv*** yazılmışdır?
A) töhvə, sərgi B) əkshücum, alqırmızı
C) məhşur, macəra D) felyeton, hiperbola
E) güzəran, tövşümək

67. Hansı cərgədəki sözlərin hər ikisi ***səhv*** yazılmışdır?
A) zəncir, lüzum B) əqraba, mühit
C) müdrik, mətin D) həşarat, hərf
E) müxbür, praqnoz

68. Hansı cərgədə bütün sözlər ***səhv*** yazılmışdır?
A) mücəssimə, srağagünkü, əkiz
B) niskil, özünütənqid, ekologiya
C) mündəricat, qarnizon, neştər
D) qabiliyyətli, funikulyor, ştil
E) aliminium, düm-ağ, kanseptual

69. Hansı cərgədə bütün sözlər ***səhv*** yazılmışdır?
A) muştuluq, bitki, müsübət
B) ipateka, kontradmiral, proflaktika
C) macərə, cəsus, islahat
D) zənbil, lampa, qəhvədan
E) universitet, tərəddüd, öhdəlik

70. Düzgün yazılmış sözü müəyyən edin.
A) impravizasiya B) gümbəz C) liberotto
D) əskik E) gicitkan

71. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) tünd-qırmızı B) ala-seyrək C) tele-teatr
D) qurğuşun E) al-qırmızı

72. Qoşa verilmiş sözlərdən biri düzgün ***yazılmamışdır***:
A) haqq – nahaqq B) kampaniya – kompaniya
C) nigah – nikah D) bayaz – bəyaz
E) servis – serviz

73. Qoşa verilmiş sözlərdən biri düzgün ***yazılmamışdır***:
A) atlas – atlaz B) mətn – mətin
C) massaj – mesaj D) əsgi – əski
E) təəssüf – təəssüb

74. Hansı cərgədəki sözlərin yazılışı doğrudur?
A) ziddiyət, düm-düz B) bünövrə, imiç
C) perispektiv, dostyana
D) heykəltəraş, rasional E) həssaslıq, bacoğlu

75. Hansı cərgədəki sözlərin yazılışı ***səhvdir***?
A) lahiyə, heyf B) heysiyyət, münbitlik
C) mülahizə, büllur D) həftəarası, insident
E) müqəvva, işıqötürücü

76. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) kolorit B) qonorar C) müdrik
D) mədhiyyə E) kinomotoqrafiya

77. Düzgün yazılmış sözü müəyyən edin.
A) nəzəryə B) qunbara C) baralyef
D) panoram E) ösgürək

78. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) fayl B) fəxriyyə C) fitva
D) füqur E) filarmoniya

79. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) dəmyəlik B) diktofon C) dekorasiya
D) debutant E) deduksiya

80. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) haqqsevən B) kəhrəba C) felyeton
D) boş-bikar E) kobud

81. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) funikulyor B) marşrut C) aerodrom
D) kiprik E) giley-güzar

82. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) maliyyə B) layihə C) kirpik
D) meyllənmək E) məşhur

83. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) mülkiyyət B) peşman C) tələbat
D) stent E) meyillənmək

84. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) məşğuliyyət B) astronom C) kalarit
D) sür-sümük E) ala-çiy

85. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) monitorinq B) eks-spiker C) peşiman
D) panoram E) kolorit

86. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) töhvə B) məcməyi C) nəvaziş
D) ideoloji E) müntəxəbat

87. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) bugünkü B) nəvaziş C) müqəddəs
D) qonorar E) məfhum

88. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) izdiyar B) nəvaziş C) illüziya
D) nəfis E) atlaz

89. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) parabola B) yanlış C) vermeşil
D) sanballı E) məmnunluq

90. Hansı cərgədə bütün sözlər düzgün yazılmışdır?
A) işıqfor, təmbal, massaj
B) büruzə, məxfi, meyillənmək
C) hökumət, casus, şairə
D) xariqə, sümbül, riayət
E) xətkeş, bitgi, nisgil

91. Hansı cərgədə bütün sözlər ***səhv*** yazılmışdır?
A) üfüq, yumru, həyəcan
B) pəhlivan, xirtdək, təəssüf
C) töhfə, fəaliyyət, layihə
D) təfavüt, kasmodrom, stent
E) ekskovator, konbayn, bulduzer

92. Hansı sözdə nöqtələrin yerinə "*k*" hərfi yazılmalıdır?
A) şəri...imiz B) köynə...in C) gələcə...imiz
D) pencə...ə E) külə...ə

93. Hansı sözdə nöqtələrin yerinə "*l*" hərfi yazılmalıdır
A) r...sum B) n...fuz C) b...llur
D) s...xur E) f...ruzə

94. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) sarıtəhər B) ala-yarımçıq C) qeyri-adi
D) dümağ E) bugünki

95. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) koalisiya B) hərgünkü C) birrəngli
D) hal-əhval E) monolit

96. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) yır-yığış B) marşurut C) memuar
D) kəm-kəsir E) iftira

97. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) təkəbbür B) arbitraj C) marşrut
D) niskil E) səhəng

98. Hansı cərgədə bütün sözlər ***səhv*** yazılmışdır?
A) məşhur, töhfə, müxbür
B) tənzif, hüqüq, fakültə
C) mühit, söyüt, palıt
D) azuqə, müdrük, müdir
E) töyşümək, billur, panaram

99. Hansı cərgədə bütün sözlər düzgün yazılmışdır?
A) kasset, vaqzal, insaniyət, külliyyat
B) süvari, proqnoz, miniatür, misgər
C) tənqit, müdür, umud, billur
D) layihə, qramatika, aidiyyət, kəsir
E) nahiyyə, düm-düz, qurluş, Müşfik

100. Hansı cərgədə bütün sözlər ***səhv*** yazılmışdır?
A) əsir, lüzum, qrafin, konpas
B) natürmort, yəqinlik, doğrudan, səlist
C) sürtgü, maqnitafon, bulut, rəsmxət
D) tövsiyə, əlbəttə, məətəl, poeziya
E) mikraskop, səliqə-səhman, risum

101. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) qısametrajlı B) dilucu C) ala-göz
D) arabir E) bugünkü

102. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) kor-kobud B) əhval-ruhiyə C) pərçim
D) birbəbir E) arabir

103. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) qarma-qarışıq B) kino-jurnal
C) tündxasiyyət D) ab-hava E) abi-həyat

104. Hansı sözün yazılışı ***səhvdir***?
A) çilçıraq B) kəhraba C) kəşfiyyat
D) casus E) cəsur

105. Hansı söz ***səhv*** yazılmışdır?
A) ampul B) izdiham C) leytmotiv
D) linqafon E) lauriat

106. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) lahiyə B) mədəaltı C) çal-çağır
D) farmakologiya E) məhbəs

107. Düzgün yazılmış sözü müəyyən edin.
A) yarıba-yarı B) laureat C) kortəbilik
D) məşqələ E) hüquqşunas

108. Düzgün yazılmış sözü müəyyən edin.
A) çalçağır B) əqraba C) farmakologiya
D) mədhiyə E) rəhimsiz

109. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) peşman B) müvafiq C) düşkün
D) repartaj E) müxbir

110. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) pərişan B) kolorit C) mədəaltı
D) karrektor E) rütubət

111. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) izolyator B) təvəqqe C) üzükvarı
D) impicment E) çatışmazlıq

112. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) əks-həmlə B) çəkinkən C) həddi-büluğ
D) jüri E) tələbat

113. Hansı sözlər ***səhv*** yazılmışdır?
1. defarmasiya 2. iftar 3. açıqfikirli
4. vernişel 5. əks kəşfiyyat
A) 2, 5 B) 1, 5 C) 1, 3 D) 1, 4 E) 2, 4

114. Hansı sözlər ***səhv*** yazılmışdır?
1. ala seyrək 2. dəhşətli 3. animasiya
4. dedektif 5. deportasiya
A) 2, 5 B) 1, 4 C) 1, 3 D) 1, 5 E) 2, 4

115. ***Səhv*** yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. qabiliyyət 2. intillekt 3. çələnk
4. təfəkgür 5. əskilmək
A) 3, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 4, 5

116. ***Səhv*** yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. impiçment 2. velosipet 3. şapbıltı
4. navazişlə 5. püxtələşmək
A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 4 C) 2, 5
D) 1, 2, 5 E) 4, 5

117. Sözlərdən birinin yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir:
A) ibratamiz B) çırmanmaq C) dolanbac
D) əskilmək E) hərgünkü

118. Sözlərdən birinin yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir:
A) kontr admiral B) kəhkəşan C) qayınana
D) hotel E) bıçaq

119. Hansı cərgədəki iki sözdən birinin yazılışı ***səhvdir***?
A) maliyyə, müntəxabat B) tutqun, məşğuliyyət
C) məskən, monastır D) dəgirman, dayirə
E) nəsihət, əmin-amanlıq

120. Biri ***səhv*** yazılmışdır:
A) daş-tərəzi B) mal-qara C) metafora
D) batareya E) ab-hava

121. Biri ***səhv*** yazılmışdır:
A) rahiyə B) konqres C) kəm-kəsir
D) pilləkən E) hiss-həyəcan

122. Bağlayıcılardan birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) hərgah B) indi ki C) belə ki
D) halbuki E) nəyinki

123. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) ala-seyrək B) kinomatoqrafiya C) məcra
D) korporasiya E) gülləbaran

124. ***Səhv*** yazılmış sözü müəyyən edin.
A) nikah B) əhvali-ruhiyyə
C) vitse-admiral D) qonorar E) əkssəda

125. Birinin yazılışı ***səhvdir:***
A) nə isə B) heç kəs C) hər kəs
D) hər nə E) filan kəs

126. Hansı cütlükdə sözlərdən biri ***səhv*** yazılmışdır?
A) miss – mis B) hərəkat – hərəkət
C) qübar – kübar D) xəritə – xəlitə
E) dəfinə – dəfnə

127. Hansı sıradakı sözün yazılışında ***səhvə*** yol verilib?
A) kinoteatr B) xətirhörmət C) mikrorayon
D) özünəinam E) işıqölçən

128. Sözlərdən birinin yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir:
A) sətri B) şəklin C) nağlın
D) ağlım E) fəslə

129. Sözlərdən birinin yazılışında **səhvə** yol verilmişdir.
A) anbiyə B) aqibətən C) assamblaj
D) allnetsiya E) antbulatoriya

130. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. yuxalamaq 2. yahlıq 3. zanbil
4. nisarət 5. vəsiyyətnamə
A) 1, 3, 4 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 2, 4, 5

131. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. yahlıqar 2. qiftər 3. lövsiyyə
4. zanbaq 5. vəsayət
A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 3 E) 1, 3, 4

132. *Səhv* yazılmış mürəkkəb sözləri müəyyən edin.
A) taş-taş, mər-meyvə B) yer-gəy, genişləndi
C) nur doğdur yüz, günəşqıra
D) bu günkü, foto aparat E) kinofilm, el-qurmuz

133. Hansı sözün yazılışı *səhvdir*?
A) birdən-birə B) kəndbə-kənd C) birbaşa
D) birdəfəlik E) bir-bir

134. Hansı sözdə nöqtələrin yerinə ğ yox, ğ yazılmalıdır?
A) bula...a B) oynama...ı C) qıpı...a
D) qabı...un E) yarış...da

135. Hansı sözlər orfoqrafik cəhətdən *səhvdir*?
1. sərağaqlıqlı 2. kinoyum 3. kinofilm
4. ilmət 5. abir
A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 5 C) 1, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 4

136. Mürəkkəb sözlərdən biri defisdə yazılır:
A) dəli*qanlı B) qədd*qamət
C) yanba*yan D) uzun*boğaz (çəkmə)
E) sarı*kəyrək

137. *Səhv* yazılmış sözü müəyyən edin.
A) duman B) qıpqırmızı C) tündqırmızı
D) qırmızımtıl E) ağımtıq

138. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. hüdrə 2. kəhrəba 3. yumoraq
4. küklü 5. fəruzəyi 6. xəlabiyyət
A) 1, 3, 4 B) 4, 5, 6 C) 1, 2, 3
D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 5

139. Orfoqrafik *səhv* haradadır?
A) xəzər oğlan B) beymin qahığı
C) oğulun yanına D) "Malikənnəmməd" nağılı
E) qupar beyni

140. *Səhv* yazılmış sözlərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) sərhəd, rəqəmən, xətt, lüdd
B) fənlər, haqqdan, xətdə
C) yaddaq, adətlər, bayrağda, hüylər
D) karlar, yalandan, cəmaat
E) bəlad, bədəvi, bərəkətli, əzbərkar

141. Hansı sözləri sarıla bəyənmə şəkilçi ardıcıllığı əsasında bağ var?
1 2 3 4 5 6 7
müdrik, pəncə, fənərli, qəhrəmanlıq, cəbhə, kəpənək, dəniz
A) 3, 4, 7 B) 1, 2, 3, 4 C) 2, 3, 4, 6
D) 2, 5, 6, 7 E) 1, 5, 6, 7

142. Hansı sözün yazılışında *səhvə* yol verilmişdir?
A) küklü B) müəyyənlik C) nümunə
D) bəkar E) bəbəlik

143. Birinin yazılışı *səhvdir*.
A) xəriqilədə B) fərziyə C) mühəmmət
D) əvərtən E) məfkurə

144. Hansı cərgədə bütün sözlər orfoqrafik cəhətdən düzgün yazılmışdır?
A) evlad, nümunəvi, hamamat
B) xərflik, müəhəddə, yonar
C) aksioma, məşhur, iyid
D) müziyə, lövsiyyə, cəmaat
E) məhləqmək, nu-qəəd, Füzuli

145. *Səhv* yazılmış sözü müəyyən edin.
A) abzas B) aerodrom C) kəsəkəmət
D) sündük E) santimetr

146. Sözlərdən birinin yazılışında *səhvə* yol verilmişdir.
A) peşmən B) layihə C) kirpik
D) lövsiyə E) məşhur

147. Cümlədə altından xətt çəkilmiş sözlərdən biri *səhv* yazılmışdır.
I II III IV V
Kənəldə xalqın əzəmli qəhrəmanlıq və mətin xarakteri ilə
A) I B) IV C) II D) III E) V

148. Cümlədə altından xətt çəkilmiş hansı sözün yazılışı *səhvdir*?
I II III IV
Gecəhəmə müğəyə onlarınq ömrün məşhur məhəllələrin
V
illəri çəkə idi.
A) I B) II C) V D) IV E) III

149. Mürəkkəb sözlərin *səhv* yazıldığı cərgəni müəyyən edin.
A) günəbaxan, kağız-kağız
B) sözəyyan, dedi-qodu
C) kinoaparat, yeyişməq
D) göyərcin, dikbaş
E) qab-qacaq, sözübütöv

150. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. layihə 2. səyahət 3. bayanat
4. hayacan 5. mücəru 6. qəhrəman
7. fəruzə
A) 1, 3, 4, 7 B) 4, 5, 6, 7 C) 2, 3, 5, 6
D) 1, 3, 6, 7 E) 1, 2, 4, 5

151. Hansı cərgədə bütün sözlər orfoqrafik cəhətdən ***səhvdir***?
A) lahiyə, tutğun, doğurdan, səhf
B) maqnitafon, bulut, sürtkü, rəsmxət
C) qəhrəman, yəqinlik, doğrudan, səlist
D) məətəl, tövsiyə, əlbəttə, poeziya
E) əsr, məsul, kran, istedad

152. Hansı sözün yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir?
A) qumbaranın qəlpəsi B) onun taleyi
C) çayın mənbəsi D) hakimin mövqeyi
E) xalqın mənafeyi

153. Sözlərdən birinin yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir:
A) qıpqırmızı B) göyümtül C) açıq-yaşıl
D) tünd bənövşəyi E) qapqara

154. Sözlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) həyəcan B) stəkan C) kəşfiyyat
D) hüsnxətt E) peşmançılıq

155. Cərgələrin birində bütün sözlərin yazılışı ***səhvdir***:
A) həyacan, istehza, irtica
B) ildırım, istefa, məlun
C) valeybol, vurhavur, bünövrə
D) musavat, hədiyə, rəsmixət
E) burulqan, dördbucaqlı, asudə

156. ***Səhv*** yazılmış sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) qəhraman, məftil, məhdud
B) həyacan, tövsiyyə, ipateka
C) təsbeh, nahiyə, kakao
D) nehrə, təchiz, təşbeh
E) mərhum, məşhur, məhşər

157. Hansı cərgədə bütün sözlər ***səhv*** yazılmışdır?
A) tənzif, hüqüq, fakültə, ibtidai
B) yovşan, yarpız, söyüt, palıt
C) təbiyyat, tərbiyyə, yumuşaq, dörd
D) inhisar, bölgə, ərizə, tale
E) mühüt, azüqə, stent, hökümət

158. Hansı sözlərin yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir?
1 2 3 4 5 6 7
həyəcan, billur, təəccüp, rəsmxət, sərhəd, layiq, zəmbil,
8
mücahid
A) 1, 5, 6, 7 B) 2, 3, 7, 8 C) 3, 4, 6, 8
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 8

159. Hansı sözün yazılışı ***səhvdir***?
A) açıq-qırmızı B) müəssisə C) müdrük
D) əyani E) üsuli-idarə

160. Birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) vasitəsilə B) etibarilə C) təmamilə
D) münasibətilə E) xüsusilə

161. Hansı sözün yazılışı ***səhvdir***?
A) istehza B) işgəncə C) iştirak
D) ictimaiyyət E) iştəha

162. Hansı sözlər ***səhv*** yazılmışdır?
1 2 3 4 5 6
quruluş, təzyiq, vizit-kart, əjdaha, niskil, qətl,
7 8
fakultə, məhşur
A) 2, 3, 5, 7 B) 4, 5, 6 C) 1, 3, 4, 8
D) 1, 4, 6 E) 3, 5, 7, 8

163. Sözlərdən birinin yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir:
A) kaset B) həşarat C) tünd-qırmızı
D) əfv E) orijinal

164. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən hansının yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir?
1 2 3
Susuz <u>səhralara</u> <u>Arazdan</u>, <u>Kürdən</u>

Kanallar açmışıq, qollar açmışıq.
4
Elmin qüdrətilə ilk dəfə <u>yerdən</u>
5
Aya, <u>ulduzlara</u> yollar açmışıq.
A) birinci sözün B) ikinci sözün
C) üçüncü sözün D) dördüncü sözün
E) beşinci sözün

165. Hansı sözlərdə yerinə görə "*ki*" həm bitişik, həm də ayrı yazıla bilər?
A) madam (*ki*), indi (*ki*), bir halda (*ki*)
B) ona görə (*ki*), yəqin (*ki*), elə bil (*ki*)
C) səhər (*ki*), gecə (*ki*), bildir (*ki*)
D) hərçənd (*ki*), odur (*ki*), onda (*ki*)
E) evdə (*ki*), yəqin (*ki*), halbu (*ki*)

166. Hansı sözlərdə yerinə görə "*ki*" həm bitişik, həm də ayrı yazıla bilər?
A) madam (*ki*), ona görə (*ki*), elə bil (*ki*)
B) çün (*ki*), san (*ki*), hərçənd (*ki*)
C) yəqin (*ki*), şübhəsiz (*ki*), sözsüz (*ki*)
D) şəksiz (*ki*), nəhayət (*ki*), halbu (*ki*)
E) evdə (*ki*), dünən (*ki*), indi (*ki*)

167. Biri ***səhv*** yazılmışdır:
A) müttəfiq B) üvertura C) mücəssəmə
D) ekskursiya E) suveren

168. Biri ***səhv*** yazılmışdır:
A) reportaj B) kor-koranə C) odikalon
D) nisgil E) meridian

169. Sözlərin düzgün yazılışını nəzərə alaraq ardıcıllığı tamamlayın.
proqnoz, əbədiyyət, ədabaz, ...
A) unversitet B) ifdar C) yasdığ
D) özbaşnalıq E) izinli

170. Sözlərin düzgün yazılışını nəzərə alaraq ardıcıllığı tamamlayın.
operator, libretto, qaçaqaç, ...
A) ornament B) o günkü C) cütqanatlı
D) opanent E) yuxlamaq

171. Orfoqrafik normaya uyğun məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. itaətkarlıq 2. pilləkən
3. bəyanat 4. ...
A) hüsnüxət B) pəhlivan C) aftoqraf
D) aftamabil E) peşman

172. Orfoqrafik normaya uyğun məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. peşman 2. əsil-nəcabətli
3. sehrkar 4. ...
A) aftoqraf B) peşgəş C) gicitgan
D) pəhləvan E) vəsiyət

173. Sözlərin orfoqrafiyasını nəzərə alıb məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. dosent 2. fakültə 3. ...
A) cah-cəlal B) paraşüt C) casus
D) diskinmək E) ekiz

174. Sözlərin orfoqrafiyasını nəzərə alıb məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. aftoritet 2. bədguman 3 ...
A) filarmoniya B) avantüra C) dirijor
D) əhilləşdirmək E) gübrə

175. Verilmiş sözlərin orfoqrafiyasını nəzərə alıb məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. tennis 2. universal 3. ...
A) hərakat B) aqro-kimya C) boş-bekar
D) memorial E) iqamətkah

176. Sözlərin orfoqrafiyasını nəzərə alıb məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. insdent 2. lahiyə 3. ...
A) məcmuə B) patalogiya C) övlad
D) reabilitasiya E) salnamə

177. Sözlərin orfoqrafiyasını nəzərə alıb məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. giley guzar 2. gülləboran 3. ...
A) kəskin B) morfemika C) mündəricat
D) operetta E) pantomima

178. Sözlərin orfoqrafiyasını nəzərə alıb məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. tələbat 2. ülvü 3. ...
A) maqnitofon B) müdür C) notarius
D) sanatori E) pedaqogika

179. Hansı cərgədəki sözlərdən yalnız biri ***səhv*** yazılmışdır?
A) üfüq, ümid
B) ərişdə, salnamə
C) departasiya, siyahi
D) təchizat, situasiya
E) məşhurlaşmaq, soyqırımı

180. Məntiqə əsasən nöqtələrin yerinə uyğun gələn cümlədir:

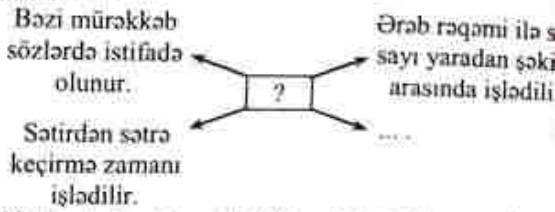

A) Vasitəsiz nitq müəllifin sözlərindən əvvəl gəldikdə işlədilir.
B) Həmcins üzvlərdən sonra gələn ümumiləşdir sözün əvvəlində işlədilir.
C) Cümlə üzvünün əlavəsindən əvvəl qoyulur.
D) Mürəkkəb adların ixtisarı şəkilçi ilə işləndikd istifadə olunur.
E) Dialoqlarda istifadə olunur.

181. Məntiqə əsasən nöqtələrin yerinə uyğun gələn cümlədir:

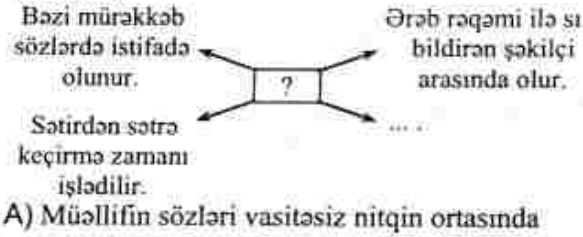

A) Müəllifin sözləri vasitəsiz nitqin ortasında gələndə işlədilir.
B) Həmcins üzvlü cümlələrdə ümumiləşdirici sözdən əvvəl ara söz işlənəndə istifadə olunur.
C) Cümlədə baş üzvlərin əlavəsindən əvvəl qoyu
D) Sözlər hecalara bölünəndə işlədilir.
E) Dialoqlarda hər şəxsin danışığından əvvəl isti olunur.

182. ***Səhv*** yazılmış sözləri müəyyən edin.
1 2 3 4 5
Teleşou, samballı, sinfoniya, surpriz, təəssüf,
6 7 8 9
təşəkkül, məşquliyyət, ampul, amnistiya
A) 4, 7, 8, 9 B) 1, 2, 3, 7 C) 2, 3, 8, 9
D) 2, 3, 4, 7 E) 1, 4, 5, 6

183. ***Səhv*** yazılmış sözləri seçin.
1. təmənna 2. konbinat
3. həyacan 4. konqres
5. hegomon 6. debütant
A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 3 C) 4, 5, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5

184. Hər ikisi ***səhv*** yazılmışdır:
A) kompaniya, epopeya
B) pedaqoji, cəfəngiyat C) təmayül, spidome
D) təqhiqat, mündəricat E) ehtiyyat, tövsiyə

185. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. blaknot 2. velasipet 3. aqlütinativ
4. çapalamaq 5. mütəəssir 6. müşaiyət
A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 3, 5, 6

186. Düz yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. sərəncam 2. pərşanlıq
3. oğlaq 4. süjet
5. heyfsilənmək 6. heysiyyat
7. təhkiyə
A) 1, 2, 4, 7 B) 2, 3, 5, 6 C) 1, 3, 4, 7
D) 3, 4, 5, 6 E) 1, 2, 7

187. Düzgün yazılış qaydasını nəzərə almaqla ardıcıllığı tamamlaya bilən sözü müəyyən edin.
gigiyena, füsunkar, ...
A) səhlənkar B) meyl C) acıxlı
D) qospital E) tələbkar

188. ***Səhv*** yazılmış sözləri müəyyənləşdirin.
1. memorial
2. tuğyan
3. transqripsiya
4. nakaut
5. ülviyyət
A) 2, 3, 5 B) 1, 3 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 4, 5

189. Yazılışı ***səhv*** olan sözləri müəyyən edin.
1. şosse 2. hökumət 3. pulamyot
4. tolerant 5. yalnış
A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 4
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 4

190. Yazılışı ***səhv*** olan sözləri müəyyən edin.
1. müşaiyət 2. layihə
3. patalogiya 4. fakültə
5. fitfa
A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 5 E) 1, 2, 5

191. Yazılışı düzgün olan sözləri müəyyənləşdirin.
1. deklorasiya 2. panaram
3. hülqum 4. kulminasiya
5. ekskovator 6. tramplin
A) 2, 4, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 4, 6 E) 1, 2, 3

192. Düzgün yazılış qaydası baxımından məntiqi ardıcıllığı tamamlaya bilən sözü müəyyən edin.
1. meyil 2. məxvi 3. lampa 4. ...
A) sümbül B) müdir C) müflis
D) pambıq E) mühit

193. Düz və ***səhv*** yazılan sözlərin sıralanmasını nəzərə alaraq nöqtələrin yerində yazılacaq sözü müəyyənləşdirin.
1. məvkurə
2. sahman
3. seyrangah
4. ...
A) peşiman B) itayət C) defs
D) tufeyli E) laureat

194. Yazılış cəhətdən məntiqi ardıcıllığı nəzərə alaraq cərgəni tamamlayın.
1. fusunkar 2. azuqə
3. tumurcıq 4. ...
A) konsensus B) gülləboran C) isbanaq
D) ixdira E) foto-albom

195. Yazılış cəhətdən məntiqi ardıcıllığı nəzərə alaraq cərgəni tamamlayın.
1. təsginlik 2. subtropik
3. turaç 4. ...
A) əqrəba B) vegitasiya C) tələbat
D) kino-xronika E) bəyənat

196. Orfoqrafik cəhətdən məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. möhdəşəm 2. qalaktika
3. səlnamə 4. ...
A) flakman B) drijor C) aliminium
D) təhkiyə E) səhlənkar

197. Orfoqrafik cəhətdən məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. açıq-qəlbli 2. tör-töküntü
3. töfvə 4. ...
A) velosipet B) mesenat C) abır-haya
D) təvafüt E) tərbiyə

198. Yazılış cəhətdən məntiqi ardıcıllığı nəzərə alaraq cərgəni tamamlayın.
1. casus 2. tərbiyə
3. zambaq 4. ...
A) dekarativ B) lahiyə C) təmtəraq
D) binövrə E) fosvor

199. Yazılış cəhətdən məntiqi ardıcıllığı nəzərə alaraq cərgəni tamamlayın.
1. pediatır 2. peçenye 3. asvalt 4. ...
A) sırağagün B) prezident C) epidemya
D) kasset E) billur

200. Fərqləndirilmiş sözləri nəzərə alaraq nöqtələrin yerinə uyğun gələn cümləni müəyyən edin.

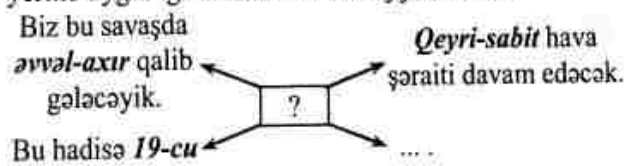

A) "Məktəbə gəl, -dedi, -orada bilərsən".
B) Şəhərdə, kənddə, qəsəbədə - hər yerdə bayram şənlikləri keçirilir.
C) Natiq Nağıyev - kənd icra nümayəndəsi sakinlərlə görüş keçirdi.
D) BMT-də bu məsələyə baxılacaqdır.
E) Qoca təmkinlə dedi:
- Oğlum, elm ağlın çırağıdır.

201. Fərqləndirilmiş sözləri sonra alınaq nöqtələrin yerinə uyğun gələn cümləni müəyyən edin.

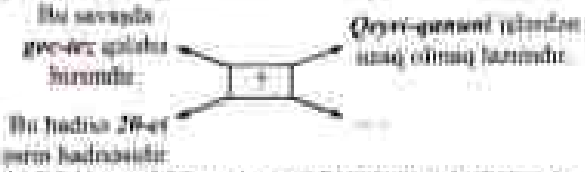

A) BDU-nun binasında yenidənqurma işləri aparılır.
B) Küçələr, binalar, eyvanlar - hər tərəf bayramsayağı bəzədilmişdir.
C) Rafiq Nağıyev - təcrübəli cərrah xəstələrə baş çəkdi.
D) "Şöbəyə gəl, -dedi, -orada həll edərik".
E) Qocu təmkinlə dedi:
- Oğlum, əvvəl düşün, sonra danış.

202. Mürəkkəb sözlərin yazılışı ilə bağlı fikirlərdən biri *səhvdir:*
A) Mürəkkəb isimlər birləşik, ayrı və defislə yazılır.
B) Mürəkkəb əvəzliklərin arasında defislə yazılanı yoxdur.
C) Mürəkkəb zərflər birləşik, defislə və ayrı yazılır.
D) Mürəkkəb saylar defislə və ayrı yazılır.
E) Mürəkkəb sifətləri əmələ gətirən tərəflər ayrı yazıla bilmir.

203. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. yalnış 2. kinoakop 3. kirpik
4. ünnü 5. profilaktika 6. gülünç

204. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. alasəyrək 2. təvəllüd 3. müşayət
4. marhamatlı 5. gülləboran 6. bədgüman

205. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. səhimdar 2. məşhur 3. zəncir
4. töyşümək 5. tərcüməçi 6. zərifnarışlı

206. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. boş-bekar 2. müfti 3. müxbir
4. illüziya 5. məşğuliyyət 6. direktor

207. Sözlərdən *səhv* yazılanları müəyyən edin.
1. inanaq 2. mübüt 3. şfonar
4. çil-çıraq 5. məşhur 6. cənab
7. insidet

208. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. fərziyyə 2. tərbiyyə 3. qəbiyət
4. mədhiyyə 5. fəxriyyə 6. qəfiyyə
7. qurbanı

209. Hansı sözlərin yazılışında *səhvə* yol verilmişdir?
1. bəyanat 2. lüzum 3. məhəzirə
4. karlaşma 5. müxbir 6. layiq
7. nəhəng 8. səhimdar

210. Hansı sözlərin yazılışında *səhvə* yol verilmişdir?
1. qurulluq 2. skuz 3. pəmbuq
4. əjdaha 5. soyqırımçılıq 6. İnçəq
7. notariyus 8. çalçağır

211. Hansı sözlərin yazılışında *səhvə* yol verilmişdir?
1. institut 2. ixdilaf 3. buldozer
4. olimpiya 5. avtograf 6. azfalt
7. firuzəyi 8. pragmat

212. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. qübar 2. albom 3. orjinal
4. cərrahiyyə 5. ehtiyat 6. həyəcan

213. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. istərə 2. işkəncə 3. rəqabət
4. istirah 5. inisiat 6. afiterasiya

214. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. qəhvədan 2. sükunət 3. qalmak
4. qramatik 5. müfrəd 6. dikəsinmək

215. Sözlərdən hansılar "i" hərfi ilə *yazılmır*?
1. müdr...k 2. münh...r 3. müqt...k
4. müh...r 5. müft...ri 6. müşk...l

216. Sözlərdən hansılar "g" hərfi ilə yazılır?
1. mis...ən 2. min...ər 3. nis...il
4. müş...ül 5. gic...ah 6. kas...in

217. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyənləşdirin.
1. fişək 2. vəliəhd
3. meyil 4. repititor
5. qurğuşun 6. yektərəli

218. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyənləşdirin.
1. mülabiə 2. karkəlan 3. mənsif
4. müsibət 5. kəhriz 6. xəkandaz

219. *Səhv* yazılmış sözlərdir:
1. kampot 2. kübar 3. ehkam
4. səliq 5. dossent 6. ara-bir

220. *Səhv* yazılmış sözlər hansılardır?
1. perspektiv 2. həddi-büluğ
3. minimum 4. səbr
5. hospital 6. gicitkan

221. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. akvarium 2. kəm-kəsir 3. mülləzəbət
4. qospital 5. hotel 6. məşğuliyyət

222. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. kəsər 2. ambisiya 3. meyl
4. günbəz 5. melodiya 6. kombinasiya

223. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. aylıc 2. fihrli 3. kəhkəşan
4. hazırkı 5. sayrışmaq 6. heysiyyət
7. gipyesa

224. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. panoyan 2. tarzan 3. kirpik
4. sür-sümük 5. səbir 6. labaratant
7. ləbəqəslıq

225. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. müqəssirə 2. əhəmiyyəti
3. əlləqalada 4. heyrətamiz
5. fəkər 6. akkordion

226. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. bəyifələnmək 2. anamd
3. əməyət 4. xulasə
5. qruppa 6. foto-etüd

227. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyənləşdirin.
1. əlləqalada 2. zəyanverici
3. diapozon 4. əksilmək
5. de-yure

228. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyənləşdirin.
1. zyat 2. bumerank
3. korrektor 4. zyinbaş
5. epdemiya

229. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyənləşdirin.
1. debutant 2. süjet
3. daşkəsək 4. layihə
5. muhacirət 6. distribüter

230. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. şəriyyət 2. peşiman
3. dalğıc 4. tüğyan
5. urologiya 6. əkiz

231. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. cızmaqara 2. işkəncə
3. xoşxassiyyət 4. subtropik
5. qalaqika 6. mülkiyyət

232. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. heykəltəraş 2. bədgüman
3. makaron 4. sünami
5. jemun 6. miknatayon

233. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. mozaika 2. reportyor
3. kolleksiya 4. fəvqəlada
5. misiya 6. laboratoriya

234. Hansı sözlər *səhv* yazılmışdır?
1. trenink 2. günbəz 3. cızmaqara
4. ambisiya 5. mer-meyvə 6. arüşə

235. Hansı sözlər *səhv* yazılmışdır?
1. müayinə 2. ağılasığan 3. amfi-teatr
4. sətir 5. firuzəyi 6. İshanaq

236. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. qarayanız 2. şayə 3. ultimatum
4. zilinzümə 5. vaxdaşırı

237. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. ülüet 2. atəşfəşanlıq 3. kompot
4. asfalt 5. axşamüsdü

238. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. fənad 2. dördfəyizli 3. distributer
4. filarmoniya 5. kurikulum 6. aratoriya

239. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. qaliteyə 2. situasiya 3. prinsipiyal
4. ratifikasiya 5. topoqraf 6. dəfinə

240. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. amnistiya 2. analitik 3. ayuditoriya
4. başıaçıq 5. artileriya 6. meyil

241. Hansı sözlərin yazılışı *səhvdir*?
1. bacoğlu 2. bibloqraf 3. boyağotu
4. həddi-büluğ 5. büllur 6. qiraat

242. *Səhv* yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. teleşou 2. hurufi
3. qosqanc 4. dioqnostika
5. tüğyan

243. Düz yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. diaqram 2. diktafon
3. udqunmaq 4. izle-anons
5. qosqoca

244. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. yır-yığış 2. vəsf-hal 3. əksi-bücum
4. dissent 5. toy-bilsut

245. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. hiptoz 2. kallegiya 3. qabar
4. tövhə 5. qarnizon

246. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. idiom 2. təchizat 3. qatmaqarışıq
4. nəşət 5. müqil

247. *Səhv* yazılmış sözlər hansılardır?
1. şeirriyyat 2. müqqəl 3. minbər
4. nəşdar 5. güzərən 6. şüyüd

248. *Səhv* yazılmış sözlər hansılardır?
1. karguzar 2. məqər 3. günbəz
4. fağır-füqəra 5. gücülkan 6. flanker

249. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. potensial 2. peyvənd
3. kin-kudurət 4. novbahar
5. notarius 6. İnəy

250. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. bugünkü 2. İlüziya 3. nəcəq
4. döddfazlı 5. yalmış 6. nostalji

251. Hansı nümunədə yol verilmiş *səhv* sözün yazılışı ilə bağlıdır?
1. Hələ bir de görüm, sən özbaşınasan, ya nəcib atan yerində bir böyüyün var? (M.F. Axundzadə)
2. İclasın gündəliyi sürpriz bir xəbərlə yenilandı.
3. Ölkədə iyirmi üçüncü saat fasiləsiz işləyən əczaxanalar fəaliyyət göstərir.
4. Başqalarının yanında verilən məsləhət məzəmmət kimi qəbul edilir.
5. Hərbi tribunalların çıxardığı qərarların kütləvi fərariyə təsiri çox idi.

252. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. qonaq-qara
2. xoşəvazlı
3. konbinat
4. kin-küdurət
5. çərxi-fələk
6. çənli-çəngənli

253. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. istedat
2. bibliioqraf
3. hurufi
4. ebonit
5. cümhuriyyət
6. hilsmrəğbət

Orfoepiya

1. Hansının tələffüz şəkli doğrudur?
A) [inşaat] B) [zəif] C) [Səda]
D) [radio] E) [Naibə]

2. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün *göstərilməmişdir*.
A) [gümbəz] B) [ensibəri] C) [mənə
D) [dəmən] E) [Sa:bir]

3. Hansı sözün tələffüzü *səhv* verilmişdir?
A) [oymeyatnıx] B) [rək'qəsə]
C) [cavannəşmax] D) [enlikürək'
E) [rik'qatnən]

4. Hansı sözün tələffüzü *səhv* verilmişdir?
A) [xoşluxnan] B) [alimpiyada] C) [güm
D) [bilmüxət] E) [fikirrəşmək']

5. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün *göstərilməmişdir*.
A) [A:rif] B) [monteyor] C) [zə
D) [güzəşsiz] E) [məvzuley']

6. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün *göstərilməmişdir*.
A) [təyinat] B) [tikanın] C) [tə:sü
D) [gratak'ıl] E) [müqdəri]

7. Hansı sözün tələffüz şəkli düzgün *göstərilmə*
A) [dumanın] B) [ötgün] C) [pedi
D) [namərd] E) [paylamaq]

8. Orfoepik normaya uyğun *olmayan* sözü müəy edin.
A) [cırmaxlıyır] B) [toplıyır] C) [sə
D) [ağlıyır] E) [çatdıyır]

9. Tələffüzü *səhv* göstərilmiş sözü müəyyən ed
A) [yurpax] B) [dinən] C) [sə
D) [qonax] E) [pedəşoq]

10. Hansı cərgədə bütün əvəzliklərdə çıxışlıq b şəkilçisi -nən (-nən) şəklində tələffüz olun
A) birisi, kimsə, mən, bu B) nə, sən,
C) biz, siz, hər kəs, o D) özün, onla
E) siz, sən, heç kəs, hərə

11. Söz birləşmələrinin hansında asılı sözün kar tələffüz olunur?
A) ürək ağrısı B) qənd zav
C) armud ağacı D) rəssam
E) uşaq qayqqabısı

12. Söz birləşmələrinin hansında asılı sözün kar tələffüz edilir?
A) sınıq saz B) çörək əti C) d
D) arıq uşaq E) doqquz ağac

Orfoepiya

. Hansının tələffüz şəkli doğrudur?
A) [inşa:t] B) [zəif] C) [Səidə]
D) [radio] E) [Nailə]

2. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) [gümbəz] B) [e:tibarrı] C) [monolit]
D) [onnan] E) [Sa:bir]

3. Hansı sözün tələffüzü ***səhv*** verilmişdir?
A) [oynuyurux] B) [rək'qa:sə]
C) [cavannaşmax] D) [enlikürəx']
E) [rik'qətnən]

4. Hansı sözün tələffüzü ***səhv*** verilmişdir?
A) [xoşluxnan] B) [alimpiyada] C) [gümbəz]
D) [hüsnüxət] E) [fikirrəşməx']

5. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) [A:rif] B) [montyor] C) [zəyif]
D) [güzəşsiz] E) [mavzaley]

6. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) [təyinat] B) [tikannı] C) [tə:ssüfnən]
D) [pratak'ol] E) [müşdəri]

7. Hansı sözün tələffüz şəkli düzgün ***göstərilməmişdir***?
A) [dumannı] B) [ötgün] C) [pediyatr]
D) [namərd] E) [paylamax]

8. Orfoepik normaya uyğun ***olmayan*** sözü müəyyən edin.
A) [cırmaxlıyır] B) [topluyur] C) [səsləyir]
D) [ağlıyır] E) [çatdıyır]

9. Tələffüzü ***səhv*** göstərilmiş sözü müəyyən edin.
A) [yarpax] B) [onnan] C) [səkgiz]
D) [qonax] E) [pedoqoq]

10. Hansı cərgədə bütün əvəzliklərdə çıxışlıq hal şəkilçisi *-nan* (*-nən*) şəklində tələffüz olunmalıdır?
A) birisi, kimsə, mən, bu B) mən, sən, o, özüm
C) biz, siz, hər kəs, o D) özün, onlar, hamı
E) siz, sən, heç kəs, hərə

11. Söz birləşmələrinin hansında asılı sözün son samiti kar tələffüz olunur?
A) ürək ağrısı B) qənd zavodu
C) armud ağacı D) rəssam fırçası
E) uşaq ayaqqabısı

12. Söz birləşmələrinin hansında asılı sözün son samiti kar tələffüz edilir?
A) sınıq saz B) çörək ətri C) dəftər cildi
D) arıq uşaq E) doqquz ağac

13. "*Başlamaq*" sözünün düzgün tələffüz şəklini müəyyən edin.
A) [başlamaq] B) [başlamax'] C) [başdamaq]
D) [başdamax] E) [başlamak]

14. *Sən* və *o* şəxs əvəzlikləri hansı halda olduqda söz yazılışından fərqli tələffüz olunur?
A) yiyəlik B) yönlük C) təsirlik
D) yerlik E) çıxışlıq

15. Hansı sözdə nöqtələrin yerində [x'] tələffüz olunmalıdır?
A) [qona...lar] B) [sını...çılıx] C) [ürə...dən]
D) [açı...qəlbli] E) [çiçə...in]

16. Hansı sözlərdə son samit [x'] kimi tələffüz olunur?
1. kürk 2. süpürmək 3. söykənəcək
4. sınıq 5. mexanik 6. pencək
A) 2, 3, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 4
D) 1, 3, 6 E) 2, 4, 5

17. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) [hətda] B) [şö:bə] C) [çiçəx']
D) [müracə:t] E) [ma:rif]

18. Hansı sözün tələffüzü düzgün ***göstərilməmişdir***?
A) [sa:dət] B) [usda] C) [fa:liyət]
D) [axdarırlar] E) [cama:t]

19. Hansı cərgədə bütün sözlərin tələffüz forması düzgün göstərilmişdir?
A) [hökümət], [bitki], [sükunət]
B) [balıx], [çiçək], [ürək']
C) [hörmət], [pencək], [soyux]
D) [ambar], [gösdərməx'], [vijdan]
E) [ayilə], [sahat], [maaş], [tə:cüb]

20. Tələffüz şəkilləri verilmiş feillərin içərisində qeyri-qəti gələcək zamanı müəyyən edin.
A) [gələcəx'di] B) [gəzəllər] C) [işdiyillər]
D) [gösdərsinnər] E) [görəsiydi]

21. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) [azyaşdı] B) [yağmurru] C) [texnik'um]
D) [arxayik'] E) [isdəmək]

22. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) [sevinç] B) [mik'rafon] C) [internet]
D) [ağsak'qal] E) [k'ollek'siya]

23. Tələffüzü ***səhv*** olan sözü müəyyənləşdirin.
A) [ma:ş] B) [mətanətti] C) [fisdıx]
D) [səkgiz] E) [səlis]

24. Tələffüzü ***səhv*** olan sözü müəyyənləşdirin.
A) [üzürrü] B) [düzgünnük] C) [mə:llim]
D) [nənəmnən] E) [axdarış]

aq" sözünün düzgün tələffüz şəklini
edin.
ımaq] B) [başlamax'] C) [başdamaq]
amax] E) [başlamak]

şəxs əvəzlikləri hansı halda olduqda söz
dan fərqli tələffüz olunur?
k B) yönlük C) təsirlik
E) çıxışlıq

zdə nöqtələrin yerində [x'] tələffüz
dır?
..lar] B) [sını...çılıx] C) [ürə...dən]
qəlbli] E) [çiçə...in]

lərdə son samit [x'] kimi tələffüz olunur?
2. süpürmək 3. söykənəcək
5. mexanik 6. pencək
B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 4
E) 2, 4, 5

birinin tələffüz şəkli düzgün
mişdir:
B) [şö:bə] C) [çiçəx']
ə:t] E) [ma:rif]

in tələffüzü düzgün ***göstərilməmişdir***?
B) [usda] C) [fa:liyət]
dar] E) [cama:t]

ədə bütün sözlərin tələffüz forması
tərilmişdir?
ət], [bitki], [sükunət]
[çiçək], [ürək']
], [pencək], [soyux]
, [gösdərməx'], [vijdan]
sahat], [maaş], [tə:cüb]

killəri verilmiş feillərin içərisində qeyri-
zamanı müəyyən edin.
'di] B) [gəzəllər] C) [işdiyillər]
innər] E) [görəsiydi]

birinin tələffüz şəkli düzgün
mişdir:
] B) [yağmurru] C) [texnik'um]
] E) [isdəmək]

nin tələffüz şəkli düzgün
dir:
B) [mik'rafon] C) [internet]
l] E) [k'ollek'siya]

hv olan sözü müəyyənləşdirin.
B) [mətanətti] C) [fısdıx]
E) [səlis]

hv olan sözü müəyyənləşdirin.
B) [düzgünnük] C) [mə:llim]
ən] E) [axdarış]

25. Hansı sözün tələffüzü düzgün ***göstərilməmişdir***?
A) [cırmaxlıyır] B) [dınləyir] C) [topluyur]
D) [ağlıyır] E) [saxlıyır]

26. Hansı sözün tələffüzü düzgün ***göstərilməmişdir***?
A) [şəra:fətdi] B) [kəpənəx'] C) [daşdar]
D) [paslammax] E) [yanacax]

27. Hansı sözün tələffüzü düzgün ***göstərilməmişdir***?
A) [mümbit] B) [sa:kin] C) [nazlammax]
D) [əhəmiyət] E) [iltisa:qi]

28. Hansı sözün tələffüzü düzgün ***göstərilməmişdir***?
A) [pasdammax] B) [şö:rətdi] C) [tə:ssüf]
D) [pürrənk] E) [qəlbisınıx]

29. Hansı sözün tələffüzü düzgün ***göstərilməmişdir***?
A) [sanballı] B) [rik'qətnən] C) [abyek'tiv]
D) [mütəkgə] E) [dəliqannı]

30. Hansı sözlərin tələffüz şəkli düzgün göstərilmişdir?
1. [yuxulamax] 2. [kö:rəlmək]
3. [dərinnix'] 4. [olimpiyada] 5. [gözdədi]
A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 2, 4, 5

31. Hansı sözlərin tələffüz şəkli ***səhv*** göstərilmişdir?
1. [oynayır] 2. [oxuyurlar] 3. [dinməz]
4. [fiziyaloji] 5. [gəlinnix']
A) 1, 2, 3 B) 3, 4, 5 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 4

32. Nümunədə hansı sözlər yazılışından fərqli tələffüz edilir?
Burda xəyal meydanları genişdi,
Dağlar, daşlar bütün mənə tanışdı ...
(M. Şəhriyar)
A) meydanları, daşlar B) dağlar, daşlar
C) meydanları, dağlar D) burda, tanışdı
E) xəyal, bütün

33. Cümlələrdə çıxışlıq halda işlənmiş hansı əvəzliklərin yazılışı ilə tələffüzü arasında fərq vardır?
1. O məndən çox narazıdır.
2. Biz ondan çox şey öyrəndik.
3. Bunu özündən soruşarsan.
4. Kimsədən qorxum yoxdur.
5. Bizdən cəbhəyə on nəfər getdi.
A) 2, 3, 4 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 4, 5 E) 1, 2, 5

34. Cümlələrdəki çıxışlıq halda işlənmiş hansı əvəzliklərin yazılışı ilə tələffüzü arasında fərq vardır?
1. Məndən demək, səndən eşitmək.
2. Biz onu çox gözlədik.
3. Qardaşın ondan neçə yaş böyükdür.
4. Həlimə sizdən çalışqandır.
5. Bizdən sizə kim düşə?...
A) 1, 4 B) 1, 3 C) 2, 5 D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 5

35. Bənddəki sözlərdən biri tələffüz şəklində verilmişdir?

Tovuz kimi şux bəzənib durubsan,
Ala gözə siyah sürmə vurubsan,
Sağ ol səni, yaxşı dövran qurubsan,
Bu dünyanın sonu puşdu, Güləndam.
(Aşıq Ələsgər)

A) ala B) puşdu C) tovuz
D) şux E) dövran

36. Hansı cümlənin xəbərinin deyilişi yazılışından fərqlənir?
A) Babamın söhbətləri çox maraqlıdır.
B) Balıqçılar qayığa mindilər.
C) Sürücülər arasında mübahisə gedirdi.
D) Süfrəyə isti çörək gətirdilər.
E) Quyunun suyu günbəgün azalırdı.

37. Tələffüz zamanı səs artırılan sözlərin cərgəsini müəyyənləşdirin.
A) saat, sonra, hafizə, ailəvi
B) açar, həkim, meşə, gözəl
C) qaradinməz, vəzifə, Rövşən, səhnə
D) zəif, poema, Nailə, müdafiə
E) aid, ailə, qırmızı, kağız

38. Hansı cümlənin xəbəri yazıldığı kimi tələffüz ***olunmur***?
A) Hər gülün öz ətri var.
B) Dostlar hər gün görüşərdilər.
C) Ana qızının saçlarını oxşadı.
D) Qapı gözlənilmədən açıldı.
E) Bu qız eyniylə anasına oxşayır.

39. Cərgələrin birində sözlərin tələffüzü ***səhv*** göstərilmişdir:
A) heca – [he:ca], hesab – [he:sab]
B) sünbül – [sümbül], tənbəl – [təmbəl]
C) tələbəsiniz – [tələbəsiz], tərli – [tərri]
D) kərpic – [kərpiç], gücsüz – [güjsüz]
E) xırmandan – [xırmannan], vətəndən – [vətənnən]

40. Tələffüzü düzgün göstərilən sözlər cərgəsini müəyyənləşdirin.
A) [ailə], [nöksan], [diqqət]
B) [do:ğa], [nefçilər], [polat]
C) [dəftər], [zambax], [güllə]
D) [təmbəl], [işləx'], [dovşan]
E) [sa:t], [nö:bə], [haqsız]

41. Hansı sözlərin tələffüz şəkli düzgün ***göstərilməmişdir***?
1. sevinməsin [sevinməsin] 2. canından [canınnan]
3. dəyanətli [dəyanətti] 4. dinməz [dimməz]
5. həyəcan [hayacan]

A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 2, 4, 5

42. Tələffüz şəklində yazılmış sözlərin işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Əsir oğlana çox işgəncə verdilər.
2. Büllur qablar göz oxşayırdı.
3. Türkiyəyə oxumağa gedənlər testnən imtahan verəcəklər.
4. Mənnən söyləməkdir, sənnən eşitmək.
5. Allah məni lənət oxumaq üçün deyil, rəhmət oxumaq üçün göndəribdir.

A) 1, 4 B) 2, 5 C) 1, 5 D) 4, 5 E) 3, 4

43. Hansı sözlər düzgün ***yazılmamışdır***?
1 2 3 4 5 6 7
İlyas, sümbül, antena, kasset, avtoqraf, asfalt, sənəd,
8
mator

A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 7, 8 C) 2, 3, 4, 8
D) 1, 5, 6, 7 E) 3, 5, 6

44. Nümunələrdən birinin tələffüzündə həm səsdüşümü həm də səsartımı hadisəsi baş verir:
A) dostlarla B) sərbəstləşmə C) sədrlik
D) şərəflə E) yaxşılıqla

45. Nümunələrdən birinin tələffüzündə həm səsdüşümü həm də səsartımı hadisəsi baş verir:
A) heyrətlə B) hadisələr C) təəccüblə
D) uşaqlarla E) sərbəstlik

46. Hansı nümunələrdə altından xətt çəkilmiş şəkilçilə eyni cür tələffüz olunur?
1. Ağacdan sallanan uşağın hər an yıxılmaq təhlükəsi var idi.
2. Onlarla kitab döşəməyə atılıb qalmışdı.
3. Sanki günəş doğdu bahar çağında,
Alqışlar ucaldı el dodağında (Aşıq M. Niyazlı)
4. Nazlanır bağlarda gülöyşə narlar,
Küləklər süpürür dağ ətəyini. (Ə. Musa)
5. Bağların arası ilə uzanan bir yolla gedirdim.
6. Bir vaxt şairə böhtan yazanlar indi mədhiyyə yazırlar.

A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 3, 4, 6
D) 2, 5 E) 1, 5

47. "*t*" ilə yazılıb [d] ilə tələffüz edilən sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) mütəkkə, bitki, taktika
B) stadion, sakitlik, xəritə
C) sədaqətli, avtomat, statistika
D) rəftar, saxtakar, həftə
E) otuz, sərbəstləşmə, siyasətlə

48. Hansı sözün tələffüzündə iki fərqli məqam var?
A) yazdıqda B) odlamaq C) mətanətli
D) üstünlük E) nurlanmaq

49. Hansı sözün tələffüzündə iki fərqli məqam var?
A) xarlanmaq
B) sözlü
C) istiqanlı
D) maestro
E) lətafətli

50. Hansı söz birləşmələrinin asılı tərəfinin son samiti kar tələffüz olunur?
1. yarpaq tökümü 2. çiçək ətri
3. pələng dərisi 4. dörd uşaq
5. ağac kölgəsi
A) 1, 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 5
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 4

51. Hansı söz birləşmələrinin asılı tərəfinin son samiti kar tələffüz olunur?
1. qonaq otağı 2. balıq tikəsi
3. bulud kölgəsi 4. ağac budağı
5. qulaq ağrısı
A) 1, 3, 5 B) 1, 4, 5 C) 1, 2, 4
D) 2, 3, 4 E) 2, 3, 5

52. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün ***verilməmişdir:***
A) nəcabətli [nəcabətdi] B) bəstəboy [bəsdəboy]
C) məxrəc [məxrəç] D) baməzə [ba:məzə]
E) avtoqraf [aftoqraf]

53. Sözlərdən birinin tələffüz şəkli düzgün ***verilməmişdir:***
A) güzəştsiz [güzəşsiz] B) fəaliyyət [fa:liyət]
C) ideoloji [ideyaloji] D) laureat [lauriyat]
E) çilingər [çilingər]

54. Hansı sözdə saitlərin sayı ilə samitlərin sayı bərabərdir?
A) dəyanətli B) məftil C) məəttəl
D) faiz E) aidiyyət

55. Sözlərdən biri yazıldığı kimi tələffüz olunur:
A) bulud B) qənaət C) aidiyyət
D) mənbə E) şərqşünas

56. Hansı sözlərin tələffüzü düzgün ***verilməmişdir?***
1. sulanmaq [sulammax] 2. tale [ta:le]
3. təkrarlamaq [təkrarlamax] 4. rübai [rübayi]
5. hörmətlə [hörmətnən]
A) 1, 4, 5 B) 2, 3 C) 3, 4 D) 1, 3, 5 E) 2, 4

57. Tələffüzü düzgün verilən sözləri müəyyən edin.
1. [anlaşıxlı]
2. [minyatür]
3. [mə:tdəl]
4. [məta:nətdi]
5. [məxrəc]
A) 1, 2, 5 B) 3, 4 C) 1, 2, 4 D) 3, 5 E) 1, 4

58. Tələffüzü düzgün verilən sözləri müəyyən edin.
1. [surğuc] 2. [sərlö:hə]
3. [dördküng] 4. [sa:tsaz]
5. [subtropik'] 6. [düzgünlük]
A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 2, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 5, 6

59. Tələffüz şəkli ***səhv*** göstərilmiş sözləri müəyyən edin.
1. [qa:libiyət] 2. [na:mizət] 3. [məşquliyət]
4. [lima:nat] 5. [şa:girt] 6. [aftomabil]
A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 4, 6
D) 2, 4, 5 E) 3, 4, 6

60. Tələffüz şəkli ***səhv*** göstərilmiş sözləri müəyyən edin.
1. [özfa:liyət] 2. [enlikürək'] 3. [abat]
4. [sadəlix'] 5. [arfoqrafiya] 6. [vaxsız]
A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 4, 5, 6

61. *Meşəlik, seyrək* və *xatırlamaq* sözlərinin düzgün tələffüzü hansı cavabda göstərilmişdir?
A) [me:şəlik'], [seyrəy], [xatırlamağ]
B) [meşəlix], [seyrəy], [xatırlamax]
C) [meşəliy], [seyrək], [xatırramağ]
D) [meşəlix'], [seyrəx'], [xatırramax]
E) [meşəlik], [seyrəx], [xatırramaq]

62. Sözlərdən yalnız birinin tələffüz forması düzgündür:
A) [nəba:tət] B) [tə:süfnən] C) [ombirillix']
D) [prinsipial] E) [uşaxlığdan]

63. Tələffüzü ***səhv*** göstərilmiş sözlərdir:
1. sədrlik – [sədirlix]
2. mədəniyyət – [mədəni:yət]
3. bilikli – [bilix'li]
4. danlayar – [dannayar]
5. ahəstə – [a:həsdə]
6. düzgünlük – [düzgünnüx']
A) 3, 4, 6 B) 1, 4, 5 C) 1, 2, 4
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 5

64. Kar-cingiltili samit cütlüyü olan hansı sözün tələffüzündə daha çox fərqli məqam var?
A) balıqqulağı B) dağıstanlı C) diqqətəlayiq
D) acgözlük E) beşcildlik

65. Kar-cingiltili samit cütlüyü olan hansı sözün tələffüzündə daha çox fərqli məqam var?
A) kəmhövsələ B) səkkizbucaqlı
C) qanadlanmaq D) hüquqsuzluq
E) gizlənmək

66. Tələffüz forması düzgün ***verilməmiş*** sözləri müəyyən edin.
1. [gerçəx'lix'], [əxlak']
2. [mükalimə], [ideyalogiya]
3. [çoxciltli], [informasiya]
4. [mülkiyyət], [varlanmax]
5. [rəqa:bət], [etimalogiya]
A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 3 C) 1, 4
D) 2, 4, 5 E) 3, 5

67. Tələffüz forması düzgün ***verilməmiş*** sözləri müəyyən edin.
1. [eynəx'], [təfərriat]
2. [ədə:vətli], [ezamiyət]
3. [plastik'a], [su:bk']
4. [əhəmiyyət], [xumarlanmax]
5. [cütləşmədli], [intonasiya]
A) 2, 3 B) 1, 5 C) 1, 2, 4
D) 2, 4, 5 E) 3, 4, 5

68. Sözlərin tələffüzündəki fərqli məqamların sayını gözləməklə cərgəni tamamlayın.
1. avtomat 2. buludlu
3. fistiq 4. ...
A) cəldlik B) achq C) əlaçıq
D) elliklə E) şəfqətli

69. Sözlərin tələffüzündəki fərqli məqamların sayını gözləməklə cərgəni tamamlayın.
1. dostaq 2. ermək
3. dərdli 4. ...
A) etiyyat B) etimologiya C) əlqəbarlı
D) əməkdaşlıq E) filirli

70. Düzgün yazılmış sözləri müəyyən edin.
1. bise-bayəcan 2. dishut
3. əskik 4. ispanaq
5. nevralogiya 6. minimum

71. Hansı sözlərin tələffüzü doğru ***deyil***?
1. [gührə] 2. [radiyoçek']
3. [üsdəgəl] 4. [planlaşdırmax]
5. [istiqamət] 6. [qamarlanmax]

72. Hansı sözlərin tələffüzü doğrudur?
1. [qommax] 2. [minnətdarlıx]
3. [velasibet] 4. [təkəbbürlü]
5. [qəbahətdi] 6. [təəbbəh]

73. Tələffüzü ***səhv*** olan sözləri müəyyən edin.
1. [ovxalamax] 2. [şöhrət]
3. [mülkiyət] 4. [xünhül]
5. [mündəricat] 6. [qalereya]

74. Tələffüzü düzgün verilən sözləri müəyyən edin.
1. [oddanmax] 2. [sarnəstcasına]
3. [mütdəfik'] 4. [mək'sət]
5. [evlat] 6. [lauriat]

75. Tələffüzü düzgün verilən sözləri müəyyən edin.
1. [xoraqlaşmax] 2. [arfaqrafik']
3. [sartlix] 4. [nu:tik'lix']
5. [limanat]

76. Tələffüzü düzgün verilən sözləri müəyyən edin.
1. [velasipet] 2. [iyaşə]
3. [fərəhlammay] 4. [ələ:hiddə]
5. [diyalek't]

77. Hansı cümlələrdə bütün sözlər düzgün tələffüz formasında verilmişdir?
1. [Qatar platformada dayandı.]
2. [Ta:mir işlərini planlaşdırmaq nəzərdə tutulmuşdu.]
3. [Uşağın temperaturu düşmüş, halı yaxşılaşmaq
4. [Ümumbəşəri ideyaların təbliği bu la:yihənin mazmununu təşkil edir.]
5. [Ambardakı tütünləri yeşik'lərə yığdılar]

78. Hansı cümlələrdə bütün sözlər düzgün tələffüz formasında verilmişdir?
1. [Danlamağa lüzum görmədilər, lakin xəbərdar etdilər.]
2. [Gəmi lö:hər saldı, sərnişinlər sa:hilə çıxdılar.]
3. [Ma:lilər üzdəniraq qonşuların işğalçılıq siya:sətini pisdədilər.]
4. [Qarşı tərəfdən atılan top mərmiləri kəndə ə sədə yaratdı.]
5. [Həkimlər əməliyyata başdamışdılar.]

79. Tələffüz zamanı hansı sözlərdə 3 fərqli məqam özünü göstərir?
1. əzmkarlıq 2. ağırlıq 3. canlanmaq
4. adilənə 5. nəşir

80. Tələffüz zamanı hansı sözlərdə 3 fərqli məqam özünü göstərir?
1. tərifnamə 2. cəsarətlə
3. bərabərlik 4. mütləq
5. danlanmaq

81. Tələffüzü düzgün ***verilməyən*** sözləri müəyyən e
1. [qırıx-sökük] 2. [xəsdələnmax']
3. [nəhəng] 4. [nəqliyyat]
5. [səxa:vətdi]

82. Tələffüzü düzgün ***verilməyən*** sözləri müəyyən e
1. [neytirallaşdırmax] 2. [tiyatr]
3. [ləngərrənmək] 4. [dəfdərrər]
5. [nümunə]

83. Tələffüzü düzgün ***verilməyən*** sözləri müəyyən e
1. [loğalanmax] 2. [mə:lika:nə]
3. [piştaxta] 4. [saxdalaşdırmax]
5. [kələkbaz]

84. Tələffüz şəklində verilmiş hansı sözlər yazılışı ***fərqlənmir***?
1. [müşgül] 2. [mətbə:] 3. [iddiə]
4. [sa:mit] 5. [ziya:fət] 6. [münsif]

85. Tələffüz şəklində verilmiş hansı sözlər yazılışı fərqlənir?
1. [damino] 2. [dolap] 3. [foye]
4. [ziya:rət] 5. [füsunkar] 6. [fədayi]

86. Tələffüz şəklində verilmiş hansı sözlər yazılışından ***fərqlənmir***?
1. [kira:yə] 2. [işgəncə] 3. [doşap]
4. [vücut] 5. [çisgin] 6. [mantiya]

Orfoqrafiya və orfoepiya (ümumi)

1. Birinin deyilişi yazılışından fərqlənir:
A) malikanə B) xatirə C) şeiriyyət
D) əsarət E) varis

2. Yazılışı ilə tələffüzü ***fərqlənməyən*** sözü müəyyənləşdirin.
A) tələffüz B) zəif C) rəngsaz
D) kərpic E) toppuz

3. Yazılışı ilə tələffüzü ***fərqlənməyən*** sözü müəyyənləşdirin.
A) şair B) addım C) həftə
D) yumşaq E) saqqız

4. Yazılışı ilə tələffüzü ***fərqlənməyən*** sözü müəyyənləşdirin.
A) saqqız B) tənəffüs C) külək
D) ədəbiyyat E) rəhmdil

5. Yazılışı ilə tələffüzü ***fərqlənməyən*** qoşasamitli sözü müəyyən edin.
A) doqquz B) hətta C) mürəkkəb
D) qüllə E) tappıltı

6. Yazılışı ilə tələffüzündə fərq olan sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) zəmi, misal, yaşamaq B) ana, ailə, saat
C) səadət, sakit, mişar D) təkrar, meşə, şair
E) müəllim, radio, dovğa

7. Hansı cərgədəki qoşasamitli sözlərin yazılışı ilə tələffüzü ***fərqlənmir***?
A) addım, hoppanmaq, səkkiz
B) toqqa, doqquz, hətta
C) rəssam, güllə, qüvvə
D) əlli, mütəkkə, saqqal
E) ittiham, tappıltı, əlbəttə

8. Yalnız birinin deyilişi ilə yazılışı eynidir:
A) intonasiya B) əlaqə C) ideal
D) əlacsız E) əcaib

9. Deyilişi ilə yazılışı ***fərqlənməyən*** sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) müftə, müstəqil B) məndən, hərdən
C) mükafat, musiqi D) mütaliə, materiya
E) mühəndis, müəllim

10. Deyilişi və yazılışı fərqlənən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) mənfəət, riyaziyyat B) məcaz, nəzirə
C) nəqliyyat, nadan D) müştəri, mənimsəmə
E) müşavirə, hərəkət

11. Verilmiş sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında fərq vardır:
A) arxayın B) zəngin C) qüvvət
D) axşam E) məftil

12. Qoşasamitli sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü ***fərqlənmir***:
A) səkkiz B) hətta C) diqqət
D) pillə E) guppultu

13. Sözlərdən biri yazılışından fərqli tələffüz edilir:
A) göygöz B) gözlənilmədən C) göyərçin
D) göydələn E) görkəm

14. Yazılışı ilə tələffüzü ***fərqlənməyən*** sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) bağban, yeni, küçə B) səadət, toqqa, dostluq
C) tənbəl, müasir, təbiət
D) doqquz, bitki, ailə E) otaq, güzgü, zəif

15. "*O*" ilə yazılıb [a] kimi tələffüz edilən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) rejissor, diktor, komitə
B) kosmos, opera, oktyabr
C) stadion, radio, forma
D) avtobus, doktor, opera
E) samovar, kombayn, konfet

16. Qoşasamitli sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü ***fərqlənmir***:
A) əlbəttə B) zənnimcə C) diqqət
D) səkkiz E) tappıltı

17. Tələffüzü ilə yazılışı ***fərqlənməyən*** qoşasamitli sözləri müəyyən edin.
1. xallı, səhhət
2. doqquz, hikkə
3. saqqal, məəttəl
4. bənna, zərrə
5. mürəkkəb, rəqqasə
A) 1, 4 B) 1, 3 C) 2, 4 D) 2, 3 E) 3, 5

18. Hansı cərgədəki sözlərin yazılışı ilə tələffüzü arasında fərq ***yoxdur***?
A) tərəqqi, qəssab, yeddi B) səkkiz, təşəkkür, əvvəl
C) qüvvət, toqqa, diqqət
D) saqqal, hətta, sikkə E) qüssə, ciddi, addım

19. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənən sözləri müəyyən edin.
1. ləzzətli 2. fırtına 3. məsləhət
4. qanlı 5. nərdivan 6. bənövşə
A) 1, 4, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5

20. Hansı şəkilçilər sözlərə qoşulduqda bəzən yazıldığından fərqli tələffüz olunur?
A) -dır^4, -ış^4 B) -da^2, -ır^4 C) -çı^4, -ın^4
D) -lar^2, -dan^2 E) -saz, -keş

21. Hansı cərgə bütünlüklə yazılışı ilə tələffüzü fərqlənən sözlərdən ibarətdir?
A) çiçək, kitab, vicdan, rahat
B) doqquz, şkaf, həyat, bağban
C) ittifaq, iradə, atlas, avtobus
D) təvəqqe, sıxlıq, koridor, avtobus
E) saqqal, açar, anbar, baxış

22. Hansı sözdə şəkilçinin tələffüzü yazılışından fərqlənir?
A) bilmişəm B) bilirsən C) bilərdin
D) bilirsiniz E) gəlirsən

23. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənən sözlərin cərgəsini müəyyənləşdirin.
A) vətəndaş, parta, imla, papaq
B) məktəb, iynə, ulduz, ürək
C) torpaq, ana, dəftər, alma
D) hospital, səpin, bişmiş, kəskin
E) yarpaq, dilək, pələng, çəkic

24. Tələffüzü ilə yazılışı eyni olan qoşasamitli sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) səyyar, təfəkkür, baqqal
B) hoppanmaq, rəssam, maliyyə
C) millət, amma, hissə
D) səkkiz, Məkkə, niyyət
E) güllə, taqqıltı, həssas

25. Yazılışı ilə tələffüzü eyni olan qoşasamitli sözlər sırasını müəyyən edin.
A) guppultu, addım, ləzzət
B) əvvəl, rəssam, səyyah
C) məəttəl, saqqız, saqqal
D) minnət, Məkkə, mürəkkəb
E) cənnət, toqqa, qüssəsiz

26. Yazılışı ilə tələffüzü eyni olan qoşasamitli sözlər sırasını müəyyən edin.
A) əziyyət, xasiyyət, ədəbiyyat
B) tıqqıltı, tappıltı, məəttəl
C) saqqız, mütəkkə, hətta
D) bəlli, səyyad, ləzzət
E) xasiyyət, hərrac, əlbəttə

27. Cümlələrin birində bütün sözlərin tələffüzü ilə yazılışı fərqlənir:
A) Elşad motorlu qayığa mindi.
B) Aslan həyəcanla danışmağa başladı.
C) Nərminə çiçəkləri rəfiqəsinə verdi.
D) Payızda durnalar isti ölkələrə uçur.
E) Çiçək oxumaqda Laləyə çatmaq istəyir.

28. Cümlələrin birində bütün sözlər yazıldığı kimi tələffüz edilir:
A) Atam bu zavodda işləyir.
B) Dostumun işləri o qədər də yaxşı getmir.
C) Neftçilər dənizdə yeni buruq qazırdılar.
D) Cahangir evə sarı addımladı.
E) Sirac dənizçilik məktəbini bitirdi.

29. Sözlərdən birinin deyilişi ilə yazılışı ***fərqlənmir***
A) miqyas B) məqsəd C) təqsir
D) nöqtə E) rəqs

30. Sözlərdən birinin deyilişi ilə yazılışı ***fərqlənmir***
A) nöqsan B) iqtisad C) çaqqal
D) maqnit E) diqtə

31. Hansı cərgədəki sözlərin hər ikisinin tərkibində yazıldığı kimi tələffüz ***olunmayan*** şəkilçi var?
A) sınıq, gəlməyəcək
B) maraqlı, təsirli
C) şəhərdəki, oxuyurlar
D) torpağım, evimiz
E) çalışqan, xalamgil

32. Hansı cərgədəki sözlərin hər ikisinin tərkibində yazıldığı kimi tələffüz ***olunmayan*** şəkilçi var?
A) qəsdən, igidcəsinə
B) qabaqcıl, narazı
C) diqqətsiz, həvəskar
D) sakitlik, sözsüz
E) gələcək, görərsiniz

33. Hansı cərgədəki sözlərin hamısı yazılışından fərq tələffüz edilir?
A) şərik, etibar, ailə
B) montyor, həsəd, formasiya
C) hasar, dörd, altmış
D) dərhal, coşqun, qaçqın
E) əmlak, aşiq, şəfəq

34. Yazılışı ilə deyilişi ***fərqlənməyən*** sözləri müəyyən edin.
A) müavin, toqqa, dost-düşmən
B) sait, samit, mövzu
C) xətkeş, məşğələ, açar
D) sünbül, müəllim, təbiət
E) otaq, güzgü, zəif

35. Hansı cərgədəki sözlərin hamısı yazılışından fərqli tələffüz edilir?
A) nümunə, nazik, nəzakət
B) portağal, limon, ardıcıl
C) ixtiyar, divanə, əmlak
D) karvan, pəhləvan, dastan
E) çiyələk, komendant, eynək

36. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənən sözləri müəyyən edin.
1. qılıncsız 2. kərgədan 3. məşğələ
4. hamarlamaq 5. qəbahət 6. həvəslə
A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 4, 6

37. Yazılışı ilə deyilişi fərqlənən sözləri müəyyən edin.
1. qrafin 2. pianino 3. məharət
4. istəkli 5. qəriblik 6. müddəa
A) 2, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 4, 5

38. Nümunədə hansı sözlər yazılışından fərqli tələffüz edilir?

Sən ki ürəyimə dayaqsan, gülüm,
Bəs niyə ürəyim titrəyir belə?
(B. Vahabzadə)

A) niyə, belə
B) ürəyim, gülüm
C) dayaqsan, titrəyir
D) dayaqsan, sən ki
E) titrəyir, gülüm

39. Sözlərə qoşulduqda yazılışından fərqli tələffüz olunan şəkilçilərdir:

A) -da^2, -ar^2, -ın^4
B) -acaq^2, -ıq^4, -sınız^4
C) -çı^4, -ın^4, -cıl^4
D) -dır^4, -ış^4, -ıl^4
E) -saz, -ban, -dar

40. Sözlərə qoşulduqda yazılışından fərqli tələffüz olunan şəkilçilər hansılardır?

A) -keş, -kar, -dar
B) -ış^4, -ıntı^4, -la^2
C) -çı^4, -ım^4, -ı^4
D) -lıq^4, -aq^2, -sınız^4
E) -sız^4, -dakı^2, -ağan^2

41. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında bir fərqli məqam var:

A) qumbara
B) apostrof
C) öskürmək
D) protokol
E) savadlı

42. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında bir fərqli məqam var:

A) quraqlıq
B) buruqsaçlı
C) astar
D) buxarlanmaq
E) maneə

43. Deyilişi və yazılışı arasındakı fərqli məqamların sayına görə məntiqi ardıcıllığı müəyyən edin.

1. kitab
2. teatr
3. ovsunlamaq
4. ...

A) asfaltlamaq
B) güvənlik
C) asanlıqla
D) namərdliklə
E) şadlıq

44. Deyilişi və yazılışı arasındakı fərqli məqamların sayına görə məntiqi ardıcıllığı müəyyən edin.

1. tezliklə
2. palıdlıq
3. nöqsanlı
4. ...

A) əlahiddə
B) humanizm
C) bilikli
D) aclıq
E) təəssüflə

45. Hansı sözlərə samitlə başlanan şəkilçi artırdıqda söz kökündəki samitlərdən sonuncusu tələffüz ***olunmur***?

A) dost, neft, turist, sərbəst
B) üzr, üzv, hökm, sədr
C) rəhm, zülm, dörd, kənd
D) rəqs, hiss, qərar, rəng
E) tibb, dinc, ləng, əmr

46. Hansı sözlərə samitlə başlanan şəkilçi artırdıqda söz kökündəki səslərin sayı hərflərin sayından çox olur?

A) poçt, turist, kənd, bənd
B) rəng, rəqs, rəsm
C) dost, sərbəst, süst, neft
D) nəbz, üzr, hökm, rəhm
E) kəşf, həsr, teatr, stol

47. Yazılışı və deyilişi bir-birindən fərqlənən sayları müəyyən edin.

A) dörd, səkkiz, doqquz
B) on, iki, doxsan
C) altı, yüz, milyon
D) beş, bir, əlli
E) min, qırx, otuz

48. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənən sözlər cərgəsi hansıdır?

A) üzbəüz, nənə, şənbə
B) baba, cızıq, şabaş
C) müftəxor, günbəz, canlı
D) nabat, bala, çarıq
E) dəbdəbə, nəqqaş, fayton

49. İsmi birləşmələrin birində deyilişi ilə yazılışı fərqlənən söz işlənmişdir.

A) bölmənin sayı
B) düzgün hərəkət
C) fənnin adı
D) çətin məsələ
E) mürəkkəblik dərəcəsi

50. Yazılışı ilə deyilişi ***fərqlənməyən*** sözləri müəyyən edin.

1. üstünlük
2. müsbət
3. oynayır
4. izahat
5. gömgöy
6. qaşıqlar

A) 2, 4, 6
B) 3, 4, 5
C) 1, 2, 6
D) 2, 4, 5
E) 1, 3, 5

51. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında iki fərqli məqam var:

A) lobbiçilik
B) mərifətli
C) maldarlıq
D) tərəddüd
E) lokomotiv

52. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında iki fərqli məqam var:

A) amfiteatr
B) gəldikdə
C) akvarium
D) dəhşətli
E) dekorativ

53. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var:

A) üstələmək
B) təskinlik
C) yumruqlamaq
D) surğuclu
E) atmosfer

54. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var:

A) ustalaşmaq
B) avtomobil
C) təvazökarlıq
D) şəfqətli
E) sənətkarlıqla

55. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var:

A) udqunmaq
B) illərlə
C) vicdanlı
D) şadlanmaq
E) mətinləşmək

56. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında iki fərqli məqam var:

A) ikitirəlik
B) lovğalanmaq
C) kasadlıq
D) heyrətlənmək
E) anlaşıqlı

57. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında iki fərqli məqam var:

A) heyrətlənmək
B) avtomobil
C) cəftələmək
D) dostyana
E) elektrik

58. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var:
A) inanmaq B) kədərlənmək
C) sahmanlamaq D) sıxlaşmaq E) partlamaq

59. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var:
A) korlamaq B) istirahət C) igidlik
D) axsaq E) odekolon

60. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında iki fərqli məqam var:
A) limonad B) zümrüd C) avtomobil
D) mənfəətlə E) azadlıq

61. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında iki fərqli məqam var:
A) əməliyyat B) altıcildlik C) cəldlik
D) ekskavator E) məqsəd

62. *"O"* yazılıb [a] tələffüz edilən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) avtobus, kvota, opera
B) kosmos, xronika, konsul
C) stadion, dotasiya, meqafon
D) korifey, favorit, reportaj
E) nota, obraz, partnyor

63. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var:
A) anlaşıqlı
B) şənlənmək
C) sahmanlamaq
D) pianino
E) özfəaliyyət

64. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var:
A) azadlıq
B) sənətkarlıq
C) təmkinlə
D) ittifaq
E) başlamaq

65. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında iki fərqli məqam var:
A) zəhmli B) lokomotiv C) vaxtaşırı
D) şagird E) üstələmək

66. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var:
A) mehribanlıqla B) günlərlə C) poeziya
D) sabitlik E) payızlıq

67. Sözlərdən birinin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var:
A) əzmkarlıq B) hörmətlə C) rasional
D) möhürləmək E) fitnəkarlıq

68. Sözlərin yazılışı və tələffüzü arasındakı fərqli məqamların sayı baxımından ardıcıllığı tamamlayan sözü müəyyənləşdirin.
1. udqunmaq 2. ziddiyyətli
3. sabitlik 4. .....
A) rahatlanmaq B) söyüdlük C) sehrləmək
D) yağmurlu E) ustadnamə

69. Sözlərin yazılışı ilə tələffüzü arasındakı fərqli məqamların sayı baxımından ardıcıllığı tamamlayan sözü müəyyənləşdirin.
1. məhsuldarlıq 2. maneə
3. quraqlıq 4. ...
A) monitorinq
B) qəhərlənmək
C) kilidlənmə
D) maraqlanmaq
E) paslanmaq

70. Sözlərin yazılışı və tələffüzü arasındakı fərqli məqamların sayı baxımından ardıcıllığı tamamlayan sözü müəyyənləşdirin.
1. xatırlamaq 2. hüdudlu
3. təzadlı 4. ...
A) zehinli B) ideoloji C) xoşluqla
D) otuzluq E) emosional

71. Biri sözlərin yazılışı və tələffüzü arasındakı fərqli məqamların sayı baxımından ardıcıllığı tamamlayan bilər:
1. üzrxahlıq 2. olimpiada
3. ölkəşünaslıq 4. .....
A) reportyor B) döyüşkənlik C) paslanmaq
D) oxşarlıq E) simpozium

72. Sözlərin yazılışı və tələffüzü arasındakı fərqli məqamların sayı baxımından ardıcıllığı tamamlayan bilən sözü müəyyənləşdirin.
1. monolit 2. nişanlamaq
3. rasional 4. .....
A) əziyyətlə B) opponent C) palıdlıq
D) həssaslıq E) poliqlot

73. Biri sözlərin yazılışı və tələffüzündəki fərqli məqamların sayını gözləməklə cərgəni tamamlayan bilər:
1. paroxod 2. kəşfiyyat
3. tərslik 4. ...
A) fərqlənmək B) ocaqçı C) sədrlik
D) tündlük E) uzunsaçlı

74. Biri sözlərin yazılışı və tələffüzündəki fərqli məqamların sayını gözləməklə cərgəni tamamlayan bilər:
1. üzləşmək 2. yüzlük
3. üzrlü 4. ...
A) iştirak B) vahidlik C) legioner
D) dövriyyə E) namərdlik

75. Sözlərin yazılışı və tələffüzündəki fərqli məqamların sayını gözləməklə ardıcıllığı tamamlaya bilən sözü müəyyən edin.
1. fonoqram
2. göstərmək
3. əhəmiyyətli
4. ...
A) gizlənmək B) sanmaq C) ədavətli
D) emosional E) səslənmək

76. Sözlərin yazılışı və tələffüzündəki fərqli məqamların sayını gözləməklə ardıcıllığı tamamlaya bilən sözü müəyyən edin.
1. düzənlik
2. görünmək
3. dövlətli
4. ...
A) asfaltlamaq B) yetkinlik C) zülmlə
D) vətənpərvərlik E) döyüşkənlik

77. Sözlərin yazılışı və tələffüzündəki fərqli məqamların sayını gözləməklə cərgəni tamamlaya bilən sözü müəyyən edin.
1. sönməyən
2. gerçəklik
3. üzrlü
4. ...
A) abadlıq B) odlanmaq C) üstünlük
D) zəhmlə E) orfoqrafik

78. Sözlərin yazılışı və tələffüzündəki fərqli məqamların sayını gözləməklə cərgəni tamamlaya bilən sözü müəyyən edin.
1. vərəqləmək
2. sığınmaq
3. çempionat
4. ...
A) fərqlənmək B) cadarlanmaq C) əzəmətli
D) yaxınlıq E) səslənmək

79. Sözlərin ardıcıllığını deyilişi və yazılışı arasındakı fərqli məqamların sayına görə azdan çoxa doğru müəyyən edin.
1. ahəngdarlıq
2. doluxsunmaq
3. kainat
4. məmnunluqla
A) 3, 2, 1, 4 B) 3, 1, 2, 4 C) 2, 4, 3, 1
D) 4, 1, 3, 2 E) 1, 2, 3, 4

80. Nömrələnmiş sözlərdən hansılar yazılışından fərqli tələffüz edilir?

Dünyadan ^{1}keçdi, ^{2}getdi, ^{3}getdi,
Yaratdı, köçdü getdi.
O, xoyrat ^{4}bulağından
^{5}Füzuli ^{6}içdi getdi.

(Kərkük bayatısı)

81. Nömrələnmiş sözlərdən hansılar yazılışından fərqli tələffüz edilir?

^{1}Dayan!.. Bu bağçanın hər bir ^{2}budağı
^{3}Üstündə min çiçək, min gül bitirmiş.
Sizin güldüyünüz çoban torpağı
^{5}Nizamilər, ^{6}Füzulilər yetirmiş!

(S. Vurğun)

82. Hansı sözlərin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var?
1. istilik 2. tolerantlıq 3. protokol
4. dərdləşmək 5. orfoqrafik 6. dəstəklənmək

83. Hansı sözlərin yazılışı ilə tələffüzü arasında üç fərqli məqam var?
1. üzüyumşaq 2. velosiped 3. samanlıq
4. təskinlik 5. uzaqgörənlik 6. yuxulamaq

84. Yazılışı ilə deyilişi ***fərqlənməyən*** sözləri müəyyən edin.
1. çətinlik 2. xarrat 3. maraqla
4. malikanə 5. xətkeş 6. kənddə

85. Yazılışı ilə deyilişi ***fərqlənməyən*** sözləri müəyyən edin.
1. kitabdan 2. firavan 3. palıdın
4. fişənglər 5. müəmmalı 6. ülgüclə

86. Sözlərin ardıcıllığını deyilişi və yazılışı arasındakı fərqli məqamların sayına görə azdan çoxa doğru müəyyənləşdirin.
1. təqaüd
2. özəlliklə
3. təklik
4. sənətkarlıqla

87. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Tələffüzü yazılışından bir məqamda fərqlənir.
2. Tələffüzü yazılışından iki məqamda fərqlənir.
3. Tələffüzü yazılışından üç məqamda fərqlənir.
a. fıstıq
b. rəssam
c. maraqlanmaq
d. qarlı
e. cəldlik

88. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Tələffüzü yazılışından bir məqamda fərqlənir.
2. Tələffüzü yazılışından iki məqamda fərqlənir.
3. Tələffüzü yazılışından üç məqamda fərqlənir.
a. təəssüflə
b. havadarlıq
c. qaranlıq
d. motor
e. cərrah

89. Sözlərin yazılışı və tələffüzündəki fərqli məqamlarla bağlı uyğunluğu müəyyən edin.

1. Bir fərqli məqam var.
2. İki fərqli məqam var.
3. Üç fərqli məqam var.

a. təkəbbürlü
b. şiddətlə
c. sintez
d. teorem
e. məhsuldarlıq

90. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Səslərin sayı hərflərin sayından azdır.
2. Səslərin sayı hərflərin sayından çoxdur.
3. Səslərlə hərflərin sayı bərabərdir.

a. bərəət, məcmua
b. təəssüf, tövbə
c. planet, dirijor
d. müalicə, rəsmiyyət
e. poema, teatr

91. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənmir.

a. kinoprodüser
b. tarixən
c. snayper
d. tammetrajlı
e. treninq

92. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənmir.

a. mürtəce
b. meyl
c. həcmcə
d. günbəz
e. imarət

93. Sözlərin yazılışı və tələffüzündəki fərqli məqamlarla bağlı uyğunluğu müəyyənləşdirin.

1. Bir fərqli məqam var.
2. İki fərqli məqam var.
3. Üç fərqli məqam var.

a. qıtlıq
b. qətiyyətlə
c. qrafik
d. qürurlu
e. qutlanmaq

94. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənmir.

a. sabotaj
b. sammit
c. kibrit
d. günahsız
e. pansion

95. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir.
2. Yazılışı ilə tələffüzü fərqlənmir.

a. parad
b. nəfis
c. nikel
d. sənədsiz
e. obyekt

96. Sözlərdə səsdəyişməsinin kəmiyyət ardıcıllığına gözləməklə uyğunluğu müəyyən edin.

1. doşab
2. monitorinq
3. sayıqlayanlar

a. kinayə, delta
b. ağac, hibrid
c. püxtələşmək, dərinlik
d. mükəddər, sement
e. dərmanlanmaq, yaraqlanmaq

97. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yazılışı ilə deyilişi arasında dörd fərqli məqam
2. Yazılışı və deyilişi arasında fərq yoxdur.
3. Yazılışı ilə deyilişi arasında iki fərqli məqam v

a. plagiat
b. ceilüq
c. qəyyum
d. planlaşdırmaq
e. peşəkarlıqla

98. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yazılışı ilə deyilişi arasında dörd fərqli məqam
2. Yazılışı və deyilişi arasında fərq yoxdur.
3. Yazılışı ilə deyilişi arasında iki fərqli məqam v

a. şairənə
b. xanlıq
c. peçenye
d. fədakarlıqla
e. möhürləmək

99. Yazılışı və tələffüzü arasındakı fərq baxımından azdan çoxa doğru ardıcıllığı müəyyən edin.

1. aidlik
2. şəyiə
3. ovxalanmaq
4. riqqətlə

100. Yazılışı və tələffüzü arasındakı fərq baxımından azdan çoxa doğru ardıcıllığı müəyyən edin.

1. amiinliklə
2. müşayiət
3. kəşfiyyat
4. avtomobil

Leksika

Sözün leksik və qrammatik mənası

1. Nöqtələrin yerinə uyğun gələn sözləri müəyyənləşdirin.
1. səhrada 2. uşaqdan 3. yarı
4. yiyəsinə 5. yalanı
... gör, özün danış, ev yıxar ara sözü.
Pis söz qəlp puldur, ... qayıdar.
Sözün doğrusunu ... xəbər al.
Sözün ... olmaz, yanlışı olar.
... gül bitməz, cahilə söz yetməz.
A) 3, 2, 5, 4, 1 B) 4, 5, 3, 2, 1 C) 5, 2, 1, 4, 3
D) 3, 4, 2, 5, 1 E) 4, 2, 3, 1, 5

2. Nöqtələrin yerinə uyğun gələn sözləri müəyyənləşdirin.
1. ağlın 2. özündən 3. axmaq
4. para 5. el
Mərd ... bilər, namərd özgədən.
Ağıllı öyrənməyi xoşlar, ... öyrətməyi.
Dəvəcə boyun olunca, düyməcə ... olsun.
... yandıran şamı söndürmək olmaz.
Elm ... ilə yox, çalışmaqla ələ gəlir.
A) 2, 3, 1, 5, 4 B) 2, 5, 1, 4, 3 C) 4, 1, 2, 5, 3
D) 1, 4, 2, 3, 5 E) 4, 2, 5, 1, 3

3. Sözlərdən birinin leksik mənası düzgün izah **olunmamışdır**:
A) *nikbin* – kədərli, dərdli
B) *ümman* – böyük dəniz, okean
C) *riyakar* – ikiüzlü, hiyləgər
D) *xəzan* – payızda yarpaqların tökülməsi
E) *nəfəslik* – pəncərənin balaca gözü

4. Sözlərdən birinin leksik mənası düzgün izah **olunmamışdır**:
A) *aforizm* – yığcam və dolğun mənalı ifadə
B) *ilxı* – at toplusu
C) *liman* – bitki növü
D) *lətafət* – incəlik, zəriflik
E) *mətin* – davamlı, dözümlü

5. Biri gəmilərin düz yolla hərəkətini tənzimləyən işarədir:
A) bürc B) mayak C) sərdabə
D) türbə E) kurqan

6. Biri meşədə kiçik açıq sahə mənasındadır:
A) tala B) yarımada C) ada
D) yamac E) göl

7. Hansı cərgədəki sözlərin leksik mənası ***yoxdur***?
A) cəld, görkəm, axı B) kitab, həyat, kaş
C) axı, kaş, -dək D) kimi, qədər, dəniz
E) dünya, təkcə, səma

8. Biri köksdən yuxarı abidə mənasındadır:
A) büt B) postament C) heykəl
D) barelyef E) büst

9. "*Ecazkar*" sözünə aid düzgün cavabı müəyyən edin.
A) Köhnəlmiş sözdür.
B) "Səs" sözündən əvvəl işlənərək frazeoloji birləşmə yaradır.
C) "*Qəribə*", "*möcüzəli*" mənasındadır.
D) Sinonimi "*təvazökar*" sözüdür.
E) Omonim kimi işlənə bilir.

10. "*Nakam*" sözü ilə bağlı ***səhv*** fikirdir:
A) Təkmənalıdır.
B) Arxaizm deyil.
C) Sinonimlik yarada bilir.
D) Omonim kimi işlənə bilmir.
E) Leksik mənasına görə "*arzusuna çatmayan*" deməkdir.

11. "*Mülahizə*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirdir:
A) Təkmənalıdır.
B) "Fərziyyə" sözü ilə sinonimdir.
C) Leksik mənasına görə "*irəli sürülən fikir*" deməkdir.
D) Omonimlik yarada bilmir.
E) Sinonimi "*mübahisə*" sözüdür:

12. "*Qazanc*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirdir:
A) Leksik mənasına görə "*nəyinsə əldə edilməsi*" deməkdir.
B) "*Gəlir*" sözü ilə sinonimdir.
C) Termindir.
D) Çoxmənalı sözdür.
E) Antonimi "*zərər*", "*ziyan*" sözləridir.

13. "*Möhtəşəm*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin:
A) "*Əzəmətli*" sözü ilə sinonimdir.
B) Termin kimi işlənə bilmir.
C) "*Mötəbər*" sözü ilə antonimdir.
D) Omonim ola bilmir.
E) Kontekstdən asılı olaraq məcazi mənada işlənə bilər.

14. "*Hiddət*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin:
A) Həm leksik, həm də qrammatik mənaya malikdir.
B) Omonim söz deyil.
C) "*Qəzəb*" sözü ilə sinonimdir.
D) Təkmənalıdır.
E) Köhnəlmiş sözdür.

15. "*Məxfi*" sözü ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin:
A) "*Gizli*" sözü ilə sinonimlik yaradır.
B) "*Xəlvət*" sözünün antonimidir.
C) Omonimlik yaratmır.
D) Leksik və qrammatik mənası var.
E) Hamı tərəfindən anlaşılan sözlərdəndir.

16. Birinin leksik mənası düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) *etiket* – malın, eksponatın və s.-nin üstünə yapışdırılan, üzərində onun adı olan yarlıq
B) *flora* – hər hansı bir yerin və ya geoloji dövrün bitki aləmi
C) *ezamiyyət* – məzuniyyətə çıxaraq istirahətə getmək
D) *əmlak* – mülklər (torpaq, əkin yeri, malikanə və s.)
E) *etina* – artıq diqqət yetirmə, əhəmiyyət vermə

17. Birində "*dünya*" sözünün mənası ilə cümlədə işlənməsi arasında ***uyğunsuzluq*** vardır:

Mənası	İşlənməsi
A) ictimai quruluş	Gətirmək tazə üsluba gərəkdir köhnə dünyanı. (S.Ə. Şirvani)
B) Yer kürəsi	Hər ürəyin öz dünyası bir səadət arzular, ... (S. Vurğun)
C) insanların mənəvi aləmi	Gəncin əlini sıxarkən elə bil onun dünyası dəyişirdi. (M.S. Ordubadi)
D) bütün aləm	Bütün dünyanı gəzsən, yenə də belə at tapa bilməzsən. ("Koroğlu")
E) xalq, camaat	Dünya yığılsa da, dediyindən dönən deyil.

18. Birində "*açıq*" sözünün mənası ilə cümlədə işlənməsi arasında ***uyğunsuzluq*** vardır:

Mənası	İşlənməsi
A) qapalı olmayan	Açıq pəncərədən ətrafı seyr edirdi.
B) gizli olmayan	Səhər saatlarında bu yol açıq olur.
C) azaltma əlaməti	Qızın açıq-sarı saçları vardı.
D) müdafiəsiz	Cəbhənin açıq yerlərinə qüvvə göndərmək lazımdır.
E) sahibsiz, boş	İdarəmizdə üç açıq yer var.

19. Hansı sözün leksik mənası düzgün izah ***olunmayıb***?
A) *abstrakt* – konkret izahı olan
B) *yekdillik* – birlik, mütəşəkkillik
C) *lətafət* – incəlik, zəriflik
D) *mətin* – davamlı, dözümlü
E) *aforizm* – yığcam və dolğun mənalı ifadə

20. Hansı sözün leksik mənası düzgün izah olunmuşdur?
A) *omonim* – yazılışı müxtəlif, mənası eyni olan sözlər
B) *qafiyə* – yaxın mənalı sözlər
C) *lətafət* – incəlik, zəriflik
D) *mətin* – hər hansı bir əsərdən parça
E) *təvazökar* – lovğa, özündənrazı

21. Hansı sözün leksik mənası düzgün izah ***olun***
A) *dinar* – qədim pul vahidi
B) *təkəbbürlü* – lovğa
C) *abzas* – mətnin bir sətir başından o biri sət başına qədər olan hissəsi
D) *astroloq* – göy cisimləri haqqında elm
E) *mətn* – yazılı nitqin bir parçası

22. Hansı bir sözün leksik mənası düzgün izah olunmuşdur?
A) *sabit* – dəyişkən
B) *yarımada* – üç tərəfi su ilə əhatə olunan qur
C) *ötrü* – təsadüfü
D) *sənəd* – peşə, ixtisas
E) *qadirlik* – bacarıqsızlıq, qüdrətsizlik

23. "*Mükalimə*" sözünün leksik mənası ilə bağlı doğ fikirdir:
A) malikanə
B) münaqişə
C) iki şəxsin əməkdaşlığı
D) iki şəxs arasında söhbət
E) incəlik, zəriflik

24. "*Tənə*" sözünün leksik mənası ilə bağlı doğru fikirdir:
A) iki şəxs arasında söhbət
B) qarmaq, tilov
C) özünü elə ala bilmək bacarığı
D) nəfis, incə iş
E) danlaq, məzəmmət, kinayə

25. Məna baxımından məntiqi ardıcıllığı gözləməklə cərgəni tamamlayın.
Şanlı – şövkətli – şöhrətli – ...
A) heysiyyətli B) lətafətli C) şərafətli
D) həyalı E) şəxsiyyətli

26. Sillogizmə əsasən nöqtələrin yerinə uyğun fikri müəyyən edin.
I hökm: Leksik mənası olan sözün qrammatik mənası da var.
II hökm: "*Vətən*" sözünün leksik mənası var.
Nəticə: .....
A) "*Vətən*" sözünə şəkilçi qoşula bilər.
B) "*Vətən*" sözü cümlədə tamamlıq ola bilər.
C) "*Vətən*" sözünün sinonimi var.
D) "*Vətən*" sözü omonim deyil.
E) "*Vətən*" sözünün qrammatik mənası var.

27. Hansı sözün ilk samiti onun kar qarşılığı ilə əvəz edilsə, yeni mənalı söz ***yaranmaz***?
A) vaza
B) zaman
C) zəfər
D) dələ
E) gövhər

28. *Lamp – lampa* sözlərinin leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirlərdir:
1. İkisinin də leksik və qrammatik mənası vardır.
2. Sözlərdən biri arxaikləşmişdir.
3. Sözlərin biri əşyanın adını, digəri alamətini bildirir.
4. Omonimlik xüsusiyyətinə malik olmayan sözlərdir.
5. Sözlərin ikisi də çoxmənalıdır.
A) 2, 3 B) 4, 5 C) 1, 2 D) 3, 4 E) 1, 4

29. Bir torpaq, ağac və ya daşdan düzəldilmiş qədim sütun tipə mənasındadır:
A) türbə B) mavzoley C) kurqan
D) məqbərə E) sərdabə

30. Bunlardan biri yeraltı qəbir mənasındadır:
A) məqbərə B) mavzoley C) sərdabə
D) türbə E) kurqan

31. Bir vaxtılə əhali tərəfindən seçilən və kəndin inzibati işlərini idarə edən adamı mənasında işlənirdi:
A) kənd B) kvartal C) yasavul
D) mərov E) mülkədar

32. Bir qədim şəhər hasarları üzərində tikilən müşahidə yeri mənasındadır:
A) qülə B) mayak C) minarə
D) bürc E) qala

33. Bir çətin dağ zirvələrinə çıxan adam mənasındadır:
A) zəvvar B) turist C) səyyah
D) yolçu E) alpinist

34. Bir hərbçilərin bayram şərəfinə təntənəli keçidi mənasındadır:
A) təşən B) nümayiş C) yürüş
D) parad E) üçtişaş

35. Bir öz fikrini sübut etməyə çalışanlar arasında baş verən bahs mənasındadır:
A) müşavirə B) mübahisə C) dialoq
D) müsahibə E) mükalimə

36. Bir müəyyən bir işlə əlaqədar səfərə göndərilmə mənasındadır:
A) mənəviyyat B) cəmiyyət C) istefa
D) təqaüd E) istirahət

37. Bir çoxlu at mənasındadır:
A) mal-qara B) qaramal C) sürü
D) naxır E) ilxı

38. "*Topçalarınızın atdığı mərmi düşmən cəbhəsini yerlə yeksan etmişdi*" cümləsində xəbərin ifadə etdiyi leksik mənaya uyğun gələni hansıdır?
A) alak-vəlak etmək
B) darmadağın etmək
C) qarmaqarışıqlıq yaratmaq
D) ikiyə bölmək
E) parçalamaq

39. "*Tənəzzülkar*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün cavabı müəyyən edin.
A) Sinonimi "*təcəvüzkar*" sözüdür.
B) Arxaizmdir.
C) Çoxmənalıdır.
D) Antonimi "*inkişafçı*" sözüdür.
E) Omonim kimi işlənə bilir.

40. "*Bivəfa*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* müəyyən edin.
A) "*Sadiq*" sözünün antonimidir.
B) Leksik mənaya malikdir.
C) Təkmənalıdır.
D) Omonim kimi işlənə bilmir.
E) Çoxmənalıdır.

41. "*Nailiyyət*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikir hansıdır?
A) Təkmənalı sözdür.
B) Omonimi yoxdur.
C) Leksik mənasına görə "*uğur*", "*müvəffəqiyyət*" deməkdir.
D) Antonimi yoxdur.
E) "*Var-dövlət*", "*xəzinə*" sözləri ilə sinonimdir.

42. "*Qabiliyyət*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri seçin.
1. Arxaizmdir.
2. Sinonimi var.
3. Antonimi vardır.
4. Omonim kimi işlənə bilir.
5. "*Qabiliyyət*" sözünün sinonimidir.
6. Müstəqil leksik məənaya malikdir.
A) 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 6 E) 1, 4

43. "*Qabiliyyət*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* fikirlər hansılardır?
1. Leksik mənası "*bacarıq*" deməkdir.
2. Arxaizmdir.
3. Sinonimi yoxdur.
4. Omonim kimi işlənə bilmir.
5. "*Qalibiyyət*" sözü ilə antonimdir.
A) 2, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 5
D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 4

44. "*Əklələr*" sözünün leksik xüsusiyyətlərinə görə *səhv* müəyyən edin.
A) Antonimi "*atalar*" sözüdür.
B) Hamı tərəfindən anlaşılan sözlərdəndir.
C) Sinonimi var.
D) Təkmənalıdır.
E) Omonim kimi işlənə bilmir.

45. "*İstəhza*" sözünün sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhv* müəyyən edin.
A) Arxaizmdir.
B) Antonimi yoxdur.
C) Sinonimi "*rişxənd*" sözüdür.
D) Təkmənalıdır.
E) Omonim kimi işlənə bilmir.

46. "*Maarif*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Omonim söz deyil.
B) "*Savadsız*", "*biliksiz*" sözləri ilə antonimdir.
C) Leksik mənasına görə "*bilik vermə*", "*təhsil*", "*savadlandırma*" deməkdir.
D) Arxaizm deyil.
E) Təkmənalı sözdür.

47. "*Tənə*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı təhlili ilə bağlı fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Antonimi yoxdur.
B) Omonim kimi işlənə bilmir.
C) "*Danlaq*" "*məzəmmət*" sözləri ilə yaxınmənalıdır.
D) Təkmənalı sözdür.
E) "*Cəza*", "*əzab*" sözü ilə sinonimdir.

48. "*Sevinc*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı biri ***səhvdir***:
A) Hamı tərəfindən anlaşılan sözlərdəndir.
B) Çoxmənalı sözdür.
C) Omonimi yoxdur.
D) Leksik mənasına görə "*şadlıq*", "*fərəh*" deməkdir.
E) Antonimi "*qəm*", "*kədər*" sözləridir.

49. "*Lətafət*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Arxaik sözdür.
B) Təkmənalı sözdür.
C) Termin kimi işlənmir.
D) Omonim deyil.
E) "*İncəlik*" sözü ilə sinonimdir.

50. "*Məlumat*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Sinonimləri "*əhvalat*", "*sərgüzəşt*" sözləridir.
B) Antonimi yoxdur.
C) Omonim deyil.
D) Termin kimi işlənə bilmir.
E) Leksik və qrammatik mənaya malikdir.

51. "*Maaş*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Təkmənalı sözdür.
B) Leksik mənasına görə "*əməkhaqqı*" deməkdir.
C) Omonim deyil.
D) Arxaik sözdür.
E) Antonimi yoxdur.

52. "*Zəif*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvləri*** müəyyən edin.
I. Omonim söz deyil.
II. Leksik mənasına görə "*gücsüz*" deməkdir.
III. Təkmənalı sözdür.
IV. "*Qorxaq*", "*cəsarətsiz*" sözləri ilə sinonimdir.
V. Antonimi yoxdur.
A) I, II, IV
B) II, V
C) I, III
D) III, IV, V
E) I, II, III

53. "*Əhvalat*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə ba ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) Sinonimi yoxdur.
B) Termin kimi işlənmir.
C) Antonimi yoxdur.
D) Leksik və qrammatik mənaya malikdir.
E) Omonim deyil.

54. "*Mehriban*" sözünün leksik xüsusiyyətlərinə g ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Hamı tərəfindən başa düşülür.
B) "*Səmimi*", "*istiqanlı*" sözləri ilə sinonimdir.
C) Təkmənalı sözdür.
D) Antonimi yoxdur.
E) Omonim deyil.

55. "*Mənfəət*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə ba düzgün cavabları müəyyən edin.
1. Omonimdir.
2. Qrammatik mənası var.
3. "*Maaş*" sözü ilə sinonimdir.
4. Antonimi "*zərər*", "*ziyan*" sözləridir.
5. Leksik mənası "*fayda, qazanc*" deməkdir.
A) 1, 3
B) 1, 5
C) 3, 4
D) 2, 4, 5
E) 1, 2, 3

56. "*Mətn*" sözünün izahı hansı cavabda düzgün verilmişdir?
A) yazılı nitqin bir parçası
B) igid
C) dözümlü
D) sözübütö
E) inadkar

57. Hansı sözün mənası düzgün ***göstərilməyib***?
A) *güney* – cənub, gün düşən yer
B) *nisgil* – ürəkdə qalan məmnuniyyətsizlik hiss qüssə
C) *müsahibə* – *bəhs* sözündəndir, *höcətləşmə* mənasında işlənir.
D) *mətin* – möhkəm, sarsılmaz, mətanətli
E) *mətn* – yazılı nitqin bir parçası

58. Hansı sözün mənası düzgün ***göstərilməyib***?
A) *təcavüzkar* – qəsbkar, başqasının torpağına gö dikən
B) *turizm* – istirahət və ya tanışlıq məqsədi ilə ed səyahət
C) *tərənnüm* – həm müsbət, həm də mənfi cəhət göstərmək
D) *ötəri* – səthi, gözucu
E) *ötrü* – səbəb-məqsəd qoşması, *üçün* qoşmasın sinonimi

59. Hansı bənddə "*stenoqrafiya*" sözünün leksik mə düzgün göstərilmişdir?
A) xüsusi işarələrlə sözləri cəld yazma üsulu
B) güllə atıcılığı üçün məşq yeri
C) səsyazma studiyası
D) tibbi avadanlıq saxlanan anbar
E) yazının tarixini öyrənən dilçilik sahəsi

60. Hansı bəndə "*təmənnət*" sözünün leksik mənası düzgün göstərilmişdir?
A) hadisələrə obyektiv münasibət
B) təəssüf hissi keçirmə
C) hadisələrin baş verməsə arzucilığı
D) nöqsanları sadalama
E) əşya və ya hadisənin insan şüurunda buraxdığı iz

61. "*Günəy*" sözünün leksik izahı ilə bağlı *səhv* fikri göstərin.
A) Onomim kimi işlənə bilmir.
B) Antonimi "*qərəy*" sözüdür.
C) Leksik mənasına görə "*günəş işığı düşən tərəf*" deməkdir.
D) Təkmənalı sözdür.
E) "*Şərq*" sözü ilə sinonimlik yaradır.

62. "*Qərəy*" sözünün leksik təhlili ilə bağlı *səhv* fikri göstərin.
A) "*Günəş işığı düşməyən yer*" deməkdir.
B) Antonimi yoxdur.
C) "*Şimal*" mənasını da bildirir.
D) Təkmənalı sözdür.
E) Ümumişlək sözdür.

63. "*Tərəf*" sözünün leksik izahı ilə bağlı *səhvi* müəyyən edin.
A) Antonimi yoxdur.
B) Lüğəvi mənasına görə cəhət, istiqamət, yaxud hər hansı bir şeyin üzlərindən biri deməkdir.
C) Arxaik söz deyil.
D) Sinonimi yoxdur.
E) Onomim sözdür.

64. "*Tənri*" sözünün leksik izahı ilə bağlı *səhvi* müəyyən edin.
A) Onomimlik yarada bilmir.
B) "*Allah*" sözü ilə sinonimdir.
C) Təkmənalı sözdür.
D) Arxaik söz deyil.
E) Antonimi vardır.

65. "*Ehtram*" sözünün leksik təhlilindəki *səhvi* göstərin.
A) Leksik mənasına görə "*hörmət*" deməkdir.
B) Antonimi var.
C) Ümumişlək sözdür.
D) "*Ehram*" sözü ilə sinonimdir.
E) Onomim deyil.

66. "*Rişxənd*" sözünün leksik izahı ilə bağlı *səhvi* göstərin.
A) Təkmənalıdır.
B) Sinonimi "*istehza*" sözüdür.
C) Antonimi yoxdur.
D) "*Rişxət*" sözü ilə sinonimdir.
E) Onomim kimi işlənə bilmir.

67. "*Rəqib*" sözünün leksik izahı ilə bağlı *səhvi* göstərin.
A) Termin kimi işlənmir.
B) Onomim deyil.
C) Çoxmənalı sözdür.
D) "*Hədiyyə*", "*armağan*" sözləri ilə sinonimdir.
E) Antonimi yoxdur.

68. Bunlardan biri "*xərclənən vəsait*" mənasındadır.
A) məxaric B) mədaxil C) mülk
D) malikana E) istehlakçı

69. Biri "*xəriclənən, sərgidə nümayiş etdirilən əşya*" mənasındadır:
A) eskiz B) eskalator C) eksponat
D) elevator E) ekskluziv

70. Biri "*çiyidi təmizlənmiş, çiyidsiz pambıq*" mənasındadır:
A) atlaz B) mahud C) kətan
D) ipək E) mahlıç

71. "*Qəm*" sözünün leksik xüsusiyyəti ilə bağlı *səhv* fikri müəyyən edin.
A) "*Kədər, qüssə, dərd*" sözləri ilə sinonimdir.
B) Antonimi "*şad*" sözüdür.
C) Onomimliyi yoxdur.
D) Arxaizm deyil.
E) Çoxmənalı söz deyil.

72. Sözlərdən birinin leksik mənası düzgün *göstərilməmişdir*.
A) *fauna* – hər hansı bir ərazinin bitkilər aləmi
B) *rezept* – dərman, xörək və s. hazırlamaq üçün yazılı təlimat
C) *poliqlot* – çox dil bilən adam
D) *labirint* – dolanbac və dolaşıq yolları olan tikili
E) *seyyar* – daima bir yerdə qalmayan, istənilən yerə daşınan

73. Sözlərdən birinin leksik mənası düzgün *göstərilməmişdir*.
A) *labirint* – dolanbac və dolaşıq yolları olan tikili
B) *rubrika* – kitab, qəzet və jurnallarda təkrar olunan başlıq, bölmə
C) *eksponat* – sərgilənən, nümayiş etdirilən əşya
D) *flora* – hər hansı bir ərazinin heyvanat aləmi
E) *meyar* – bir şeyi qiymətləndirmək və ya təsnif etmək üçün əsas əlamət, ölçü

74. "*Metonimiya*" sözünün leksik izahı ilə bağlı *səhv* fikirdir:
A) Arxaizm deyil.
B) Terminidir.
C) Təkmənalı sözdür.
D) Antonimi yoxdur.
E) "*Köçürmə*" mənasını ifadə edir.

75. *"Gülərüz"* sözünün leksik izahı ilə bağlı ***səhv*** fikirdir:
A) Antonimi var.
B) Leksik mənası var.
C) *"Xoşxasiyyət"*, *"mehriban"* sözləri ilə sinonimdir.
D) Omonim ola bilmir.
E) Arxaizmdir.

76. Hansı sözün leksik mənasının izahı ***verilməmişdir***?
1. danlaq, məzəmmət
2. coğrafi ad
3. inkişaf, dəyişmə, yeniləşmə
4. hərbi xidmətdən buraxılma
A) tənə B) təminat C) toponim
D) təkamül E) tərxis

77. Hansı sözün leksik mənasının izahı ***verilməmişdir***?
1. qəbul etmə, bəyənmə
2. məlumatın yalan olduğunu bildirmə
3. başqasının hərəkətini, danışıq tərzini təkrar etmə
4. qorxutma, hədələmə
A) təqlid B) təqdir C) təkzib
D) təhrik E) təhdid

78. Verilən fikirləri hansı sözə aid etmək olar?
Eyni nitq hissəsinə aid omonimdir.
Termin kimi işlənə bilir.
Çoxmənalı sözdür.
A) burun B) süjet C) darğa D) bağ E) dar

79. Verilən fikirləri hansı sözə aid etmək olar?
Müxtəlif nitq hissəsinə aid omonimdir.
Termin kimi işlənə bilmir.
Təkmənalı sözdür.
A) yol B) nəticə C) bal D) surət E) an

80. *"Köhnə"* sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvləri*** müəyyən edin.
1. Ümumişlək sözdür.
2. Çoxmənalı sözdür.
3. Termin kimi də işlənir.
4. Antonimi *"müasir"* sözüdür.
5. Sinonimi yoxdur.
6. Omonimliyi vardır.
A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 4 C) 2, 5
D) 3, 5, 6 E) 1, 5

81. Hansı sözün leksik mənası düzgün ***verilməmişdir***?
A) *variant* – bir şeyin başqa bir şəkildə tərtibi, işlənməsi
B) *subyekt* – üzərində iş görülən şəxs, əşya
C) *izdiham* – bir yerə yığılan böyük insan kütləsi
D) *etiraf* – öz səhvini boynuna alma
E) *ianə* – bir xeyir iş üçün, ehtiyacı olan üçün toplanılan pul, maddi yardım

82. Hansı sözün leksik mənası düzgün ***verilməmişdir***?
A) *forma* – bir şeyin xarici görünüşü, şəkli
B) *anarxiya* – hərc-mərclik, qarışıqlıq
C) *həqarət* – heysiyyətə, mənliyə toxunan hə söz
D) *obyekt* – fəaliyyəti icra edən şəxs, əşya
E) *mütəmadi* – daimi surətdə baş verən

83. *"Boya"* və *"boyaq"* isimlərinin leksik mənalı bağlı ortaq cəhəti müəyyənləşdirin.
A) Hər iki söz ancaq qrammatik mənaya malil
B) Bütün üslubi məqamlarda bir-birini əvəz ed bilmir.
C) Hər ikisi omonim olaraq əşya və hərəkət bi
D) Çoxmənalılıq və omonimlik xüsusiyyətlərin malikdirlər.
E) Hər ikisinin antonimi vardır.

84. *Sən ey şeirlərinlə xalqa can verən şair,*
Sən ey dünən kimsəsiz, təkcə can verən şair.
(S. Rüstəm)
İşarələnmiş ifadələr haqqındakı fikirlərdən ***yanlı*** olanı hansıdır?
A) İkinci misradakı *"can verən"* frazeoloji birləşməsinin antonimi *"dünyaya göz açan"*dır
B) Omonim frazeoloji birləşmələrdir.
C) Məcazi məna daşıyır.
D) Birinci misradakının sinonimi *"dirildən"* sözüdür.
E) Hər iki nümunədə tərəflər ilkin leksik mənaların itirib.

85. Bəndlə bağlı fikirlərdən biri ***səhvdir***:
Dolaşırsan yenə gendə,
Saçlarıma düşdü dən də.
Bir yol səni düşünəndə,
Min yol ağlım çaşar mənim. (Sücaət)
A) I misradakı *"dolaşırsan"* sözü *"gəzmək"* sözünün sinonimidir.
B) IV misradakı *"ağlım çaşar"* ifadəsinin frazeoloji sinonimi *"dəli olmaq"*dır.
C) II misradakı *"saç"* sözünün omonimliyi var.
D) IV misrada frazeoloji birləşmə işlədilib.
E) III və IV misradakı *"yol"* sözü *"dəfə"* sözünün sinonimidir.

86. Bəndlə bağlı fikirlərdən biri ***səhvdir***?
Sizə mənim canım qurban,
Yad əllərdə qalan dağlar.
Vallah, elə biz də sizsiz,
Talan olduq, talan, dağlar.
A) IV misrada *"evi dağılmaq"* ifadəsinin frazeoloji sinonimi işlənmişdir.
B) III misrada işlənmiş *"biz"* və *"elə"* sözləri omonimlik yaradır.
C) II misrada omonimlik yaradan iki söz var.
D) Nümunədəki *"yad"* sözü *"özgə"* sözünün sinonimidir.
E) IV misrada kökləri omonim olan sözlər işlənmişdir.

87. Fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) "*boya*" – omonimdir, isim və feil kimi işlənir.
B) "*baş*" – həm çoxmənalı, həm də omonim kimi işlənən sözdür.
C) "*min*" müxtəlif nitq hissələrinə aid omonim sözdür.
D) "*manqurt*" – "*düşünmək qabiliyyətini itirmiş adam*" mənasını bildirir.
E) "*atlaz*" – parça növü, "*atlas*" – xəritələr toplusu deməkdir.

88. Fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) "*inci*" – müxtəlif nitq hissələrinə aid omonim sözdür.
B) "*dolu*" – omonimdir, sifət və isim kimi işlənir.
C) "*göz*" – həm çoxmənalı, həm də omonim kimi işlənən sözdür.
D) "*bikar*" – işsiz, məşğuliyyətsiz deməkdir.
E) "*iffətli*" – ismətli, həyalı, namuslu sözləri ilə sinonimdir.

89. Verilən sözlərin hər üçünə aid olan ortaq xüsusiyyətləri müəyyən edin:
doğru, qarşı, yaz
A) Həm ümumişlək, həm də arxaik sözlər kimi işlənə bilir.
B) Müxtəlif nitq hissələrinə aid omonimdir.
C) Termin kimi işlənə bilir.
D) Yalnız qrammatik mənası olan sözlər kimi işlənə bilir.
E) Eyni nitq hissəsinə aid omonim sözlərdir.

90. "*Fərasət*" sözünün leksik izahı ilə bağlı ***səhv*** fikirlərdir:
1. "*Bacarıq*" sözü ilə yaxın mənalıdır.
2. Termin kimi işlənən sözdür.
3. Sinonimi vardır.
4. Omonim kimi işlənə bilmir.
5. Antonimi "*fərsiz*" sözüdür.

91. "*Zərif*" sözünün leksik izahı ilə bağlı ***səhv*** fikirləri göstərin:
1. Antonimi "kobud" sözüdür.
2. "*İncə*" sözü ilə yaxın mənalıdır.
3. Təkmənalı sözdür.
4. "*Nəfis*" sözü ilə sinonimdir.
5. "*Məktub*", "*paket*" mənalarında da işlənir.

92. Verilən sözlərin hər üçünə aid olan ortaq xüsusiyyətləri müəyyən edin:
ay, düz, tək
1. Müxtəlif nitq hissələrinə aid omonim sözlərdir.
2. Çoxmənalı sözlərdir.
3. Termin kimi işlənə bilir.
4. Həm leksik, həm də qrammatik mənaya malik olan sözlərdir.
5. Eyni nitq hissəsinə aid omonim sözlərdir.

93. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı ***yanlış*** fikirləri müəyyən edin.
O neyləsin ömrünün bu <u>ixtiyar</u> yaşında? (S. Vurğun)
1. Antonimi "*cavanlıq*" sözüdür.
2. Omonim kimi işlənə bilən sözdür.
3. "*Qoca*", "*yaşa dolmuş*" mənasında işlənmişdir.
4. Müxtəlif nitq hissəsinə aid omonimliyi olan sözdür.
5. Termin kimi də işlənə bilir.

94. Cümlələrdə altından xətt çəkilmiş sözlər əsasında uyğunluğu müəyyənləşdirin.
1. Bəşəriyyət üçün ən böyük <u>təhdidlər</u> ətraf mühitin çirklənməsi, nüvə müharibəsi və terror kimi cinayətlərdir.
2. Yeni layihənin özünəməxsusluğu insanları <u>təşviq</u> yolu ilə tərəqqiyə səsləməsindədir.
3. İnsan <u>təlqin</u> vasitəsilə başqalarının fikirlərini dəyişə bilər.
a. bir işi görmək üçün dilə tutmaq, həvəsləndirmək
b. qorxu, hədə
c. hər hansı bir fikri qəbul etdirmək üçün edilən təsir
d. mübarizə, mücadilə
e. xəyalən göz qabağına gətirmək

95. "*Kədərli*" sözünün leksik mənası ilə bağlı doğru fikirləri seçin.
1. Leksik mənaya malikdir.
2. Omonim kimi işlənə bilir.
3. "*Qəmli*", "*qüssəli*", "*məhzun*" sözləri ilə sinonimdir.
4. Antonimi "*şən*" sözüdür.
5. Qrammatik mənaya malik deyil.

96. "*Sərvət*" sözünün leksik xüsusiyyətləri ilə bağlı doğru fikirləri seçin.
1. Leksik mənaya malikdir.
2. "*Var*", "*dövlət*" sözləri ilə sinonimdir.
3. Omonim kimi işlənə bilir.
4. Antonimi yoxdur.
5. Çoxmənalılıq yarada bilmir.

97. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
Qəhrini çəkdiyim gülün <u>surəti</u>
Sakit xəyalımın gölünə düşdü. (M. Müşfiq)
1. Eyni nitq hissəsinə aid omonimliyi olan sözdür.
2. *Şəkil, görünüş* mənasında işlənmişdir.
3. Çoxmənalı sözdür.
4. Termin kimi işlənmişdir.
5. Köhnəlmiş sözdür.

98. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

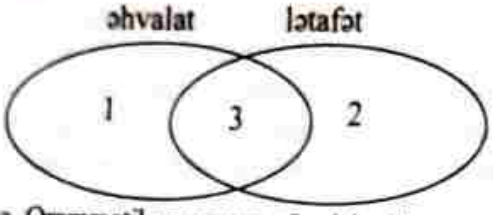

a. Qrammatik mənasına görə isimdir.
b. "*Hadisə*" sözü ilə sinonimdir.
c. Antonimi yoxdur.
d. "*İncəlik*", "*zəriflik*", "*gözəllik*" sözləri ilə sinonimdir.
e. Omonim söz deyil.

99. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. belə
2. çap
3. sifət

a. Həm isim, həm də feil kimi işlənə bilən omonim sözdür.
b. Eyni nitq hissəsinə aid omonimdir.
c. Köhnəlmiş sözdür.
d. Yalnız qrammatik mənası olan söz kimi də işlənə bilir.
e. Termin kimi də işlənə bilən sözdür.

Sözün həqiqi və məcazi mənası. Təkmənalı və çoxmənalı sözlər. Terminlər. Arxaizmlər

1. Verilmiş nümunədə nöqtələrin yerinə hansı söz daha uyğundur?

əl
sözü → ...
topa

A) yetmək B) vermək C) çatmaq
D) tutmaq E) almaq

2. Verilmiş nümunədə nöqtələrin yerinə hansı söz daha uyğundur?

köynəyin
çayın → ...
ağacın

A) başı B) ayağı C) qolu
D) kökü E) gövdəsi

3. *Baş bədənin tacıdır, gözlər onun daş-qaşı.*
Altından xətt çəkilmiş sözlər leksik baxımdan nə sayılmalıdır?
A) omonim B) antonim C) sinonim
D) çoxmənalı söz E) termin

4. Köhnəlmiş sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) çörək, xoşbəxt, övlad
B) vətən, tarix, şəkər
C) sayru, əsən, ayıtmaq
D) təlis, nimdər, doqqaz
E) naxoş, sağlam, zəif

5. Köhnəlmiş sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) cəhrə, məktəb, aşıq
B) canlı, tədris, ozan
C) yasavul, yüzbaşı, nəsnə
D) mədrəsə, aylıq, neft
E) fikir, qayalıq, darvaza

6. "*Quru*" sözü hansı birləşmədə məcazi mənada işlənmişdir?
A) quru çörək B) quru dəsmal C) quru maş
D) quru odun E) quru adam

7. "*Ağır*" və "*iti*" sözləri hansı cərgədə həqiqi mənada işlənmişdir?
A) ağır söz, iti göz B) ağır daş, iti ülgüc
C) ağır gün, iti söz D) ağır cəza, iti yadda
E) ağır xasiyyət, iti baxış

8. Köhnəlmiş sözlərdən ibarət olan cərgəni müəyyən edin.
A) daraq, qamçı, qapı B) xış, yasavul, ayıtmaq
C) xəstə, loğman, otaq D) ələk, köynək, yataq
E) qovun, xırda, çimərlik

9. Köhnəlmiş sözlərin cərgəsini göstərin.
A) gözəl, qəşəng, yaraşıqlı
B) təhnə, tanıq, vəl
C) divan, bağ, ocaq
D) sovruq, təlis, qeysi
E) toplama, vurma, çıxma

10. Hansı cümlədə məcazi mənada işlənmiş söz vardır?
A) Onların arasında soyuq münasibət yaranmışdı.
B) Arif bacısına soyuq su verdi.
C) Arif şirin çayı içib həyətə düşdü.
D) O, şirin çörəyi xoşlayır.
E) Hava çox soyuq idi.

11. "*Şirin*" sözü hansı cümlədə həqiqi mənada işlənmişdir?
A) Gəncliyin şirin xatirələrindən doymazdıq.
B) O, övlad şirinliyini indi-indi duyurdu.
C) Şirin bir xatirə tək qalacaqdır dünyada.
D) Uşaq şirin çay içib dərsə getdi.
E) Şirin danışığı vardı.

12. Hansı sırada çoxmənalı söz işlənmişdir?
A) ayın işığı – may ayı
B) Kür çayı – şirin çay
C) uşağın üzü – suyun üzü
D) Mil düzü – sözün düzü
E) yaş ağac – uşağın yaşı

13. Çoxmənalı sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) ayaq, ətək, kök, ağız
B) top, ay, günəş, tar
C) ulduz, bel, tut, at
D) papaq, karandaş, nəticə, dolu
E) ana, yaş, bağ, dağ

14. "*Böyük otaq*" və "*böyük vəzifə*" birləşmələrindəki "*böyük*" sözü leksik mənasına görə nədir?
A) omonim B) təkmənalı söz
C) çoxmənalı söz D) sinonim E) antonim

15. Biri dilçilik terminidir:
A) silikat B) etimologiya C) fiksaj
D) neolit E) vəzn

16. Biri dilçilik terminidir:
A) sionizm B) hürufizm C) humanizm
D) dialektizm E) realizm

17. Biri dilçilik terminidir:
A) mifologiya B) mutasiya C) miqrasiya
D) morfologiya E) seysmologiya

18. "*Otağın genişliyi*" və "*ürək genişliyi*" birləşmələrindəki "*genişlik*" sözü aşağıdakılardan hansı məna qrupuna aiddir?
A) sinonimlərə B) təkmənalı sözlərə
C) omonimlərə D) antonimlərə
E) çoxmənalı sözlərə

19. "*İmtahandan <u>kəsildi</u>*" və "*Ağac <u>kəsildi</u>*" cümlələrində altından xətt çəkilmiş sözlər bir-birinə münasibətdə nə adlandırılmalıdır?
A) omonim B) təkmənalı söz
C) sinonim D) çoxmənalı söz E) antonim

20. Hansı cümlədə sifət məcazi mənada işlənmişdir?
A) Camal bacısına soyuq su verdi.
B) O, şirin çörəyi xoşlayır.
C) Onun çox ağır xasiyyəti var.
D) Səhərlər şirin çay içmək faydalıdır.
E) Soyuq külək əsirdi.

21. Hansı cümlədə feil məcazi mənada işlənmişdir?
A) Gözətçi yatmamışdı.
B) O hər gün anasını qarşılamağa gedərdi.
C) Bu gözəl mənzərəyə baxanda hamı sevinirdi.
D) Dostlar şirin söhbət edirdilər.
E) Burada təbiət adamın üzünə gülürdü.

22. Hər üçü çoxmənalı sözdür:
A) lövhə, kəsmək, saymaq B) ayaq, insan, yer
C) yağış, dolu, qar D) sel, su, arx
E) bel, çəkic, narın

23. Arxazimlər cərgəsini müəyyən edin.
A) ələk, qurşaq, arxalıq B) sayru, loğman, otaq
C) çuxa, qamçı, qapı D) us, yey, altun
E) qovun, xırda, çimərlik

24. Arxaizmlər cərgəsini müəyyən edin.
A) sovruq, təlis, mənzil
B) divan, nəsnə, ocaq
C) doqqaz, darğa, taqım
D) çuxa, yasovul, dəbilqə
E) kəndxuda, vurma, çıxma

25. Hansı sifət çoxmənalı söz kimi işlənə bilmir?
A) qara B) şabalıdı C) boz
D) soyuq E) isti

26. Hansı feil çoxmənalı söz kimi işlənə bilmir?
A) çevirmək B) bişirmək C) hıçqırmaq
D) yumaq E) atmaq

27. Aşağıdakı terminlərdən hansını qarşısındakı sözlə əvəz etmək ***olmaz?***
A) komediya – məzhəkə B) dialoq – mükalimə
C) obraz – personaj D) faciə – tragediya
E) dekorasiya – remarka

28. Tərkibində iki çoxmənalı söz işlənən cümlə:
A) Günəşin isti şüaları qızın tellərini oxşayırdı.
B) Nədənsə şkafın gözü, stolun ayağı diqqəti cəlb edirdi.
C) Əsgərlər üç dəstəyə ayrıldılar.
D) Baş həkim iclasda çıxış etdi, hamını maarifləndirdi.
E) Uşağın şirin danışığı hamını valeh etdi.

29. Tərkibində iki çoxmənalı söz işlənən cümlə:
A) Ata nəsihəti faydasız olmaz.
B) Buradan kəndin başına qədər xeyli yol var idi.
C) Üzüyünün qaşı firuzədəndir...
D) Şəhərin mərkəzində mənzilimiz var.
E) Bağçanı suvardım, həyəti süpürdüm.

30. Arxaizmlər cərgəsini müəyyən edin.
A) girvənkə, us, uçmaq
B) yanacaq, çırpı, odun
C) dəsmal, döşəmə, tavan
D) qapı, qarmaq, qonur
E) sürü, qoyun, quzu

31. "*Məktubu aparmaq*" və "*verilişi aparmaq*" birləşmələrindən *aparmaq* sözü aşağıdakılardan hansına aiddir?
A) antonim B) təkmənalı söz
C) omonim D) sinonim
E) çoxmənalı söz

32. Hansı cərgə yalnız terminlərdən ibarətdir?
A) lampa, becid, yerpənək, əriştə
B) məhrəba, mişar, süita, neft
C) karikatura, portret, akvarel, not
D) saat, lüğət, zərf, sənət
E) dəniz, ixtisas, həyat, namərd

33. "*Üz*" sözü hansı cümlədə məcazi mənada işlənmişdir?
A) Elə işlər görüb ki, adam içinə çıxmağa üzü yoxdur.
B) Uşağın üzü, gözü toz içində idi.
C) Üzündən bilinirdi ki, bərk sevinir.
D) Kişi danışdıqca üzü qızarırdı.
E) Dənizçinin üzü gündən qaralmışdı.

34. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər leksik baxımdan nədir?

Səhərin də gözü var,
Günəşlə bir açılır.
Bulağın da gözü var
Tutulsa, o quruyar. (T. Elçin)

A) sinonim B) omonim C) çoxmənalı söz
D) antonim E) həqiqi mənalı söz

35. Çoxmənalı söz ***deyil***:
A) ətək B) burun C) qayın
D) çəkmək E) kök

36. Çoxmənalı söz ***deyil***:
A) tutmaq B) şam C) ətək
D) qaş E) ayaq

37. *Əyilməkdir ağlamağın tərs üzü,*
Dərdi dartıb üzməyəni dərd üzür. (M. Araz)

Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlərin kökü semantik baxımdan nədir?
A) həm omonim, həm çoxmənalı söz
B) həm omonim, həm antonim
C) həm antonim, həm sinonim
D) həm sinonim, həm çoxmənalı söz
E) təkmənalı söz

38. *Adət budur, yar xəbərin yar alar,*
Mənim yarım zəif canım yaralar.
Yerbəyerdən sızıldaşar yaralar,
Rəhm eylə Cümayə, ay ağa, düşdüm.
(Molla Cümə)

Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlərin kökü semantik baxımdan nədir?
A) həm omonim, həm də çoxmənalı söz
B) həm omonim, həm də antonim
C) həm antonim, həm də sinonim
D) həm sinonim, həm də çoxmənalı söz
E) təkmənalı söz

39. ***Səhv*** fikirdir:
A) Sözün ifadə etdiyi ilkin məna onun məcazi mənası adlanır.
B) Bəzi sözlər həm həqiqi, həm də məcazi mənaya malik olur.
C) Dilimizdəki sözlər leksik mənaya malik olub-olmamasına görə iki yerə bölünür.
D) Bəzi sözlər çoxmənalı ola bilir.
E) İzahlı lüğətdə sözlərin leksik mənaları şərh olunur.

40. Uyğun ifadə ilə cümləni tamamlayın.
Çoxmənalı sözlər omonimlərdən fərqli olaraq, ...
A) yazılışı və deyilişi müxtəlif olur.
B) tamamilə fərqli mənalar bildirir.
C) fikri daha dəqiq ifadə etməkdə mühüm rol oynayır, nitqdə yersiz təkrarların qarşısını alır.
D) bədii ədəbiyyatda cinas qafiyə yaratmağa xidmət edir.
E) yalnız eyni nitq hissəsinə aid olur.

41. "Göz" sözü hansı sözlərlə birləşdikdə məcazi mə bildirir?
1. balığın
2. dolabın
3. bulağın
4. səhərin
5. uşağın

→ gözü

42. Yalnız termin kimi işlənən sözlərdir:
1. sintaksis 2. surət 3. orfoqrafiya
4. bucaq 5. xəbər 6. sinekdoxa
7. enerji

43. Yalnız termin kimi işlənən sözlərdir:
1. kök 2. dil 3. folklor 4. sura
5. xəbər 6. fiksaj 7. orfoepiya

44. Yalnız termin kimi işlənən sözlərdir:
1. sifət 2. akvarel 3. tuyuq 4. anto
5. ada 6. boğaz 7. enerji

45. Yalnız termin kimi işlənən sözlərdir:
1. bucaq 2. leksika 3. bölmə
4. frazeologiya 5. relyef 6. ahəng
7. zərf

46. Nümunədə hansı misralardakı işarələnmiş sözlər həqiqi mənada işlənib?
1. Mən *istəyirəm*:
2. Buludlar *ağlasın*,
3. Uşaqlar *ağlamasın*.
4. Analı, ya anasız...
5. Yanğınlar *sönsün*,
6. Ümidlər *sönməsin*... (R. Rza)

47. "*Ağır*" sözü verilənlərdən hansı ilə söz birləşməsi yaradarkən həm həqiqi, həm də məcazi mənada düşünülə bilər?
1. yük 2. çanta 3. adam
4. daş-qaş 5. zənbil

Omonimlər. Sinonimlər. Antonimlər

1. Nümunələrdə fərqləndirilmiş sözlərin sinonimlərinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

*Kitabın **nəfis** tərtibatı diqqəti cəlb edirdi.*
*Gərək elə edəsən ki, **tamah** səni aldatmasın.*
*Keçdim artıq gülə-gülə mən **aləmdən** nəşəyə.*
(S. Rüstəm)

*Çalış ki, həmişə **müxtəsər** danışasan.*
1. kədər 2. yığcam 3. zərif 4. nəfs
A) 2, 1, 3, 4 B) 4, 3, 2, 1 C) 3, 4, 1, 2
D) 4, 2, 1, 3 E) 1, 3, 4, 2

2. Nümunələrdə fərqləndirilmiş sözlərin sinonimlərinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

*Kitabın **zərif** tərtibatı diqqəti cəlb edirdi.*
*Gərək elə edəsən ki, **nəfs** səni aldatmasın.*
*Baxışlarındakı **hüzn** keşməkeşli həyatından xəbər verirdi.*
*Çalış ki, **yığcam** danışasan.*

1. kədər 2. dilək 3. nəfis 4. nikbin
5. saf 6. lakonik 7. matəm 8. tamah

A) 5, 4, 1, 3 B) 5, 2, 7, 4 C) 3, 8, 1, 6
D) 3, 2, 7, 6 E) 6, 1, 8, 3

3. Altından xətt çəkilmiş sözlər adlanır:

Geyinibdi yar <u>sarı</u>,
Bayqu ilə yar sarı.
Kəbədə ölsə aşiq,
Yönün qoyun yar <u>sarı</u>. (Bayatı)

A) omonim B) sinonim
C) antonim D) çoxmənalı söz
E) dialekt söz

4. *Göylərə baxıram qapısı bağlı,*
Yerlərə baxıram bağçalı, bağlı. (S. Vurğun)
Misraların sonundakı sözlər nədir?

A) alınma söz B) sinonim C) antonim
D) omonim E) çoxmənalı söz

5. Altından xətt çəkilmiş sözlər adlanır:

Bağında yarpaq sarı,
Gül sarı, yarpaq <u>sarı</u>.
Yar əlindən yaram var,
Gəl yarama ağ <u>sarı</u>. (Bayatı)

A) omonim B) sinonim
C) antonim D) çoxmənalı söz
E) həm omonim, həm də çoxmənalı söz

6. *Qarı <u>düşmən</u> <u>dost</u> olmaz.* ("Kitabi-Dədə Qorqud")
Altından xətt çəkilmiş sözlər leksik baxımdan nə sayılmalıdır?

A) həm çoxmənalı, həm sinonim B) omonim
C) sinonim D) antonim E) arxaizm

7. Həm isim, həm də sifət kimi işlənə bilən omonim sözdür:

A) dolu B) qaz C) qitə D) min E) ləpə

8. Həm isim, həm də sifət kimi işlənə bilən omonim sözdür:

A) qaz B) qan C) tut D) don E) buruq

9. Omonimlər cərgəsini müəyyən edin.

A) arzu, mətbəx, uşaq B) ipək, yaz, sahil
C) tüfəng, divan, söz D) qaz, körpü, tar
E) yay, at, don

10. Hansı sıradakı sözlər antonim ***deyil***?

A) ağarmaq – qızarmaq
B) yatmaq – oyanmaq
C) almaq – vermək
D) açmaq – bağlamaq
E) küsmək – barışmaq

11. Sözlərdən yalnız biri omonim kimi işlənə bilir:

A) gəlin B) inci C) əsr D) nazik E) atlas

12. Sinonim sözlər cərgəsini müəyyən edin.

A) göz, qaş, baş B) həkim, hakim, sənəd
C) səhər, axşam, gündüz
D) ləpə, çay, dəniz E) hündür, yüksək, uca

13. Hansı cərgədəki sözlər omonimdir?

A) uca, yuxarı, aşağı B) gənc, cavan, qoca
C) hündür, yekə, böyük D) top, bal, ay
E) çay, kitab, dəftər

14. Hansı cərgə omonimlərdən ibarətdir?

A) balaca, maşın, baxmaq
B) ürək, könül, yaş
C) bez, daş, ov
D) iş, neft, qazmaq
E) qaz, kiçik, ev

15. Omonim sözlər cərgəsini müəyyən edin.

A) ay, həftə, gün B) qədəm, qələm, fizika
C) yel, külək, televizor D) ləpə, biz, say
E) dən, sən, şer

16. İsimlərdən ibarət sinonim cərgəni müəyyən edin.

A) ayrı – başqa, amma – ancaq
B) almaq – götürmək, atmaq – tullamaq
C) gödək – qısa, qoca – yaşlı
D) tez – sürətlə, asta – yavaş
E) arzu – istək, gözlük – çeşmək

17. Omonim sözlər cərgəsini müəyyən edin.

A) çöl, arıq, var, el
B) qoşa, quzu, yorğun, yarğan
C) yox, kürək, qayıq, dəniz
D) söz, hərarət, bərəkət, elm
E) bez, yar, düz, biz

18. Sinonimlərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.

A) dünya, aləm, cahan
B) səmərəli, səliqəli, ləzzətli
C) od, günəş, tüstü
D) ata, ana, bacı
E) adam, insan, xalq

19. Yalnız antonim sifətlər olan cərgəni müəyyən edin.

A) hərb – sülh, cinayət – cəza, məkr – məhəbbət
B) ağ-qara, gecə – gündüz, içəri – bayır
C) böyük – iri, kiçik – balaca, hündür – uca
D) böyük – kiçik, qalxmaq – enmək, getmək – gəlmək
E) böyük – kiçik, uzun – qısa, şirin-acı

20. Nümunədə altından xətt çəkilmiş söz leksik baxımdan hansına aiddir?

Gətirib onları <u>yada</u>, Təbrizim,
Baş əymə əllada, <u>yada</u>, Təbrizim. (S. Rüstəm)

A) antonim B) sinonim C) çoxmənalı söz
D) omonim E) təkmənalı söz

21. Omonimlərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) əsr, göz, dan, cəza
B) sənət, od, süfrə, kölə
C) sol, yol, dağ, bağ
D) süzmə, dondurma, alın, səpin
E) çapacaq, göz, alma, qulluq

22. Sözlərdən biri omonim kimi işlənə bilir.
A) mətin B) məhrum C) mərhum
D) mətn E) təsnif

23. Sözlərin üçünün də omonim olduğu cərgəni müəyyən edin.
A) kök, say, tük
B) üz, yol, tək
C) çal, yağ, dağla
D) arx, yol, göz
E) yaş, baş, su

24. Antonim sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) ağ – qara, tez – gec, axşam – səhər
B) sevinc – kədər, qəm – qüssə, çox – xeyli
C) el – oba, yurd – yuva, dərə – təpə
D) xeyir – şər, oğul – uşaq, sülh – müharibə
E) əziz – hörmətli, nikbin – bədbin, tünd – açıq

25. Sinonimi olan sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) dağ, təpə, yüksəklik B) çətin, tərəqqi, varlı
C) yaxşı, meşə, gözəl D) böyük, dərə, kitab
E) məşhur, dəftər, gözəl

26. Hansı cərgədəki sözlərin hamısı omonimdir?
A) gül, dil, göz B) baş, göz, qol
C) tut, ətək, ayaq D) gəlir, qaçır, görüş
E) yağ, sağ, oynaq

27. Antonimlər cərgəsini müəyyən edin.
A) uzun – gödək, böyük – kiçik, gecə – gündüz
B) yavaş – yavaş, böyük – kiçik, səhər – səhər
C) tez – tez, az – çox, ağ – qara
D) səhər – axşam, dost – tanış, yır–yığış
E) yaxşı – yaman, dadlı – dadsız, bağlı – bağçalı

28. Omonim sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) yol, bol B) ad, yay C) az, barı
D) ud, yad E) dolu, boş

29. Hansı sıralardakı hər iki söz omonim kimi işlənə bilər?
1. dil, diş 2. dan, din 3. yol, yon
4. çat, çit 5. yaş, quru
A) 3, 4 B) 1, 5 C) 2, 5 D) 2, 3 E) 1, 4

30. Biri "*günahsız*" sözünün sinonimidir:
A) məhzun B) məyus C) məsum
D) nikbin E) pərişan

31. Biri "*vurulmaq*" sözünün sinonimidir:
A) süst olmaq B) sakin olmaq
C) məşğul olmaq D) nail olmaq
E) bənd olmaq

32. Biri "*kədərli*" sözünün sinonimi ***deyil***:
A) məyus B) məhzun C) məsum
D) qəmli E) pərişan

33. Biri "*batmaq*" sözünün sinonimidir:
A) məyus olmaq B) əlbir olmaq
C) süst olmaq D) viran olmaq
E) qərq olmaq

34. Hansı cərgədəki sinonimlər həmişə bir-birini əvəz edə bilir?
A) yoxlamaq, sınamaq B) ürək, könül
C) gözəl, göyçək D) dava, müharibə
E) eynək, çeşmək

35. "*Hava soyuq idi*" və "*Oyun havası çalındı*" cümlələrindəki "*hava*" sözü hansı məna qrupuna aiddir?
A) omonimlərə
B) sinonimlərə
C) antonimlərə
D) təkmənalı sözlərə
E) çoxmənalı sözlərə

36. Altından xətt çəkilmiş sözlər bir-birinə münasibətdə nə adlandırılmalıdır?
<u>Pis, yaxşı</u> nəyin var, demək, malındır,
Lakin sənə vacib öz kamalındır.
(N. Gəncəvi)
A) sinonim B) antonim
C) çoxmənalı söz D) təkmənalı söz
E) omonim

37. Altından xətt çəkilmiş sözlər bir-birinə münasibətdə nə adlandırılmalıdır?
Dünyada <u>düzlükdən</u> yoxdur əlamət,
<u>Əyrilik</u> etməkdən qaçmalı, əlbət.
(N. Gəncəvi)
A) çoxmənalı söz B) sinonim C) antonim
D) omonim E) arxaizm

38. Altından xətt çəkilmiş sözlər bir-birinə münasibətdə nə adlandırılmalıdır?
<u>Qürbət</u> çörəyini yeyər mühacir,
<u>Vətən</u> havasıyla yaşayar ancaq. (B. Vahabzadə)
A) həm çoxmənalı, həm omonim söz
B) omonim C) sinonim
D) çoxmənalı söz E) antonim

39. "*<u>Gül</u> balalar deyib-<u>gülsün</u>*" nümunəsində altından xətt çəkilmiş sözlər bir-birinə münasibətdə nədir?
A) antonim B) sinonim C) omonim
D) çoxmənalı söz E) təkmənalı söz

40. "*Onun <u>nəfsi</u> ağırdır*" və "*Onun <u>tamahı</u> çoxdur*" cümlələrində altından xətt çəkilmiş sözlər bir-birinə münasibətdə nə adlandırılmalıdır?
A) antonim B) sinonim C) omonim
D) frazeoloji birləşmə E) çoxmənalı söz

41. Hansı cərgədə sözlərin üçünü də omonim kimi işlətmək mümkündür?
A) ürək, könül, qəlb
B) qapı, həyət, həyat
C) ağ, qara, qırmızı
D) kürü, təsnif, qala
E) top, külək, don

42. Hansı cərgədə sözlərin üçünü də omonim kimi işlətmək mümkündür?
A) qaz, qaş, nəfis
B) çay, şahid, gəlin
C) divan, bar, həyət
D) bel, göz, ətək
E) hava, saz, sağ

43. Hansı cərgədə sözlərin üçünü də omonim kimi işlətmək mümkündür?
A) əsr, alma, əkin
B) dərd, kədər, hüzn
C) daş, sakin, aş
D) dolu, kütlə, əsər
E) nadan, doğru, qan

44. Hər üçü omonim kimi işlənə bilər:
A) bağ, sağ, tala
B) çay, qol, göz
C) bal, xaş, baş
D) diş, qaz, bel
E) çöl, bağ, ayaq

45. Hər üçü omonim kimi işlənə bilər:
A) bel, yol, dar
B) al, don, əsr
C) divan, həyat, surət
D) qoruq, kök, kəsr
E) qurd, az, dəniz

46. Hər üçü omonim kimi işlənə bilər:
A) saç, daş, qan
B) alma, çəkmə, bölmə
C) çökmə, qabaq, qax
D) baş, aş, güc
E) alma, dolma, qurma

47. Omonim kimi işlənə bilən ədəbiyyatşünaslıq terminləridir:
A) gəraylı, dastan
B) məsəl, epos
C) faciə, povest
D) bənd, qoşma
E) remarka, tuyuq

48. Omonim kimi işlənə bilən ədəbiyyatşünaslıq terminləridir:
A) cinas, misra
B) epiloq, proloq
C) aşıq, divan
D) obraz, lirika
E) faciə, təcnis

49. Sinonim sözlərdir:
A) iradəsiz – iradəsi olmayan; çay – göl
B) əxlaq – həyalı; uca – hündür
C) əqidə – məsələk; ismətli – namuslu
D) odlu – alovlu; alçaq – hündür olmayan
E) pis – yaxşı; isti – soyuq

50. Sinonim ***olmayan*** sözlərdir:
A) tez – sürətlə, asta – yavaş
B) gödək – qısa, qoca – yaşlı
C) nəticə – yekun, göy – səma
D) vüsal – qovuşmaq, ayaz – şaxtalı
E) ayrı – başqa, yüngül – xəfif

51. Antonim sözlərdir:
A) tez – cəld, az – çox, ağ – qara
B) yavaş – asta, böyük – kiçik, əyri – düz
C) aşkar – xəlvət, irəli – geri, əliaçıq – xəsis
D) səhər – axşam, dost – tanış, mülayim – coşqun
E) yaxşı – yaman, dadlı – dadsız, bağlı – bağçalı

52. Antonim sözlərdir:
A) sevinc – kədər, qəm – qüssə, dərd – ələm
B) xeyir – şər, oğul – uşaq, sülh – müharibə
C) arxayın – nigaran, alqış – qarğış, eniş – yoxuş
D) el – oba, yurd – yuva, dərə – təpə
E) əziz – hörmətli, nikbin – bədbin, az – çox

53. *Tovuz kimi qalxdın <u>çeşmə</u> başından,*
Bütün gözəllərin gözəli Güllü! (A. Ələsgər)
Altından xətt çəkilmiş sözün sinonimidir:
A) arx
B) quyu
C) hovuz
D) bulaq
E) göl

54. *Endim <u>bulaq</u> başına,*
Yarım çıxdı qarşıma... (Xalq mahnısı)
Altından xətt çəkilmiş sözün sinonimidir:
A) quyu
B) çeşmə
C) hovuz
D) arx
E) göl

55. Antonim sifət cütlüklərindən ibarət sözlərdir:
A) yaxşılıq – yamanlıq, qocalıq – cavanlıq, istilik – soyuqluq
B) gözəl – çirkin, kobud – incə, quru – yaş
C) güney – quzey, şimal – cənub, yaz – yay
D) gözəl – qəşəng, səmimi – mülayim, incə – zərif
E) qış – payız, yüngül – xəfif, oğlan – qız

56. Omonim kimi işlənə bilən dilçilik terminləridir:
A) roman, dastan, hekayə
B) bucaq, kəsir, güc
C) aşıq, divan, boy
D) zərf, sifət, say
E) tamamlıq, xitab, əvəzlik

57. Omonim sözlərdir:
1. fəsil 2. köz 3. göz 4. alışmaq
5. xal 6. mətn 7. atlas
A) 1, 2, 4, 6
B) 1, 2, 3, 5
C) 4, 6, 7
D) 1, 4, 5
E) 3, 5, 7

58. Omonim sözlərdir:
1. min 2. dərin 3. saç 4. qarış
5. geyim 6. biçin 7. atlaz
A) 1, 3, 4
B) 2, 4, 6
C) 1, 2, 3, 7
D) 4, 5, 6, 7
E) 1, 3, 5

59. Aşağıdakı sözlərdən hansılar omonimlik xüsusiyyətinə malikdir?
1. yeddi 2. ürək 3. qaz 4. yaş
5. şirin 6. səksən 7. yüz 8. at
A) 1, 3, 7, 8
B) 3, 4, 6, 8
C) 1, 2, 4, 5
D) 2, 5, 6, 7
E) 3, 4, 5, 7

60. Aşağıdakı sözlərdən hansılar omonimlik xüsusiyyətinə malikdir?
1. qala 2. yaşıl 3. göy 4. al
5. sağ 6. şəkər 7. qəlb 8. qoca
A) 1, 3, 4, 5 B) 1, 2, 3, 6 C) 2, 4, 5, 8
D) 1, 3, 7, 8 E) 4, 5, 6, 7

61. Hər ikisi quruluşca düzəltmə antonim sözdür:
A) mürəkkəb, çətin B) enişi, yoxuş
C) açılmaq, bağlanmaq D) danışmaq, susmaq
E) küsüşmək, barışmaq

62. "*O zaman bəylərin alqışı alqış, qarğışı qarğış idi*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlər hansı məna qrupuna aiddir?
A) çoxmənalı sözlərə B) antonimlərə
C) sinonimlərə D) omonimlərə
E) arxaizmlərə

63. "*Bu dərdə tablaşmaq, bu əzaba dözmək çox çətin idi*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlər hansı məna qrupuna aiddir?
A) antonimlərə B) sinonimlərə C) omonimlərə
D) terminlərə E) arxaizmlərə

64. Məna baxımından məntiqi ardıcıllığı gözləməklə cərgəni tamamlayın.
Mənlik – şəxsiyyət – şərəf – ...
A) lətafət B) heysiyyət C) mənafe
D) ətalət E) insaf

65. Məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. omonim 2. sinonim
3. çoxmənalı söz 4. ...
A) antonim B) həmcins üzv C) ara söz
D) ədat E) mübtəda

66. Kökü omonim olan sözdür:
A) çalışmaq B) toxucu C) soyuducu
D) yaşıllıq E) soydaş

67. Biri omonimdir:
A) səksən B) gövhər C) ətək
D) satirik E) bildir

68. İsim və feil kimi omonim ola ***bilməz***:
A) dan B) qarış C) boya D) din E) divan

69. İsim və feil kimi omonim ola ***bilməz***:
A) qarış B) çal C) an D) qan E) qır

70. Omonim ola bilən sözdür:
A) göz B) göl C) dik D) qapı E) gilas

71. Omonim ola bilən sözdür:
A) qalıq B) bənd C) tilov
D) balıq E) dəniz

72. Biri omonim ***deyil***:
A) üz B) divan C) al
D) mürəkkəb E) tələ

73. "*Vüsal*" sözünün antoniminin işləndiyi cümlə
A) Onda eşqin bəhri qaynayıb daşır.
B) Gövhəri axtarıb tapar xiridarı.
C) Dərdindən ölürəm, getmə, amandır.
D) Hicran qəmi məni salıb möhnətə.
E) Ölləm bu dərd ilə, mən dirilmərəm.

74. "*Nəfis*" sözünün sinonimi hansı cərgədə düzgün verilmişdir?
A) tamahkar B) acgöz C) gözəllik
D) zərif E) xəsis

75. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
I. göy II. bar III. dolu IV. kök V. aq
A) III, IV B) I, IV, V C) I, II, III
D) I, IV E) I, III, IV

76. "*Gümrah*" sözünün sinonimləri hansı cərgədə düzgün verilib?
A) qıvraq, cavan B) qoçaq, igid
C) sağlam, çevik D) gülərüz, nurani
E) zirək, qabiliyyətli

77. Hansı sözlər həm çoxmənalı, həm də omonim sözü kimi işlənə bilir?
1. dil 2. durna 3. sol 4. qol
5. həyət 6. kainat 7. insan 8. üz
A) 1, 2, 4, 5 B) 1, 3, 4, 8 C) 1, 3, 5, 6
D) 4, 6, 7, 8 E) 1, 5, 6, 8

78. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
I. mürəkkəb II. nəticə III. qurd
IV. yaş V. çay VI. şam
A) I, IV B) IV, V C) III, VI
D) II, III E) I, VI

79. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
I. bal II. tut III. çən
IV. top V. əqrəb VI. yol
A) I, V B) I, III, V C) IV, V
D) II, III, IV E) II, VI

80. Misraların hansında "*istək*" sözünün sinonimi işlənmişdir?
1. Bu məktubun hər sətrində
2. Ürək çırpınır
3. Böyük arzu, böyük əməl
4. Dilək çırpınır
A) 2, 3 B) 3, 4 C) 1, 2 D) 1, 3 E) 2, 4

81. "*Yaman*" sözü hansı cümlədə "*olduqca*" mənasında işlənmişdir?
A) Yaman adamdan uzaq ol.
B) Dost yaman gündə tanınar.
C) Yaman günün ömrü az olar.
D) Gərayın sözü ona yaman təsir etdi.
E) Aman, aman oldu, gəl,
Halım yaman oldu, gəl.

82. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən hansılar omonimdir?
A) Uşağın dişi çıxır. Darağın dişi sındı.
B) Uşağın boğazı ağrıyır. Qrafinin boğazı rənglidir.
C) Axşam dolu yağdı. Ovçunun belindəki qatar patronla dolu idi.
D) Yüz ölç, bir biç.
E) Kağız torba davamsız olur. Bu qədər kağız nəyinə lazımdır?

83. Sinonim və antonimlər üçün ortaq xüsusiyyət hansıdır?
A) Bir-birinə əks mənaları bildirmək.
B) Eyni nitq hissəsinə aid sözlərdən ibarət olmaq.
C) Eyni mənaları bildirmək.
D) Bir-biri ilə müəyyən bağlılığı olan sözlərdən təşkil olunmaq.
E) Bir-birinə yaxın mənaları bildirmək.

84. *Göl içrə üzürdü bir yekə qaz,*
Özünə fəxr edib uzatdı boğaz. (S.Ə. Şirvani)
Qafiyə təşkil edən sözlər nədir?
A) sinonim və çoxmənalı söz B) sinonim
C) çoxmənalı söz D) omonim
E) antonim

85. *Bir çıxaydım Damqayanın daşına,*
Bir baxaydım keçmişinə, yaşına. (M. Şəhriyar)
Qafiyə təşkil edən sözlər nədir?
A) omonim B) sinonim C) antonim
D) omonim və çoxmənalı söz E) çoxmənalı söz

86. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər leksik baxımdan nədir?
Elxan girdi palçığa,
Üst-başını buladı.
Toplan görüb utandı,
Quyruğunu buladı. (T. Elçin)
A) çoxmənalı söz B) omonim
C) həqiqi mənalı söz D) sinonim E) antonim

87. "*Hədiyyə*" sözünün sinonimi kimi verilənlərdən biri ***səhvdir:***
A) bəxşiş B) ərməğan C) töhfə
D) rüşvət E) sovqat

88. "*Kədər*" sözünün sinonimi kimi verilənlərdən biri ***səhvdir:***
A) qəm B) ələm C) riqqət
D) qüssə E) dərd

89. Hansı cümlədə omonim kimi işlənə bilən söz vardır?
A) Töküldü kağıza sinəmin sözü.
B) Səsindən baharın nəsimi gəldi.
Alqışa Füzuli, Nəsimi gəldi.
C) Biz dünənki yarışda qalib gəldik.
D) Uşaqlar alma dərirdilər.
E) Göz qəlbin güzgüsüdür.

90. Hansı cümlədə omonim kimi işlənə bilən söz vardır?
A) Durur göz önündə sənin sözlərin. (Ə. Kərim)
B) Əkrəm kağız götürüb öz otağına keçdi.
C) Şəkil yağlı boya ilə çəkilmişdi.
D) Şəhərdə gördükləri Zaura təsir etmişdi.
E) Cahan daimidir, ömür amanat. (S. Vurğun)

91. Sözlərdən biri omonimlik xüsusiyyəti daşıyaraq isim və feil kimi işlənə bilir:
A) əkin B) qoyun C) səpin
D) qucaq E) sürü

92. Sözlərdən biri omonimlik xüsusiyyəti daşıyaraq isim və feil kimi işlənə bilir:
A) diş B) çap C) dolu D) çən E) qurd

93. Hansı cərgədəki hər iki sözü omonim kimi işlətmək mümkündür?
A) dağ, bildir B) baş, daş C) bar, dan
D) dərd, kədər E) doğru, kəsr

94. Hansı cərgədəki hər iki sözü omonim kimi işlətmək mümkündür?
A) çat, maşın B) qaş, göz C) bənd, qala
D) yüz, biz E) ətək, qarı

95. Feillərdən birinin kökü omonim səciyyəli söz ***deyil***:
A) solğunlaşdı
B) yollandı
C) gülüşdü
D) ayırdı
E) yarıldı

96. Feillərdən birinin kökü omonim səciyyəli söz ***deyil***:
A) yazıldı B) satıldı C) düzüldü
D) dondurulmuşdu E) azğınlaşdı

97. Nümunənin hansı misrasında omonim kimi işlənə bilən söz ***yoxdur***?
Ceyranım dağdan aşdı,
Mənim, gözüm qamaşdı.
Yarla üz-üzə gəldim,
Birdən dilim dolaşdı. (Bayatı)
A) II, IV B) I, II C) III D) II E) III, IV

98. Nümunənin hansı misrasında omonim kimi işlənə bilən söz ***yoxdur***?
Arazın qurumasın,
Göy otun qarımasın
Səni məndən edəni
Görüm heç yarımasın. (Bayatı)
A) II, IV B) III C) I, III D) I E) I, IV

99. Hansı cümlədə yalnız omonim kimi işlənə bilən söz vardır?
A) Ayaq getdi, əl gətirdi, diş yedi. (Aşıq Alı)
B) Millət yaşayırsa, dil yaşayır.
C) Baş həkimin otağı üçüncü mərtəbədə yerləşirdi.
D) Bu torpaqda dərindən kök salmışam. (R. Rza)
E) Qayın, vələs ağacları meşənin yaraşığı idi.

100. Hansı cümlədə yalnız omonim kimi işlənə bilən söz vardır?
A) Bu dil mənim öz, dilimdir.
B) Bəs zindan necədir, qaranlıq zindan? (S. Vurğun)
C) Əlibaba mahnının hamısını hesablamaqda çətinlik çəkdi.
D) Futbolçunun vurduğu bu qol hamını sevindirdi.
E) Xədicəbanu oğlunun əlindən tutmuşdu.

101. Hansı nümunədə söz birləşməsinin tərəfləri əsas nitq hissəsinə aid omonimlərlə ifadə olunub?
A) Firudinin gözlərində həyatın uğur və azablı səhnələri canlanırdı. (M. İbrahimov)
B) Şair həyatın, cəmiyyətin dərin müşahidəçisidir.
C) Payız günəşi gizlənmişdi, meşə yumuda idi.
D) Dərhal qayə kimi sınıb durmuş kəndilərə baxırdı. (M. İbrahimov)
E) Muşun sol yolu dönüb sürətini artırdı.

102. Hansı nümunədə söz birləşməsinin tərəfləri əsas nitq hissəsinə aid omonimlərlə ifadə olunub?
A) Sahibləri kimi nafəsləri də bir-birini vurdu. (İ. Şıxlı)
B) Yenə göyün üzü aydın görünürdü. (İ. Şıxlı)
C) Cəğdan uzaqlaşıb Cahandar ağının evinədək gəldilər. (İ. Şıxlı)
D) Şaqurlar və cəmdəklər qaçqınlara qoşulub arxaya da keçə bilirlər. (İ. Şıxlı)
E) Sonra uşağın səsi kəndi yaxından oyatdı. (Ə. Məmmədxanlı)

103. Hansı nümunədə işarələnmiş söz omonim kimi işlənə bilər?
A) Bir qədər aralıda qayın ağacları görünürdü. (C. Əlibəyli)
B) Xumar-xumar baxmaq gözə qaydadır. (M.P. Vaqif)
C) Ətaq bədənin tacıdır, gözlər onun daş-qaşı. (Atalar sözü)
D) Ağrıq gəldi, əl gətirdi, diş yedi. (Aşıq Ali)
E) Oturmuş qapıda məktəbli bir qız,
Əlində bir qələm, bir parça kağız. (S. Vurğun)

104. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
1. gün 2. göy 3. gül
4. aşıq 5. sağ 6. ən
A) 1, 2, 3, 5 B) 2, 3, 5, 6 C) 1, 4, 6
D) 2, 3, 4, 6 E) 1, 4, 5

105. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
1. bağ 2. qarış 3. bir
4. yaz 5. şam 6. kürü
A) 1, 3, 4 B) 3, 5, 6 C) 2, 3, 4, 6
D) 2, 4, 5, 6 E) 1, 2, 5

106. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən biri həm çoxmənalı söz, həm də omonim kimi işlənə bilər.
A) Ayaqlarım yolunda qal-qat qəbiz bağlanıb. (R. Rza)
B) Dağ başına endi qar. Ağ geyindi çöl çəmən. (B. Azərbğlı)
C) Xilən nə dil bildi, nə dil, nə Vətən. (B. Vahabzadə)
D) Bir az gəl, acı yaşlar axıdığın yerdə. (S. Rüstəm)
E) Tar üz-gözündə qanına qarışmışdı. (C. Bərgüşad)

107. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən biri həm çoxmənalı söz, həm də omonim kimi işlənə bilər.
A) Dözümüm dip bəri; Dünə bəri, dün bəri. (Bayatıdan)
B) Bu kitab, ümumiyyətlə, ədəbiyyatımızda bir dönüşdür. (S. Rüstəm)
C) Ağıl yaşda deyil, başdadır. (Atalar sözü)
D) Sabahdır, dan yerindən günəş qalxıb ocaq. (Ə. Cəmil)
E) O, güldü kağıza gül çəkən zaman. (B. Vahabzadə)

108. Sinonimlərlə bağlı *yanlış* fikirdir.
A) Hamışa bir-birini əvəz edə bilir.
B) Yazılışı və deyilişi müxtəlif, lakin mənalarına görə eyni və ya yaxın mənaları bildirir.
C) Eyni nitq hissəsinə aid olur.
D) Daha çox isim, sifət və fellər sinonim olur.
E) Nitqdə yersiz təkrarların qarşısını alır.

109. Omonimlərə aid edilən fikirlərdən biri *yanlışdır*
A) Ümumi ismin xüsusi ismə keçməsi omonimlik deyil.
B) Qrammatik şəkilçi artırmaqla da omonimlik yaranmaq olar.
C) Həm eyni, həm də müxtəlif nitq hissələrinə aid ola bilər.
D) Bir hərf və ya səs fərqi olan sözlər omonim deyil.
E) Vurğusu dəyişməklə mənası dəyişən sözlər omonim deyil.

110. Antonimlərlə bağlı *səhv* fikirdir.
A) Mürəkkəb sözlərin bir qismi antonimlər hesabına əmələ gəlir.
B) Antonim tərəflər eyni nitq hissəsinə aid olur.
C) Bir-birinin əksi olan sözlərdir.
D) Mürəkkəb sözlər antonimlik yarada bilmir.
E) Antonimlərdən istifadə etməklə təzad yaradılır.

111. Omonimlərlə bağlı *səhv* fikirdir.
A) Bir hərf fərqi ilə seçilən sözlər omonim deyil.
B) Eyni cür yazılan, lakin vurğusu müxtəlif olan sözlər omonim deyil.
C) Cinas qafiyələr hamışa omonim sözlərdən ibarət olur.
D) Omonim olan söz müxtəlif nitq hissələrinə də mənsub ola bilər.
E) Qrammatik şəkilçi ilə omonim söz yaratmaq olmaz.

112. Cümlələrin birində omonim söz həm isim, həm də feil kimi işlənmişdir:
A) Verilişdə qədim Şam şəhərindən danışılırdı.
B) Divardakı enli çatlarda hörümçəklər tor qurmuşdu.
C) Bir yaz axşamı çoxdan arzuladığı şeiri yazdı.
D) Əkinə ayrılmış sahələri planlaşdırılmış vaxtda əkin.
E) Keyfiyyətli balı yığmaq üçün arılar onlarla çiçəkdən qidalanmalıdır.

113. Cümlələrin birində omonim söz həm isim, həm də feil kimi işlənmişdir:
A) A Kərbəlayı, mən onu da yaxşı qanıram ki, tökülən qan yerdə qalmamalıdır.
B) İnci qiymətli daşdır.
C) Şövkət imtahandan yüksək bal topladı.
D) Səpin işlərini gecikdirməyin, toxumu sahələrə vaxtında səpin.
E) Təzə divanı zalda yerləşdirdik.

114. Nümunədə işarələnmiş sözün sinonimidir:
Ayazlı, <u>şaxtalı</u> bir qış axşamı,
Yeddi yoldaş olub yola düzəldik... (S. Vurğun)
A) sazaqlı B) tufanlı C) qasırğalı
D) fırtınalı E) çovğunlu

115. Nümunədə işarələnmiş sözün sinonimidir:
Alar səni <u>qoynuna</u> mehriban Xəzər,
İnci taxar boynuna narın ləpələr... (N. Xəzri)
A) sahil B) qucaq C) ətək
D) kürək E) ətraf

116. ***Səhv*** fikirdir:
A) İzahlı lüğətdə sözlərin leksik mənaları əhatə olunur.
B) Omonimlər həm eyni, həm də müxtəlif nitq hissələrinə aid ola bilər.
C) Antonimlər yalnız eyni nitq hissəsinə aid olur.
D) Bəzi sözlər çoxmənalılıq xüsusiyyətinə malik olur.
E) Sinonimlər bədii ədəbiyyatda cinas qafiyə yaratmağa xidmət edir.

117. Uyğun ifadə ilə cümləni tamamlayın.
Omonimlər çoxmənalı sözlərdən fərqli olaraq, ...
A) tamamilə fərqli mənalar bildirir.
B) yalnız eyni nitq hissəsinə aid olur.
C) fikri daha dəqiq ifadə etməkdə mühüm rol oynayır, nitqdə yersiz təkrarların qarşısını alır.
D) oxşar əşya, əlamət və ya hərəkəti bildirir.
E) yazılışı və deyilişi müxtəlif olan sözlərdir.

118. Sinonimlərlə bağlı ***səhv*** fikirdir:
A) Fikri daha dəqiq ifadə etməyə xidmət edir.
B) Sinonim kimi çıxış edən sözlər bəzən bir-birini əvəz edə bilmir.
C) Eyni nitq hissəsinə aid olur.
D) Bədii nitqdə təzad yaratmaq üçün istifadə edilir.
E) Dildə yersiz təkrarların qarşısını alır.

119. Antonimlərlə bağlı ***səhv*** fikirdir:
A) Bir sıra sözlər antonimlik yarada bilmir.
B) Bədii nitqdə biri digərini əvəz etməklə yersiz təkrarın qarşısını alır.
C) Həmişə eyni nitq hissəsinə aid olur.
D) Antonimlik yaradan sözlərin hər ikisi düzəltmə ola bilər.
E) Təzad yaradan sözlərdir.

120. Biri omonim frazeoloji birləşmə hesab oluna bilər:
A) xoşu gəlmək
B) əldən düşmək
C) gözdən düşmək
D) gözə gəlmək
E) başa vurmaq

121. Hansı cümlədə bütün sözləri qarşılığı ilə əvəz etmək olar?
A) Xalqımız torpaq uğrunda vuruşanları unutmur.
B) Lalə dibçəklərə həvəslə qulluq edirdi.
C) Azad təbiəti çox sevirdi.
D) Sənəm hər dəfə eyni sözləri təkrarlayırdı.
E) Sən bu kitabları yaxşı saxla.

122. Hansı cümlədə bütün sözləri qarşılığı ilə əvəz etmək olar?
A) Bağça tərbiyəçisi kiçik uşaqlara qayğı ilə yanaşır.
B) Televizor çoxdan köhnəlmişdi.
C) Əmim səhərki söhbətdən bərk incimişdi.
D) Yurdumuz başdan-başa gülüstana çevrildi.
E) Mən bunu heç bilmirdim.

123. Hansı nümunədə antonim söz ***yoxdur***?
A) Ağa borc eylər, nökər xərc. (Atalar sözü)
B) Analı qızın özü böyüyər,
Anasız qızın sözü böyüyər. (Atalar sözü)
C) Göylər də, yerlər də bu xəbərə ağı deyirdi.
D) Gecənin xeyrindən gündüzün şəri yaxşıdır. (Atalar sözü)
E) Dost başa baxar, düşmən ayağa. (Atalar sözü)

124. Eyler-Venn diaqramını tamamlayın.

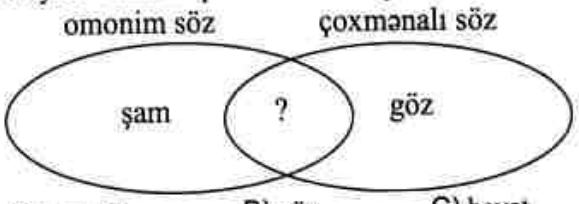

A) barmaq B) gün C) həyət
D) kitab E) qol

125. Eyler-Venn diaqramını tamamlayın.

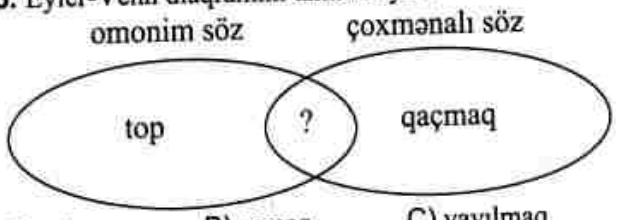

A) göz B) açmaq C) yayılmaq
D) əqrəb E) dolu

126. Sual işarəsinin yerinə yazıla bilcək sözü müəyyən edin.

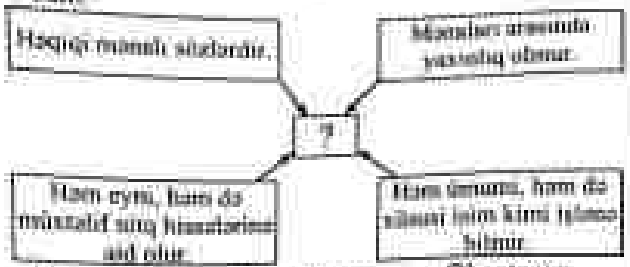

A) omonim B) sinonim C) antonim
D) termin E) arxaism

127. *Uyğunsuzluğu* müəyyən edin.

Söz	*Sözün sinonimini kontekstə uyğun işlətdiyi nümunə*
A) qəzəb	Hiddətindən bağbanın gözləri qızarmışdı.
B) maneə	Qarşısına çıxan bütün əngəlləri zəncirlə dəf edirdi.
C) aşkar	Aydın bir gecə idi.
D) icbar	Zəli yığıncaq üçün hazırlamağı tapşırdılar.
E) səbəb	Camaat danışır ki, onun getməsinə siz bais olmuşsunuz.

128. *Uyğunsuzluğu* müəyyən edin.

	söz	*sinonimi*	*antonimi*
A)	saf	təmiz	qarışıq
B)	dərhal	çevik	gec
C)	əsarət	köləlik	azadlıq
D)	dərə	çuxur	təpə
E)	təzə	yeni	nimdaş

129. Ayrılıqda antonim olan sözlər hansı cümlədə biri sifət, digəri zərf kimi iştirak edir?

1. Az danış, çox danışmaq adama zərər gətirər.
2. Pis davranmaq adamı yaxşı nəticələrdən uzaqlaşdırar.
3. Əyri oturaq, düz danışaq.
4. Ağıllı fikirləşincə dəli çayı keçdi.
5. Doğru danışan yalan sözə boyun əyməz.

A) 2, 3 B) 1, 3 C) 4, 5 D) 1, 4 E) 2, 5

130. Bir-biri ilə sinonim olan sözlər hansı misralarda işlənib?

Hayqır, könül, bundan betər çağ hanı?
İnsan yanır, torpaq yanır, dağ yanır.
Bacım, indi ağlamağa vaxt hanı?
Qardaş deyib, yurddaş deyib, ağlama.

(M. Araz)

A) III və IV B) I və II C) II və III
D) I və III E) II və IV

131. Hansı nümunənin tərkibində əsas nitq hissəsinə omonim işlənmişdir?

A) Bulunmaz dünyada bənzərin, heçə,
Zəvvarın olmuşdur hər böyük ölkə. (Ə. Cavad)
B) Heydərbaba, dünya fani dünyadır.
C) Bəzən yuyunmuşam yağış göllərdə,
Bildirçin qərmuşam Ceyran çöllərdə. (H. Arif)
D) Səsindən baharın rəsmi gəldi
Alqışa Füzuli, Nəsimi gəldi.
E) Siz nə gözəlsiniz, yollar, ə yollar! (N. Xəzri)

132. Hansı nümunənin tərkibində əsas nitq hissəsinə omonim işlənmişdir?

A) Kölək çoxillik ağacı əzərmişdi.
B) Kandli yazıq çıraq taprar yandıra... (Şəhriyar)
C) Həyat, sevincin də, xəzəbin da şirindir...
(B. Vahabzadə)
D) Dedim, qayar, sal əlavə bu səsi... (Şəhriyar)
E) Sevyuyur cığırım, üşüyüb izim,
Budaqda titrəyən yarpaq görünür. (H. Arif)

133. Birində fel və isim, digərində əvəzlik və isim kimi işlənə bilən omonimlərin olduğu misraları müəyyənləşdirin.

1. *Günəş qızır, çimirik*
2. *Hər gün dənizdə, çaydə.*
3. *Bizə mahnı söylənir*
4. *Axan bulaq da, çay da.*

A) 1-ci və 3-cü B) 2-ci və 4-cü C) 1-ci və 2-ci
D) yalnız 4-cü E) yalnız 3-cü

134. Birində fel və isim, digərində əvəzlik və isim kimi işlənə bilən omonim sözlərin olduğu misraları müəyyənləşdirin.

1. *Qıracağam qolumdakı zəncirləri,*
2. *Bizə meydan oxumasın hər yadellı.*
3. *Ana dilim ürəkləri fəth elasin,*
4. *Vətənimdə işlənməyin siz yad dili.*

A) 1-ci və 3-cü B) 2-ci və 4-cü
C) 3-cü və 4-cü D) 1-ci və 2-ci
E) 2-ci və 3-cü

135. Hansı omonimlər eyni nitq hissəsinə aiddir?

A) qatar, kök, qayın B) qoyun, hava, kürək
C) bəstə, şor, kürə D) çat, şəkil, qat
E) tənqid, köç, don

136. Hansı omonimlər eyni nitq hissəsinə aiddir?

A) quru, qazan, ocaq
B) kürək, qırx, mürəkkəb
C) nəticə, əqrəb, qoyun
D) oynaq, dolu, tut
E) qala, bürc, qundaq

137. Sifətlərdən hansıların omonimi isimdir?

1. oynaq 2. yarı 3. dolu
4. quru 5. bəstə

A) 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 1, 2 E) 1, 2, 3

138. Sifətlərdən hansıların omonimi isimdir?
1. əsl 2. sarı 3. buruq
4. tər 5. dar
A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 4
D) 1, 5 E) 3, 4, 5

139. Müxtəlif nitq hissələrinə aid omonimləri müəyyən edin.
1. bar 2. yar 3. buruq 4. sarı 5. ud
6. top 7. çay 8. aşıq 9. göy
A) 1, 3, 6, 7 B) 2, 3, 4, 5, 9 C) 2, 4, 8, 9
D) 2, 3, 5, 8, 9 E) 1, 4, 6, 7, 8

140. Deyilişi və yazılışı eyni olan, lakin omonim olmayan sözləri müəyyənləşdirin.
1. qocalar 2. almadan
3. düşüncə 4. yaradan 5. yazılar
A) 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 5 E) 1, 2, 5

141. Klasteri tamamlayın.

1. peşəkar 2. qazanc
3. hədiyyə 4. bəxşiş
5. gizli 6. rüşvət

142. Klasteri tamamlayın.

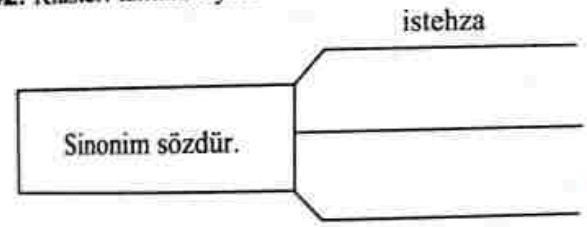

1. kinayə
2. inciklik
3. narazılıq
4. rişxənd
5. ismarış
6. israfçılıq

143. Hansı cümlələrdə omonimliyi olan sözlər verilmişdir?
1. Şaxtanın təsirindən çaylar donmuşdu.
2. Sahibə anasına diqqətlə baxdı.
3. Sahildə yeni binalar ucaldılmışdı.
4. Babası nəvəsinə qəşəng don almışdı.

144. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
1. top 2. inci 3. bal 4. qat 5. qax

145. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
1. bağ 2. yad 3. yar 4. yan 5. yal

146. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
1. yay 2. yaz 3. yol 4. qol 5. uç

147. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
1. tala 2. tağ 3. tək 4. bar 5. tər

148. Omonim kimi işlənə bilər:
1. mürəkkəb 2. uçmaq 3. bulamaq
4. kağız 5. sənəd 6. boya 7. dəniz

149. Omonim kimi işlənə bilər:
1. buz 2. xal 3. bit 4. kağız
5. yarı 6. könül 7. zərf

150. Hansı nümunələrdə omonimliyi olan söz işlədilmişdir?
1. Say əsas nitq hissəsidir.
2. Şəkli yağlı boya ilə çəkilmişdir.
3. Uşağın gözləri dolmuşdu.
4. Palıd ağacı möhkəm olduğu üçün oduncağından mebellərin hazırlanmasında istifadə edilir.
5. Ata-anana hörmət et, əvəzində hörmət qazan.

151. Nümunədə nömrələnmiş sözlərdən hansılar omonimlik xüsusiyyətinə malikdir?

Bahar, bahar gəlmiş, yenə ilk bahar, (1)
Güllər, çiçəklər gülər, quşlar oynar, (2) (3)
Göyün altun saçlı qızı nur saçar ... (4) (5) (H.Cavid)

152. Nümunədə nömrələnmiş sözlərdən hansıları omonim kimi işlətmək olar?

Üfüqdə qan ləkəsi ... (1) (2) (3)
Günəşli göy ətəyi maviyə çalır ... (4) (5)
Yol üstündə may çiçəkləri ... (6) (R.Rza)

153. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
1. nəticə 2. dar 3. bağ 4. an 5. düz

154. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
1. şiş 2. bar 3. qarış
4. çaş 5. əqrəb 6. tağ

155. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissələrinə aiddir?
1. forma 2. buruq 3. ləpə
4. çap 5. hava 6. göy

156. Nümunələrin hansında bir-biri ilə omonim olan sözlər işlənmişdir?
1. *Yerlərə baxıram bağçalı, bağlı,*
Göylərə baxıram qapısı bağlı. (S.Vurğun)
2. *Bu dünya bir dayanacaq,*
Allah bilir, kim nə qədər dayanacaq.
(N.Həsənzadə)
3. *Elxan girdi palçığa,*
Üz-gözünü buladı.
Toplan görüb utandı
Quyruğunu buladı. (T.Elçin)
4. *Aqil o kəsdir ki, yazıb qoya bir əsər,*
Bir iz qoymayanın yerində yellər əsər. (C.Rumi)

157. Hansı nümunələrdə bir-biri ilə omonim olan söz var?
1. *Misraları sətirlərə düzərək*
Düz danışın, düz yazın.
2. *Toxun acdan xəbəri olmaz.*
3. *Əkin başlandı,*
Səpin başlandı.
4. *Xırda, kiçik, balaca –*
Hər nə varsa, tök saca.
5. *Mürəkkəb bir zamanda*
Mürəkkəbdir qələmi yazdıran.

158. Hansı nümunələrdə bir-biri ilə omonim olan söz var?
1. *Al əlinə bir boya,*
Divarları tez boya.
2. *Altı bulaq içərlər,*
Üstü zəmi biçərlər.
3. *Bapbalaca boyu var,*
Dam dolusu toyu var.
4. *Mürəkkəb bir zamanda*
Mürəkkəbdir bu qələmi yazdıran.
5. *Bağa baxarsan, bağ olar,*
Baxmazsan, dağ olar.

159. Hansı omonimlər eyni nitq hissəsinə aiddir?
1. qarı 2. tam 3. boya
4. bar 5. çən

160. Hansı omonimlər müxtəlif nitq hissəsinə aiddir?
1. dil 2. qaynaq 3. oynaq
4. səksən 5. hava

161. Verilmiş nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər semantik baxımdan nə sayılmalıdır?
Ah, mən gündən-günə bu gözəlləşən,
İşıqlı dünyadan necə əl çəkim?
Bu yerlə çarpışan, göylə əlləşən
Dostdan, aşinadan necə əl çəkim? (M. Müşfiq)
1. omonim 2. sinonim
3. məcazi mənalı ifadə 4. antonim
5. çoxmənalı söz 6. termin

162. Bir-biri ilə omonim olan sözlərin işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Bağçadakı çiçəklərin ətri hər tərəfə yayılmışdı. Çiçək dərs əlaçısı idi.
2. Çap hərfləri ilə yazmağa icazə verilmişdi. Kərəm atı sürətlə çapırdı.
3. Diş ağrısına dözmək çətindir. Köhnə darağın dişləri əyilmişdi.
4. Yol yoldaşı olmayınca insanı tanımaq olmur. Vətən yolunda şəhid olmaq şərəfdir.
5. Poçt şöbəsi daşdan tikilmiş ikimərtəbəli binada yerləşirdi. Aramsız yağan yağış çayın daşmasına səbəb oldu.

163. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. eyni nitq hissəsinə aid omonimlər
2. müxtəlif nitq hissəsinə aid omonimlər
a. qitə
b. ov
c. sancaq
d. çən
e. saç

164. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. eyni nitq hissəsinə aid omonimlər
2. müxtəlif nitq hissəsinə aid omonimlər
a. ağrı
b. tütək
c. ləpə
d. böyür
e. kürək

165. Sözlərdə omonimliyin hansı nitq hissələri arasında olması ilə bağlı uyğunluğu müəyyən edin.
1. isim – isim a. ov
2. isim – sifət b. göy
3. isim – feil c. nəticə
d. buruq
e. sarı

166. Sözlərdə omonimliyin hansı nitq hissələri arasında olması ilə bağlı uyğunluğu müəyyən edin.
1. isim – isim a. qax
2. isim – sifət b. dolu
3. isim – feil c. çən
d. mürəkkəb
e. doğru

Frazeoloji birləşmələr

1. Cümlələrdəki frazeoloji birləşmələrin antonimlərinin ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
Gərək küskün olanın könlünü oxşayasan.
İşin həllini kimsə boynuna almalıdır.
Oğlan hələ də ağzına su alıb otururdu.
Dostlarını görəndə kefi açıldı.
1. qanı qaralmaq
2. yaxasını kənara çəkmək
3. xətrinə dəymək
4. dilotu yemək

A) 3, 4, 2, 1 B) 3, 2, 4, 1 C) 1, 4, 3, 2
D) 1, 2, 3, 4 E) 2, 3, 1, 4

2. Frazeoloji birləşməni müəyyən edin.
A) məşğul olmaq B) göz yetirmək
C) yerbəyer etmək D) məşq etmək
E) iştirak etmək

3. "*Dilotu yemək*" frazeoloji birləşməsinin antonimi hansıdır?
A) dil-boğaza qoymamaq
B) dil tökmək C) dilə-ağıza düşmək
D) ağzına su alıb oturmaq E) dilə gəlmək

4. Frazeoloji birləşmələrdən ibarət olan cərgəni müəyyənləşdirin.
A) təhsil almaq, sahilə çıxmaq, yola düşmək
B) dilə gəlmək, həll etmək, yaxşı olmaq
C) hərəkət etmək, əlindən almaq, qanı qaralmaq
D) yola getmək, aman vermək, əldən düşmək
E) qulaq asmaq, su gətirmək, dilə düşmək

5. Frazeoloji birləşmələrdən biri omonim kimi işlənə bilər:
A) Acığı gəlmək B) Üz vermək
C) İştahası kəsilmək D) Ağzına su almaq
E) Xoşu gəlmək

6. Hansı cərgələrdə sinonim frazeoloji birləşmələr verilmişdir?
1. adı dildən-dilə düşmək, ağızdan-ağıza gəzmək
2. könlündən keçmək, ürəyi istəmək
3. başa düşmək, baş çəkmək
4. özündən çıxmaq, hirsi başına vurmaq
5. get-gələ salmaq, xəcalət çəkmək

A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 4 E) 1, 4, 5

7. Frazeoloji birləşməni müəyyən edin.
A) ağacı kəsmək B) işdən çıxmaq
C) gedə bilmək D) sözün hikməti
E) başdan çıxarmaq

8. "*Köksünü ötürmək*" frazeoloji birləşməsinin sinonimi hansıdır?
A) ürəyini boşaltmaq B) yola salmaq
C) ah çəkmək D) ürəyindən keçmək
E) qəlbini oxşamaq

9. Frazeoloji sinonimlər olan cərgəni müəyyən edin.
A) gözə gəlmək – başa gəlmək
B) haldan düşmək – nəfəsi kəsilmək
C) əldən düşmək – gözdən düşmək
D) ürəyi düşmək – gözü düşmək
E) bel bağlamaq – boynundan atmaq

10. "*Ağız büzmək*" frazeoloji birləşməsinin antonimini müəyyən edin
A) ürəyi ağzına gəlmək B) ağzını aramaq
C) ağız açmaq D) xoşuna gəlmək
E) ağzı açıla qalmaq

11. "*Çaşıb qalmaq*" ifadəsi hansı frazeoloji birləşmə ilə əvəz edilə bilər?
A) başı daşdan daşa dəymək
B) hirsi başına vurmaq
C) yaxasını kənara çəkmək
D) əldən düşmək
E) kələfin ucunu itirmək

12. Hansında frazeoloji sinonimlər verilmişdir?
A) yuxusu gəlmək – yazığı gəlmək
B) vəcdə gəlmək – şövqə gəlmək
C) canına üşütmə düşmək – işə düşmək
D) zəhləsi getmək – yola getmək
E) həsrət qoymaq – mat qoymaq

13. "*Canını oda yaxmaq*" frazeoloji birləşməsinin sinonimi:
A) dəridən-qabıqdan çıxmaq
B) canına yağ kimi yayılmaq
C) burnunun ucu göynəmək
D) mənəm-mənəm demək
E) gözünün odunu almaq

14. "*Ağız açmaq*" frazeoloji birləşməsinə hansı məna uyğun gəlir?
A) danışmaq B) arzu etmək
C) xahiş etmək D) dil-dil ötmək
E) yalvarmaq

15. "*Aman verməmək*" frazeoloji birləşməsinin antonimi hansıdır?
A) mərhəmət göstərmək B) can atmaq
C) həyat vermək D) ayaq basmaq
E) qan uddurmaq

16. "*Əldən düşmək*" frazeoloji birləşməsinin sinonimi hansıdır?
A) dildən-dilə düşmək B) ələ salmaq
C) ayağa qalxmaq D) əl vermək
E) nəfəsi kəsilmək

17. "*Qəlbinə dəymək*" frazeoloji birləşməsinin antonimini müəyyən edin.
A) könlünü almaq B) könül vermək
C) qəlbindən keçmək D) könül bağlamaq
E) ürəyinə yatmaq

18. Cümlələrin birində frazeoloji birləşmə işlənmişdir:
A) İsti yay günlərində hamı dəniz kənarına çıxır.
B) Həmid qazancdan əlini üzmüşdü.
C) Şuşadan Turşsuya gedən yol çox mənzərəlidir.
D) O, gözəl, girdəsifət, gənc bir qız idi.
E) Rüstəmin ən böyük arzusu ali məktəbə daxil olmaqdır.

19. Cümlələrin birində frazeoloji birləşmə işlənmişdir:
A) Qılıncı var gücü ilə düşmənin başına endirdi.
B) Soyuqdan burnunun ucu göynəyirdi.
C) Ehtiyatsızlıqdan çanta əlindən yerə düşdü.
D) Təzə lüğətdən üç yeni söz götürmək lazım idi.
E) Bu xəbəri eşidəndə Nəriman cin atına mindi.

20. *Başından tüstü çıxmaq* frazeoloji birləşməsinə hansı məna uyğun gəlir?
A) yanıb-yaxılmaq
B) yalvarıb-yaxarmaq
C) əldən-ayaqdan getmək
D) nəfəsi kəsilmək
E) dil-dil ötmək

21. Frazeoloji birləşmələrdən biri "*aldatmaq*" mənasına uyğundur:
A) baş aparmaq
B) ələ salmaq
C) qaşqabaq sallamaq
D) gözə kül üfürmək
E) gözü su içməmək

22. Frazeoloji birləşmələrdən biri "*sevinmək*" mənasına uyğundur:
A) dilotu yemək
B) dildən-dilə düşmək
C) könülləri fəth etmək
D) könlündən keçmək
E) qanad açıb uçmaq

23. Frazeoloji birləşmələrdən biri "*mürgüləmək*" mənasına uyğundur:
A) gözə kül üfürmək
B) gözünün acısını almaq
C) gözü yol çəkmək
D) gözü kəlləsinə çıxmaq
E) gözünün suyunu axıtmaq

24. Frazeoloji birləşmələrdən birinin sinonimi düzgün ***verilməmişdir***:
A) ürəyini qırmaq – ürəyi düşmək
B) ağzına su almaq – ağzını qıfıllamaq
C) gözü ayağının altını görməmək – göylə getmək
D) qılığına girmək – qəlbinə yol tapmaq
E) dil-dil ötmək – dilotu yemək

25. Frazeoloji birləşmələrdən birinin sinonimi düzgün verilmişdir:
A) yadına düşmək – üz ağartmaq
B) yola düşmək – əl-ayağa düşmək
C) qəlbinə yol tapmaq – ürəyini ələ almaq
D) ürəyi istəmək – ürək qızdırmaq
E) dünyadan dördəlli yapışmaq – hər şeydən əlini üzmək

26. Hansı cərgələr sinonim frazeoloji birləşmələrdən ibarətdir?
1. dəridən-qabıqdan çıxmaq, gecəsini gündüzünə qatmaq
2. ağlına batmaq, tədbir tökmək
3. dilə gəlmək, başa gəlmək
4. əldən-ayaqdan düşmək, nəfəsi kəsilmək
5. ələ almaq, canına yayılmaq
6. qulaq asmaq, ağzına su alıb oturmaq

A) 3, 4, 5
B) 1, 2, 6
C) 1, 4
D) 3, 5, 6
E) 2, 6

27. Cümlələrdən birinin xəbəri frazeoloji birləşmə ilə ifadə ***edilməmişdir***:
A) Polad dayaqlar üzərində körpülər qurulduq.
B) Usta Ramazan gözə dəymirdi.
C) Bu mahnılarda onun ürəyinin kədəri dilə gəlirdi.
D) Qayığın gənc kapitanı hərdən ətrafa nəzər salırdı.
E) Mürsəl camaatın arxasında gözdən itdi.

28. Hansı cümlələrdə frazeoloji birləşmələr antonimlik təşkil edir?
1. Hasan paşanın bu tədbiri xotkarın xoşuna gəldi.
2. Birdən-birə qopan gurultudan Mələk dəhşətə gəldi.
3. Taclı qəlbində doğan həyəcandan vəcdə gəldi.
4. Beş min qızılbaş hərəkətə gəldi.
5. Eldarın bu etinasızlığı İbrahim xanın acığına gəldi.

A) 1, 3
B) 2, 4
C) 4, 5
D) 1, 5
E) 1, 2

29. "*Əsəbiləşmək*" sözünün frazeoloji birləşmə ilə ifadə olunmuş sinonimləri hansı sıradadır?
A) ağzına çullu dovşan sığmamaq, gözü düşmək, gözdən düşmək
B) ürəyi istəmək, könlündən keçmək, ürəyi getmək
C) hirslənmək, qəzəblənmək, hirsi başına vurmaq
D) dəridən-qabıqdan çıxmaq, canını oda yaxmaq, dərdə düşmək
E) cin atına minmək, özündən çıxmaq, zəncir çeynəmək

30. Bir frazeoloji birləşmənin həm özü, həm də onun sinonimi və antonimi hansı sıradadır?
A) cana doymaq; boğaza yığılmaq; ləzzət almaq
B) boğaza yığılmaq; təngə gəlmək; cana doymaq
C) təngə gəlmək; cana doymaq; can vermək
D) baş sındırmaq; ölçüb-biçmək; düşünüb-daşınmaq
E) can almaq; öldürmək; diriltmək

31. Bir frazeoloji birləşmənin həm özü, həm də onun sinonimi və antonimi hansı sıradadır?
A) söz vermək; vəd vermək; yola vermək
B) burnunu sallamaq; qaş-qabağı yer süpürmək; sevinmək
C) çiçəyi çırtlamaq; kefi açılmaq; qəm dəryasına batmaq
D) zəhləsi getmək; acığı gəlmək; gözə gəlmək
E) cana gəlmək; can vermək; yola düşmək

32. Frazeoloji birləşmələrlə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) "*Qəlbinə dəymək*" və "*könlünü almaq*" frazeoloji birləşmələri antonimdir.
B) "*Könlünə yatmaq*" və "*xoşuna gəlmək*" frazeoloji birləşmələri sinonimdir.
C) "*Duman çəkildi*", "*yağış kəsdi*" ifadələri frazeoloji birləşmədir.
D) "*Dərdə düşmək*" yalnız sabit, "*yola düşmək*" həm sabit, həm də sərbəst birləşmə kimi işlənə bilər.
E) "*Əl etmək*", "*anadan olmaq*" ifadələri frazeoloji birləşmə deyil.

33. Frazeoloji birləşmələrlə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
A) "*Qaş-qabağı yer süpürmək*" və "*bikef olmaq*" sinonim frazeoloji birləşmələrdir.
B) "*Könlünə toxunmaq*" və "*qəlbinə dəymək*" sinonim frazeoloji birləşmələrdir.
C) "*Dərdə düşmək*" və "*çiçəyi çırtlamaq*" antonim frazeoloji birləşmələrdir.
D) "*Anadan olmaq*" və "*doğulmaq*" frazeoloji sinonim sayıla bilməz.
E) "*Günəş doğdu*" və "*gün batdı*" ifadələri frazeoloji birləşmələr deyil.

34. Frazeoloji birləşmələrlə bağlı ***səhv*** fikirdir:
A) Bütövlükdə cümlənin bir üzvü olur.
B) Tərəfləri birlikdə bir leksik məna ifadə edir.
C) Belə birləşmələrin tərkibindəki sözlər öz həqiqi mənalarını itirib, məcazi mənada işlənir.
D) Tərəflərinə ayrı-ayrılıqda sual verilir.
E) Nitqdə xüsusi ifadəlilik, məcazlıq yaradır.

35. Frazeoloji birləşmələrlə bağlı ***səhv*** fikirdir:
A) Formaca dəyişmir.
B) Yalnız məcazi məna ifadə edir.
C) Belə birləşmələrin tərkibindəki sözlər öz həqiqi mənalarını itirib, məcazi mənada işlənir.
D) Əsas və asılı tərəfi olmur.
E) Nitqdə xüsusi məcazlıq, ifadəlilik yaradır.

36. Biri omonim frazeoloji birləşmə hesab oluna ***bilməz:***
A) ürəyi yanmaq
B) can vermək
C) başa vurmaq
D) dilotu yemək
E) üz vermək

37. Bəndlərdən birində omonimliyi olan frazeoloji birləşmə işlənmişdir:
A) Rejissorun Oqtayı gözü götürmür, gəlib ona rəqib olacağından qorxur. (C.Cabbarlı)
B) Bəs sən niyə belə əl-ayağa düşmüsən? (İ.Əfəndiyev)
C) Vurdu başa öz ömrünü min qəmdə Nizami. (S.Rüstəm)
D) Vahid uşağı yanına alıb oynadır, dilə tutub yatırtmaq istəyirdi. (M.Cəlal)
E) Azca keçməmiş iki atlının ayaq səsi küçədən Gülnazın qulağına dəydi. (M.İbrahimov)

38. "*Dəridən-qabıqdan çıxmaq*" ifadəsinin leksik mənası ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Tərkibindəki sözlər məcazi məna daşıyır.
B) Frazeoloji birləşmədir.
C) "*Özündən çıxmaq*" ifadəsi ilə sinonimdir.
D) "*Çox çalışmaq*" mənasındadır.
E) Frazeoloji antonimi "*əlini ağdan qaraya vurmamaq*"dır.

39. "*Can deyib, can eşitmək*" ifadəsinin leksik mənası ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) "*Mehriban olmaq*" mənasındadır.
B) Frazeoloji birləşmədir.
C) Tərkibindəki sözlər məcazi məna daşıyır.
D) Frazeoloji antonimi "*kölgəsini qılınclamaq*"dır.
E) "*Xoşa gəlmək*" ifadəsi ilə sinonimdir.

40. Tərkibində omonimliyi olan sabit söz birləşməsi işlənmiş cümlələri göstərin.
1. Qılınclar, nizələr keçdi döşündən,
Cəllada can verdi dilində "Vətən!". (S.Vurğun)
2. Mən iki gündür Novruz bəyə söz vermişəm,
onlara qonaq gedəcəyəm. (C. Cabbarlı)
3. Al, yaşıl geyinib durma qarşımda,
Yayın bəd nəzərdən, göz dəyər sana. (Qurbani)
4. Sarvan dəqiq cavab vermir, dilini sürüyürdü.
5. Üz vermə nadana, sirr vermə pisə,
Axır qəlbin ya inciyə, ya küsə. (Xəstə Qasım)

A) 1, 4, 5
B) 2, 4
C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 5
E) 1, 3

41. Bir-birinin sinonimi olan frazeoloji birləşmələrdir:
1. cana doymaq
2. can almaq
3. can vermək
4. boğaza yığılmaq
5. can qoymaq
6. təngə gəlmək

42. Bir-birinin sinonimi olan frazeoloji birləşmələrdir:
1. cin atına minmək
2. zəncir çeynəmək
3. can qoymaq
4. boğaza yığılmaq
5. boynundan atmaq
6. özündən çıxmaq

43. Hansı nümunələrdə frazeoloji birləşmələr cümlənin baş üzvləri yerində işlənib?
1. Gözünün acısını almaq onun adəti idi.
2. O, rəisin otağından çıxanda qaşqabağı yer süpürürdü.
3. Ağlım kəsməyən işləri etmərəm.
4. Qatarın yola düşməsinə az qalmışdı.
5. Özündən çıxmaq sənə yaraşmaz.

44. Cümlələrdəki frazeoloji birləşmələrin antonimlərinin ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
İncidəndə gərək könlünü almağı da bacarasan.
Bunlara yiyə durmaq hər adamın işi deyil.
İşin ağırlığını görən kimi yaxasını kənara çəkdi.
İşin həll olunduğunu görəndə kefi duruldu.
1. qanı qaralmaq
2. boynundan atmaq
3. xətrinə dəymək
4. boynuna götürmək

Söz yaradıcılığı

Sözün tərkibi: kök və şəkilçi

1. "*Qır*" feili bu sözlərdən birinin köküdür:
A) qırmızı B) qırçılıq C) qırpım
D) qırçı E) qırğın

2. Kök və şəkilçilərə düzgün ayrılmış sözü müəyyən edin.
A) dəy-iş-kən-lik B) əl-van-lıq
C) döy-üş-kən-lik D) gös-tər-il-miş
E) çal-ış-ma-lar-ın

3. "*Gözəlliklərdəndir*" sözünün kökü hansıdır?
A) gözəl B) göz C) gözəllik
D) gözəlliklər E) gözəlliklərdən

4. Hansı bənddəki sözlərə ön şəkilçi artırmaq ***olmaz***?
A) mümkün, normal, layiq B) savad, razı, xəbər
C) məzə, mərd, xoş D) su, torpaq, hava
E) münasib, həya, rahat

5. Hansı bənddəki sözlərdə iki leksik şəkilçi vardır?
A) bağçada, əkinçilik, çalışqanların
B) qumsallıq, sənətkarın, bağçılıqdan
C) yoldaşda, kitabxana, sürətli
D) qəhrəmanlıq, gülçülük, ovlaqda
E) döyüşkən, kitabxanaçı, güldandakı

6. Hansı bənddəki sözlərin hər birində iki leksik şəkilçi işlənib?
A) bacardığı, vəziyyətinə, yaşadılar
B) qarşıladı, bilmirdi, saxladı
C) əkinçilər, böyüklük, duzsuzluqdan
D) göndərdiyi, yazılı, hirslənmək
E) tərifləyir, vəfasız, görəndə

7. "*Fərqləndirilmişdir*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

8. "*Baxımsızlıqdan*" sözünün tərkibinə görə düzgün sxemini müəyyən edin.
A) ⊓∧∧⌒⌒ B) ⊓∧∧⌒
C) ⊓∧∧∧⌒ D) ⊓∧⌒⌒⌒
E) ⊓∧∧∧

"*Narahatlığımız*" sözünün tərkibində işlənib:
A) 1 leksik şəkilçi, kök, 1 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
B) 1 leksik şəkilçi, kök, 2 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) 1 leksik şəkilçi, kök, 1 leksik şəkilçi, 2 qrammatik şəkilçi

10. "*Dözümsüzlüyümüz*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

11. "*Aydınlaşdırdıq*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

12. "*Geyindirilmişdir*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

13. "*Güldandakılar*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

14. "*Sınıqçılarımız*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik şəkilçi

15. "*Narazılıq*" sözünün tərkibində ardıcıllıqla işlənib:
A) 1 leksik şəkilçi, kök, 2 qrammatik şəkilçi
B) 1 leksik şəkilçi, kök, 1 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
C) 1 leksik şəkilçi, kök, 1 qrammatik şəkilçi
D) 1 leksik şəkilçi, kök, 1 leksik şəkilçi
E) kök, 1 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi

16. "*Qabaqlayıcı tədbirlər*" söz birləşməsində asılı sözün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik şəkilçi

17. "*Yüksəklikdəyik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

18. "*Güləşdik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik şəkilçi, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik şəkilçi, 2 qrammatik şəkilçi

19. "*Açıqcasına*" zərfinin tərkibinə görə düzgün sxemini müəyyən edin:
A) ⊓∧⌒ B) ⊓∧ C) ⊓∧∧⌒⌒
D) ⊓∧∧ E) ⊓∧∧∧⌒

20. "*Bivəfalıqdan*" sözünün tərkibində ardıcıllıqla işlənib:
A) kök, 2 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
B) leksik şəkilçi, kök, leksik şəkilçi, 2 qrammatik şəkilçi
C) 1 leksik şəkilçi, kök, 1 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
D) leksik şəkilçi, kök, 2 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi

21. ∧⊓∧ sxeminə uyğun sözü müəyyən edin.
A) mərdliklə B) bivəfalıqdan C) baməzə
D) nainsaflıq E) ovçuluq

22. "*Baxışlarımızdan*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 qrammatik şəkilçi

23. ⊓∧∧⌒ sxeminə uyğun sözü müəyyən edin.
A) maraqlandıq B) ayaqlandı
C) qanadlandılar D) buxarlandı E) hallandı

24. "*Zərərsizləşdirdik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

25. "*Evimizdəkilər*" sözünün tərkibinə görə düzgün sxemini müəyyən edin:
A) ⊓⌒⌒⌒ B) ⊓∧∧∧
C) ⊓∧⌒⌒ D) ⊓⌒∧⌒
E) ⊓∧∧⌒

26. "*Vətəndaşlığımızın*" sözünün tərkibində ardıcıllıqla işlənib:
A) kök, 1 leksik şəkilçi, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik şəkilçi, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 qrammatik şəkilçi, 2 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik şəkilçi, 2 qrammatik şəkilçi

27. "*Boyaqçılar*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

28. "*Müstəqilliyimizdən*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

29. "*Sənətkarlarımızdan*" sözünün tərkibində işlənib:
A) 1 leksik şəkilçi, kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 qrammatik şəkilçi

30. "*Gözlədim*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 qrammatik, 1 leksik şəkilçi
E) kök, 1 qrammatik, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

31. "*Güləşçilərin*" sözünün tərkibinə görə düzgün sxemini müəyyən edin:
A) ⊓∧∧⌒
B) ⊓∧⌒⌒
C) ⊓∧∧∧
D) ⊓∧⌒
E) ⊓⌒⌒⌒

32. "*Ruhlanmışdır*" sözünün tərkibində ardıcıllıqla işlənib:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 leksik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 qrammatik, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

33. "*Yataqxanadayıq*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

34. "*Dincəlmişsiniz*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

35. "*Qoruyucular*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik şəkilçi

36. "*Böyüklərimizdən*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

37. ⌐^^^^⌒ sxeminə uyğun olan sözü müəyyən edin.
A) mədəniyyətimiz
B) mərhəmətliyik
C) yoldaşlarımız
D) bağlanışdır
E) müstəqillikdən

38. "*Maraqlandıracaqsan*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 qrammatik şəkilçi

39. "*Bildirilmişdir*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

40. "*Yaşatmaq*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik şəkilçi

41. Kökü baxımından biri digərlərindən fərqlənir:
A) aylıqca
B) bələk
C) düşünca
D) gödəkcə
E) böyük

42. Kökü baxımından biri digərlərindən fərqlənir:
A) bostançılıq
B) salamlaşmaq
C) dənizçilik
D) ağardıcı
E) nəcabətli

43. "*Yollanmışdır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

44. "*Cilovlanacaqdır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

45. "*Yondırılacaqdır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

46. "*Bezdirmişdir*" sözünün kökü hansı nitq hissəsinə aiddir?
A) say
B) isim
C) sifət
D) zərf
E) fel

47. "*Azğınlaşmışdır*" sözünün kökü hansı nitq hissəsinə aiddir?
A) isim
B) say
C) zərf
D) fel
E) sifət

48. Kök və qrammatik şəkilçidən ibarət olan sözü müəyyən edin.
A) bağlanıb
B) yarışıb
C) görüşər
D) gözləyir
E) işləyir

49. Kök və qrammatik şəkilçidən ibarət olan sözü müəyyən edin.
A) yağladı
B) alışdı
C) ötüşər
D) ağardı
E) qaralacaq

50. "*Bağçadakılardan*" sözünün tərkibində işlə
A) kök, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 qrammatik şəkilçi

51. "*Qurğudakılardan*" sözünün tərkibinə görə
sxemini müəyyən edin:
A) ⌐^^⌒
B) ⌐^^⌒
C) ⌐^^⌒⌒
D) ⌐^^⌒
E) ⌐^^^⌒

52. Nümunədəki "*arzular*" sözlərinin tərkibində işlən
Can evinə sığışmayan arzular
Bu dünyada yalnız xəmi arzular. (S.Vurğun)
A) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi; kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 qrammatik şəkilçi; kök, 2 leksik şəkilçi
C) kök, 1 qrammatik şəkilçi; kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi; kök, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 qrammatik şəkilçi; kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

53. Nümunədəki "*gələcək*" sözlərinin tərkibində işlənib:
Bizim gələcək yaxşı gələcək. (F. Qoca)
A) kök, 2 leksik şəkilçi; kök, 2 leksik şəkilçi
B) kök, 1 qrammatik şəkilçi; kök, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik şəkilçi; kök, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi; kök, 2 leksik şəkilçi
E) kök, 2 qrammatik şəkilçi; kök, 1 leksik

54. "*Sürücülərdən*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

55. "*Yırtıcılardan*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 1 qrammatik, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 qrammatik, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 qrammatik, 1 leksik şəkilçi

56. "*Dayaqsızdır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 leksik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

57. ⌐∧∧⌒ sxeminə uyğun olan sözü müəyyən edin.
A) ürəkləndi B) səsləndi C) həvəsləndi
D) fərəhləndi E) yoxlandı

58. ⌐∧∧⌒ sxeminə uyğun olan sözü müəyyən edin.
A) dilləndi B) qanadlandı C) əyləndi
D) fərəhləndi E) yollandı

59. "*Gözləmirik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 4 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

60. "*Qazancımızdandır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

61. "*Yaşıllaşdırılmışdır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

62. "*İşlədilmişdir*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

63. "*Çöküntülərdir*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

64. "*Qırıntılardır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

65. "*Ucaldarıq*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 4 qrammatik şəkilçi

66. "*Təklənmişik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 4 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

67. "*Gözlədik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

68. "*Dərinlikdədir*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 qrammatik şəkilçi

69. "*Qəhərlənmişdir*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 qrammatik şəkilçi

70. "*Talanmışdır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

71. "*Unutqanlığımızdandır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

72. "*Yüksəlişimizdə*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

73. "*Böyüdüldü*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

74. "*Bağlantıdan*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 leksik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

75. Hansı sözlər tərkibinə görə eynidir?
1. işlədir 2. xeyirlidir 3. ağarır
4. sevdirir 5. hallandırmışıq 6. naxışdır
A) 1, 2, 5 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 6
D) 2, 3, 4 E) 3, 5, 6

76. Hansı sözlər tərkibinə görə eynidir?
1. yaxşılaşır 2. soyudur
3. dolaşdırır 4. ucuzlaşdırırıq
5. birləşdirmirik 6. düşündürür
A) 3, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 4, 5 E) 1, 2, 6

77. ⌐∧⌒⌒ sxeminə uyğun olan sözü müəyyən edin.
A) çökəklikdən B) göyərir C) qırıcılar
D) barışdırdı E) zəngləşdik

78. ⌐∧⌒⌒ sxeminə uyğun olan sözü müəyyən edin.
A) döşəkçədə B) vidalaşdıq C) gəmiricilər
D) düşündürdü E) bozarır

79. Hansı cərgədə hər iki antonim söz tərkibinə görə ⌐∧ sxeminə uyğundur?
A) ağlağan – güləyən B) göyçək – çirkin
C) sağlam – xəstə D) aciz – bacarıqlı
E) tərəqqi – tənəzzül

80. "*İşlətdik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 qrammatik
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 3 qrammatik
D) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
E) kök, 1 leksik, 1 qrammatik

81. "*Gözləmirik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 3 leksik
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik

82. "*Möhkəmləndirdik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 1 qrammatik
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik
D) kök, 3 qrammatik
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik

83. "*Bildirkilərdən*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 qrammatik
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 3 leksik, 1 qrammatik
D) kök, 1 leksik, 2 qrammatik
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik

84. Hansı söz birləşməsinin asılı tərəfi ⌐∧∧ sxeminə uyğundur?
A) kömürçülükdən qazanmaq
B) sənətkarlıq nümunəsi C) narahat ürəklər
D) dağıntı zamanı E) yoxsulluqdan bezar

85. Hansı söz birləşməsinin asılı tərəfi tərəfi ⌐∧∧ sxeminə uyğundur?
A) həyətimizdəki ağaclar
B) qonşuluğumuzda yaşayanlar
C) orta yüzilliklər
D) gözlükdəki ləkələr
E) qardaşlıq məzarı

86. "*Dəyişdirilmədi*" sözünün tərkibinə görə düzgün sxemini müəyyən edin.
A) ⌐∧∧⌒ B) ⌐∧⌒⌒
C) ⌐∧∧∧⌒⌒ D) ⌐∧∧⌒⌒
E) ⌐∧∧∧⌒

87. "*Azaldılmışdır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
B) kök, 2 leksik, 3 qrammatik
C) kök, 3 leksik, 2 qrammatik
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik

88. "*Kütləviləşdirən*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 leksik
B) kök, 3 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik
D) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
E) kök, 3 leksik, 1 qrammatik

89. ⌐∧∧⌒ sxeminə uyğun olan söz hansıdır?
A) dostluğumuz B) döyüşkənlik
C) üzümçülükdən D) yazdırmaq
E) məktəbdəki

90. "*Çökəklikdən*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 qrammatik
B) kök, 1 leksik, 1 qrammatik
C) kök, 2 qrammatik
D) kök, 3 leksik, 1 qrammatik
E) kök, 2 leksik, 1 qrammatik

91. "*Tanışlığımızdan*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

92. "*Kəşfiyyatçılardan*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

93. "*Namərdcəsinə*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) 1 leksik, kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) 1 leksik, kök, 1 leksik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) 1 leksik, kök, 2 qrammatik şəkilçi

94. Verilmiş sözlərdən biri həm ⌐∧∧⌒, həm də ⌐∧∧⌒⌒ sxeminə uyğun gələ bilər:
A) yazılanda B) döşəkçəni C) yorğunluq
D) görüşdüm E) elmilik

95. "*Tapşırıqların*" sözünün tərkibinə görə düzgün sxemini müəyyən edin:
A) ⌐∧⌒⌒
B) ⌐∧∧⌒
C) ⌐∧∧⌒⌒
D) ⌐⌒⌒
E) ⌐∧∧∧⌒⌒

96. "*Yazılmamışsınız*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 3 qrammatik
B) kök, 3 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik
D) kök, 1 leksik, 4 qrammatik
E) kök, 3 leksik, 1 qrammatik

97. "*Yorulmurlar*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 2 leksik, 1 qrammatik
D) kök, 1 leksik, 2 qrammatik
E) kök, 3 qrammatik

98. "*Gecikdirmirik*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 3 qrammatik
B) kök, 3 leksik, 1 qrammatik
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
D) kök, 1 leksik, 2 qrammatik
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik

99. "*Danışdırmaram*" sözü tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
B) kök, 2 leksik, 3 qrammatik
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik
D) kök, 1 leksik, 4 qrammatik
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik

100. "*Qovuşdurduq*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 qrammatik
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 1 leksik, 1 qrammatik
D) kök, 3 qrammatik
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik

101. ⌐∧∧⌒ sxeminə uyğun gələn sözü müəyyən edin.
A) hallandı B) həvəsləndik C) fərəhləndilər
D) ürəkləndi E) təmizləndi

102. "*Ayaqlanıbdır*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 3 leksik, 2 qrammatik
D) kök, 2 qrammatik
E) kök, 3 qrammatik

103. "*Soyğunçuluqdan*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 2 leksik, 1 qrammatik
B) kök, 3 leksik, 1 qrammatik
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik
D) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
E) kök, 4 qrammatik

104. Kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçili sözü müəyyən edin.
A) dinləyicilərimiz B) sevinəcəklər
C) tikintidəyik D) üzümlükdədir
E) istəklilərimiz

105. Sözlərdən birinin tərkibində ***səhvə*** yol verilmişdir:
A) yerləşdirildi – kök, 4 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) yandırdıq – kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) örtüyünü – kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) şəffaflaşır – kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) toplaşmalıyıq – kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

106. "*Dəyişdirmərik*" sözünün tərkibini müəyyənləşdirin:
A) ⌐∧⌒⌒
B) ⌐∧⌒⌒⌒
C) ⌐∧∧⌒⌒
D) ⌐⌒⌒⌒
E) ⌐⌒⌒⌒⌒

107. "*Alınmır*" sözünün tərkibi:
A) kök, 3 qrammatik
B) kök, 2 leksik, 1 qrammatik
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik
E) kök, 2 qrammatik

108. Kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi tərkibinə uyğun gələn sözü müəyyən edin.
A) gözləyirsiniz B) inadcılsınız C) işlədik
D) bağçadayıq E) davakardırlar

109. Hansı söz tərkibinə görə kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçilidir?
A) gözəllikdən B) yoldaşlara C) çoxdankıdır
D) dağıntılar E) qaldırıcılar

110. Kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi tərkibinə uyğun gələn sözü müəyyən edin.
A) ağıllanacaqdır B) vidalaşdıq
C) halallaşırıq D) ağırlaşmışdır
E) hazırlanmışdır

111. "*Yəhərlənmişdir*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

112. "*Baxmıram*" sözünün tərkibində işlənib:
A) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 qrammatik şəkilçi

113. Hansı söz kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçili tərkibə uyğundur?
A) həvəskarlar B) dilləndilər
C) heyvandarlıqda D) üzümçülər
E) hazırladım

114. "*Unutqanlığımızdan*" sözünün tərkibi:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 3 leksik şəkilçi

115. "*Çalışarsınız*" sözünün tərkibinə uyğundur:
A) kök, 2 qrammatik, 1 leksik şəkilçi
B) kök, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 qrammatik şəkilçi

116. "*Başladıq*" sözünün tərkibi ibarətdir:
A) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən
B) kök, 3 qrammatik şəkilçidən
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
D) kök, 1 qrammatik, 1 leksik şəkilçidən
E) kök, 1 qrammatik, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən

117. Kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən ibarət düzəltmə ismi müəyyən edin.
A) vətəndaşlıq B) seçkilərdə C) yorğunluq
D) gülüstanın E) tələbələrdən

118. "*Dağılışdıq*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

119. "*Göyərtilərdən*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 qrammatik şəkilçi şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) 1 leksik, kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

120. Hansı sözün tərkibi düzgün ***verilməyib***?
A) gəmiricilər – kök, 1 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
B) tapşırıqlar – kök, 1 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
C) təmizləyici – kök, 2 leksik şəkilçi
D) çəkilişdə – kök, 1 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
E) yağıntılı – kök, 2 leksik şəkilçi

121. "*Oxşarlıqlar*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

122. "*Bitişdirmişdir*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

123. "*Qaldırıcılardan*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

124. "*Əsəbiləşdirdin*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

125. Kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi tərkibinə uyğun gələn mücərrəd mənalı düzəltmə ismi müəyyən edin.
A) süpürgəçi B) vəfasızlıqdır
C) gözəllikdən D) könüllülərin E) biçinçilər

126. "*Çavdarlıklardan*" sözünün tərkibi ibarətdir:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
B) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
D) kök, 1 qrammatik, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
E) kök, 2 qrammatik şəkilçidən

127. "*Sınaqçılarımız*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

128. "*Qocalmazsan*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

129. "*Dinləmirəm*" sözünün tərkibini müəyyən edin:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi, 1 leksik şəkilçi
E) kök, 2 qrammatik şəkilçi

130. Kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi tərkibi hansı sözə uyğundur?
A) işlədik B) yaralılar C) könüllülük
D) baxıldı E) məktəblilər

131. Kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi tərkibi hansı sözə uyğundur?
A) coğrafiyaçılar B) könüllülük
C) döyüşçülər D) meşələrdə
E) soyuqlamışam

132. Kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi tərkibi hansı sözə uyğundur?
A) üzgüçülərimiz B) üzümçülərdir
C) qardaşlığımız D) əməkdaşlıqdan
E) əkinçiləri

133. "*Ucalmışsınız*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi, 1 leksik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

134. ⌐∧∧⌒⌒ sxeminə uyğun söz hansıdır?
A) döşəkçədədir
B) balıqçılarımızda
C) kitabxanadadır
D) dinləyicilərimiz
E) danışıqlarımız

135. "*Salamlaşırıq*" sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

136. Hansı sözlər *kök, 2 leksik, 2 qrammatik* şəkilçidən ibarətdir?
1. istəklilərimiz 2. könlümdəkilər
3. baramaçılardan 4. sönükləşmişdir
5. soyuqlamışdır 6. birinciliyin
7. oyunçuların
A) 2, 3, 5, 7 B) 2, 4, 5, 7 C) 1, 2, 3, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 5, 6

137. Sözlərdən hansının tərkibində *səhvə* yol verilmişdir?
A) rastlaşırıq – kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) gəlməyəcək – kök, 2 qrammatik şəkilçi
C) baxışlarımdan – kök, 3 qrammatik şəkilçi
D) maldarlıqda – kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) birincilik – kök, 2 leksik şəkilçi

138. Hansı cərgədəki sözlərin tərkibində iki leksik şəkilçi vardır?
A) tərifləyir, vəfasız, istəkli
B) göndərdiyi, hirslənmək, cavabdehlik
C) qarşıladı, bilmirdi, salamlaşmaq
D) bacardığı, yaşadılar, alovlanmaq
E) biçinçilər, soyuqluq, tanışlıq

139. Kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən ibarət olan sözü müəyyən edin.
A) yeğləncəklərimiz B) vəfasızlıqdandır
C) istəklilərimiz D) ayaqlandıq
E) boşaldıldı

140. Kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən ibarət olan sözü müəyyən edin.
A) gərginləşmişdir
B) göyərdilmişdir
C) yaralanıbdırsa
D) yenilikçilərdəndir
E) alışmamışsınız

141. Kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən ibarət olan sözü müəyyən edin.
A) ələkçilərin B) əsəbiləşdirdi
C) vidalaşmışdırlar D) buxarlandırıldı
E) hallanmışdı

142. Kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən ibarət olan sözü müəyyən edin.
A) tikintidəyik
B) qaçırtdırmışlar
C) gözlətdik
D) oxuduqlarımızdan
E) dinləyicilərimiz

143. Hansı söz birləşməsinin asılı tərəfi ⌐^^ sxeminə uyğundur?
A) işsizlikdən bezmək
B) dağıntı zamanı
C) barışdırıcı söz
D) narahat ürəklər
E) çimərlikdən qayıdarkən

144. Hansı söz birləşməsinin asılı tərəfi ⌐^^ sxeminə uyğundur?
A) həyətimizdəki ağaclar
B) yazılmış vərəqlər
C) qonşuluğumuzda yaşayanlar
D) durğunluq mərhələsi
E) qardaşlıq məzarı

145. Hansı söz birləşməsinin asılı tərəfi kök və 2 leksik şəkilçidən ibarətdir?
A) yumşaldıcı maddə
B) qayğıkeş adam
C) daşlıqdan gələn
D) güləyən qız
E) əsəbiləşdirici hadisə

146. Tərkibi kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən ibarət olan mücərrəd mənalı ismi müəyyən edin.
A) dönüklükdən
B) əkinçilikdən
C) döşəkçənin
D) sıxıntılar
E) könüllülərimiz

147. Tərkibi kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən ibarət olan mücərrəd mənalı düzəltmə ismi müəyyən edin.
A) biçinçilər
B) gözəllikdən
C) süpürgəçilərimiz
D) çəkisizlikdir
E) yuxusuzluqdan

148. "*Şəkərburalar naxışlanmışdır*" cümləsində feilin tərkibi ibarətdir:
A) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

149. "*Mənzil kirayələnmişdir*" cümləsində feilin tərkibi ibarətdir:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

150. "*Tar köklənmişdir*" cümləsində feilin tərkibi ibarətdir:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

151. "*Ləngidildik*" sözünün tərkibi ibarətdir:
A) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən
B) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçidən
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçidən
D) kök, 2 leksik şəkilçidən
E) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən

152. "*Oxutdurulmuşdur*" sözünün tərkibi ibarətdir:
A) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən
B) kök, 3 leksik, 3 qrammatik şəkilçidən
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
D) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
E) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçidən

153. "*Şəhərimizdəkilərdən*" sözünün tərkibindəki şəkilçilərin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
A) qrammatik, leksik, qrammatik, qrammatik
B) leksik, qrammatik, leksik, qrammatik
C) leksik, leksik, qrammatik
D) qrammatik, qrammatik, leksik, qrammatik
E) leksik, leksik, qrammatik, qrammatik

154. ⌐^^⌒⌒ sxeminə uyğun olan sözü müəyyən edin.
A) barışdırmayacaqdır
B) öyrənilmişdir
C) dahiyanədir
D) pusqudakıların
E) doldurulmayacaqdır

155. ⌐^^⌒⌒ sxeminə uyğun olan sözü müəyyən edin.
A) yazdırıldı
B) ağartmadım
C) oxutmuram
D) yazdırdım
E) incitməyək

156. Hansı sözün tərkibi düzgün ***göstərilməmişdir***?
A) yüngülləşdi – ⌐^⌒
B) əyləncələr – ⌐^⌒
C) qonşuluqda – ⌐^⌒
D) birliyimiz – ⌐^⌒
E) qabardılmışdır – ⌐^^^⌒⌒

157. Hansı sözün tərkibində ***səhvə*** yol verilmişdir?
A) sıxıntıdan – ⌐^⌒
B) alıcı – ⌐^
C) suvaqçılıqdan – ⌐^^^⌒⌒
D) şəhidlik – ⌐^
E) süpürgəçi – ⌐^^

158. Hansı sözün tərkibi ***səhv*** göstərilmişdir?
A) gözlənilmişdir – kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) çəkilişdə – kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) təmizləyici – kök, 2 leksik şəkilçi
D) gəmiricilər – kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) nizamlanıb – kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

159. Hansı sözün tərkibi ***səhv*** göstərilmişdir?
A) qurıculuq – kök, 2 leksik şəkilçi
B) inandırıcıdır – kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) ayaqlaşmır – kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) dəqiqləşdirilmişdir – kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) qurulandı – kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

160. "*Alçaldıcıdır*" sözünün tərkibi:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçidən
B) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən
E) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən

161. "*Mübarizəni bununla məhdudlaşdırmamalıyıq*" cümləsində feilin tərkibi:
A) kök, 1 leksik, 4 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 4 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

162. "*Nərminin adı bu işdə çox hallandırılmışdır*" cümləsində feilin tərkibi ibarətdir:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
E) kök, 4 leksik, 2 qrammatik şəkilçi

163. Hansı sözün tərkibi ***səhv*** göstərilmişdir?
A) kiçildir – kök, 1 qrammatik şəkilçi
B) nümunəvidir – kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) birləşmələr – kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) öyrədir – kök, 1 qrammatik şəkilçi
E) səbirsizlik – kök, 2 leksik şəkilçi

164. Hansı sözün tərkibi ***səhv*** göstərilmişdir?
A) sərinlik – kök, 1 leksik şəkilçi
B) alçaldır – kök, 1 qrammatik şəkilçi
C) axsaqlar – kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) çalğıçılar – kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) yanışdakını- kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

165. Hansı sözün tərkibi ***səhv*** göstərilmişdir?
A) yazmışsınız – kök, 2 qrammatik
B) tikərlər – kök, 2 qrammatik
C) yollardakı – kök, 1 qrammatik, 1 leksik
D) namərdcəsinə – 1 leksik, kök, 1 leksik
E) xalamgildə – kök, 1 leksik, 1 qrammatik

166. Hansı sözün tərkibi ***səhv*** göstərilmişdir?
A) evimizdəki – kök, 2 qrammatik, 1 leksik şəkilçi
B) azaldılır – kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
C) sıxıntıdan – kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
D) sıxlaşdırılmışdır – kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) səriştəsizlikdən – kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi

167. "*Mənimsəmə*" isminin tərkibi ibarətdir:
A) kök, 2 leksik şəkilçidən
B) kök, 1 qrammatik, 2 leksik şəkilçidən
C) kök, 2 qrammatik, 2 leksik şəkilçidən
D) kök, 3 qrammatik şəkilçidən
E) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən

168. "*Mənimsəmə*" feilinin tərkibi ibarətdir:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
B) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən
C) kök, 2 leksik şəkilçidən
D) kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən
E) kök, 3 qrammatik şəkilçidən

169. Hansı sözlər kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən ibarətdir?
A) alovlandı, ruhlandı
B) qoruqçular, birləşdirilmək
C) cilovlandı, gözlətdi
D) boyaqlar, suvaqçılar
E) yazıçılıqdan, əməkdaşlıqdan

170. Hansı sözlər kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən ibarətdir?
A) yəhərləndi, izlətmək
B) qanadlandı, hazırlaşdı
C) salamlaşmaq, ayaqlaşmaq
D) qoruqçular, birləşdirilmək
E) gözlətmir, dinləmir

171. Kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçidən ibarət olan sözü müəyyən edin.
A) gözlətməzlər
B) dinləmirik
C) qaldırmamışdır
D) narazılıqlarından
E) yazılarımızdan

172. Kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçidən ibarət olan sözü müəyyən edin.
A) dediklərimizdən
B) dinləmirik
C) yoxlamırıq
D) gözləmirik
E) oxutdurulmuşdur

173. Hansı sözün tərkibi həm ⌐⌒⌒, həm də ⌐⌒⌒ sxeminə uyğun ola bilər?
A) bacardı
B) keçirdi
C) atardı
D) seçərdi
E) bilərmiş

174. Hansı sözün tərkibi həm ⌐⌒⌒, həm də ⌐⌒⌒ sxeminə uyğun ola ***bilməz***?
A) yetirdi
B) düşürdü
C) keçirdi
D) ağardı
E) bitirdi

175. "*Uşaq incidilmişdir*" cümləsindəki feilin tərkibi ibarətdir:
A) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçidən
B) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
C) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən
D) kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən
E) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən

176. *"Səsləndirməyibdir"* sözünün tərkibində işlənmişdir:
A) kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
B) kök, 3 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi
D) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
E) kök, 2 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

177. Sözlərdən yalnız birini tərkibinə görə iki cür təhlil etmək ***olmaz:***
A) ələyim B) itirdi C) apardı
D) bağladım E) işlədin

178. *"Evin artırmasında"* birləşməsinin əsas tərəfinin tərkibi ibarətdir:
A) kök, 3 qrammatik şəkilçi
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
C) kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
D) kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
E) kök, 1 leksik, 3 qrammatik şəkilçi

179. Hansı sözlərin tərkibində ***səhvə*** yol verilmişdir?
1. yarışdıq – kök, 2 qrammatik şəkilçi
2. səslənirik – kök, 1 leksik şəkilçi, 2 qrammatik şəkilçi
3. bisavadlıq – 1 leksik şəkilçi, kök, 1 leksik şəkilçi
4. qorxusuzluğu – kök, 3 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
5. yığışdırıldı – kök, 2 leksik şəkilçi, 1 qrammatik şəkilçi
A) 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 1, 3, 4
D) 2, 3 E) 3, 5

180. Hansı sözlərin tərkibinə görə tərkibi düzgün verilmişdir?
1. qalaqlandı – kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
2. qalaylatdırdıq – kök, 3 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
3. qarşılanıb – kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
4. çəkisizliyi – kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
5. nallanmışdır – kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
A) 2, 4 B) 1, 3, 4 C) 1, 2, 5
D) 2, 3 E) 4, 5

181. Cərgələrin birində 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçisi olan sözlər verilib:
A) tutqunlaşır, qocalıqdakı
B) atıcılarımız, ovlaqlardan
C) burulğanlardan, sancılanmışdır
D) sevindik, özəlləşdirmişik
E) bağbanlardan, bitkiçiliyi

182. *"Axşamkı müşavirədə döyüşçülərin hünəri layiqincə fərqləndirildi"* cümləsində kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçili sözü müəyyən edin.
A) layiqincə B) döyüşçülərin
C) fərqləndirildi D) axşamkı E) müşavirədə

183. *"Ağardıcıdır"* sözünün tərkibi ibarətdir:
A) kök, 1 leksik, 2 qrammatik
B) kök, 2 leksik, 2 qrammatik
C) kök, 3 leksik, 1 qrammatik
D) kök, 3 qrammatik
E) kök, 3 leksik

184. Bu feillərdən birini tərkibinə görə həm kök, 1 qrammatik şəkilçi, həm də kök, 2 qrammatik şəkilçi kimi ayırmaq olar:
A) danışasıdır B) oxuyaq C) oxumuruq
D) görünür E) bağışlasaq

185. Bu feillərdən birini tərkibinə görə həm kök, 1 qrammatik şəkilçi, həm də kök, 2 qrammatik şəkilçi kimi ayırmaq olar:
A) savaşdıq B) vuruşdu C) çalışaq
D) yorulmur E) tanıdım

186. Sözlərdən birinin tərkibi ⌐^, ⌐⌒ və ⌐⌒⌒ sxemlərinə uyğun düşünülə bilər:
A) qorxaq B) ələk C) dayaq
D) bilək E) ayaq

187. Sözlərdən birinin tərkibi ⌐^, ⌐⌒ və ⌐⌒⌒ sxemlərinə uyğun düşünülə bilər:
A) kələk B) külək C) dilək
D) qaçaq E) qoçaq

188. Kök, 1 qrammatik şəkilçi tərkibli olanda sifət, kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi tərkibli olanda isə fel olan söz hansıdır?
A) közərt B) açıqla C) qaraldı
D) gəncləşir E) qurudur

189. Tərkibinə görə kök və 1 qrammatik şəkilçidən ibarət ***olmayan*** sözləri müəyyən edin.
1. tanışlár 2. cəsarətdən 3. gəlin
4. azdır 5. yazılár 6. yóldur
A) 2, 3, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 5, 6 E) 1, 4, 5

190. Tərkibinə görə kök və 1 leksik şəkilçidən ibarət olan sözləri müəyyən edin.
1. yazdír 2. vúrma 3. bildir
4. qázma 5. gəlmə 6. gözlə
A) 2, 3, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 1, 5, 6

191. Tərkibinə görə üç cür düşünülə bilən sözlər:
1. alaq 2. dözüm 3. gəlirlər
4. yaradır 5. açarsa
A) 3, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 4
D) 2, 4 E) 1, 2, 5

192. Tərkibində iki qrammatik şəkilçi işlənən sözləri müəyyən edin.
1 2 3
Məktəblilər futbol meydançasına doğru irəliləyib
4 5 6 7
əllərində tutduqları çiçəkləri məşqçilərə verdilər.

193. Tərkibində iki qrammatik şəkilçi işlənən sözləri müəyyən edin.

1 2 3 4
Uşaqlığımız, gəncliyimiz bu dağların qoynunda
5 6 7
keçmişdir, sevimli dostlarım!

194. Hansı sözlərin tərkibində iki leksik şəkilçi işlənmişdir?
1. sancılanmaq 2. xəstəxanadakılar
3. qorxusuzluq 4. sağlamlıq
5. oxuyan 6. yorulmadan

195. Tərkibində iki leksik şəkilçisi olan sözləri müəyyən edin.
1. çalışma 2. göndəriş
3. bəzəkli 4. qurulandı
5. oxunmuş 6. çəkiliş

196. Hansı sözlər həm ⌐∧⌒, həm də ⌐⌒ sxeminə uyğun təhlil edilə bilər?
1. biçin 2. sərin 3. yazın
4. sazın 5. səpin 6. ölçün
7. qazın 8. seçim

197. Hansı sözlər həm ⌐⌒⌒, həm də ⌐⌒ sxeminə uyğun gələ bilər?
1. dəftərçəni 2. vətəni 3. babanı
4. tələni 5. çəməni 6. insanı
7. səpini 8. biçini

198. Altından xətt çəkilmiş sözlərə uyğun kök və şəkilçilərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
Hər tərəf tullantılardan <u>təmizləndi</u>.
Xeyli fikirləşəndən sonra, axır ki, o da <u>dilləndi</u>.
<u>Bağımızdakı</u> ağacların çoxu quruyub.
Gənc ailələrin çoxu yeni mənzillərə <u>köçürülmüşdür</u>.
1. kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
2. kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
3. kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
4. kök, 1 qrammatik, 1 leksik şəkilçi

199. İşarələnmiş sözlərə uyğun kök və şəkilçilərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
Bir qrup gənc hərbi xidmətə <u>yollandı</u>.
Bəzi ərzaq məhsullarının qiyməti <u>bahalandı</u>.
<u>Həyatımızdakı</u> ağacların çoxu quruyub.
Artıq köhnə binaların çoxu <u>uçurulmuşdur</u>.
1. kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
2. kök, 2 leksik, 1 qrammatik şəkilçi
3. kök, 2 leksik, 2 qrammatik şəkilçi
4. kök, 1 qrammatik, 1 leksik şəkilçi

Şəkilçilərin növləri

1. Yalnız qrammatik şəkilçili söz hansıdır?
A) işləyirlər B) göndərəcəyik
C) yaşıllaşdırıldı D) həvəskarların
E) kömək̆ləşirik

2. Yalnız qrammatik şəkilçilərdən ibarət olan bəndi müəyyənləşdirin.
A) -mış^4, -ımız^4, -lar^2 B) -daş, -çı^4, -lar^2
C) -dan^2, -qın^4, -lı^4 D) -mış^4, -lıq^4, -sız^4
E) -la^2, -lar^2, -ın^4

3. Şəkilçilərin iki cür yazılmasında saitlərin hansı əlaməti əsas götürülür?
A) dodaqlanan, dodaqlanmayan, qalın və incə olması
B) dodaqlanan və dodaqlanmayan olması
C) qapalı və açıq olması
D) qalın və incə olması
E) qapalı, açıq, qalın və incə olması

4. Dörd cür yazılan şəkilçilərin tərkibində hansı saitlər işlənir?
A) incə saitlər B) bütün saitlər
C) *u, a, ü, e* saitləri D) açıq saitlərin hamısı
E) qapalı saitlər

5. Sözlərdən birində üç leksik şəkilçi işlənmişdir:
A) qayıqçıların B) azaldılmış C) könüllülük
D) sənətkarlıqdır E) döyüşçülərin

6. Sözlərdən birində üç leksik şəkilçi işlənmişdir:
A) döyüşçülərimizdən B) uçurdulmuş
C) dinləyicilərinə D) çökəkliklərdən
E) çəkilişimiz

7. Ön şəkilçi artırıla bilən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) məkan, qeyd, normal B) işıq, insaf, kişi
C) nasir, şahid, tamam D) dinc, hasar, baxış
E) xaric, qiymət, vəfa

8. Ön şəkilçi artırıla bilən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) şükür, savad, məzə
B) dinc, məchul, vəfa
C) hiss, huş, mərifət
D) razı, müəyyən, həyəcan
E) rəhm, meyil, səxavət

9. Sözün ancaq formasını dəyişir, söz birləşməsində və cümlədə sözləri bir-birinə bağlamağa xidmət edir:
A) qoşma
B) leksik şəkilçi
C) qrammatik şəkilçi
D) bağlayıcı
E) bitişdirici samitlər

10. *Ey müdrik kimsə xəsi,*
Dərdəbəyin şikəsti. (S. Vurğun)
Altından xətt çəkilmiş şəkilçi haqqında hansı fikir doğrudur?
A) Xəbərlik şəkilçisidir.
B) Zaman şəkilçisidir.
C) Hal şəkilçisidir.
D) Mənsubiyyət şəkilçisidir.
E) Leksik şəkilçidir.

11. *Sənin güləyərən bir nazənin kimi,*
Gərəkən arzumun gülü açılır.
Altından xətt çəkilmiş şəkilçi haqqında hansı fikir doğrudur?
A) Leksik şəkilçidir.
B) Zaman şəkilçisidir.
C) Xəbərlik şəkilçisidir.
D) Hal şəkilçisidir.
E) Mənsubiyyət şəkilçisidir.

12. Biri qrammatik şəkilçilər sırasında verilə *bilməz*:
A) şəxs şəkilçiləri
B) hal şəkilçiləri
C) cəm şəkilçisi
D) sifətdən zərf düzəldən şəkilçilər
E) mənsubiyyət şəkilçiləri

13. Altından xətt çəkilmiş şəkilçilərdən birini yalnız leksik şəkilçi kimi düşünmək olar:
A) dondururu B) vurğlı C) durum
D) yatıq E) yanacaq

14. Altından xətt çəkilmiş şəkilçilərdən birini ancaq leksik şəkilçi kimi düşünmək olar:
A) yozum B) akın C) axır
D) bölmə E) titrək

15. Hansı sözlərin tərkibində *-dır* leksik şəkilçi kimi işlənib?
1. yaşadır 2. işıqlandır 3. yazmışdır
4. uzaldır 5. alovlandır 6. ağardır
A) 2, 5 B) 2, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 6

16. Hansı sözlərin tərkibində *-dır* leksik şəkilçi kimi işlənib?
1. çoxaldır 2. ruhlandır 3. pozmuşdur
4. azaldır 5. canlandır 6. qızardır
A) 2, 5 B) 2, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 6

17. Hansı sözdə yalnız bir leksik şəkilçi işlənib?
A) üzləşdik B) salamlaşdaq
C) bağlanmışdı D) qarıdı
E) asanlaşdırdıq

18. Daha çox leksik şəkilçisi olan sözü müəyyən edin.
A) maldarlıq B) qəlbimizdəkiləri
C) evimizdəkilərdən D) biçinçiliyin
E) ağıllılıqdan

19. Hansı bənd leksik şəkilçili sözlərdən ibarətdir?
A) evdar, vətəndaş
B) məşəqqət, evdən
C) oxuyur, fikir
D) kəkliklər, dəftərdən
E) sürməmiz, gözəldir

20. Hansı cərgədə altından xətt çəkilmiş sözlərdə eyni cür yazılan şəkilçilər müxtəlif vəzifələrdə işlənmişdir?
A) <u>ağacları</u> salanmaq – <u>əhvalatı</u> danışdı
B) <u>tibbi</u> yardım – <u>tarixi</u> hadisə
C) <u>nəfərin</u> açılması – <u>məsələnin</u> həsi
D) olanı <u>deyibdir</u> – insanı <u>deyişdirmək</u>
E) xalqın <u>dəyərləri</u> – milli <u>geyim</u> nümunəsi

21. Bir cür yazılan şəkilçilər olan hansı müəyyən edir?
A) -çı, -luq, -maq, -ası B) -keş, -i(-vi), -qil, -dən
C) -lar, -ma, -kı, -dakı D) -m, -dan, -a, -da
E) -li, -sh, -anda, -araq

22. Tərkibində ham leksik, ham də qrammatik şəkilçi olan sözləri müəyyən edin.
A) sancı, durğu, doqquz
B) meydança, yaxşılıq, buğdan
C) pislik, silövü, evdar
D) yazıçılarımız, məclisdəkilər, məktəbliydən
E) məktəbdədir, sözlərimizdən, yolumuzda

23. Bunlardan biri yalnız qrammatik şəkilçidir:
A) -dır[4] B) -mu[7] C) -ın[4] D) -ası[4] E) -di[1]

24. Bu şəkilçilərdən biri ham isim düzəldən şəkilçi, ham də şəxs şəkilçisi kimi çıxış edə bilir:
A) -ma[2] B) -sın[8] C) -aq[2] D) -ı[4] E) -q[1]

25. Bu şəkilçilərdən biri ham sifət düzəldən şəkilçi, ham də şəxs şəkilçisi kimi işlənə bilir:
A) -cı[4] B) -lı[4] C) -q[8] D) -ağan[2] E) -sı[7]

26. Hansı sözlərdə *-la*[2] leksik şəkilçi kimi işlənib?
1. sənintə 2. cəsurətlə 3. düyünlədi
4. qüllə 5. heyrətlə 6. dinlə
A) 2, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 3, 5, 6
D) 4, 5, 6 E) 1, 2, 4

27. Hansı bənddəki sözlərin hamısına ön şəkilçi artırmaq mümkündür?
A) vafa, elm, termin, sıxıl
B) xoş, torpaq, hava, yer
C) mərd, mən, normal, savad
D) rahat, yarpaq, borc, stakan
E) məlum, piyadə, gözəl, dalğa

28. Hansı cümlələrdə leksik şəkilçili söz işlənmişdir?
1. Ətirli çiçəklərdən bir dəstə bağladım.
2. Nərgizləri dibçəyə qoyub sinadoluşu nəfəs aldı.
3. Zərifə ilə görüşümüz sonrakı günə qaldı.
4. Yerin tərkində gizli sirlər yatır.
5. Dünənki hadisə məni çox sarsıtdı.
A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 4 C) 1, 3, 5
D) 1, 4, 5 E) 3, 4, 5

29. Şeirdəki leksik şəkilçili sözlər hansı nitq hissəsinə aiddir?

Orda olsaydım əgər,
Deyərdim: Ay həkimlər,
Siz o vurğun ürəyi,
Xəstə, yorğun ürəyi
Elektrik lentinə
Çəkməyin ...

A) feili bağlama B) isim C) zərf
D) feili sifət E) sifət

30. Hansı sözlərdə *-dan*[2] leksik şəkilçidir?

1. qəsdən 2. ucadan 3. çoxdan 4. hərdən
5. əzələdən 6. yorulmadan 7. hamıdan

A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 6, 7 C) 3, 4, 5, 6
D) 2, 3, 4 E) 4, 6, 7

31. Hansı sözlərdə iki leksik şəkilçi işlənib?

1. çalışma 2. göndəriş 3. canlanma
4. qurulandı 5. sancaq 6. çəkiliş

A) 1, 3, 4 B) 3, 4, 6 C) 2, 4, 6
D) 4, 5, 6 E) 2, 3, 6

32. İki cür yazılan şəkilçilərin cərgəsini müəyyən edin.

A) -ağan, -qan, -ıq, -saz
B) -ma, -iyyət, -stan, -ban
C) -lıq, -dar, -daş, -ma
D) -ça, -sız, -ım, -ın
E) -la, -dakı, -laş, -lan

33. Hansı cərgədəki sözlərin tərkibində iki leksik şəkilçi vardır?

A) tapşırıq, əkinçilik, çalışqanların
B) qəhrəmanlıq, gülçülük, ovlaqda
C) qumsallıq, sənətkarın, bağçılıqdan
D) yoldaşda, kitabxana, sürətli
E) yorğunluq, döngədəki, çəkisiz

34. Hansı cərgədəki sözlərin tərkibində bir leksik şəkilçi vardır?

A) yarğandakı, vurğunluq, çoxaldılmaq
B) göndərilmək, uçurmaq, inanclar
C) sarsıntılı, dinləyici, azğınlıq
D) yaxınlıq, azğınlaşmaq, inciklik
E) mədəni, evdarlıq, burulğan

35. Hansı misralarda ön şəkilçili söz vardır?

Bivəfanın, müxənnətin, nakəsin,
Doğru sözün, düz ilqarın görmədim.
Namərdin dünyada çox çəkdim bəhsin,
Namusun, qeyrətin, arın görmədim.

A) I, IV B) I, III C) II, III
D) III, IV E) II, IV

36. Hansı cərgədəki işarələnmiş sözlərdə omonim şəkilçilər işlənmişdir?

A) <u>sınıq</u> qol – Gölə <u>baxırıq</u>.
B) <u>elmi</u> əsər – <u>zehni</u> iş
C) quşların <u>səsi</u> – onun <u>ailəsi</u>
D) Atam bir azdan <u>gələsidir</u>. – Uşaq <u>yatıbdır</u>.
E) mənim <u>kitabım</u> – <u>Oxumağımı</u> bəyəndilər.

37. Hansı cərgədəki işarələnmiş sözlərdə omonim şəkilçilər işlənmişdir?

A) <u>illik</u> plan – <u>yazlıq</u> taxıl
B) <u>görməli</u> yerlər – <u>oxunmalı</u> kitab
C) Məktubu <u>yazdır</u> – Döşəməni <u>sildir</u>.
D) <u>tarixi</u> hadisə – <u>zehni</u> iş
E) O, <u>həvəslə</u> çalışır – O, zavodda <u>işləyir</u>.

38. Hansı bənddə altından xətt çəkilmiş şəkilçilər omonimdir?

A) Şəkli divardan qop<u>ar</u> – Darıxma, tez qayıd<u>ar</u>.
B) Səp<u>in</u> başlandı – Ək<u>in</u> yeri şumlandı.
C) atların qaç<u>ışı</u> – körpələrin bax<u>ışı</u>
D) Dərs<u>i</u> oxu – Kitab<u>ı</u> al.
E) dairə<u>vi</u> masa – ailə<u>vi</u> dostluq

39. Hansı cərgədəki altından xətt çəkilmiş sözlərdə omonim şəkilçilər işlənmişdir?

A) <u>kütləvi</u> qırğın – <u>ailəvi</u> söhbət
B) səhərin <u>açılması</u> – maşınların <u>səsi</u>
C) Evə <u>gəlmişdir</u> – uşağı <u>gəzdirmək</u>
D) <u>gördüyümüz</u> rəssam – onun <u>dedikləri</u>
E) <u>deyim</u> tərzi – <u>geyim</u> kolleksiyası

40. "*Mənim bölməm*" ifadəsinin tərkibindəki şəkilçilərin növü hansı bənddə düzgün ardıcıllıqla verilib?

A) hal, leksik, mənsubiyyət
B) mənsubiyyət, leksik, hal
C) leksik, mənsubiyyət, hal
D) leksik, hal, mənsubiyyət
E) hal, mənsubiyyət, leksik

41. "*Bizim nəğməkarımız*" ifadəsinin tərkibindəki şəkilçilərin növü hansı bənddə düzgün ardıcıllıqla verilib?

A) leksik, hal, mənsubiyyət
B) mənsubiyyət, leksik, hal
C) leksik, mənsubiyyət, hal
D) hal, leksik, mənsubiyyət
E) hal, mənsubiyyət, leksik

42. "*-ıq*[4]" şəkilçisinin işlənmə məqamlarından biri ***səhv*** verilmişdir:

A) Feili sifət şəkilçisidir.
B) Feildən isim düzəldən şəkilçidir.
C) Feildən sifət düzəldən şəkilçidir.
D) Xəbərlik şəkilçisidir.
E) Feillərə məxsus I şəxs cəm şəkilçidir.

43. "*-ı*[4]" şəkilçisinin işlənmə məqamlarından biri ***səhv*** verilmişdir:

A) İsimdən sifət düzəldən şəkilçidir.
B) Feil düzəldən şəkilçidir.
C) Təsirlik hal şəkilçisidir.
D) Feildən isim düzəldən şəkilçidir.
E) Feili sifət şəkilçisidir.

44. "*Yaşadır bu sevgi, bu istək məni*" (R. Rəhimli) misrasında aşağıdakı şəkilçilərdən biri ***yoxdur***:
A) isimdən feil düzəldən şəkilçi
B) feildən isim düzəldən şəkilçi
C) zaman şəkilçisi
D) təsirlik hal şəkilçisi
E) icbar növ şəkilçisi

45. "*Get, azğınları, satqınları qandır ...*" (H. Cavid) misrasında aşağıdakı şəkilçilərdən biri ***yoxdur***:
A) cəm şəkilçisi
B) təsirlik hal şəkilçisi
C) icbar növ şəkilçisi
D) feildən feil düzəldən şəkilçi
E) feildən sifət düzəldən şəkilçi

46. "*Bibimgildəkindən*" sözündəki şəkilçilərin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
A) qrammatik, leksik, leksik, qrammatik.
B) leksik, qrammatik, leksik, qrammatik
C) leksik, leksik, qrammatik
D) qrammatik, qrammatik, leksik, qrammatik
E) leksik, leksik, qrammatik, qrammatik

47. Qrammatik şəkilçilərlə bağlı fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) İsmin hal, mənsubiyyət, cəm şəkilçiləri qrammatik şəkilçilərdir.
B) Qrammatik şəkilçilər həm milli, həm də alınma olur.
C) Qrammatik şəkilçilər sözün formasını dəyişdirir.
D) Onlar söz birləşmələri və cümlələrdə sözləri bir-birinə bağlamağa xidmət edir.
E) Bəzən qrammatik şəkilçilər leksik şəkilçilərdən əvvəl də işlənə bilir.

48. Leksik şəkilçilərlə bağlı fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Leksik şəkilçilər yeni mənalı söz yaradır.
B) Leksik şəkilçilər cümlədə sözləri bir-birinə bağlamağa xidmət edir.
C) Ön şəkilçilər də leksik şəkilçilərdir.
D) Leksik şəkilçilər həm milli, həm alınma olur.
E) Leksik şəkilçilər 1, 2 və 4 cür yazılır.

49. Hansı şəkilçilər feildən həm feil, həm isim yaradır?
1. -dır^4 2. -ar^2 3. -lan^2 4. -ış^4 5. -ın^4 6. -aq^2
A) 1, 2, 3, 6 B) 1, 3, 6 C) 3, 4, 5
D) 2, 4, 5 E) 2, 4, 5, 6

50. Xəbərlik şəkilçiləri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyənləşdirin.
A) Qoşmalarla işlənə bilir.
B) İki və dörd cür yazılır.
C) Bütün əsas nitq hissələrinə artırıla bilir.
D) Başqa şəkilçilərlə omonimlik yaratmır.
E) Vurğu qəbul etmir.

51. Hansı bənddə işarələnmiş sözlərin şəkilçiləri fərqli vəzifələr yerinə yetirir?
A) Mənim kitabımı itirmə. – Oxumağımı bəyəndilər.
B) quşların səsi – onun ailəsi
C) elmi əsər – ailəvi dostluq
D) Atam bir azdan gələsidir. – Uşaq yatıbdır.
E) yataq otağı – Gəl filmə baxaq.

52. Hansı bənddə eyni cür yazılan şəkilçilər müxtəlif vəzifələr yerinə yetirir?
A) tarixi hadisə – mülki geyim
B) görməli yerlər – oxunmalı kitab
C) Məktubu yazdır. – Döşəməni sildir.
D) Səpin gecikir. – Bir az tez gəlin.
E) illik plan – yazlıq taxıl

53. Hansı bənddə altından xətt çəkilmiş şəkilçilər fərqli vəzifələr yerinə yetirir?
A) dairəvi masa – ailəvi dostluq
B) Səpin başlandı. – Əkin yeri şumlandı.
C) atların qaçışı – körpələrin baxışı
D) Dərsi oxu. – Kitabı al.
E) Süfrəni yığışdır. – Uşaq yatmışdır.

54. Yalnız leksik şəkilçilər olan bəndi göstərin.
A) -a^2, -lı^4, -san^2, -lıq^4
B) -ın^4, -çı^4, -ım^4, -lar^2
C) -sız^4, -lıq^4, -çı^4, -dakı^2
D) -dan^2, -lı^4, -sınız^4, -da^2
E) -ımız^4, -ış^4, -ın^4, -lar^2

55. Yalnız qrammatik şəkilçilər olan bəndi müəyyən edin.
A) -dan^2, -daş, -ın^4, -ış^4 B) -dır^4, -lı^4, -lıq^4, -çı^4
C) -sınız^4, -lar^2, -dı^4, -sı^4
D) -sız^4, -mış^4, -aq^2, -sı^4 E) -acaq^2, -an^2, -a^2, -lı^4

56. Yalnız qrammatik şəkilçilər olan bəndi göstərin.
A) -dakı^2, -dı^4, -sız^4, -li^4
B) -ca^2, -lar^2, -ın^4, -lı^4
C) -dığım^4, -lar^2, -ıb^4, -ımız^4
D) -lıq^4, -lar^2, -dan^2, -lı^4
E) -çı^4, -dan^2, -san^2, -acaq^2

57. Hansı sözlərdə ön şəkilçi işlənmişdir?
1 2 3 4
"*Bişərəf və nadürüst adamdan qaç, namuslu adamın sözünə qiymət ver*".

Sözün başlanğıc forması

1. "*Kitabxanalardakıların*" sözünün başlanğıc formasını müəyyən edin.
A) kitabxanalar B) kitabxanalardakı
C) kitabxanalarda D) kitab
E) kitabxanalardakıların

2. Başlanğıc formada verilmiş sözləri müəyyən edin.
A) meşəlikdir, şirkətdə, məktəb
B) yaşıllaşır, dostluq, əməllər
C) boğçadakı, gölməçə, düşərgə
D) çiçəkləndi, başlamaq, fərəhlənir
E) yazılmış, çalış, gətirdi

3. *"Meydançadakılar"* sözünün başlanğıc forması hansı cavabda düzgün göstərilmişdir?
A) meydançadakı B) meydan
C) meydança D) meydançadakılar
E) meydançada

4. *Xalamgildəkini* sözünün başlanğıc formasını müəyyən edin.
A) xalamgildə B) xalam C) xalamgil
D) xala E) xalamgildəki

5. İsmin hansı halında olan söz, adətən, başlanğıc forma sayılır?
A) yerlik B) yiyəlik C) yönlük
D) adlıq E) çıxışlıq

6. Sözlərdən birində başlanğıc forma düzgün ***göstərilməyib***:
A) dağıntı B) yazıçılardan
C) qırıntı D) mərdlikdə E) susamaq

7. Başlanğıc formada olan sözləri müəyyən edin.
1. ovçuluq 2. buruqları 3. zavodların
4. bağbanın 5. qardaşlıq 6. məktəblilərə
7. güldandakı 8. evdarlıq
A) 1, 5, 6, 7 B) 2, 3, 4, 5 C) 1, 4, 5, 6
D) 1, 5, 7, 8 E) 1, 2, 3, 7

8. Sözlərdən birinin başlanğıc forması düzgün ***göstərilməmişdir***:
A) uzunçuluq B) irəliləməkdədir
C) pərdələnmişdir D) qışqırtıya
E) yaylaqlarda

9. Başlanğıc forması kök və 2 leksik şəkilçidən ibarət olan söz hansıdır?
A) döyüşçülər B) yaxşılaşdırıldı
C) sərhədçilərimiz D) meşəlikdə
E) tarladakılar

10. Hansı sözün kökü ***səhv***, başlanğıc forması düzgün göstərilmişdir?
A) namünasibdir - (namünasib-kök, namünasib-başlanğıc forma)
B) apartdırıldı - (apar-kök, apartdırıl-başlanğıc forma)
C) qarışıqlıq - (qar-kök, qarışıq-başlanğıc forma)
D) süründürməçilik - (sür-kök, süründürmə-başlanğıc forma)
E) doğmalarımız - (doğma-kök, doğmalar-başlanğıc forma)

11. Hansı sözün kökü düzgün, başlanğıc forması ***səhv*** göstərilmişdir?
A) görüntülərdəki - (görüntü-kök, görüntülərdəki-başlanğıc forma)
B) işıqlandırılmışdır - (işıq-kök, işıqlandırıl-başlanğıc forma)
C) narahatlıqdan - (rahat-kök, narahat-başlanğıc forma)
D) qovuşanlar - (qov-kök, qovuşan-başlanğıc forma)
E) dəyişilmişdir - (dəyişil-kök, dəyişilmiş-baçlanğıc forma)

12. Fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Sözün başlanğıc forması onun leksik mənasını ifadə edir.
B) Adlıq halda olan isimlər həmişə başlanğıc forma hesab edilir.
C) Sadə sözlərdə sözün kökü ilə başlanğıc forması eynidir.
D) Leksik şəkilçidən sonra gələn qrammatik şəkilçi başlanğıc formaya daxil edilmir.
E) Feillərin başlanğıc forması onların qrammatik şəkilçiyə qədərki hissəsidir.

13. Həm kökü, həm başlanğıc forması "*qop*" olan feil hansıdır?
A) qopármamışam B) qoparársa C) qoparár
D) qoparmalıdır E) qopármış

14. Hansı sözün başlanğıc forması düzgün, kökü ***səhv*** göstərilib?
A) yağlamışdı B) ayrılmışdı
C) çağırışçılar D) dağılmışdı
E) bağlamışdı

15. Başlanğıc formada olan sözləri müəyyən edin.
1. güldandakı 2. düşərgəmiz
3. tapşırıq 4. halallaşdı
5. yaradıcılıq 6. böyüdülmüş

16. Başlanğıc formada olan sözləri müəyyən edin.
1. alarkən 2. yüngüllük 3. anbardar
4. çiyələk 5. kitablar 6. müəlliməm

Eyniköklü sözlər

1. Hansı söz digərləri ilə eyniköklü ***deyil***?
A) otlar B) otlu C) otla(maq)
D) otdakı E) otar(maq)

2. Eyniköklü sözlərdən ibarət olan bəndi müəyyənləşdirin.
A) gülçü, güllük, güldan, gülüstan
B) ələk, əlcək, əlvan, əldəki
C) daraq, darlıq, daramaq, darısqal
D) dərin, dərmək, dərə, dərələr
E) bağ, bağça, bağdan, bağban

3. Eyniköklü sözlərin sırasını tamamlayın.
çoxalmaq, çoxluq, çoxlu, ...
A) çoxmuş B) çoxdur C) çoxu
D) çoxdankı E) çoxumuz

4. Hansı sözlər eyniköklü ***deyil***?
A) gülçü, güllərimiz B) yarıl(maq), yarğan
C) işlək, işsiz D) əməkdaş, əməkçi
E) tozlu, tozanaq

5. Hansı sözlər eyniköklü ***deyil***?
A) dilçi, dilimiz, dilsiz
B) gülçü, gülüstan, güllü
C) daşlıq, daşla(maq), daşsız
D) yerli, yersiz, yerləş(mək)
E) ağlıq, ağar(maq), ağartı

6. Eyniköklü sözləri müəyyən edin.
A) bölgə, bölük, bölüş(mək)
B) qorxu, qoruq, qorxaq
C) gülçü, gülüş, gülümsə(mək)
D) yarış, yara, yarğan
E) sərgi, sərin, səril(mək)

7. Eyniköklü sözlər olan bəndi müəyyən edin.
A) qəribsəmək, qəriblik, qəribdir
B) qaşıqsız, qaşıqla, qaşıqdan
C) daşlı, daşma, daşqın
D) evcik, evlərdəki, evdar
E) sevsə, sevimli, sevgi

8. Eyniköklü sözlər olan bəndi müəyyən edin.
A) dəftərçə, dəftərlər, dəftərin
B) dağlıq, dağda, dağıntı
C) gözlük, gözcük, gözləmək
D) bağımız, bağlardakı bağla(maq)
E) işlərimiz, işlədik, işçilər

9. Eyniköklü sözlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) üzgüçü, üzsüz, üzüntü
B) ovçu, ovlaq, ovuntu
C) qırıq, qırğın, qırıcı
D) qızğın, qızdırıcı, qızılı
E) sürücü, sürgün, sürətli

10. Eyniköklü sözlər olan bəndi müəyyən edin.
A) yaşıl, yaşıd, yaşamaq
B) bağban, bağlamaq, bağça
C) yeknəsəq, yekəxana, yekrəng
D) güləş, güldan, gülüş
E) ovçu, ovlaq, ovdakı

11. Eyniköklü sözləri müəyyən edin.
1. dəyənək 2. dəyişik 3. dəyirman
4. dəyişkən 5. dəyirmi 6. dəyərli
A) 2, 3, 5 B) 2, 4 C) 1, 2
D) 3, 4, 6 E) 1, 4, 5

12. Eyniköklü sözlər olan bəndi müəyyən edin.
A) düzəngah, düzlük, düzgün
B) susuz, sudakı, sularımız
C) sulamaq, susamaq, sulanmaq
D) qaralmaq, qarmaq, qaralamaq
E) şahid, müşahidə, şəhid

13. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) yeknəsəq, yekəxana, yekrəng
B) bağban, bağlamaq, bağır(maq)
C) qurucu, qurğu, qurulu
D) güləş, güldan, gülüş
E) yaşlı, yaşa(maq), yaşmaq

14. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) yağış, yağıntı, yağmadı
B) aldı, alır, alıcı
C) ürəkli, ürəyimiz, ürəksiz
D) qurucu, quruluq, quraqlıq
E) gülüş, gülümsəmək, güləyən

15. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) bağımsız, bağlı, bağırtı
B) dərin, dərmək, dərdim
C) ələk, əlcək, əlvan
D) daraq, darlıq, daramaq
E) döyüşçü, döydür(mək), döyül(mək)

16. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) yaraq, yarış, yardım
B) kəskin, kəsik, kəsil(mək)
C) dinlə, dinsiz, dindar
D) danla, danış, danlaq
E) bilici, bilik, bilək

17. Eyniköklü ***olmayan*** sözləri müəyyən edin.
A) əsəbi, əsəbiləş(mək), əsəbilik
B) hörük, hörgü, hörül(mək)
C) ələk, ələkçi, əlcək
D) gülməli, gülümsə(mək), gülməmək
E) yazı, yazıçı, yazıl(maq)

18. Eyniköklü ***olmayan*** sözləri müəyyən edin.
A) bilik, bilici, bilək
B) yazış(maq), yazdır(maq), yazıçı
C) sulu, susuz, sula(maq)
D) işçi, işsiz, işlə(mək)
E) daşlı, daşsız, daşla(maq)

19. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) sarıqlı, sarsıntı, sarğı
B) gözlük, gözəl, gözlər
C) yaşlı, yaşıllıq, yaşlanmaq
D) əlcək, ələmək, əlvan
E) bəzək, bəzənmiş, bəzədil(mək)

20. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) yaşlı, yaşıl, yaşarmaq
B) yarğan, yarış, yaralı
C) üzgün, üzsüz, üzgüçü
D) yaşlı, yaşa(maq), yaşantı
E) yazlıq, yazılı, yazıçı

21. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) torpaqsız, torpağın, torpaqlamaq
B) bənövşə, bənövşənin, bənövşədən
C) ovçu, ovlaq, ovla(maq)
D) kağızdır, kağızlar, kağızımız
E) yeriş, yeriniz, yerişiniz

22. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edi
A) gözlük, gözəl, gözləmək
B) dolu, dolğun, doldur(maq)
C) bağça, bağırtı, bağlamaq
D) ovlaq, ovuc, ovdan
E) gülüş, güllə, güllük

23. Müxtəlif nitq hissələrinə aid olan eyniköklü sözləri müəyyən edin.
A) xətsiz, xətkeş, xətlə(mək)
B) gülçü, güldan, gülüstan
C) bağban, bağça, bağlıq
D) döyün(mək), döyül(mək), döydür(mək)
E) daşlı, daşsız, daşdakı

24. Eyni nitq hissəsinə aid olan eyniköklü sözləri müəyyən edin.
A) qorxaq, qorxunc, qorxulu
B) qaçqın, qaçış, qaçağan
C) birlik, birləş, birinci
D) təmizlik, təmizlə, natəmiz
E) bağlı, bağla, bağsız

25. Hansı cümlədə fərqləndirilmiş sözü digərləri ilə eyniköklü hesab etmək ***olmaz***?
A) Düşmənin möhkəmləndirilmiş müdafiə xəttini *yardığım* üçün mükafatlandırılmışam.
B) Ey həmdəmim, səni qanə qərq eylər,
Gəl tərpətmə *yaralanmış* könlümü.
(M. V. Vidadi)
C) Meşənin arası, çal qayalığın ayağı iki yana *yarılmışdı*. (S. Rəhimov)
D) Qəhrəman səhərəyaxın daş yolun altındakı qayanın *yarığına* girib uzandı.
E) Su axınlarının əmələ gətirdiyi *yarğanlar* kənd təsərrüfatına böyük ziyan vurur.

26. "*Sıxıntı*" və "*sıxlaşmaq*" sözlərinin kökünün hansı nitq hissəsinə aid olduğunu ardıcıllıqla müəyyən edin.
A) feil, zərf
B) feil, feil
C) sifət, sifət
D) sifət, feil
E) feil, sifət

27. "*Sıxılmaq*" və "*sıxlıq*" sözlərinin kökünün hansı nitq hissəsinə aid olduğunu ardıcıllıqla müəyyənləşdirin.
A) sifət, feil
B) feil, feil
C) sifət, sifət
D) feil, sifət
E) feil, zərf

28. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) sürücü, sürgün, sür(mək)
B) atıl(maq), atış(maq), atıcı
C) ovçu, ovlaq, ovuntu
D) üzgüçülük, üzsüz, üzücü
E) qızğın, qızdırıcı, qızılı

29. Eyniköklü sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) sıxlaşmaq, sıxılmaq, sıxıntı
B) xeyir, xeyirxah, xeyirdən
C) yaylaq, yaylamaq, yayılmaq
D) daşsız, daşdakı, daşqın
E) natəmiz, təmizləmək, təmizlik

30. Eyniköklü sözlərdir:
A) üzül(mək), üzük, üzlü
B) yağış, yağmur, yağdı
C) çökək, çöküntü, çökəklik
D) yazan, yazı, yazıçı
E) başçı, başla, başımız

31. Eyniköklü sözlər ***deyil***:
A) yağış, yağmur, yağıntı
B) çökək, çökəklik, çöküntü
C) bağlanış, bağban, bağımız
D) sancı, sancaq, sancıl(maq)
E) anlayış, anlaşma, anlaş(maq)

32. Eyniköklü sözləri müəyyən edin.
A) bağım, bağımız, bağban
B) yazır, yazdı, yazmışdır
C) əlcək, əlcəksiz, əldən
D) gözlə(mək), gözsüz, gözlü
E) qələmin, qələmə, qələmdə

33. Eyniköklü sözləri müəyyən edin.
A) daşlı, daşla, daşqın
B) otlaq, otlu, otsuz
C) qırçı, qırğın, qırğı
D) quru, qurulamaq, qurtarmaq
E) enli, ensiz, eniş

34. Uyğunluğu müəyyən edin.
"*Gül*" feilindən yaranır:
1. eyniköklü sözlər
2. eyni sözün müxtəlif formaları
a. -ən
b. -üstan
c. -üş
d. -dür
e. -məli
A) 1 – c, e; 2 – a, d
B) 1 – a, d; 2 – c, e
C) 1 – d, e; 2 – a, c
D) 1 – a, c; 2 – d, e
E) 1 – c, d; 2 – a, e

35. Hansı şəkilçilər "yol" ismindən eyniköklü sözlər düzəldir?

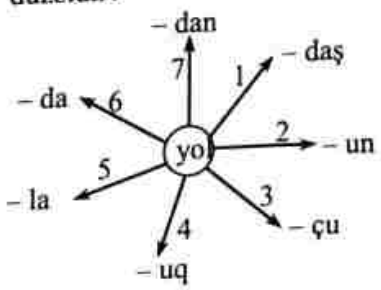

36. Eyniköklü sözləri müəyyənləşdirin.
1. qışlaq
2. qışqırmaq
3. qışdakı
4. qışqırtı
5. qışlamaq

37. Eyniköklü sözləri müəyyənləşdirin.
1. dağdakı 2. dağlıq 3. dağlarımız
4. dağılmaq 5. Dağıstan

38. Hansı şəkilçilərdən eyniköklü sözlər ***yaranmır***?

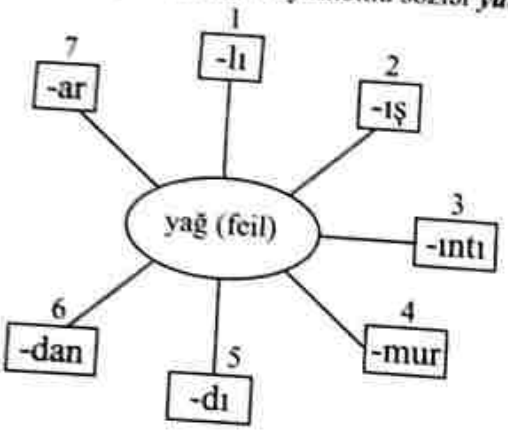

39. "*Yarıq, yaralı, yarğan, yarılmaq*" sözləri haqqında doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Eyniköklü sözlərdir.
2. Sözlərin kökü isimlə omonimdir.
3. Sözlərin dördü də feildən düzəlmişdir.
4. Sözlər morfoloji üsulla yaranmışdır.
5. Bu sözlər kök və 1 leksik şəkilçidən ibarətdir.

40. "*Yarıq, yaralı, yarğan, yara*" sözləri haqqında doğru ***olmayan*** fikirləri müəyyən edin.
1. "*Yar*" ismindən yaranmış eyniköklü sözlərdir.
2. Sözlərin kökü omonimdir.
3. Sözlərin dördü də feildən düzəlmişdir.
4. Sözlər morfoloji üsulla yaranmışdır.
5. Sözlərin hamısı kök və 1 leksik şəkilçidən ibarətdir.

41. "*Sıx*" feilinə hansı şəkilçiləri artırmaqla eyniköklü sözlər yaratmaq olar?
1. -ıl^4 2. -lıq^4 3. -ıntı^4
4. -dır^4 5. -laş^2

42. "*Sıx*" sifətinə hansı şəkilçiləri artırmaqla eyniköklü sözlər yaratmaq olar?
1. -ıl^4 2. -lıq^4 3. -ıntı^4
4. -dır^4 5. -laş^2

43. Eyniköklü sözləri müəyyən edin.

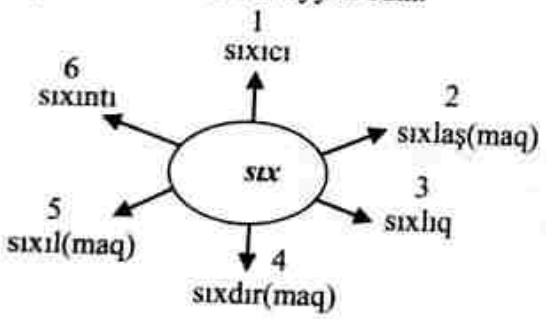

44. "*Yanmaq*" sözündən yaranmış eyniköklü sözləri müəyyənləşdirin.
1. yanaq 2. yanıq 3. yanakı
4. yanaş(maq) 5. yanğın 6. yandır(maq)

45. "*Yarmaq*" sözündən yaranmış eyniköklü sözləri müəyyənləşdirin.
1. yara 2. yarış 3. yarğan
4. yaraş(maq) 5. yarıl(maq) 6. yarat(maq)

Sözün quruluşca növləri

1. Biri düzəltmə sözdür:
A) əyləncə B) qoyun C) işgəncə
D) çiyin E) gündüz

2. Biri sadə sözdür:
A) baxış B) naxış C) tanış
D) oxunuş E) bildiriş

3. Biri düzəltmə söz ***deyil***:
A) soyuq B) yanaq C) sarıq
D) qoruq E) yamaq

4. Biri düzəltmə söz ***deyil***:
A) çilçıraq B) tozanaq C) boğanaq
D) biçənək E) dəyənək

5. Hansı söz digərləri ilə eyniköklü ***deyil***?
A) bilgi B) bilik C) bildirki
D) bildir(mək) E) bilici

6. Biri düzəltmə sözdür:
A) qarış B) yarış C) bildiriş
D) balış E) yoxuş

7. Biri quruluşca sadədir:
A) dəvəquşu B) günəbaxan C) dağılmaq
D) qızılgül E) ucaboy

8. Biri quruluşca sadədir:
A) böyürtkən B) istiot C) kəklikotu
D) baramaqurdu E) dəvəquşu

9. Bitişik yazılan mürəkkəb sözü müəyyən edin. (Sözlərin yazılışında məqsədli şəkildə orfoqrafik qaydalara əməl olunmayıb.)
A) dəvə quşu B) odlu alovlu C) toy büsat
D) qəmli qəmli E) gecə gündüz

10. Bitişik yazılan mürəkkəb sözü müəyyən edin. (Sözlərin yazılışında məqsədli şəkildə orfoqrafik qaydalara əməl olunmayıb.)
A) az az B) gec tez C) başı bəlalı
D) söz söhbət E) yır yığış

11. Biri mürəkkəb söz ***deyil***:
A) gülləbatmaz B) çır-çırpı
C) oyundankənar D) bayramqaba
E) ədəbiyyatşünas

12. Biri mürəkkəb söz ***deyil***:
A) emalatxana B) əlbir C) qaragilə
D) xəmiraşı E) addımbaşı

13. Biri sadə sözdür:
A) çolaq B) buruq C) dayaq
D) qırıq E) sökük

14. Biri sadə sözdür:
A) yağıntı B) tikinti C) gəzinti
D) qazıntı E) dağıntı

15. Biri düzəltmə söz ***deyil***:
A) ölgün B) çirkin C) tutqun
D) kəsik E) əzgin

16. Biri düzəltmə sözdür:
A) gərək B) ürək C) ürkək
D) bilək E) çevik

17. Biri mürəkkəb sözdür:
A) vətəndaş B) tamahkar C) xəstəxana
D) gözlük E) acgöz

18. Biri mürəkkəb sözdür:
A) mətnşünas B) gözütox C) evdar
D) çayxana E) sirdaş

19. Düzəltmə sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) yırğala(maq), güzgü, qaraltı
B) udlaq, titrək, keçid
C) soyad, qızar(maq), sevinc
D) darğa, qoçaq, yoxsul
E) ötkün, tanış, qızıl

20. Düzəltmə sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) yarış, çalış(maq), barış(maq)
B) yumşaq, kölgə, qaldır(maq)
C) eniş, yoxuş, saral(maq)
D) lüğəvi, mədəni, əşyəvi
E) dalandar, öyüd, cilvəli

21. Düzəltmə sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) dülgər, çilingər, zərgər
B) hesabat, anormal, lamakan
C) gülərüz, sevimli, barış(maq)
D) balaca, xırdaca, zorbaca
E) dinləmək, danışmaq, qırış(maq)

22. İki sadə sözdən əmələ gəlmiş mürəkkəb sözü müəyyən edin.
A) başıaçıq B) boşqab C) üçtelli
D) çoxmənalı E) istiqanlı

23. Mürəkkəb sözlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) musiqişünas, əməkdar, üzüsulu
B) otuz səkkiz, vətəndaş, qaragilə
C) bəstəboy, qeyri-adi, xəstəxana
D) az-maz, ağlı-qaralı, anbaan
E) bağban, şad olmaq, bağlı-bağatlı

24. Nümunələrdən biri mürəkkəb söz ***deyil***:
A) ikiotaqlı B) gözqamaşdırıcı C) anbardar
D) eynicinsli E) nüfuzedici

25. Hansı söz quruluşca mürəkkəb ***deyil***?
A) qızılgül B) kəklikotu C) istiot
D) baramaqurdu E) sənətşünas

26. Nümunələrdən biri mürəkkəb söz ***deyil***:
A) yolayrıcı B) qaçaqaç C) sirdaş
D) yanbayan E) daşyonan

27. Sözlərdən biri quruluşca sadədir:
A) peşəkar B) səhlənkar C) zülmkar
D) həvəskar E) sənətkar

28. Mürəkkəb sözlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) Azərbaycan, Özbəkistan, Dağıstan
B) qardaş, soydaş, böyürtkən
C) vətəndaş, ədəbiyyatşünas, dalandar
D) ucaboy, ayaqqabı, enlikürək
E) Məmmədzadə, qardaşımgil, xalamgil

29. Hansı söz quruluşca sadədir?
A) nalayiq B) naxoş C) naümid
D) namərd E) namus

30. Biri mürəkkəb söz ***deyil***:
A) xəmiraşı B) ayaqyalın C) qaragilə
D) sənətşünas E) addımbaşı

31. Tərəfləri isimdən ibarət olan mürəkkəb sözləri müəyyənləşdirin.
A) Məmmədəli, dilişirin, beşaçılan, yerkökü
B) Çənlibel, Daşdəmir, Banuçiçək, "Uzundərə"
C) ayaqqabı, kəklikotu, qolbağı, dəvədabanı
D) Qurbanəli, yadelli, ağcaqanad, qırxayaq
E) köhnəfikirli, üçbucaq, qovhaqov, üzüsulu

32. Sözlərdən biri quruluşca sadədir:
A) qazıntı B) gəzinti C) sarsıntı
D) yağıntı E) tikinti

33. Yalnız düzəltmə sözlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) əkinçi, evdar, təmizlik, gözəlləşmək
B) oxucu, məktəbli, səkkiz, meşəbəyi
C) qiraətxana, duzlu, meydan, çalışmaq
D) meşələr, düzənlik, dəliqanlı, güldan
E) veriliş, on birinci, elmli, qonşudan

34. Cərgələrin birindəki sinonim sözlərdən birincisi sadə, ikincisi isə düzəltmədir.
A) zorla-güclə B) qol-imza C) gözlük-eynək
D) nazlı-işvəli E) doğru-düzgün

35. Hansı cərgədə antonim sözlərin hər ikisi quruluşca düzəltmədir?
A) danmaq-boynuna almaq B) ağıllı-axmaq
C) küsmək-barışmaq D) asan-çətin
E) daxili-xarici

36. *Dava-dərman, yorğan-döşək, oğul-uşaq* mürəkkəb sözləri hansı yolla yaranmışdır?
A) Ayrılıqda işlənə bilməyən sözlərin iştirakı ilə
B) əks mənalı sözlərin birləşməsi ilə
C) yaxın mənalı sözlərin birləşməsi ilə
D) mənsubiyyət şəkilçili ismin köməyi ilə
E) müxtəlif mənalı sözlərin birləşməsi ilə

37. *Ətirşah, qaymaqçiçəyi, dəvədabanı* mürəkkəb sözləri hansı yolla yaranmışdır?
A) eyni sözün təkrarı ilə
B) yaxın mənalı sözlərin iştirakı ilə
C) əks mənalı sözlərin iştirakı ilə
D) müxtəlif mənalı sözlərin birləşməsi ilə
E) ayrılıqda işlənə bilməyən sözlərin iştirakı ilə

38. "*-l*" şəkilçisi artırmaqla düzələn sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) dikəl, diril, saral
B) saral, daral, genəl
C) baxıl, yazıl, çəkil
D) qocal, ucal, qaral
E) sarıl, tutul, büzül

39. *Vidadinin oğlu əlcəyini itirmişdi* cümləsindəki leksik şəkilçilər hansı nitq hissələrinə artırılmışdır?
1. sifətə 2. ismə 3. zərfə
4. feilə 5. əvəzliyə
A) 1, 3 B) 1, 4 C) 2, 5 D) 2, 4 E) 3, 5

40. *Həyətdəki bitkilər göz oxşayırdı* cümləsindəki leksik şəkilçilər hansı nitq hissələrinə artırılmışdır?
1. sifətə 2. ismə 3. zərfə
4. feilə 5. əvəzliyə
A) 1, 4 B) 2, 4 C) 3, 5 D) 1, 5 E) 2, 5

41. Düzəltmə sözlərdən ibarət cərgəni müəyyənləşdirin.
A) dağıntı, sarsıntı, əkin
B) çökək, Gəncəvi, çürük
C) kövrək, sınaq, açıq
D) saral, uşaq, qaçaq
E) oxu, çəki, yazı

42. Düzəltmə sözlərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) süpürgə, qazanc, yaşayış
B) qiraətxana, meydan, çalışmaq
C) oxucu, səkkiz, meşəbəyi
D) namus, düzənlik, çirkin
E) veriliş, elmli, qonşudan

43. "*-kar, -gər, -dar*" şəkilçiləri ilə düzəlmiş isimlər hansı cərgədə verilmişdir?
A) əməkdar, peşəkar, dülgər
B) hiyləgər, məhsuldar, peşəkar
C) maldar, çilingər, sehrkar
D) zülmkar, misgər, maldar
E) sənətkar, zərgər, hesabdar

44. "*-kar, -gər, -dar*" şəkilçiləri ilə düzəlmiş sifətlər hansı cərgədə verilmişdir?
A) itaətkar, çilingər, anbardar
B) davakar, hiyləgər, məhsuldar
C) fısunkar, dülgər, xəzinədar
D) zülmkar, zərgər, hesabdar
E) sehrkar, misgər, quldar

45. *Azadlıq alınar, yaddan umulmaz,*
Azadlıq verilməz ərməğan təki. (B. Vahabzadə)
Nümunədə işlənmiş düzəltmə sözləri müəyyən edin.
A) yaddan, alınar, azadlıq, ərməğan
B) azadlıq, alınar, verilməz, ərməğan
C) ərməğan, təki, yaddan, verilməz
D) azadlıq, alınar, umulmaz, verilməz
E) umulmaz, verilməz, alınar, yaddan

46. Biri sadə sözdür:
A) inanc B) narınc C) tıxac
D) güvənc E) qazanc

47. Biri sadə sözdür:
A) sıxıntı B) duruş C) qarış
D) əzgin E) narahat

48. "*Döyüş...*" sözündə nöqtələrin yerinə hansı şəkilçi əlavə etməklə, feildən sifət düzəltmək olar?
A) -çü B) -kən C) -dəki D) -süz E) -lar

49. "*Sarı...*" sözündə nöqtələrin yerinə hansı şəkilçini əlavə etməklə feildən feil düzəltmək olar?
A) -t B) -mtıl C) -şın D) -maq E) -lıq

50. Birinci tərəfi qeyri-müəyyən yiyəlik hallı, ikinci tərəfi mənsubiyyət şəkilçili mürəkkəb sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) dəvədabanı, bağayarpağı
B) suyuşirin, acıdil
C) qaradinməz, əliəyri
D) qəlbiqara, başısoyuq
E) dikbaş, dəymədüşər

51. Birinci tərəfi qeyri-müəyyən yiyəlik hallı, ikinci tərəfi mənsubiyyət şəkilçili mürəkkəb sözlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) sarıköynək, itburnu
B) sözdəyişdirici, həyatsevər
C) Qonaqkənd, Göyçay
D) hacıleylək, səsyazma
E) çobanyastığı, zəncirotu

52. Mürəkkəb sözlərdən biri iki düzəltmə sözdən əmələ gəlib:
A) enlikürəkli B) şirindilli C) bəstəboy
D) sözübütöv E) üzügülər

53. İsimlərdən sifət düzəldən *-i (-vi)* şəkilçisi hansı sözə artırıldıqda söz kökü ***dəyişmir***?
A) kimya B) dünya C) xalq
D) əşya E) inqilab

54. Əmələgəlmə üsuluna görə digərlərindən fərqlənən mürəkkəb sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) hacıleylək, qanunverici
B) sözdəyişdirici, gözübağlı
C) Qonaqkənd, üzüyola
D) qaçaqaç, qovhaqov
E) sarıköynək, itburnu

55. Mürəkkəb söz hansıdır?
A) Qız qalası
B) 28 May
C) Bakı Dövlət Universiteti
D) Həsənzadə
E) ağacdələn

56. "*Səs-səmir*" mürəkkəb sözü hansı yolla yaranmışdır?
A) mənsubiyyət şəkilçili ismin iştirakı ilə
B) əks mənalı sözlərin birləşməsi ilə
C) ayrılıqda leksik mənası olmayan sözlərin birləşməsi ilə
D) yaxın mənalı sözlərin birləşməsi ilə
E) müxtəlif mənalı sözlərin birləşməsi ilə

57. "*Qızılgül, qırxayaq, günəbaxan*" mürəkkəb sözləri hansı yolla əmələ gəlmişdir?
A) yaxın mənalı sözlərin birləşməsi ilə
B) əks mənalı sözlərin birləşməsi ilə
C) iki müxtəlif mənalı sözün birləşməsi ilə
D) eyni sözün təkrarı ilə
E) müstəqil leksik mənası olmayan iki sözün birləşməsi ilə

58. Düzəltmə sözlər olan bəndi müəyyən edin.
A) dilucu, istiqanlı, kəndçi
B) böyürtkən, qarğı, aşağı
C) dairəvi, çəhrayı, həzin
D) vuruq, sevgi, elmi
E) dağıntı, narınc, sarsıntı

59. Düzəltmə sözlərdən yaranmış düzəltmə sözləri müəyyən edin.
A) süpürgəçi, şərabçılıq, düşüncəsiz
B) soyuqluq, sədaqətli, çəmənlik
C) dinləyici, şabalıdı, açıldı
D) kəsərli, arxayınlıq, ağaclıq
E) dumanlı, susuzluq, daraq

60. Hansılar sadə sözlərdir?
1. bürkü 2. seçki 3. əski
4. ölçü 5. tülkü 6. içki
A) 1, 3, 5
B) 2, 3, 5
C) 1, 3, 6
D) 2, 4, 6
E) 1, 2, 5

61. Ancaq düzəltmə sözlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) kitabın, evdə, birbaşa
B) böyük, savadlı, belləmək
C) topdağıtmaz, ikimərtəbəli, üç-üç
D) qələm, nar, hadisə
E) qıpqırmızı, ədəbiyyat, torpaq

62. Yalnız düzəltmə sözlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) almaq, alasıyam, almalıyam
B) dinləmək, ağlamaq, gözləmək
C) gəlmək, gəlir, gələcək
D) bağça, boyaq, yazıçılıq
E) kitab, kitaba, kitabı

63. Yalnız düzəltmə sözlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) günəbaxan, susuz, tarla
B) yazı, ölçü, tibbi
C) istedad, qabiliyyət, həvəs
D) əlüzyuyan, qaratoyuq, incəbel
E) cəsur, igidlik, mərdlik

64. Yalnız düzəltmə sözlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) qəşəng, yaraşıqlı, istiqanlı
B) çovğun, təpə, istilik
C) əzik, azğın, ağıllı
D) yataq, təmiz, ucalıq
E) qoruq, bulaq, qıraq

65. İki düzəltmə sözün birləşməsindən yaranan mürəkkəb sözləri müəyyən edin.
A) dalbadal, gözütox, üzügülər
B) əliəyri, sözübütöv, şirindilli
C) girdəsifət, qaraqaş, uzunsaçlı
D) dəvədabanı, suyuşirin, gözüyaşlı
E) açıqqəlbli, soyuqqanlı, enlikürəkli

66. Kökü feil, başlanğıc forması sifət olan söz hansıdır?
A) bacarıqlar
B) daraqda
C) qarışıqdır
D) yaylıqdan
E) yağıntının

67. Kökü feil, başlanğıc forması isim olan söz hansıdır?
A) qapaqda
B) işləklikdən
C) oxucudakı
D) qorxuludur
E) sağaldım

68. Saat əqrəbinin istiqamətində sözə ardıcıllıqla şəkilçilər artırılsa, hansı variantda feildən düzəlmiş isim alınar?

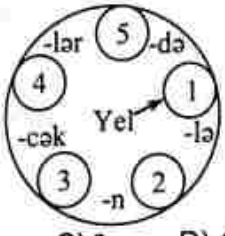

A) 1 B) 3 C) 2 D) 4 E) 5

69. Saat əqrəbinin istiqamətində sözə ardıcıllıqla şəkilçilər artırılsa, hansı variantda feildən düzələn sifət alınar?

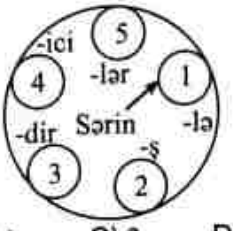

A) 1 B) 3 C) 2 D) 5 E) 4

70. Sözlərdən birinin kökü feil ***deyil***:
A) düzmək B) düzgün C) düzülüş
D) düzlük E) düzülmək

71. Sözlərdən birinin kökü feil ***deyil***:
A) sıxışdırmaq
B) sıxıntı
C) sıxıcı
D) sıxlıq
E) sıxılmaq

72. *Gör...dü* sözündə nöqtələrin yerinə hansı şəkilçi yazılsa, düzəltmə söz ***alınmaz***?
A) -müş B) -ün C) -ül D) -üş E) -dür

73. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən biri quruluşuna görə digərlərindən fərqlidir:
A) Şairin duyumu, hissi güclü olmalıdır.
B) Hər şey bir qırpımda həll olundu.
C) Dost, tanışdır ətrafım.
D) Geyim səliqəli olmalıdır.
E) Bütün qurumlar rəhbəri müdafiə etdilər.

74. Hansı bənddə isimdən düzələn, lakin kökü isim ***olmayan*** düzəltmə sözlər verilmişdir?
A) döyüntü, çöküntü
B) üzümçülük, insanlıq
C) bitkiçilik, qoruqçu
D) görünüş, bildiriş
E) dilçilik, hiyləgərlik

75. Hansı bənddə həm isimdən düzələn, həm də kökü isim olan düzəltmə sözlər verilmişdir?
A) insafsızlıq, geriləmə
B) bitkiçilik, üzgüçülük
C) çoxaltma, bozartma
D) balıqçılıq, ədəbiyyatşünaslıq
E) tikinti, döyüntü

76. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Feildən düzəlmiş sifətdir.
2. İki leksik şəkilçisi vardır, sifətdən düzəlmiş isimdir.
3. Feildən düzəlmiş isimdir.
4. Sözün kökü feil, özü isimdən düzəlmiş isimdir.
5. Saydan düzəlmiş feildir.
a. yanğın
b. döşəkçə
c. üzgün
d. çoxalmaq
e. düzgünlük
A) 1 – c; 2 – e; 3 – a; 4 – b; 5 – d
B) 1 – c; 2 – b; 3 – a; 4 – e; 5 – d
C) 1 – d; 2 – c; 3 – b; 4 – e; 5 – c
D) 1 – a; 2 – e; 3 – c; 4 – b; 5 – d
E) 1 – c; 2 – d; 3 –b ; 4 – e; 5 – a

77. Bunlardan hansını həm sadə, həm də düzəltmə söz kimi düşünmək olar?
1. gəlir
2. səpir
3. barış
4. köçür
5. danla
6. dindir

78. Bunlardan hansını həm sadə, həm də düzəltmə söz kimi düşünmək olar?
1. bitir
2. bezdir
3. qaldır
4. yondur
5. yanacaq
6. dağdır

İsim

Konkret və mücərrəd isimlər. Tək və cəm isimlər. Ümumi və xüsusi isimlər

1. Yalnız isimlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) axşam, dünənki, xeyli, qurğuşun
B) dastan, çəmən, qarğıdalı, Bakı
C) oxumaq, dəmirçi, kağız, şirin
D) ördək, danışmaq, vətəndaş, gülüş
E) meşəlik, uca, beşlik, axtarmaq

2. Mücərrəd mənalı isimləri müəyyən edin.
A) böyüklük, istək, yaxşılıq, sevgi
B) mənlik, başlıq, gözlük, çüruntü
C) baxış, qovurma, soyutma, süzmə
D) çalğı, daraq, meşəlik, odunluq
E) dostluq, əmimgil, yoldaş, arabaçı

3. Mücərrəd mənalı düzəltmə isimləri müəyyən edin.
A) daraq, yataq, kəsək
B) gözəllik, qavrayış, üzüntü
C) soyutma, dondurma, süzmə
D) daşlıq, meşəlik, üzümlük
E) yaylaq, otlaq, qışlaq

4. *Hara* sualına cavab verən isimləri müəyyən edin.
A) qızıl, parlaq, işıqlı B) daş, ev, otaq, mənzil
C) dərzi, bərbər, usta D) şagird, məktəb, sinif
E) şəhər, kənd, qəsəbə, sahil

5. Hansı cərgədəki sözlər toplu isimlərdir?
A) çiçək, lüğət B) çay, dəniz C) kənd, şəhər
D) sürü, camaat E) meşə, ağac

6. Hansı cərgədəki sözlər toplu isimlərdir?
A) şəhər, dəstə B) əhali, respublika
C) dəniz, çay D) bağça, üzümlük
E) qoşun, alay

7. Mücərrəd mənalı düzəltmə isimləri müəyyən edin.
A) duyğu, sevgi, qorxu
B) bolluq, yuxulu, tələbəlik
C) məna, məqsəd, istək
D) mərhəmət, sədaqət, şadlıq
E) gözəllik, sadəlik, meşəlik

8. Mücərrəd məna bildirən düzəltmə isimləri müəyyən edin.
A) çəmənlik, kölgəlik B) pislik, yaxşılıq
C) kədərli, həyəcanlı D) üzümçü, gözətçi
E) yoldaş, sirdaş

9. Toplu isimləri müəyyən edin.
A) üzümlük, gündüz, gecə B) ordu, xalq, ilxı
C) yığıncaq, şagird, adam D) silsilə, dağ, dərə
E) meşə, bulaq, zəmi

10. Yalnız mücərrəd mənalı düzəltmə isimləri müəyyən edin.
A) çığırtı, ovçu, xəyalpərvər
B) gurultulu, əkinçi, iblisanə
C) işlək, əmanətçi, baxış
D) qavrayış, insanlıq, duyğu
E) sevinc, yoldaş, qapıçı

11. Cümlələrdən birində toplu isim işlənmişdir:
A) Tələbələr alimlərlə görüşdülər.
B) Qoyun-quzu mələşir, itlər hürüşürdü.
C) Sürü yaylağa qalxdı.
D) Çəmənlər yaşıllaşdı.
E) Şagirdlər imtahanları müvəffəqiyyətlə verdilər.

12. Hansı cümlədə toplu isim ***işlənməmişdir***?
A) Camaat Azadlıq meydanına yığışmışdı.
B) İlxı dağlara üz tutdu.
C) Meşələr də insandan mərhəmət umur.
D) Sürü dağın döşünə yayılıb otlayırdı.
E) Burda çox oynadı qılınclar, qınlar,
Ordular, karvanlar, başsız axınlar. (S.Vurğun)

13. Saydan düzəlmiş mücərrəd mənalı ismi müəyyən edin.
A) çöküntü B) yaxşılıq C) doğruluq
D) bağırtı E) azlıq

14. Hansı cümlə ümumi isimlə başlayır?
A) Sarayın ikinci mərtəbəsi təmir olundu.
B) Saranın qiymətləri qənaətbəxşdir.
C) Saraya fəxri ad verildi.
D) Saraya qəsəbə statusu verildi.
E) Sarayevoda olimpiada keçirilmişdir.

15. Hansı cümlə xüsusi isimlə başlayır?
A) Yerdən ot dizə qədər qalxmışdır.
B) Yerdən götürdüyüm karandaş Sevilin idi.
C) Yerdən çox yer var.
D) Yerdən uzaqlaşan kosmik gəmi görünməz oldu.
E) Yerini heç kimə vermə.

16. Mücərrəd məna bildirən düzəltmə isimlər cərgəsini müəyyən edin.
A) sevinc, qorxu, anlayış, qısqanclıq
B) gurultu, səadət, atlı, təşəbbüs
C) başçı, əkinçi, vətəndaş, mələk
D) arzu, xəyal, ruh, əhval
E) ağıl, müəllimlik, meydança, yaşıllıq

17. Mücərrəd mənalı düzəltmə isimləri müəyyənləşdirin.
A) kədərli, həyəcanlı B) çəmənlik, bağlıq
C) çəki, birlik D) üzümçü, gözətçi
E) yoldaş, sirdaş

18. Mücərrəd məna bildirən düzəltmə isimləri müəyyən edin.
A) başçı, əkinçi B) qəhrəmanlıq, həkimli
C) meşəlik, güllük D) sevincli, maraqlı
E) vətəndaş, təpəcik

19. Cümlələrdən birində mücərrəd mənalı isim işlənib:
A) Çalışqan şagird ata-anasının üzünü ağ edər.
B) Aydının iki bacısı, bir qardaşı var.
C) Dünyanı gözəllik xilas edəcək.
D) Yaylaqlar gözəl görünür.
E) İlxı örüşdə otlayırdı.

20. Cümlələrin birində mücərrəd mənalı isim işlənib:
A) Qışlaqlarda su boldur.
B) Selcanın bir dayısı, bir əmisi var.
C) Pambıqçılar bol məhsul topladılar.
D) Sözün də su kimi lətafəti var. (Nizami)
E) Yazda çaylar tez-tez daşır.

21. Mücərrəd mənalı isimləri müəyyən edin.
1. fikir, anlayış 2. çoxluq, sevgi
3. əmək, süzmə 4. gözlük, yaylaq
5. dostluq, əkinçi
A) 1, 2 B) 1, 5 C) 2, 3 D) 3, 4 E) 4, 5

22. Mücərrəd mənalı isimləri müəyyən edin.
1. yaxşılıq, meşəlik 2. yataq, baxış
3. bilik, duyğu 4. yuxu, xəyal
5. xalamgil, çətir
A) 1, 3 B) 2, 4 C) 3, 4 D) 2, 5 E) 1, 5

23. İsimlərdən biri həm konkret, həm də mücərrəd məna ifadə edə bilər:
A) insanlıq B) nəfəslik C) dostluq
D) analıq E) igidlik

24. İsimlərdən biri həm konkret, həm də mücərrəd məna ifadə edə bilər:
A) atalıq B) meşəlik C) mərdlik
D) tezlik E) qumluq

25. Mücərrəd mənalı düzəltmə isimlər cərgəsini müəyyən edin.
A) gözəllik, sadəlik, meşəlik
B) duyğusuz, dadlı, sevinc
C) bolluq, yuxulu, tələbəlik
D) məna, məqsəd, istək
E) duyum, güvənc, üzümçülük

26. Mücərrəd mənalı düzəltmə isimlər cərgəsini müəyyən edin.
A) düzəngah, çəmənlik, qardaşlıq
B) hesabdar, soyutma, güllük
C) insanlıq, üzümlük, çəmənlik
D) dostluq, düzənlik, qazıntı
E) yorğunluq, boşluq, üzüntü

27. Mücərrəd mənalı ismi müəyyən edin.
A) dərə B) gözlük C) çəmənlik
D) sənəd E) qaxınc

28. Mücərrəd mənalı ismi müəyyən edin.
A) ələk B) nisgil C) xətkeş
D) misgər E) satıcı

29. Toplu isimləri müəyyən edin.
1 2 3 4 5 6 7 8 9
Çiçək, camaat, yoldaşlıq, nəxir, təpə, göl, millət, torpaq, koi
A) 5, 6, 8, 9 B) 2, 3, 4, 6 C) 1, 3, 7, 9
D) 2, 4, 7 E) 1, 5, 8

İsmin quruluşca növləri

1. Mürəkkəb isimləri müəyyən edin.
A) ağcaqanad, bağayarpağı, ördəkburun
B) taxıl biçini, at arabası, Dəmirçioğlu
C) Əhmədin yuxusu, beşdaş, gözaltı
D) yazı-pozu, Miranşah, evin kiçiyi
E) Qırxbulaq, Fındıqlı dərəsi, dan ulduzu

2. Yalnız sadə isimlərdən ibarət olan bəndi müəyyən edin.
A) yarpaq, daraq, külək, dəyənək
B) qaraltı, göyərti, hənirti, təpik
C) kitab, ölkə, ürək, barmaq
D) sürü, sarğı, qayğı, çəki
E) kürü, sərgi, çatı, çapıq

3. Hansı söz mürəkkəb isim *deyil*?
A) gəlhagəl B) vurhavur C) basabas
D) dalbadal E) qaçaqaç

4. Düzəltmə isimlər cərgəsini müəyyən edin.
A) gözəllik, otlaq, təmirçi
B) dağlıq, qurucu, kəskin
C) köməkçi, dadlı, qabaqcıl
D) qızğın, meşəlik, alma
E) balaca, qaçağan, dəmirçi

5. Feildən düzələn isimləri müəyyən edin.
A) vurğu, baxış, yanğın
B) çöküntü, balıqçı, düzlük
C) doğruluq, birlik, elçilik
D) başlıq, güldan, Dağıstan
E) yaylaq, meydança, işçi

6. Mürəkkəb isimləri müəyyən edin.
A) çalıb-oynamaq, açıb-ağartmaq, daxil olmaq
B) qarlı-boranlı, çoxmərtəbəli, ürəyəyatan
C) yavaş-yavaş, dilucu, ora-bura
D) quşüzümü, daş-qaş, qol-budaq
E) yeddi-səkkiz, bir qədər, azdan-çoxdan

7. Feildən düzələn ismi müəyyən edin.
A) düzlük B) yaşıllıq C) badamı
D) kəskinlik E) sancı

8. Feildən düzələn isimləri müəyyən edin.
A) bağça, yoldaş, meydança
B) yaxşılıq, bərklik, saflıq
C) Gülüstan, Dağıstan, meşəlik
D) güldan, dənizçi, bəstəkar
E) bitki, basqın, anlayış

9. Sifətdən düzəlmiş isimləri müəyyən edin.
A) birlik, gündəlik, hakimlik
B) yüzlük, onluq, çoxluq
C) dostluq, tanışlıq, qardaşlıq
D) şadlıq, təmizlik, zəiflik
E) dərzilik, ustalıq, mühəndislik

10. Feil köklərinə artırılan *-qı (-ki, -qu, -kü)* şəkilçisi hansı nitq hissəsi əmələ gətirər?
A) sifət B) isim C) zərf D) əvəzlik E) feil

11. Feildən düzələn isimlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) qalaq, çolaq, bilək, ürək
B) qoruq, daraq, daşqın, sürgün
C) duyuq, yazıq, oyuq, çıxıq
D) dərslik, keçid, açar, süpürgə
E) yaxşılıq, sevgi, düşüncə, gözlük

12. İsimdən düzələn isimləri müəyyən edin.
A) daşlıq, dinləyici B) meydança, təmizlik
C) yataq, evdar D) meşəlik, yaxşılıq
E) güllük, duzlaq

13. İsimdən düzələn isimləri müəyyən edin.
A) süzgəc, yataq B) dağlıq, döşəkçə
C) asılqan, evdar D) saflıq, uşaqcığaz
E) döngə, yapışqan

14. Feildən düzələn isimlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) hörgü, çıxış B) qorxu, döşəkçə
C) oxucu, ovçu D) güllük, yaylaq
E) düzlük, açıqlıq

15. Feildən düzələn isimlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) yaraşıq, gəzinti B) vurğunluq, durğunluq
C) qaçqınlıq, gərginlik D) dağıntı, baxış
E) taqqıltı, xışıltı

16. Məntiqi ardıcıllığı tamamlayın.
1. sərtlik 2. pərişanlıq 3. gənclik 4. ...
A) kişilik B) bədiilik C) güllük
D) beşlik E) günlük

17. Klasteri tamamlayın.

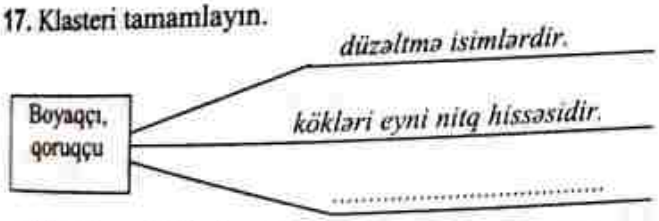

A) mücərrəd isimlərdir.
B) feildən düzəlmiş isimlərdir.
C) isimdən düzəlmiş isimlərdir.
D) tərkibində bir leksik şəkilçi işlənmişdir.
E) cəm şəkilçisi qəbul etsələr, toplu ismə çevrilərlər.

18. Feildən düzələn isimləri müəyyən edin.
I. cızıq II. artıq
III. qoruq IV. yozum
V. sönük VI. uçuq
A) IV, V, VI B) II, IV C) I, III, IV
D) I, II, III E) II, V, VI

19. Feildən düzəlmiş isim hansı cümlədədir?
A) Yağışlı havadan əsər-əlamət qalmamışdı.
B) O, görkəmli alimdir.
C) Qorxaq kölgəsindən ürkər.
D) Çəki daşları tərəzinin yanında idi.
E) Kəskin söz qılıncdan itidir.

20. Feildən düzəlmiş isim hansı cümlədədir?
A) Qorxaq hər şeyi dörd görər.
B) Hərbi təlim uğurla başa çatdı.
C) Ölçü vahidləri düzgün təyin edilmişdir.
D) Bilikli şagirdlər ikinci tura buraxıldılar.
E) Tutqun hava yavaş-yavaş açılırdı.

21. Feillərdən düzələn isimləri müəyyən edin.
1. tapşırıq 2. yanğın 3. üzlük
4. alçaqlıq 5. başlıq 6. dözüm

22. Feillərdən düzələn isimləri müəyyən edin.
1. daraq 2. əzik 3. qurğu
4. basqın 5. uçuq 6. satqın

23. Düzəltmə isimləri müəyyən edin.
1. bilək 2. döşək 3. öskürək
4. ələk 5. kömək 6. ürkək
7. dayaq

24. Düzəltmə isimləri müəyyən edin.
1. yığıncaq 2. əlcək 3. utancaq
4. oyuncaq 5. yelləncək 6. sevincək

25. Hansı isimlərin kökü feil olsa da, feildən ***düzəlməyib***?
1. düzgünlük 2. düzəliş 3. düşüncəsizlik
4. gülçülük 5. əkinçi 6. görüntü

26. Hansı isimlərin kökü feil olsa da, feildən ***düzəlməyib***?
1. deyingənlik 2. görünüş 3. döyüşçü
4. sürücülük 5. düzülüş 6. soyuducu

27. Hansı cümlələrdə ardıcıl olaraq quruluşca sadə, düzəltmə, mürəkkəb isimlər verilib?
1. Bu sözdən sonra döşəkçələri düzdü və qohum-qardaşa əyləşməyi təklif etdi.
2. Eyvanda oturub əlcək toxuya-toxuya bu get-gəl barədə fikirləşirdi.
3. Quyu qazıldıqca mədənçilər daha da həvəslənir, can-başla çalışırdılar.
4. Göydə parlaq ay nur saçır, dənizdə isə gümüşü dalğacıqlar bərq vururdu.
5. Qoca əli ilə qənddanı itələdi və bəzəkli vazadakı noğul-nabatdan bir neçəsini götürdü.

28. Hansı cümlələrdə ardıcıl olaraq quruluşca sadə, düzəltmə, mürəkkəb isimlər verilmişdir?
1. Sazdan pərdə-pərdə süzülən çalğı dağ-dərəni bürümüşdü.
2. Dağın ətəyindəki çəmənlikdə bitən çobanyastıqları göz oxşayırdı.
3. Əlisəfa toya ən yaxın qohum-qardaşını, dost-tanışını çağırmışdı.
4. Mədəniyyət sarayı yeni tikilən kitabxana ilə yan-yana idi.
5. Alı dəmirçixananın qabağında dost-tanışı ilə söhbət edirdi.

29. Tərkibində həm sadə, həm də mürəkkəb isim işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Hazırcavab adam söz tapmaqda çətinlik çəkməz.
2. Münəvvərin mülayim xasiyyəti, canıyananlığı onu hamıya sevdirmişdi.
3. Meşənin qurtaracağında çır-çırpıdan ocaq qalayıb göbələk bişirdilər.
4. Uşaqlar meşəbəyini axtarmağa başladılar.
5. Ana həsrətli və mehriban baxışlarını oğlunun üzündən ayırmırdı.

30. Tərkibində adlıq halda sadə, təsirlik halda düzəltmə isimlərin işləndiyi cümlələri müəyyənləşdirin.
1. Yaşıdları arasında igidliyi ilə seçilən Anar hamının sevimlisi idi.
2. O nəhəng qara buludu görürsənmi, özü ilə mütləq çovğun gətirəcək.
3. Qız əlindəki iri bağlamanı yerə qoyub sevincək bacısını qucaqladı.
4. Bayram günlərində insanlar dostu, tanışı ziyarət edir.
5. Mühəndislər qazıntını həyata keçirən işçiləri tezliklə oradan uzaqlaşdırdılar.

31. Hansı cümlədə sadə, düzəltmə və mürəkkəb isim işlənmişdir?
1. *Azadlıq anadır, dünya işıqdır,*
Göydələnlər şəhərə bir yaraşıqdır.
2. *Bu gün şadlığımı çalsın, çağırsın,*
Bülbülün mahnısı, Qurbanın tarı.
(M. Müşfiq)
3. *Bir gözəldir bu Qarabağ*
Təbiətin qucağında
Gözəlliyin, məhəbbətin
Ən səfalı bir çağında.
(M. Müşfiq)
4. *Saatları kim yaratdı? Neçin yaratdı?*
Bu ölçüylə kim dünyada murada çatdı?
(B. Vahabzadə)

İsmin mənsubiyyətə görə dəyişməsi

1. Sözlərdən biri mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir:
A) sözüm B) həkiməm C) mənim
D) yazıram E) qorxuludur

2. Sözlərin birində I şəxs təkinin mənsubiyyət şəkilçisi işlənmişdir:
A) tələbəyəm B) yardım C) müəllim
D) yurdumuz E) torpağım

3. Hansı sözdə ikinci şəxsin cəminə aid mənsubiyyət şəkilçisi işlənmişdir?
A) gəldiniz B) kitabınız C) müəllimsiniz
D) qardaşımız E) şagirdi

4. Mənsubiyyətə görə dəyişmə baxımından biri fərqlənir:
A) tale B) şüşə C) nalə
D) meyvə E) macəra

5. Mənsubiyyət şəkilçili isimləri müəyyən edin.
A) sürməyi şal, xurmayı saç
B) evi tikmək, döşəməni silmək
C) insan taleyi, xalq mənafeyi
D) tarixi bilmək, misi əritmək
E) əxlaqi dəyərlər, hüquqi dövlət

6. Hansı nümunədəki isim mənsubiyyət şəkilçilidir?
A) alimsən B) anam C) şagirddir
D) mühəndisəm E) atasınız

7. Hansı cümlədə mənsubiyyət şəkilçili söz var?
A) Sülhü qorumaq lazımdır.
B) Düşmən təslim olmayanda onu məhv edirlər.
C) Dostluğu qiymətləndirmək gərəkdir.
D) Vətəni qorumaq hamının müqəddəs borcudur.
E) Maldarlığı və taxılçılığı inkişaf etdirməliyik.

8. III şəxsin cəminə aid mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş söz hansı nümunədədir?
A) onun kitabı B) Əlişin işi
C) kitabın cildi D) onların kitabları
E) uşaqları qarşılamaq

9. Verilənlərdən hansı birinci şəxs təkinin mənsubiyyət şəkilçisidir?
A) -ın^4 B) -ım^4 C) -ı^4 D) -am^2 E) -ıq^4

10. I şəxs cəminə aid mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş sözü müəyyən edin.
A) məktəbimiz
B) gəlirik
C) onun kitabları
D) sənin kitabların
E) kitabların üzü

11. Hansı sözdə birinci şəxs təkinin mənsubiyyət şəkilçisi işlənmişdir?
A) ustadam B) balacayam C) kaş gedəm
D) getməliyəm E) anam

12. Hansı bənddə mənsubiyyət şəkilçili iki söz işlənib?
A) Kəhər at onunkudur.
B) Gələcək bizim nəslindir.
C) Azadlığın öz əlindədir.
D) Həyat qaliblərindir.
E) Bu qoşun bizim deyil.

13. Mənsubiyyət şəkilçili isimlər hansı halda işlənən əvəzlik və ya isimlə əlaqəyə girir?
A) yiyəlik B) adlıq C) yönlük
D) təsirlik E) çıxışlıq

14. Mənsubiyyət şəkilçili sözlər hansı bənddədir?
A) onun zehni, şairin həyatı
B) həyati əsər, zehni iş
C) armudu stəkan, gümüşü saç
D) həyatı öyrənmək, zehni möhkəmləndirmək
E) sancı hiss etmək, dolu yağanda

15. *-i* hansı cümlədə mənsubiyyət şəkilçisidir?
A) Sizi çoxdan arzulayırdıq.
B) Adam yaxşını qoyub pisi götürməz.
C) Evi dağılmış, ocağı söndürülmüşdü.
D) Yol şərti işarələrlə göstərilmişdir.
E) O, məktəbi bu il bitirəcək.

16. Hansı sözdə birinci şəxsin təkinə aid mənsubiyyət şəkilçisi işlənmişdir?
A) mənim B) balacayam C) obam
D) yazam E) ustadam

17. Hansı sözdə ikinci şəxsin təkinə aid mənsubiyyət şəkilçisi işlənmişdir?
A) quşüzümü B) bağban C) yazasan
D) sənin E) çantan

18. Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edərkən isimlərdən biri ümumi qaydadan kənara çıxır:
A) külçə B) əlaqə C) mənşə
D) məqalə E) ənənə

19. Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edərkən isimlərdən biri ümumi qaydadan kənara çıxır:
A) qələbə B) quyu C) məcra
D) töhfə E) mövqe

20. Əşyanın hansı şəxsə aidliyini bildirən şəkilçi necə adlanır?
A) şəxs-xəbərlik şəkilçisi
B) hal şəkilçisi C) zaman şəkilçisi
D) mənsubiyyət şəkilçisi E) cəm şəkilçisi

21. Cümlələrin birində *-i* şəkilçisi mənsubiyyət şəkilçisidir və ismə artırılıb:
A) Pisi pis, əyrini əyri, düzü həmvar yazım.
B) Düşüncələri alt-üst olmuşdu.
C) Səni çoxdan gözləyirdim.
D) Əsgərlərdən hansısa asta-asta zümzümə edirdi.
E) Daxili təmizlik və vicdani saflıq insan üçün böyük məziyyətdir.

22. Altından xətt çəkilmiş sözlərin yalnız birində *-i* mənsubiyyət şəkilçisidir və ismə artırılıb:
A) Heç kəs bilmədi ki, eyi nədən yanıb.
B) Doğru yalanı kəsəcək.
C) Şərti şumda kəsək.
D) Sizlərdən biri danışmalıdır.
E) Cavabı tez göndərmək lazımdır.

23. Hansı cümlələrdə həm mənsubiyyət, həm də təsirlik hal şəkilçisi vardır?
I. Nuriyyənin bacısı oxumağı çox sevir.
II. Vətənimi sevirəm.
III. Vətəni sevməyən insan olmaz.
A) yalnız I B) yalnız II C) yalnız III
D) I və II E) I və III

24. Hansı cümlələrdə mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş iki söz işlənmişdir?
I. Vaqifin qardaşı kitabını bizə bağışladı.
II. Vaqifin qardaşı bizə məktəbi göstərdi.
III. Vaqifin qardaşı fəxrimizdir.
A) yalnız III B) yalnız II C) I və III
D) I və II E) yalnız I

25. Birində I şəxsin mənsubiyyət şəkilçisi həm "*-ım*", həm də "*-m*" kimi düşünülə bilər:
A) sazım B) yazım C) nazım
D) anım E) başım

26. Hansı cümlədə mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş iki söz var?
A) Dağ çayında üzmək çətin idi.
B) Səni gözləməkdən gözlərimin kökü saraldı.
C) Maşının arxa tərəfində oturmuşdum.
D) Arzunu mükafatlandıranı alqışladılar.
E) İmtahan günü yaxınlaşırdı.

27. Hansı cümlədə mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş iki söz var?
A) Onun dostluğunu qiymətləndirmək gərəkdir.
B) Gözüm səndən su içmir.
C) Namərdlərin xəyanətinin cəzası böyük olacaq.
D) Sülhü qorumağı bacarmaq lazımdır.
E) Maldarlığı və taxılçılığı inkişaf etdirməliyik.

28. Hansı cümlədə həm mənsubiyyət, həm də təsirlik hal şəkilçisi qəbul etmiş söz işlənmişdir?
A) Adamların bəzisi ayaq üstə dayanmışdı.
B) Oxumağı hamımıza xoş gəldi.
C) Uşaqlardan biri bizə tərəf boylanırdı.
D) Sədrin özü çıxış etdi.
E) O, "Koroğlu" dastanını oxuyub bitirdi.

29. Hansı cümlədə həm mənsubiyyət, həm də təsirlik hal şəkilçisi qəbul etmiş söz işlənmişdir?
A) Biz "Ədəbiyyat" qəzetini müntəzəm alırıq.
B) Xalqı yaxşı tanıyırdı.
C) O, əlindəki kitabı vərəqlədi.
D) Mən əlimə qələm aldım.
E) Qələmi yaxşı yazırdı.

30. İsimlərdən birində işarələnmiş şəkilçi bütün məqamlarda mənsubiyyət şəkilçisidir:
A) zehni B) sinfi C) şəklin
D) oğlun E) ömrün

31. İsimlərdən birində işarələnmiş şəkilçi bütün məqamlarda mənsubiyyət şəkilçisidir:
A) ömrü B) nəslin C) fikri
D) səbrin E) çiynin

32. Cümlələrin birində mənsubiyyət şəkilçili isim şəxsinə görə fərqlənir:
A) Məqsədimizi dostlara çatdıranda hamı sevindi.
B) Ayağı var, qaça bilmir,
Qanadı var, uça bilmir.
C) Şagirdin kitabı evdə qalmışdı.
D) Usta avtomobilin təkərini dəyişdi.
E) Şagirdlərin maraq dolu baxışları müəllimə zillənmişdi.

33. Hansı cümlədə altından xətt çəkilmiş mənsubiyyət şəkilçili ismi iki şəxsdə düşünmək olar?
A) Arzumuz ən yüksək nəticəni əldə etməkdir.
B) Yaradıcılığı S.Vurğunu sevdirən ən başlıca amildir.
C) Dostum kitabını rəfdən götürdü.
D) Eviniz meydandan bir-neçə tin uzaqda idi.
E) Sualları çox çətin və məntqli idi.

34. Hansı cümlədə "*yol*" ismi mənsubiyyət şəkilçisi qəbul ***etməmişdir***?
A) Yolu xeyli vaxtdır burdan düşmürdü.
B) İki ildir ki, sel yolu dağıdıb.
C) Həyat yolu hamı üçün eyni dərəcədə rahat olmur.
D) Avtomobil yolları hər il təmir edilir.
E) Mənim yolum mübarizədir, hədəfim qələbədir!

35. Hansı cümlədə mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş isim adlıq haldadır?
A) Sərgilənən əşyaların hamısında usta məharəti görürdüm.
B) Axşamüstü dostlarımıza baş çəkməliyik.
C) Kəndin həyətlərində mal yemlənirdi. (M. Cəlal)
D) Sonanın xalçası, doğrudan da, bir tamaşa idi. (M. Cəlal)
E) Bu otaqda dərs ləvazimatları saxlayırdılar.

36. Hansı cümlədə mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş isim adlıq haldadır?
A) "Cənnət anaların ayaqları altındadır".
B) Mərdan ayağını tirin üstünə qoyub səkiyə hoppandı. (M. Cəlal)
C) Onların çoxu buna bənzər hadisələr görmüş, ya da eşitmişdi.
D) Ağaməcid ağlayan kimi qohumları tökülüb gəlmişdi. (M. Cəlal)
E) Bir azdan kəndin kənarında tüfəng səsi eşitdim. (İ. Şıxlı)

37. Doğru ***olmayan*** fikri müəyyən edin.
A) Mənsubiyyət şəkliçili sözlər işlənmiş cümlələrdə hökmən yiyəlik hallı söz işlənməlidir.
B) "*Kitabı*" sözünü yerinə görə ismin iki halında işlənən söz kimi düşünmək olar.
C) I və II şəxslərdə mənsubiyyət şəkilçisi yalnız insana aiddir.
D) Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş isim bütün cümlə üzvü vəzifəsində çıxış edir.
E) Şəxs əvəzliyi mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmir.

38.

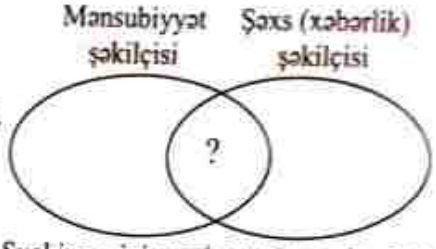

Sual işarəsinin yerinə uyğun gələn fikirləri müəyyən edin.
1. Sözün formasını dəyişir.
2. Sözün mənasını dəyişdirir.
3. İsmin bütün hallarında olan sözlərlə işlənə bilir.
4. Əşyanın hansı şəxsə aid olduğunu bildirir.
5. Ancaq ismə qoşulur.
6. İsmə aid qrammatik şəkilçilərdir.
A) 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 1, 6 D) 2, 5, 6 E) 3, 4

39. Mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənmiş sözləri müəyyən edin.

"C.Məmmədquluzadə "Molla Nəsrəddin" jurnalının (1) səhifələrində (2) dini fanatizmi (3) tənqid (4) etmiş, cəhalətin (5) acı nəticələrini (6) göstərmişdir."

40. *"Dəyirmançı (1) Güllünün (2) gözünün (3) qabağında (4) ağacın (5) birini (6) də (7) kəsdi"* (Mövlud Süleymanlı) cümləsində üzərində rəqəm yazılmış sözlərdən hansılar mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir?

41. İşarələnmiş sözlərdən hansılar mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir?

Seyr elə hüsnünü (1) göydə durnanın (2),
Qayada kəkliyin (3), göldə sonanın (4).
Aynabənd otaqda gəlin anamın (5)
Şirin layla səsi şeir deyilmi (6)?!
(H. Arif)

42. Üstündə rəqəm yazılmış sözlərin hansında həm mənsubiyyət, həm də hal şəkilçisi işlənmişdir?

Dolaşma sıldırım sal qayalıqda,
Daşlar ayağını azar, maralım!
Gəl səni bəsləyim gözümün üstdə,
Etmə aşiqindən həzər, maralım!
(M. Müşfiq)

43. Üstündə rəqəm yazılmış sözlərin hansında həm mənsubiyyət, həm də hal şəkilçisi işlənmişdir?

Ay mənim əzizlərim,
sizə nə var ki?!
Siz mənim qəlbimdə yaşayırsınız,
mən də tənələrin ağzında,
baxışların altında. (F. Qoca)

44. Nümunədə üstündə rəqəm yazılmış isimlərdən hansılar həm hal, həm də mənsubiyyət şəkilçilidir?

"Birdən Turalın qolunun üstündəki ov şahini havaya qalxdı, uçdu və meşənin qalın yerində bir ağacın üstünə qondu." (Anar)

45. Nümunədəki nömrələnmiş isimlərdən hansılar həm hal, həm də mənsubiyyət şəkilçili isimdir?

"Küçənin girişində, zavod binasının sol tərəfindəki kiçik daxmada bir neçə adam var idi."

46. Mənsubiyyət şəkilçili isimləri müəyyən edin.

"Bilqeys xanımın özündən kiçik bacısı İstanbulda oxumaq istəyini əmisi oğluna yazdığı məktubunda bildirdi"

47. Hansı cümlələrdə mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş iki söz işlənmişdir?
1. Cənnət anaların ayaqları altındadır.
2. Elin gözü tərəzidir.
3. Şirin söz can arzusu, acı söz baş ağrısı.
4. Yarışın qalibi kimi bayrağı Firudin qaldırdı.

48. Hansı cümlələrdə eyni sözdə həm mənsubiyyət, həm də təsirlik hal şəkilçisi vardır?
1. Ana son məktubunu yazdı.
2. El qədrini bilənlər ömrünü bada verməz.
3. Elin sözü əvvəl-axır düz olar.
4. Həyatın mənası faydalı iş görməkdədir.

49. Verilmiş nümunədə mənsubiyyət şəkilçili isimləri müəyyən edin.

Mən bir yüksəlişin[1] sevdasındayam[2],
Siniflər[3] döyüşü[4] dünyasındayam[5].
İnsanı, zəhməti[6] qiymətləndirən,
Yaxşı adamların sırasındayam[7]. (M. Müşfiq)

İsmin hallanması

1. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən hansı təsirlik halda işlənmişdir?
A) Kitabı çoxdan çap olunub.
B) Onun saçları qızılı rəngə çalır.
C) Deyəsən, qardaş-bacısı gəlib.
D) Olmaya, uşağı korluq çəkir?
E) Misi gümüşə çevirmək olmaz.

2. Hansı cümlədə *-dan*[2] çıxışlıq halın şəkilçisidir?
A) Hərdən bizə də gələrsən.
B) Döyüşdən bir xəbər yoxdur.
C) Nailə qəfildən qışqırdı.
D) Çaydan çox səliqə ilə təmizlənmişdi.
E) Səni çoxdan gözləyirəm.

3. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlərdən yalnız biri təsirlik haldadır:

"Nə xoşdur ellərin şirin avazı.
Güldü ölkəmizin çiçəkli yazı,
Şairin qələmi, aşığın sazı.
Bülbülü mat qoyan dillər bizdərir".

A) sazı B) yazı C) qələmi
D) bülbülü E) avazı

4. *-dan* şəkilçisi ilə işlənmiş hansı söz isimdir?
A) çoxdan B) yanğından C) altıdan
D) yağlıdan E) ondan

5. Nümunədəki "*dost*" isminin hansı hallarda işləndiyini müəyyən edin.

El sözüdür: – Dost dostuna tən gərək,
Tən olmasa, bəri başdan gen gərək.

A) təsirlik, yerlik B) yönlük, yerlik
C) yiyəlik, təsirlik D) adlıq, yönlük
E) adlıq, yiyəlik

6. Yerlik halda olan isim *harada*? sualına cavab verəndə hansı cümlə üzvü olur?
A) zərflik B) xəbər C) tamamlıq
D) təyin E) mübtəda

7. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən təsirlik halda olan isim işlənmişdir?
A) Məhsul yığılanda görüşərik.
B) Göyün üzü buludsuz idi.
C) Kitab yazmaq çətin və əziyyətli işdir.
D) Döyüş vaxtı cəsarət əsas şərtdir.
E) Hirsi çoxdan soyumuşdu.

8. Hansı cümlə çıxışlıq halda olan isimlə başlanır?
A) Əvvəldən bilsəydim, gəlməzdim.
B) Oyundan hamı razı qaldı.
C) Güldan stolun üstündə idi.
D) Hardan gəlib məni görərdi.
E) Kimdən soruşdum, demədi.

9. "*Biz sülh tərəfdarıyıq*" cümləsində "*sülh*" sözü ismin hansı halındadır?
A) təsirlik B) adlıq C) yönlük
D) yiyəlik E) çıxışlıq

10. Hansı cümlədə yönlük halda olan isim vardır?
A) Qızım, sənə deyirəm, gəlinim, eşit.
B) Yüz il ansan da onu xatirətək, o vəfasız qayıdıb gəlməyəcək.
C) Bir həftədən sonra vuruşmağa gedənlərin sayı xeyli artdı.
D) Yüz dəfə zirvəyə baxmaqdansa, bir dəfə zirvədən bax.
E) Azadlığı istəmirəm zərrə-zərrə, qram-qram.

11. Hansı cümlədə çıxışlıq halda olan isim vardır?
A) Beş altıdan azdır.
B) Yaxşını yamandan ayırmalıyıq.
C) Səlim bağdan dünən gəlib.
D) Sözü qorxmadan demək lazımdır.
E) Hardan biz tərəflərə də gəlin.

12. "*Yol*" ismi hansı cümlədə təsirlik halda işlənmişdir?
A) Yolları burada ayrılırdı.
B) Kəndin iki yolu var idi.
C) Biz kəndə dağ yolu ilə gəldik.
D) Görünən maşın yolu idi.
E) Sel yolu dağıtmışdı.

13. İsmin hansı halı özündən sonra mənsubiyyət şəkilçili söz tələb edir və onunla birlikdə cümlənin bir üzvü yerində işlənir?
A) təsirlik B) adlıq C) yönlük
D) yiyəlik E) yerlik

14. İsmin qeyri-müəyyənlik ifadə edə bilən halları hansılardır?
A) yiyəlik və təsirlik B) adlıq və yiyəlik
C) yönlük və təsirlik D) təsirlik və yerlik
E) yerlik və çıxışlıq

15. "*Məktub*" sözü hansı cümlədə təsirlik haldadır?
A) Məktubun məzmununu sənə danışmışdım.
B) Məktub hələ dostuma çatmamışdır.
C) Bu, Etibarın son məktubudur.
D) Dostumun cavab məktubu mənə gec çatdı.
E) Mən ona bir məktub göndərdim.

16. Nümunədəki yiyəlik halda olan sözləri müəyyən edin.
Bir əlində yaz günəşi, birində bahar,
Neçə bayram qarşılayır bizim nəsillər.
A) əlində, birində B) bayram, bizim
C) yaz, bizim D) əlində, bizim
E) birində, bizim

17. *Kitab* sözü hansı cümlədə adlıq haldadır?
A) İnsanın ən yaxın dostu kitabdır.
B) Biz kitab mağazasına getdik.
C) Sirac mağazadan kitab aldı.
D) O, kitab həvəskarıdır?
E) Dostuma bir kitab bağışladım.

18. Birləşmələrin birində birinci tərəf yiyəlik halda olan mənsubiyyət şəkilçili isimdir:
A) uşaqların üçü B) qəlbin incəliyi
C) oxumağımın xeyri D) ürəyimin arzusu
E) birisinin yazdığı

19. "*Neft*" sözünün təsirlik halda işləndiyi cümlə hansıdır?
A) Neft daşlarında işləmək fədakarlıqdır.
B) Bakı nadir neft istehsal edir.
C) Respublikamızdan xaricə xeyli neft daşınır.
D) Azərbaycan nefti çoxlarına dinclik vermir.
E) Azərbaycanın əsas sərvəti neftdir.

20. Cümlələrin birində fərqləndirilmiş söz adlıq haldadır:
A) *Qələm* sahibi hər sözü ölçüb-biçməlidir.
B) *Qələmin* qiyməti çox baha idi.
C) Mən mağazadan *qələm* aldım.
D) *Qələmin* yaxşı yazır.
E) Onun *qələminin* rəngi bənövşəyidir.

21. "*Mənim əlim*" söz birləşməsinin tərəflərinin qəbul etdiyi *-im* şəkilçiləri bir-birindən nə ilə fərqlənir?
A) Birinci tərəfdəki hal, ikinci tərəfdəki mənsubiyyət şəkilçisidir.
B) Birinci tərəfdəki mənsubiyyət, ikinci tərəfdəki hal şəkilçisidir.
C) Birinci leksik, ikinci qrammatikdir.
D) Hər iki tərəfdəki hal şəkilçisidir.
E) Hər iki tərəfdəki mənsubiyyət şəkilçisidir.

22. Hansı cümlədə "*kitab*" sözü təsirlik haldadır?
A) Dostum kitab həvəskarıdır.
B) Kitab bilik mənbəyidir.
C) Kitabı evdə qalıb.
D) Bu, maraqlı kitabdır.
E) Çox kitab oxumaq insanın məlumatını artırır.

23. "Kitab" sözü hansı cümlədə adlıq haldadır?
A) Kitabın cildi gözəldir.
B) Kitabın məndədir.
C) Dediklərimi kitab səhifələrindən oxumuşam.
D) Mənə kitab ver.
E) Bu cild həmin kitabındır.

24. Cümlələrdən hansında isim həm mənsubiyyət, həm də yiyəlik hal şəkilçisini qəbul etmişdir?
1. Arxın dibi görünür.
2. Dəniz suyunun səviyyəsi artır.
3. Üzümün şişi çəkilibdir.
4. Üzümün giləsi şirindir.
A) 1, 3 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 3, 4 E) 2, 3

25. Cümlələrdən birində qeyri-müəyyənlik bildirən təsirlik halda olan söz işlənmişdir:
A) Rövşən çöldə oynadığı vaxt yerdən bir daş tapmışdı.
B) Axır dəniz kimi yaşıl zəmilər,
Gül gülü çağırır, sünbül sünbülü.
C) Alı kişi əhvalatı oğluna danışdı.
D) Onlar dəmir yolunu keçməli idilər.
E) Piyadalar düşmən səngərinə yaxınlaşdılar.

26. "Ev" ismi hansı cümlədə adlıq haldadır?
A) Dostum evini dəyişdirir.
B) Ustalar kənddə ev tikirlər.
C) Evləri təmir etməyə başlamışıq.
D) Kəndimizin evləri çiy kərpicdəndir.
E) Evin divarları nəmdir.

27. *Qaldırsın başını göylərə sarı*
Geniş tarlalarda dərz tayaları.
Nümunədə altından xətt çəkilmiş söz ismin hansı halındadır?
A) yönlük B) adlıq C) təsirlik
D) yiyəlik E) çıxışlıq

28. *Baxdıqca düşmənin gözü qaralsın,*
Xəzan yarpağıtək üzü saralsın.
Nümunədə altından xətt çəkilmiş söz ismin hansı halındadır?
A) adlıq B) yiyəlik C) təsirlik
D) yerlik E) yönlük

29. Hansı ifadənin tərkibində təsirlik hallı söz işlənmişdir?
A) gözəlliyi duymaq B) Xəzər dənizi
C) elmi fəaliyyət D) şabalıdı yarpaqlar
E) ürəyi döyünən

30. Təsirlik hallı söz hansı ifadənin tərkibində işlənmişdir?
A) vətənin azadlığı B) Baykal gölü
C) həyati əsər D) zehni iş
E) yaxşılığı qiymətləndirmək

31. Qeyri-müəyyən yiyəlik halda olan isimlərdən birini müəyyən yiyəlik hala çevirmək ***olmur***.
A) meyvə şirəsi B) Sabir üslubu C) dost gəlişi
D) qala qapısı E) Azadlıq prospekti

32. Qeyri-müəyyən yiyəlik halda olan isimlərdən birini müəyyən yiyəlik hala çevirmək ***olmur***.
A) Füzuli üslubu B) şair ilhamı
C) düşmən gözü D) qala divarı
E) Gənclik metrosu

33. Hansı cümlə yiyəlik halda olan isimlə başlayır?
A) Gülün ətri otağı bürümüşdü.
B) Fikrin mənə aydındır.
C) Pisin əzablarını birgə çəkməliyik.
D) Sənin sözlərinə şərikəm.
E) Gülün, danışın, balalar!

34. Hansı cümlə yerlik halda olan isimlə başlayır?
A) Zərf də əsas nitq hissəsidir.
B) Səndə maraqlı kitablar var?
C) Bölgədə vəziyyət sabitdir.
D) Onda sən hələ balaca olardın.
E) İçəridə adam çox idi.

35. *"Xəstəxananın <u>həkim</u> və tibb bacılarının siyahısı"* ifadəsində altından xətt çəkilmiş sözün hansı halda olduğunu və buraxılmış şəkilçiləri müəyyən edin.
A) Yiyəlik haldadır; cəm, mənsubiyyət, hal
B) Yiyəlik haldadır; cəm və hal
C) Adlıq haldadır; cəm, mənsubiyyət
D) Adlıq haldadır; mənsubiyyət, cəm
E) Təsirlik haldadır; cəm, mənsubiyyət, hal

36. *"Azərbaycanın <u>şair</u> və yazıçılarının portretləri"* birləşməsindəki altından xətt çəkilmiş sözün hansı halda olduğunu və buraxılmış şəkilçiləri müəyyən edin.
A) Yiyəlik haldadır; cəm, hal
B) Yiyəlik haldadır; cəm, mənsubiyyət, hal
C) Adlıq haldadır; cəm, mənsubiyyət, hal
D) Adlıq haldadır; mənsubiyyət, hal
E) Təsirlik haldadır; cəm, mənsubiyyət

37. *"Uşaqların doyunca <u>çörək</u> yeyər, <u>paltar</u> geyərlər"* (M. İbrahimov) cümləsində altından xətt çəkilmiş isimlər hansı haldadır?
A) adlıq B) təsirlik C) yiyəlik
D) yönlük E) çıxışlıq

38. *"Biz Təbrizdən gül <u>toxumu</u> gətirdik, uşaqlara <u>hədiyyə</u> aldıq"* cümləsində altından xətt çəkilmiş isimlər hansı haldadır?
A) yönlük B) yiyəlik C) çıxışlıq
D) adlıq E) təsirlik

39. Sonu "q" ilə bitən isimlər hallandıqda hansı hallarda *q-ğ* əvəzlənməsi baş verir?
1. yiyəlik 2. yönlük
3. təsirlik 4. yerlik 5. çıxışlıq
A) 1, 2, 5 B) 2, 4 C) 3, 5
D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 3

40. Sonu "q" ilə bitən isimlər hallandıqda hansı hallarda ***q-ğ*** əvəzlənməsi ***baş vermir***?
1. yiyəlik 2. yönlük
3. təsirlik 4. yerlik
5. çıxışlıq
A) 1, 2, 3 B) 4, 5 C) 1, 5 D) 2, 3, 5 E) 2, 4

41. Cümlələrdən hansında *-da (-də)* yerlik hal şəkilçisidir?
A) Mən (də) bu gün sənlə getmək istəyirəm.
B) Bir deyil, beş deyil onlar həyat(da),
Bəlkə də, milyonu artıq aşıblar.
C) Bəlkə, bu yerlərə bir (də) gəlmədim,
Duman, salamat qal, dağ, salamat qal! (M. Araz)
D) Sözdən düzgün istifadə olunan(da) məna da aydın olur.
E) Mən onu gün(də) görürəm.

42. Qeyri-müəyyən yiyəlik halda olan isim hansı cümlədədir?
1. Bəxtin qarası heç kəsə nəsib olmasın.
2. Başqasının eybini görüb öz eybindən əl çəkən adam nə xoşbəxtdir!
3. Bizi sıxan, əzən torpaq həsrətidir.
4. Cənnət anaların ayaqları altındadır.
5. Yazıçı əsərini yenicə tamamlamışdı.
A) 3, 4 B) 1, 3 C) 2, 3, 5 D) 4, 5 E) 1, 2, 5

43. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən ikisi adlıq haldadır:
1. Əmim bu gün qayıdacaq.
2. Xalq şairi şöhrət və titul üçün çalışmamalıdır.
3. Vasif yaxşı tələbədir.
4. Sabahkı məruzə üçün xeyli material topladılar.
5. Dünya bizim hamımızındır.
A) 1, 3 B) 1, 2 C) 4, 5 D) 2, 5 E) 3, 4

44. Hansı cərgədə altından xətt çəkilmiş sözlərin hər ikisi təsirlik haldadır?
A) Seyran göyərçin gördümü, dayanacaq, gözlərini göyə zilləyib duracaq.
B) Bir azdan avtobus gələcək, uşaqlar yola düşəcək.
C) Şahinin modeli yarışda birinci yeri tutdu.
D) Ayaqları sözünə baxmadı, çamadanı yerə qoydu.
E) Gözünü açanda gördü ki, dostları ətrafında dayanıb.

45. Hansı nümunələrdə altından xətt çəkilmiş isimlər yiyəlik haldadır?
I Nağılların çox maraqlı idi, baba.
II Şəklin arxasında yazı var idi.
III Rəngin niyə ağardı?
IV Nağılın bu yeri qızcığazı qorxutdu.
V Şəklin divarda asılmışdı.
A) III, IV B) I, V C) I, III
D) II, V E) II, IV

46. "*Uşaq*" ismi hansı cümlələrdə təsirlik haldadır?
I Uşağı dəcəldir.
II Uşağı axtarıram.
III Uşağı çoxdur.
IV Uşağı çağırırsan.
V Uşağı böyüyür.
A) II, III, V B) I, IV, V C) II, IV
D) I, III E) II, V

47. Sonu samitlə bitən isimlərdə yiyəlik hal şəkilçisini hansı qrammatik şəkilçi ilə formaca oxşardır?
A) yönlük halın şəkilçisi ilə
B) təsirlik halın şəkilçisi ilə
C) II şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisi ilə
D) III şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisi ilə
E) indiki zaman şəkilçisi ilə

48. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlərin ikisi adlıq haldadır:
"Vaqif, sabah məni yola sal gedim,
Torpaq evciyimi ziyarət edim.
Ordadır dünyanın zövqü, ləzzəti,
Sən də öz boynundan at bu minnəti,
Kəndimizə qayıt!..." (S. Vurğun)
A) məni, ləzzəti B) məni, evciyimi
C) evciyimi, minnəti D) zövqü, ləzzəti
E) zövqü, minnəti

49. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlərin yalnız biri təsirlik haldadır:
Nə xoşdur ellərin şirin avazı,
Güldü ölkəmizin çiçəkli yazı,
Şairin qələmi, aşığın sazı,
Bülbülü mat qoyan dillər bizdədir.
A) sazı B) avazı C) yazı
D) qələmi E) bülbülü

50. Nümunədə altından xətt çəkilmiş isimlərin ikisi təsirlik halda ***deyil***:
Bahar fəsli, yaz ayları gələndə,
Süsənli, sünbüllü, lalalı dağlar.
Yoxsulu, ərbabı, şahı, gədanı
Tutmaz bir-birindən aralı dağlar. (Aşıq Ələsgər)
A) bahar, ayları B) bahar, yoxsulu
C) ərbabı, yoxsulu D) şahı, ayları
E) ərbabı, şahı

51. *"Mənim belələrindən – yuxarılardan xəbərim yox idi; həyatın bərkində, boşunda bişməmişdim"* cümləsindəki isimlərin aid olduğu halların sayını müəyyən edin.
A) bir yiyəlik, iki yerlik, iki çıxışlıq hal
B) bir adlıq, bir yiyəlik hal
C) iki yiyəlik, iki yerlik, iki çıxışlıq hal
D) bir adlıq, üç yiyəlik
E) üç yiyəlik, iki yerlik, iki çıxışlıq hal

52. *"Sənin bu rəqs havasından xoşun gəlir"* cümləsindəki isimlərin hansı halda olduğunu müəyyən edin.
A) iki yiyəlik, bir çıxışlıq hal
B) bir yiyəlik, bir çıxışlıq hal
C) bir yiyəlik, bir təsirlik, bir çıxışlıq hal
D) üç yiyəlik, bir çıxışlıq hal
E) üç yiyəlik, bir təsirlik, bir çıxışlıq hal

53. Yönlük hal, əsasən, hərəkətin istiqamətini və ya çatılacaq son nöqtəni bildirir. Hansı cümlədə fərqləndirilmiş sözə bu izahı aid etmək ***olmaz***?
A) Diyirçəkli qələmi əlli *qəpiyə* aldım.
B) Əlaçıların şəklini şərəf *lövhəsinə* vurdular.
C) Keçən yayda *dənizə* çox getmişdik.
D) Qonşumuz *kəndə* getməyi xoşlayır.
E) Maşın *bazara* yaxınlaşdı.

54. Yönlük hal, əsasən, hərəkətin istiqamətini və ya çatılacaq son nöqtəni bildirir. Hansı cümlədə fərqləndirilmiş sözə bu izahı aid etmək ***olmaz***?
A) *Gəmiyə* mindik.
B) *Səhərə* az qalırdı.
C) *Limana* çatdıq.
D) O, çörəyi *ikiyə* böldü.
E) Maşın *dağa* qalxırdı.

55. *"Şair"* sözü hansı nümunədə təsirlik haldadır?
A) "Qəlb şairi" Füzulini çox sevirəm.
B) Şairi Hələbdə qətlə yetirdilər.
C) Şair sözü, əlbəttə, yalandır. (Füzuli)
D) B. Vahabzadə xalq şairidir.
E) M. Müşfiq incə duyğular şairidir.

56. *"Evləri"* sözü hansı nümunədə adlıq haldadır?
A) Sakinlər tezliklə yuxarıdakı evləri tərk edəcəklər.
B) Köhnə evləri sökürdülər.
C) Evləri təmir edəcəklər.
D) Bu evləri hamı bəyənirdi.
E) Evləri var xana-xana ...

57. *"Şəhər"* sözü hansı cümlədə adlıq haldadır?
A) Bakı şəhəri günbəgün gözəlləşir.
B) Şəhər yerində yaşamaq çətinləşir.
C) Susuz səhrada yeni şəhər saldılar.
D) Belə gözəl şəhər görməmişəm.
E) Bu şəhəri hamı bəyənir.

58. *"Dövlət"* sözü hansı cümlədə adlıq haldadır?
A) Dövlətə kömək etmək hər vətəndaşın borcudur.
B) Dövləti hamımız qorumalıyıq.
C) Hüquqi dövlət qurmalıyıq.
D) Dövlət rəhbərləri tribunaya qalxdılar.
E) Dövləti başından aşır.

59. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər ismin hansı halındadır?

Gəl, ey mehri-məhəbbətim,
Üzün məndən niyə döndü?
Ağzı şəkər, ləbi qəndim,
Üzün məndən niyə döndü? (Aşıq Ələsgər)

A) yalnız adlıq
B) adlıq, yiyəlik
C) yalnız yiyəlik
D) yiyəlik, təsirlik
E) adlıq, yiyəlik, təsirlik

60. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər ismin hansı halındadır?

Yanaqların güldü, solmaz,
Oxlasan, yaram sağalmaz.
Qaşın cəllad, gözün almaz,
Bağrımı kəsə tellərin. (Aşıq Ələsgər)

A) yalnız adlıq
B) yalnız yiyəlik
C) adlıq, yiyəlik
D) yiyəlik, təsirlik
E) adlıq, yiyəlik, təsirlik

61. Altından xətt çəkilmiş sözlərin hansında təsirlik hal şəkilçisi işlənmişdir?
A) Azadlıq *meydanı* adamla dolu idi.
B) Komandirin *əmri* yerinə yetirildi.
C) Dükan sahibi *alıcıları* hörmətlə qarşıladı.
D) Arzunun *niyyəti* həkim olmaq idi.
E) Sərhəd *gözətçisi* olmaq şərəfli işdir.

62. Altından xətt çəkilmiş sözlərin hansında təsirlik hal şəkilçisi işlənmişdir?
A) Dovşanın *gümanı* ayaqlarına gələr.
B) Çoban var, *sürünü* aparıb gətirər, çoban var, otarıb gətirər.
C) Dünya *malı* dünyada qalacaq.
D) Rəisin qəbul *otağı* geniş və işıqlı idi.
E) Bu gün əmanət *bankı* bağlı idi.

63. *"Əyil dəsmalın götür,*
Mən götürsəm, söz olar." nümunəsində altından xətt çəkilmiş söz ismin hansı halındadır?
A) müəyyən yiyəlik
B) təsirlik
C) adlıq
D) qeyri-müəyyən yiyəlik
E) yönlük

64. *"Saçın ucun hörməzlər"* nümunəsində altından xətt çəkilmiş söz ismin hansı halındadır?
A) yönlük
B) müəyyən yiyəlik
C) adlıq
D) qeyri-müəyyən yiyəlik
E) təsirlik

65. Nümunədəki altından xətt çəkilmiş sözlər ismin hansı halındadır?

Bu gün ayın üçüdür,
Girmə, bostan içidir.
Dodaqların bal-şəkər,
Dilin badam içidir. (Bayatı)

A) adlıq, təsirlik
B) yiyəlik, yönlük
C) təsirlik, yiyəlik
D) yiyəlik, yerlik
E) adlıq, yiyəlik

66. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər ismin hansı halındadır?

Dağ döşündə bənövşə,
Qoymaram bağrı bişə.
Yar yolunda ağlamaq
Mənə olubdur peşə. (Bayatı)

A) adlıq, yönlük
B) yiyəlik, yönlük
C) adlıq, yiyəlik
D) yiyəlik, yerlik
E) adlıq, yerlik

67. Hansı cümlədə təsirlik halda olan söz ***yoxdur***?
A) Bütün günü mahnı dinlədik.
B) Leyla bağdan gül dərdi.
C) Fərid yaxşı köynək aldı.
D) Söhbəti çox maraqlı idi.
E) Nəyi axtardığı məlum deyildi.

68. Hansı cümlədə yiyəlik halda olan söz ***yoxdur***?
A) Dünən fizika dərsi çox maraqlı keçdi.
B) Kənddəki qonşun da gələcəkmi?
C) Bizim kəndimiz dağlar qoynunda yerləşir.
D) Kitab Azadındır, apar özünə ver.
E) Dünya malı dünyada qalmaz.

69. Tünd-qara hərflərlə verilmiş sözlər əsasında uyğunluğu müəyyən edin.
1. Adlıq haldadır.
2. Yiyəlik haldadır.
3. Təsirlik haldadır.
a. ***Çörək*** ətri heç zaman azalmasın.
b. El bir olsa, ***dağ*** oynadar yerindən. (A. Tufarqanlı)
c. Babadağ ən uca ***dağdır***.
d. 17 Noyabr Milli ***Dirçəliş*** Günüdür.
e. ***Səsin*** mənə çox tanışdır.
A) 1 – c, e; 2 – a, d; 3 – b
B) 1 – a, d; 2 – c, e; 3 – b
C) 1 – b; 2 – a, e; 3 – c, d
D) 1 – c; 2 – d, e; 3 – a, b
E) 1 – d, e; 2 – b, c; 3 – a

70. Tünd-qara hərflərlə verilmiş sözlər əsasında uyğunluğu müəyyən edin.
1. Adlıq haldadır.
2. Yiyəlik haldadır.
3. Təsirlik haldadır.
a. ***Çörək*** zavodları heç zaman dayanmasın.
b. Söz bir olsa, zərbi ***kərən*** sındırar. (A. Tufarqanlı)
c. Ağac gövdəsinin kəsilmiş və yonulmamış yoğun hissəsi ***kərən*** adlanır.
d. 15 İyun Milli ***Qurtuluş*** Günüdür.
e. ***Sözün*** mənə yaman təsir etdi.
A) 1 – c; 2 – d, e; 3 – a, b
B) 1 – a, d; 2 – c, e; 3 – b
C) 1 – c, e; 2 – a, d; 3 – b
D) 1 – b; 2 – a, e; 3 – c, d
E) 1 – d, e; 2 – b, c; 3 – a

71. Hansı cümlədə mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş söz adlıq haldadır?
A) Kəndin həyətlərində mal yemlənirdi. (Mir Cəlal)
B) O, Baharın başına gələni ehtiyatla danışdı. (Mir Cəlal)
C) Sonanın xalçası, doğrudan da, bir tamaşa idi. (Mir Cəlal)
D) Bahar üçün ən çətin iş cütə minmək idi. (Mir Cəlal)
E) Həyətin kənar tərəfini sulayıb süpürmüşdü. (Mir Cəlal)

72. Hansı cümlədə mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş söz çıxışlıq haldadır?
A) Cahandar ağa oğlunun yaxasından yapışıb qapıya itələdi. (İ. Şıxlı)
B) Mərdan ayağını tirin üstünə qoyub səkiyə hoppandı. (Mir Cəlal)
C) Onların çoxu buna bənzər hadisələr görmüş, ya da eşitmişdi.
D) Sona xalçanı çəkib aradan yığdı. (Mir C...
E) Ağaməcid ağlayan kimi adamları, qoh... əqrəbası tökülüb gəlmişdi. (Mir Cəlal)

73. Qeyri-müəyyən təsirlik halda olan isim hansı cümlədədir?
A) Zeynəb qızlarının hər ikisini qucağına al... (C. Məmmədquluzadə)
B) Orada əhvalatı öyrəndikdən sonra nökəri ö... ata minib öz yurduna qayıtdı. (İ. Qutqaşınlı)
C) İndi söz yox, kənardan baxan Xudayar bəy... məzəmmət eləyir. (C. Məmmədquluzadə)
D) Hələ siz Xudayar bəyi yaxşı tanımırsınız. (C. Məmmədquluzadə)
E) Şəbnəm hər iki qızı üçün şəkilli kitab aldı.

74. Altından xətt çəkilmiş isimlərin hallarını ardıcıl müəyyən edin.
<u>Məhsul</u> <u>yığımından</u> sonra gənclər <u>şəhərə</u> təzə mü... <u>meyvə</u> apardılar.
A) adlıq, çıxışlıq, yönlük, yiyəlik
B) adlıq, çıxışlıq, yönlük, təsirlik
C) adlıq, çıxışlıq, yönlük, adlıq
D) yiyəlik, çıxışlıq, yönlük, adlıq
E) yiyəlik, çıxışlıq, yönlük, təsirlik

75. Sillogizmi necə tamamlamaq olar?
1. Qeyri-müəyyən təsirlik və qeyri-müəyyən yiyəlik halda olan söz *nə* sualına cavab verir.
2. Adlıq halda olan sözlər də *nə* sualına cavab verir.
3. .....
A) Adlıq halda olan sözlər də qeyri-müəyyən ola bilər
B) Adlıq, yiyəlik və təsirlik hal eyni cümlə üzvü olur.
C) *Nə* sualına cavab verən bütün sözlər adlıq halda deyil.
D) Yiyəlik və təsirlik hallar müəyyən və qeyri müəyyən olur.
E) Adlıq, yiyəlik və təsirlik halda olan isimlər ismə məxsus bütün qrammatik şəkilçiləri qəbul edir.

76. Cümlələrdən biri təsirlik halda olan isimlə başlayır.
A) Qan yaddaşı unudulmur, yaddan çıxmır.
B) Yaxşıları tanımaq olmur.
C) Kitabı hələ də məndədir.
D) Gözlərimi qan eylədiyin nədəndir?
E) Dediklərini direktora çatdırarıq.

77. Tünd-qara hərflərlə verilmiş sözlər ismin hansı halındadır.
*Mən **işığam** – qaranlığın **qənimi**,*
*Mən **insanam**,*
daşıyıram qəlbimdə
dünyaların sevincini,
qəmini. (R. Rza)
A) adlıq, yiyəlik, yönlük
B) yiyəlik, təsirlik
C) adlıq, yiyəlik
D) adlıq, yiyəlik, təsirlik
E) adlıq, təsirlik

78. Hansı cümlədə isimlərin hamısı eyni halda işlənmişdir?
A) Onun əlləri işləməkdən daş kimi bərkimişdi.
B) Sonanın xalçası, doğrudan da, bir tamaşa idi.
C) Mən bir müddət dostumun evində yaşadım.
D) Azaflı dil açdı söz baharından,
Xəstə şəfa umar dağlar qarından. (M. Azaflı)
E) Diləyim budur ki, hər gecə, hər gün
Sənin qələmindən inci tökülsün. (S. Vurğun)

79. Hansı cümlədəki isimlərin hamısı eyni halda işlənmişdir?
A) Dostumun atası həmin zavodda direktor işləyirdi.
B) Heydərbaba, kəkliklərin uçanda,
Kol dibindən dovşan qalxıb qaçanda.
(M. Şəhriyar)
C) Deyirlər ki, ana duası tez qəbul olunur.
D) Yoluma gül səpən tərif yanından
Saymazca keçməyi bacarmalıyam! (M. Araz)
E) Bahar üçün ən çətin iş o idi ki, ağası razı qalsın.

80. Hansı cümlədə ismin bütün hallarında olan sözlər işlənmişdir?
A) Hamıdan əvvəl Fərid işin mahiyyətini öyrənə bilmişdir.
B) Dünyanın sirrini hələ də bəşər övladı tam öyrənə bilməmişdir.
C) Səhradan yorğun gələn səyyahlar yollarına davam etmədilər.
D) Şəhərdən xəstəni görməyə gələn sakinlərin hamısı otaqda əyləşmişdi.
E) Külək ac qurd kimi ulayır, şaxta qılınc kimi kəsirdi.

81. Hansı cümlələrdəki isimlərin hamısı eyni halda *deyil*?
1. Qaz idarəsi üçün yeni bina tikildi.
2. Pəncərə şüşəsi çox şəffaf idi.
3. Əlləri qar kimi ağ idi.
4. Vüsalla Seymur Xalid qədər işlədilər.
5. Murad özü üçün qələm aldı.
6. Mənim qardaşım tələbədir.
A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 6 C) 3, 4, 6
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 5

82. Hansı cümlələrdəki ismi həm adlıq, həm də təsirlik halda hesab etmək olar?
1. İndi xörək bişir.
2. Əlbəttə, sərnişin də gözləyir.
3. Asif, məqaləni diqqətlə oxu.
4. Əsəri bəyənildi.
5. Küçədəki oğlan səsləyir.
6. Uşaq bağçasını təmir etdilər.
A) 2, 4, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 6
D) 1, 2, 5 E) 1, 3, 5

83. Yiyəlik və təsirlik halların ortaq cəhətlərini müəyyən edin.
1. Təsriflənən feillə əlaqəyə girə bilir.
2. Qoşmalarla işlənə bilir.
3. Qeyri-müəyyən forması var.
4. Şəkilçiləri məsdərlərə və şəxs əvəzliklərinə qoşula bilir.
5. Ayrılıqda cümlənin xəbəri ola bilir.
A) 1, 2, 3 B) 4, 5 C) 3, 4 D) 3, 5 E) 1, 2, 4

84. Nümunələrdə *bağ* isminin hansı hallarda işləndiyini müəyyən edin.
Qonşu paxıl olmasa, bağ çəpəri neylər.
Bağ vaxtı bağbanın qulağı ağır eşidər.
A) adlıq, yiyəlik
B) adlıq, adlıq
C) təsirlik, adlıq
D) yönlük, təsirlik
E) yiyəlik, yiyəlik

85. İsmin halları ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Sonu samitlə bitən sözlərə qoşulan hal şəkilçiləri omonimdir.
2. İsmin bütün hallarında olan sözlər cümlənin xəbəri ola bilir.
3. Təsirlik və yerlik haldan başqa, bütün hallar qoşmalarla işlənə bilir.
4. Yönlük və çıxışlıq halda olan isimlər məzmunca bir-birinin əksidir.
5. Yönlük və çıxışlıq halda olan bütün sözlərdə şəkilçilərin yazılışı və tələffüzü fərqlənir.
A) 1, 2, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 5

86. İsmin halları ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Sonu samitlə bitən sözlərə qoşulan hal şəkilçiləri omonimdir.
2. İsmin bütün hallarında olan sözlər cümlənin xəbəri ola bilir.
3. Təsirlik və yerlik haldan başqa, bütün hallar qoşmalarla işlənə bilir.
4. Yönlük və çıxışlıq halda olan isimlər məzmunca bir-birinin əksidir.
5. Yönlük və çıxışlıq halda olan bütün sözlərdə şəkilçilərin yazılışı və tələffüzü fərqlənir.
A) 3, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 5 D) 1, 2, 4 E) 2, 3

87. Nümunədə üzərində rəqəm yazılmış sözlərdən hansılar adlıq haldadır?
Xeyr! O, Vaqifdir, vəcdə gələrək
Bəzən qamçılayır zəmanəsini,
Allah da çox sevir şeirin səsini. (S. Vurğun)

88. Nümunədə üzərində rəqəm yazılmış sözlərdən hansılar adlıq haldadır?
Füzuli yurdunun qəm səsidir bu,
Pərişan bir elin naləsidir bu. (S. Vurğun)

89. Yiyəlik halda olan sözlər hansı cümlələrdədir?
1. Durun gedək Xəlilgilə.
2. Fikrim sizə aydın oldumu?
3. Mənim qardaşım mühəndisdir.
4. İstiqlal küçəsi şəhərin mərkəzindədir.
5. Qıvrım saçları ona çox yaraşırdı.

90. Altından xətt çəkilmiş isimlərdən hansı yiyəlik haldadır?
1. Cavabın xoşuma gəlmədi, oğlum.
2. Dost gəlişi bayram olar.
3. Rəngin niyə ağardı?
4. Əsərin bu yeri çox maraqlı idi.
5. Səklin məndə qalmışdı.

91. "*Kəndlər*" sözü hansı cümlədə təsirlik haldadır?
1. Kəndləri səfalı idi.
2. Kəndləri qazla təmin etmək lazımdır.
3. Kəndlər abadlaşdırıldı.
4. Uzaqdan kəndlər görünür.
5. Muğan düzündə yeni kəndlər salırıq.

92. Üzərində rəqəm yazılmış sözlərdən hansılar adlıq haldadır?

Bu dilin sözləri (1) də sənin (2) üçün (3) ana (4) südünün (5) müqəddəsliyi (6) qədər əziz olmalıdır

93. Üzərində rəqəm yazılmış sözlərdən hansılar adlıq haldadır?

Könlüm (1) qaranquştək uçub (2) qoynuna (3),
Gəzir hər yamacı (4), hər yalı (5), yaylaq (6)! (Aşıq Ələsgər)

94. Adlıq halda olan sözləri müəyyən edin.

Mən (1) də meydan (2) ariyam, sən (3) də bir kişi,
Mərdlikla (4) seçilir hər mərdin (5) işi (6). (S.Vurğun)

95. Adlıq halda olan isimləri müəyyən edin.

"*İgidlik (1) güləşdə (2) üstünlük (3) qazanmaqda deyil; igid (4) o adamdır ki, qəzəblənən (5) zaman (6) özünü ələ ala bilsin*".

96. Üzərində rəqəm yazılmış sözlərdən hansılar adlıq halda olan isimdir?

Nağıllar (1) və təmsillər (2) ictimai (3) yaralara qarşı (4) kəskin (5) mübarizə (6) vasitəsidir, (7) xalqımızın (8) mənəvi (9) sərvətidir.

97. Üzərində rəqəm yazılmış sözlərdən hansılar adlıq halda olan isimdir?

"*Ana (1) bizim (2) şərəfimizdir, onun (3) məhəbbəti (4) insanın (5) bütün (6) gözəl (7) cəhətləri günəş (8) şüasından (9) südündən yaranmışdır*".

98. İsmin adlıq halı ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Adlıq halın *kim* və *nə* suallarından başqa, suallar yoxdur.
2. Adlıq halda olan söz xəbər ola bilər.
3. Adlıq halda işlənən isimlə qeyri-müəyyən təsirlik halda işlənən isim cümlədə eyni vəzifəni daşıyır.
4. Adlıq halda olan sözlər qoşmalarla işlənir.
5. Lüğətlərdə isimlər adlıq halda verilir.

99. Üzərində rəqəm yazılmış isimlərdən hansılar adlıq haldadır?

Ələsgərəm (1), yandım eşq (2) ataşında,
Gözüm (3) qaldı kirpiyində, qaşında.
Qazdır məzarımı çeşmə (4) başında,
Sal sinəm (5) üstünnən yol, incimərəm.

(Aşıq Ələsgər)

100. Üzərində rəqəm yazılmış isimlərdən hansılar adlıq haldadır?

Dolandı zəmanə (1), döndü qərinə.
Şairlər (2) od (3) tökdü yenə dilindən.
Vurğunun o həsrət nəğmələrinə
Şəhriyar (4) səs (5) verdi Təbriz (6) elindən.

(B. Vahabzadə)

101. Nümunədəki təsirlik halda olan isimləri müəyyən edin.

Ordu (1) komandanlığı (2) hərbi (3) mütəxəssislər hazırlayır, yerlərə (4) müvafiq (5) qüvvələr və təlimçilər göndərir, (6) döyüş (7) mövqeyini (8) möhkəmləndirirdilər.

102. Hansı cümlələr təsirlik halda olan isimlə başlayır?
1. Sözləri mənə keçmiş günləri xatırladırdı.
2. Körpələri təzə palataya köçürdülər.
3. Qardaşı bizi kəndin girişində qarşıladı.
4. Fikirlərimi bölüşməyə səmimi dostlarım var.
5. Evləri diqqətlə nəzərdən keçirdilər.

103. Hansı cümlələr təsirlik halda olan isimlə başlayır?
1. Qəzetləri səliqə ilə stolun üstünə düzmüşdülər.
2. Gözəlləri vəfalıdır bu yurdun.
3. Baxışları ciddi və qürurlu idi.
4. Səni axtardığım beş gündür.
5. Məktəbliləri qələbə münasibəti ilə təbrik etdilər.

104. Təsirlik halda işlənmiş isimlə başlayan cümlələri müəyyənləşdirin.
1. Kitabları ali məktəbə hazırlaşanda çox işimə yaradı.
2. Fikri hələ də dostlarının yanında idi.
3. Məktəbliləri yarışa çağırmışdılar.
4. Gəncləri yığıncağa dəvət etmişdilər.
5. Divarı indi Əli rəngləyir.

105. Təsirlik halda olan isimlə başlayan cümlələri müəyyənləşdirin.
1. Dediklərini Nərimana çatdıraram.
2. Yaxşıları vaxtında qiymətləndirmək lazımdır.
3. Sözü mənə bərk təsir etdi.
4. Quşu quş ilə tutarlar.
5. Qaydaları ona başa salaram.

106. Təsirlik halda olan isimlə başlayan cümlələri müəyyən edin.
1. Tarixi əsərləri məktəblilər yaxşı mənimsəməlidir.
2. Narahatlığı sözə başlayana qədər çəkdi.
3. Əhvalatı bizə Musa danışmışdı.
4. Gözləri hələ də dostunu axtarırdı.
5. Kitabı dostuma verdim.

107. Təsirlik halda olan isimlə başlayan cümlələri müəyyənləşdirin.
1. Bağları mənim çox xoşuma gəldi.
2. Başı oğlunun xeyir işinə qarışmışdı.
3. Xəstələri təzə palataya köçürdülər.
4. Sualları bir-bir nəzərdən keçirdi.
5. Yazılarımı Kamilə göstərə bilməmişdim.

108. Üstündə rəqəm yazılmış isimlərdən hansılar adlıq haldadır?

Sapı[1] dərziyə ver, zəri[2] zərgərə,
Qiymətdə su[3] hara, simuzər hara!
Suya bənzəsə də, anlayanlara
Zərdən qiymətlidir tər[4] bu dünyada.

(B. Vahabzadə)

109. Tünd-qara hərflərlə yazılmış isimlərdən hansılar yiyəlik haldadır?
1. ***Əsərin*** məzmunu çox maraqlı idi.
2. ***Evin*** çoxdan tikildiyi sənəddə qeyd olunub.
3. ***Telefonun*** evdə qalıb.
4. ***Sənin*** çox güclü yaddaşın var.
5. ***Şəklin*** divardan asılmışdı.

110. Eyler-Venn diaqramına görə ***yanlış*** olanları müəyyən edin.

111. İsmin hallarına aid fikirlərdən hansı ***səhvdir***?
1. Hal şəkilçilərinin hamısı omonimdir və ahəng qanununa tabedir.
2. 6 hal şəkilçisinin hamısı fərqli tələffüz olunur.
3. Yiyəlik halda olan söz ayrılıqda zərflik və tamamlıq olmur.
4. Hal şəkilçili bütün sözlər cümlə üzvləri yerində işlənə bilir.
5. Yiyəlik halda olan söz xəbər yerində işlənə bilmir.

112. İsmin hallarına aid düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Hal şəkilçilərinin hamısı omonimdir və ahəngə tabedir.
2. Altı hala aid şəkilçilərin hamısı qrammatikdir.
3. Yiyəlik halda olan söz ayrılıqda tamamlıq olur.
4. İsmin bütün hallarında olan sözlər müstəqil şəkildə cümlə üzvü ola bilir.
5. Yiyəlik halda olan söz xəbər yerində işlənə bilmir.

113. İsimlərin hansı halları hal şəkilçisi də nəzərə alınmaqla 4 qrammatik şəkilçi ilə işlənə bilər?
1. adlıq, yiyəlik
2. müəyyən yiyəlik, yönlük
3. adlıq, yönlük
4. təsirlik, yiyəlik
5. yerlik, çıxışlıq

114. İsmin 4 müxtəlif qrammatik şəkilçi ilə işlənə ***bilməyən*** halları hansıdır?
1. adlıq
2. yiyəlik
3. yönlük
4. təsirlik
5. yerlik
6. çıxışlıq

115. İsmin halları ilə bağlı verilmiş hansı fikir ***səhvdir***?
1. Qeyri-müəyyən yiyəlik hal müstəqil şəkildə heç bir cümlə üzvü vəzifəsində çıxış etmir.
2. Yönlük, yerlik, çıxışlıq hallarda olan sözlər cümlədə vasitəli tamamlıq, yer zərfliyi, ismi xəbər vəzifəsində işlənə bilir.
3. İsmin bütün hallarında işlənən sözlər mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənə bilir.
4. İsmin bütün hallarında isimlər xəbərlik şəkilçisi qəbul edə bilər.
5. Adlıq hallı söz mənsubiyyət və şəxs şəkilçisi qəbul etmir.

116. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Doğrudur
2. Yanlışdır

a. *Əhali və camaat ismindən başqa bütün isimlər cəmlənə bilir.*

b. *İsmin iki halı müəyyən və qeyri-müəyyənlik bildirir.*

c. *Yiyəlik hallı söz işlənmiş cümlədə mənsubiyyət şəkilçili söz olmaya da bilər.*

d. *Təsirlik halda olan söz ya tamamlıq, ya da ismi xəbər olur.*

e. *Qeyri-müəyyən yiyəlik halda olan söz işlənmiş cümlədə, bir qayda olaraq, həmişə mənsubiyyət şəkilçili söz işlənməlidir.*

117. Verilmiş cümlələrdə ismin hallarının işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

Dünya... əliboş gəlib, əliboş da gedəcəyik.
Dünya... bir pislik qalır, bir də yaxşılıq.
Dünya... gözəllik xilas edəcək.
Dünya... işlərini bilmək olmaz.
Dünya... xəbəri yoxdur.
Dünya... öz mehvərində fırlanır.

1. Adlıq 2. Yiyəlik
3. Yönlük 4. Yerlik
5. Təsirlik 6. Çıxışlıq

118. Altından xətt çəkilmiş sözlərin ismin hansı halında olmasına görə işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.

1. adlıq 2. yiyəlik 3. təsirlik

Sözün də su kimi lətafəti var ...
El bir olsa, dağ oynadar yerindən ...
Sözün dillər əzbəri, məclislər yaraşığıdır.

119. Halların sıralanma qaydasını nəzərə alaraq aşağıdakı cümlələrdə "Azərbaycan" sözünün işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
1. Azərbaycanda azsaylı xalqların nümayəndələri çox rahat şəraitdə ömür sürürlər.
2. Azərbaycanımız hər zaman yeraltı və yerüstü sərvətlərinə görə diqqət mərkəzindədir.
3. Müxtəlif bölgələrimizdə istirahət etmək üçün hər il Azərbaycana minlərlə turist gəlir.
4. Mənfur düşmənin azğın hərəkəti bütün Azərbaycanı ayağa qaldırmışdı.
5. Müasir gənclərimiz hər zaman Azərbaycanımızın haqq səsini dünyaya çatdırmalıdırlar.

120. Halların sıralanma qaydasını nəzərə alaraq aşağıdakı cümlələrdə "Qarabağ" sözünün işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
1. Qarabağın işğaldan azad olunacağı gün Qələbə bayramımız olacaq!
2. Neçə-neçə görkəmli şair və yazıçılarımız Qarabağda doğulub, boya-başa çatmışlar.
3. Ən böyük arzum Qarabağı qarış-qarış gəzmək, çoxillik həsrətə son qoymaqdır.
4. Gözəlliklər məskəni olan Qarabağ öz igid oğullarının yolunu gözləyir.
5. Qarabağa gedən yol milli mübarizədən keçir.

İsimlərin yazılışı və tələffüzü

1. Hansı sözdə çıxışlıq hal şəkilçisi ***-dan*** yazılışından fərqli tələffüz olunur?
A) gəmidən B) montyordan C) üfüqdən
D) yadından E) dəftərdən

2. Hansı sıradakı bütün isimlər çıxışlıq hal şəkilçisi qəbul etdikdə hal şəkilçisinin yazılışı ilə tələffüzü fərqlənir?
A) anam, bacı, ata, qohum
B) meydan, gözlük, biçin, corab
C) əkin, məktəb, səpin, uşaq, ana
D) söz, alma, armud, üzüm
E) çəmən, qələm, vətən, oğlan

3. Bu sözlərdən birinə saitlə başlanan hal şəkilçisi artırdıqda söz kökünün son hecasındakı sait ***düşmür***:
A) fikir B) burun C) sinif
D) ömür E) cisim

4. İsmin hansı hallarında "*fikir*" sözü son saitini itirir?
A) yönlük, təsirlik, çıxışlıq
B) yiyəlik, yönlük, təsirlik
C) təsirlik, yerlik, çıxışlıq
D) yönlük, yerlik, çıxışlıq
E) yiyəlik, yerlik, çıxışlıq

5. Yalnız mənsubiyyət şəkilçisi artırılarkən ikinci hecasındakı saiti düşən sözlərdən ibarət bəndi müəyyən edin.
A) ağız, burun, oğul, beyin
B) qisim, alın, qoyun, səbir
C) boyun, abır, isim, sətir
D) ağıl, sinif, sətir, qisim
E) burun, alın, fikir, cisim

6. Hansı cərgədəki bütün sözlərə saitlə başlanan hal və ya mənsubiyyət şəkilçisi qoşulduqda söz kökünün ikinci hecasındakı sait düşür?
A) taxıl, paxıl, beyin, alın
B) sinif, boyun, əsil, qurum
C) şəkil, cisim, nağıl, ağıl
D) çiyin, oğul, noğul, daxıl
E) isim, fikir, şəkil, fəsil

7. "*Polad*" sözünə bu şəkilçilərdən birini artırdıqda kökün son samiti [t] kimi tələffüz olunur:
A) -ın B) -da C) -a D) -ı E) -ımız

8. Hansı cərgədəki bütün sözlərdə cəm şəkilçisi fərqli tələffüz olunur?
A) həyətlər, qazlar, ulduzlar
B) adamlar, insanlar, bağlar
C) dostlar, ölkələr, məktəblər
D) axşamlar, gecələr, gündüzlər
E) şəhərlər, siniflər, bayraqlar

9. Tələffüz formasında verilmiş sözlərdən yalnız birində çıxışlıq hal şəkilçisi vardır:
A) Müğənni çox [ürəx'nən] oxuyurdu.
B) Onun [vətənnən] getdiyi düz beş ildir.
C) Palaza bürün, [elnən] sürün.
D) [Birdən] güclü külək başladı.
E) Arxı [hopbammadan] "hop" demə.

10. "*Söyüddən bağ saldım, peyvəst eylədim,*
Almasın, heyvasın, narın görmədim" misralarında tələffüz şəklində verilmiş *almasın, heyvasın, narın* sözləri ismin hansı halındadır?
A) adlıq B) yiyəlik C) təsirlik
D) yönlük E) çıxışlıq

11. Nümunələrdən birinə hal şəkilçisi yox, yalnız mənsubiyyət şəkilçisi artırdıqda söz kökünün son hecasındakı qapalı sait düşür:
A) beyin B) sətir C) zehin
D) ətir E) cisim

12. Nümunələrdən birinə hal şəkilçisi yox, yalnız mənsubiyyət şəkilçisi artırdıqda söz kökünün son hecasındakı qapalı sait düşür:
A) ömür B) çiyin C) qədir
D) sətir E) səbir

13. Mürəkkəb isimlərdən hansının yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir?
A) qaçaqaç B) cızmaqara C) tərzi-hərəkət
D) soyqırımı E) dərə-təpə

14. Mürəkkəb isimlərdən hansının yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir?
A) giley-guzar B) vitse-admiral
C) əks-hücum D) günəbaxan E) get-gəl

15. İsimlərdən birinə saitlə başlayan şəkilçi artırıldıqda ikinci hecadakı sait ***düşmür***:
A) fəsil B) şərik C) ömür D) ətir E) səbir

16. İsimlərdən birinə saitlə başlayan şəkilçi artırdıqda ikinci hecadakı sait ***düşmür***:
A) nəsil B) isim C) ətir D) nadir E) şəkil

17. Sözlərdən birinə saitlə başlayan şəkilçi artırdıqda ikinci hecadakı sait ***düşmür***:
A) sinif B) cisim C) paxıl D) fəsil E) ətir

18. İsmin hansı hallarında "*şəkil*" sözünün son hecasının saiti düşür?
A) yiyəlik, təsirlik, çıxışlıq
B) yönlük, yerlik, çıxışlıq
C) yönlük, təsirlik, yerlik
D) təsirlik, yerlik, çıxışlıq
E) yiyəlik, yönlük, təsirlik

19. İsmin hansı hallarında "*fəsil*" sözünün son hecasının saiti düşür?
A) təsirlik, yerlik, çıxışlıq
B) yönlük, yerlik, çıxışlıq
C) yönlük, təsirlik, yerlik
D) yiyəlik, yönlük, təsirlik
E) yiyəlik, təsirlik, çıxışlıq

20. Bu sözlərdən birinə saitlə başlanan hal şəkilçisi artırdıqda söz kökünün son hecasındakı sait ***düşmür***:
A) cisim B) sətir C) şəkil
D) ömür E) çiyin

21. Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edərkən isimlərdən biri ümumi qaydadan kənara çıxır:
A) əmtəə B) məna C) çanta
D) su E) quyu

22. Hər ikisi ***səhv*** yazılan mürəkkəb isimdir:
A) qab-qacaq, sözübütöv
B) tozsoran, çör-çöp
C) əlüzyuyan, dedi-qodu
D) əlüstü, gözütox
E) kəmkəsir, foto albom

23. Cümlələrdən birində xüsusi isimlərin yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir:
A) Xalqımız Novruzu təntənə ilə qeyd edir.
B) XVII əsr Azərbaycan ədəbiyyatının intibah dövrüdür.
C) Araza gözüm düşüb,
Üstünə izim düşüb ...
D) Məktəblilər Nizami adına muzeyi ziyarət etdilər.
E) Elm təsdiq edir ki, yer günəş ətrafında fırlanır.

24. Cümlələrdən birində xüsusi isimlərin yazılışında *səhv* yol verilmişdir.
A) Bir atı var – alaqapıçı.
Aman vermə qurt qaçı! ("Koroğlu" dastanı)
B) Arazam, Kürə bəndəm,
Bülbülləm, gülə bəndəm.
C) Hadisələ, İstisu mineral suları insan üçün çox faydalıdır.
D) Elm təsdiq edir ki, Yer Günəş ətrafında fırlanır.
E) Ədəbiyyatımızda Füzuli bir məktəb yaratmışdır.

25. Cümlələrdən birində "oğul" isminin kökündəki "ğ" hərfi ***düşməməlidir***.
A) Oğlu bu il məktəbi qurtarır.
B) Oğlum universitetdə oxuyur.
C) Oğlun yanın daçaldır.
D) Oğlumuz bizə qələbə gətirər.
E) Oğlun yaxşısı baş ucuğundur.

26. Cümlələrdən birində "ağıl" isminin kökündəki "ğ" hərfi ***düşməməlidir***.
A) İnsan hər bir işdə ağlı özünə yardımçı seçməlidir.
B) Ağlınız bizi heyran etmişdi.
C) Ağlı, kamalı başında idi.
D) Ağlın kəsəndən onu həmişə belə görmüşəm.
E) Bu işdən ağlım bir şey kəsmir.

27. Fərqli bitişdirici samit qəbul edən isimləri müəyyən edin.
A) müəllim, şagird B) ailə, bacı
C) çiçək, külək D) alça, meyvə E) tale, su

28. Hallanarkən sözlərdən hansında bitişdirici samitlərdən istifadə olunur?
1. kitab 2. dərə
3. portret 4. ilmə
5. meşə 6. çınar
7. qayə 8. günəş
A) 3, 4, 6 B) 3, 4, 8 C) 1, 2, 3, 8
D) 2, 4, 5, 7 E) 1, 5, 6, 7

29. Hansı sözə ancaq mənsubiyyət şəkilçisi artırıldıqda son hecadakı sait düşür, saitlə başlanan hal şəkilçisi artırıldıqda isə kök ***dəyişmə*z qalır?**
A) oğul B) nəsil C) fikir D) zehn E) ətir

30. Hansı cərgədəki isimlərin hamısına saitlə başlayan hər cür şəkilçi artırıldıqda ikinci hecadakı sait düşür?
A) sətir, oğul, boyun, cisim, qoyun
B) fəsil, ətir, ömür, sinif, fikir
C) oğul, fikir, səil, qədir
D) alın, Qədir, cisim, abır
E) səbir, sinif, ağız, ağıl

31. Sonu *a, ə* açıq saitləri ilə bitən isimlərdə hansı halda həmin saitlər qapalı saitlər kimi tələffüz olunur?
A) təsirlik B) yiyəlik
C) yerlik D) yönlük
E) çıxışlıq

32. Cümlələrdən birində oğul isminin kökündəki "ğ" ***düşməməlidir***.
A) Oğlum universitetdə oxuyur.
B) Oğlun yanın daçaldır.
C) Oğlumuz, şükür, ağıllanıbdır.
D) Oğlun pisi-yaxşısı olmur.
E) Onun oğlu bu il məktəbi qurtarır.

33. Saitlə başlanan şəkilçi artırılanda son saiti düşən ikihecalı sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) isim, təhsil, fikir B) cəhil, cisim, şükür
C) sətir, abıl, cisim D) nəsil, fəsil, ətir
E) ömür, sinif, kəsir

34. Sonu qoşa samitlə bitən sözlər hallandıqda isimin hansı hallarında son düşümü baş verir?
A) yiyəlik, yönlük B) yönlük, təsirlik
C) yerlik, çıxışlıq D) yerlik, təsirlik
E) yiyəlik, çıxışlıq

35. Sözlərdən birinə saitlə başlanan şəkilçi artırılıqda ikinci hecadakı sait düşmür.
A) nəsil B) sinif C) nağıl D) şəkil E) eyib

36. *Sinif* sözünə aşağıdakılardan hansı şəkilçi qoşulduqda söz kökünün son saiti düşür?
A) -in B) -də C) -sız D) -lər E) -dən

37. İsimlərdən birinə saitlə başlayan şəkilçi artırıldıqda ikinci hecadakı sait ***düşmür***.
A) fikir B) ömür C) üfüq
D) şəkil E) səbir

38. Hansı sözlərə hal yox, ancaq mənsubiyyət şəkilçisi artırıldıqda ikinci hecadakı sait düşür?
1. boyun 2. alın 3. səbir 4. beyin
5. ətir 6. abır 7. burun 8. oğul
A) 1, 2, 3, 4, 5 B) 1, 2, 3, 5, 6 C) 1, 2, 4, 7, 8
D) 1, 2, 4, 6, 8 E) 1, 3, 5, 6, 8

39. Sözlərdən neçəsi hal yox, ancaq mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edərkən ikinci hecadakı sait səsi itirir?
1 2 3 4 5 6 7 8 9
isim, ağız, çiyin, şəkil, nəsil, beyin, səbir, ömür, qəbir
A) 1, 3, 5 B) 1, 4, 5 C) 6, 7, 8
D) 2, 7, 9 E) 2, 3, 6

40. Hansı cərgədəki sözlərin hamısında sözün kökünə saitlə başlanan şəkilçi artırıldıqda bütün məqamlarda kökün son saiti düşür?
A) ağıl, oğul, fəsil, xətir
B) beyin, ömür, zehn, abır
C) boyun, şəkil, sinif, çiyin
D) ətir, nəsil, fikir, sinif
E) qədir, oğul, ağıl, alın

41. Hansı misrada bir söz kökdəki saitini itirmişdir, niyə?

Üç aylıq qonaqdır bahar bizlərə,
Gəl, belə boynunu bükmə, bənövşə.
Hər səhər qəmlənib yaşıl düzlərə
Gözünün yaşını tökmə, bənövşə.

A) ikinci; mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etdiyi üçün
B) birinci; hal şəkilçisi qəbul etdiyinə görə
C) üçüncü; hal şəkilçisi qəbul etdiyinə görə
D) dördüncü; mənsubiyyətə görə dəyişdiyi üçün
E) ikinci; hal şəkilçisi qəbul etdiyinə görə

42. Hansı cümlələrdə *beyin* sözünün kökündə *i* saiti ***yazılmamalıdır***?

1. Beyinin möcüzələri hamını təəccübləndirir.
2. Beyinin yaxşı işləyir.
3. Beyinləri çox inkişaf edib.
4. Bunları beyinimdən çıxara bilmirəm.

A) 2, 3 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 3, 4 E) 1, 4

43. Tələffüz formasında verilmiş hansı sözü yalnız çıxışlıq hal şəkilçili söz kimi düşünmək ***olmaz***?

A) [Qardaşımnan] ötrü canımı verərəm.
B) Vüqar [İlhamnan] iki yaş böyükdür.
C) [Dostumnan] kitab aldım.
D) Yer üzündə [insannan] ali varlıq yoxdur.
E) Mən Vüqarın [qolunnan] tutdum.

İsmin morfoloji xüsusiyyətləri. İsmin cümlədə rolu

1. "*Araz çayı*" ifadəsində birinci sözlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

A) Konkret isimdir.
B) İsimdir, quruluşuna görə sadədir.
C) Xüsusi isimdir.
D) Adlıq haldadır.
E) Təkdədir.

2. "*Taxılçılıq rayonu*" ifadəsində birinci sözlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.

A) İsimdir, *nə?* sualına cavab verir.
B) Adlıq haldadır, təkdədir.
C) Ümumi isimdir.
D) Düzəltmə isimdir.
E) Mücərrəd isimdir.

3. "*Sən Qüdrətin sirrin bilirsən*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.

1. Sadə isimdir.
2. Yiyəlik haldadır.
3. 3-cü şəxsin təkinin mənsubiyyətindədir.
4. Mücərrəd isimdir.
5. Söz kökünün yazılışında səhvə yol verilib.

A) 1, 2 B) 1, 2, 3 C) 4, 5
D) 1, 3, 4 E) 3, 5

4. "*Sən Qüdrətin sirrin bilirsən*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı ***yanlış*** fikirləri müəyyənləşdirin.

1. Düzəltmə isimdir.
2. Yiyəlik haldadır.
3. 2-ci şəxsin təkinin mənsubiyyətindədir.
4. Mücərrəd isimdir.
5. Cümlədə tamamlıq vəzifəsindədir.

A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 1, 2, 3
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 5

5. "*Onun sevincinin səbəbi aydın idi*" cümləsində altından xətt çəkilmiş isimlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

A) Düzəltmədir. B) Yiyəlik haldadır.
C) Konkretdir. D) Ümumi isimdir.
E) Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.

6. "*Vətən bizlərindir*", – *söylədi babam*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.

A) Cümlənin xəbəridir.
B) Şəxs əvəzliyidir.
C) Adlıq haldadır.
D) Cəm şəkilçisi qəbul etmişdir.
E) Vurğusu son hecaya düşməyib.

7. *Yaxşılıq insana bir sənət olsun,*
Dünya başdan-başa qoy cənnət olsun. (S. Vurğun)
Cümlədə işarələnmiş sözlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

A) Konkret isimdir. B) Adlıq haldadır.
C) Quruluşca düzəltmədir. D) Kökü sifətdir.
E) Cümlədə mübtəda vəzifəsindədir.

8. Çıxışlıq halda olan isimlər hansı cümlə üzvü vəzifəsində işlənə bilər?

A) mübtəda və xəbər B) tamamlıq və təyin
C) təyin və zərflik D) tamamlıq və zərflik
E) ancaq zərflik

9. Təsirlik halda olan isim hansı cümlə üzvü ola bilir?

A) xəbər B) təyin C) bütün cümlə üzvləri
D) mübtəda E) tamamlıq

10. Altından xətt çəkilmiş sözlər nə sayılmalıdır?

Ceyrana bənzər qaçışın,
Addımla, qurban qoluna!..
Tərlana bənzər uçuşun,
Əl çatmaz ipək yalına!

A) isim B) feili sifət C) feili bağlama
D) sifət E) zərf

11. İsmin təsirlik halı hansı cümlə üzvü vəzifəsində işlənə bilir?

A) xəbər B) zərflik C) təyin
D) tamamlıq E) mübtəda

12. İsmin hansı halında olan sözlər cümlənin xəbəri ola ***bilmir***?
A) adlıq hal B) yiyəlik hal C) yönlük hal
D) təsirlik hal E) yerlik hal

13. *"O, Əhməd bəyin itmiş oğlu, Zöhrə isə qızıdır"* (C. Cabbarlı) cümləsində hansı şəkilçi ixtisar edilmişdir?
A) cəm B) mənsubiyyət C) zaman
D) hal E) xəbərlik

14. *"Nə tüfəngə çəxmaqdır, nə sünbəyə toxmaq"* nümunəsində hansı şəkilçi ixtisar edilmişdir?
A) xəbərlik B) zaman C) mənsubiyyət
D) cəm E) hal

15. Ümumi qrammatik mənasına görə biri digərlərindən ***fərqlənir***:
A) mükəmməl B) kamil C) kamillik
D) dərrakəli E) bitkin

16. Ümumi qrammatik mənasına görə biri digərlərindən ***fərqlənir***:
A) sillabik B) xəlqi C) mənəvi
D) müdrik E) tarixilik

17. Adlıq haldakı sözün *hara* sualına da cavab verdiyi cümlə üzvü:
A) tamamlıq B) xəbər C) mübtəda
D) təyin E) səbəb zərfliyi

18. *Yaxşılıq insana bir sənət olsun,*
Dünya başdan-başa qoy cənnət olsun (S.Vurğun) nümunəsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Əlamət bildirir.
B) Adlıq haldadır.
C) Düzəltmə sözdür.
D) Mücərrəd mənalıdır.
E) Cümlədə mübtəda vəzifəsindədir.

19. *"Şəhər rəisi şeiri oxuyub məmnun halda Xaqaniyə baxdı"* (M. İsmayılov) nümunəsində xüsusi ismin hansı cümlə üzvü olduğunu müəyyən edin.
A) tamamlıq B) xəbər C) təyin
D) mübtəda E) zərflik

20. *"Baş vəzir Axsitanı şahlıq taxtının yanına gətirdi"* (M. İsmayılov) nümunəsində xüsusi ismin hansı cümlə üzvü olduğunu müəyyən edin.
A) xəbər B) mübtəda C) təyin
D) zərflik E) tamamlıq

21. Cümlələrdən birində isim ***yoxdur***:
A) Xəstə sınıq şöbəsinə müraciət etdi.
B) Yaxşını yamandan seçmək lazımdır.
C) Sözü düz olanın özü də düz olar.
D) Yaxşı iş üz ağardar.
E) Görüntü aldadıcı da ola bilir.

22. Cümlələrdən birində isim ***yoxdur***:
A) Çalış öz xalqının işinə yara.
B) Yaxşılığa yaxşılıq hər kişinin işidir.
C) Yamanlığa yaxşılıq ər kişinin işidir.
D) Qəhrəmanlar unudulmurlar.
E) Ən böyük biclik düzlükdür.

23. İsimlərə ardıcıl olaraq hansı qrammatik şəkilçilər artırılır?
1. hal 2. cəm 3. mənsubiyyət
A) 1, 3, 2 B) 2, 1, 3 C) 2, 3, 1
D) 3, 1, 2 E) 1, 2, 3

24. Verilənlərdən hansı nəticə ola ***bilməz***?

Səbəb	***Nəticə***
İsim sifətin xüsusiyyətini daşıyır.	.....

A) Sifətin suallarına cavab verir.
B) Dərəcə əlaməti qazanır.
C) Başqa bir sözə aid olub onun təyininə çevrilir.
D) Morfoloji cəhətdən isim olaraq qalır.
E) Mübtəda yerində işlənmir.

25. Sual işarəsinin yerində yazıla bilər:

A) sarsıntı B) fədakar C) əliaçıqlıq
D) gözəllik E) fikirlər

26. *"Təyyarə görəndə biz uşaq kimi sevinərdik"* cümləsindəki isimlərin xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Konkret isimdir.
B) Ümumi isimdir.
C) Adlıq haldadır.
D) Quruluşca sadə isimdir.
E) Cəm şəkilçisi qəbul edə bilər.

27. *"Düşüncə"* isminin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Sözün kökü "düş" feilidir.
B) Düzəltmədir.
C) Mücərrəd mənalıdır.
D) Tərkibində bir şəkilçi var.
E) Feildən düzələn isimdir.

28. *"Məktəblilərimizdəndir"* sözündə qrammatik şəkilçilər hansı ardıcıllıqla verilmişdir?
A) cəm, mənsubiyyət, hal, xəbərlik (şəxs) şəkilçisi
B) hal, cəm, mənsubiyyət, xəbərlik (şəxs) şəkilçisi
C) xəbərlik (şəxs), cəm, hal, mənsubiyyət şəkilçisi
D) mənsubiyyət, hal, cəm, xəbərlik (şəxs) şəkilçisi
E) cəm, xəbərlik (şəxs), hal, mənsubiyyət şəkilçisi

29. Biri qrammatik mənasına görə digərlərindən fərqlənir
A) kəndli B) tozlu C) günəşli
D) ürəkli E) özrlü

30. Biri qrammatik mənasına görə digərlərindən fərqlənir
A) görkəmli B) maraqlı C) məktəbli
D) hünərli E) ürəkli

31. Altından xətt çəkilmiş şəkilçilərin növlərini işlənmə ardıcıllığı ilə müəyyənləşdirin.
Düzə zəmi qalxır, evlə səmani,
Südrəsi qonaqlı baharım mənim. (İsgəndər Coşqun)
A) mənsubiyyət, xəbərlik, mənsubiyyət
B) hal, hal, mənsubiyyət
C) mənsubiyyət, hal, hal
D) xəbərlik, mənsubiyyət, hal
E) mənsubiyyət, mənsubiyyət, hal

32. Altından xətt çəkilmiş şəkilçilərin növlərini işlənmə ardıcıllığı ilə müəyyənləşdirin.
Ələsgərəm, şad olmadım dünyada
Səni gördüm dərdim oldu ziyada. (Aşıq Ələsgər)
A) hal, şəxs, mənsubiyyət
B) mənsubiyyət, şəxs, mənsubiyyət
C) xəbərlik, hal, mənsubiyyət
D) hal, zaman, mənsubiyyət
E) mənsubiyyət, zaman, hal

33. *"Elin gücü – selin gücü"* cümləsində hansı şəkilçi buraxılmışdır?
A) hal B) zaman C) xəbərlik (şəxs)
D) cəm E) mənsubiyyət

34. *"Sən də onlardan biri"* cümləsində hansı şəkilçi buraxılmışdır?
A) cəm B) zaman C) hal
D) xəbərlik (şəxs) E) mənsubiyyət

35. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlərlə bağlı *səhvi* müəyyənləşdirin.
Yar gülü tellə bağlar,
Kəmərin belə bağlar.
A) Hər ikisi sadə isimdir.
B) Biri yönlük, biri adlıq haldadır.
C) Hər ikisi konkret isimdir.
D) Biri mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənib.
E) Hər ikisi təkdədir.

36. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlərlə bağlı *səhvi* müəyyən edin.
Mərmər abidələr, tökmə heykəllər
Bəzəkdir hər böyük, kiçik şəhərə. (S. Vurğun)
A) Biri sadə, digəri isə düzəltmədir.
B) Birinci cəm, ikinci isə tək isimdir.
C) Hər ikisi adlıq haldadır.
D) Hər ikisi ümumi isimdir.
E) Hər iki sözün kökü isimdir.

37. *"Gələn bəzirgandı, gedən xocadı"* (Xəstə Qasım) nümunəsində ümumi isimlər hansı şəkilçi ilə işlənmişdir?
A) leksik B) zaman
C) hal D) mənsubiyyət
E) xəbərlik

38. Xüsusi isim hansı şəkilçi ilə işlənmişdir?
Ələsgərdi mənim adım,
Aləmi yandırır odum. (Aşıq Ələsgər)
A) xəbərlik B) zaman
C) mənsubiyyət D) leksik
E) hal

39. *"Sənin əkinin"* söz birləşməsində üç *"-in"* şəkilçisi işlənib. Həmin şəkilçilər hansı bənddə düzgün izah olunub?
A) I – hal şəkilçisi, II – feildən isim düzəldən şəkilçi, III – mənsubiyyət şəkilçisi
B) I – mənsubiyyət, II – feildən isim düzəldən şəkilçi, III – hal şəkilçisi
C) I – hal şəkilçisi, II – mənsubiyyət, III – feildən isim düzəldən şəkilçi
D) I – hal şəkilçisi, II – mənsubiyyət, III – şəxs sonluğu
E) I – feildən isim düzəldən şəkilçi, II – hal şəkilçisi, III – mənsubiyyət şəkilçisi

40. *"Sənin biçinin"* söz birləşməsində üç *"-in"* şəkilçisi işlənib. Həmin şəkilçilər hansı bənddə düzgün izah olunub?
A) I – mənsubiyyət, II – feildən isim düzəldən şəkilçi, III – hal şəkilçisi
B) I – hal, II – feildən isim düzəldən şəkilçi, III – mənsubiyyət şəkilçisi
C) I – hal, II – mənsubiyyət, III – feildən isim düzəldən şəkilçi
D) I – hal, II – mənsubiyyət, III – şəxs sonluğu
E) I – feildən isim düzəldən şəkilçi, II – hal, III – mənsubiyyət şəkilçisi

41. Sonu samitlə bitən isimlərdə yiyəlik hal şəkilçisi hansı qrammatik şəkilçi ilə formaca eynidir?
A) indiki zaman şəkilçisi ilə
B) yönlük halın şəkilçisi ilə
C) təsirlik halın şəkilçisi ilə
D) III şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisi ilə
E) II şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisi ilə

42. Sonu samitlə bitən isimlərdə təsirlik hal şəkilçisi hansı qrammatik şəkilçi ilə formaca eynidir?
A) gələcək zaman şəkilçisi ilə
B) yiyəlik halın şəkilçisi ilə
C) III şəxsin xəbərlik şəkilçisi ilə
D) III şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisi ilə
E) feilin qayıdış növünün şəkilçisi ilə

43. İsimlərdə şəkilçi ardıcıllığı baxımından ***uyğunsuzluğu*** müəyyən edin.
A) təsirlik hal + xəbərlik şəkilçisi
B) cəm şəkilçisi + mənsubiyyət şəkilçisi
C) yönlük hal + xəbərlik şəkilçisi
D) mənsubiyyət şəkilçisi + yiyəlik hal
E) yiyəlik hal + xəbərlik şəkilçisi

44. İsimlərdə şəkilçi ardıcıllığı baxımından uyğunluğu müəyyən edin.
A) mənsubiyyət şəkilçisi + cəm şəkilçisi
B) yiyəlik hal + xəbərlik şəkilçisi
C) xəbərlik şəkilçisi + çıxışlıq hal
D) yönlük hal + mənsubiyyət şəkilçisi
E) təsirlik hal + xəbərlik şəkilçisi

45. Qeyri-müəyyən yiyəlik halda olan söz hansı nitq hissəsindən düzəlmişdir?
Gözəllik duyğusu ucaldır hər kəsi,
Duyub düşünməyə çağırır bizi.
A) isimdən
B) sifətdən
C) zərfdən
D) feildən
E) əvəzlikdən

46. Hansı cümlədə altından xətt çəkilmiş söz isim ***deyil***?
A) Biz dəmir borularla kəndimizə su çəkmişdik.
B) Atası uşağa yun əlcək almışdı.
C) Torpaq yol qəsəbəyə qədər uzanırdı.
D) Mənim dünənkilərdən xəbərim yoxdur.
E) Onun gözəlliyi hamını valeh edirdi.

47. Üzərində rəqəm yazılmış sözlərlə bağlı doğru fikirdir:
Gülüşündə güllər açdı könlümüz,
Gözəl dünya, gözəllərin var olsun!
Vurğunu da, yorğunu da biz olduq,
Gözəl dünya gözəllərin var olsun!
A) 4 və 5 təsirlik hal şəkilçisi qəbul etmiş mücərrəd mənalı isimlərdir.
B) 3 isimdir, saitlə başlanan hal şəkilçi artırıldığına görə son saiti düşmüşdür.
C) Hamısı ad bildirmir.
D) 2 konkret isimdir, təsirlik haldadır.
E) 1 isimdən düzəlmiş, mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş isimdir.

48. İsmə aid bütün qrammatik şəkilçiləri qəbul edə ***bilməyən*** sözləri müəyyənləşdirin.
A) ilxı, naxır
B) dəmirçilik, əhali
C) kitabxana, insan
D) ayaqqabı, günəbaxan
E) qızıl, gümüş

49. *"Əmim bağçada bir neçə armud ağacı əkmişdi"* cümləsindəki isimlərlə bağlı ***yanlış*** fikri müəyyən edin.
A) Eyni halda olan isimlər yoxdur.
B) Hal şəkilçili iki isim var.
C) Mənsubiyyət şəkilçili isimlər quruluşca sadədir.
D) Cümlədəki düzəltmə isim konkret mənalıdır.
E) Adlıq halda olan isim mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənmişdir.

50. Hansı fikirlə klasteri tamamlamaq ***olmaz***?

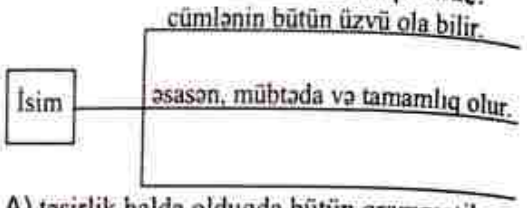

A) təsirlik halda olduqda bütün qrammatik şəkilçiləri qəbul etmir.
B) eyni vaxtda bir neçə qrammatik şəkilçi ilə işlənə bilər.
C) mürəkkəb olduqda bitişik, defislə və ayrı yazıla bilər.
D) insan anlayışı bildirdikdə *nə* sualına da cavab verə bilər.
E) düzəltmə isimlər adlardan və feillərdən düzəlir.

51. Hansı nümunədə ismin cəm, hal, mənsubiyyət və xəbərlik şəkilçilərini qəbul etmiş sözlər *vardır?*
A) Bəli, inan ki sən, ölümüm belə
Coşqun nəğmələrdə qərar tutacaq! (M. Cəlil)
B) Dünyada ən gözəl şah əsərləri
Yaratdı zəhmətin cəsur əlləri. (M. Şəhriyar)
C) Bəxtiyarsan, əgər çəkdiyin əmək
Cahan bağçasına versə bir çiçək. (H. Cavid)
D) Ağıllı adamlar, yaxşı adamlar!
Bilik kitabdadır, axtarsan əgər.(Ə. Cami)
E) İnsandır məhəbbətin sevinci, qəmi,
Anadır yaraları, atadır məlhəmi. (Sədi)

52. Nümunədəki isimlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
Azadlıq səhərini həsrət ilə anmısan,
İstiqlal vuruşunda ocaq olub yanmısan,
Üçrəngli bayrağını qanınla qazanmısan.
Yaşa, ey Vətən oğlu, bu torpaq üçün yaşa,
Bu millət üçün yaşa, bu torpaq üçün yaşa.
(Zəlimxan Yaqub)
A) Dördüncü misradakı ismin biri yiyəlik, ikisi adlıq haldadır.
B) Birinci misradakı isimlərin biri yiyəlik, biri təsirlik, digəri adlıq haldadır.
C) Üçüncü misradakı isimlərin biri təsirlik, digəri yiyəlik haldadır.
D) İkinci misradakı isimlərin biri yiyəlik, biri yerlik, digəri isə adlıq haldadır.
E) Beşinci misradakı isimlərin hər ikisi də adlıq haldadır.

53. Nümunədəki isimlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

Oğul, insaf elə, keçmə bu düzdən,
O çöllər qızını ayırma bizdən.
Qoyma, ağrı keçə ürəyimizdən,
Qoyma, öz qanına boyana ceyran,
Nə gözəl yaraşır Muğana ceyran. (S. Vurğun)

A) Dördüncü misradakı isimlərdən biri yönlük, digəri adlıq haldadır.
B) Birinci misradakı isimlərdən biri adlıq, digəri çıxışlıq haldadır.
C) İkinci misradakı isimlərdən biri yiyəlik, digəri təsirlik haldadır.
D) Üçüncü misradakı isimlərdən biri adlıq, digəri yerlik haldadır.
E) Beşinci misradakı isimlərdən biri yönlük, digəri adlıq haldadır.

54. Nümunədəki isimlər ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

Coşan qəlbin hər kinini, hər nifrətini
Gen dərələr, uca dağlar duya bilərmi?
Əli qanlı bir dünyanın cinayətini
Yağan yağış, axan sular yuya bilərmi?
(N. Xəzri)

A) Üçüncü misradakı isimlərdən ikisi təsirlik, biri yiyəlik haldadır.
B) Nümunədə mənsubiyyət şəkilçili üç isim həm də hal şəkilçisi qəbul edib.
C) İsimlərin biri düzəltmədir.
D) İkinci misradakı isimlər adlıq haldadır.
E) Birinci misradakı isimlərin biri yiyəlik, ikisi təsirlik haldadır.

55. Nümunədəki isimlərin xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

Çayların başında süzən sonalar,
Qəlbi dağlar kimi böyük analar
Mənim qismətimə düşmüş əzəldən,
Tarixlər zövq alır yaradan əldən. (S. Vurğun)

A) Üçüncü misrada mənsubiyyət şəkilçili söz yönlük haldadır.
B) Birinci misradakı isimlərdən biri adlıq, biri yiyəlik, digəri yerlik haldadır.
C) Nümunədə işlənən bütün isimlər sadədir.
D) Nümunədə mənsubiyyət şəkilçili iki isim həm də hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
E) İkinci misradakı isimlərdən biri təsirlik, ikisi adlıq haldadır.

56. *"Hər gün mənə "sabahımsan" deyərdin,*
Dünəninəm, daha məni gözləmə"

Altından xətt çəkilmiş sözlər haqqında hansı fikir ***səhvdir***?

A) İkisinin tərkibində xəbərlik şəkilçisi işlənib.
B) Hamısı ad bildirmir.
C) Biri yönlük halda işlənib.
D) İkisi müxtəlif şəxsə aid mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edib.
E) Heç biri adlıq halda deyil.

57. ***Səhv*** fikri müəyyənləşdirin.

A) İsimlər müxtəlif nitq hissələrindən düzələ bilər.
B) Adlıq və təsirlik halda olan söz ismə məxsus bütün qrammatik şəkilçiləri eyni zamanda qəbul edə bilmir.
C) İsmin bütün halları qoşmalarla işlənə bilmir.
D) Adlıq halda olan söz cümlədə yalnız mübtəda və ismi xəbər vəzifəsində çıxış edir.
E) İsimlərin hamısı cəm şəkilçisi qəbul edə bilmir.

58. Cümlələrin birində feildən düzələn isim təsirlik haldadır:

A) Məktəbimizdə xalq yazıçısı ilə görüş keçirildi.
B) Günorta poçt işçisi evə bir bağlama gətirdi.
C) Direktorun yeni tapşırığı onu narahat edirdi.
D) Sahədə çalışan xeyli əkinçi gördük.
E) Qırıcıları havaya qaldırmaq vaxtı çatmışdı.

59. *"Güllünün inadkarlığı"* birləşməsindəki əsas tərəflə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.

1. Sifətdən düzəlmişdir.
2. Konkret isimdir.
3. Kökü isimdir.
4. Kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən ibarətdir.
5. Üçüncü şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.

60. *"Yaşarın günahsızlığı"* birləşməsindəki əsas tərəflə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.

1. Sifətdən düzəlmişdir.
2. Kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən ibarətdir.
3. Mücərrəd mənalı, ümumi isimdir.
4. Kökü isimdir.
5. Təsirlik hal şəkilçisi qəbul etmişdir.

61. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Tərkibində təsirlik halda söz işlənən cümlə yalnız mübtəda və xəbərdən ibarət ola bilər.
2. İnsan anlayışı bildirən isimlər də cümlədə nə? sualına cavab verə bilər.
3. Yalnız adlıq halda olan isimlər nə? sualına cavab verir.
4. Mənsubiyyət şəkilçili söz yalnız yiyəlik hallı sözlə işlənir.

62. Üzərində rəqəm yazılmış hansı sözlərdə həm hal, həm də mənsubiyyət şəkilçisi var?

Əyilib uşağın (1) üzündən (2) öpdü. Oğlan da qoltuğacını (3) buraxıb iki əli (4) ilə onun (5) boynunu (6) qucaqladı.

63. *"Şəhər"* isminə şəkilçilər hansı ardıcıllıqla qoşula bilər?

1. cəm şəkilçisi
2. -li leksik şəkilçisi
3. hal şəkilçisi
4. mənsubiyyət şəkilçisi
5. şəxs şəkilçisi

64. Nümunədəki isimlərə aid ***səhv*** fikirləri müəyyənləşdirin.

Koroğluyam, gəzdiyimi tapardım,
Qayalar <u>başında</u> qala yapardım,
Ağ <u>sürüdən</u> əmlik quzu qapardım,
Yeyib qurdlarınla ulaşım, dağlar.
("Koroğlu" dastanı)

1. Adlıq halda olan isimlərin hamısı xəbər və tamamlıq yerində işlənmişdir.
2. Adlıq halda olan isimlərdən ikisi 4-cü misradadır.
3. İsimlərin hamısında vurğu son hecadadır və onlardan yalnız biri mürəkkəbdir.
4. Altından xətt çəkilmiş isimlərin tərkibində omonim şəkilçi vardır.
5. *Nə* sualına cavab verən isimlərin hamısı adlıq haldadır.

65. Nümunədəki isimlərin xüsusiyyətlərinə aid düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.

Koroğluyam, gəzdiyimi tapardım,
Qayalar <u>başında</u> qala yapardım,
Ağ <u>sürüdən</u> əmlik quzu qapardım,
Yeyib qurdlarınla ulaşım, dağlar.
("Koroğlu" dastanı)

1. Adlıq halda olan isimlərin hamısı xəbər və tamamlıq yerində işlənmişdir.
2. Adlıq halda olan isimlərdən ikisi 4-cü misradadır.
3. İsimlərin hamısında vurğu son hecadadır və onlardan yalnız biri mürəkkəbdir.
4. Altından xətt çəkilmiş isimlərin tərkibində omonim şəkilçi vardır.
5. İsimlərdən üçü vasitəsiz tamamlıq yerində işlənmişdir.

66. Cümlələrdəki altından xətt çəkilmiş isimlərin oxşar cəhətləri hansıdır?

<u>Qazıntıları</u> həyata keçirən dəstə oradan uzaqlaşdı.
<u>Dağıntıları</u> yaradan səbəbləri aradan qaldırmaq lazımdır.

1. Quruluşca düzəltmədir.
2. Mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənib.
3. Hal şəkilçisi ilə işlənib.
4. Feildən düzəlib.
5. Təsriflənməyən feillə əlaqələnib.
6. Ümumi isimdir.

67. Altından xətt çəkilmiş isimlər üçün ortaq ***olmayan*** cəhətləri müəyyənləşdirin.

<u>Qazıntıları</u> həyata keçirən dəstə oradan uzaqlaşdı.
<u>Sarsıntılarından</u> yaranan xəstəliklər səni əldən saldı.

1. Quruluşca düzəltmədir.
2. Mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənib.
3. Hal şəkilçisi ilə işlənib.
4. Feildən düzəlib.
5. Təsriflənməyən feillə əlaqələnib.
6. Ümumi isimdir.

68. Hansı məqamda isimlərdə cəm şəkilçisindən bilavasitə sonra xəbərlik şəkilçisi işlənə bilər?

1. fonetik norma pozulduqda
2. hal şəkilçisi işlənmədikdə
3. mənsubiyyət şəkilçisi işlənmədikdə
4. yalnız I şəxsin xəbərlik şəkilçisi işləndikdə

69. Düzgün fikirləri müəyyən edin.

Doğrudur	*Yanlışdır*
1. "Kitabın" sözü yerinə görə adlıq və yiyəlik halda olan söz kimi düşünülə bilər.	3. Yiyəlik halda olan söz cümlənin xəbəri ola bilir.
2. İsimdən başqa digər nitq hissələrinin qrammatik şəkilçisi olmur.	4. Bütün isimlər cəm şəkilçisi qəbul edir.

70. Nümunədəki isimlərlə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.

Rəssam, <u>sevgilimin</u> rəsmini gəl çək,
Sevgilim gözəldir, sən də gözəl çək.
Nazına gələndə fırçadan əl çək,
Qoy onun nazını mən özüm çəkim... (M.Müşfiq)

1. Altından xətt çəkilmiş söz həm mənsubiyyət, həm də hal şəkilçisi qəbul edib.
2. Bütün misralarda mənsubiyyət şəkliçili söz var.
3. İsmin bütün hallarına aid söz var.
4. Birinci misrada adlıq halda olan söz mübtədadır.
5. Çıxışlıq halda olan isim yer zərfliyi vəzifəsində işlənib.

71. Nümunədəki isimlərlə bağlı ***səhvləri*** müəyyənləşdirin.

Göyə baxın, dan ulduzu doğanda,
İşıqlanın, nur zülməti boğanda,
Haqqın nuru yağış kimi yağanda
Torpaq olun, ey Allahı sevənlər! (Z.Yaqub)

1. *göyə* - sadə, yönlük halda olan isimdir.
2. *dan, nur* – qeyri-müəyyən yiyəlik halda olan isimlərdir.
3. *ulduzu, nuru* – mənsubiyyət şəkilçili, adlıq halda olan isimlərdir.
4. *yağış* – feildən düzələn isimdir.
5. *zülməti* – adlıq hallı mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş isimdir.

72. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. isim + cəm şəkilçisi
2. isim + cəm şəkilçisi + yerlik hal şəkilçisi
3. isim + cəm şəkilçisi + şəxs şəkilçisi

a. Zərflik vəzifəsində işlənə bilər.
b. Vasitəli tamamlıq vəzifəsində işlənə bilər.
c. İsmi xəbər vəzifəsində işlənə bilər.
d. Mübtədə vəzifəsində işlənə bilər.
e. Feili xəbər vəzifəsində işlənə bilər.

73. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. isim + mənsubiyyət şəkilçisi
2. isim + mənsubiyyət şəkilçisi + yerlik hal şəkilçisi
3. isim + mənsubiyyət şəkilçisi + şəxs şəkilçisi

a. Yer zərfliyi vəzifəsində işlənə bilər.
b. Mübtədə vəzifəsində işlənə bilər.
c. İsmi xəbər vəzifəsində işlənə bilər.
d. Qeyri-müəyyənlik bildirən vasitəsiz tamamlıq vəzifəsində işlənə bilər.
e. Feili xəbər vəzifəsində işlənə bilər.

Sifət

Sifət və onun quruluşca növləri

1. Antonim sifətlərin cərgəsini müəyyən edin.
1. xəsis – əliaçıq; iri – xırda
2. möhkəm – bərk; güzgü – ayna
3. yaşlı – qoca; nazik – incə
4. hündür – alçaq; açıq – qapalı
5. yaşıl – qara; böyük – kiçik
A) 2, 5 B) 2, 4 C) 3, 5 D) 1, 3 E) 1, 4

2. Biri düzəltmə sifətdir:
A) dağınıq B) sivri C) irsi
D) ictimai E) didərgin

3. Biri mürəkkəb sifət *deyil*:
A) enişli-yoxuşlu B) tələm-tələsik
C) gəlimli-gedimli D) ağzıbağlı E) gözüqıpıq

4. Feildən düzələn sifəti müəyyən edin.
A) sürüşkən B) sürgün C) yaraq
D) yanğın E) basqın

5. Feildən düzələn sifəti müəyyən edin.
A) yağış B) böyük C) tapşırıq
D) qurğu E) səpki

6. İki düzəltmə sifətin köməyi ilə əmələ gələn mürəkkəb sifəti müəyyən edin.
A) istiqanlı B) irili-xırdalı C) ikimərtəbəli
D) sözübütöv E) hazırcavab

7. İki düzəltmə sifətdən yaranan mürəkkəb sifəti müəyyən edin.
A) stolüstü B) şirin-şirin C) istiqanlı
D) üçtelli E) sınıqqəlbli

8. Sadə say və düzəltmə sifətin köməyi ilə əmələ gələn mürəkkəb sifəti müəyyən edin.
A) üçbucaqlı B) açıqürəkli C) dəliqanlı
D) gözütox E) alnıaçıq

9. Sadə say və düzəltmə sifətin köməyi ilə əmələ gələn mürəkkəb sifəti müəyyən edin.
A) qanıqara B) ucaboylu C) üçrəngli
D) acgöz E) şirindil

10. Cümlələrdən birində sifət məcazi mənada işlənib:
A) Ətrafda gözəl bir mənzərə yaranmışdı.
B) Tərləyəndə soyuq su içmək ziyandır.
C) Qara qoç Məlikməmmədi oradan uzaqlaşdırdı. ("Məlikməmməd" nağılı)
D) Dərin fikirlərə qərq olmuş yazıq
Dincəlmək istəyir burda azacıq. (S. Vurğun)
E) Ağ çiçək dostluq əlamətidir.

11. Birləşmələrdən birində sifət məcazi mənada işlənib:
A) dolu vedrə B) şirin çörək C) iti bıçaq
D) dərin quyu E) soyuq münasibət

12. Birləşmələrdən birində sifət məcazi mənada işlənib:
A) ağır zənbil B) şirin nar C) sərin su
D) şirin söhbət E) dolu çanta

13. Sözlərdən biri düzəltmə sifət *deyil*:
A) riyazi (qabiliyyət) B) elmi (əsər)
C) tibbi (yardım) D) badamı (gözlər)
E) gümüşü (saç)

14. Sinonim sifətlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) maraqlı, məzəli, bədii
B) qəmli, qüssəli, kədərli
C) hündür, böyük, enli
D) sevimli, hörmətli, bilikli
E) düşünən, fikirləşən, bilən

15. Hansı birləşmənin birinci tərəfi sifət *deyil*?
A) sınıq körpü B) möhkəm divar
C) gümüş qaşıq D) ağıllı məsləhət
E) zoğalı rəng

16. Antonim sifətlərin cərgəsini müəyyən edin.
1. acgöz-gözütox, xəstə-sağlam
2. möhkəm-bərk, güzgü-ayna
3. yaşlı-qoca, nazik-incə
4. qoca-cavan, isti-soyuq
5. yaşıl-qara, böyük-kiçik
A) 3, 5 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 1, 3 E) 2, 5

17. İsimdən düzəlmiş sifətlərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) kəsici, qurucu, üzücü
B) qırıq, kəsik, əzik
C) gərgin, satqın, əzgin
D) yağsız, duzlu, söhbətcil
E) qorxulu, gözəllik, rəsmi

18. Mürəkkəb sifətlərdən biri mənsubiyyət şəkilçisinin köməyi ilə düzəlmişdir:
A) bölük-bölük B) təkhecalı C) uzunsaçlı
D) hazırcavab E) şəhərlərarası

19. Mürəkkəb sifətlərdən biri mənsubiyyət şəkilçisinin köməyi ilə düzəlmişdir:
A) çoxsaylı B) girdəsifət C) həyatsevər
D) sözübütöv E) gülərüz

20. Bu sifətlərdən biri ümumi məna qrupundan kənara çıxır:
A) bənövşəyi B) sürməyi C) armudu
D) şabalıdı E) innabı

21. Sifətlərdən biri quruluşca sadədir:
A) incik B) ürkək C) qıvraq
D) titrək E) əzik

22. Düzəltmə sifətlərdən birinin kökü zərfdir:
A) zarafatcıl B) yorğun C) küləkli
D) əzik E) bayaqkı

23. "-ı" şəkilçisi hansı cümlədə sifət düzəltmişdir?
A) Vətəni sevməyən insan olmaz.
B) Qorxudan əlləri əsir, dili söz tutmurdu.
C) Bu əhvalatın tarixi çox qədimdir.
D) Tarixi abidələrimizi qorumaq hamımızın borcudur.
E) Tarixi saxtalaşdırmaq düşmən işidir.

24. Hansı cərgə feildən düzələn sifətlərdən ibarətdir?
A) silgi, sərgi, vurğu B) yanğın, sürgün, basqın
C) ilkin, qırğın, yorğun D) azğın, durğun, bitkin
E) bilik, tapşırıq, yanıq

25. Hansı cərgədəki sifətlər quruluşca sadədir?
A) sınıq, xarici, badamı
B) böyük, tibbi, kütləvi
C) soyuq, elmi, sıravi
D) yumşaq, bədii, mədəni
E) kəsik, dairəvi, xurmayı

26. Hansı nümunədə altından xətt çəkilmiş söz sifət *deyil*?
A) <u>sərt</u> xasiyyət B) <u>gümüş</u> qolbaq
C) <u>qoca</u> kişi D) <u>cavan</u> oğlan
E) <u>məcazi</u> məna

27. Feildən düzələn sifətləri müəyyən edin.
A) yaşıllıq, gözəllik, dirilik
B) deyiləcək, görəcəyim, alınası
C) əzgin, sönük, qızdırıcı
D) qabaqcıl, təmiz, bəyaz
E) danışan, baxdığım, yazılmış

28. Düzəltmə sözlərin təkrarı ilə əmələ gələn mürəkkəb sifətləri müəyyən edin.
A) böyük-böyük (binalar)
B) xırda-xırda (cücələr) C) şirin-şirin (meyvələr)
D) uzun-uzadı (söhbət) E) sərin-sərin (bulaqlar)

29. Feildən düzəlmiş sifətlər cərgəsini müəyyən edin.
A) baxılan, danışılan, soyuqlamış
B) güləyən, azğın, coşqun
C) tutqunlaşmış, keçici, görüləcək
D) baxılası, küsəyən, görülən
E) yazılası, sürüşkən, gecikmiş

30. Düzəltmə sifətlər cərgəsini müəyyən edin.
A) dəcəl, pinti, xoşbəxt
B) söhbətcil, küsəyən, çalışqan
C) zülmət, dilişirin, qaragöz
D) seyrək, gödək, lovğa
E) gülən, üstüörtülü, böyük

31. Nümunələrdən biri isimdən düzələn sifət *deyil*:
A) yandırıcı B) insani C) otsuz
D) qəhvəyi E) şərti

32. Düzəltmə sifətləri müəyyən edin.
A) zəhmətkeşlik, evdarlıq B) inqilabi, meşəlik
C) oxuyan, deyən D) ütülü, otsuz
E) oxumalı, aldığı

33. İsimdən düzələn sifətlər cərgəsini müəyyən edin.
A) sınıq, tutqun, itkin
B) kəsik, qaldırıcı, vurğun
C) qaçağan, düzgün, bitkin
D) çalışqan, üzgün, oynağan
E) elmsiz, işcil, haşiyəli

34. Düzəltmə sifətlərdən ibarət cərgə hansıdır?
A) bərk, uzun, sakit B) balaca, öldürücü, dəcəl
C) ütülü, duzlu, gümüşü
D) közərən, daş, yad E) daşqın, sözsüz, ayna

35. Feildən düzələn sifətlərin verildiyi cərgəni müəyyən edin.
A) bitkin, çalışqan, sönük, yorucu
B) zarafatcıl, rəngli, mənəvi, əqli
C) məzmunsuz, duyğusuz, küçədəki, mənzərəli
D) kiçik, zəngin, dünənki, qabaqcıl
E) saf, təmiz, əxlaqlı, bəyaz

36. Cərgələrin birində yalnız isimdən düzələn sifətlər verilmişdir:
A) dünənki, qabaqcıl, kəskin
B) işıqlı, sözsüz, qorxunc
C) balaca, öldürücü, normal
D) ənənəvi, qayğılı, gümüşü
E) ağlağan, buruq, düzgün

37. İsimdən düzələn sifətlər cərgəsini müəyyən edin.
A) duzlu, zarafatcıl, simsiz
B) solğun, əzik, sulu
C) evdar, qırıcı, uçuq
D) təmiz, çalışqan, maraqlı
E) qabaqcıl, ötkün, sönük

38. Tərəfləri isim və sifətdən ibarət olan mürəkkəb sifətlər cərgəsini müəyyən edin.
A) qaraqaş, şirindilli
B) ala-yarımçıq, yaşıl-qırmızı
C) tünd-mavi, elmi-fantastik
D) çoxmərtəbəli, xoşqədəm
E) dilişirin, qəlbitəmiz

39. Feildən düzələn sifətləri müəyyən edin.
A) böyük, həvəskar, çoxlu
B) təmiz, işıqlı, soyuq
C) azğın, yandırıcı, bitkin
D) mehriban, hündür, geniş
E) kiçik, uca, naxışlı

40. Sifətlərdən biri düzəltmə *deyil*:
A) qiyabi B) əxlaqi C) tərbiyəvi
D) bildirki E) qabaqcıl

41. Sifətlərdən biri düzəltmə *deyil*:
A) ani B) çəhrayı C) xarici
D) kütləvi E) şərti

42. Bunlardan birinin kökü sifətdir:
A) qurucu B) qurutmaq C) quruluq
D) qurğu E) qurum

43. Bunlardan birinin kökü sifətdir:
A) düzəlmək B) düzgün C) düzülüş
D) düzüm E) düzdürmək

44. Biri qrammatik mənasına görə digərlərindən fərqlidir:
A) yeməkxana B) çayxana C) kitabxana
D) xəstəxana E) yekəxana

45. Biri ümumi qrammatik mənasına görə digərlərindən fərqlidir:
A) soydaş B) yaddaş C) əməkdaş
D) sirdaş E) çağdaş

46. Biri qrammatik mənasına görə digərlərindən fərqlidir:
A) kəndli B) yerli C) şəhərli
D) Həsənli E) məktəbli

47. Hansı cümlədə iki düzəltmə sifət işlənmişdir?
A) Böyüklər kiçiklərə qayğı göstərməlidirlər.
B) Elmi mübahisələrdə dəqiq olmaq lazımdır.
C) Yamanlığa yaxşılıq nər kişinin işidir.
D) Eyvandakı qız yanıqlı səslə oxuyurdu.
E) Gənclik fədakarlıq göstərməyə qadirdir.

48. Hansı cümlədə iki düzəltmə sifət işlənmişdir?
A) Bu gün gənclər həmişəkindən daha qayğılı görünürdülər.
B) Eyvandakı rəngbərəng güllər göz oxşayırdı.
C) Dağüstü parkda çoxlu adam var idi.
D) Ucaboylu oğlan cəsarətlə çıxış etdi.
E) Evlərindəki dadlı yeməklərin tamı hələ də damağında idi.

49. Cümlələrin birində *"düz"* sözü sifət kimi işlənmişdir:
A) Murad maşını düz evin qarşısında saxladı.
B) Düz söz söyləməyi sevərdi.
C) Əyri oturaq, düz danışaq.
D) Yenə əlvan don geyinib
Mil düzü, Muğan düzü...
E) Stolun üstünə təzə qablardan düz.

50. Hansı cümlə ancaq sifətlərdən ibarətdir?
A) Cəsarət, şücaət igidlərə xasdır.
B) Kəndimizdəki gümrah qocalar indiki cavanlardan işgüzardırlar.
C) Həmin körpələr qocaların sevimlisidir.
D) Sərin sulu bulaqlardakı şəffaflıq buradakı əsrarəngiz gözəlliyi artırır.
E) Tünd-yaşıl zolaqlı pərdələrin hamısı keyfiyyətli idi.

51. Nitq hissələrinə aidlik baxımından sxemi tamamlaya bilən sözü müəyyən edin.

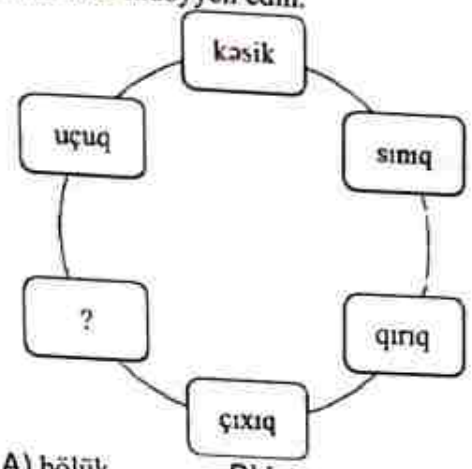

A) bölük B) buruq C) hörük
D) bilik E) vuruq

52. Sxemə uyğun olan bəndi müəyyən edin.

A) bəstəboy, göygöz, ağsifət
B) üçtelli, istiqanlı, açıqürəkli
C) dilucu, bayramsayağı, üzüsulu
D) güllü-çiçəkli, gözəl-göyçək, bağlı-bağçalı
E) böyüklü-kiçikli, irili-xırdalı, ağlı-qaralı

53. Sxemə uyğun olan bəndi müəyyən edin.

A) ikimərtəbə, beşillik, seçkiqabağı
B) gözübağlı, ürəyəyatan, əməksevər
C) dördbucaqlı, üçtelli, beşguşəli
D) dikbaş, kəsiksaç, xoşrəftar
E) uzaqgörən, sözükeçən, şəfaverici

54. İki düzəltmə sifətin köməyi ilə yaranan mürəkkəb sifətlər cərgəsini müəyyən edin.
A) rayonlararası, stolüstü, uzunsaçlı
B) bölük-bölük, üçtelli, qaradinməz
C) açıqqəlbli, soyuqqanlı, böyükürəkli
D) çoxhecalı, qaradinməz, əyri-üyrü
E) istiqanlı, sərin-sərin, hazırcavab

55. Sözlərdən biri isimdən düzələn sifətdir:
A) düzgün B) uçuq C) qarışıq
D) döyüşkən E) vurğulu

56. İki sadə sözün köməyi ilə əmələ gələn sifət hansıdır?
A) acıdil B) sınıqqəlbli C) dadlı-dadlı
D) qəlbisınıq E) ağlı-qaralı

57. *I tərəfi mənsubiyyət şəkilçili isim, II tərəfi düzəltmə sifətdən ibarət olan mürəkkəb sifətlər cərgəsini müəyyən edin.*

A) çoxmərtəbəli, şəfaverici, sinəsidağlı
B) burmasaçlı, arzuolunmaz, açıqürəkli
C) ağzıbütöv, gözüqıpıq, sarıdonlu
D) açıqürəkli, dilişirin, əlçatmaz
E) bığıburma, qolugüclü, gözüaçıq

58. *"Ürəyiaçıq"* mürəkkəb sifətinin tərkib hissələrini müəyyən edin.

A) mənsubiyyət şəkilçili isim və sadə sifət
B) təsirlik hal şəkilçili isim və düzəltmə sifət
C) mənsubiyyət şəkilçili isim və düzəltmə sifət
D) təsirlik hal şəkilçili isim və sadə sifət
E) mənsubiyyət şəkilçili isim və düzəltmə zərf

59. Hansı cümlədə iki düzəltmə sifət işlənmişdir?

A) Yamanlığa yaxşılıq nər kişinin işidir.
B) Soyuq və tənəli baxışlarla məni süzdü.
C) Böyüklər kiçiklərə qayğı göstərməlidirlər.
D) Elmi mübahisələrdə dəqiq olmaq lazımdır.
E) Gənclik fədakarlıq göstərməyə qadirdir.

60. Sözlərdən hansılar feildən düzələn sifətlərdir?

1. duyğu 2. kəskin 3. qarışıq
4. seçki 5. duzlu 6. düzgün
7. sürüşkən

A) 2, 3, 6, 7 B) 1, 5, 6 C) 1, 4, 7
D) 2, 4, 5, 7 E) 3, 4, 5

61. Sifətlərdən biri keyfiyyət bildirir:

A) narıncı B) zoğalı C) qəhvəyi
D) qayğıkeş E) innabı

62. Sifətlərdən biri keyfiyyət bildirir:

A) sürməyi B) palıdı C) gümüşü
D) innabı E) möhkəm

63. "*-ı*" şəkilçisi hansı cümlədə sifət düzəltmişdir?

A) Yaxşını qoyub *pisi* danışmaq günahdır.
B) Ürəkdən sevirik *şeiri, sənəti.*
C) *İşləri* vaxtında təhvil vermək lazım idi.
D) Sizin sözünüzün *kəsəri* azdır.
E) Bu əsər *tarixi* hadisələri əks etdirir.

64. Düzəltmə sifət işlənmiş cümləni müəyyənləşdirin.

A) Hamı içəridəkilərdən yeni xəbər gözləyirdi.
B) Yaxşılıq insanın əsl keyfiyyəti olmalıdır.
C) O sənin haqqında yaxşı danışırdı.
D) Qala uzaqdan daha aydın görünürdü.
E) Gəzməli yerlərimiz çoxdur.

65. Düzəltmə sifət işlənmiş cümləni müəyyənləşdirin.

A) Tarixilik bu əsərin əsas xüsusiyyətidir.
B) Gözəllik ondur, doqquzu dondur.
C) Qonaqlar dünənkilərdən danışırdılar.
D) Xeyirxahlıq savabdır.
E) Hamıdan doğru danışmaq tələb olunur.

66. Düzəltmə sifət işlənmiş cümləni müəyyənləşdirin.

A) Xalqımız hər zaman əzabkeşlərə qayğı göstərir.
B) Qocalara hörmət et, sən də qocalacaqsan.
C) Yetişmiş meyvələri səbətə yığdılar.
D) Bədbinlik uğursuzluğa yol açır.
E) Onun xoşbəxtliyinə hamı həsəd aparırdı.

67. Düzəltmə sifət işlənmiş cümləni müəyyənləşdirin.

A) Mühəndis Kamal idarəyə daxil oldu.
B) Qaldırdıqları məsələlər hamının ürəyincə oldu.
C) Dünyanı gözəllik xilas edəcək.
D) Yağış küçədəkiləri evlərə dönməyə məcbur etdi.
E) O, əməksevər olduğu kimi həm də istiqanlı adamdır.

68. Düzəltmə sifət işlənmiş cümləni müəyyənləşdirin.

A) Görüləcək işlər müəyyənləşdirildi.
B) Evdəkilər qonaqların gələcəyini bilmirdilər.
C) Yaxşılıq insanın əsas keyfiyyəti olmalıdır.
D) Asifin atası ucaboylu adamdır.
E) İnsanı düzlük hər zaman uca edir.

69. Düzəltmə sifət işlənmiş cümləni müəyyənləşdirin.

A) Məktəblilər yarışa hazırlaşırdılar.
B) Vəziyyət indi çox gərgin idi.
C) Yıxılan ağaca balta vuran çox olar.
D) Kərim təəccüblə gələnlərə baxdı.
E) İstiqanlı adama hamı hörmət edir.

70. Hansı cümlələrdə ardıcıl olaraq sadə, düzəltmə və mürəkkəb sifətlər işlənib?

1. Meydanın o biri tərəfində ağ kələğayılı xanım-xatın qadınlar oturmuşdular.
2. Qiymətli paltarlar geyinmiş iki yüz atlının başında bir qırmızı libaslı şəxs gəlirdi.
3. Gənc əlindəki rəngbərəng çiçəklərdən hörülmüş çələngi Əsliyə bağışladı.
4. Yaşıl çəmənə xalı kimi sərilmiş qıpqırmızı lalələr göz oxşayırdı.
5. O, sakit görkəmi, yorğun çöhrəsi ilə qaradinməz adam təsiri bağışlayırdı.

A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 2, 4, 5
D) 1, 3, 5 E) 1, 3, 4

71. Hansı cümlələrdə ardıcıl olaraq sadə, düzəltmə və mürəkkəb sifətlərdən istifadə olunub?

1. İgid bir dəfə ölər, qorxaq min dəfə.
2. Gənc qız iyrənc qurbağanın yanında yaşanacaq qəm-qüssəli həyatını düşünürdü.
3. Köhnə, uçuq, birmərtəbəli binanın sakinləri mənzillərini tərk etmək istəmirdilər.
4. Ağıllı və zəhmətkeş insan həyatın nəbzini tutmağı bacarır.
5. Babasının mülayim, qayğıkeş rəftarı, duzlu-məzəli söhbətləri Əlini daha çox cəlb edirdi.

A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 4

72. Sifətlərin düzgün izahına əsasən uyğunluğu müəyyənləşdirin.

nikbin	formanın həmahəngliyi, müntəzəmliyi, ifadəliliyi ilə əlaqədar olan
novator	həyatdan razı, ümidli, gələcəyə inanan, gələcəyi yaxşı görən
plastik	yeni, mütərəqqi fikirlər, üsullar irəli sürən və həyata keçirən adam

A) 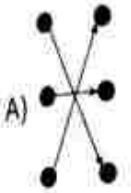

B)

C)

D)

E) 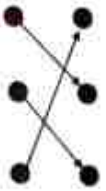

73. Hansı cümlələrdə həm sadə, həm də düzəltmə sifət vardır?

1. *Bəlkə, ... onun böyük, rəsmi məclislərə Çıxmaq üçün üzü yoxdur?* (B. Vahabzadə)
2. *Çiçəklərin,*
   Böcəklərin
   Adlarını yazır alim
   Ölü dildə. (B. Vahabzadə)
3. *Mən azadam, mən xoşbəxtəm,*
   Deyir natiq yad dilində. (B. Vahabzadə)
4. *Elə bil ki güzgü kimi hamar, şəffaf royalın var, dili yoxdur.* (B. Vahabzadə)
5. *Hansı dilə ölü deyək?*
   – *Kiçik, yoxsul komalarda*
   dustaq olan bir diləmi? (X.R.Ulutürk)

A) 1, 3, 4 B) 1, 5 C) 1, 2, 3
D) 2, 3, 4 E) 4, 5

74. Hansı nümunələrdə həm sadə, həm də düzəltmə sifət vardır?

1. *Uzaq üfüqlərə göz gəzdirməkdən*
   Az qala kor oldum, ey dan ulduzu! (C.Cabbarlı)
2. *Bülbültək sevmişəm qönçə çağını,*
   Almalı, heyvalı bağça-bağını. (M.Məhzun)
3. *Fitnə törətmə, ey fitnəkar cavan,*
   Fitnədir elləri dərdlərə salan. (Ə.Xaqani)
4. *Körpələr heç zaman anası olmadan yatmaz.*
5. *Suda rəngli bir yağış!*
   Yağırdı qızıl yağış, yağırdı gümüş yağış,
   Qara yağış, boz yağış ... (Ə.Kərim)

A) 1, 4, 5 B) 2, 4 C) 1, 2, 5 D) 3, 5 E) 3, 4

75. Feildən düzələn sifətləri müəyyən edin.

1. qorxaq 2. döşək
3. parlaq 4. qoruq
5. dirək 6. ürkək

76. İsimdən düzələn sifətləri müəyyən edin.

1. əhatəli 2. zarafatcıl
3. yaxşılıq 4. namərd
5. badamı 6. gözəllik

77. Hansılar sifətdir?

1. məlum 2. saxsı 3. dolğun
4. işlənmiş 5. dəqiq 6. tez

78. Sifətləri müəyyən edin.

1. xüsusi 2. nəfs 3. ictimai
4. yaxşılıq 5. ibtidai 6. sevinc

79. Mürəkkəb sifətlərin işləndiyi cümlələri müəyyənləşdirin.

1. Bizim qəsəbəmiz əvvəllər bomboz olan bir yerdə yerləşmişdir.
2. Çoxmərtəbəli hündür binaların damları dümağ qarla örtülmüşdü.
3. Pəncərəyə açıq-mavi tüldən pərdə asılmışdı.
4. Dumduru suyun üzündə xırda balıqlar aydınca görünürdü.
5. Yolun kənarı tünd-qırmızı rəngdə elektrik lampaları ilə bəzədilmişdi.

80. Hansı nümunələrdə həm sadə, həm də düzəltmə sifət işlənmişdir?

1. Bu kiçik binada dörd-beş məktəbli yaşayırdı.
2. Cəlilin döşündəki kiçik ulduz enli sinəsinə çox yaraşırdı.
3. Sonrakı peşmançılıq fayda verməz.
4. Azğın düşmən öz mənfur əməllərindən əl çəkmək istəmirdi.
5. Sonsuz boşluqlara qədər baş alıb gedən meşəyə baxdıqca qoca palıdın ürəyi dağa dönürdü.(İ. Şıxlı)
6. Qışın şaxtalı günlərindən biri idi.

81. Hansı nümunələrdə həm sadə, həm də düzəltmə sifət işlənmişdir?

1. Onların evi çox mənzərəli alçaq təpənin üstündə idi.
2. Gecənin yarısı qəribə bir gurultu onu yuxudan oyatdı.
3. Ortadakı lampa ətrafa zəif işıq saçır, buxarıdakı odunlar yanaraq evə xoş bir istilik yayırdı.
4. Bugünkü sərgiyə kütləvi baxış keçirildi.
5. Onun qıvrım və şabalıdı saçları çöhrəsinə gözəllik verirdi.
6. O, çayı ancaq armudu stəkanda içməyə adət etmişdi.

82. Feildən düzələn sifətlərin işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Atın məni tank altına
Qundaqdakı bir körpəni xilas edim... (M. Araz)
2. Qara geyimli qadın diqqəti daha çox cəlb edirdi.
3. İnsan insan kimi daha böyükdür,
Baş əyir, and içir ana torpağa (M. Araz)
4. Gözümüz götürmür doğma qardaşı
Bizdə başqasına bir həsəd də yox...
5. Dumanlıdı boz şəhərin toz çalmalı qalası
Sənli evdə könül yaram tez sağalır, çox sağ ol!
(A. Laçınlı)

83. İsimdən düzələn sifətlərin işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Həqiqət ölüdür, yalan dipdiri
Əyrilik işləyib qana, iliyə (B. Vahabzadə)
2. Al-yaşıl geyinmiş uca dağların,
Qartallı qoynundan uzaqlaşmışam. (S. Vurğun)
3. İnsan insan kimi daha böyükdür,
Baş əyir, and içir ana torpağa (M. Araz)
4. Nə gözəldir, doğma yurdun meşələri, çölləri...
5. Dumanlıdı boz şəhərin toz çalmalı qalası
Sənli evdə könül yaram tez sağalır, çox sağ ol!
(A. Laçınlı)

84. Həm düzəltmə, həm də mürəkkəb sifət işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Biz qarlı-çovğunlu bir qış axşamı kənddəki evimizə baş çəkdik.
2. Evin qabağındakı qollu-budaqlı yasəmən ağacında bir quş yuva qurmuşdu.
3. Yolun kənarındakı çeşmədən dumduru su axırdı.
4. Səmada topa-topa ağ buludlar ayın donuq işığı altında yuxuya dalmışdı.
5. Günəş gömgöy səmanın sonsuzluğu içində aram-aram yüksəlirdi.
6. Daşlı-kəsəkli yolun kənarında kiçik təpələr gözə dəyirdi.

85. Hansı cümlələrdə sadə, düzəltmə, mürəkkəb sifətlərin ardıcıllığı var?
1. Gənc qadın unlu əllərini silə-silə xoşbəxt təbəssümlə bizi içəri dəvət etdi.
2. Bu gün göylər daha mavi, axışan buludlar sirli-sehrli idi.
3. İsti günlərdə yoluxucu xəstəliklərdən bu şəfaverici otlarla müalicə olunurlar.
4. Yumşaq döşəkçəyə dirsəklənib səmadakı tala-tala buludları seyr edirdi.
5. Dəmir darvazanın girəcəyində əli silahlı şişpapaq keşikçilər gəzişirdilər.

86. Kökü feil olan, lakin feildən ***düzəlməyən*** sifətlər hansı cümlələrdədir?
1. Axtardığımız məlumatı internetdə tapa bildik.
2. Gecikənlər ikinci sıraya düzülsünlər.
3. Döyüşdəki igidliyinə görə onu mükafatlandırdılar.
4. Əmim qorxulu nağılları böyük həvəslə danışırdı.
5. Aramızda satqınlara yer yoxdur.

87. Kökü feil olan, lakin feildən ***düzəlməyən*** sifətlər hansı cümlələrdədir?
1. Bacarıqsız sərkərdə ordunu qabağa apara bilməz.
2. İçəridə gərgin mübahisə gedirdi.
3. Sıxıntılı günlərimiz artıq arxada qaldı.
4. İşləməyən dəzgahları yağlamaq lazımdır.
5. Yaşar yorğunluqdan ayağa qalxa bilmədi.

Sifətin müqayisə dərəcələri

1. Azaltma dərəcəsində olan sifət hansıdır?
A) meydança B) gömgöy C) sapsarı
D) aşıq-aşkar E) uzunsov

2. Çoxaltma dərəcəsində olan sifət hansıdır?
A) ağtəhər B) tünd çay C) açıq-sarı
D) çoxmərtəbəli E) dosdoğma

3. Adi dərəcədə olan sifəti müəyyən edin.
A) dümağ B) açıq-qırmızı C) sapsarı
D) gözəl E) yamyaşıl

4. Azaltma dərəcəsində olan sifəti müəyyən edin.
A) dəlisov B) dümdüz C) bapbalaca
D) ağappaq E) gömgöy

5. Adi dərəcədə olan sifəti müəyyən edin.
A) dəlisov B) sarımtıl C) enli
D) tünd-yaşıl E) xırdaca

6. Hansı cümlədəki sifət çoxaltma dərəcəsindədir?
A) Göyün üzü tərtəmiz və buludsuz idi.
B) Xəfif duman çəkilirdi.
C) Çoxmərtəbəli hündür binaların damları qarla örtülmüşdü.
D) Dəlisov uşaqlıq çağları uzaqda qaldı.
E) O, əyninə açıq-sarı rəngli köynək geymişdi.

7. Hansı cümlələrdəki sifət çoxaltma dərəcəsindədir?
1. Günəşli gündüzlər sizə yar olsun.
2. Bu il yaz tez gəldiyindən ağaclar yamyaşıl yarpaqlarla örtülmüşdür.
3. Günəşin sarımtıl şəfəqləri yumşaq-yumşaq yer üzünə tökülürdü.
4. Sabah ömründə ən əziz bir gün olmalı idi.
5. Talış dağlarını bürüyən qalın meşələri yaşıl yarpaqlar örtmüşdü.
A) 3,5 B) 2,3 C) 1,2 D) 2,4 E) 4,5

8. Azaltma dərəcəsində olan sifət işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Dumduru suyu olan göldə xırdaca balıqlar üzürdü.
B) Dişləri həmişə ağappaq və təmiz olardı.
C) Gölün sahilində bir bağça var.
D) Meydança zəif işıqlandırılmışdı.
E) Arabir havaya atılan fişənglər sarımtıl işıq saçırdı.

9. Hansı cümlədəki sifət azaltma dərəcəsindədir?
A) Onun dümağ paltarı var.
B) Qarşıda yaşıl geyinmiş uca dağlar görünürdü.
C) Otaq o qədər də təmiz deyildi.
D) O, qısaca paltar geyinmişdi.
E) Hənifə açıq-qırmızı köynəyini geyindi.

10. Azaltma dərəcəsində olan sifətləri müəyyən edin.
A) balaca, nazik, kövrək
B) uzunsov, göyümtül, açıq-sarı
C) ağılsız, yağsız, açıq-qara
D) qırmızı, ağımtraq, bapbalaca
E) qısa, arıq, qırmızımtıl

11. Çoxaltma dərəcəli sifətlərin sırasını müəyyən edin.
A) gömgöy, qapqara, açıq-sarı
B) ağappaq, tərtəmiz, yaxşıca
C) sapsarı, yaşıl, bozumtul
D) uzunsov, ağımtraq, qırmızımtıl
E) dümağ, yamyaşıl, ağımtıl

12. Azaltma dərəcəsində olan sifətləri müəyyən edin.
A) uzunsov, sarımtıl, qırmızımtraq
B) bolluca, tünd-yaşıl, göyümtül
C) kiçik, cavan, körpə
D) şirintəhər, qapqara, sarımtıl
E) lap gözəl, daha yaxşı, qıpqırmızı

13. Hansı sözlər sifətin çoxaltma dərəcəsindədir?
A) yekəpər, hündürboy
B) uzun, uca
C) bapbalaca, kiçikcə
D) gödəkcə, meydança
E) qoca, qarışıq

14. Hansı ədatlar sifətin çoxaltma dərəcəsinin yaranmasında iştirak edir?
A) ən, lap, məhz
B) ən, lap, daha
C) yalnız, ancaq, təkcə
D) məgər, yəni, bəs
E) lap, daha, elə

15. Ardıcıllığı tamamlayın.

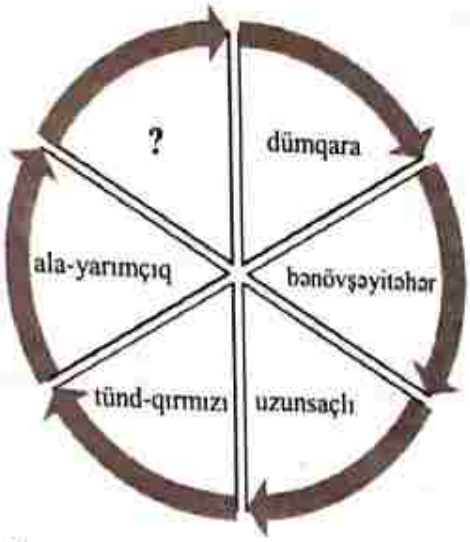

A) sapsarı B) ağımtıl C) xırdaca
D) açıq-yaşıl E) möhkəm

16. Hər üçü azaltma dərəcəsində olan sifətdir:
A) ağılsız, yağsız, açıq-qara
B) açıq-sarı, nazik, kövrək
C) sarışın, ağımsov, göyümtül
D) qırmızı, ağımtraq, şirintəhər
E) daha qısa, lap arıq, ağımtıl

17. Hər üçü azaltma dərəcəsində olan sifətdir:
A) göyümtül, qaraşın, sarımtraq
B) bolluca, tünd-yaşıl, uzunsov
C) kiçik, cavan, körpə
D) şirintəhər, qapqara, sarımtıl
E) lap gözəl, daha yaxşı, qıpqırmızı

18. Cümlələrdən birində sifətin dərəcələrinin hər üçünə aid nümunə var:
A) Şərqiyyə xanımın qara gözləri, qıpqırmızı yanaqları, sarımtıl saçları var idi.
B) Sərin bulaqlar, yamyaşıl meşələr, gur şəlalələr turistlərin diqqətini bu bölgəyə yönəltmişdi.
C) Həyətyanı sahədəki gözəl, rəngbərəng güllər, çiçəklər insanı valeh edirdi.
D) Lampanın zəif, sarımtıl işığında hərfləri aydın görmək çətin idi.
E) Kiçik səhv böyük planları, ən ümdə arzuları məhv edə bilər.

19. Cümlələrdən birində sifətin dərəcələrinin üçünə də aid nümunə var:
A) Olduqca qəzəbli olan ayı bu balaca qızın dalınca qəzəblə qaçırdı.
B) Qapqara üzüm, sarı limon və qırmızımtıl almaları çox sevirdik.
C) İri, zorba palıd ağacı da, kiçik fidanlar da həyətə xüsusi gözəllik verirdi.
D) Dadlı meyvələr, cürbəcür salatlar, milli mətbəximiz, ən tanınmış müğənnilər qonaqları razı salmışdı.
E) Meşəli dağlarla əhatə olunmuş bu balaca rayon turistləri valeh edirdi.

20. Əsasən, adi dərəcədə işlənən sifətləri müəyyən edin.
1. dünənki 2. doğma 3. illik
4. çiy 5. yarımçıq 6. tibbi
A) 1, 3, 4, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 4, 6 E) 2, 5, 6

21. Müqayisə dərəcələrinə görə cümlədəki sifətlərin sayını müəyyən edin.
"Xəstə açıq pəncərədən otağa dolan gül ətirli sərin havanı acgözlüklə ciyərlərinə çəkdi, gözlərini ağappaq tavana zilləyib xəyala daldı".
A) 2 adi, 1 azaltma B) 3 adi, 1 azaltma
C) 4 adi, 1 çoxaltma D) 3 adi, 2 çoxaltma
E) 2 adi, 2 çoxaltma

22. Azaltma dərəcəsində olan sifətləri müəyyən edin.
1. qarayanız
2. qaraşın
3. ən qara
4. qapqara
5. qaranlıq

Sifətin isim kimi işlənə bilməsi. Sifətlərin yazılışı

1. Hansı cümlədə sifət ismin xüsusiyyətlərini daşıyır?
A) Doğru söz acı olar.
B) Ağıllı oyunçu uduzmaz.
C) Atam nikbin adamdır.
D) Körpə bizə baxıb gülümsəyirdi.
E) Ehtiyatlı insan ac qalmaz.

2. İsmin xüsusiyyətini daşıyan sifət hansı cümlədə işlənmişdir?
A) Çoxdan çox pay düşər, azdan az.
B) Körpələrə qayğı hamının borcudur.
C) Yıxılana balta çalan çox olar.
D) Qoca kişi sakitcə oturmuşdu.
E) Cavan müğənni qəmli bir səslə oxuyurdu.

3. Hansı cümlədə sifət ismin xüsusiyyətini daşıyır?
A) İgid ölər, adı qalar.
B) Yaxşı adam yaxşı işlər görər.
C) İgid əsgərlər mühasirəni yardılar.
D) Cavan oğlan köməyə vaxtında gəldi.
E) İsti hava adamın üzünü yandırırdı.

4. İsmin xüsusiyyətlərini daşıyan sifət hansı cümlədə işlənmişdir?
A) Gözəl günlərimiz hələ öndədir.
B) Su kiçiyindir, yol böyüyün.
C) Pis əməldən uzaq ol.
D) Ağbirçək qadın qəmli baxışlarla onu süzdü.
E) Cavan oğlan bu sözlərdən bərk sarsıldı.

5. Sifət hansı cümlədə ismin xüsusiyyətlərini daşıyır?
A) Gözəl görünər, çirkin bürünər.
B) Məmməd bəy dəmir dəbilqəni başından götürdü.
C) Bu gözəl qız qoşunun sərkərdəsi imiş.
D) O, əvvəlki əməllərinə görə xəcalət çəkirdi.
E) Qənirə bugünkü libasda daha gözəl görünürdü.

6. Cümlələrdən birində sifət ismin xüsusiyyətini daşıyır.
A) Kiçik uşaqlar gəzməyi çox sevirlər.
B) O lap qoca kişilər kimi danışırdı.
C) Qoca professor içəri daxil oldu.
D) Novruz bayramında bütün küsülülər barışırlar.
E) İgid əsgərlər mərdliklə vuruşurlar.

7. Cümlələrin birində sifət ismin xüsusiyyətini daşıyır.
A) Ən böyük biclik düzlükdür.
B) Söylədiklərin doğru olmalıdır.
C) Allah doğruların daimi yardımçısıdır.
D) Düzlük yaxşılığa aparır.
E) Həyat insanları tərbiyə edib doğru yola yönəldir.

8. Hansı cümlədə ismin xüsusiyyətlərini daşıyan sifət işlənmişdir?
A) Yaxşı iş üz ağardar.
B) O, əsəbi halda cavab verirdi.
C) Xəstə baş həkimin sözünü diqqətlə dinləyirdi.
D) Soyuq havada isti çay adama ləzzət verir.
E) Cavan oğlan dostlarını görüb sevindi.

9. Cümlələrdən birində "özgə" sözü ismin xüsusiyyətlərini daşıyır:
A) Ananın bu xalçadan özgə bir şeyə gümanı gəlmirdi.
B) Zəhmətdən özgə bir vərdişim yoxdur.
C) Özgələri torpağımızdan qov, oğul!
D) Kəndə özgə bir adamın gəlməsindən söhbət gedirdi.
E) Özgə adamın kölgəsinə sığınma.

10. ***Səhv*** yazılmış sifəti müəyyən edin.
A) küsgün B) süzgün C) əzgin
D) solğun E) kəskin

11. Hansı sifətin yazılışında ***səhvə*** yol verilib?
A) açıqsarı B) yaşılımtıl C) yaxşıca
D) boztəhər E) göyümtül

12. Sifətlərdən birinin yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir:
A) kəmşirin B) ala-yarımçıq C) açıq-sarı
D) qara-təhər E) tünd-qırmızı

13. Sifətlərdən birinin yazılışı ***səhvdir***:
A) ala-seyrək B) yaşıl-təhər C) əkiz
D) əşyəvi E) açıq-qara

14. "*Qorxaq*" sifəti hansı cümlədə ismin xüsusiyyətlərini daşıyır?
A) Qorxaq dost adamı darda qoyar.
B) Bəlkə, bundan da qorxaq?
C) İgid bir dəfə, qorxaq isə min dəfə ölər.
D) Cəmil uşaqlıqdan qorxaqdır.
E) Vətəni qoruyanlar qorxaq oğullar deyil.

15. Cümlənin birində sifət ismin xüsusiyyətlərini daşıyır:
A) Zəhmətkeş babalarımız Novruzda əkin-biçin işlərinə ciddi hazırlaşmışlar.
B) Buludlu səma idi onun dalğın baxışı.
C) Bütün həvəskarları bu dərnəyə toplamalıyıq.
D) Gənc müğənni həvəslə oxuyurdu.
E) Yalan söz üz qızardar.

16. Hansı cümlədə sifət ismin xüsusiyyətlərini daşıyır?
A) Avtobus irəlilədikcə uca, yaraşıqlı binalar arxada qalırdı.
B) Dünyagörmüş, qoca və mahir bir ovçu uşaqlara şirin nağıllar danışardı.
C) Bağçanın ağ çiçəkləri nəzəri cəlb edirdi.
D) Gecədən düşmüş şeh ağappaq pambıq kolları üzərində gümüşü rəngə çalırdı.
E) Ağı qaradan seçməyin vaxtı çatıb.

17. Hansı cümlədə ismin xüsusiyyətlərini daşıyan sifət tamamlıq vəzifəsindədir?
A) Könüllülər sabah yola düşəcəklər.
B) Onun hərəkəti zaldakıları təəccübləndirdi.
C) Bağdakı səliqə-səhman göz oxşayırdı.
D) Qalib gələnlər bizim igidlərdir.
E) Alışqan stolun üstündədir.

18. İsmin xüsusiyyətlərini daşıyan sifət haqqındakı fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Cümlədə təyin olur.
B) Cəm şəkilçisi qəbul edir.
C) Hallana bilir.
D) Əşya və ya şəxs bildirir.
E) İsmin suallarına cavab verir.

19. Hansı cümlələrdə ismin xüsusiyyətlərini daşıyan sifət işlənib?
1. Su kiçiyin, yol böyüyündür.
2. Mərdi qova-qova namərd etməzlər.
3. Mərd oğulun qəhrin çəkər mərd ana.
4. Namərdi özümə mən dost eylədim.
5. Cavan oğlan irəliyə baxırdı.
A) 1, 4, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 3 E) 1, 2, 4

20. Sifət ismin xüsusiyyətlərini daşıyarkən özünü göstərən əlamətlərdən biri ***yanlışdır***:
A) Hallanır.
B) Mənsubiyyətə görə dəyişir.
C) Cümlədə mübtəda, tamamlıq olur.
D) Cəmlənir.
E) *Necə, nə cür, hansı* suallarından birinə cavab verir.

21. Cərgələrdən birindəki sifətlərin hamısının yazılışı ***səhvdir***.
A) çökük, əzik, solğun
B) əzgin, uçuq, böyük
C) süzgün, vurğun, bölük
D) kəsgin, sürüşgən, itgin
E) dəstxətt, gicitgən, giçkah

Sifətin morfoloji xüsusiyyətləri. Sifətin cümlədə rolu

1. Biri sifətin xüsusiyyəti ***deyil***?
A) *Necə, nə cür, hansı* suallarından birinə cavab vermək.
B) Müqayisə dərəcələri olmaq.
C) Cümlədə təyin və xəbər vəzifəsində işlənmək.
D) Hallanmaq.
E) Əşyanın əlamətini bildirmək.

2. Hansı cümlədə altından xətt çəkilmiş söz sifətdir?
A) Uşağa <u>dəri</u> çanta aldım.
B) O, <u>duz</u> mədənində işləyir.
C) <u>Polad</u> borularla neft vuruldu.
D) Kənddə <u>daş</u> binalar çoxdur.
E) <u>Qumral</u> saçları ona xüsusi yaraşıq verirdi.

3. Cümlələrdən birində sifətə yalnız *hansı* sualını vermək olar:
A) Bu çox maraqlı əsərdir.
B) Bacarıqlı uşağı hamı sevir.
C) Yalan söz üz qızardar.
D) Sabahkı görüşdə sənə də söz veriləcək.
E) Yaxşı şagird vaxtdan düzgün istifadə edər.

4. Hansı fikir ***səhvdir***?
A) Sifət cümlənin xəbəri kimi işlənə bilir.
B) Sifətin azaltma dərəcəsini əmələ gətirmək üçün "açıq" sözündən də istifadə edilir.
C) "Xırdaca" sözü azaltma dərəcəsindədir.
D) Feildən sifət düzəltmək olur.
E) Cümlədəki vəzifəsinə görə sifət saya oxşayır.

5. "*Afaq məsuliyyətli və çalışqan idi*" cümləsində sifətlər hansı cümlə üzvü kimi işlənmişdir?
A) təyin B) mübtəda C) xəbər
D) tamamlıq E) zərflik

6. "*Nəriman ürəyiaçıq və səmimidir*" cümləsində sifətlər hansı cümlə üzvü kimi işlənmişdir?
A) təyin B) mübtəda C) xəbər
D) tamamlıq E) zərflik

7. "*Ürəyiaçıq adam*" birləşməsindəki I sözün izahına aid ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Mürəkkəbdir.
B) İki düzəltmə sözün köməyi ilə yaranıb.
C) *Necə, nə cür* suallarından birinə cavab verir.
D) Keyfiyyət bildirir.
E) İkinci tərəfi feildən düzəlmişdir.

8. "*Gözütox adam*" birləşməsindəki I sözün izahına aid ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Mürəkkəb sifətdir.
B) Birinci tərəfi təsirlik hal şəkilçili isimdir.
C) *Necə, nə cür* suallarından birinə cavab verir.
D) Keyfiyyət bildirir.
E) İkinci tərəfi sadə sözdür.

9. "*Bağçadakı güllər*" birləşməsindəki I sözün izahına aid ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) "*Bağ*" sözün köküdür.
B) İsimdən düzələn sifətdir.
C) *Hansı?* sualına cavab verir.
D) Düzəltmə sifətdir.
E) Üç leksik şəkilçi qəbul edib.

10. "*Çoxdankı hadisə*" birləşməsində I tərəfin izahına aid ***səhvi*** müəyyən edin.
A) İki leksik şəkilçi qəbul edib.
B) Düzəltmə sifətdir.
C) *Hansı?* sualına cavab verir.
D) Adi dərəcədədir.
E) Saydan düzəlib.

11. "*Bu, dünənki söhbətin davamıdır*" nümunəsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Sintaktik vəzifəsi təyindir.
B) ⌐¬^ sxeminə uyğundur.
C) İsmə aiddir.
D) Zaman zərfidir.
E) *Hansı?* sualına cavab verir.

12. "*Ağırtərpənişli*" sifətinin xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) İkinci tərəfi feildən düzəlmiş sifətdir.
B) Birinci tərəfi sadə sifətdir.
C) Müxtəlif mənalı sözlərin köməyi ilə əmələ gəlmişdir.
D) Keyfiyyət bildirir.
E) Adi dərəcədədir.

13. Hansı cərgədə sifət təyin vəzifəsində işlənmişdir?
A) Biz fədakarlarla fəxr edirik.
B) O daha bacarıqlıdır.
C) Xainləri heç kim bağışlamaz.
D) Zaldakılar sakit oturmuşdular.
E) Asif qabiliyyətli tələbədir.

14. Sifətin xüsusiyyətlərindən biri saya aid edilə ***bilməz***:
A) isimdən əvvəl işlənməsi
B) isimlərdən və feillərdən düzəlməsi
C) ismə aid şəkilçilər də qəbul etməsi
D) isimlə bağlı olması
E) cümlədə, əsasən, təyin olması

15. Sifətlərin cümlədəki rolunu müəyyən edin.
Xeyirxah əməllər, nəcib işlər heç vaxt unudulmaz.
A) mübtəda, tamamlıq
B) təyin, tamamlıq
C) tamamlıq
D) təyin
E) mübtəda

16. "*Gözütox adamdan xoşum gəlir*" cümləsində sifətlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) Quruluşuna görə mürəkkəb sifətdir.
B) Birinci tərəfi mənsubiyyət şəkilçili isim, ikinci tərəfi sadə sifətdir.
C) Mənasına görə keyfiyyət bildirən sifətdir.
D) İki müxtəlif mənalı sözün birləşməsindən əmələ gəlib.
E) Bir düzəltmə, bir sadə sözün köməyi ilə əmələ gəlmişdir.

17. Cümlələrin birində sadə sifət xəbər vəzifəsindədir.
A) Ana körpəsini əzizləyir.
B) Havalar yaxşılaşır.
C) Mən sənin qələbə çalmağına şadam.
D) O, işini yaxşı biləndir.
E) Bu kitab çox maraqlıdır.

18. Cümlələrin birində düzəltmə sifət xəbər vəzifəsindədir:
A) Həyat gündən-günə gözəlləşir.
B) Bu məsələdə sən haqlısan.
C) Bu gün hava çox yaxşıdır.
D) Dediklərin doğrudur.
E) Bu görüş rəsmidir.

19. Hansı cümlədə sifət təyin vəzifəsindədir?
A) Döyüşçülər cəsarətlə hücuma keçdilər.
B) Oğlanın üzü, əlləri qapqara, saçı isə qıvrım idi.
C) O neçə də polad biləklidir.
D) Ortalığa gümüşü camlarda şərbət gətirdilər.
E) Aşpaz taxta qaşıqları şaqqıldada-şaqqıldada oxumağa başladı.

20. Hansı cümlədə sifət təyin vəzifəsindədir?
A) Ehtiyat igidin yaraşığıdır. (Atalar sözü)
B) Çox soyuq su içmək xəstəliyə səbəb ola bilər.
C) Məktəbli qız çox hazırcavab idi.
D) Ədibin yeni romanı tarixi mövzuya həsr olunmuşdur.
E) Yamanlar yaxşını həmişə danır.

21. "*Daxili təmizlik və vicdani saflıq insan üçün böyük vüqardır*" cümləsində işarələnmiş sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) Hər ikisi sifətdir.
B) Hər ikisi isimdən düzəlmişdir.
C) Hər ikisi düzəltmədir.
D) Hər ikisi adi dərəcədədir.
E) Hər ikisi ismə aiddir.

22. *Od kimi istiqanlı, seltək dəliqanlıyam.*
Həyat qədər qədiməm
Torpaq qədər şanlıyam (B. Vahabzadə)
Nümunədəki sifətlər haqqında verilənlərdən biri ***yanlışdır:***
A) Quruluşca sadə, düzəltmə və mürəkkəbdir.
B) Hamısı xəbər vəzifəsindədir.
C) I misradakı sifətlər sinonimdir.
D) Hamısı keyfiyyət bildirir.
E) Hamısı adi dərəcədədir.

23. Sifət haqqında verilənlərdən biri doğrudur:
A) "Kiçik", "körpə" sözləri azaltma dərəcəsindədir.
B) Çoxaltma dərəcəsində "tünd" sözü sifətə bitişik, "dům" isə defislə yazılır.
C) "Şəhərdəki", "indiki" tipli sifətlər sualına görə digərlərindən fərqlənir.
D) "Zorbaca" çoxaltma, "xırdaca" isə azaltma dərəcəsindədir.
E) Dərəcə əlamətləri *m, p, r, s* samitlərinin artırılması ilə düzələn sifətlərdə vurğu sonuncu hecaya düşür.

24. Sifət haqqında verilənlərdən biri ***səhvdir***:
A) "Təhər" və "kəm" sözləri sifətə bitişik yazılır.
B) "Açıq", "ala" sözləri ilə sifət arasında defis işarəsi qoyulur.
C) Adi dərəcənin şəkli əlaməti yoxdur.
D) Sifətlərin hamısı bütün müqayisə dərəcələrində işlənə bilir.
E) "Yağlı" və "yağsız" sözləri sifətin adi dərəcəsindədir.

25. Sual işarəsinin yerinə yazılası söz hansı cümlədədir?

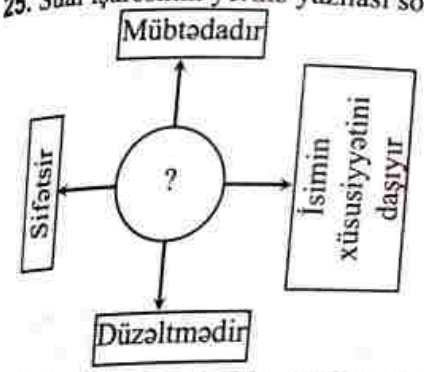

A) Yaralılar hospitalda müalicə olundular.
B) Körpələrə qayğı lazımdır.
C) Sarışın qız bağçaya yaxınlaşdı.
D) Gözəl görünər, çirkin bürünər.
E) Yaşlıları gülərüzlə qarşıladıq.

26. "*Gah sağa, gah sola üz döndərərək*
Bizi çox çaşdırır dolaşıq yollar" nümunəsindəki "*dolaşıq*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Düzəltmə sözdür.
B) Sözdə həm qrammatik, həm də leksik şəkilçi işlənmişdir.
C) Feildən düzəlmişdir.
D) *Necə, nə cür, hansı* suallarından birinə cavab verir.
E) Adi dərəcədədir.

27. Nümunədəki sifətlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
Gülüzlü çəmənlər, şehli çiçəklər,
Ey həyat aşiqi canlı ürəklər!
Bizim eşqimizin hökmü gözəldir,
Yaşamaq şirindir, həyat gözəldir. (S. Vurğun)
A) Sonuncu misradakı sifətlər ismin xüsusiyyətlərini daşıyır.
B) Birinci misradakı mürəkkəb sifət sadə və düzəltmə sözün birləşməsindən yaranmışdır.
C) Nümunədə iki düzəltmə sifət işlənmişdir.
D) Düzəltmə isimlər isimdən yaranmışdır.
E) Hamısı adi dərəcədədir.

28. Nümunədəki sifətlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
Gülüzlü çəmənlər, şehli çiçəklər,
Ey həyat aşiqi canlı ürəklər!
Bizim eşqimizin hökmü gözəldir,
Yaşamaq şirindir, həyat gözəldir. (S. Vurğun)
A) Birinci və ikinci misradakı sifətlər ismin xüsusiyyətlərini daşıyır.
B) I misrada sadə və düzəltmə sözün birləşməsindən yaranan mürəkkəb sifət işlənmişdir.
C) Nümunədəki düzəltmə sifətlər isimdən yaranmışdır.
D) Xəbərlər sifətlə ifadə olunmuşdur.
E) Nümunədə üç sadə sifət işlənmişdir.

29. Nümunədə işlənmiş sifətlərlə bağlı doğru fikir hansıdır?
Dağların zirvəsi ağa bürünür,
Yaşıl quzeylərdən duman sürünür,
Qəlbimdən bu yerə yollar görünür.
Gör necə qovuşur yollara yollar?!
Siz nə gözəlsiniz, yollar, a yollar?! (N. Xəzri)
A) Birinci və ikinci misradakı sifətlər ismin hal şəkilçiləri ilə işlənmişdir.
B) Beşinci misradakı sifət mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.
C) Nümunədə üç sifət işlənmişdir.
D) Birinci misradakı sifət vasitəsiz tamamlıqdır.
E) Nümunədəki sifətlərdən biri çoxaltma dərəcəsindədir.

30. Nümunədə işlənmiş sifətlərlə bağlı ***səhv*** fikir hansıdır?
Dağların zirvəsi ağa bürünür,
Yaşıl quzeylərdən duman sürünür,
Qəlbimdən bu yerə yollar görünür.
Gör necə qovuşur, yollara yollar,
Siz nə gözəlsiniz, yollar, a yollar. (Nəbi Xəzri)
A) Birinci və ikinci misralardakı sifətlər əlamət bildirir.
B) Nümunədə üç sifət işlənmişdir.
C) Birinci misradakı sifət cümlənin tamamlığıdır.
D) Birinci və beşinci misralardakı sifətlər ismin xüsusiyyətlərini daşıyır.
E) Beşinci misradakı sifət xəbərlik (şəxs) şəkilçisi qəbul etmişdir.

31. Nümunədəki sifətlərə aid ***səhv*** fikri müəyyənləşdirin.

Safalı dağların, yaşıl bağların
Dərdlərə dəvadır, cənnət guşədir.
Çağlayan çayların, buz bulaqların,
Gözəl təbiətdən bir nişanədir.

A) Üç misrada sifət işlənib.
B) Mürəkkəb sifət işlənməyib.
C) Sifətlərin hamısı adi dərəcədədir.
D) Sifətlərin heç biri ismə aid şəkilçi qəbul etməyib.
E) Bütün sifətlər təyin vəzifəsindədir.

32. Nümunədəki sifətlərə aid ***səhv*** fikri müəyyənləşdirin.

Barış canındakı zəhərli dərdlə,
İyrənmə özündən, ilan balası.
Bəlkə də, ən acı həqiqət elə
Sənsən yer üzündə, ilan balası.

A) Üç düzəltmə sifət işlənib.
B) Mürəkkəb sifət işlənməyib.
C) Sifətlərdən biri çoxaltma dərəcəsindədir.
D) Sifətlərin heç biri ismə aid şəkilçi qəbul etməyib.
E) Bütün sifətlər təyin vəzifəsindədir.

33. Nümunədə işlənmiş sifətlərlə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

Əlvan buludların şiş dağlarında,
Qızarır yenə də günəş nar kimi.
Yanır ağacların yarpaqlarında
Qızılı şəfəqlər bir fanar kimi.

(B. Vahabzadə)

1. Nümunədə üç sifət işlənmişdir.
2. Hamısı quruluşuna görə sadədir.
3. Hamısı rəng bildirir.
4. Hamısı adi dərəcədədir.
5. Hamısı ismi izah edir.

34. Nümunədə işlənmiş sifətlərlə bağlı doğru fikirləri müəyyənləşdirin.

Neçə yoxuşlu, yallı,
Qızılquşlu, marallı,
Qarağatlı, zoğallı,
Şamlı, qovaqlı yollar. (H. Arif)

1. Bütün misralarında düzəltmə sifət işlənmişdir.
2. Sifətlərdən biri feildən düzəlmişdir.
3. Sifətlər adi dərəcədədir.
4. Bütün sifətlər həmcins təyin vəzifəsindədir.
5. "*Qızılquşlu, qarağatlı*" mürəkkəb sifətlərdir.

35. Nümunədə işlənmiş sifətlərlə bağlı doğru fikirləri müəyyənləşdirin.

Təpədə boz kürəkli,
Çəmənda göy ətəkli,
Düşmənə daş-kəsəkli,
Dosta maraqlı yollar. (H. Arif)

1. Üçüncü misrada düzəltmə sifət işlənməmişdir.
2. Birinci və ikinci misralarda rəng bildirən sifət işlənmişdir.
3. Sifətlər adi dərəcədədir.
4. Bütün sifətlər həmcins xəbər vəzifəsindədir.
5. Birinci misrada işlənmiş sifət feildən düzəlmişdir.

Say

Sayların quruluşca növləri. Sayların mənaca növləri

1. Qeyri-müəyyənlik bildirən miqdar saylarını müəyyən edin.
A) on, yüz, yüzlərcə
B) beş, xeyli, ikidə bir
C) beşdə iki, on dörd, az
D) minlərlə, az, xeyli
E) beşinci, iki min, çox

2. Müəyyənlik bildirən miqdar saylarını müəyyən edin.
A) beş, otuz, əlli, min
B) az, xeyli, çox, on
C) bir, iki, üç, az-çox
D) beşdə bir, iki, yüz əlli
E) çox, bir qədər, min, yüz

3. Biri numerativ sözlərlə işlənə ***bilmir***:
A) beş-altı
B) yüzlərlə
C) on
D) üç-dörd
E) səkkiz

4. Biri numerativ sözlərlə işlənə ***bilmir***:
A) beş-altı
B) minlərlə
C) otuz
D) iyirmi
E) doqquz

5. Sıra saylarından ibarət olan cərgəni müəyyən edin.
A) birinci, onuncu, on üçüncü
B) yeddi, yetmiş, axırıncı
C) filanıncı, azacıq, yüzlərlə
D) doqquz, qırx, iyirmi bir
E) əvvəlinci, sonuncu, bir-bir

6. Hansı cərgədə müəyyən miqdar sayı ***yoxdur***?
A) çox, bir
B) on, yetmiş
C) birinci, altı
D) xeyli, yüzlərlə
E) səkkiz, on bir

7. "*Ay dolandı, il keçdi, Cəfər kişinin böyük oğlu Ələsgər 12-13 yaşına çatdı*" cümləsində işlənmişdir:
A) miqdar zərfi
B) kəsr sayı
C) sıra sayı
D) müəyyən miqdar sayı
E) qeyri-müəyyən miqdar sayı

8. Hansı sıra bütünlüklə qeyri-müəyyən miqdar saylarından ibarətdir?
A) minlərlə, az, xeyli
B) beşdə iki, on dörd, az
C) beş, xeyli, ikidə bir
D) on, yüz, yüzlərcə
E) beşinci, iki min, çox

9. "*Qalanın tikintisinə başladılar və tezliklə onun ikidə bir hissəsini tikib qurtardılar*" cümləsində işlənmişdir:
A) sıra sayı
B) qeyri-müəyyən miqdar sayı
C) müəyyən miqdar sayı
D) kəsr sayı
E) miqdar zərfi

10. "*Bir damcı dərman içsən, yaxşı olarsan*" cümləsində altından xətt çəkilmiş söz adlanır:
A) bağlayıcı
B) sifət
C) say
D) numerativ söz
E) qoşma

11. "*Az, çox, xeyli, yüzlərcə*" sözləri sayın mənaca hansı növünə aiddir?
A) qeyri-müəyyən miqdar sayları
B) müəyyən miqdar sayları
C) kəsr sayları
D) sıra sayları
E) həm miqdar, həm sıra sayları

12. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənib?
A) Çoxdan ondan xəbərim yoxdur.
B) Bizimki onlarla tutmaz.
C) Onlarla ehtiyatlı olmaq lazımdır.
D) Biri əyilib Kərimə nəsə dedi.
E) Onlarla adam intizarla onu gözləyirdi.

13. Cərgələrdən biri qeyri-müəyyən miqdar saylarından ibarətdir:
A) üçdə bir, birinci, çox
B) xeyli, bir qədər, beş-altı
C) on iki, əlli, yüz
D) çoxlu, iyirmi, az
E) altı, beşdə üç, yüzlərlə

14. Yalnız biri saydır:
A) çoxluq
B) azlıq
C) minlərlə
D) birgə
E) üçlük

15. Yalnız biri say kimi işlənə bilər:
A) çoxalmaq
B) çoxluq
C) çox
D) çoxdan
E) azdan-çoxdan

16. Hansı cərgədə sıra sayı ***yoxdur***?
A) onlarla, dördüncü, yüz
B) xeyli, ikinci, on
C) yüz, altıncı, onlarca
D) üç, az, beşinci
E) iyirmi, beşdə bir, çox

17. Cümlələrdən birində qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənib:
A) Birisi cavab vermək istədi.
B) Çox adam buna inanmırdı.
C) Yaman çox gözlədim.
D) Yeddi gün, yeddi gecə yol getdilər.
E) Birincilər ilk zəngi maraqla gözləyirdilər.

18. Biri say ***deyil***:
A) bir sıra
B) çoxlu
C) çoxdankı
D) çox
E) çoxluca

19. Hansı cərgədə qeyri-müəyyən miqdar sayı ***yoxdur***?
A) onlarca, minlərcə, üç-dörd
B) dördüncü, beşdə bir, on altı
C) beş, üçdə bir, az
D) yüz, yetmiş beş, bir qədər
E) altı, yüzlərcə, on bir

20. Biri say ***deyil***:
A) üç-dörd
B) beşinci
C) çoxluq
D) beşdə bir
E) xeyli

21. Hansı saylar düzəltmədir?
1. onuncu 2. yüzlərlə 3. onlarca
4. üçdə bir 5. xeyli
A) 1,5 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 4
D) 1,4 E) 1, 2, 3

22. Hansılar say ***deyil***?
1. yeddilik 2. yeddinci 3. birdəfəlik
4. birgə 5. onunla 6. azacıq
A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 3, 5 C) 1, 3, 4, 5
D) 3, 5, 6 E) 4, 5, 6

23. Qeyri-müəyyən miqdar sayı hansı cümlədə işlənmişdir?
A) Beşincilər daha səylə çalışırlar.
B) Bu gün xüsusilə çox işləmişsən.
C) İş saat 8-də başlanır.
D) Siz xeyli danışdınız.
E) Onun çox işlərdən xəbəri yoxdur.

24. Qeyri-müəyyən miqdar saylarından ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) çoxlu, səkkiz, az
B) beşinci, onlarla, üçdə bir
C) bir neçə, çox, xeyli
D) dörddə üç, bir tam onda beş, ikidə bir
E) xeyli, yeddinci, yüzlərcə

25. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənmişdir?
A) Bizə on kitab lazımdır.
B) Üçüncü sinif yarışlarda fərqləndi.
C) Mən bu gün xeyli yorulmuşam.
D) Səkkiz dördə qalıqsız bölünür.
E) Kurslara xeyli dinləyici yazılmışdı.

26. Müəyyən miqdar saylarından ibarət olan cərgəni müəyyən edin.
A) yüz min, on doqquz, iyirmi
B) xeyli, minlərcə, çoxlu
C) on-on iki, beş-altı
D) xeyli, az-çox, bir qədər
E) minlərlə, yüzlərlə, onlarla

27. Qeyri-müəyyənlik bildirən sayları müəyyən edin.
1. ikinci 2. əvvəlinci 3. bir neçə
4. birə-beş 5. bir-bir 6. bir sıra
7. çoxlu
A) 3, 6, 7 B) 1, 2, 3 C) 4, 6, 7
D) 2, 3, 5 E) 1, 3, 5

28. Qeyri-müəyyənlik bildirən sayları müəyyən edin.
1. birə-min 2. beşinci 3. azacıq
4. yetmiş 5. yüzlərcə 6. üçdə iki
7. axırıncı 8. on-on beş
A) 3, 5, 8 B) 1, 4, 8 C) 2, 5, 7
D) 4, 6, 7 E) 1, 3, 6

29. Hansı saylar əşyanın sayını dəqiq müəyyən edir.
1. beş-altı 2. bir qədər 3. on beş
4. min beş yüz əlli 5. milyon 6. beşinci
7. yüzlərcə
A) 4, 5, 7 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 5
D) 2, 6, 7 E) 1, 6, 7

30. Hansı saylar düzəltmədir?
1. onuncu 2. yüzlərlə 3. onlarca
4. üçdə bir 5. on ikinci
A) 1, 5 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 5
D) 1, 4 E) 1, 2, 3

31. Hansı saylar düzəltmədir?
1. minlərcə 2. yeddinci 3. on doqquzuncu
4. xeyli 5. onlarla
A) 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 2, 5 E) 4, 5

32. Yalnız biri ilə numerativ söz işlənə bilər:
A) bir sıra B) xeyli C) bir az
D) bir qədər E) beş-altı

33. Verilmiş saylardan biri numerativ sözlərlə işlənə bilir:
A) az B) bir sıra C) çox
D) bir-iki E) xeyli

34. Yalnız birini numerativ sözlə işlətmək mümkündür:
A) bir çox B) üç-dörd C) çoxlu
D) azacıq E) xeyli

35. Miqdar sayının işləndiyi cümlə:
A) Biri çoxdan bizə göz qoyurdu.
B) Dünən hava çox soyumuşdu.
C) Onlarla ehtiyatlı olmaq lazımdır.
D) Minlərlə göz ona dikilmişdi.
E) Çoxdan ondan xəbərim yoxdur.

36. Cümlələrin birində qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənib:
A) Birisi cavab vermək istədi.
B) Gələnlərin çoxu öz qohumları idi.
C) Yaman çox danışırdın.
D) Yeddi gün, yeddi gecə yol getdilər.
E) Birincilər həvəslə çıxış edirdilər.

37. Say ***işlənməmiş*** cümlə hansıdır?
A) Bir mən bilirəm, sən nələr çəkirsən.
B) Azacıq aşım, ağrımaz başım.
C) Yeddicə günün içində kişi qocalmışdı.
D) Həyətdə bircə adam var idi.
E) Ora xeyli adam gəlmişdi.

38. Say işlənmiş cümlə hansıdır?
A) Bircə sənə inanıram, Hacı.
B) Sən bizdən neçə kitab almısan?
C) Azacıq aşım, ağrımaz başım.
D) O bu gün xeyli çalışdı.
E) Onlar salona bir-bir gəldilər.

39. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənib?
A) Beş üçdən böyükdür.
B) Bacım çox çalışır, uğurları xeyli artır.
C) Bir dön bizim Bakıya bax.
D) Toplantıda bir sıra məsələlərə aydınlıq gətirildi.
E) Həmin gün ancaq ikicə balıq tuta bilmişdi.

40. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənib?
A) Sən nə qədər oxumusan?
B) Yığıncaqda bir çox məsələlər müzakirə edildi.
C) Onun işi indi birə-beş artıb.
D) Arxa cərgələrdəki uşaqlar iki-iki əyləşmişdilər.
E) Beşincilər konsertdə mahnı oxudular.

41. Hansı cümlədə say işlənmişdir?
A) Beşincilər yarışın qalibi oldular.
B) Həsən neçənci sırada əyləşib?
C) Bəziləri məni şübhələndirir.
D) Bircə ona inanıram.
E) Çox danışmaq adamı yorur.

42. Sayın bu növü "hansı?" sualına cavab verə bilir:
A) qeyri-müəyyən miqdar və kəsr sayları
B) qeyri-müəyyən miqdar sayı
C) kəsr sayı
D) müəyyən miqdar sayı
E) sıra sayı

43. Qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) O, xeyli çalışıb çətinliyi aradan qaldırdı.
B) Meydana minlərlə adam toplaşmışdı.
C) Çox danışmaq adamı hörmətdən salar.
D) O, bir az fikrə getdi.
E) Əvvəlinci sıralar tutulmuşdu.

44. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənmişdir?
A) Beşincilər daha səylə çalışırlar.
B) Bu gün çox işləmisən.
C) İş saat 8-də başlanır.
D) Siz xeyli danışdınız.
E) Bir çox işlərdən xəbərim var.

45. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənmişdir?
A) Liseyə qəbul olunmaq üçün ərizə verənlərin sayı çoxdur.
B) Səkkiz dördə qalıqsız bölünür.
C) Üçüncü sinif yarışlarda çox fərqləndi.
D) Mən bu gün xeyli yorulmuşam.
E) Bizə on kitab lazımdır.

46. Hansı cümlələrdə say qeyri-müəyyənlik bildirir?
1. Nöqsanları düzəltmək üçün xeyli əmək sərf olundu.
2. Yaxşı əsər oxucuya çox təsir edir.
3. Çoxlu kitab oxu ki, dünyagörüşün artsın.
4. Bu sözü səndən dəfələrlə eşitmişik.
5. Məhsulu toplamaq üçün bizə az vaxt verilmişdi.

47. Qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənmiş cümlələri seçin.
1. Bu il nəşriyyatda xeyli kitab çap olunmuşdur.
2. Müəllim bu işdə mənə çox kömək etdi.
3. İndi çoxlu odun topla ki, qışda əziyyət çəkməyəsən.
4. Biz bu mövzunun üzərində xeyli işlədik.
5. Bu işi görmək üçün bizə çox vaxt lazım olacaq.

Sayın morfoloji xüsusiyyətləri. Sayların isim kimi işlənə bilməsi. Sayların yazılışı

1. "*Bu qəribə hadisədən artıq xeyli keçmişdir*" cümləsində əsas nitq hissələrindən hansı ***işlənməmişdir***?
A) say
B) zərf
C) sifət
D) əvəzlik
E) isim, feil

2. Hansı cümlədə numerativ söz düzgün ***işlədilməmişdir***?
A) Bizim üç dənə qələmimiz var.
B) İçəri beş nəfər kişi girdi.
C) Onun iki dənə qardaşı var.
D) Arif iki cüt ayaqqabı aldı.
E) Atası İlqara bir dəst kostyum aldı.

3. Sadalanan qeyri-müəyyən miqdar saylarından biri numerativ sözlərlə işlənə bilir:
A) bir sıra
B) çox
C) onlarla
D) on-on beş
E) onlarca

4. Hansı cümlədə say işlənmişdir?
A) Natiq xeyli danışdı.
B) Çox bil, az danış.
C) Az adam tapılar ki, ədalətin tərəfində olmasın.
D) Az ye, həmişə ye.
E) Onlar bir azdan yola düşəcəklər.

5. Sıra sayları hansı şəkilçi ilə düzəlir?
A) -casına[2]
B) -ıncı[4]
C) -la[2]
D) -ca[2]
E) -lı[4]

6. Sayların qrammatik mənası hansı cərgədə düzgün göstərilib?
A) Əşyanın əlamət və keyfiyyətini bildirir.
B) Əşyanın miqdar və sırasını bildirir.
C) Əşyanın adını bildirir.
D) Hərəkətin miqdarını bildirir.
E) Əlamətin miqdarını bildirir.

7. Sayın əsas sintaktik vəzifəsi nədir?
A) tamamlıq
B) xəbər
C) təyin
D) mübtəda
E) zərflik

8. Numerativ sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) əmək, litr, cüt, dəstə
B) ətək, daş, töycü, dəfə
C) dəst, qram, fərd, küncüt
D) baş, cüt, nəfər, ədəd
E) ədəb, ədəd, baş, kotan

9. Hansı saydan sonra gələn isim cəm şəkilçisi qəbul edə bilir?
A) onuncu B) bir neçə C) bir qədər
D) xeyli E) bir

10. İsmin yerində işlənə bilən sayın xüsusiyyəti kimi göstərilənlərdən biri ***səhvdir***.
A) Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edir.
B) Cümlədə tayin olur.
C) Cəmlənə bilir.
D) Hallana bilir.
E) Mübtəda və tamamlıq rolunda çıxış edir.

11. Cümlələrdən hansında numerativ söz düzgün ***işlədilməmişdir***?
A) Dünən bizə bir nəfər gəlmişdi.
B) Naxırdan beş baş inək yox olmuşdu.
C) O, beş cüt alcək aldı.
D) Gözüm bir dənə kostyumu yaman tutmuşdu.
E) Bir parça çörək onun üçün indi dünyanın ən böyük neməti idi.

12. Hansı cümlədə sayın yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir?
A) "Koroğlu" dastanı XVII əsrdə yaranmışdır.
B) N. Gəncəvi XII-ci əsrdə yaşamışdır.
C) Biz zalda səkkizinci sırada əyləşmişdik.
D) Doxsanıncı illərdə azadlıq hərəkatı genişləndi.
E) Saat 6-da məktəbdə olmalıyıq.

13. Hansı sayların yazılışında ***səhvə*** yol verilib?
A) əlli bir, iyirmi altı B) səksən, doxsan
C) milyon, milyard D) yetmiş, yeddi
E) altımış, əllaltı

14. Hansı cümlədə sayın yazılışında ***səhvə*** yol ***verilməmişdir***?
A) Altımış illiyi keçən il qeyd edildi.
B) Evin qarşısında yüzlərcən adam dayanmışdı.
C) Yaşı çoxdan səysəni keçmişdi.
D) Səksən səkkizinci ildə azadlıq hərəkatı gücləndi.
E) 1943-üncü ildə cəbhədə rastlaşmışdılar.

15. Hansı cümlədə say işlənmişdir?
A) Biz bu məsələni xeyli araşdırdıq.
B) Sinifdə neçə şagird var?
C) Biri sənə söz desə, cavab vermə.
D) Bircə o tez gələydi.
E) Onuncular müəllimlərini alqışladılar.

16. Hansı cümlədə say işlənmişdir?
A) Onlar dağ yolu ilə xeyli getdilər.
B) Kərim, sən nə qədər kitab aldın?
C) Salonda adam çoxaldı.
D) Azlıq çoxluğa tabedir.
E) Burada heyva, nar çoxdur.

17. Hansı cümlədə say işlənmişdir?
A) Əsgərlər iki-iki düzülmüşdülər.
B) Mənziliniz neçənci mərtəbədədir?
C) Beşincilərə yarışda mükafat verdilər.
D) Sən bu gün az danışdın.
E) İşimiz birə-beş artıb.

18. Hansı cümlədə say işlənmişdir?
A) Kərim bir qədər susdu, sonra ayağa qalxdı.
B) O, neçə kitab istəyib?
C) Birinə söz deyirsən, peşman olursan.
D) Mənim bu barədə məlumatım azdır.
E) Bir de görüm, bu nə işdir?

19. Hansı cümlədə say işlənmişdir?
A) Ovçu gördüklərini bir-bir danışdı.
B) Sən neçə əsgər müşahidə etdin?
C) Onuncular tədbirdə fəal iştirak etdilər.
D) Bircə bu iş görülməyib.
E) Birincisi, yol böyüyün, su kiçiyindir.

20. Saylara aid cədvəli tamamlayın.

Yazılışı ilə deyilişi fərqlənir	Sətirdən sətrə keçilmir	Yazılışı ilə deyilişi fərqlənmir
on beş	.....	əlli
.....	dörd	.....
minlərlə	iki	milyon

A) onlarca, beş, on beş
B) səkkizinci, bir az, minlərlə
C) doqquz, otuz, yeddi
D) beş-altı, çox, əlli altı
E) yüzlərcə, xeyli, doqquz

21. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı ilə isim arasında numerativ söz işlədilə bilər?
A) Bir çox məsələlər həll olunmamış qalmışdı.
B) O qədər kitabı necə oxumuşsunuz?
C) Beş-altı tələbə bir yerə toplaşıb söhbət edirdi.
D) Br sıra müəllimlər mükafat aldılar.
E) Biz bağda xeyli ağac əkdik.

22. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı ilə isim arasında numerativ söz işlədilə bilər?
A) Biz bir çox məsələləri araşdırdıq.
B) Sənə bu işdə altı-yeddi köməkçi lazımdır.
C) İdarənin həyətinə yüzlərlə işçi yığılmışdı.
D) Yolun sol tərəfində çoxlu ağac var idi.
E) Rayonda bir sıra mədəni tədbirlər də keçirildi.

23. "*Onuncuların yaxşı oxuması hamını sevindirir*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözün qrammatik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) İsmə aid şəkilçilər qəbul etmişdir.
B) II şəxsin təkini bildirən mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənmişdir.
C) Quruluşca düzəltmədir.
D) Sıra sayıdır.
E) III növ təyini söz birləşməsinin I tərəfi kimi işlənib.

24. Cümlələrdən birində say ismin yerində işlənmişdir:
A) Mən rəfdən iki kitab götürdüm.
B) Beşinci araba keçəndən sonra yol açıldı.
C) Daşdəmirin qapısına xeyli adam yığılmışdı.
D) Birinin dediyini o birisi təsdiq edirdi.
E) Min milyondan çox kiçikdir.

25. Hansı cümlədə say ismə aid şəkilçi qəbul edib?
A) Bir saat altmış dəqiqədən ibarətdir.
B) "Molla Nəsrəddin" jurnalı 1906-cı ildə nəşrə başlamışdır.
C) Beşinci sinif yarışda qalib gəldi.
D) Birincilər hamıdan tez gəlmişdilər.
E) Üçüncü sıra boşdur.

26. Cümlələrdən birində say ismə aid şəkilçilər qəbul edib:
A) Birinciləri mükafatlandırdılar.
B) Bir həftədə yeddi gün var.
C) Evimiz üçüncü mərtəbədədir.
D) Yüz gün yaraq, bir gün gərək.
E) Meydana yüzlərlə adam toplaşmışdı.

27. Hansı cümlədə sıra sayı təyin vəzifəsində işlənmişdir?
A) Beşincilər irəli çıxdılar.
B) İkinci komanda qalib gəldi.
C) Öndə dayananlar birincilərdir.
D) O, beşinciləri sıraya düzdü.
E) Mükafat birincilərə verildi.

28. Qoşalıq bildirmək üçün hansı numerativ sözlərdən istifadə olunur?
1. ədəd 2. cüt 3. baş
4. dənə 5. dəst 6. nəfər
A) 1, 3 B) 2, 5 C) 3, 5 D) 4, 6 E) 1, 4

29. Hansı cümlədəki say həm mənsubiyyət, həm də hal şəkilçisi qəbul etmişdir?
A) Vaxtilə iyirminin əvəzinə "iki on" işlədilmişdir.
B) Bu yarışda birinciliyi onuncularımız qazandılar.
C) Uşaqlardan ikisinin valideyni iclasa gəlməmişdir.
D) Qırxıncı illərdə ədəbiyyatımız xeyli inkişaf etmişdi.
E) Birincilərin nümayəndəsi kimdir?

30. Hansı cərgədə sifətlə sayın oxşar cəhəti ***səhv*** verilib?
A) Hər ikisi əşyanı eyni cəhətdən izah edir.
B) Hər ikisi isimlə bağlı olur.
C) Hər ikisi əsas nitq hissəsidir.
D) İkisi də ayrılıqda cümlə üzvü ola bilir.
E) İkisi də ismə aid şəkilçilər qəbul edə bilir.

31. Sıra saylarının yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir:
1. XX-inci əsr 2. 3-üncü cərgə 3. 2-ci dərs
4. V sinif 5. 9 -ncu bina
A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 2, 4, 5

32. Sıra saylarının yazılışında ***səhvə*** yol verilmişdir:
1. 5-inci gün 2. 5-ci otaq 3. V əsr
4. V-nci sinif 5. V-ci əsr
A) 1, 2, 4 B) 3, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 4, 5

33. Sayla bağlı fikirlərdən biri ***səhvdir:***
A) Düzəltmə sayların yaranmasında saylarla birlikdə başqa nitq hissələri də fəal iştirak edir.
B) Bəzi miqdar saylarından sonra gələn isimlər cəmdə işlənə bilmir.
C) "Bir çox" sayından sonra gələn isimlər cəmdə işlənir.
D) Sıra sayları quruluşca sadə olmur.
E) Saylar, əsasən, cümlənin təyini olur.

34. "*Bir çox tələbələr*" birləşməsində sayın yerinə bunlardan hansı yazıla bilər?
A) az B) bir qədər C) bir sıra
D) xeyli E) bir neçə

35. "*Bir sıra abituriyentlər*" birləşməsində sayın yerinə bunlardan hansı yazıla bilər?
A) bir çox B) bir qədər C) az
D) xeyli E) bir neçə

36. "*Bir*" sözü hansı cümlədə say kimi işlənib?
A) Əgər bircə dəqiqə səbir etsən, hər şey yaxşı olacaq.
B) Məncə, bu yerlərdə yaxşı bir yaşıllıq salmaq olar.
C) Qoy bir atası gəlsin, sonra kömək edərik.
D) Biri dünəndən zəng edib səni soruşurdu.
E) Bir qədər gözlədikdən sonra yenidən evə qayıtdıq.

37. "*Bir*" sözünün say kimi işləndiyi cümləni müəyyən edin.
A) Məncə, bircə saat onu gözləsək, gəlib çıxacaq.
B) Xahiş edirəm, sən bir onu başa salasan.
C) Qoy bir səhər açılsın, sonra yolumuza davam edərik.
D) Biri mənə nə baş verdiyini izah etsin.
E) Bir vaxtlar mən də buralarda yaşayırdım.

38. Cümlələrdən birində say ilə isim arasında numerativ söz işlənə bilər:
A) Bir sıra məsələlərdə o, bizimlə razılaşırdı.
B) Çox adamın bu işdən xəbəri yox idi.
C) İclasda doxsan müəllim iştirak edirdi.
D) Bizim də bu işdən az-çox məlumatımız var.
E) Həsənin çoxlu dostları var.

39. Sual işarəsinin yerinə yazıla biləcək sayı müəyyənləşdirin.

A) iki B) xeyli C) az-çox
D) üçdə bir E) az

40. Sayla bağlı düzgün fikri müəyyən edin.
A) Sayların omonimliyi yoxdur.
B) Müəyyən miqdar sayları quruluşca sadə, düzəltmə və mürəkkəb olur.
C) Müəyyən miqdar sayları ismin yerində işlənə bilmir.
D) Saylar cümlədə yalnız təyin olur.
E) Sıra saylarından sonra gələn isimlər cəm şəkilçisi qəbul edə bilər.

41. Sıra saylarına aid düzgün fikirlər hansılardır?
1. Müəyyən və qeyri-müəyyən miqdar saylarından düzəlir.
2. Əsasən, *neçənci?* sualına cavab verir.
3. İsmin yerində işlənə bilmir.
4. Kökü saitlə bitən saylara -ıncı şəkilçisi qoşulduqda şəkilçinin ilk saiti düşür.
5. Sıra saylarından sonra gələn isimlər bəzən cəm şəkilçisi qəbul edə bilir.

A) 2, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 4

42. Hansılarda numerativ söz düzgün ***işlədilməyib***?
1. üç bağlama kağız 2. beş göz cədvəl
3. bir qoşun söz 4. dörd yeşik konfet
5. bir sürü səbəb 6. bir damcı su

43. Klasteri tamamlayın.

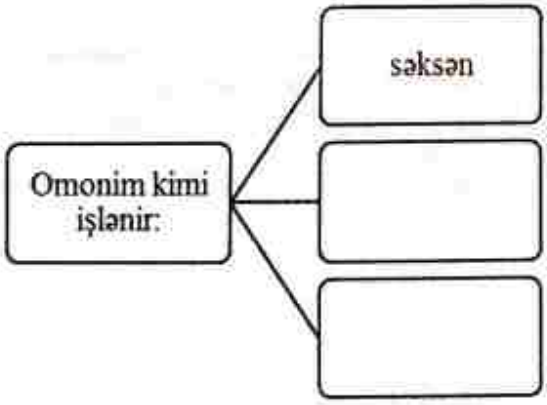

1. min 2. iki 3. on 4. az 5. beş

44. Hansılar numerativ söz kimi işlənə bilər?
1. maşın 2. hünər 3. pəncərə 4. qapı
5. işıq 6. dənə 7. damcı 8. stəkan

45. Hansı nümunədə "*bir*" sözü say kimi işlənmişdir?
1. *Şam şəhərində xeyli qoca bir kişi vardı,*
Pəri kimi, cin kimi camaatdan qaçardı.
(N.Gəncəvi)
2. *Bir vətən həsrəti – bir ulu nisgil,*
Vətənsiz yaşamaq yaşamaq deyil (B.Vahabzadə)
3. *...Getsəm də bu dünyadan sözlü, soraqlı*
Bənzətmə bir şirin xəyala məni
Məhəbbət yetirib kamala məni
4. *Artıq bu sözlərin nə mənası var?*
Başımda bir köhnə qəm havası var. (S.Vurğun)
5. *Salam olsun şövkətüzə, elüzə*
Mənim də bir adım gəlsin dilizə (M.Şəhriyar)
6. *Yetirdi özünü min ilin başı,*
Ömrüm bir əsrlə durdu yanaşı (Z.Yaqub)

46. Sual işarəsinin yerinə yazıla biləcək sayları müəyyənləşdirin.

1. çox 2. bir
3. yeddi 4. bir sıra
5. iki

47. Hansı cümlələrdə rəqəmlə yazılmış say sözlə yazılsa, mənsubiyyət şəkilçisi əlavə olunar?
1. Orxanın rəsm əsəri yarışda 1-ci yeri tutdu.
2. Biz ayın 5-nə qədər işləri qurtarmalıyıq.
3. Düşərgədə turistlərin sayı 55-ə çatmışdı.
4. Uşaqların 2-də idman paltarı yox idi.
5. Biz 7-ci sırada əyləşdik.

Əvəzlik

Əvəzliyin quruluşca növləri. Əvəzliyin mənaca növləri

1. Əvəzliklərdən biri məna növünə görə digərlərindən fərqlənir:
A) hərə B) hamı C) filan
D) nə isə E) kimsə

2. İşarə əvəzliklərini müəyyən edin.
A) həmin, mən, sən B) kim, nə, hara
C) bu, elə D) hamı, hərə
E) heç nə, hər kəs, kimsə

3. İşarə əvəzliklərini müəyyən edin.
A) heç kim, heç nə, biri B) belə, həmin
C) biz, siz D) bütün, sən, kimisi
E) heç nə, hər kəs, kimsə

4. "*O adam öz taleyindən nigarandır*" nümunəsində əvəzliyin hansı məna növləri işlənmişdir?
A) şəxs, təyini B) işarə, şəxs
C) qeyri-müəyyən, təyini D) işarə, təyini
E) şəxs, sual

5. Təyini əvəzliklərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) biri, o, filan, elə
B) elə, belə, həmin, bu
C) hər kəs, hər şey, kim isə
D) hər, bütün, filan, öz, eyni
E) mən, o, siz, belə

6. Qeyri-müəyyən əvəzlik işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Kimsə zümzümə edirdi.
B) Onun kitabı məndə qalmışdı.
C) Hər gülün, çiçəyin öz ətri var.
D) O, məktəbdən qayıdırdı.
E) Özüm bu barədə söhbət açmağı lazım bilmədim.

7. İşarə əvəzliklərindən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) hər, öz, bütün, hamı
B) hərə, hər kəs, bəzisi, bəziləri
C) elə, belə, bu, o, həmin
D) mən, sən, o, biz, siz
E) birisi, kimsə, nə isə, kimisi

8. Yalnız təyini əvəzliklərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) bütün, mən, bu B) sən, öz, heç kəs
C) hər, ora, heç kim D) o, bütün, kim
E) bütün, öz, hər

9. Yalnız qeyri-müəyyən əvəzliklərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) neçənci, kim, nə, hara
B) öz, hər, bütün, həmin
C) bu, o, eləəri, filan
D) elə, belə, filankəs, həmin
E) hərə, birisi, bəzisi, kimsə

10. Biri qeyri-müəyyən əvəzlik ***deyil***:
A) kimisi B) hər şey C) bəziləri
D) özüm E) hərə

11. Nümunədə əvəzliyin mənaca hansı növü işlənmişdir?
Hamı uca tutsun insan adını,
Qoy qəlbiqaralar yanıb-qaralsın.
A) işarə B) qeyri-müəyyən C) şəxs
D) təyini E) sual

12. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən əvəzlik işlənmişdir?
A) Gördüyünüz meyvələrin hamısı öz bağımızdandır.
B) Özü etiraf etdi ki, Bakıdandır.
C) Onun özü də bu məsələdən xəbərdardır.
D) Özünü çox yorma.
E) Sən də çox əsəbiləşmə.

13. Hansı cümlələrdə qeyri-müəyyən əvəzlik işlənmişdir?
1. Heç kəs o zaman bizi başa düşmədi.
2. Hər kənddə iki məktəb binası tikilmişdir.
3. Səhər açılanda hamı Azadlıq meydanına tələsirdi.
4. Özüm bu hadisələrin şahidi olmuşam.
5. Hərə öz gördüyündən söhbət açardı.
A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 4 E) 3, 4, 5

14. Biri əvəzlik ***deyil***:
A) heç kəs B) kimsə C) bəziləri
D) biri E) bir sıra

15. Qeyri-müəyyən əvəzliklər hansı bənddə verilmişdir?
A) biz, siz, onlar
B) biri, hamı, hərə
C) öz, hər, bütün
D) mən, sən, o
E) o, bu, elə

16. "*Biri*", "*kimi*", "*hamı*" sözləri əvəzliklərin hansı məna növünə aiddir?
A) qeyri-müəyyən B) işarə C) sual
D) təyini E) şəxs

17. Nümunədəki işarə və şəxs əvəzliklərini müəyyən edin.
Yenə o bağ olaydı,
yenə yığışaraq siz
O bağa köçəydiniz.
Biz də muradımızca
fələkdən kam alaydıq...
Sizə qonşu olaydıq.
A) 3 işarə, 2 şəxs əvəzliyi
B) 1 işarə, 2 şəxs əvəzliyi
C) 2 işarə, 2 şəxs əvəzliyi
D) 2 işarə, 3 şəxs əvəzliyi
E) 3 işarə, 1 şəxs əvəzliyi

18. *Bu şövqü kim mənim ruhuma yaydı?* (M. Müşfiq)
Nümunədəki əvəzliklərin məna növlərinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
A) şəxs, təyini, sual
B) işarə, sual, şəxs
C) işarə, qeyri-müəyyən
D) şəxs, sual, qeyri-müəyyən
E) işarə, şəxs, sual

19. *Bəs haradadır bu yurdun öz sahibləri?*
(B. Vahabzadə)
Nümunədəki əvəzliklərin məna növlərinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
A) işarə, təyini, şəxs
B) qeyri-müəyyən, işarə, şəxs
C) işarə, şəxs, sual
D) sual, işarə, təyini
E) sual, şəxs, qeyri-müəyyən

20. Biri fərqlidir:
A) filan B) bütün C) hərə D) eyni E) öz

21. Biri fərqlidir:
A) kimdən B) hərdən C) bundan
D) səndən E) hərədən

22. Məntiqi baxımdan nöqtələrin yerinə hansı cümlə yazıla bilər?

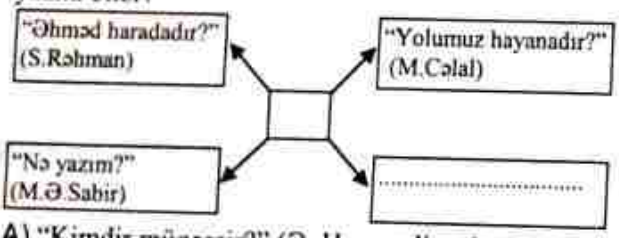

A) "Kimdir müqəssir?" (Ə. Haqverdiyev)
B) "Sizsiz" (Anar)
C) "Əbədiyyət" (İsa Hüseynov)
D) "Onu bağışlamaq olarmı?" (M. Təhmasib)
E) "Gün var əsrə bərabər" (Çingiz Aytmatov)

23. Əşyanı ümumi şəkildə müəyyən etmək üçün işlənən əvəzliklər necə adlanır?
A) təyini əvəzliklər
B) şəxs əvəzlikləri
C) qeyri-müəyyən əvəzliklər
D) işarə əvəzlikləri
E) sual əvəzlikləri

24. *O gecə bütün daxmalarda hamı oğlanın həcvini təkrar edirdi. (İ.Hüseynov)*
Nümunədə əvəzliyin mənaca növlərini və sayını müəyyənləşdirin.
A) 1 şəxs, 1 işarə, 1 qeyri-müəyyən
B) 1 işarə, 1 təyini, 1 qeyri-müəyyən
C) 1 işarə, 2 təyini
D) 2 qeyri-müəyyən, 1 işarə
E) 1 təyini, 1 şəxs, 1 qeyri-müəyyən

25. *Öz adına layiq işlər gör ki, sən*
Axırda utanma xəcalətindən. (N. Gəncəvi)
Nümunədə əvəzliyin hansı məna növləri işlənmişdir?
A) qeyri-müəyyən, sual
B) şəxs, işarə
C) təyini, qeyri-müəyyən
D) işarə, təyini
E) təyini, şəxs

26. *Öz balaca xilqətiylə hər bir insan*
Bir dünyadır bu dünyada, yaxşı baxsan.
(B. Vahabzadə)
Nümunədə əvəzliyin hansı məna növləri işlənmişdir?
A) təyini, şəxs
B) şəxs, işarə
C) qeyri-müəyyən, təyini
D) təyini, işarə
E) şəxs, qeyri-müəyyən

27. *"Məni qanadının üstünə götür,*
Ahunu gördüyün o yerə yetir.
Toru dişlərimlə doğrayım, didim,
Ahunu o tordan tez xilas edim."
Bəyəndi tədbiri bütün yoldaşlar,
Bu işə ürəkdən şad oldu onlar. (Q.Zakir)
Nümunədəki əvəzlikləri müəyyən edin.
A) 2 təyini; 1 şəxs; 2 işarə əvəzliyi
B) 2 şəxs; 1 təyini; 2 işarə əvəzliyi
C) 1 işarə; 1 təyini; 3 şəxs əvəzliyi
D) 1 təyini; 2 şəxs; 3 işarə əvəzliyi
E) 1 şəxs; 3 təyini; 1 işarə əvəzliyi

28. *Deyirəm ki, uzaq yollarda susuzluq çəkən*
Bir insanın yollarında bulaq olaydım.
Bütün məslək dostlarımın bu dünyada mən
Hər qəminə, nəşəsinə ortaq olaydım. (S.Vurğun)
Nümunədə işlənmiş əvəzliklərin məna növünü və sayını müəyyən edin.
A) 2 təyini, 1 işarə, 1 şəxs
B) 1 qeyri-müəyyən, 1 işarə, 1 şəxs
C) 1 təyini, 1 işarə, 1 şəxs
D) 1 sual, 1 işarə, 1 şəxs
E) 1 təyini, 2 işarə, 1 şəxs

29. Nümunələrin birində təyini əvəzlik işlənmişdir:
A) Necə ki mən dözürəm,
Heç kəs dözməz bu dağa.
B) Şadlıqda hər kəs gülər,
İgidsənsə, qəmdə gül.
C) Vətəndə bir bağ saldım,
Hər nə əkdik, gül bitdi.
D) Budur gəlir cüt bacı, qadan alım.
E) Gülməlisən, məzəsən,
Hər çiçəkdən təzəsən.

30. Nümunələrin birində qeyri-müəyyən əvəzlik işlənmişdir.
A) Kim bilir, neçədir dünyanın yaşı?
B) Biri yol gedir bizdən qabaqda...
C) Hər yetənə salam verib dost demə.
D) Gəzdim dağı, aranı,
Cənnət gördüm buranı.
E) Kimi aldadırsan, ay zalım oğlu?

31. Hansı cümlədə "o" əvəzliyi həm işarə, həm də şəxs əvəzliyi kimi düşünülə bilər?
A) O heykəlin qarşısında fikrə getmişdi.
B) Mən çağırdım, o eşitmədi.
C) O mənimlə üç ildir ki, zavodda işləyir.
D) O əsər həm yeni, həm də maraqlıdır.
E) O məktəbin binası üç il bundan əvvəl tikilmişdir.

32. Hansı cümlədəki "o" əvəzliyi həm işarə, həm də şəxs əvəzliyi kimi düşünülə bilər?
A) Bir ayda o necə də qaralmış və kökəlmişdi.
B) O geniş eyvanda ətrafı seyr edir.
C) O da gün batan kimi bazarı tərk edir, hara isə tələsirdi.
D) O bizim uşaqların hamısından böyük idi.
E) O heykəl böyük Sabirə qoyulmuş abidədir.

33. Nöqtələrin yerinə uyğun olan əvəzliklərin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
1. Axır çərşənbədə ... tonqal başına yığışır.
2. ... adama ... vətəni əzizdir.
3. ... unudulmur, ... yaddan çıxmır.
A) heç kim, hamı, öz, heç nə, hər
B) kimsə, bütün, öz, hər nə, hər şey
C) hamı, hər, öz, heç kim, heç nə
D) onlar, biri, hərə, heç kim, nəsə
E) hamı, biz, bütün, heç kim, heç nə

34. Nöqtələrin yerinə uyğun olan əvəzliklərin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
1. ... vətən qarşısında ... borcunu verməlidir.
2. ... sualın cavabını ... bilmirdi.
3. Qapının ağzında ... dayanmışdı.
A) hamı, öz, bu, heç kim, kimsə
B) hər şey, kim, özüm, həmin, o
C) özüm, kimsə, heç kim, öz, hər kəs
D) hər, öz, heç kim, hamı, bu
E) heç kim, hamı, öz, kimsə, hərə

35. Hal şəkilçili əvəzliklərin məna növünə görə düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
- *Qaraca çoban onun toz qaldırıb getdiyi yollara baxdı.*
- *Beyrək özü içəri girmək istədi.*
- *Qazanın obasında hələ heç kəsin heç nədən xəbəri yox idi.*
- *Bunu görən Qaraca çoban sapanda əl atdı.*
- *Kim at çapacaq, kim ox atacaq?*

1. qeyri-müəyyən əvəzlik
2. şəxs əvəzliyi
3. təyini əvəzlik
4. işarə əvəzliyi
5. sual əvəzliyi

A) 2, 3, 1, 4
B) 4, 3, 1, 2, 5
C) 2, 1, 4
D) 4, 1, 2, 5
E) 1, 3, 5

36. Hal şəkilçili əvəzliklərin məna növünə görə düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
- *Bayburanın oğlu quldurların üzərinə hücuma keçir, onlara qalib gəlir.*
- *Qazan xan bundan xəbərsiz oğlunun dayandığı yerə gəlir.*
- *Kim bu gənci qınadı, kim haqq qazandırdı?*
- *Hər iki gənc döyüş meydanına atılır, düşmənə qalib gəlir*
- *Dirsə xanın oğlunun buğanı yerə yıxması hamının təəccübünə səbəb olur.*

1. işarə əvəzliyi
2. şəxs əvəzliyi
3. qeyri-müəyyən əvəzlik
4. təyini əvəzlik
5. sual əvəzliyi

A) 2, 1, 3
B) 2, 1, 5, 4
C) 3, 1, 5, 4, 2
D) 2, 5, 4, 3
E) 1, 3, 4

37. Nümunələrdə əvəzliyin mənaca hansı növü işlənməmişdir?
- O torpaqda məhsul bol olacaq.
- Hər qaranlıq gecənin bir işıqlı səhəri olur.
- Niyə hamını özün kimi bilirsən?

A) təyini
B) sual
C) işarə
D) qeyri-müəyyən
E) şəxs

38. Hansı cümlədə əşyanı ümumi şəkildə təyin edən əvəzlik işlənmişdir?
A) Biri sazı elə çalır,
Biri sazı belə çalır,
Biri də sazı, elə-belə, çalır. (F.Sadıq)
B) O, key, bu, key,
O key bu keyə deyir:
-Okey! Okey! (F.Sadıq)
C) Hər parıldayanı güzgü bilmə.
D) Mənim bu günümdə gələsən, Nəbi!
Qazamat dalını dələsən, Nəbi!
E) Hara gedir bu cocuqlar, aman, bu boyda, bu boyda?! (M.Ə.Sabir)

39. Cümlələrin birində "kimsə" əvəzliyi "heç kim" mənasındadır:
A) Kimsə mənə zəng etmişdi, tanımadım.
B) Kimsə səni axtarır.
C) Hər kimsənin var kimsəsi.
D) Kimsə bu işi görməlidir.
E) Kimsə açmaz qapımı badi-səbadan qeyri.
(M.Füzuli)

40. Tərkibində sual əvəzliyi olan hansı cümlə cavab tələb *etmir*? (Durğu işarələri buraxılmışdır)
A) İnsanların sirrini saxlamaq niyə böyüklük əlamətidir
B) Nə vaxtdan insanlıq tarixi düşüncə tarixi hesab olunur
C) Nə üçün bədən ruhun libasına bənzəyir
D) Hansı işin nəticənin mükafatı olduğunu hər kəs bilməlidir
E) Hər bir müdrikliyin əsasını nə təşkil edir

41. Əvəzlikdən düzələn sözlərin işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Bu sahələr çoxdan özəlləşdirilibdir.
2. Beşinci sinif şagirdləri bütünlüklə deyilənlərə riayət etdilər.
3. Sübhan indi də kimliyini gizlədib aradan çıxmağa çalışırdı.
4. Kimsəsizlik Məmmədin tale yükü idi.
5. Bu torpaqları mənimsəmək üçün çox alləşmişdi.

A) 1, 2, 4 B) 1, 3, 5 C) 2, 5
D) 2, 4 E) 3, 5

42. Hansı cümlədə əşyanı ümumi şəkildə təyin edən əvəzlik vardır?
A) O mənimlə üç ildir ki, zavodda işləyir, amma kimsə ondan narazı qalmayıb.
B) Kimi maraqlı söhbətlər edir, kimi isə keçmişdən danışırdı.
C) Bu səyahətdən bütün uşaqlar razı qalmışdı.
D) Qonaqlıq zamanı hər şey süfrəyə vaxtında verildi.
E) Heç kim tədbirin belə tez qurtaracağını gözləmirdi.

43. Hansı cümlədə əşyanı ümumi şəkildə təyin edən əvəzlik vardır?
A) Kim isə yavaşcadan içini çəkə-çəkə ağlayırdı.
B) Künc tərəfdə oturmuş adam nə isə danışdığı üçün hamı ona diqqətlə qulaq asırdı.
C) Şənlik davam edir, hər həyətdə bayram tonqalları alovlanırdı.
D) Tədbirdən sonra hərə bir tərəfə yollandı.
E) Hər kəs gördüyü işlərdən danışır, heç kim söhbətdən kənarda qalmaq istəmirdi.

44. Əvəzliyin bütün məna növlərinin işləndiyi cümləni müəyyən edin.
A) Bu baxışlar bizi daha yaxşı işləməyə ruhlandırardı.
B) Vəziyyət elə gətirdi ki, yenə öz kəndimizə qayıtmalı oldum.
C) Bəzi uşaqlar bu meydançaya yığışar, onlar öz aralarında yarış keçirərdilər.
D) Mənim özümün bu işlə nə qədər məşğul olduğumu hamı bilir.
E) Bu bütün həyatı boyu heç kəsdən təmənna ummayan sənətkarımız Əbülhəsən idi.

45. Üstündə rəqəm yazılmış sözlərdən hansılar əvəzlikdir?

Sən[1] orda[2] pıçılda, eşidim səni[3],
Özgəsi[4] çağırsa, onda[5] karam mən[6].

(N. Həsənzadə)

46. Hansı cümlələrdə sual əvəzliyi işlənib?
1. Kim vağzala tələsirdi?
2. Salon ulduz kimi parlayırdımı?
3. Qatar nə vaxt keçdi?
4. Bəs mən danışmalıyam?
5. Onlar hansı binaya köçdülər?

47. Hansı cümlələrdə təyini əvəzliklər işlənib?
1. Hər çiçəyin öz ətri var.
2. Hərə bir tərəfə dağılışdı.
3. Bütün günü işlədik.
4. Hamı kəndin mərkəzinə toplaşmışdı.
5. Filankəsin qızı filan oynasın...(M. P. Vaqif)

48. *Daha ürkmür adamdan*
Bu şəhərin quşları.
Hərə öz işindədir,
Baxan yox quşa sarı. (Ağası Aydın)

Nümunədəki əvəzliklərin məna növlərini müəyyən edin.
1. İşarə
2. Sual
3. Qeyri-müəyyən
4. Şəxs
5. Təyini

49. *"O bilirdi ki, hər dərdə dərman tapmaq hər kəsin işi deyil"*

Nümunədəki əvəzliklərin məna növlərini müəyyən edin.
1. İşarə
2. Şəxs
3. Sual
4. Təyini
5. Qeyri-müəyyən

50. Məntiqə əsasən klasteri tamamlayın.

Əvəzlik
1. hər
2.
3.

1. o 2. bütün 3. bu
4. elə 5. filan 6. həmin

51. Fərqləndirilmiş sözlərdən hansılar əvəzlik ***deyil?***
1. Bizdən başqa onun <u>kimi</u> var ki.
2. Onun <u>kimi</u> insanlar az tapılır.
3. <u>Hərə</u> şalın bir bacadan soxurdu. (M.Şəhriyar)
4. Şeirlərdən <u>biri</u> xüsusilə xoşuma gəldi.
5. <u>Biri</u> səndən yaman gileyli danışırdı.

52. Hansı nümunədə əvəzlikdən düzələn söz *işlənməmişdir?*

1. Sənsizlik qəlbimi sıxır, tez qayıt.
2. Heç kimin özəl həyatına qarışmaq olmaz.
3. Hərdən onu parkda şahmat oynayan görürəm.
4. Onluq mismarlardan bir neçəsini mənə ver.
5. Mənim bu dünyada öz aləmim var,
   Sənlə sevincim var, sənsiz qəmim var.
   (N. Həsənzadə)

53. Hansı cümlələrdə *kimsə* əvəzliyi *heç kim* əvəzliyinin sinonimi kimi çıxış edib?

1. Kimsə qapının arasında dayanıb qonaqları dinləyirdi.
2. Kimsə dəstəyi götürərək ev sahibinin məşğul olduğunu söylədi.
3. Qapı açılanda kimsə eyvanda göründü.
4. Kimsə məni aldada bilməz.
5. Müharibədən sonra o kənddə kimsə qalmamışdı.

54. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Quruluşca yalnız sadə olan əvəzliklər	a. şəxs əvəzliyi
2. Quruluşca hər üç növdə olan əvəzliklər	b. qeyri-müəyyən əvəzliklər
	c. işarə əvəzliyi
	d. sual əvəzliyi
	e. təyini əvəzlik

O, bu əvəzliklərindən sonra vergülün qoyulması

1. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra qoyulmuş vergül işarəsi doğru ***deyil***?
   A) O, məğrur bir vəziyyət aldı.
   B) O, oxumalı idi.
   C) O, atamın yaxın dostudur.
   D) O, səyahətdən yorulmayıb.
   E) O, 19-cu dəstənin fəxridir.

2. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra qoyulmuş vergül işarəsi doğrudur?
   A) O, gün gələcək.
   B) O, işləmir, oxuyur.
   C) O, da bizim günümüzdədir.
   D) O, artıq sağalır.
   E) O, anamın rəfiqəsidir.

3. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül işarəsindən istifadə edilə də bilər, edilməyə də bilər?
   A) O yaşıl meydança uşaqlar üçün düzəldilib.
   B) O səni çoxmu sevindirdi?
   C) O da eyvanda dayanıb bizə baxırdı.
   D) O şairin yeni şeirlərini bloknota yazdı.
   E) O gün uşaqlar da gəlmişdilər.

4. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül işarəsindən istifadə edilə də bilər, edilməyə də bilər?
   A) Mən səndən o qələmi istəyirdim.
   B) O kitabı mənə ver.
   C) O gün sən gəlməmişdin.
   D) O bağda işləyirdi.
   E) O hətta qonaqlara da məhəl qoymadı.

5. Hansı cümlədə "*bu*" əvəzliyindən sonra vergül ***olmamalıdır***?
   A) Bu, gün onunla danışacağam.
   B) Bu, testlər toplusudur.
   C) Bu, deyəsən, onlardandır.
   D) Bu, kollektivin iş planıdır.
   E) Bu, maraqlı inşadır.

6. "*O*" əvəzliyindən sonra qoyulmuş vergül işarəsi hansı bənddə doğrudur?
   A) O, da çox çalışırdı.
   B) Artıq o, günlər geridə qalmışdır.
   C) O, şənbə gecəsi, o, qətl günü
      Mümkünə döndərdik çox namümkünü.
      (B. Vahabzadə)
   D) O, həyatın bərkini, boşunu görmüş adamdır.
   E) Sabah o, getməlidir.

7. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər, qoyulmaya da bilər?
   A) O heç dəyişməyib.
   B) O kəndə getdi.
   C) O qalxıb qapıya tərəf getdi.
   D) O adamı yaxşı tanıyırıq.
   E) O illəri geri qaytara bilməzsən.

8. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər, qoyulmaya da bilər?
   A) O da bizim kimi həvəslə çalışır.
   B) O həm də gözəl qarmon çalır.
   C) O universitetdə oxuyuram.
   D) O binanın qarşısında dayanıb məni gözləyirdi.
   E) O ki yaxşı şagirddir.

9. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül ***qoyulmamalıdır***?
   A) O, həmişə sadə adamlarla görüşməyi sevərdi.
   B) Yenə o, gələcək, vəziyyət düzələcək.
   C) O, gözəl mahnıları ilə hamının qəlbini oxşardı.
   D) O, gözəl bir insan idi.
   E) O, diqqətlə ətrafı gözdən keçirdi.

10. Birində vergül düzgün ***qoyulmamışdır***:
   A) Bu, xeyirxah insandır.
   B) Bu, müəllimin kitabıdır.
   C) O, gəlməyəcək.
   D) O, maraqlı rəvayətləri toplayır.
   E) Bu, 20 saylı məktəbin şagirdidir.

11. Cümlələrdən hansında "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula bilər?
A) Qaytarsan o sözləri,
Sözsüz bir lal olarsan. (Ə.Kərim)
B) O da Kərəm deyəni deyirdi.
C) O unutdu elə bil
Dərdini də büsbütün. (B.Vahabzadə)
D) O günü illərin əlindən aldıq.
E) O meşədə tufan yıxmış qoca bir palıd ağacının üstündə oturub oxuyurdu.

12. Hansı cümlədə "*bu*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula bilər?
A) Bu həm də çağırış idi.
B) Bu artıq and yerimizə çevrilmiş Şəhidlər xiyabanıdır.
C) Bu böyük istiqlal peyğəmbərinin son vida sözləri idi.
D) Bu dünya bir qızıl kuzəyə bənzər.
E) Mən bu yoldan dönən deyiləm.

13. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül ***qoyulmamalıdır?***
A) Bu gün o getməlidir.
B) O uşaq bağçasında işləyir.
C) O mahir ovçudur.
D) O gözəl sənətkardır.
E) O yaxşı ad qazanıb.

14. Durğu işarəsinin ***səhv*** işləndiyi cümlələri müəyyənləşdirin.
1. Gülçin, dərslərini hazırla.
2. O, getmir.
3. Bu, mənim kitabımdır.
4. O, nə dinir, nə danışırdı.
5. Bu, güman ki, düz deyil.
A) 2, 3 B) 3, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 4

15. "*O*" əvəzliyindən sonra qoyulmuş vergül işarəsi hansı cümlədə doğrudur?
A) O, şagird hamının sevimlisidir.
B) O, ağacları məktəblilər əkmişlər.
C) O, məktəb yarışda qalib gəldi.
D) O, ağaclara qulluq etməyi çox sevir.
E) O, hadisədən sonra çox sarsılmışam.

16. Hansı nümunələrdə mübtəda vəzifəsində işlənən "*o*", "*bu*" əvəzliklərindən sonra vergül ***səhv*** qoyulmuşdur?
1. O, həmişə səliqəli geyinir.
2. Bu, əlbəttə, yaddaqalan hadisədir.
3. Bu, yazıçının təzə kitabıdır.
4. O, suvaqçıdır.
5. O, gülürdü.
6. Bu, ancaq mənə inanır.
A) 3, 4, 5 B) 5, 6 C) 4, 5
D) 1, 2, 6 E) 1, 2, 3

17. "*Bu*" əvəzliyindən sonra qoyulmuş vergül işarəsi hansı cümlədə düzgündür?
A) Bu, gecə qorxulu bir yuxu gördüm.
B) Bu, da mənim gözüm üstə.
C) Bu, dünya, doğrudan da, bir bilməcədir.
D) Bu, oxumalı, siz də qulaq asmalısınız.
E) Yox, yox! Bu, borcumdur, borcumdur mənim.

18. *O, əlbəttə, gələcək* cümləsində "*o*" əvəzliyindən sonra nə üçün vergül qoyulmuşdur?
A) cümlənin mübtədası olduğu üçün
B) şəxs əvəzliyi olduğu üçün
C) özündən sonra modal söz işləndiyi üçün
D) xəbərlə uzlaşma əlaqəsində olduğu üçün
E) şəxs əvəzliyini işarə əvəzliyindən fərqləndirmək üçün

19. "*O*" əvəzliyindən sonra qoyulmuş vergül işarəsi hansı cümlədə doğru ***deyil?***
A) O, gələcək.
B) O, məğrur bir vəziyyət aldı.
C) O, sirri yenə də gizli saxladı.
D) O, səyahətdən yorulmamışdır.
E) O, 19-cu dəstənin fəxridir.

20. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər?
A) O işləmir, oxuyur.
B) O da bizim günümüzdədir.
C) O işi xoşlamırdı.
D) O artıq düzəlir.
E) O gün gələcək.

21. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyulmalıdır?
A) O heyrət və çaşqınlıqla üzümə baxdı.
B) Artıq o günlər geridə qalmışdır.
C) O şənbə gecəsi, o qətl günü
Mümkünə döndərdik çox namümkünü.
(B. Vahabzadə)
D) O ancaq sənə inanır.
E) Qaytarsan o yerişi, yerindəcə qalarsan.
(Ə. Kərim)

22. Hansı cümlədə "*bu*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər, qoyulmaya da bilər?
A) Bu hüquqi dövlətin bizə bəxş etdiyi hüquq imiş, bilmədik. (B. Vahabzadə)
B) Bu ikili insana niyə inanmalıyam? (B. Vahabzadə)
C) Bu baxışlar məsələni həll etdi.
D) Bu dünyanın oduna gərək yana sənətkar. (B. Vahabzadə)
E) Bu adamdan yalnız pislik gözləyirdik.

23. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyulmalıdır?
A) O sonsuz səbrinin kasasıyam mən. (B. Vahabzadə)
B) O ayaq dəyməyən yaşıl gədikdə Hər yolçu özünə özü yol açır. (B. Vahabzadə)
C) O sərtliklə bu incəlik Bir muğamda yanaşıdır. (B. Vahabzadə)
D) O xalqının üsyan deyən səsidir. (B. Vahabzadə)
E) O ki məni görməmiş axı o vaxtdan bəri. (B. Vahabzadə)

24. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyulmalıdır?
A) O hasarı aşmaq olmaz.
B) O kağızı oxuyan Səməd dərhal köməkçisini çağırdı.
C) O ağıllı, bilikli və vətənini ürəkdən sevən bir insandır.
D) O da haqlıdır.
E) O gəlincə biz getdik.

25. Hansı nümunədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül ***qoyulmamalıdır***?
A) O, bacısından beş yaş böyük idi. (İ. Hüseynov)
B) O, həsrətlə baxdı körpəyə. (B. Vahabzadə)
C) O, qızın acıqlı olduğunu əvvəlcədən sezmişdi. (M. İbrahimov)
D) O, qara damda dünyaya gəlmişik. (İ. Hüseynov)
E) O, diqqətlə ətrafı gözdən keçirdi.

26. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül ***qoyulmamalıdır***?
A) O, xainin dişlərini sındırmadınmı? (M. İbrahimov)
B) O, təkrar çarpayıya qapandı. (İ. Hüseynov)
C) O, mahir ovçudur.
D) O, sakit və fikirli idi. (M. İbrahimov)
E) İlk günlər o, tamam bir ümidsizlik içinə düşdü. (M. İbrahimov)

27. Hansı nümunədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül ***qoyulmamalıdır***?
A) O, qaçır dar döngələrdə. (B. Vahabzadə)
B) O, torpaq istədi səndən bir qarış. (B. Vahabzadə)
C) O, sirri yenə də gizli saxladı.
D) O, sirdaş axtarırdı.
E) O, daxilən sonsuz bir tələş və həyəcan içində idi. (M. İbrahimov)

28. Hansı cümlələrdə "*o*", "*bu*" əvəzliklərindən sonra durğu işarələri düzgün ***qoyulmamışdır***?
1. Bu, ömür kitabımdır.
2. O, yerlərin meşələri çox səfalıdır.
3. Hələ o, günləri xeyli xatırlayacaqsan.
4. Demə, o, dostumdur, bu, düşmənimdir.
5. Bu, müəllim IV kursda mühazirə oxuyacaqdır.
A) 3, 4, 5 B) 2, 3, 4 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 3 E) 1, 3, 4

29. Nümunələrin birində vergül düzgün ***qoyulmamışdır***:
A) Anam cümə günü samovar odlayar, ocaq qalardı. (M. Araz)
B) O, hörmətlə ağsaqqallara salam verdi.
C) Yaxşı, biri Bəkirdir, bəs biri kimdir? (M. Süleymanlı)
D) O, yəqin ki, qardaşının yolunu gözləyirdi. (İ. Hüseynov)
E) O, mənə su verəndə toxunaydım əlinə. (B. Vahabzadə)

30. Hansı cümlədə vergül düzgün ***qoyulmamışdır***?
A) Bu, dostumun bağışladığı kitabdır.
B) Hə, dayıoğlu, işlər necədir? (İ. Hüseynov)
C) Bu dəfə o, doğrudan da, qalxmadı. (İ. Hüseynov)
D) O, qadın sizin yoldaşınız deyilmi? (İ. Hüseynov)
E) Bu, Oruca məhkəmədə on beş il həbs cəzası kəsilən günü baş verdi. (İ. Hüseynov)

31. Hansı nümunədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər, qoyulmaya da bilər?
A) O bağa gedirdi.
B) O bunu bilmədi, bilməz heç zaman! (B.Vahabzadə)
C) O həsrətlə baxdı körpəyə. (B.Vahabzadə)
D) Mən səndən o qələmi istəyirdim.
E) O ağlıqda bir qəribə aydınlıq da vardı.

32. Hansı nümunədə "*bu*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər, qoyulmaya da bilər?
A) Bu gün istidir.
B) Bu yazını bəyəndi.
C) Bu da bizim ən müqəddəs arzumuzdur.
D) Bu qatar Təbrizə gedir, gözünüz aydın!
E) Bu ki bizim yerlimizdir!...

33. Hansı cümlədə vergül düzgün qoyulmuşdur?
A) Nailə o, gedən getdi, qayıtmadı. (İ. Hüseynov)
B) O, kitab oxuyurdu. (İ. Hüseynov)
C) O, əhvalatı mən eşitmişəm. (İ. Hüseynov)
D) O, nə yaxşı gəldi.
E) O, biri otağa yüyürdüm. (İ. Hüseynov)

34. Cümlələrin birində "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər, qoyulmaya da bilər (Durğu işarələri buraxılmışdır.)
A) Mən çağırdım, o eşitmədi.
B) O dərnəyin üzvüdür.
C) O mənimlə üç ildir ki, zavodda işləyir.
D) O bina bu il istifadəyə verilib.
E) O məktəbin binası üç il bundan əvvəl tikilmişdir.

35. Cümlələrin birində "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər, qoyulmaya da bilər. (Durğu işarələri buraxılmışdır.)
A) O əsərlər bizim üçün çox qiymətlidir.
B) Bir ayda o necə də qaralmış və kökəlmişdi.
C) O durandan sonra hara isə tələsir.
D) O buradakı uşaqların hamısından böyük idi.
E) O kitabı vərəqlədi.

36. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər, qoyulmaya da bilər?
A) O bu qaçışıyla özündən qaçır. (B.Vahabzadə)
B) O yenə də yem gətirmək üçün yuvasından aralandı.
C) O deyəsən, bizi başa düşmədi.
D) O bunu yaxşı bilirdi.
E) O nağılı çox maraqla danışardı.

37. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər, qoyulmaya da bilər?
A) O binanın qabağında dayandı.
B) Yox, yox! O uda bilməz
Bu təhqiri, bu dərdi. (B.Vahabzadə)
C) O büllur çeşməsindən
Nur içib feyz alalar. (B.Vahabzadə)
D) Nədir o mənalı, dərin baxışlar? (S. Rüstəm)
E) O dayandı, döyükdü,
Səndələdi yerində. (B.Vahabzadə)

38. Hansı nümunədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül işarəsindən istifadə qaydası düzgündür?
1. O, şam tək yanır.
2. O, şam da tək yanır.
3. O, şamtək yanır.
4. O, da şamtək yanır.
A) 1, 3 B) 1 C) 2, 4 D) 2 E) 3

39. Hansı cümlədə "*o*" əvəzliyindən sonra vergül ola da bilər, olmaya da bilər?
A) O bizimlə meşəyə getmişdi.
B) O söhbətə çox həvəslə başladı.
C) O oxuyarkən kənardan heç nə eşitmir.
D) O ki yaxşı oxuyurdu.
E) O məktəbdə qardaşım oxuyub.

40. Hansı nümunədəki "*o*" əvəzliyini həm şəxs, həm də işarə əvəzliyi kimi düşünmək olar? (Durğu işarələri buraxılmışdır)
A) O adamla illərdir ki, dostluq edirəm.
B) O heç kimlə məsləhətləşmədən getmişdi.
C) O məktəbdə hamının sevimlisi idi.
D) O yanı taxta, bu yanı taxta,
Şahqulu bəy otaqda. (Tapmaca)
E) O qələmi mən kiçik bacıma almışam.

41. Hansı cümlədə "*o*", "*bu*" əvəzliyindən sonra vergülün qoyulmasında ***səhv*** var?
A) Bu, indicə çəkdiyim rəsmlərdən biridir.
B) O, on birinci sinfi bu il qurtaracaq.
C) O, üç bacıdan böyüyüdür.
D) O, həqiqətən, bilikli şagirddir.
E) Bu, ailənin mehribanlığı başqalarına da nümunədir.

42. Hansı cümlədə mübtəda vəzifəsində işlənən *o* əvəzliyindən sonra vergül qoyula bilər?
A) O çayı keçmək üçün yaxınlıqdakı qayıqdan istifadə etdim.
B) O ancaq sənə inanır.
C) O gəlib çatanda hava qaralırdı.
D) O uşaqlara söz verdimi, heç bir zaman unutmaz.
E) O həmin adamdır.

43. Hansı cümlədə mübtəda vəzifəsində işlənən *bu* əvəzliyindən sonra vergül qoyulmalıdır?
A) Bu kəndin axşamları həmişə sərin olur.
B) Bu yalnız qonaqlar üçün hazırlanıb.
C) Bu indi çox yaxşı tikir.
D) Bu sənin üçün aldığım kitabdır.
E) Bu tələbənin sözləri məni düşündürdü.

44. Cümlələrin birində "*o*" əvəzliyindən sonra vergül qoyula da bilər. (Durğu işarələri buraxılmışdır.)
A) O ən yaxın dostumdur.
B) O artıq bizi çox narahat edir.
C) O təbii ki bunu bilirdi.
D) O günləri Solmaz tez-tez xatırlayır.
E) O meşəyə doğru qaçırdı.

45. Durğu işarəsinin ***səhv*** işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Bu, əvvəlki sədrdir, lap dilənçi kökündədir ki.
(M. İbrahimov)
2. Bu, zalım fələk onların başına nə gətirdi, ana?
(M. İbrahimov)
3. Bu, dildədir yüz abidə, min abidə. (X. Rza)
4. Bu, axı nə müsibətdir bizim başımıza gəldi?
(M. İbrahimov)
5. Bu, güman ki, düz deyil.

46. Durğu işarəsinin ***səhv*** işləndiyi misraları müəyyən edin.
1. Dəxi kim qaldı, xudaya, bu, vilayətdə mənə?!
(M.Ə. Sabir)
2. O, həsrətlə baxdı körpəyə. (B. Vahabzadə)
3. Çəkdi o, yerlərə çəmən, çay məni. (Ə. Rza)
4. O, torpaq istədi səndən bir qarış. (B. Vahabzadə)
5. Ovçu, insaf elə, keçmə bu, düzdən (S. Vurğun)

Əvəzliyin cümlədə rolu

1. Şəxs əvəzlikləri və qeyri-müəyyən əvəzliklər, əsasən, hansı cümlə üzvləri vəzifəsində işlənir?
A) təyin və tamamlıq B) mübtəda və tamamlıq
C) zərflik və təyin D) xəbər və zərflik
E) tamamlıq və zərflik

2. İşarə əvəzliklərinin əsas sintaktik vəzifəsi:
A) tamamlıq B) xitab C) təyin
D) zərflik E) mübtəda

3. Cümlələrdən hansında qeyri-müəyyən əvəzlik mübtəda yerində işlənmişdir?
A) Onu dinlədikcə keçmiş günlər gözlərim önünə gəlirdi.
B) Bəziləri bu işin məsuliyyətini dərk etmirlər.
C) Sənə deyiləcək sözlərim çoxdur.
D) Elələrinin dərsi vaxtında verilməlidir.
E) Sənə dost desəm, dilim qurusun.

4. Hansı cümlədə əvəzlik təyin vəzifəsində işlənmişdir?
A) Onların işi çətinə düşüb.
B) Mənim fikrimə hamı şərik çıxdı.
C) Bizim sözümüz qətidir.
D) Sizin yazılarınız diqqətlə yoxlanıldı.
E) Həmin günləri unuda bilmirəm.

5. Əvəzlik hansı cümlə üzvü vəzifəsində işlənmişdir?
Bütün tələbələr imtahana yaxşı hazırlaşıblar.
A) tamamlıq B) xəbər C) təyin
D) mübtəda E) zərflik

6. Biri hal şəkilçisi qəbul edərək cümlədə yer zərfliyi ola bilər:
A) hər kəs B) sən C) biz
D) kim isə E) eyni

7. Biri hal şəkilçisi qəbul edərək cümlədə yer zərfliyi ola bilər:
A) siz B) sən C) hər kəs D) mən E) bəzi

8. Biri hal şəkilçisi qəbul edərək cümlədə yer zərfliyi ola bilər:
A) kim isə B) sən C) onlar
D) mən E) biri

9. Hansı cümlədə işarə əvəzliyi feillə əlaqələnmişdir?
A) Dostum belə məni anlamırdı.
B) Belə işlərin səmərəsi çox olur.
C) Belə söz-söhbətdən sonra o razılaşmaz.
D) Belə xətti olan azdır.
E) O heç vaxt belə danışmazdı.

10. Hansı cümlədə işarə əvəzliyi isimlə əlaqələnmişdir:
A) Elə işlər gör ki, peşman olmayasan.
B) Otağı elə təmizləməyin.
C) Elə hamımızın istəyi budur.
D) Sən də elə hazırlaşmalısan.
E) Biz sizinlə elə razılaşmamışdıq.

11. Yalnız iki nümunədə *o*, *bu* əvəzlikləri təyin vəzifəsində işlənmişdir (durğu işarələri verilməmişdir):
1. Bu ömür kitabımdır.
2. O cənnətin irmaqları "Allah" deyir.
3. O sənlə açıq danışmalıdır.
4. Demə o dostumdur, bu düşmənimdir.
5. Bu oğlan sizi görmək istəyir.
A) 4, 5 B) 2, 3 C) 3, 4 D) 2, 5 E) 1, 2

12. "*Belə*" sözü hansı cümlədə əvəzlik kimi ***işlənməmişdir***?
A) Onun iş qaydası belədir.
B) Belə hadisələrə az təsadüf olunur.
C) Belə etsən, peşman olmazsan.
D) Özünü belə fitnəkarlardan qoru.
E) Dostları belə ona salam vermirdilər.

13. "*Elə*" sözü hansı cümlədə əvəzlikdir?
A) Elə hamınız bir-birinizin tayısınız.
B) Elə o da bizim dostumuzdur.
C) Müəllimin tapşırdıqlarını elə.
D) Elə insanlara ehtiyacımız çoxdur.
E) Elə, obaya xəyanət edənin cəzası böyükdür.

14. Hansı cümlədə işarə əvəzliyi təyin vəzifəsindədir?
A) Gələn odur.
B) Bunlara çox dedim, az eşitdilər.
C) Mənim məsələ haqda fikrim belədir.
D) Yoxlamanın nəticəsi də bunu təsdiq etdi.
E) Həmin kitab çox maraqlıdır.

15. Birində "*o*" əvəzliyini həm mübtəda, həm də təyin kimi düşünmək olar:
A) Yuxusunda da o meşələri, dağları görərdi.
B) Əvvəllər Gülnara o qədər də inanmırdım.
C) O heç dumanlı dağları, aranı gəzməmişdi.
D) O tərəflər bizim oylağımız idi.
E) Həsən müəllim xəyalən tez-tez o doğma yerlərə gedərdi.

16. Birində "*o*" əvəzliyini həm mübtəda, həm də təyin kimi düşünmək olar:
A) O yerlərin mənzərəsi ürəkaçandır.
B) O gözəl qızı tanıyıram.
C) Şəkillərdə o doğma yerlərin mənzərəsinə həsrətlə tamaşa edərdi.
D) Mən o qızı axtarırdım.
E) Bizim o göllərdə çöl quşları çox idi.

17. Nümunələrin birində sual cümləsi sual əvəzliyinin iştirakı ilə ***yaranmamışdır:***
A) Övladların nə vaxtadək tərki-vətən olacaqdır? (M. Şəhriyar)
B) Nə böyük günah sahibiyik ki?
C) Niyə pərişandır halların, dağlar? (Aşıq Ələsgər)
D) Bu barədə sən nə düşünürsən?
E) Qədirbilən el gəzirsən,
Kəlbəcəri hardan alım? (Sücaət)

18. Əvəzliklərdən biri yalnız bir cümlə üzvü kimi işlənə bilir:
A) kim B) neçə C) nə qədər
D) hər E) hara

19. Hansı cümlədə əvəzliyi həm tamamlıq, həm də zərflik kimi düşünmək olar?
A) Yaxşı xidmətə görə onlardan razı qaldılar.
B) Onlara xəbər verin ki, gecikməsinlər.
C) Gündə bizə yığışırlar.
D) Bu kitablardan bizdə də var.
E) Sizdən qayıdanda çox gec idi.

20. Hansı cümlələrdə qeyri-müəyyən əvəzlik mübtəda vəzifəsində işlənmişdir?
1. Kimsə burada açıq danışmaqdan çəkinməsin.
2. Hər kəsi dindirsən, sənə Koroğludan danışacaq.
3. Heç kəs unudulmur, heç nə yaddan çıxmır.
4. Heç kimi bu hadisəyə görə günahlandırmadılar.
5. Hərə közü öz qabağına çəkir.
6. Neçə gündür ki, birinin yolunu gözləyirəm.

21. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Qeyri-müəyyən əvəzliyin mübtəda vəzifəsində işləndiyi cümlə
2. Qeyri-müəyyən əvəzliyin tamamlıq vəzifəsində işləndiyi cümlə
3. Qeyri-müəyyən əvəzliyin xəbər vəzifəsində işləndiyi cümlə
a. Kiməsə minnət qoymaq artıq işdir.
b. Bu işdə heç kimi günahlandırmıram.
c. Qarşılamağa heç kim gəlməmişdi, çox narahat idi.
d. Məsələnin əsas günahkarı filankəsdir.
e. Hər şeydən danışanlar heç nə bilməyənlərdir.

Əvəzliyin morfoloji xüsusiyyətləri

1. Həm insana, həm digər canlılara, həm də cansız əşyalara aid olan şəxs əvəzliyi hansıdır?
A) III şəxs tək və cəm B) I şəxs cəm, II şəxs tək
C) II şəxs tək D) II şəxs cəm
E) I şəxs tək, III şəxs cəm

2. Hansı cərgədəki əvəzliklər hallana ***bilmir***?
A) hansı, nə B) heç kim, heç nə
C) biri, bəziləri D) onlar, hamı E) öz, hər

3. Hansı cümlədə işarə əvəzliyi ismin yerində işlənmişdir?
A) Bu uşaq əlaçıdır.
B) O ağac bəzək ağacıdır.
C) Elə kitab ələ düşməz.
D) Bunu diqqətlə oxuyun.
E) Elə yaz ki, oxuna bilsin.

4. Hansı sırada ifadələrin birinci tərəfi əvəzliklə ifadə olunmuşdur?
A) neçə tələbə, oxunmuş kitablar, bu kitab
B) hansı tələbə, neçə otaq, gələn qonaqlar
C) bu kitab, deyilən sözlər, həmin ev
D) bu kitab, həmin ev, gedilməli yol
E) hansı otaq, neçə tələbə, bu kitab

5. Hansı əvəzliklər sifətin yerində işlənə bilir?
A) mən, sən, onlar B) biz, siz, o
C) kim isə, nə isə, bəzisi D) o, bu, həmin
E) neçə, nə qədər

6. Əvəzliklərdən hansı yalnız sifətin yerində işlənir?
A) hər kəs B) həmin C) elə
D) belə E) heç kim

7. Əvəzliklərdən biri məna növünə görə digərlərindən fərqlənir:
A) hər şey B) nə isə C) hərə
D) kimsə E) həmin

8. Hansı əvəzliklər mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənə ***bilmir***?
A) heç kim, mən B) hara, kim C) kimsə, nə
D) öz, heç nə E) o, bu

9. Hansı cümlədə işarə əvəzliyi ismin yerində işlənmişdir?
A) O uşaq əlaçıdır.
B) Bunu özümə götürürəm.
C) Belə günləri unutmaq olmaz.
D) Bu çiçək dağlarda bitir.
E) Haqqında danışdığım bu oğlandır.

10. Hansı cümlədə işarə əvəzliyi sifətin yerində işlənmişdir?
A) Ona nə dedilərsə, xəfif bir təbəssüm nazik dodaqlarını tərpətdi.
B) Əslinə baxsan, o gəlməyindən narazı deyildi.
C) Mən gələn il üçüncü kursda oxuyacağam.
D) Bu söhbətlər ananı darıxdırırdı.
E) Elə sürücü də maşını çox sürətlə sürürdü.

11. Hansı əvəzliklər mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edə ***bilmir***?
A) kim isə, həmin B) hamı, heç kəs
C) bəzi, biri D) kim, öz
E) hərə, heç kim

12. Hansı nümunədə əvəzlik zərfi əvəz edib?
A) həmin əhvalat B) Bəziləri toplaşırlar.
C) Belə danışırlar. D) elə söhbət
E) Özüm gördüm.

13. *Mən meydan əriyəm, sən də bir kişi,*
Mərdliklə seçilir hər mərdin işi.
Nümunədə əvəzliklər hansı nitq hissələrinin yerində işlənmişdir?
A) sifət, zərf B) isim, sifət C) zərf, isim
D) say, sifət E) isim, say

14. Sifətin yerində işlənmiş əvəzlik hansı cümlədədir?
A) Elə bilirdim ki, məktəb illərinin sonu olmayacaq.
B) Elə hamı mən deyəni deyir.
C) Elə deyin ki, qətiyyən inciməsin.
D) Elə danışır ki, guya heç nədən xəbəri yoxdur.
E) Elə tələbə var ki, kitabxanadan çıxmır, elə hey oxuyur, öyrənir.

15. *Kimsə təkbaşına dünyanı udmaz,*
Yalqız bir insanın şahlığı tutmaz. (Nizami Gəncəvi)
Nümunədəki əvəzlik hansı nitq hissəsinin yerində işlənmişdir?
A) say B) sifət C) isim D) feil E) zərf

16. Əlamətlərdən biri şəxs əvəzliklərinə aid ola ***bilməz***:
A) cümlənin mübtədası, tamamlığı, xəbəri olması
B) təkdə və cəmdə olması
C) mənsubiyyətə görə dəyişməsi
D) hallanması
E) xəbərlik (şəxs) şəkilçisi qəbul etməsi

17. "*Bu bizim ən müqəddəs vəzifəmizdir*" nümunəsində "*bu*" işarə əvəzliyi hansı nitq hissəsinin yerində işlənib?
A) əvəzliyin B) sifətin C) ismin
D) zərfin E) sayın

18. "*Vətən kimlərindir? – soruşdu oğlum*" nümunəsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) Cəm şəkilçisi qəbul etmişdir.
B) Sual əvəzliyidir.
C) Cümlənin xəbəridir.
D) Mənsubiyyət şəkilçilidir.
E) İsmi əvəz etmişdir.

19. "*Bu vətən bizimdir*" nümunəsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) İsmi əvəz etmişdir.
B) Şəxs əvəzliyidir.
C) Cümlənin xəbəridir.
D) Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.
E) Yiyəlik haldadır.

20. Hansı cərgədəki əvəzliklər hallana ***bilməz***?
A) biri, kimi B) onlar, hamı C) hamı, hərə
D) öz, filan E) nə, kim

21. Hansı cərgədəki əvəzliklər hallana ***bilməz***?
A) biri, hamı B) hər, filan
C) heç kim, heç nə D) özüm, özü E) kim, nə

22. Hansı cümlədə əvəzlik sifətin yerində işlənmişdir?
A) Mənim də istədiyim odur.
B) Bu hər kəsin yaddaşına həkk olunan hadisə idi.
C) Mən bunu çoxdan demişdim.
D) Bu əməliyyat çoxdan aparılmalı idi.
E) Elə o da məsələdən xəbərdar idi.

23. Hansı cümlədə əvəzlik sifətin yerində işlənmişdir?
A) Elə bilirdim ki, məktəb illərini asanlıqla unudacağam.
B) Elə danışır ki, guya heç nədən xəbəri yoxdur.
C) Elə mən də onu deyirəm.
D) Elə danışmaq lazımdır ki, gecikən olmasın.
E) Elə söz var ki, demək olmur.

24. Hansı şəxs əvəzliyi haqqında danışılanı bildirir?
A) III şəxs tək və cəm
B) I şəxs tək, III şəxs cəm
C) I şəxs cəm, II şəxs tək
D) II şəxs tək, I şəxs cəm
E) II şəxs cəm, I şəxs tək

25. Əvəzliklərin birində hal şəkilçisi ***yoxdur***:
A) birinə B) hərə C) hamıda
D) sizə E) kimi

26. *Bu dünyanı mən təcrübə eylədim,*
Namərd birdir, onda iki ad olmaz. (*Aşıq Ələsgər*)
Nümunədəki əvəzliklər ardıcıl olaraq hansı nitq hissəsini əvəz etmişdir?
1. isim
2. sifət
3. say
4. feil
5. zərf
A) isim, isim, zərf B) sifət, isim, zərf
C) isim, isim, isim D) sifət, isim, isim
E) sifət, isim, sifət

27. Zərfi əvəz etmiş işarə əvəzliyi hansı cümlədə işlənib?
A) Belələrini çox görmüşük, ay bala!
B) Belə gündə insana arxa durmaq lazımdır.
C) Belə işləsək, axşama işi qurtararıq.
D) Müəllimlər belə bu işə təəccüb etdilər.
E) Elə görüşlərin sayı birdir, ikidir?

28. Həm mənsubiyyət, həm də hal şəkilçisi qəbul etmiş əvəzlik hansı cümlədə işlənib?
1. Özündən soruş, desin.
2. Kimsədən soruşmazdı.
3. Beləsini qovmaq lazımdır.
4. Özünlə aparsan, yaxşı olar.
5. Hərəsi bir söz deyirdi.
A) 3, 5 B) 1, 3 C) 1, 2, 3 D) 1, 4 E) 2, 3, 5

29. Qeyri-müəyyən əvəzliklərdən biri bütün şəxslər üzrə mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edə bilir:
A) hamı B) bir neçəsi C) hər biri
D) kim isə E) hər şey

30. *O qansız cəllada bunlar gərəkdir,*
Onun yalanları axdı hər yerə (B. Vahabzadə)
nümunəsində əvəzliklər hansı nitq hissələrini əvəz etmişdir?
A) ismi və sayı B) sifəti və ismi
C) sifəti və zərfi D) zərfi və ismi
E) sayı və sifəti

31. *"Mən öz biliyi sayəsində böyük ixtiralara imza atan onlarla alim tanıyıram"* cümləsindəki əvəzliklər hansı nitq hissəsini əvəz etmişdir?
A) ismi və sifəti
B) ismi və zərfi
C) sayı və sifəti
D) ismi və sayı
E) zərfi və sifəti

32. Hansı sırada söz birləşmələrinin hamısının birinci tərəfi əvəzliklə ifadə olunmuşdur?
A) bəzən oxuyan, elə danışan, neçə kitab
B) həmin ada, bir neçə kitab, filanıncı ev
C) hər adam, bu kitab, yazılan məqalə
D) elə məktəb, eyni fikir, bütün insanlar
E) həmin ev, bu qanun, özgə fikir

33. Cümlələrdə əvəzliklərin hallarının müvafiq ardıcıllığını müəyyən edin.
1. Heç kəsin əməyini itirmək olmaz.
2. Qohumun kimdir? – Ən yaxın qonşum.
3. Dumanda heç nə görmək olmurdu.
4. Heç nədən qorxmaq lazım deyil.
5. Kitabım kimdədir?
A) yerlik, təsirlik, yiyəlik, adlıq, çıxışlıq
B) adlıq, yiyəlik, təsirlik, çıxışlıq, yerlik
C) yiyəlik, adlıq, təsirlik, çıxışlıq, yerlik
D) adlıq, yiyəlik, çıxışlıq, yerlik, təsirlik
E) yiyəlik, adlıq, adlıq, yerlik, adlıq

34. Cümlələrdə əvəzliklərin hallarının müvafiq ardıcıllığını müəyyən edin.
1. Heç kəsin zəhmətini danmaq olmaz.
2. Tənbəl kimdir? – İşini vaxtında görməyən.
3. Qaranlıqda heç nə görmək olmurdu.
4. Heç kimdən incimək lazım deyil.
5. Elin gücü nədədir?
A) yerlik, təsirlik, yiyəlik, adlıq, çıxışlıq
B) adlıq, yiyəlik, təsirlik, çıxışlıq, yerlik
C) yiyəlik, adlıq, təsirlik, çıxışlıq, yerlik
D) adlıq, yiyəlik, çıxışlıq, yerlik, təsirlik
E) yiyəlik, adlıq, adlıq, yerlik, adlıq

35. Nümunələrdən birində "*nə*" əvəzlik kimi işlənmişdir:
A) Ana, bu işə sən nə deyirsən?
B) İndi nə gəzməli havadır ...
C) Bu nə gözəl baladır!
D) Orxan nə yatır, nə dincəlirdi.
E) Nə gözəl yaraşır Muğana ceyran! (S. Vurğun)

36. "Elə" əvəzliyi hansı cümlədə sifəti əvəz etmişdir?
A) Elə ol ki, nəsildə hamı səndən ibrət alsın.
B) Bizə elə sürücü lazımdır ki, yolu yaxşı tanısın.
C) Elə yaz ki, səhvin olmasın.
D) Elə gözəl musiqidir ki, dinləməkdən doymaq olmur.
E) Elə işlə ki, sənə baxıb həvəsə gəlsin.

37. Hansı cümlədə altından xətt çəkilmiş sözü həm əvəzlik, həm də say kimi düşünmək olar?
A) Biz onlarla heç razılaşa bilmədik.
B) Adam onlarla iftixar hissi keçirirdi.
C) Onlarla adam iftixar hissi keçirirdi.
D) Onlarla görüşəndə rahat oluram.
E) Onlarla insan tərəddüd içində idi.

38. Sual işarəsinin yerinə qoyula biləcək sözü müəyyən edin.

Quruluşca həm sadə, həm də mürəkkəb olur.

Hansı nitq hissəsinin yerində işlənirsə, onun suallarına cavab verir.

?

Əsas nitq hissələrindən biridir.

Müstəqil cümlə üzvü olur.

A) əvəzlik B) isim C) sifət D) say E) zərf

39. *Hamı dindi, can oldu,*
Mən dinəndə qan oldu.
Nümunədəki əvəzliklərlə bağlı ***yanlış*** fikri müəyyən edin.
A) Eyni məna növündədir.
B) Sualları eynidir.
C) Quruluşca sadədir.
D) İsmi əvəz etmişdir.
E) Hallana bilir.

40. *Sən mənim könlümü sındırdın nahaq,*
Gedəndə özünü sındırmadın heç.
Neçə məktubumu yandırdın, ancaq
Ümid ulduzumu yandırmadın heç. (Ə. Nəcəfxanlı)
Nümunədəki əvəzliklər haqqında hansı fikir ***səhvdir?***
A) Əvəzliklərin hamısı ismi əvəz etmişdir.
B) Əvəzliyin mənaca üç növünə aid nümunə işlənmişdir.
C) Əvəzliklərin hamısı quruluşca sadədir.
D) Hal şəkilçisi qəbul etmiş əvəzliklər müstəqil şəkildə cümlə üzvü deyil.
E) Əvəzliklərdən biri mübtəda vəzifəsindədir.

41. Ardıcıl olaraq isim, sifət, zərfi əvəz edən əvəzliklərin işləndiyi nümunəni müəyyən edin.
A) Bəşəriyyəti dəyişdirmək istəyən hər kəs özünü dəyişmək istəmir. (L.N. Tolstoy)
B) Səni məndən soruşsalar, nə deyim?
C) Onlar bizlə müqayisədə necə adamlardır?
D) Mən bu tamaşadan necə əl çəkim? (M. Müşfiq)
E) Mən səni heç kəsdən soruşa bilmirəm.

42. Mənsubiyyət və hal şəkilçili əvəzliyin işləndiyi nümunəni müəyyənləşdirin.
A) Üçündən biri odunu yarmalıdır.
B) Məsələnin hamımıza aidiyyəti var.
C) Hamıdan əvvəl Nazim müəllim dilləndi.
D) Cəmşid kişi hər kəsin hörmət etdiyi gözəl bir insandır.
E) İndi tədbirə başqasını çağırdılar.

43. Mənsubiyyət və hal şəkilçili əvəzliyin işləndiyi nümunəni müəyyənləşdirin.
A) Başqasının işinə qarışmaq olmaz.
B) Heç kəsin qəlbinə toxunmayın.
C) Hərəmizə müxtəlif tapşırıqlar verilmişdi.
D) Hər kəs xoşladığı yemək sifariş verdi.
E) Kimsə Bəxtiyarı çağırdı.

44. Nümunələrdən birində mənsubiyyət və hal şəkilçili qeyri-müəyyən əvəzlik işlədilmişdir:
A) Məsələ ilə bağlı hamınızdan cavab tələb olunur.
B) Özünüzü ələ alın, xanım, hər şey yaxşı olacaqdır.
C) Eləsini təyin edin ki, işçilərlə yola getsin.
D) Birisi qapını bərk-bərk döyürdü.
E) Məndən soruşma, "niyə"sini özündən soruş.

45. Nümunələrdən birində mənsubiyyət və hal şəkilçili qeyri-müəyyən əvəzlik işlədilmişdir:
A) Hər kəsin arzusu yüksək bal toplamaqdır.
B) Kimsənin qanunu pozmağa haqqı yoxdur.
C) Dərsi yaxşı öyrənməsəniz, özünüzü günahkar bilin.
D) Kimisi də ortada yeyib qıraqda gəzir.
E) Hərənizdən bir söz eşidir, birinizdən dəqiq bir fikir öyrənə bilmirik.

46. *Heç kimsə gəlib soruşdumu ki, necə yaşayırsan?*
Nümunədəki əvəzliklərlə bağlı ***yanlış*** fikri müəyyən edin.
A) Biri mübtəda, digəri isə zərflik vəzifəsində işlənmişdir.
B) Qeyri-müəyyən və sual əvəzlikləri işlənmişdir.
C) Əvəzliklər ismi və zərfi əvəz edib.
D) Bu əvəzliklərin oxşar cəhəti var.
E) "Heç" və "kimsə" sözləri mürəkkəb əvəzlik yaradıb.

47. *Olsan öz haqqının köləsi belə,*
Əri öz içində, öləzi belə.
Ondan inciyənin beləsi belə,
Mən belə dünyanın nəyindən küsüm? (M. Araz)
Nümunədəki əvəzliklər haqqında hansı fikir ***səhvdir?***
A) İlk 2 misradakı "belə" sözləri işarə əvəzliyidir.
B) 3-cü misrada ismi əvəz edən iki əvəzlik işlənmişdir.
C) Nümunədə həm sifəti, həm zərfi əvəz edən işarə əvəzliyi işlənmişdir.
D) Əvəzliyin məna növlərindən birinə aid nümunə yoxdur.
E) 4-cü misradakı əvəzliklərdən biri müstəqil şəkildə cümlə üzvü deyil.

48. Hansı nümunələrdə *elə* əvəzliyi zərfi əvəz etmişdir?
1. Qüdrət elə bilirdi ki, bu yüksək təpələri onun ordusu ala bilər.
2. Elə bu vaxt səngərə bir yaralı gətirdilər.
3. Cəbhə həyatında elə sükutla qarşılanacağını gözləmirdi.
4. Elə yazır ki, oxumaq olmur.

49. Klasteri tamamlayın.

Şəxs əvəzlikləri
1. ismi əvəz edir.
2.
3.

1. hər üç şəxsin təkində və cəmində işlənə bilir.
2. isim kimi hallanır.
3. mənsubiyyətə görə dəyişir.
4. III şəxs əvəzlikləri yalnız insana aiddir.

50. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən hansılar əvəzlikdir?
1. Nə düşünürsən?
2. Nə ətdir, nə də balıq.
3. Nə yaxşı gəldin, məni intizarda qoymadın.
4. Necə baxım ev-eşiyə,
Yaralı könlüm üşüyə? ("Koroğlu" dastanından)
5. Necə gözəl günlərimiz vardı.

51. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən hansılar əvəzlikdir?
1. Elə sən də onun kimi danışırsan.
2. Neyləyim, sən elə, mən də beləyəm.
3. Divanın üzlüyünü yamamaq üçün biz almışam.
4. Paraya dəymə, bütünü kəsmə, doğra, doyunca ye. (Atalar sözü)
5. Onda mən balaca uşaq idim.
6. Mənim onda bir neçə kitabım qalmışdır.

52. *Niyə yaşayıram mən, niyə sənsiz?*
Nə yerə baxıram, nə göyə sənsiz.
Mən ki kor olmuşam hər şeyə sənsiz.
Kor gözün üstündə qaşı neylərəm? (B. Vahabzadə)
Nümunədəki əvəzliklər haqqında hansı fikirlər ***səhvdir?***
1. "Mən" şəxs əvəzliyidir.
2. "Nə" sual əvəzliyidir.
3. "Neylərəm" sual əvəzliyidir.
4. "Sənsiz" şəkilçi qəbul etmiş şəxs əvəzliyidir.
5. "Hər" təyini əvəzlikdir.
6. "Hər şey" qeyri-müəyyən əvəzlikdir.

53. Eyler-Venn diaqramından istifadə edərək doğru fikirləri müəyyənləşdirin.

54. *"Sən mənim gəldiyimdən necə xəbər tutdun?"* cümləsində işlənən əvəzliklərlə bağlı ***yanlış*** fikirləri müəyyən edin.
1. Əvəzliklərdən biri mənsubiyyətə görə dəyişib.
2. Həm ismi, həm də zərfi əvəz edən əvəzlik var.
3. Hamısı quruluşca sadədir.
4. Əvəzliklərdən biri zərflik vəzifəsindədir.
5. Bütün əvəzliklər adlıq haldadır.

55.
Araqçının məndədir,
Sərmişəm, çəməndədir.
Dünya gözələ dönsə,
Mənim gözüm səndədir.

Bayatıda işlənən əvəzliklərlə bağlı ***yanlış*** fikirləri müəyyən edin.
1. Bütün əvəzliklər şəxs əvəzliyidir.
2. Hamısı hal şəkilçisi ilə işlənmişdir.
3. Mənsubiyyət şəkilçili əvəzlik var.
4. Xəbər vəzifəsində olanları var.
5. I şəxsin təkində olan əvəzlik tamamlıq vəzifəsində işlənmişdir.

56. Həm mənsubiyyət, həm də hal şəkilçisi qəbul etmiş əvəzlik hansı cümlələrdə işlənib?
1. Özünüzdən nümunələr söyləyin, uşaqlar.
2. Kimsədən bunları soruşmazdı.
3. Eləsinə fikir vermə, bala.
4. Özünlə aparsan, yaxşı olar.
5. Hərəsi bir söz deyirdi.
6. Belələrindən yaxşılıq gözləmə.

57. Həm mənsubiyyət, həm də hal şəkilçisi qəbul etmiş əvəzlik hansı cümlələrdə işlənib?
1. Sən özünə əmin deyilsən.
2. Bunları hamıya deyə bilərsən.
3. Beləsini vaxtında qiymətləndirmək lazımdır.
4. Elələrinə ehtiramla yanaşırlar.
5. Onun kimsədən qorxusu yoxdur.
6. Sizin arxa saydığınız bunlardırmı?

58. Mənsubiyyət və hal şəkilçili işarə əvəzliyinin işləndiyi nümunələri müəyyənləşdirin.
1. Sizinkilər hələ gəlib çıxmayıblar.
2. "Sapı özümüzdən olan baltalar"ı ifşa etsək, elələrinə dərs olar.
3. Belələrinə şərait yaratmaq lazımdır ki, istedadını nümayiş etdirə bilsin.
4. Heç kim ruhdan düşməsin, özünü itirməsin.
5. Sən də bizimlə gedərsənmi, bacı?

59. Mənsubiyyət və hal şəkilçili qeyri-müəyyən əvəzliyin işləndiyi nümunələri müəyyənləşdirin.
1. Dedilər ki, heç nəyə toxunmaq olmaz.
2. Bu sual uşaqların hamısına verilə bilər.
3. Dövlətimizin daha da qüdrətlənməsi üçün hər birimiz çalışmalıyıq.
4. Mən sizin hərənizə bir tapşırıq verəcəyəm.
5. Eləsinin cavabını vaxtında verərlər.

60. İşarə əvəzlikləri ilə bağlı ***yanlış*** fikirləri müəyyənləşdirin.
1. *Həmin* əvəzliyi sifəti əvəz edə bilir.
2. "*Bu mənə tanış gəlir*" cümləsində işarə əvəzliyi sifəti əvəz edib.
3. *Bu* əvəzliyi *hansı?* sualına cavab verəndə ondan sonra vergül qoyulmur.
4. "*Elə mən də sən deyəni deyirəm*" cümləsində işarə əvəzliyi yoxdur.
5. "*Kərimzadə sabah ora gedəcək*" cümləsində altından xətt çəkilmiş söz işarə əvəzliyidir.

61. İşarə əvəzlikləri ilə bağlı doğru fikirləri müəyyənləşdirin.
1. "*Bura vətəndir,*
Gülü bitəndir..." nümunəsində altından xətt çəkilmiş söz işarə əvəzliyidir.
2. *Həmin* əvəzliyi, əsasən, sifəti əvəz edir.
3. *O* əvəzliyi *hansı* sualına cavab verəndə ondan sonra vergül qoyulmur.
4. "*Elə biz də sizlə həmfikirik*" cümləsində işarə əvəzliyi işlənmişdir.
5. "*Bu mənə tanış gəlir*" cümləsində işarə əvəzliyi sifəti əvəz etmişdir.

62. Eyler-Venn diaqramına əsasən düzgün fikirləri müəyyən edin.

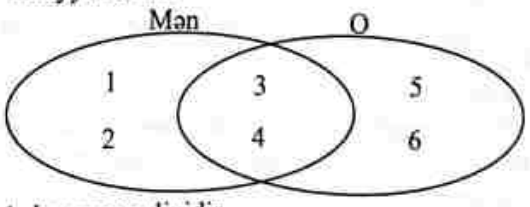

1. I səxs əvəzliyidir.
2. Yiyəlik halda -in şəkilçisi qəbul edir.
3. Omonimliyi var.
4. Həm kim, həm də nə sualına cavab verir.
5. Həm insana, həm də digər canlı və cansız varlıqlara aid ola bilər.
6. Əvəzliyin iki növünə aiddir.

63. Klasteri tamamlaya bilən fikirləri müəyyən edin.

Əvəzliklər
1. Əsas nitq hissələrinin yerində işlənir.
2.
3.

1. Əvəz etdiyi nitq hissəsinin bir çox xüsusiyyətlərinə malik olur.
2. Əvəzliyi əvəz edə bilmir.
3. Bitişik, defislə və ayrı yazıla bilir.
4. Bütün nitq hissələrini əvəz edir.
5. Özünəməxsus sualı yoxdur.

64. *Mən səni görəndən bəri*
Sinəm olub qəm dəftəri.
Öldür Aşıq Ələsgəri,
Özün günahkar ol, yaylaq.
Nümunədəki əvəzliklər haqqında hansı fikir ***yanlışdır?***
1. Üç əvəzlik işlənmişdir.
2. Əvəzliyin iki məna növü işlənmişdir.
3. Əvəzliklərdən ikisi ismi, biri sifəti əvəz etmişdir.
4. Əvəzliklərdən ikisi mübtəda, biri tamamlıqdır.
5. Əvəzliklərdən yalnız biri müstəqil cümlə üzvüdür.

65. Eyler-Venn diaqramına əsasən düzgün fikirləri müəyyən edin.

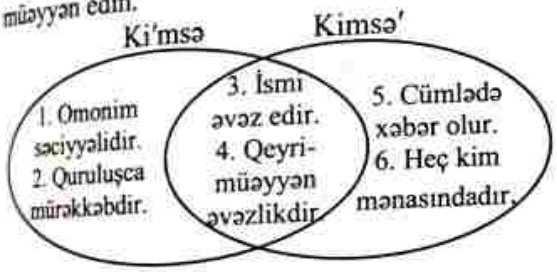

66. Eyler-Venn diaqramında yol verilmiş ***səhvi*** müəyyən edin.

67. Eyler-Venn diaqramına əsasən müqayisə edin.

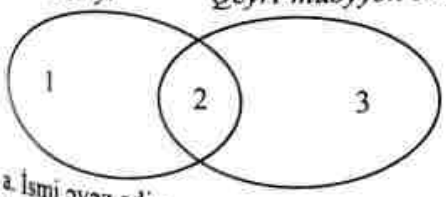

a. İsmi əvəz edir.
b. Mənsubiyyətə görə dəyişə bilənləri var.
c. Cümlədə mübtəda və tamamlıq ola bilir.
d. Qoşmalarla işlənə bilir.
e. Quruluşca yalnız sadə olur.

68. Eyler-Venn diaqramına əsasən cümlələrdə işlənmiş əvəzlikləri müqayisə edin.

I. *Hər kəs gəlib buğanı məğlub etsə, demək ki, asl qəhrəmandır.*
II. *Hər bölgənin özünəməxsus adət-ənənəsi var.*

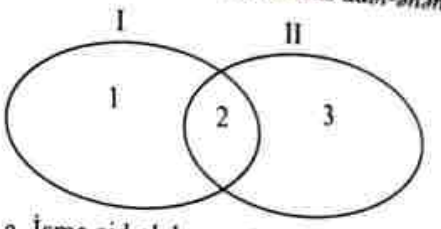

a. İsmə aid olub, onu ümumi şəkildə təyin edir.
b. Qeyri-müəyyən şəxsi bildirir.
c. Quruluşca sadədir.
d. Təyin vəzifəsindədir.
e. Əvəz etdiyi nitq hissəsinin sualına cavab verir və onun funksiyalarını yerinə yetirir.

Feil

Feilin quruluşca növləri

1. Biri sifətdən düzəlmiş feildir:
A) sənayeləş B) vidalaş C) dərdləş
D) bədbinləş E) sözləş

2. Biri saydan düzəlmiş feildir:
A) azal B) endir C) irəlilə
D) düzül E) yaxşılaş

3. Sadə feillər cərgəsini müəyyən edin.
A) didişmək, boğuşmaq, ağlaşmaq
B) yazışmaq, küsüşmək, soruşmaq
C) oturtmaq, bərkitmək, ulaşmaq
D) alçalmaq, barışmaq, yarışmaq
E) bozarmaq, göyərmək, qaralmaq

4. Sadə feillər cərgəsini müəyyən edin.
A) əymək, göndərmək, çalışmaq
B) enmək, düşünmək, görülmək
C) diləmək, söyləmək, düşürmək
D) dincəlmək, dərdləşmək, dinləmək
E) darıxmaq, darılmaq, dartınmaq

5. Hansı cümlədə feildən düzələn feil işlənmişdir?
A) Arif bu barədə heç fikirləşməmişdi.
B) Kəndin kənarında qoyunlar mələşirdi.
C) O bu görüşdən xeyli şadlandı.
D) Səkinəni görəndə Gülzarın rəngi ağardı.
E) Gözümdə saralır sünbülün dəni...

6. Hansı sırada feildən düzəlmiş feillər verilmişdir?
A) bozarmaq, başlanmaq
B) gizləmək, sözləşmək
C) yazılmaq, tutdurmaq
D) ağarmaq, azalmaq
E) hallanmaq, hirslənmək

7. Hansı cərgə isimdən düzəlmiş feillərdən ibarətdir?
A) belləmək, dişləmək B) qızarmaq, saralmaq
C) yollanmaq, göyərmək
D) düzəlmək, genəlmək E) görüşmək, çağırmaq

8. Sifətdən düzəlmiş feillər cərgəsini müəyyən edin.
A) yuxulamaq, yaşlanmaq
B) yazışmaq, tutulmaq
C) bozarmaq, göyərmək
D) kədərlənmək, üzləmək
E) şübhələnmək, hesablaşmaq

9. Yalnız sadə feillərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) işləmək, tuşlamaq, gizləmək, söyləmək, sulamaq
B) söyləmək, saxlamaq, dinləmək, bələmək, gizləmək
C) söyləmək, başlamaq, səsləmək, bələmək, gizləmək
D) gözləmək, saxlamaq, dinləmək, bəsləmək, bələmək
E) izləmək, gizləmək, səsləmək, gözləmək, saxlamaq

10. "*Rəqəmlərdə çoxalmaq və azalmaq, cəximlərdə genəlmək və sıxılmaq qanuni haldır*" cümləsində neçə söz başqa nitq hissəsindən düzəlmiş feildir?
A) dörd B) iki C) bir D) üç E) heç

11. "*Atılıb-düşmək, yazıb-pozmaq, gəlib-getmək*" mürəkkəb feilləri hansı yolla əmələ gəlib?
A) müxtəlifmənalı feillərin birləşməsi ilə
B) omonim feillərin birləşməsi ilə
C) antonim feillərin birləşməsi ilə
D) sinonim feillərin birləşməsi ilə
E) tərəfləri məcazi məna ifadə edən sözlərin birləşməsi ilə

12. Kökü feil ***olmayan***, amma feildən düzələn sözü müəyyən edin.
A) quruculuq B) qandırılmaq C) üzülüşmək
D) qanatmaq E) axsamaq

13. Kökü feil ***olmayan***, amma feildən düzələn sözü müəyyən edin.
A) sıxlaşmaq B) döyüşmək C) yaşatmaq
D) üzülüşmək E) dalaşmaq

14. Hər üçü düzəltmə feildir:
A) köçürmək, sildirmək, danışmaq
B) bitirmək, susdurmaq, oturtmaq
C) qışqırmaq, baxdırmaq, ağlamaq
D) söndürmək, alçalmaq, gülüşmək
E) duzlamaq, dağılmaq, gülümsəmək

15. Hər üçü düzəltmə feildir:
A) yoxlatmaq, axtarmaq, baxışmaq
B) oxutmaq, aparmaq, süzdürmək
C) görüşmək, yazışmaq, gəlmək
D) bozarmaq, yaşarmaq, dinləmək
E) yatırmaq, uçurmaq, artırmaq

16. Tərkibində sadə feil olan cümlələrdir:
1. Maşını saxlayıb fikirlərini anlada bilmişdi.
2. Gülzar sevinclə atılıb-düşür, deyib-gülürdü.
3. Elanı oxuyanlar təşəkkür etdilər.
4. Mərkəzdən təşrif buyuranlar bizimlə də tanış oldular.
5. Onu anladıqca təəssüflənirdim.

17. İki leksik şəkilçisi olan feilləri müəyyən edin.
1. darandım 2. yandırıldı
3. bağlanıb 4. yəhərləndi
5. vidalaşdı 6. görüşdü
7. böyütdü 8. qarşılandı

18. İki leksik şəkilçisi olan feilləri müəyyən edin.
1. danladım 2. təmizlətdim
3. təzələndi 4. salamlaşdı
5. yoxlandı 6. baxıldı
7. çalındı 8. qarşılaşdı

19. Feildən düzələn feilləri müəyyən edin.

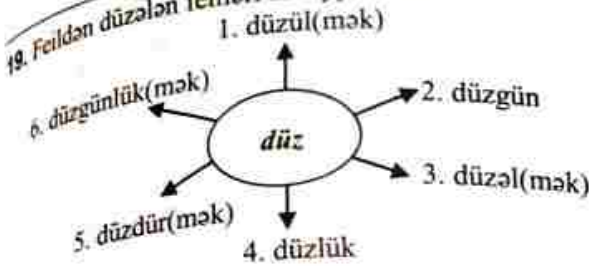

20. Feildən feil düzəldə bilər:

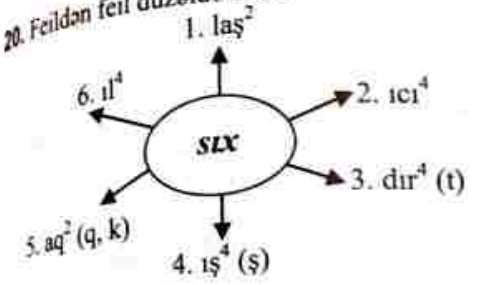

21. Doğru olanları müəyyən edin.

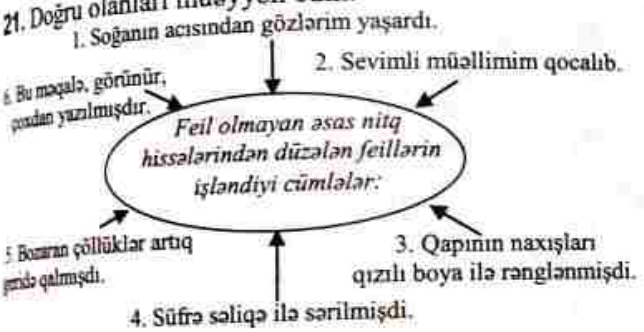

22. Doğru olanları müəyyən edin.

Feilin qrammatik məna növləri

1. Feillərdən biri qayıdış növdədir:
A) tükilmək B) oxunmaq C) öyrənmək
D) bürünmək E) çalınmaq

2. Feillərdən biri icbar növdədir:
A) çaxnaşdırmaq B) barışdırmaq
C) yandırmaq D) sökdürmək
E) söndürmək

3. Feillərin birindən məchul, icbar və qarşılıq-birgəlik növlərdə olan feil yaratmaq mümkündür:
A) oxumaq B) döymək C) güləşmək
D) bilmək E) dinləmək

4. Feillərdən birindən məchul, icbar və qarşılıq-birgəlik növlərdə olan feil yaratmaq mümkündür:
A) eşitmək B) yazmaq C) işləmək
D) üfürmək E) dayanmaq

5. İcbar növdə olan feil hansı cümlədə işlənmişdir?
A) Öldür Aşıq Ələsgəri, özün günahkar ol, yaylaq.
B) Həm sevgi bəsləyir, həm can yandırır.
C) Sönük duyğuları işıqlandırır.
D) O, bağının məhsulunu bazarda satdırardı.
E) Kosa tamaşaçıları güldürür, uşaqları əyləndirirdi.

6. Hansı cərgədə feillərdən biri qayıdış, digəri məchul növdədir?
A) yuyundu, yuyuldu B) əməl edildi, yazıldı
C) dilləndi, deyindi D) tikildi, görüldü
E) baxıldı, deyildi

7. Hansı cərgədə feillərdən biri qayıdış, digəri məchul növdədir?
A) oxundu, çatdırıldı B) yazıldı, yazışdı
C) göndərildi, dərildi D) baxıldı, sürüldü
E) döyündü, döyüldü

8. Feillərdən biri icbar növdə ***deyil***:
A) ağartdım B) yazdırtdım C) sildirtdim
D) qazdırtdım E) əkdirtdim

9. Feillərdən biri icbar növdə ***deyil***:
A) yondurdum B) ütülətdim C) çəkdirdim
D) sildirdim E) qopartdım

10. Hansı cümlədə məlum növdə olan feil işlənib?
A) Tez bir zamanda çadırlar quruldu.
B) Mən sənin dilinə dəymirəm, cəllad!
Gəl sən də bu ana dilimə dəymə. (S. Rüstəm)
C) Zirzəmidə köhnə çap maşınları saxlanılırdı.
D) Əmr olundu ki, sənədlər yoxlanılsın.
E) Bir mən deyiləm ki, hüsnünə heyran,
Şöhrətin yayılıb hər yana, ceyran. (S. Vurğun)

11. Hansı cümlədə arzu şəklində olan feil işlənib?
A) Aktyorlar hazır olan kimi yola düşərsiniz.
B) Gərək deyilənə qulaq asasan.
C) Fələk büsatını pozar, a dağlar.
D) Qanun qarşısında bütün insanlar bərabər olmalıdır.
E) Var olsun azad yurdun azad oğulları!

12. Hansı feil məchul və qayıdış növlərdə fərqli şəkilçi qəbul edir?
A) de(mək) B) dara(maq) C) bəzə(mək)
D) tut(maq) E) bürü(mək)

13. *"Oğlan tələsə-tələsə gedir, arabir arxaya baxır, sonra sürətini daha da artırırdı"* cümləsindəki feillər hansı qrammatik məna növündədir?
A) məchul B) məlum C) qayıdış
D) icbar E) qarşılıq-birgəlik

14. Məlum növdə olan feillərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) udqundu, tutuldu, düşündü
B) yazıldı, qarşılandı, bayıra atıldı
C) qocaldı, barışdı, dağıldı
D) yarışdı, döyüşdü, sözləşdilər
E) yudurtdu, doğratdı, nallatdı

15. *"Bu söhbətləri eşidəndə ürəyim açılır"* cümləsində feil hansı qrammatik məna növündədir?
A) qayıdış B) məchul C) qarşılıq-birgəlik
D) məlum E) şəxssiz

16. Hansı cümlənin feili qayıdış növdədir?
A) Sizin təkliflərinizə əməl edilir.
B) Dan yeri yenicə söküldürdü.
C) Onun bu təklifi xüsusi nəzərə alındı.
D) Qapı birdən-birə taybatay açıldı.
E) Mən dünənki söhbəti davam etdirdim.

17. Fərqləndirilmiş feillərin qrammatik məna növünü müəyyən edin.
Günəş doğdu, yer şəfəqə büründü,
Bulud qaçıb üfüqlərdə süründü,
Ürəyimdə Heydərbaba göründü.
A) məchul B) qayıdış C) şəxssiz
D) məlum E) icbar

18. Qayıdış və icbar növ feillər işlənmiş cərgəni müəyyən edin.
A) yazılmaq, açılmaq, baxdırmaq, çalışmaq
B) döyünmək, geyinmək, sildirmək, əkdirmək
C) baxılmaq, alınmaq, baxmaq, üzülmək
D) çalışmaq, yazışmaq, gəzdirmək, yazdırmaq
E) aldırmaq, alışmaq, vuruşmaq, dondurmaq

19. İcbar və qarşılıq növ feillər işlənmiş cərgəni müəyyən edin.
A) yudurtmaq, düzdürmək, görüşmək, yazışmaq
B) görüşmək, döyüşmək, yazılmaq, yandırtmaq
C) gülüşmək, doluşmaq, uzaqlaşmaq, söndürmək
D) silinmək, yuyunmaq, aldırmaq, qorunmaq
E) bölmək, vurmaq, görüşdürmək, söndürmək

20. Birgəlik feillər cərgəsini müəyyən edin.
A) sildirmək, oturtdurmaq, güldürmək
B) yazılmaq, qurulmaq, çalınmaq
C) geyinmək, soyunmaq, yuyunmaq
D) mələşmək, dağılışmaq, hürüşmək
E) didişmək, deyişmək, bağlamaq

21. Hansı cümlədəki feil məchul növdədir?
A) Hamının nəzəri səhnədəkilərə dikilmişdi.
B) Ocaq alovlandı.
C) Bu il səpin vaxtında keçirildi.
D) Qocaldır insanı, qocaldır zaman.
E) Duman dağlara çəkildi.

22. Məchul və qarşılıq-birgəlik növdə olan feillər cərgəsini müəyyən edin.
A) burulmaq, durulmaq, danışmaq, çalışmaq
B) söykənmək, açılmaq, görünmək, dilləşmək
C) döyülmək, alınmaq, vuruşmaq, yazışmaq
D) oxutdurmaq, süzmək, itirmək, yandırmaq
E) yazdırmaq, aldırmaq, ağlatmaq, büzmək

23. Cümlələrin birində birgəlik növdə olan feil vardır:
A) O, Türkiyədəki dostu ilə yazışırdı.
B) Biz yazıçılarla görüşə getdik.
C) Geoloqların tonqalı çoxdan alışmışdı.
D) Bu səhnəni görən tamaşaçılar gülüşdülər.
E) Bu daha maraqlı yarış idi.

24. İcbar növdə olan feillərin cərgəsini müəyyən edin.
A) çatdırmaq, başladı, açılır
B) döyüşürük, yandırdı, gülüşmək
C) gülüşdük, geyindi, düzülür
D) yandırmaq, sındırmaq, dondurmaq
E) yazdırmaq, sildirmək, qazdırmaq

25. İcbar növ feillərin cərgəsini müəyyən edin.
A) açdırdı, bağlatdırdı, öldürdü, düzdürdü
B) güldürtdü, oturtdu, güldürdü, sildirdi
C) bildirdi, görürdü, unutdu, gətirdi
D) sildirdi, qazdırdı, aldırdı, oxutdurdu
E) bəzətdirdi, gətirdi, çəkdirdi, itirdi

26. Feillərdən yalnız biri icbar növdədir:
A) qurdurmaq B) dondurmaq C) qarışdırmaq
D) inandırmaq E) sovuşdurmaq

27. Birgəlik növdə olan feil hansı cümlədədir?
A) Qonaqlar ağbirçək qadınla qucaqlaşdılar.
B) Məktəblilər xarici dostları ilə yazışırlar.
C) Əsgərlər səhərəcən vuruşdular.
D) Dostlar görüşdülər.
E) Analarının getmək istədiyini görən körpələr yenə ağlaşdılar.

28. Hansı cümlədə feillər məchul və qayıdış növdədir?
A) Gündüz yağan yağış gecə qara çevrildi, hər tərəf ağ örtüyə büründü.
B) Qazlar uçub onlara yaxın gələrkən oxlar yaylarından ayrıldı, vıyıltı ilə yuxarı uçdu.
C) Qapılar, pəncərələr taybatay açılır, gələn dəstəyə maraqla baxan adamların başı görünürdü.
D) Əsgər yıxıldı, başındakı dəbilqə yerə düşdü.
E) Divar dibində qalın döşəklər qoyulmuş, rəflərə isə çini qablar düzülmüşdü.

29. Hansı cümlədə feillərin hər ikisi icbar növdədir?
A) O, kəndə yol çəkdirdi, biz isə açılışa gedə bilmədik.
B) Bir azdan işıqları yandırıb şən musiqi sədaları altında rəqs etməyə başladılar.
C) Şiddətli külək əsəndə meşədəki ağaclar yırğalanır, bəziləri sınıb yıxılırdı.
D) Musa adamları cəld bayıra çıxartdırdı, qapını da arxadan bərk-bərk bağlatdırdı.
E) Biz bu binanı tikdirdik ki, özümüzdən sonra iz qalsın.

30. Feillərdən birini işlənmə yerinə görə həm qayıdış, həm məchul növ kimi düşünmək mümkündür:
A) yazılmaq B) qazılmaq C) atılmaq
D) dartışmaq E) oxunmaq

31. Feillərdən birini işlənmə yerinə görə həm qayıdış, həm məchul növ kimi düşünmək mümkündür:
A) baxılmaq B) düşünülmək C) açılmaq
D) dərilmək E) görülmək

32. Nümunələrdən birində xəbər şəklində işlənmiş feil var:
A) Məndə Məcnundan füzun aşiqlik istedadı var... (M. Füzuli)
B) Aman, ovçu, vurma məni,
Mən bu dağın maralıyam. (Xalq mahnısından)
C) Gələn əmim oğlu Mərdandır.
D) Nə gözəldir nar çiçəyi!
E) Kamil ovçu itirəndə maralı
Kəsilər aramı, səbri, qərarı...(Aşıq Ələsgər)

33. Məchul növdə olan feilləri müəyyən edin.
A) eşitdi, çapıldı, uçuruldu
B) yıxıldı, sevindi, yoruldu
C) deyildi, tapıldı, görüldü
D) açıldı, yuyundu, şadlandı
E) qızardı, bozardı, göründü

34. Məlum növdə olan feillər cərgəsini müəyyən edin.
A) qaldı, utandı, sehrlədi
B) yazıldı, qarşılandı, atıldı
C) udqundu, tutuldu, düşündü
D) yarışdı, döyüşdü, sözləşdilər
E) yudurtdu, doğratdı, nallatdı

35. Hansı cərgədəki feillərə *-dır*[4] şəkilçisini artırdıqda icbar növdə olan feil ***düzəlmir***?
A) silmək, almaq, demək
B) pozmaq, səpmək, açmaq
C) tikmək, qazmaq, çəkmək
D) sınmaq, yanmaq, sönmək
E) yazmaq, döymək, oxutmaq

36. Eyler-Venn diaqramına əsasən sual işarəsinin yerinə yazılmalıdır:

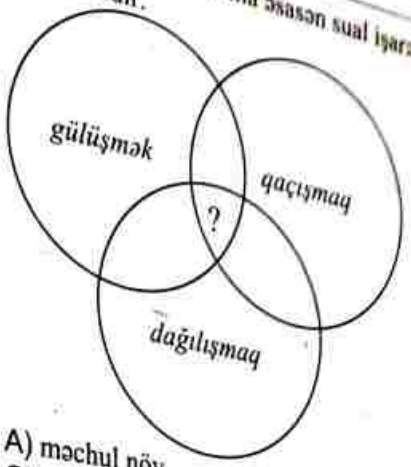

A) məchul növ B) məlum növ
C) qarşılıq növ D) birgəlik növ
E) qayıdış növ

37. Nöqtələrin yerinə hansı ifadə əlavə olunsa, ilk söz həm obyekt, həm də subyekt kimi düşünülə bilər?
O, həyətdə ... .
A) fikirləşir B) ayaq saxladı C) güldü
D) danışacaq E) darandı

38. Qrammatik məna növünə görə fərqli feil işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Qapılar bərk-bərk bağlandı.
B) Bütün mülkü dövlətə təhvil verilsin.
C) Bir azdan çay stəkanları paylandı.
D) Bu bitki növünə ölkəmizdə də təsadüf olunur.
E) Onun haqqında mərkəzi qəzetlərdə də məqalələr çap olunurdu.

39. Qrammatik məna növünə görə fərqli feil işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Həyəcandan ürəyi tez-tez döyünürdü.
B) Uşaqlar quyunun başında yuyunurdular.
C) Yaralı zabit səngərə yıxıldı.
D) Xanım tez kənara çəkildi.
E) İki gün sonra hər tərəf yoxlanıldı.

40. Hansı feil məchul və qayıdış növlərdə eyni şəkilçi qəbul edir?
A) gey(mək) B) döy(mək) C) de(mək)
D) yu(maq) E) bəzə(mək)

41. Hansı cümlələrdə məchul feil işlənib?
1. Burada keçən il yonca əkilmişdir.
2. Ümumi iclasın qərarı bizə oxundu.
3. Bağımızdakı güllər təzə açılmışdı.
4. Düşmənin işğal etdiyi torpaqlar yenidən geri alındı.
5. Duman dağlardan çəkildi.
A) 1, 2, 4 B) 2, 3 C) 3, 4, 5
D) 1, 5 E) 3, 5

42. Aşağıdakı cümlələrin hansında feil qarşılıq-birgəlik növdədir?
1. Rəfiqələr bir-birini salamladılar.
2. Rəfiqələr salamlaşdılar.
3. Rəfiqələr salamlaşmadılar.
A) 2 B) 2 və 3 C) 3
D) 1 və 2 E) hamısında

43. Feilin qrammatik məna növlərinə görə məntiqi ardıcıllığı gözləməklə sıranı tamamlayın.
danışıldı, dostlaşdılar, tikdirdik, göründü, ...
A) dillənsin B) oxuyardıq C) gəlməlidirlər
D) görüşdülər E) gözəlləşir

44. Feilin qrammatik məna növlərinə görə məntiqi ardıcıllığı gözləməklə sıranı tamamlayın.
deyildi, oynayardı, qarşılaşdılar, qazdırdı, ...
A) pozdurdu B) vidalaşdı C) oxundu
D) görüşdü E) geyindi

45. Məchul feil işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Gavalılar sulandı, gilas, ərik yetişdi.
2. Fermer təsərrüfatına məxsus olan sahələr suvarıldı.
3. Yağış suyu həyətin ortasında göllənd.
4. Bütün otaqlar səliqə ilə yığışdırılmışdı.
5. Bu qarışıq zamanda çoxları varlandı.

46. İcbar feil işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Adil əmim içəri daxil olan kimi bizə acıqlandı və böyrü üstə düşmüş stulu qaldırdı.
2. Xalam özünə təzə köynək toxudurdu.
3. İdarənin bütün sənədlərini yoxlatdırdılar.
4. Yusif içəri keçib işıqları yandırdı.
5. Hökmdar müqəssiri tapdırdı.

47. Hansı feillər icbar növdədir?
1 2 3 4 5
Qaldırmaq, pozdurmaq, söndürmək, qazdırmaq, sındırmaq

48. Hansı feillər icbar növdədir?
1 2 3 4 5
Güldürmək, sildirmək, dondurmaq, sökdürmək, yandırmaq

49. Hansı cümlələrdə qarşılıq-birgəlik növə aid feil işlənmişdir?
1. Dostlar xudahafizləşdilər.
2. Küsülülər barışdılar.
3. Biz onunla tez-tez görüşürük.
4. Onlar vətən uğrunda vuruşublar.
5. Qəriblə Qumru mehribancasına salamlaşdılar.

50. Hansı cümlələrdə qarşılıq-birgəlik növə aid feil işlənmişdir?
1. Komandalar fasilədən sonra yenə yarışdılar.
2. Dostlar bir yerə yığışdılar.
3. Onların yazışdıqları xeyli vaxt idi.
4. Uşaqların hamısı bir-birinə qarışmışdı.
5. Tərəflər üç gün idi ki, atışırdılar.

51. Hansı cümlədə həm qayıdış, həm də məchul növdə olan feil işlənmişdir?
1. Yaşıllıqlar məhv edilir, su get-gedə çəkilirdi.
2. Dan yeri sökülür, səhər açılırdı.
3. Əli baltalılar ayaq saxlasın,
Yaşını kəsənlər başını kəsər.
(S. Vurğun)
4. Yaradılan tabloda nar rənginin müxtəlif çalarları görünür və hamını heyrətə gətirəcək bir vəziyyət alınırdı.

52. Feillərin qrammatik məna növlərinə görə işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
Dağların dumanı, çəni çəkilir.
Yenə də fikirləri qarışmışdı.
Bu il xeyli taxıl əkilmişdir.
Yazıların çoxunu pozdurdular.
1. məchul növ 2. qayıdış növ
3. icbar növ 4. məlum növ

53. Feillərin qrammatik məna növlərinə görə işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
Dan yeri yenicə sökülürdü.
İdmançılar daha inamla güləşirdilər.
Artıq köhnə binalar sökülür.
Yeni binanın özülünü dərin qazdırdılar.
1. məchul növ 2. qayıdış növ
3. icbar növ 4. məlum növ

Feilin şəkilləri. Feilin zamanları. Təsdiq və inkar feillər

1. Mətndəki təsriflənən feillər hansı şəkillərdədir?
Getsin cəhənnəmə hər qara maşın,
Ağlamaq öyrənmə, dik olsun başın.
Ağlasan, qəlbinə axsın göz yaşın;
Kimsə hiss etməsin,
Kimsə görməsin. (N. Kəsəmənli)
A) arzu, vacib B) əmr, lazım C) əmr, şərt
D) xəbər, əmr E) şərt, lazım

2. Mətndəki təsriflənən feillər hansı şəkillərdədir?
Füzuli eşidib tutsaydı xəbər,
Məcnuna gizlincə nəsə deyərdi.
Kərəmin gözünə dəysəydi əgər,
Əsli yox, bəlkə də, Həcər deyərdi. (H. Arif)
A) şərt, xəbər B) əmr, vacib C) arzu, lazım
D) xəbər, əmr E) şərt, lazım

3. "*Gedirəm, amma orada da gülləri deyil, yalnız səni seyr edəcəyəm*" (C. Cabbarlı) cümləsindəki feillərin şəklini müəyyən edin.
A) arzu şəkli B) lazım şəkli C) vacib şəkli
D) xəbər şəkli E) əmr şəkli

4. "*Gedim, həyətdəki quyudan su gətirim, gülləri sulayım*" (C. Cabbarlı) cümləsindəki feillərin şəklini müəyyən edin.
A) arzu şəkli B) xəbər şəkli C) əmr şəkli
D) lazım şəkli E) vacib şəkli

5. "*Oxuyasınız*" sözü feilin hansı şəklindədir?
A) arzu B) lazım C) vacib
D) xəbər E) şərt

6. "*Görməyəsiniz*" sözü feilin hansı şəklindədir?
A) vacib B) əmr C) lazım
D) xəbər E) arzu

7. Feillərdən biri həm əmr, həm də arzu şəklinin I şəxs cəmi kimi düşünülə bilər:
A) gətirsək B) gördük C) gəlməliyik
D) gözləyək E) görəsiyik

8. Hansı cərgədəki feillər lazım şəklində ***deyil***?
A) Dərsi öyrənəsidir, işi başa çatdırasıdır.
B) Oxuyası deyiləm. Mübarizəni dayandırası deyilik.
C) Duz səpiləsidir. Yol gediləsidir.
D) Sirlər açılasıdır. Qələbələr qazanılasıdır.
E) Gediləsi yol müəyyən edildi. Öyrəniləsi dərslərim çoxdur.

9. Nümunədəki feillər hansı zamandadır?
Ağladırsan, güldürürsən,
Çeşmim yaşın sildirirsən,
Cəllad kimi öldürürsən
O göz, o qaş ilə məni.
A) keçmiş B) indiki C) keçmiş, indiki
D) gələcək, indiki E) gələcək

10. Gələcək zamanda olan feillər cərgəsini müəyyən edin.
A) gəlməz, oxuyar, baxar, qalmaz
B) yazasıdır, pozar, gülməz
C) olacaqdı, gəldi, oxuyur, bilər
D) deyər, dəyir, gördü, sürər
E) dinləyərdi, söyləyirmiş, aldanır, dözməz

11. Keçmiş zamanda olan feillər cərgəsini müəyyən edin.
A) almışsan, gəlirsənmiş, oxuyurmuş, dərəcəkmiş
B) gülürmüş, gördülər, bildilər, bilmişlər
C) ölçübdür, biçibdir, çıxdı, getdi
D) gəlirmiş, gəlmişdir, bilmişdir, görmüşsən
E) pozmuşsan, görmüşdür, oxumuşam, bilməmişəm

12. Feilin hansı şəklinin inkarında "*deyil*" sözündən istifadə olunur?
A) şərt B) əmr C) lazım D) xəbər E) arzu

13. "*Bu dəhşət yadımdan çıxası deyil*" nümunəsindəki feilin şəklini müəyyən edin.
A) arzu B) şərt C) vacib
D) xəbər E) lazım

14. Feillərdən yalnız biri III şəxs şəkilçisi ilə işlənmişdir:
A) Sizi gördüm, çaşdı ağlım, kamalım.
B) Çıxdınız qarşıma, dəstə gözəllər.
C) O ağacda bir quş yuva salıbdır.
D) Bəzənib nazənin, al-əlvan geyib.
E) İnsaflar azalıb, mürvət gödəlib.

15. Hansı cümlədə arzu şəklində olan feil ***işlənməmişdir***?
A) Lazımdı ki, qərib könlün alasan.
B) Alırsan canımı, al, incimərəm.
C) Bəlkə, canım bu azarı çəkməyə.
D) İnsan payız ölə, yazda dirilə.
E) Arif ola, eyham ilə söz qana.

16. Cümlələrdən birinin xəbəri feilin lazım şəklindədir:
A) Hamı metronun girişində gözləsin.
B) Sənədlər bu gün təsdiq olunasıdır.
C) Taxıl tezliklə biçilməlidir.
D) Qonaqları gərək sən qarşılayasan.
E) Gərək bundan sonra heç nəyi unutmayasınız.

17. Hansı cümlədə məlum növdə olan təsriflənən feil işlənmişdir?
A) Gizlədilmiş silahlar tapıldı.
B) Gecədən yağan yağış səhərə yaxın kəsildi.
C) Verilən tapşırıqların öhdəsindən gəlmişdik.
D) Otağın pəncərəsi taybatay açıldı.
E) Külək əsdikcə güllərin xoş ətri ətrafa yayılırdı.

18. Hansı cümlədə şərt şəklində olan feil var?
A) Bizə gələcəksənsə, vaxtında gəl.
B) Bal tutarsa, barmaq yalar.
C) Göz görməsə, könül sevməz.
D) Oxumaq işıqdırsa, savadsızlıq zülmətdir.
E) Anlayanla daş daşı, anlamazla yemə aşı.

19. Hansı cümlədə xəbər şəklində olan feil var?
A) Sən də bu hadisənin şahidi ol.
B) Tamahkarı yalançı aldadar.
C) Dünya çoxlarını yola salasıdır.
D) Həyat, heç kimə dərd göstərmə.
E) Oğul, səndə bir nişanə olmalıdır.

20. "*Sən de, mən yazım*" nümunəsində feilin hansı şəkilləri işlənmişdir?
A) lazım B) vacib C) xəbər
D) əmr E) arzu

21. Nümunədə feilin hansı şəkilləri işlənmişdir?
–Adın nədir? – Rəşid
–Birin de, birin eşit.
A) arzu B) xəbər C) vacib
D) lazım E) əmr

22. Hansı cümlədə feil arzu şəklində ***deyil***?
A) Lazımdı ki, qərib könlün alasan.
B) Çağırılan yerə ar eləmə, çağırılmayan yeri dar eləmə!
C) Bəlkə, canım bu azarı çəkməyə.
D) Payız ötə, yaz gələ.
E) Arif ola, eyham ilə söz qana.

23. "*isə*" hissəciyini qəbul ***etmir***:
A) arzu şəkli
B) vacib şəkli
C) -ar[2] şəkilçili gələcək zaman
D) lazım şəkli
E) -acaq[2] şəkilçili gələcək zaman

24. Hansı cərgədəki feillərdə zaman şəkilçisi düzgün göstərilmişdir?
A) bilinirsə, qazılacaq
B) barışardı, biləcəkmiş
C) yazılmışam, görübsən
D) vuruşdu, döyüşdü
E) döyüşərmiş, məsləhətləşirdi

25. Hansı cərgədəki feillərdə zaman şəkilçisi düzgün göstərilmişdir?
A) dəyişərdim, vuruşurmuş
B) yazdırsa, gətirdi
C) almazdım, qoparardıq
D) çalışardıq, döyüşsün
E) yazılacaq, alırıq

26. Hansı cümlədə feil III şəxs şəkilçisi ilə işlənmişdir?
A) Sizi gördüm, çaşdı ağlım, kamalım.
B) Məktublar əzik-üzük, məktublar bezdi gəldi.
C) Yar bizə qonaq gəlibdir.
D) Bəzənib nazənin, al-əlvan geyib.
E) Toy-bayramdır bu dünyanın əzabı.

27. Hansı cümlədə feil III şəxs şəkilçisi ilə işlənmişdir?
A) Onun ən yaxın dostu bacısıdır.
B) İnsanı hər yerdə zaman yaşadır.
C) Sənəm, özünə təzə kofta aldır.
D) Bu evin görkəmi çox gözəldir.
E) O bu məlumatı çoxdan almışdır.

28. "*Siz deməsəydiniz, mən hadisədən xəbərsiz qalardım*" cümləsində fərqləndirilmiş söz qrammatik formasına görə necə izah olunur?
A) Şərt şəklinin *-di*[4] şəkilçili keçmiş zaman ilə işlənməsi
B) Feilin xəbər şəkli
C) Feili bağlama
D) Feilin arzu şəklinin *idi* hissəciyi ilə işlənməsi
E) Feilin şərt şəklinin *idi* hissəciyi ilə işlənməsi

29. Cümlələrdən birində təsriflənən feil vacib şəklindədir:
A) Leylanın donu büzməlidir.
B) Almalı, heyvalı bağlar bizimdir.
C) O özünü qızdırmalı adamlar kimi aparırdı.
D) Onun niyyətindən xəbər tutmalıyam.
E) "Çəkməli pişik" əsəri uşaqların xoşuna gəldi.

30. Hansı cümlədə feil əmr şəklindədir?
A) Göyçə dedim, yaralarım göynədi.
B) Dünya düzəlmir ki, düzəlmir, baba.
C) Ata, Qarabağa gedirəm yenə.
D) Oyan, qoç Koroğlum, oyan.
E) Bu günün dərdini sən çəkməlisən.

31. Keçmiş zamanda işlənmiş feil hansı misradadır?
Dərd dərədi, dərə mindi,
Çayırtkalər dəvə mindi.
Dovşanlıq ki dəbə mindi,
Göy talaya əlik qalxmaz. (M. Araz)
A) üçüncü
B) birinci
C) ikinci və üçüncü
D) birinci və ikinci
E) dördüncü

32. Hansı cümlənin xəbəri keçmiş zamanda olan feil ifadə olunmuşdur?
A) Çırpınırdı Qara dəniz,
Baxıb türkün bayrağına. (Ə.Cavad)
B) Düşmənlərə torpağımıza ayaq basmağa imkan verməzdi.
C) Elmin qapıları hamının üzünə açıqdır.
D) Öz əlinlə qalamışdın bu ocağı,
İndi ona çovğun, külək gərək deyil.
E) Novruz bayramına ciddi hazırlıq görülürdü.

33. Cümlənin xəbəri feilin hansı şəklində olan sözlə ifadə olunmuşdur?
Azərbaycan vətəndaşları sahibkarlıq hüququ üçün dövlət aktı almalıdırlar.
A) vacib B) arzu C) lazım D) şərt E) əmr

34. Nümunədə altından xətt çəkilmiş feilin hansı şəklində olduğunu müəyyən edin.
Üzərliksən, havasan,
Min bir dərdə davasan.
Balama kəc baxanın
Gözlərini ovasan.
A) xəbər
B) arzu
C) lazım
D) vacib
E) əmr

35. "*Siz orada olmasaydınız, qan dizə çıxardı*" cümləsində altından xətt çəkilmiş söz qrammatik formasına görə nədir?
A) Feili bağlamadır.
B) Hissəcik ilə işlənmiş şərt şəklində olan sözdür.
C) Hissəcik ilə işlənmiş arzu şəklində olan sözdür.
D) Hissəcik ilə işlənmiş lazım şəklində olan sözdür.
E) Feilin xəbər şəklində olan sözdür.

36. Nümunədə işarələnmiş sözlər feilin hansı şəklindədir?
Laylay, qozum, laylay, gözüm, yatsana,
Rahat olub bir azca boy atsana.
A) lazım B) əmr C) arzu D) xəbər E) şərt

37. Feillərdən birini həm keçmiş zaman, həm də indiki zamanda düşünmək olar:
A) uçurdu
B) qurulurdu
C) danışdırdı
D) görürdü
E) aparırdı

38. Feillərdən birini həm keçmiş, həm də indiki zamanda düşünmək olar:
A) ötürdü B) gətirdi C) oxudu
D) baxırdı E) yoğurdu

39. Hansı cümlənin xəbəri keçmiş zamanda işlənmiş feillə ifadə olunmuşdur?
A) Anamın saçları çoxdan ağarıbdır.
B) Onlar Vətən uğrunda vuruşurdular.
C) O, Bakı Dövlət Universitetində oxuyurmuş.
D) Dadaş kişi çox maraqlı adam imiş.
E) Tez-tez ora gedib-gəlirmiş.

40. Şərt şəklində olan feillərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) yazsa, pozacaqsa, öyrənəcəksə
B) öyrənmişsə, gedəcəksə, qorumalıdırsa
C) düzəldilsə, aparsa, qorunsa
D) gəlsə, aparırsa, saxlayacaqsa
E) təmizləsə, yazmalıdırsa, işləsə

41. Birində *-dı*[4] ünsürünü həm keçmiş zaman şəkilçisi, həm də hissəcik kimi qəbul etmək olar:
A) qopardı B) gələrdi C) uçardı
D) qalxardı E) bitərdi

42. Keçmiş zamanda olan feillər cərgəsini müəyyən edin.
A) aldısa, alardı, almalıdır
B) alırdı, yazardı, danışacaqdı
C) alırmış, gedərmiş, aparardı
D) gətirdi, apardı, götürdü
E) almışsa, görmürsə, yazmışsa

43. Feillərdən yalnız biri keçmiş zamandadır:
A) Sizə nazirlikdən zəng edirmişlər.
B) Bəzi məsələlərə də diqqət yetiriləcəkmiş.
C) Dost dar gündə tanınarmış.
D) Bu hörməti sən özün qazanmışsan.
E) Hər sözü sərrast atılmış güllə imiş.

44. Feil şəkillərindən bəzilərində III şəxsin təkində şəxs şəkilçiləri ***işlənmir***?
1. lazım 2. vacib 3. əmr 4. arzu 5. şərt
A) 1, 2, 4 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 2, 3 E) 4, 5

45. Feilin hansı zamanlarında III şəxsin təkində şəxs şəkilçisi heç vaxt ***işlənmir***?
1. indiki zaman
2. *-dı*[4] şəkilçili keçmiş zaman
3. *-ıb*[4] şəkilçili keçmiş zaman
4. *-acaq*[2] şəkilçili gələcək zaman
5. *-ar*[2] şəkilçili gələcək zaman
A) 1, 2, 5 B) 2, 3 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 4 E) 3, 5

46. Xəbərlərindən biri feilin şərt şəklində olan cümləni müəyyən edin.
A) Anlayanla daş daşı, anlamazla yemə aşı.
B) Bizə gələcəksənsə, vaxtında gəl.
C) İndi onlara gedirsən?
D) Sirkə nə qədər tünd olsa, öz qabını çatladar.
E) Bal tutan barmaq yalar.

47. Feillərdən birini həm keçmiş zaman, həm də indiki zamanda düşünmək mümkündür:
A) silirdi B) yandırdı C) qudurdu
D) aparardı E) bitirdi

48. *-ma(-mə)* inkar şəkilçisinə aid edilmiş fikirlərdən biri ***yanlışdır***:
A) Qrammatik şəkilçidir.
B) Feillərdən isim də əmələ gətirə bilir.
C) İndiki zamanda işlənərkən öz saitini itirir.
D) Yalnız feillərdə işlənir.
E) Feilin lazım şəkli ilə işlənə bilmir.

49. Mətndə feilin hansı şəkilləri işlənmişdir?
İşdə sənə nə deyiblər, deyiblər,
Evə gəldin, danış bir az, gül bir az (N. Həsənzadə)
A) vacib və xəbər B) xəbər və əmr
C) şərt və lazım D) əmr, arzu və xəbər
E) xəbər, arzu və şərt

50. Nümunədəki *gəlləm* sözü feilin hansı qrammatik formasının tələffüz şəklidir?
Ceyranam, düzə gəlləm,
Otlaram, düzə gəlləm.
A) *-ar* şəkilçili gələcək zamanın
B) indiki zamanın
C) *-acaq* şəkilçili gələcək zamanın
D) arzu şəklinin
E) şərt şəklinin

51. Bəndlərdən birində xəbər şəklində işlənmiş feil ***yoxdur***:
A) Ey sözündən əmin, özündən razı,
Yalanı söylədin kimin adından... (B. Vahabzadə)
B) Bilirik, dünyaya biz nəyə gəldik ... (B. Vahabzadə)
C) Biz onunla tanış olduq bir yaz səhəri. (R. Rza)
D) Güvə dəymiş dəri.
Uzunqıç corabların kilkə yun kələfləri. (R. Rza)
E) Yalvarma, yalvarma o cəllada sən,
Hələ baş əyməmiş bu böyük vətən. (S. Vurğun)

52. Nümunədəki feillər hansı şəkildədir?
Oxu, tar, oxu, tar!
Səni kim unudar? (M. Müşfiq)
A) əmr, xəbər B) əmr, arzu
C) xəbər, arzu D) əmr, xəbər, arzu
E) yalnız əmr

53. Nümunədəki feillər hansı şəkildədir?
Qoy aysin başını vüqarlı dağlar,
Matəmi başladı böyük bir elin...
(B. Vahabzadə)
A) xəbər, arzu B) əmr, arzu
C) əmr, xəbər D) əmr, xəbər, arzu
E) yalnız əmr

54. "*Yazılmayacaqdır*" sözündə şəkilçilər hansı ardıcıllıqla verilmişdir?
A) növ, inkar, şəxs, zaman
B) növ, inkar, zaman, şəxs
C) inkar, zaman, şəxs, növ
D) inkar, növ, zaman, şəxs
E) növ, zaman, şəxs, inkar

55. Nümunədə təsriflənən feillər hansı şəkildədir? Düzgün ardıcıllığı müəyyən edin.
Başına döndüyüm gül üzlü pəri,
Adətdir, dərərlər yaz bənövşəni.
Ağ nazik əlinlə bir dəstə bağla,
Tər buxaq altından düz bənövşəni. (Qurbani)
A) lazım, xəbər, əmr
B) arzu, əmr, əmr
C) xəbər, əmr, əmr
D) xəbər, əmr, xəbər
E) arzu, xəbər, xəbər

56. Nümunədə feilin hansı şəkilləri işlənmişdir?
Nə bu ocaq közərəsi, sönəsi,
Nə o günlər bir də geri dönəsi... .
Qəm eləmə, qəlbimin bir dənəsi,
Bu dünyanın qara daşı göyərməz. (M. Araz)
A) xəbər, arzu, lazım
B) əmr, vacib, şərt
C) lazım, əmr, xəbər
D) arzu, əmr, şərt
E) vacib, lazım, xəbər

57. Nümunədəki feillərin şəkillərini müəyyən edin.
Yağı düşmən yer istəsə, Koroğluya əl etməli,
Şər Əhriman nur istəsə, gözlərini kor etməli.
(S.Vurğun)
A) lazım, şərt
B) əmr, lazım
C) şərt, əmr
D) vacib, əmr
E) şərt, vacib

58. Feilin hansı zamanlarında işlədilən söz III şəxsin təkində *-dır*[4] şəkilçisi qəbul edir?
A) indiki və *-mış*[4] şəkilçili keçmiş zamanda
B) indiki və *-ar*[2] şəkilçili gələcək gələcək zamanda
C) indiki və *-acaq*[2] şəkilçili gələcək zamanda
D) *-ıb*[4] şəkilçili keçmiş və *-acaq*[2] şəkilçili gələcək zamanda
E) *-ar*[2] şəkilçili gələcək və *-dı*[4] şəkilçili keçmiş zamanda

59. Hansı cümlələrdə feilin şərt şəkli işlənmişdir?
1. Sən yollar boyu səfərdəsənsə,
Zamanın boyunca səfərdəyəm mən.
2. Sən lap aşıqsanmış ki, ay bibi!
3. Hər şeyi qəlbimə salmasam, ana,
Şeirim könüllərə yol tapa bilməz.
4. Lazım olan nə iş varsa, hamısını görmüşdü.
5. Əgər sinəmizlə cəbhə yarmasaq,
Son yerimiz qara uçurum olacaq.
A) 3, 5
B) 2, 3, 4
C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 3
E) 1, 5

60. Təsriflənmə cəhətdən biri fərqli düşünülə bilər:
A) Dostum gəlməlidir.
B) Uşaq yatmalıdır.
C) Müəllim bilməlidir.
D) Çay içməlidir.
E) Sevinc getməlidir.

61. Feilin hansı şəkillərində III şəxsin təkində sıfır şəkilçisi işlənir?
1. lazım 2. vacib 3. əmr
4. arzu 5. şərt

62. Nümunədəki feillərin şəklini müəyyən edin.
Gəzib dolansam da cümlə məhalı,
Mən səndə tapmışam əqlü kamalı. (M. Məkrami)
1. şərt şəkli 2. xəbər şəkli 3. arzu şəkli
4. vacib şəkli 5. lazım şəkli

63. Nümunədəki feillərin şəklini müəyyən edin.
Çalış, az dostluq et, etsən də əgər,
Dostluqda möhkəm ol, sözdə mötəbər.
(Xaqani Şirvani)
1. şərt şəkli 2. xəbər şəkli 3. əmr şəkli
4. vacib şəkli 5. lazım şəkli

64. Hansı sözlər feilin arzu şəklinin yaranmasında iştirak edə bilir?
1. deyəsən 2. kaş 3. doğrusu
4. gərək 5. barı 6. ehtimal ki

65. Hansı cümlələrdə feilin şərt şəklində olan söz işlənib?
1. Sən layiqli vətəndaş kimi böyüyürsənsə, mən sevinirəm.
2. Sən lap aşıqsanmış ki, ay bibi!
3. Səni sevəcəyəm, sən sevməsən də.
4. Lazım olan nə iş varsa, hamısını görmüşdü.
5. Əlbir olsaydıq, düşmənə qalib gələrdik.

66. Hansı cümlələrdə şərt şəklində olan feil işlənib?
1. Oxumasa, qiymət almayacaq.
2. Əgər adamsansa, sev adamları.
3. O, indi gəlirsə, gözləyək.
4. Orxan yaxşı tələbədirsə, biz ona kömək edərik.
5. El bir olsa, dağ oynadar yerindən.

67. Hansı feillər şəxsə və kəmiyyətə görə *dəyişmir*?
1. əkəcək 2. gələrkən 3. bitirmək
4. baxır 5. yazırdı 6. bilsə
7. görüncə

68. Hansı feillər şəxsə və kəmiyyətə görə dəyişir?
1. qarşılasa 2. oxuduqca 3. görüncə
4. vurulmaq 5. yazar 6. görüşə
7. gedərkən

69. Hansı nümunələrdə əmr şəklində olan feil var?
1. Gəlsənə bir çay içəsən!
2. Məktəbliləri səyahətə aparmalıyıq.
3. Öldür Aşıq Ələsgəri,
Özün günahkar ol, yaylaq!
4. Kitabı mənə ver.

70. Cümlələrdə fərqləndirilmiş feillərə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

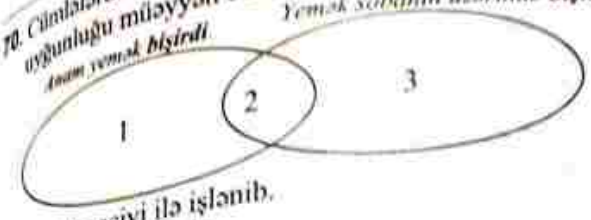

a. *İdi* hissəciyi ilə işlənib.
b. Xəbər şəklindədir.
c. Dürəltmə sözdür.
d. Məlum növdədir.
e. İndiki zamandadır.

İdi, imiş, isə hissəcikləri və yazılışı

1. "*İsə*" hissəciyi feilin hansı şəkillərinə artırıla ***bilmir***?
A) əmr, xəbər, arzu
B) əmr, arzu, şərt
C) lazım, vacib, şərt
D) xəbər, lazım, vacib
E) əmr, vacib, xəbər

2. "*İdi*" hissəciyi feilin hansı şəkillərinə artırıla ***bilmir***?
A) vacib, şərt
B) vacib, arzu
C) əmr, -*dı*^{4} şəkilçili keçmiş zaman
D) lazım, -*mış*^{4} şəkilçili keçmiş zaman
E) əmr, arzu

3. "*İdi*" hissəciyi isim, sifət, say və əvəzliklərə artırıldıqda həmin nitq hissələri hansı cümlə üzvü vəzifəsində olur?
A) mübtəda
B) ismi xəbər
C) tamamlıq
D) feili xəbər
E) zərflik

4. "*İmiş*" hissəciyi isim, sifət, say və əvəzliklərə artırıldıqda həmin nitq hissələri hansı cümlə üzvü vəzifəsində olur?
A) təyin
B) mübtəda
C) zərflik
D) ismi xəbər
E) feili xəbər

5. "*İmiş*" hissəciyi feilin hansı şəkilləri ilə ***işlənmir***?
A) şərt və arzu şəkilləri ilə
B) lazım və vacib şəkilləri ilə
C) vacib və şərt şəkilləri ilə
D) əmr şəkli və xəbər şəklinin -*dı*^{4} şəkilçili keçmiş zamanı ilə
E) arzu şəkli və -*mış*^{4} şəkilçili keçmiş zaman ilə

6. Nümunələrin birində hissəcik keçmiş zamana artırılıb?
A) Onun maşını var imiş?
B) Həmişə öz sözünü deməyə çalışardı.
C) Əhməd Mərdəkanda bağ da alıbmış.
D) Nazlı dərslərini çoxdan hazırlamışdır.
E) Nadir sabah yola düşəsi imiş.

7. Hansı cərgə "*isə*" hissəciyi ilə işlənmiş feillərdən ibarətdir?
A) qaçırsansa, oxunsa, pozdursa
B) baxırsansa, almalıyamsa, gedilsə
C) yüyürsə, işləyəsiyəm, dinləsə
D) ağartmışsansa, eşitdiksə, gələrsə
E) görsələr, susamışdı, yazacaqlarsa

8. Hansı cərgə "*isə*" hissəciyi ilə işlənmiş feillərdən ibarətdir?
A) baxırsa, qəribsəmişəm, tapşırarsa
B) gəlmişsənsə, yatsan, otursan
C) öyrənsəm, bilsək, görsən
D) aldımsa, deyirsənsə, düşünsən
E) işləyiriksə, aləyərsənsə, yazasıdırsa

9. "*İsə*" hissəciyi haqqında fikirlərdən biri doğru ***deyil***:
A) Feilin şərt şəkli ilə işlənmir.
B) "*İsə*" hissəciyi həm "*idi*", həm də "*imiş*" hissəciyi ilə işlənmiş feillərə qoşula bilir.
C) "*İsə*" hissəciyi feilin arzu şəklinə də artırıla bilir.
D) -*dı*^{4} şəkilçili keçmiş zamanda olan feil "*isə*" hissəciyi ilə işlənə bilir.
E) "*İsə*" hissəciyi feillərə şəkil və şəxs şəkilçilərindən sonra qoşulur.

10. "*İsə*" hissəciyi haqqında fikirlərdən biri doğrudur:
A) "*İsə*" hissəciyi həm "*idi*", həm də "*imiş*" hissəciyi ilə işlənmiş feillərə qoşula bilir.
B) "*İsə*" hissəciyi feilin arzu şəklinə də artırıla bilir.
C) "*İsə*" hissəciyi -*dı*^{4} şəkilçili keçmiş zamanla işlənə bilmir.
D) Feilin şərt şəklinə artırıla bilir.
E) "*İsə*" hissəciyi şəxs şəkilçisindən əvvəl işlənir.

11. Hansı sözdə fərqləndirilmiş hissəni həm şərt şəklinin şəkilçisi, həm də *isə* hissəciyi kimi fikirləşmək olar?
A) sataş***sa***
B) keçər***sə***
C) baxır***sa***
D) eşidir***sə***
E) köçür***sə***

12. Klasteri tamamlayan fikirləri müəyyən edin.

	əmr şəklinə
"*idi*" hissəciyi qoşulmur:	

1. -*dı*^{4} şəkilçili keçmiş zamana
2. feili sifətə
3. feili bağlamaya
4. məsdərə
5. -*ar*^{2} şəkilçili gələcək zamana

13. Klasteri tamamlayan fikirləri müəyyən edin.

	arzu şəklinə
"*isə*" hissəciyi qoşula bilmir:	

1. şərt şəklinə
2. -*dı*^{4} şəkilçili keçmiş zamana
3. əmr şəklinə
4. feili bağlamaya
5. vacib şəklinə

Feilin morfoloji xüsusiyyətləri

1. "*Bərkimə*" sözü ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Məsdərdir. B) Düzəltmədir.
C) Təsdiqdədir. D) Məlum növdədir.
E) Xəbər şəklindədir.

2. "*Otarardı*" sözü ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Qayıdış növdədir. B) Düzəltmə feildir.
C) Gələcək zamandadır. D) Xəbər şəklindədir.
E) Təsdiqdədir.

3. "*Kəsərəm ocaqlar*" birləşməsində I tərəfin izahı ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Təsriflənməyən feildir.
2. Keçmiş zaman mənalıdır.
3. Xəbər şəklindədir.
4. Qayıdış növdədir.
5. Təsdiqdədir.
6. Düzəltmə feildir.
A) 2, 3, 5 B) 1, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 5, 6 E) 3, 4, 6

4. "*Qazanılmış mənzil*" birləşməsində I tərəfin izahındakı **səhvləri** müəyyən edin.
1. Təsriflənməyən feildir.
2. Quruluşuna görə düzəltmədir.
3. Keçmiş zamandadır.
4. Qarşılıq növdədir.
5. "*Qaz*" sözün kökündür.
6. Feili sifətdir.
A) 1, 3, 5 B) 1, 3, 6 C) 2, 4, 6
D) 3, 4, 5 E) 2, 4, 5

5. "*Bu gün hava əz qaraldı*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı fikirlərdən biri **səhvdir**:
A) ⌐⌐∧∧⌒ sxeminə uyğundur.
B) Sifətdən düzəlmişdir.
C) Xəbər şəklindədir.
D) Qayıdış növdədir.
E) Keçmiş zamandadır.

6. "*Dindirilmişdi*" feili ilə bağlı **səhvi** müəyyənləşdirin.
A) Sözün kökü feildir.
B) Qayıdış növdədir.
C) Xəbər şəklindədir.
D) *Idi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
E) Təsdiqdədir.

7. "*Oxuturmuşdur*" feili ilə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) Məlum növdə olan feildir.
B) Feildən düzəlmiş feildir.
C) ⌐⌐∧∧⌒⌒ sxeminə uyğundur.
D) Keçmiş zamandadır.
E) Sözün sonundakı *-dur* şəkilçisi şəxs sonluğudur.

8. "*Bu gün yazdım məktub müəllimə*" cümləsində təsriflənən feilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) III şəxsin təkindədir.
B) İxtiyar növdədir.
C) Quruluşca düzəlmədir.
D) Keçmiş zamandadır.
E) Xəbər şəklindədir.

9. "*Sökəndən yağan yar kar tərəfi üçün deyən İlkərimişdi*" cümləsində xəbər vəzifəsində işlənən feili ilə bağlı **səhvi** müəyyənləşdirin.
A) Hissəcikdə işlənmişdir.
B) Qayıdış növdədir.
C) Sadə feildir.
D) Təsdiqdədir.
E) Xəbər şəklindədir.

10. "*Taza ev tikmək üçün bağçı bilərgü dəyə kökdü müşdü*" cümləsində təsriflənən feilin təhlilindəki **səhvi** müəyyən edin.
A) Hissəcikdə işlənmişdir.
B) Təsdiqdədir.
C) Məlum növdədir.
D) Keçmiş zamandadır.
E) Üçüncü şəxsin təkindədir.

11. "*Artırdım*" sözü ilə bağlı **səhv** fikir hansıdır?
A) ⌐⌐∧∧⌒ sxeminə uyğundur.
B) Kökü feildir.
C) Başlanğıc forması feildir.
D) Əmr şəklindədir.
E) *-d* məchul növün şəkilçisidir.

12. "*Köçürmüşdü*" feili ilə bağlı **səhv** fikir hansıdır?
A) Xəbər şəklindədir.
B) Qarşılıq növdədir.
C) *-ür* leksik şəkilçidir.
D) Təsriflənəndir, III şəxsin təkindədir.
E) Keçmiş zamandadır.

13. Nümunədəki təsriflənən feillərin hamısı haqqında fikirlərdən biri **səhvdir**:

Xəcə xala çaydı paltar yuyardı,
Mənəmdəxdaq damlarını suvardı,
Heç bilməzdik dağdı, daşdı, dirəndi.
(M. Şəhriyar)

A) Keçmiş zamandadır.
B) Feillərdən iki si təsdiq, biri isə inkardır.
C) Feillər I və III şəxsə aiddir.
D) İkisi "*idi*" hissəciyi ilə işlənmişdir.
E) Xəbər şəklindədir.

14. Nümunədəki təsriflənən feillər haqqında fikirlərdən biri **səhvdir**:

Məlik Niyaz vərəndilən tələrdi,
Atın çapıb qıyqacıdan çalardı,
Qırğı təkin gədik boyun alardı. (M. Şəhriyar)

A) 3-cü şəxsin təkindədir. B) Təsdiqdədir.
C) Keçmiş zamandadır. D) Məlum növdədir.
E) Xəbər şəklindədir.

15. "*Təki müharibə olmasın*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözün izahı ilə bağlı fikirlərdən biri doğrudur.
A) Əmr şəklindədir.
B) II şəxsin təkindədir.
C) Təsdiqdədir.
D) "-sın" leksik şəkilçidir.
E) Qayıdış növdədir.

16. Cümlələrin birində "*düz*" sözü feil kimi işlənmişdir:
A) Atalar düz deyib ki, ağıl yaşda deyil, başdadır.
B) Az getdi, uz getdi, dərə, təpə, düz getdi.
C) Balaca Güllü gəlib düz anasının böyründəcə oturdu.
D) Təhməz baba, bu ata at çatmaz, sən onun yəhər-yüyəninə inci, mirvari düz.
E) Mən düz sözdən heç vaxt incimərəm.

17. "*Toxuyardı özünə yaşıl otlardan köynək*" (N. Gəncəvi) cümləsində feillə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Xəbər şəklindədir.
B) Məlum növdədir.
C) III şəxsin təkindədir.
D) *idi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
E) Keçmiş zamandadır.

18. "*Şamlar səliqə ilə xonçaya düzülmüşdü*" cümləsində feillə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) Məchul növdədir.
B) Təsdiqdədir.
C) Düzəltmə feildir.
D) Sifətdən əmələ gəlmişdir.
E) *idi* hissəciklidir.

19. "*Körpənin yanağı qızarmışdı*" cümləsindəki feilin xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Düzəltmə feildir.
B) Təsdiqdədir.
C) Məlum növdədir.
D) Keçmiş zamandadır.
E) *İdi* hissəciyinin ixtisarı ilə işlənmişdir.

20. "*Mən onu çətinliklə inandırdım*" cümləsindəki feilin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Keçmiş zamandadır.
B) Təsdiqdədir.
C) Feildən düzələn feildir.
D) Xəbər şəklindədir.
E) İcbar növdədir.

21. "*Qarşılamışdım*" feilinin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Xəbər şəklindədir.
B) Qarışılıq növdədir.
C) Birinci şəxsin təkindədir.
D) Düzəltmə feildir.
E) Keçmiş zamandadır.

22. "*Ötüşürdülər*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Xəbər şəklindədir.
B) III şəxsin cəmindədir.
C) Təsdiqdədir.
D) Düzəltmə feildir.
E) Məlum növdədir.

23. "*Çadır qurulmuşdu*" cümləsində feilin xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Təsdiq feildir.
B) Quruluşca sadədir.
C) Məchul növdədir.
D) *-muş* keçmiş zamanın şəkilçisidir.
E) *-du* ünsürü *idi* hissəciyinin qısa formasıdır.

24. "*Söykənmişdi*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Feildən düzəlmişdir.
B) *-miş* keçmiş zaman şəkilçisidir.
C) *-di* ünsürü *idi* hissəciyinin qısa formasıdır.
D) Sadə feildir.
E) Təsdiqdədir.

25. "*Güləşmişdi*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Düzəltmə feildir.
B) *İdi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
C) Keçmiş zamandadır.
D) Xəbər şəklindədir.
E) Təsdiqdədir, III şəxsin təkindədir.

26. "*Uşaq tək qaldığı üçün sıxılırdı*" cümləsində fərqləndirilmiş feilin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Sifətdən düzəlmiş feildir.
B) Təsdiqdədir.
C) Qayıdış növdədir.
D) Xəbər şəklindədir.
E) Düzəltmə feilidir.

27. "*Aparılmışdır*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Təsdiqdədir.
B) Düzəltmə feildir.
C) Qayıdış növdədir.
D) Xəbər şəklindədir.
E) Keçmiş zamandadır.

28. "*Dilləndirdi*" feilinin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Düzəltmə feildir, *-lən*, *-dir* leksik şəkilçilərdir.
B) Xəbər şəklində, keçmiş zamandadır.
C) Məlum növdədir, III şəxsin təkindədir.
D) İcbar növdədir.
E) Təsdiqdədir.

29. "*Göndərilmədi*" feilinin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvləri*** müəyyən edin.
1. Məchul növdədir.
2. III şəxsin təkindədir.
3. Quruluşuna görə sadədir.
4. Təsdiqdədir.
5. Keçmiş zamandadır.
6. *İdi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
A) 2, 3, 5
B) 1, 3, 4
C) 1, 4, 5
D) 3, 4, 6
E) 2, 4, 6

30. "*Yandırılacaq*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Düzəltmə sözdür.
B) Sözün kökü feildir.
C) *-dır* icbar növün şəkilçisidir.
D) *-ıl* məchul növün şəkilçisidir.
E) *-acaq* gələcək zaman şəkilçisidir.

31. "*Eşitdiniz*" felinin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Keçmiş zamandadır.
B) Təsdiqlədir.
C) Düzəltmə feildir.
D) Məlum növdədir.
E) Xəbər şəklindədir.

32. "*Biçənəklər təzəlik içində qatarlaşmışdılar*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Təsdiqlədir.
B) Məchul növdədir.
C) Xəbər şəklindədir.
D) Düzəltmə feildir, kökü isimdir.
E) Üçüncü şəxsin zamanıdır.

33. "*Lövhə sırtınız silinmişdi*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Məchul növdədir.
B) Düzəltmə feildir.
C) *-di* şəxs şəkilçisidir.
D) Təsdiq feildir.
E) Xəbər şəklindədir.

34. "*Bağlamışdım*" felinin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Məlum növdədir.
B) Təsdiq feildir.
C) Xəbər şəklində *mış* hissəciyi ilə işlənmişdir.
D) Quruluşca düzəltmə feildir.
E) Keçmiş zaman şəkilçilidir.

35. "*Tərifləmədim*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) İnkardadır.
B) Keçmiş zamanda, I şəxsin təkindədir.
C) Xəbər şəklindədir.
D) İsimdən düzəlmiş feildir.
E) Məlum növdədir.

36. "*Yaxşılaşıbdır*" felinin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Felin təsriflənməyən formasındadır.
2. Keçmiş zamandadır.
3. Xəbər şəklindədir, təsdiqdədir.
4. Qarşılıq-birgəlik növdədir.
5. Feili bağlamadır.
6. Sifətdən düzəlmiş feildir.
A) 3, 4, 6
B) 1, 4, 5
C) 1, 2, 5
D) 2, 3, 5
E) 2, 3, 6

37. "*Çatdırmışdım*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhvləri** müəyyən edin.
1. Təsdiqdədir.
2. İcbar növdədir.
3. Tərkibində iki leksik şəkilçi var.
4. I şəxsin təkindədir.
5. Xəbər şəklində *idi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
6. Düzəltmə feildir.
A) 1, 5, 6
B) 2, 4, 6
C) 3, 5
D) 2, 3
E) 1, 5

38. "*Tuzmalıyammış*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) *-mal* – felin vacib şəklinin şəkilçisidir.
B) *-mış* – felin keçmiş zaman şəkilçisidir.
C) *-ıyam* – şəxs şəkilçisidir.
D) *Duz* – sözün kökü, feildir.
E) Məlum növdədir.

39. "*Yaşatmalıyıq*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Düzəltmə feildir.
B) Sözün kökü "yaş" sifətidir.
C) Təsdiq feildir.
D) Vacib şəklindədir.
E) Məlum növdədir.

40. "*Bələdçimə çox təsadüf edilir*" cümləsindəki felin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) İndiki zamandadır.
B) Mürəkkəb feildir.
C) Məlum növdədir.
D) Xəbər şəklindədir.
E) III şəxsin təkindədir.

41. "*Məktub oxunubdur*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Təsdiq feildir.
B) *oxu* – sözün köküdür.
C) *-ub* – keçmiş zaman şəkilçisidir.
D) *-dur* – şəxs şəkilçisidir.
E) *-u* – qayıdış növ şəkilçisidir.

42. "*Oxuyurdu*" felinin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Təsdiq feildir.
B) Keçmiş zamandadır.
C) Üçüncü şəxsin təkindədir.
D) Xəbər şəklindədir.
E) Məlum növdədir.

43. "*Bitirsənsə*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** müəyyən edin.
A) Sadədir.
B) *-ir* – indiki zaman şəkilçisidir.
C) *-sən* – şəxs şəkilçisidir.
D) *-sə* – şərt şəklindədir.
E) Təsdiqdədir.

44. Bəndin hansı misrasında feil işlənmişdir?

Çən dağlardan aranlara süründü,
Yaşıl dağlar ağ dumana büründü,
Buğdaqlarda sarı yarpaq göründü,
Qatarlaşdı qızıl telli durnalar.

A) hamısında
B) üçüncü
C) dördüncü
D) ikinci
E) birinci

45. "*Eşitdim*" və "*eşitdirdim*" feilləri haqqında fikirlərdən biri **səhvdir**.
A) *eşitdim* – sadə, *eşitdirdim* – düzəltmədir.
B) Hər ikisi məlum növdədir.
C) Hər ikisi xəbər şəklində, keçmiş zamandadır.
D) Hər ikisi cümlənin feili xəbəri olur.
E) Hər ikisi təsriflənəndir.

46. "*Yaxandım*" və "*yaşatdırdım*" feilləri haqqında fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Hər ikisi təsriflənəndir.
B) Hər ikisi düzəltmədir.
C) Hər ikisi keçmiş zamandadır.
D) Hər ikisi cümlənin ismi xəbəri ola bilməz.
E) Hər ikisi məlum növdədir.

47. "*Təsəüfləndirirdi*" sözü ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin
A) Düzəltmə feildir, *-lən*, *-dir* leksik şəkilçilərdir.
B) Feildən düzələn feildir, III şəxsin təkindədir.
C) Xəbər şəklində, indiki zamandadır.
D) İcbar növdədir.
E) *idi* hissəciyi ilə işlənmişdir.

48. "*Düzəltmişdim*" sözü ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *idi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
B) Düzəltmə feildir, təsdiqdədir.
C) Xəbər şəklində, keçmiş zamandadır.
D) Sözdə bir leksik şəkilçi işlənmişdir.
E) Feildən düzəlmiş feildir.

49. "*Yuyundu*" və "*yuyuldu*" feilləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Hər ikisi feilin xəbər şəklindədir.
B) Quruluşca düzəltmədir.
C) Hər ikisi məchul növdədir.
D) Hər ikisi təsdiqdədir.
E) Hər ikisi keçmiş zamandadır.

50. "*Bağlamışdım*" və "*bağlanmışdı*" feilləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Xəbər şəklindədir.
B) Quruluşca düzəltmədir.
C) Hər ikisi məlum növdədir.
D) *İdi* hissəciyi ilə işlənmiş.
E) *-mış* keçmiş zaman şəkilçisidir.

51. "*Təmizləməzdim*", "*təmizlənməzdi*" feilləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Hər ikisi məlum növdədir.
B) Kökü sifət olan feillərdir.
C) Hər ikisi inkardadır.
D) Xəbər şəklindədir.
E) *İdi* hissəciyi ilə işlənmişdir.

52. "*H. Zərdabinin zəngin ictimai-siyasi fəaliyyəti hələ lazımınca öyrənilməmişdir*" cümləsində feilin tərkibindəki ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Məchul növdədir, inkardadır.
B) Düzəltmə feildir, qayıdış növdədir.
C) Bir leksik, üç qrammatik şəkilçisi var.
D) Keçmiş zamandadır.
E) III şəxsin təkindədir.

53. "*Anasının axırıncı sözləri onu ayıltdı*" (Ə. Haqverdiyev) cümləsində feillə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) İndiki zamandadır.
B) Düzəltmə feildir.
C) III şəxsin təkinə aiddir.
D) Xəbər şəklindədir.
E) Məlum növdədir.

54. "*Gözəl saçları kəsdirməzlər*" cümləsində feillə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) Tamamlığı idarə edib.
B) İcbar növdədir.
C) Tərkibində iki qrammatik şəkilçi işlənmişdir.
D) Gələcək zamandadır.
E) Xəbər şəklindədir.

55. "*O, son zamanlar xeyli düzəlmişdi*" cümləsində feillə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *-di*[4] "*idi*" hissəciyinin qısaldılmış formasıdır.
B) Xəbər şəklindədir.
C) Məlum növdədir.
D) *-mış*[4] keçmiş zaman şəkilçisidir.
E) Feildən düzəlmiş feildir.

56. "*Bildirilməmişdi*" feillə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Düzəltmə feildir, məchul növdədir.
B) *-mə* inkarlıq, *-di* zaman şəkilçisidir.
C) *-dir* leksik şəkilçidir.
D) Feildən düzəlmişdir.
E) Təsriflənən feildir.

57. "*Təkbaşına <u>yuruşmaqla</u> həyatı dəyişdirmək olmaz*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *İlə* qoşması ilə işlənib.
B) Qarşılıq növdədir.
C) Təsdiqdədir.
D) Tərkib yarada bilməmişdir.
E) Məsdərdir.

58. "*Belə <u>oxumaqla</u> o heç nəyə nail olmayacaq*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) Tərkib yarada bilməmişdir.
B) Məlum növdədir.
C) Təsdiqdədir.
D) "*İlə*" qoşması ilə işlənib.
E) Məsdərdir.

59. *O, meyvə <u>yeməlidir</u>* cümləsində işarələnmiş sözlə bağlı doğru fikri müəyyən edin.
A) Əşyanın keyfiyyətini bildirir.
B) Sifətin sualına cavab verir.
C) Feili sifətdir, cümlənin xəbəridir.
D) Vacib şəklində olan feildir.
E) Məchul növdə, təsdiqdə olan feildir.

60. Nümunədəki feillərlə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.
El kəsib qarşımı burdaca sordu:
– Gözdən yaş çıxarmı, ürək yanmasa? (M. Müşfiq)
A) Xəbər və şərt şəklindədir.
B) Həm təsdiq, həm inkar olanı var.
C) Quruluşca sadədir.
D) Təsriflənən feillərdir.
E) Məlum növdədir.

61. "*Anlamdı*", "*düşünülmüş*", "*yazılmaz*" fellərinin üçünə də aid olan xüsusiyyəti müəyyən edin.
A) Müxtəlif şəkillərdədir.
B) Müxtəlif şəxslərdədir.
C) Hər üçü eyni zamandadır.
D) Quruluşca sadə fellərdir.
E) Həm məchul, həm də qayıdış növdə işlənə bilir.

62. İşlənmiş fellərlə bağlı klasteri tamamlayın.

Bir yandan boşalır, bir yandan dolur. Sonsuz yollarla sonsuz dünya.	Sadə, təsriflənən fellərdir. Xəbər şəklindədir.

A) Təsdiq fellərdir.
B) Müxtəlif zamanlardadır.
C) Məlum növdədir.
D) İnkar fellərdir.
E) Şəxs şəkilçisi ixtisar olunub.

63. Hansı fikir verilmiş cümləni tamamlaya bilər?
Tərkibində -d^a şəkilçisi olan fel ...
A) məsdər şəklində ola bilmir.
B) məlum növdədir.
C) feildən düzələn feildir.
D) sadə feildir.
E) həmişə inkarda olur.

64. Hansı fikir verilmiş cümləni tamamlaya bilər?
Tərkibində -ş^a şəkilçisi olan fel ...
A) həmişə təsdiqdə olur.
B) məlum növdədir.
C) ancaq təsriflənən olur.
D) sadə feildir.
E) feildən düzələn feildir.

65. "*Göründü*" və "*görüldü*" feilləri haqqındakı fikirlərdən biri **səhvdir**.
A) Keçmiş zaman feilləridir.
B) Hər ikisi təsdiqdədir, quruluşca düzəltmədir.
C) Hər ikisi feilin xəbər şəklindədir.
D) Hər ikisi cümlənin feili xəbəri olur.
E) Hər ikisi məchul növdədir.

66. "*Döyünür*" və "*döyülür*" feilləri haqqındakı fikirlərdən biri **səhvdir**.
A) Hər ikisi indiki zamandadır.
B) Hər ikisi təsdiqdədir, quruluşca düzəltmədir.
C) Hər ikisi feilin xəbər şəklindədir.
D) Hər ikisi cümlənin feili xəbəri olur.
E) Hər ikisi qayıdış növdədir.

67. "*Qaçırmışdıq*" sözündəki şəkilçilərin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
1. şəxs şəkilçisi
2. feildən feil düzəldən şəkilçi
3. keçmiş zaman şəkilçisi
4. "*idi*" hissəciyinin qısaldılmış şəkli
5. indiki zaman şəkilçisi
A) 5, 3, 4, 2 B) 2, 3, 4, 1 C) 2, 3, 5, 1
D) 2, 1, 4, 3 E) 5, 3, 4, 1

68. "*Tanıdırmamışam*" sözündəki şəkilçilərin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
1. şəxs şəkilçisi
2. feilin inkarlıq şəkilçisi
3. keçmiş zaman şəkilçisi
4. feilin icbar növünün şəkilçisi
5. "*imiş*" hissəciyinin qısaldılmış şəkli
A) 1, 5, 2, 4 B) 3, 1, 4, 2 C) 4, 2, 3, 1
D) 4, 5, 3, 1 E) 2, 3, 4, 1

69. *Oynuyacağımı, öyrənmişdinsə, bilmədiklərə* fellər üçün ortaq olan fikri müəyyən edin.
A) Sadə, xəbər şəklində olan feillərdir.
B) Keçmiş zamanda, 3-cü şəxsin təkində olan feillərdir.
C) Məlum və qayıdış növdə, 2-ci və 3-cü şəxsin təkində olan feillərdir.
D) Təsdiqdə, 3-cü şəxsin cəmində olan feillərdir.
E) Şərt şəklində, 2-ci şəxsin təkində və 1-ci şəxsin cəmində olan feillərdir.

70. *Gətirəcəkdinə, öyrənmişdinə, deyirdilərə* fellər üçün ortaq olan fikri müəyyən edin.
A) Keçmiş zamanda, 3-cü şəxsin təkində olan feillərdir.
B) Sadə, xəbər şəklində olan feillərdir.
C) Məlum və icbar növdə, 3-cü şəxsin təkində olan feillərdir.
D) Təsdiqdə, 3-cü şəxsin təkində və cəmində olan feillərdir.
E) Şərt şəklində, 2-ci şəxsin təkində və 3-cü şəxsin cəmində olan feillərdir.

71. Cümlələrdəki feillərlə bağlı fikirlərdən biri doğrudur:
1. Ana körpəsini qucağında yatırdı.
2. Uşaq beşiyində mışıl-mışıl yatırdı.
A) Hər ikisinin başlanğıc forması "*yat*" feilidir.
B) Hər iki feil keçmiş zamandadır.
C) Hər iki feil "*idi*" hissəciklidir.
D) Biri məlum, digəri isə qayıdış növdədir.
E) Birincisi düzəltmə, ikincisi sadədir.

72. Cümlələrdəki feillərlə bağlı fikirlərdən biri doğrudur:
1. Kamalə mətni kitabdan köçürdü.
2. Qonşumuz bu gün şəhərə köçürdü.
A) Hər iki feil "*idi*" hissəciyi ilə işlənib.
B) Hər iki feil keçmiş zamandadır.
C) Biri düzəltmə, digəri sadədir.
D) Biri məlum, digəri isə qayıdış növdədir.
E) Hər ikisinin başlanğıc forması "*köç*" feilidir.

73. Nöqtələrin yerinə uyğun gələn sözü müəyyən edin.

A) pozulardısa B) deyinirdi C) yazılıbsa
D) deyilirdi E) azaldılırsa

74. Nöqtələrin yerinə uyğun gələn sözü müəyyən edin.

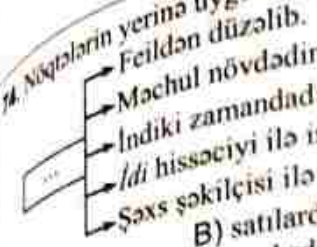

A) qazılırsa B) satılardısa C) yazılırdı
D) deyinirdi E) azalırdı

75. *Bu məktubu da oxudun* cümləsindəki feillə bağlı *yanlış* fikirləri müəyyən edin.
1. Həm sadə, həm düzəltmə feil kimi düşünmək olar.
2. Yalnız ikinci şəxsin təkinə aid etmək olar.
3. Feilin iki şəkli kimi düşünülə bilər.
4. Şəxs şəkilçili söz hesab etmək olmaz.
5. Feilin bir qrammatik məna növünə aid edilə bilər.

A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 4
D) 2, 3 E) 3, 4

76. Eyler-Venn diaqramına əsasən sual işarəsinin yerində yazmaq **olmaz**:

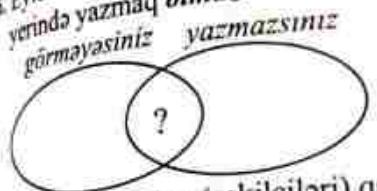

A) Şəxs sonluqları (şəkilçiləri) qəbul edib.
B) Sadə feillərdir.
C) 3 qrammatik şəkilçi işlənmişdir.
D) İnkar feillərdir.
E) Xəbər şəklindədir.

77. Eyler-Venn diaqramında hansı rəqəmlərə uyğun fikirlərin yeri dəyişdirilsə, altından xətt çəkilmiş sözlərlə bağlı yol verilmiş səhvlər düzələr?

Sən nəyə yaradın? *Yeni əsərlər yaradın.*

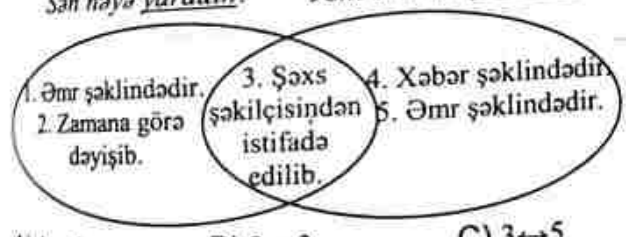

A) 1↔4 B) 2↔3 C) 3↔5
D) 2↔4 E) 1↔5

78. Verilən cümlələrdə fərqləndirilmiş sözlərin hər ikisi üçün ortaq cəhəti müəyyən edin.
I. Bu kitabı dünən mən də ***oxudum.***
II. İcazə verin, yeni hekayənizi uşaqlara ***oxudum.***
A) Feildən düzələn düzəltmə feildir.
B) Aid olduğu şəklin xüsusi şəkilçisi yoxdur.
C) Əmr şəklindədir.
D) Hərəkətin keçmişdə baş verdiyini bildirir.
E) Hərəkətin icrası xahiş olunur.

79. Feillərlə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Dilimizdəki mürəkkəb feillərin əksəriyyəti bitişik yazılır.
2. Zaman şəkilçisi qəbul etmiş feillər feili xəbər olur.
3. Bütün təsriflənən feillərin inkarı *-ma²* şəkilçisi vasitəsilə düzəlir.
4. Təsdiq və inkarda olan feillər antonim sözlər hesab edilmir.
5. Feilin qrammatik məna növlərinin şəkilçiləri leksik şəkilçilərdir.

A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 3 C) 2, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 4, 5

80. Feillə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. Feilin təsriflənməyən formalarının hamısı ismin yerində işlənə bilər.
2. Məchul növ feillərdə obyekt mübtəda rolunda çıxış edir.
3. Lüğətlərdə feillər məsdər şəklində verilir.
4. Bütün feili sifət şəkilçiləri omonimdir.
5. Feilin qrammatik məna növlərini əmələ gətirən şəkilçilər leksikdir.

A) 2, 3, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 4

81. Feillə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Əmr şəkli xüsusi şəkilçilərin köməyi ilə düzəlir.
2. Feildən feil düzəldən şəkilçilər daha çox dördvariantlı olur.
3. Lüğətlərdə feillər məsdər şəklində verilir.
4. Bütün feili sifət şəkilçiləri omonimdir.
5. Feilin qrammatik məna növlərini əmələ gətirən bütün şəkilçilər leksikdir.

A) 1, 3, 5 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 3, 4, 5 E) 1, 2

82. "*Məktublaşırdılar*" və "*salamlaşırdılar*" feillərinin müqayisəsi ilə bağlı ***səhv*** cavabı müəyyən edin.
A) İkisində də qarşılıqlı hərəkət məzmunu var.
B) İkisi də xəbər şəklindədir.
C) *İdi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
D) Birinci feil isimdən, ikincisi feildən düzəlmişdir.
E) Eyni qrammatik məna növündədir.

83. "*Ruhlandırdı*" və "*qarşılanırdı*" feilləri haqqında düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Birincisi məlum, ikincisi məchul növdədir.
2. İkisi də feildən düzəlib.
3. İkisi də keçmiş zamandadır.
4. İdi hissəciyi ilə işlənmişdir.
5. İkisində də iki leksik şəkilçi var.

A) 1, 2, 5 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 4
D) 2, 3, 5 E) 1, 3, 5

84. Vurğusu ikinci hecaya düşən "*qaraldın*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
1. Kök, 1 leksik, 2 qrammatik şəkilçidən ibarətdir.
2. Keçmiş zamandadır.
3. Feildən düzəlmişdir.
4. Təsriflənən feildir.
5. İcbar növdədir.

A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 4 E) 3, 4, 5

85. *Sevgim müharibə, sevgilim Kərəm*
Yaxarlanmış mənə qanadlı bir at. (M. Müşfiq)
Nümunədəki fellə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. III şəxs sonluğu ixtisar olunmuşdur.
2. Bir leksik şəkilçisi vardır.
3. Keçmiş zamandadır.
4. Düzəltmə feildir.
5. Qayıdış növdədir.
6. Xəbər şəklindədir.

86. Nümunədəki feillə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
Bir qədər çəyirdən uzaq od qalamış dağda çoban.
1. III şəxs sonluğu ixtisar olunmuşdur.
2. Kök və qrammatik şəkilçidən ibarətdir.
3. Keçmiş zamandadır.
4. Feili sifətdir.
5. Düzəltmədir.
6. Məlum növdədir.

87. Tərkibində zaman şəkilçisi olan fellərin hamısına aiddir:
1. Xəbər şəklindədir.
2. Quruluşca düzəltmədir.
3. *İdi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
4. Təsriflənən feildir.

88. *"Sahələri aşkarlayıb bir-bir düzəldin"* cümləsində işlənmiş təsriflənən feillə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. II şəxsin təkindədir.
2. Feildən düzəlmişdir.
3. Keçmiş zamandadır.
4. Əmr şəklindədir.
5. Bir leksik, iki qrammatik şəkilçili sözdür.

89. *"Yanğın təhlükəsi olduğundan dünən bütün uşaqları qonşu binaya köçürdük"* cümləsində işlənmiş təsriflənən feillə bağlı *yanlış* fikirləri müəyyən edin.
1. Düzəltmə feildir.
2. *İdi* hissəciyi ilə işlənib.
3. Keçmiş zamandadır.
4. Məlum növdədir.
5. Əmr şəklindədir.

90. Klasteri tamamlaya bilən fikirləri müəyyən edin.

"Dunışaq" sözü	feilin iki şəklinə aid nümunə ola bilər

1. tərkibinə görə iki cür təhlil oluna bilər.
2. hərəkətin icrasının vacibliyini bildirən feildir.
3. "kaş" və "gəl" ədatları ilə işləndikdə müxtəlif qrammatik məna ifadə edir.
4. yerinə görə iki şəxsə aid nümunə kimi düşünülə bilər.

91. *"Kitabın tanışlar kimi qarşılaşdılar. Mehribcan görüşüb xoşlaşdılar"*. Orfoepik Lüğət. Nümunədəki təsriflənən fellərlə bağlı hansı fikir *səhvdir*?
1. Biri sadə, o biri düzəltmədir.
2. Hər ikisi qarşılıq-birgəlik növdədir.
3. Hər ikisi xəbər şəklindədir.
4. Biri feildən, digəri isimdən düzəlmişdir.
5. Hər ikisi fərdi xəbər vəzifəsindədir.

92. *"qoçursa"* feili ilə bağlı fikirlərdən hansı düzgündür?
1. Quruluşca düzəltmədir.
2. Zaman şəkilçisi qəbul etmişdir.
3. Feilin şərt şəklindədir.
4. Feilin kökü ilə başlanğıc forması eynidir.
5. *"İsə"* hissəciyi ilə işlənmişdir.

93. *"köçürsə"* feili ilə bağlı fikirlərdən hansı düzgündür?
1. Quruluşca sadədir.
2. Feilin şərt şəklindədir.
3. Feilin kökü ilə başlanğıc forması fərqlidir.
4. Zaman şəkilçisi qəbul etmişdir.
5. *"İsə"* hissəciyi ilə işlənmişdir.

94. Vurğunu nəzərə almaqla verilmiş feillə bağlı klasteri tamamlayan düzgün fikirləri müəyyən edin.

Oturdı	Başlanğıc forması "otur" olan

1. İndiki zamandadır.
2. 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçisi vardır.
3. Keçmiş zamandadır.
4. Quruluşca sadə feildir.
5. Hissəciklə işlənməyib.

95. Vurğunu nəzərə almaqla verilmiş feillə bağlı klasteri tamamlayan düzgün fikirləri müəyyən edin.

Qapardı	Başlanğıc forması "qapar" olan

1. Gələcək zamandadır.
2. *"İdi"* hissəciyi ilə işlənib.
3. Düzəltmə feildir.
4. Keçmiş zamandadır.
5. 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçisi vardır.

96. Nümunədəki feillərin hər birində işlənmişdir:
Pəncərələr yenicə örtülmüş, qış tədarükü yığılmışdı.
1. zaman şəkilçisi
2. şəxs şəkilçisi
3. feil düzəldən şəkilçi
4. inkarlıq şəkilçisi
5. hissəcik

97. Nümunədəki feillərdə ***işlənməmişdir***:
Külək qarı səpələr, Bəxtiyar!
Ağ geyinib təpələr, Bəxtiyar!
1. xəbərlik şəkilçisi
2. növ şəkilçisi
3. inkarlıq şəkilçisi
4. feili bağlama şəkilçisi
5. zaman şəkilçisi
6. leksik şəkilçi

98. Nümunədə işlənmiş feillərlə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
Büsbütün yorulub gücdən düşərkən
Bir ulduz parladı uzaq üfüqdən!
Bu görünən səndin, artıq gəldin sən,
Axır səni buldum, ey dan ulduzu!
(C.Cabbarlı)
1. Məlum növdə olan feil vardır.
2. Qayıdış növdə olan feil vardır.
3. Məchul növdə olan feil vardır.
4. Sadə feil işlənib.
5. Təsriflənməyən feillərin hamısına aid nümunə işlənib.

99. Eyler-Venn diaqramına əsasən doğru fikri müəyyən edin.

100. Nümunədə işlənmiş feillərlə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
Bu günümdən uzaqlaşan
ulu babam!
Ayağa dur!
Dəfn etdiyim məsələnin
Baş daşına
Bir təəssüf xatirəsi yazıb yondur... (M. Araz)
1. Həm təsriflənən, həm də təsriflənməyən feillər işlənmişdir.
2. *Uzaqlaşan* indiki zaman mənalı, məlum növdə, düzəltmə feili sifətdir.
3. Əmr şəklində olan üç feil işlənmişdir.
4. *Yazıb* keçmiş zamanda işlənmiş sadə feildir.
5. *Dəfn etdiyim* mürəkkəb, keçmiş zaman mənalı feili sifətdir.

101. Eyler-Venn diaqramından istifadə edərək verilmiş feilləri müqayisə edin.

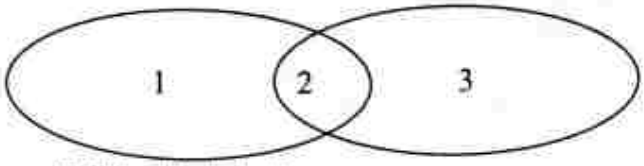

a. Feildən düzəlmişdir.
b. Məlum növdədir.
c. Sözün kökü isimdir.
d. Xəbər şəklindədir.
e. Bir leksik, iki qrammatik şəkilçili sözdür.

102. Nömrələnmiş feillər əsasında Eyler-Venn diaqramı əsasında uyğunluğu müəyyən edin.
I
Köhnə tanışlartək qucaqlaşdılar,
II
Mehriban görüşüb vidalaşdılar.
(Musa Yaqub)

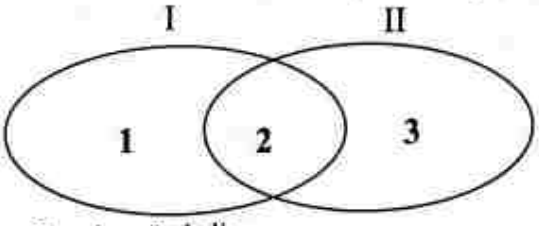

a. Qarşılıq növdədir.
b. Təsriflənəndir.
c. Feildən düzələn feildir.
d. Feilin xəbər şəklindədir.
e. Məlum növdədir.

103. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

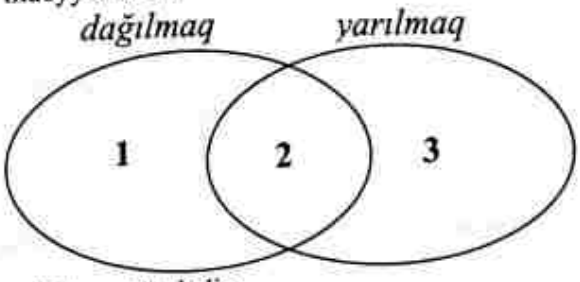

a. Məlum növdədir.
b. Sadə feildir.
c. Feildən düzəlmiş feildir.
d. Təsdiqdədir.
e. Zaman bildirmir.

104. Eyler-Venn diaqramına uyğun olaraq doğru cavabları müəyyən edin.

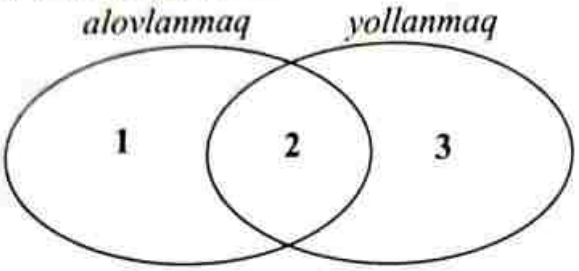

a. Feildən düzələn feildir.
b. Qayıdış növdə işlənə bilir.
c. 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçisi var.
d. İsimdən düzələn feildir.
e. Təsriflənməyən formadadır.

105. Eyler-Venn diaqramından istifadə edərək cümlələrdə fərqləndirilmiş feilləri müqayisə edin.
I. *Qoy köynəyimi* ***ütülədim.***
II. *Səhər paltarları yudum, köynəyimi* ***ütülədim.***

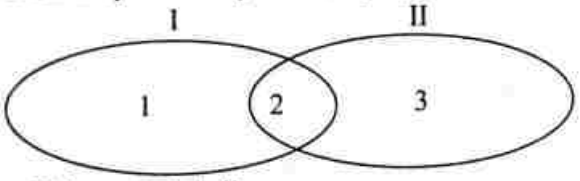

a. Xəbər şəklindədir.
b. Sözün kökü isimdir.
c. Düzəltmə sözdür, feildən düzəlmişdir.
d. İki leksik, bir qrammatik şəkilçili sözdür.
e. Keçmiş zamandadır.

106. Eyler-Venn diaqramından istifadə edərək verilmiş feilləri müqayisə edin.

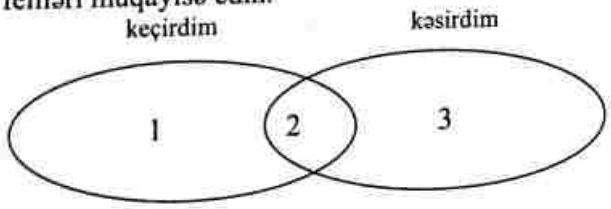

a. Həm indiki, həm də keçmiş zamanda olan feil kimi düşünmək olar.
b. I şəxsin təkindədir.
c. Yalnız sadə feil kimi düşünülə bilər.
d. Məlum növdədir.
e. Yalnız *"İndiki zamanda, idi hissəciyi ilə işlənmişidir"* kimi izah oluna bilir.

107. *"Bildirilməlidirsə"* sözündəki şəkilçiləri düzgün ardıcıllıqla müəyyən edin.
1. feildən feil düzəldən şəkilçi
2. vacib şəklinin şəkilçisi
3. məchul növün şəkilçisi
4. *"isə"* hissəciyinin qısaldılmış şəkli
5. şəxs şəkilçisi

108. *"Baxdırılmalıdırsa"* sözündəki şəkilçiləri düzgün ardıcıllıqla müəyyən edin.
1. feildən feil düzəldən şəkilçi
2. vacib şəklinin şəkilçisi
3. məchul növün şəkilçisi
4. *"isə"* hissəciyinin qısaldılmış şəkli
5. şəxs şəkilçisi

109. *"İşlənmirdi"* feilindəki şəkilçilərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
1. növ şəkilçisi
2. inkarlıq
3. zaman şəkilçisi
4. isimdən feil düzəldən şəkilçi
5. hissəciyin şəkilçiləşmiş forması

110. *"Başlanmırdı"* feilindəki şəkilçilərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
1. növ şəkilçisi
2. inkarlıq
3. zaman şəkilçisi
4. digər nitq hissələrindən feil düzəldən şəkilçi
5. hissəciyin şəkilçiləşmiş forması

111. *"Keçirilməlidirsə"* sözündəki şəkilçilərin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
1. *"isə"* hissəciyinin qısaldılmış şəkli
2. feildən feil düzəldən şəkilçi
3. məchul növün şəkilçisi
4. vacib şəklinin şəkilçisi
5. şəxs şəkilçisi

112. *"Uçurmurduq"* sözündəki şəkilçilərin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
1. *"idi"* hissəciyinin qısaldılmış şəkli
2. şəxs şəkilçisi
3. inkar şəkilçisi
4. zaman şəkilçisi
5. feildən feil düzəldən şəkilçi

Feilin təsriflənməyən formaları

Məsdər

1. Məsdər işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Demək, evi tapmadınız?
B) Əmək insanı ucaldar.
C) Uşaq yazmağı yenicə öyrənirdi.
D) Yemək dostundan uzaq ol.
E) Dadaş qardaşına kömək etdi.

2. "*Atam təhsil almağı çox yüksək qiymətləndirir*" cümləsində məsdər ismin hansı halındadır?
A) yerlik B) yiyəlik C) yönlük
D) təsirlik E) adlıq

3. Cümlələrdən birində məsdər işlənmişdir:
A) Həmin adam tezliklə təslim oldu.
B) Meydana minlərlə adam toplaşdı.
C) İndi gedəcəyim yeri heç vaxt görməmişdim.
D) Qərib-qərib, qəmgin-qəmgin ötərsiz.
(M.V. Vidadi)
E) Gözəl yaşamaq hamının arzusudur.

4. Nümunədə işlənmiş məsdər hansı cümlə üzvüdür?
Oxumaq asandır, anlamaq çətin.
A) zərflik B) tamamlıq C) mübtəda
D) təyin E) xəbər

5. Cümlələrdən birində məsdər xəbər vəzifəsindədir:
A) Aysel evi yığışdırmaq istədi.
B) Özümü oxuculara nişan vermək istəyirəm.
C) Gülnar teleqramı oxumağa başladı.
D) Bu gün də külək yavaşımaq bilmədi.
E) Ceyhunənin arzusu oxumaqdır.

6. Hansı cümlədəki feillərin hamısı məsdər formasındadır?
A) Adam işləməkdən yorulmur.
B) Nə danışırsan, yoldaş İbrahimov, mən bununla razılaşmaq istəmirəm.
C) Qorxmaz maşından çıxıb adamların yanına gəldi.
D) Yaşamağı bacarmaq hər damcı ilhama 99 damcı tər qatmaqdır.
E) Bu kənddə yaşamaq çox adamın ürəyindən keçir.

7. Hansı cümlədə məsdər mənsubiyyətə görə dəyişmişdir?
A) Uşağın şeir oxumağa çox həvəsi var.
B) Açıq havada gəzməyin faydası çoxdur.
C) Ərəb əlifbası ilə yazmağı qardaşımdan öyrənmişəm.
D) Rəisdən sonra hamı çıxış etmək istəyirdi.
E) Onun bu məclisə gəlməyi çoxlarını sevindirdi .

8. Cümlələrin birində məsdər mənsubiyyətə görə dəyişib:
A) Qəhrəmanlıqla ölmək əbədi yaşamaqdır.
B) Kəndə getməyinin səbəbi vardır.
C) Öyrənmək hələ gec deyil.
D) Oxumağın faydası çoxdur.
E) Yaşamaq üçün mübarizə lazımdır.

9. Altından xətt çəkilmiş sözlərin biri məsdərdir:
A) Nənəm həmişə tikişlə məşğul olanda oymaq taxır.
B) Balıq vedrəsinin yanında qarmaq qoyulmuşdu.
C) Atalar susmağı qızıl saymışlar.
D) Dosta kömək vacibdir.
E) Onun gicgahında mərcimək boyda xalı vardı.

10. Həm mənsubiyyət, həm də hal şəkilçisi qəbul edən məsdərin işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Ora getməkdən yorulmuşam.
2. İşləməyindən belə görünür ki, zəhmətkeş adamdır.
3. Belə gözəl yazmağı kimdən öyrənmisən?
4. Oxumağına söz ola bilməz.
5. Sizin bu haqda dediyiniz fikir mənə təəccüblü gəlir.
A) 2, 5 B) 3, 5 C) 1, 2 D) 2, 4 E) 3, 4

11. Məsdər hansı cümlədə mənsubiyyətə görə dəyişib?
A) Oxumağı, yazmağı ilk dəfə anamdan öyrənmişəm.
B) Bizim dövrümüzdə oxumağa böyük həvəs var idi.
C) O, şeir oxumaqdan yorulmurdu.
D) Bu sözdən sonra heç kəs dillənmək istəmədi.
E) Bizim yaxşı oxumağımız müəllimi çox sevindirdi.

12. Hansı cümlədə məsdər mənsubiyyətə görə dəyişib?
A) Öyrənmək, oxumaq heç vaxt gec deyildir.
B) Sən oxumağa, öyrənməyə gəlmisən, bala.
C) Oxumaqdan, öyrənməkdən hələ zərər çəkən olmayıb.
D) Onda oxumaq həvəsi çox güclüdür.
E) Sənin oxumağın tələbi ödəmir.

13. Məsdər haqqında verilən fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Mənsubiyyətə görə dəyişir.
B) Hallana bilir.
C) Həm feilin, həm də ismin xüsusiyyətlərini daşıyır.
D) Bütün şəxslər üzrə xəbərlik (şəxs) şəkilçisi qəbul edir.
E) Cümlənin mübtədası, tamamlığı və zərfliyi ola bilir.

14. Məsdər hansı nitq hissələrinin xüsusiyyətlərini daşıyır və daha çox hansı cümlə üzvləri vəzifəsində işlənə bilir?
A) isim, sifət; tamamlıq, təyin
B) sifət, zərf; mübtəda, zərflik
C) feil, zərf; mübtəda, zərflik, xəbər
D) feil, isim; mübtəda, tamamlıq
E) feil, sifət; təyin, xəbər

15. Həm hal, həm də mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş məsdərlər işlənən cümlələri müəyyən edin.
1. Görüşməyimizdən bir həftə keçmişdi.
2. Atam tapşırardı ki, dərsə gecikməyim.
3. O, yaxşı oxumağımız üçün heç nəyi əsirgəmirdi.
4. Deməyindən belə çıxırdı ki, əhvalatdan xəbəri yoxdur.

A) 1, 2 B) 1, 4 C) 2, 4 D) 1, 3 E) 3, 4

16. Məsdərin isimlə ortaq xüsusiyyətlərinə aid ***deyildir***:
A) Mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edir.
B) Təsdiq və inkarda olur.
C) Hallana bilir.
D) Cümlədə mübtəda və tamamlıq ola bilir.
E) Nə? sualına cavab verir.

17. Məsdər haqqındakı fikirlərdən biri ***yanlışdır***:
A) Qoşmalarla işlənə bilmir.
B) Təsdiqdə və inkarda olur.
C) Hallanır və mənsubiyyətə görə dəyişir.
D) Həm feilin, həm də ismin xüsusiyyətlərini daşıyır.
E) Üçüncü şəxsin təkinin xəbərlik (şəxs) şəkilçisini qəbul edir.

18. Həm feilin, həm də ismin xüsusiyyətlərini daşıyan sözlər daha çox hansı cümlə üzvləri kimi işlənir?
A) zərflik, tamamlıq, təyin
B) təyin, zərflik, mübtəda
C) təyin, mübtəda, xəbər
D) mübtəda, tamamlıq, xəbər
E) mübtəda, təyin, tamamlıq

19. Məsdərlə bağlı ***səhv*** fikri müəyyənləşdirin.
A) İsim qoşmalarla işləndiyi halda, məsdər qoşmalarla işlənə bilmir.
B) Həm feilin, həm də ismin xüsusiyyətlərini daşıyır.
C) Təsdiqdə və inkarda olur.
D) İsim kimi hallanır və mənsubiyyətə görə dəyişir.
E) Üçüncü şəxsin təkinin xəbərlik (şəxs) şəkilçisini qəbul edərək cümlənin ismi xəbəri olur.

20. Məsdərlə bağlı ***səhv*** fikri müəyyənləşdirin.
A) Feili birləşmələrin əsas və asılı tərəfi kimi çıxış edə bilir.
B) Qoşmalarla işlənə bilir.
C) Bütün şəxslərə aid mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edib dəyişə bilmir.
D) II və III növ təyini söz birləşmələrində tərəflərdən biri kimi çıxış edə bilir.
E) Yalnız III şəxsin təkinin xəbərlik (şəxs) şəkilçisini qəbul edərək ismi xəbər olur.

21. Məsdərlə bağlı doğru fikri müəyyənləşdirin.
A) Bütün şəxslərə aid mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edə bilir.
B) Bütün şəxslərin xəbərlik (şəxs) şəkilçisini qəbul edərək ismi xəbər olur.
C) Qoşmalarla işləndikdə kəmiyyət zərfliyi olur.
D) Feili birləşmələrdə yalnız əsas tərəf kimi işlənə bilir.
E) Təyini söz birləşmələrində əsas tərəf kimi çıxış edə bilmir.

22. Məsdərlə ismin ortaq xüsusiyyətləridir:
1. Ümumi və xüsusi olur.
2. Qoşmalarla işlənir.
3. Bütün şəxslər üzrə xəbərlik şəkilçilərini qəbul edir.
4. Mənsubiyyətə görə dəyişir.
5. Təkdə və cəmdə olur.
6. Hallanır.

23. Məsdərin isimlə ortaq ***olmayan*** xüsusiyyətləridir:
1. Ümumi və xüsusi olur.
2. Qoşmalarla işlənir.
3. Bütün şəxslər üzrə xəbərlik şəkilçilərini qəbul edir.
4. Mənsubiyyətə görə dəyişir.
5. Təkdə və cəmdə olur.
6. Hallanır.

24. Hansı cümlələrdə məsdər vasitəli tamamlıq vəzifəsindədir?
1. Doğma şəhərimi seyr etməyi xoşlayıram.
2. Şair yazmaqdan zövq alırdı.
3. Oxumağa, işləməyə, yaratmağa meyilli idi.
4. Zəhmət çəkib tər tökənləri dəyərləndirmək lazımdır.
5. Oxumaq, təhsil almaq gözəl arzudur.

Feili sifət

1. Biri feilin ***təsriflənməyən*** formasındadır:
A) oxusa B) dinləyən C) gəlmişdir
D) yaşayacaqdır E) başa düşəsidir

2. Feili sifət şəkilçilərindən ibarət cərgə hansıdır?
A) -mış^4,-malı^2, -an^2, -ası^2 B) -maq^2, -mış^4, -an^2
C) -dır^4, -ır^4, -a^2 D) -sa^2, -ma^2, -lı^4
E) -dıqda^4, -sız^4, -madan

3. Feili sifət işlənmiş cərgəni müəyyən edin.
A) təmiz paltar, gözəl qız, qarışıq yol
B) düşünən beyin, danışan adam, görünən ulduz
C) qızıl söz, beşmərtəbəli bina, düz yol
D) sevimli uşaq, buzlu su, dərin göl
E) qapının dəstəyi, stolun üstü, dağınıq fikir

4. *Yatmışları kimsə oyatmasın* cümləsindəki feili sifət hansı üzv kimi işlənmişdir?
A) mübtəda B) xəbər C) tamamlıq
D) təyin E) zərflik

5. "*Közərən ocaq*" birləşməsində I tərəfin izahına aid ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Məlum növdədir. B) Feildən düzəlmiş feildir.
C) Feili sifətdir. D) Təsdiqdədir.
E) İndiki zaman anlayışı bildirir.

6. "*Tikiləcək binaların layihəsini indidən hazırlamaq lazımdır*" cümləsindəki feili sifətin qrammatik xüsusiyyətləri ilə bağlı *səhvi* müəyyən edin.
A) Düzəltmədir. B) Məchul növdədir.
C) Sadədir. D) *Hansı?* sualına cavab verir.
E) Gələcək zaman məzmunu ifadə edir.

7. Nümunədə feili sifət hansı cümlə üzvü vəzifəsində işlənmişdir?
"Mən aşiqəm mərd ola,
Sənən gərək mərd ola ..."
A) zərflik B) təyin C) xəbər
D) mübtəda E) tamamlıq

8. Gələcək zaman məzmunlu feili sifətlərin cərgəsini müəyyən edin.
A) alınası məktub, baxılacaq məsələ, yeyilməli meyvə
B) oxuyan qız, olmuş hadisə, deyiləcək söz
C) yazdığım məktub, deyəcəyim söz, təmir olunmuş mənzil
D) deyiləsi söz, yuduğum dəsmal, gedəcəyim yer
E) açılan gül, çalınacaq saz, qurumuş meyvə

9. Feili sifətlərdən ibarət cərgələri müəyyən edin.
1. qırıcı, üzücü, atıcı
2. qırdığı, üzdüyüm, gətirdiyimiz
3. qızğın, üzgün, azğın
4. qıran, üzən, baxan
5. uçuq, əzik, batıq
A) 3, 5 B) 1, 3 C) 2, 5 D) 1, 5 E) 2, 4

10. Cümlədə feili sifət tərkibini müəyyən edin.
Onun yeri hər bahar qızıl lalələrlə örtülən bir düzənlik oldu.
A) qızıl lalələrlə örtülən
B) hər bahar qızıl lalələrlə örtülən
C) örtülən
D) lalələrlə örtülən
E) hər bahar örtülən

11. Hansı cümlədə feili sifət işlənmişdir?
A) Uşaqlar həyəcan içində idilər.
B) Ana, məndən nigaran qalma.
C) Yanan şamlar xonçaya xüsusi bir gözəllik verirdi.
D) Oğul, hünərinə arxalan.
E) Qız çiçəklərə heyran-heyran baxırdı.

12. Hansı cümlədə feili sifət tamamlıq vəzifəsindədir?
A) Gələn qonaqları içəri dəvət etdilər.
B) Gecikənləri danladılar.
C) Yatmış körpələr oyandılar.
D) Açılmış güllər necə də gözəldir!
E) Bu, yarışda qalib gələndir.

13. Hansı cümlədə feili sifət mübtəda vəzifəsindədir?
A) Yarışda birinci yer tutan şagirdlərə mükafat verdilər.
B) Görüləsi işlərimiz çoxdur.
C) Gələnlər onuncu sinif şagirdləridir.
D) Yeni tikilmiş evlər daşdandır.
E) Qabaq sırada oturan oğlan Turaldır.

14. Nümunədə feilin təsriflənməyən formalarından hansı işlənmişdir?
Aldada bilməmiş dünyanın varı
Bir məslək eşqilə yaşayanları. (S. Vurğun)
A) feili bağlama, məsdər B) feili sifət, məsdər
C) feili bağlama D) feili sifət
E) məsdər

15. Feili sifətlərdə feilə xas əlamətləri müəyyən edin.
1. Zaman məzmunu bildirir.
2. Əşyanın əlamətini bildirir.
3. *Necə, nə cür, hansı* suallarına cavab verir.
4. Qrammatik məna növlərində olur.
5. Təsdiq və inkar olur.
6. Cümlədə təyin vəzifəsində işlənir.
A) 4, 5, 6 B) 2, 3, 6 C) 1, 2, 4
D) 3, 5, 6 E) 1, 4, 5

16. Feili sifətlərdə sifətə xas əlamətləri müəyyən edin.
1. Növ bildirir.
2. Aid olduğu ismin əvvəlində gəlir.
3. Necə, nə cür, hansı suallarına cavab olur.
4. Cümlədə təyin vəzifəsində işlənir.
5. Zaman məzmunlu olur.
A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 2, 3, 4 E) 3, 4, 5

17. Feili sifətin sifətlə ortaq əlamətlərinə daxil ***deyildir***:
A) Aid olduğu ismin əvvəlində işlənir.
B) Əşyanın əlamətini bildirir.
C) Cümlədə təyin vəzifəsində işlənir.
D) Özündən əvvəlki sözlərlə birlikdə tərkib əmələ gətirir.
E) Necə, nə cür, hansı suallarından birinə cavab olur.

18. Hansı cümlədə feili sifət hallanmışdır?
A) Bu güllər tez açılandır.
B) Hamı onun təzə yazdığı kitabdan danışır.
C) Çoxlu görüləsi işlərimiz vardır.
D) Bu bayramda bütün küsülülər barışır.
E) Bildiklərimin hamısını ona ətraflı danışdım.

19. Feili sifətlə feildən düzələn sifətin ortaq cəhətləri kimi götürülə ***bilməz***:
A) Əlamət bildirir.
B) Aid olduğu isimdən əvvəl gəlir.
C) Həm feilin, həm də sifətin xüsusiyyətlərini daşıyır.
D) Cümlədə təyin vəzifəsində işlənir.
E) *Necə, nə cür, hansı* suallarından birinə cavab verir.

20. Hansı cümlədə feili sifət tamamlıq vəzifəsində işlənib?
A) İmtahandan uğurla çıxanlar sünnəti təqaüd aldılar.
B) Həyat onu sevənlərindir.
C) Zərər çəkənlər çox olmuşdu.
D) Gəlmə qovmazlar.
E) Görüləcək işlərimiz çoxdur.

21. Hansı cümlədə feili sifət tamamlıq vəzifəsində işlənib?
A) Söylədikləri maraqlı idi.
B) Həyatın yazılmamış qanunları var.
C) Dahilərin dediklərə nəticə çıxarmaq üçündür.
D) Yatmışları razı deyilən kimsə oyatsın.
(M.Ə. Sabir)
E) Yaranmış vəziyyətdən hamı narahat idi.

22. Hansı cümlədə feili sifət tamamlıq vəzifəsində işlənib?
A) Yazdıqların inkaredilməz həqiqətdir.
B) Etdiyin yaxşılıqlar hədər getməyəcək.
C) Vətən onu qoruyan, ona xidmət edənlərindir.
D) Bilmədiyin sözü heç vaxt dilinə gətirmə.
E) Deyilənə inanma, gördüyünə inan.

23. "*Görəsən, camaatın nəzərlərinin dikildiyi yerdə nələr baş verir?*" cümlələrindəki feili sifətə aid fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Təsdiqdədir.
B) Məchul növdədir.
C) Keçmiş zaman mənalıdır.
D) Mənsubiyyətlə işlənən -dıq[4] şəkilçisi ilə düzəlmişdir.
E) Tərkib əmələ gətirmişdir.

24. *Arının qəhrin çəkməyən*
Balın qədrini nə bilər? ("Koroğlu" dastanından)
Nümunədəki feili sifətə aid fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) -an[2] şəkilçisi ilə düzəlmişdir.
B) İnkardadır.
C) Gələcək zaman mənalı feili sifətdir.
D) Məlum növdədir.
E) Tərkib əmələ gətirmişdir.

25. Nümunələrdən birində feili sifət zərflik vəzifəsindədir:
A) Ölən qalan əlli il qafar.
B) Həcər xanımı həyət-bacada çalışan gördüm.
C) Sürünmək üçün yaranan lar uça bilməzlər.
D) Bayrağa and içən əsgər andını doğrultmuşdu.
E) Mənzilə çatan oğlan müəllimini anasına təqdim etdi.

26. Nümunələrdən birində feili sifət zərflik vəzifəsindədir:
A) Firudini qapıda dayanan gördüm.
B) Vuran qollarınız var olsun, igidlər!
C) Sərhəddə keşik çəkən əsgərlər ayıq-sayıq idilər.
D) Çəpərdən boylanan Selcan və Kəkliklə ... üzlərini gizlədilər.
E) Daha çox öyrənməyə cəhd edən Dəniz ... tapa bilərdi.

27. Feili sifətlər daha çox hansı cümlə üzvü vəzi...
A) təyin, xəbər
B) zərflik, tamamlıq
C) təyin, tamamlıq
D) xəbər, zərflik
E) təyin, mübtədə

28. Cümlələrdən hansında -mış[4] feili sifət şəkilçisi...
A) Biçilmamış taxıl zəmidə qaldı.
B) Kiminsə azabı, fəlakətiymiş
Saadət qoşunun yemi, sən dinmə.
C) Mən atamı ölmüşəm, məni öğür övladım
Bu belə də olmalı, axı dünya fırlanır.
(B. Vahabzadə)
D) Əsgərin ayağından axan qan yanında göllənmişdi.
E) Aygün orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirmə...

29. Nümunələrdən birində feili sifət üçün sintaksis cəhətdən səciyyəvi ***olmayan*** əlamət özünü göstə...
A) Qorxan görə çöp dilşər.
B) Yazıların qolundan tutarlar.
C) Qurddan qorxan qoyun saxlamaz.
D) Zəhmət olan yerdə qeybət olmaz.
E) Onu həmişə Qarabağda gədən döyüşlərə vuruşan görürdüm.

30. Verilmiş xüsusiyyətlər variantlardan hansına aid...
1. Tərkib əmələ gətirir.
2. İsimləşərək müxtəlif cümlə üzvləri yerində çıx... edir.
3. İndiki, keçmiş, gələcək zaman mənasını ifadə edir.
A) feili bağlamaya
B) əvəzliyə
C) tərəddüd...
D) feili sifətə
E) modal sözlərə

31. Aşağıdakı cümlədə işlənmiş təsriflənməyən fe... bağlı ***səhvləri*** müəyyənləşdirin.
"*Qoy bu məktubu yazdırmadan evə getmə*".
1. Quruluşuna görə düzəltmədir.
2. Əsas feili şərt baxımından izah edən feili bağlamadır.
3. Feili sifətdir.
4. Məlum növdədir.
5. Tərkib yaratmışdır.
6. Feilin vacib şəklindədir.

32. Aşağıdakı cümlədə işlənmiş təsriflənməyən fe... bağlı ***səhvləri*** müəyyənləşdirin.
"*Ağsaqqal sözünü dinləmədim heç nə xəb... olmaz*".
1. Əsas feili şərt baxımından izah edən feili bağlamadır.
2. Quruluşuna görə düzəltmədir.
3. Feili sifətdir.
4. Məlum növdədir.
5. Feilin vacib şəklindədir.
6. Tərkib yaratmışdır.

3. Hansı cümlələrdə feili sifət vasitəsiz tamamlıq vəzifəsindədir?
1. Böyük Füzulini tədqiq edənləri xatırlayıram.
2. Danışanları susdurmaq olmaz.
3. Təhsildə fərqlənənlərə mükafat verildi.
4. Oxuduqlarımı, yazdıqlarımı unutmuram.
5. Yazdıqları çox maraqlı idi.

Feili bağlama

1. Biri feilin ***təsriflənməyən*** formasındadır:
A) aparır B) görüşdükdə C) saxlasa
D) danışacağam E) bağışlayın

2. Hansı nümunədə "*ıb*" feili bağlama şəkilçisi ***deyil***?
A) Susub dayandı. B) Oxuyub başa düşdü.
C) Çoxdan gəlib. D) Silib təmizlədi.
E) Hirslənib qışqırdı.

3. Hansı nümunədə "*-ıb*" feili bağlama şəkilçisidir?
A) Çoxlarına elm öyrədib.
B) Dediklərimizi gətirib.
C) Yaxşıca əzbərləyib.
D) Şəhərdən təzəcə gəlib.
E) Eşidib hirsləndi.

4. Cümlələrdən birində feili bağlama işlənmişdir:
A) O, gələnlərə qulluq edirdi.
B) Qadın səssiz-səmirsiz evdən çıxdı.
C) Mənim qardaşım ağlağan uşaqdır.
D) Yamyaşıl zəmilər göz işlədikcə uzanırdı.
E) Gəlirimiz birə-beş artır.

5. Cümlələrdən birində feili bağlama işlənmişdir:
A) Alıcı quş dimdiyindən bilinər.
B) O, cani-dildən işləyirdi.
C) Anamın arzusu məni həkim görməkdir.
D) Ağladıqca kişi qeyrətsiz olur. (M.Ə. Sabir)
E) Yenə göy səma buludsuz idi.

6. Hansı sıradakı sözlərin hər ikisi feili bağlamadır?
A) yazan, yazanda B) alınca, alanda
C) açılmış, açarkən D) görülən, görməyərək
E) görüləcək, görülmüş

7. Hansı sıradakı sözlər feili bağlama ***deyil***?
A) gülə-gülə, qaça-qaça
B) zərrə-zərrə, xırda-xırda
C) üzə-üzə, bilə-bilə
D) baxa-baxa, deyə-deyə
E) oxuya-oxuya, görə-görə

8. Tərkibində feili bağlama olan cümləni müəyyənləşdirin.
A) Mən kəndə gedəcəyəm.
B) Oxuyan heç zaman peşman olmur.
C) Gözəllik ondur, doqquzu dondur.
D) Külək əsər-əsməz çiçəklərin ətri gəldi.
E) Qardaşım ötkəm xasiyyətlidir.

9. Tərkibində feili bağlama olan cümləni müəyyənləşdirin.
A) Yamyaşıl zəmilər göz oxşayırdı.
B) Bulağın suyu dərəyə asta-asta tökülürdü.
C) Mən işləyə-işləyə təhsil almışam.
D) Ana xısın-xısın ağlayırdı.
E) Əvvəl-axır mən arzuma çatacağam.

10. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər nitq hissəsi baxımından nədir?
Dama-dama göl olar, axa-axa sel. (Atalar sözü)
A) feili bağlama B) feilin arzu şəkli
C) feili bağlama, zərf
D) feili bağlama, feili sifət E) zərf

11. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər nitq hissəsi baxımından nədir?
Sarala-sarala payız girər, qızara-qızara yaz. (Atalar sözü)
A) feili bağlama B) feili sifət
C) feili bağlama, feili sifət D) zərf
E) sifət, feil

12. Altından xətt çəkilmiş sözlər nitq hissəsi baxımından nədir?
Qarı nənə gecə nağıl deyəndə,
Külək qalxıb qap-bacanı döyəndə,
Qurd keçinin şəngülüsün yeyəndə
Mən qayıdıb bir də uşaq olaydım.
Bir gül açıb, ondan sonra solaydım.
(M. Şəhriyar)
A) feili sifət B) zaman zərfi
C) tərzi-hərəkət zərfi D) feili bağlama
E) yerlik halda olan isim

13. Altından xətt çəkilmiş sözlər nitq hissəsi baxımından nədir?
Alçaq yerdən duman qalxar
Dağı dolana-dolana.
Göy üzünü bulud alar
Mahı dolana-dolana. (Qurbani)
A) feili bağlama B) zərf C) sifət
D) feili sifət E) isim

14. "*Vaqif məktəbə çatar-çatmaz zəng çalındı*" cümləsində altından xətt çəkilmiş söz nitq hissəsi baxımından nədir?
A) zərf B) feili sifət C) məsdər
D) isim E) feili bağlama

15. "*Sizin sənədlərə baxılanda mən orada olmamışam*" cümləsindəki altından xətt çəkilmiş sözün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Təsdiqdədir.
B) Məchul növdədir.
C) Birləşmə əmələ gətirmişdir.
D) Feili bağlamadır.
E) Quruluşca düzəltmədir.

16. Cümlələrdən birində feili bağlama işlənmişdir:
A) Heç gözləmədiyi halda o, dərhal cavab verdi.
B) Əsl qüvvət söylənəcək fikirdədir.
C) Oğlu gələndən sonra Məsmə xalanın sevinci yerə-göyə sığmırdı.
D) Atəş kəsiləndə hər tərəfə qaranlıq çökdü.
E) Bu söhbət saçları ağappaq ağarmış Səkinə ananı kövrəltdi.

17. Cümlələrin birində feili bağlama ***işlənməmişdir***:
A) Evə yaxınlaşanda nəbzi daha həyəcanla vurmağa başladı.
B) Yağış kəsilməyincə mağaradan çıxmadıq.
C) Buludlar çəkilər-çəkilməz dağı boz duman bürüdü.
D) O, ətrafa baxa-baxa yola çıxdı.
E) Nənə səliqə ilə doğranmış çörəyi süfrəyə gətirdi.

18. Feili bağlama işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Yaxşı oxuyanlar uğur qazanır.
2. Düşündükcə beyni dumanlanırdı.
3. Qürbətdə xan olunca,
Vətənində dilən gəz.
4. Ayrılanda gözləri doldu.
5. Közərən ocaq gözətçinin yaxında olduğundan xəbər verirdi.
A) 2, 3, 4 B) 3, 4, 5 C) 1, 5
D) 2, 3, 5 E) 1, 2

19. Feili bağlamaya aid fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Təsdiq və inkarda olur.
B) Hərəkətin tərzini, zamanını bildirir.
C) Bütün qrammatik məna növlərində işlənə bilir.
D) Hərəkətin səbəbini bildirir.
E) Bütün cümlə üzvlərinin yerində işlənir.

20. Feili bağlamaya aid fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Zərflik yerində çıxış edir.
B) Feilin və zərfin xüsusiyyətlərinə malik olur.
C) Tərkib əmələ gətirir.
D) Qoşmalarla işlənə bilir.
E) Feilin qrammatik məna növlərində işlənə bilir.

21. Hansı cümlədə feili bağlama ***yoxdur***?
A) O, Tahirin qolundan tutub ustanın yanına apardı.
B) Cəmil kəndə gedib, o, axşam qayıdacaq.
C) Mən də uşaqlara qoşulub ayağa qalxdım.
D) Uşaq yaş otların üstündə sürüşüb yıxıldı.
E) Onun xəstələndiyini eşidib çox narahat oldum.

22. Feili bağlamaya aid fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Zərfin müəyyən xüsusiyyətlərini daşıyır.
B) Təsdiq və inkarda olur.
C) Hərəkətin tərzini, səbəbini, zamanını bildirir.
D) Felin qrammatik məna növlərində olur.
E) Cümlənin mübtədası və tamamlığı olur.

23. Feili bağlamaya aid fikirlərdən biri ***səhvdir***:
A) Təsriflənən feillər kimi təsdiq və inkarda olur.
B) Hərəkətin tərzini, səbəbini, məqsədini, bəzən də yerini və kəmiyyətini bildirir.
C) Tərkib əmələ gətirdiyi sözlərlə birlikdə cümlənin bir üzvü olur.
D) Zərflik vəzifəsində çıxış edir.
E) Feilin qrammatik məna növlərində olur.

24. Hansı cümlədə feili bağlama ***yoxdur***?
A) Sevə-sevə danışırdı vətən gözəlliyindən.
B) Oğlundan məktub almayan ana yollara baxa-baxa qalmışdır.
C) Gəzə-gəzə dolaşırdı o, vətən çöllərində.
D) Bilə-bilə danışmadı, susdu bir an qəhrəman.
E) Onlar qabaq-qabağa əyləşmişdilər.

25. Hansı cümlədə feili bağlama ***yoxdur***?
A) Onun üzünə baxa-baxa qalmışdı.
B) Arabanı qoşa-qoşa mahnı oxuyurdu.
C) Uşaqlar qoşa-qoşa oturmuşdular.
D) Dama-dama göl olar.
E) Qala-qala yaddan çıxdı.

26. Hansı cümlədə tərzi-hərəkət zərfliyi feili bağlama ilə ifadə olunmuşdur?
A) Ev sahibi sevinə-sevinə bizi otağa dəvət etdi.
B) Biz kəndə çatanda Xədicə ilə qarşılaşdıq.
C) Səttarxan Təbrizə gələndən sonra heç yana çıxmamışdı.
D) Çox bilib az danışmaq müdriklərə xasdır.
E) Qaranlıq düşdükcə külək güclənirdi.

27. Verilən tələblərin hamısına uyğun gələn sözü müəyyən edin.
- *Feili bağlamadır.*
- *Məchul növdədir.*
- *Tərz mənası bildirir.*

A) döyünə-döyünə B) dağıla-dağıla
C) döyülə-döyülə D) utana-utana
E) danışa-danışa

28. Verilən tələblərin hamısına uyğun gələn sözü müəyyən edin.
- Feili bağlamadır.
- Məchul növdədir.
- Tərz mənası bildirir.

A) boylana-boylana B) sevinə-sevinə
C) deyinə-deyinə D) yazdıra-yazdıra
E) tanına-tanına

29. Verilmiş xüsusiyyətlər variantlardan hansına aiddir?
- Tərkib əmələ gətirir.
- Yalnız bir cümlə üzvü yerində çıxış edir.
- Hərəkəti müxtəlif cəhətdən izah edir.

A) feili sifətə B) sifətə C) feili bağlamaya
D) məsdərə E) ismə

30. Sual işarəsinin yerinə yazıla bilən söz hansı cümlədə işlənib?

A) Uşaqlar dayanmadan söhbət edirdilər.
B) Ana çırağı yandırıb evi işıqlandırdı.
C) Bahar yaxınlaşdıqca təbiət canlanır.
D) Həyəcanı sözə başlayana kimi çəkirdi.
E) Hamı sevincək dayanmışdı.

31. Sual işarəsinin yerinə yazıla bilən söz hansı cümlədə işlənib?

A) Müəllim içəri girincə uşaqlar ayağa qalxdılar.
B) Ana çırağı yandırıb evi işıqlandırdı.
C) Hava işıqlananda biz yatağımızdan qalxdıq.
D) Uşaqlar dayanmadan söhbət edirdilər.
E) Fazil dünən bizə gəlmişdir.

32. Hansı cümlələrdə feili bağlama tərkibi işlənmişdir?
1. Göydə ulduz dənə-dənə,
Saydım onu dönə-dönə. (N. Kəsəmənli)
2. Məhkəmə bitəndən sonra qərar icra ediləcək.
3. İnsanda inam yaratdıqda ağır xəstəliyi belə müalicə etmək mümkündür.
4. Həyat tərzi dəyişdikcə insanın dəqiq vaxt ölçülərinə tələbatı artır.
5. Hava qaralmamış aşırımdan keçməliyik.

33. Cümlədə işlənən feili bağlamaya aid düzgün fikirləri seçin.
Belə məsələlərə diqqətlə yanaşılanda sevinirəm.
1. Quruluşuna görə düzəltmədir.
2. Əsas hərəkətin zamanını bildirir.
3. Şəxssiz növdədir.
4. Sözün kökü "yanaş"(maq) feilidir.
5. Tərkib yaratmamışdır.
6. Kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçi sxeminə uyğundur.

34. Cümlədə işlənən feili bağlamaya aid **səhv** fikirləri seçin.
Belə məsələlərə diqqətlə yanaşılanda sevinirəm.
1. Quruluşuna görə düzəltmədir.
2. Əsas hərəkətin zamanını bildirir.
3. Qayıdış növdədir.
4. Sözün kökü "yanaş"(maq) feilidir.
5. Tərkib yaratmışdır.
6. ⊓ ∧∧∧⌒ sxeminə uyğundur.

Feilin tərsiflənməyən formaları (ümumi məsələlər)

1. "*Get-gedə saflaşan havanı acgözlüklə ciyərlərimizə çəkirdik*" cümləsindəki təsriflənməyən feilin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhvi** müəyyənləşdirin.
A) Qarşılıq-birgəlik növdədir.
B) Təsdiqdədir.
C) Sifətdən düzəlmiş feildir.
D) Feili sifətdir.
E) İndiki zaman məzmunu bildirir.

2. Feilin təsriflənməyən formalarına aid nümunələr verilmiş cərgəni müəyyən edin.
A) oxumaq, yazanda, yazılan, alınmaq
B) sevmək, yazılasıyam, bildi, gələr
C) bax, gördü, sevər, yazdın
D) yazıram, bölün, alqışlayıram, fərəhlənir
E) yazdır, baxır, yazsan, dinləyir

3. *-malı*[2] omonim şəkilçi kimi aşağıdakılardan hansıların yaranmasında iştirak edir?
A) feilin lazım və şərt şəkillərinin
B) feilin vacib şəkli və feili sifətin
C) feilin vacib şəkli və feili bağlamanın
D) feili sifət və feili bağlamanın
E) feilin lazım şəkli və feili sifətin

4. *-ası*[2] omonim şəkilçi kimi aşağıdakılardan hansıların yaranmasında iştirak edir?
A) feili sifət və feili bağlamanın
B) feilin lazım və şərt şəkillərinin
C) feilin vacib şəkli və feili sifətin
D) feilin lazım şəkli və feili sifətin
E) feilin vacib şəkli və feili bağlamanın

5. Təsriflənməyən feillərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
• feili sifət
• feili bağlama
• məsdər
1. Əcnəbi turistlər Şəkidə görməli yerləri gəzdilər.
2. Baxdıqca dağlara, dərələrə mən
Qəribə fikirlər başıma gəlir. (M.Araz)
3. Nə gözəl yaraşır insana gülmək. (M.Müşfiq)
A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 1 C) 1, 3, 2
D) 3, 2, 1 E) 2, 1, 3

6. Təsriflənməyən feillərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
• feili sifət
• feili bağlama
• məsdər
1. Sən olan dünyaya qurban olaram. (N. Həsənzadə)
2. Bəzi insanların eybi danışdıqca üzə çıxır.
3. Sən bütün dünyaya dəyərsən, inan,
Dünya yaşamağa dəyər, nə yaxşı! (N. Həsənzadə)
A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 2 C) 2, 1, 3
D) 2, 3, 1 E) 3, 2, 1

7. Ardıcıllığı müəyyən edin.
• feili sifət
• feili bağlama
• məsdər
1. Zalımlar olan qəsrə gör neyləyəcək dövran. (Ə. Xaqani)
2. Qaranqu axşam olanda qayğılı çoban. (Dədə Qorqud)
3. Yaşamaq yanmaqdır, yanasan gərək ... (B. Vahabzadə)
A) 1, 3, 2 B) 1, 2, 3 C) 2, 3, 1
D) 3, 2, 1 E) 2, 1, 3

8. Ardıcıllığı müəyyən edin.
• məsdər
• feili bağlama
• feili sifət
1. Hər mərəz çarəsini eyləmək asandı, təbib,
Mərəzi-eşqə nə tədbir, nə fərmanın var? (S.Ə. Şirvani)
2. Qadir Tanrı verməyincə ər bayımaz. (Dədə Qorqud)
3. Hanı məni gül qoynunda doğuran? (A. İldırım)
A) 2, 3, 1 B) 1, 3, 2 C) 1, 2, 3
D) 3, 2, 1 E) 2, 1, 3

9. Hansı xüsusiyyət feilin təsriflənməyən formalarının üçünə də aiddir?
A) iki nitq hissəsinin əlamətlərini daşımaq
B) cümlənin baş üzvləri vəzifəsində işlənə bilmək
C) zaman anlayışı bildirmək
D) cümlənin ismi xəbəri vəzifəsində işlənə bilmək
E) hallanmaq və mənsubiyyətə görə dəyişmək

10. "*Tikiləcək paltarın ölçüsü hələ götürülməmişdi*" cümləsində təsriflənməyən feilin izahındakı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Feili sifətdir.
B) Düzəltmə feildir.
C) Məchul növdədir.
D) İki leksik şəkilçi ilə işlənmişdir.
E) Təsdiqdədir.

11. "*Mənafeyinə toxunulanda hər kəs hirslənir*" cümləsində təsriflənməyən feillə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Şəxssiz növdədir.
B) Feili bağlamadır.
C) Təsdiqdədir.
D) Sözdə bir leksik, iki qrammatik şəkilçi var.
E) Quruluşca düzəltmədir.

12. Cümlələrin birində feil həm təsriflənən, həm təsriflənməyən kimi düşünülə bilər: (Durğu işarələri buraxılmışdır)
A) O kəndə gedəsidir.
B) O alma yeməlidir.
C) O almanı budaqdan üzməlidir.
D) Bu qablar masaya düzülməlidir.
E) Bu yeni yolla kəndə gedəsidir.

13. Feilin təsriflənməyən formaları ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Müxtəlif cümlə üzvləri ola bilər.
2. Feilin bütün şəkillərinin üzərinə -*maq*[2] şəkilçisi artırmaqla məsdər yaratmaq olar.
3. Feili birləşmələrin əsas və asılı tərəfi kimi çıxış edir.
4. Feilin təsriflənməyən formalarının şəkilçiləri omonim ola bilmir.
5. Feili bağlama cümlədə tərzi-hərəkət, zaman və səbəb zərfliyi ola bilir.
A) 1, 2, 4 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 5 E) 1, 3, 4

14. Təsriflənməyən feillərin üçünə də aid olan ortaq cəhətlər sırasında verilə ***bilməz***:
1. Hər üçü söz birləşmələrində həm əsas, həm də asılı tərəf kimi iştirak edə bilir.
2. Qoşmalarla işlənərək zərflik ola bilir.
3. Üçü də cümlənin tamamlığı ola bilir.
4. İsmin yerində işlənə bilir.
5. Feilin qrammatik məna növlərinə görə dəyişə bilir.
6. İki nitq hissəsinin xüsusiyyətlərini daşıyır.
A) 2, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 4

15. Feilin təsriflənməyən formalarının hamısına aid ***deyil***:
1. Şəxsə və kəmiyyətə görə dəyişməsi
2. İkili xüsusiyyət daşıması, feili xəbər olması
3. Ətrafına söz toplayaraq tərkib əmələ gətirməsi
4. Cümlənin mübtədası, tamamlığı, təyini, zərfliyi olması
5. Feilin qrammatik məna növlərində olması

16. Feilin təsriflənməyən formalarının hamısına aiddir:
1. Təsdiq və inkar olması
2. Zamana və şəxsə görə dəyişməsi
3. Tərkib əmələ gətirərək cümlə üzvü olması
4. Mənsubiyyətə görə dəyişməsi
5. Feilin qrammatik məna növlərində olması

17. Nümunədə feilin təsriflənməyən formalarına aid olan sözlər haqqında doğru fikirləri müəyyən edin.
İşləməkdən yorulan adamlar evə qayıdanda dincəlmək üçün çinar ağacının altında oturardılar.
1. Feilin təsriflənməyən formalarının hər üçünə aid nümunə var.
2. Bütün təsriflənməyən formalar məlum növdədir.
3. "İşləməkdən" məsdəri feili sifət tərkibinin asılı tərəfi kimi çıxış edir.
4. Feili bağlama əsas hərəkətin zamanını bildirir.
5. Cümlədə işlənən məsdərlər tərkib yaratmışdır.
6. Təsriflənməyən formaların hamısı quruluşca düzəltmədir.

18. Nümunədə feilin təsriflənməyən formalarına aid olan sözlər haqqında ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
İşləməkdən yorulan adamlar evə qayıdanda dincəlmək üçün çinar ağacının altında oturardılar.
1. Feilin hər üç təsriflənməyən növünə aid nümunə var.
2. Bütün təsriflənməyən formalar məlum növdədir.
3. "İşləməkdən" məsdəri feili sifətin asılı tərəfi kimi çıxış edir.
4. Feili bağlama əsas hərəkətin zamanını bildirir.
5. Cümlədə işlənən məsdərlər tərkib yaratmışdır.
6. Təsriflənməyən formaların hamısı quruluşca düzəltmədir.

19. Cümlələrdəki təsriflənməyən feillər haqqında düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
Hər şey ilə təchiz edilmiş işçilər tikinti sahibi ilə söhbətləşərək sabah yeni iş yerində toplaşmağı qərara aldılar. Stula söykənən tikinti sahibi isə tikdirəcəyi bina üçün istifadə ediləsi materialların adını sadalayırdı.
1. Quruluşca mürəkkəb olan nümunə var.
2. Bütün quruluş növlərinə aid nümunə var.
3. Təsriflənməyən formanın bütün növlərinə aid nümunə var.
4. Feili sifətin zamana görə hər növünə uyğun nümunə var.
5. Biri sadə, ikisi mürəkkəb, qalanları düzəltmədir.

20. Qayıdış növdə olan təsriflənməyən feilin işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Bu sözlərdən ruhlanan gənc meydana atıldı.
2. Uzaqdan quru sahənin göründüyünü dedilər, dənizçilər sevindilər.
3. Göyün üzündəki buludlar çəkildi, günəşin şüaları yenə hər tərəfi oxşadı.
4. Çiçəklər açıldıqca çəmənlik bəzəkli xalçanı xatırladırdı.
5. Ağır işdə çalışan Səməd yorulduqda həmişə bu ağacın kölgəsində dincələrdi.

21. Qayıdış növdə olan təsriflənməyən feilin işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Bağ-bağça sulandıqca ətraf yaşıllığa bürünürdü.
2. Əyninə boz palto geyinən Fərhad indi daha ciddi görünürdü.
3. Ətrafı yorğan kimi bürüyən duman çəkildikcə dağ öz əzəməti ilə baxanları valeh edirdi.
4. Bu ehtiramdan həvəslənən mühəndis layihəsini tez bitirdi.
5. Həyəcandan tutulan Səməd bir qədər sonra sözünə davam etdi.

22. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Məsdərə aid olmayan əlamət var.
2. Feili sifətə aid olmayan əlamət var.
a. Mixi yazıları ilk dəfə oxumaq alman aliminə nəsib olmuşdur.
b. Tələbələrin oxumaqlarına icazə verildi.
c. Məmməd Qumrunu darvazaya söykənmiş gördü, yaxın gəldi.
d. Əsgərlərimiz sərhədlərimizi qorumaq kimi vəzifənin öhdəsindən ləyaqətlə gəlirlər.
e. Öyrənmək heç zaman gec deyil.

23. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. məsdər 2. feili sifət 3. feili bağlama
a. Zakirtək yanmağa eşq atəşinə
Cürəti var isə, pərvanə gəlsin. (Q. Zakir)
b. Gül camalın görüb düşsün torpağa. (Q. Zakir)
c. Saymasan, el özü unudar səni. (N. Həsənzadə)
d. Xudaya, insanın halı yamandır,
Nələr çəkdiyimiz sənə əyandır. (S. Vurğun)
e. Yalvarma, yalvarma o cəllada sən,
Hələ baş əyməmiş bu böyük vətən. (S. Vurğun)

24. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. məsdər 2. feili sifət 3. feili bağlama
a. Yenə qılıncını çəkdi üstümə
Qurbanı olduğum o ala gözlər. (S.Vurğun)
b. Yaxşılar yamana can versələr də,
Yamanlar yaxşını danıb həmişə. (B.Vahabzadə)
c. Qadir Tanrı verməyincə ər bayımaz. (Dədə Qorqud)
d. Xəstə Qasım cananına can deyə. (Xəstə Qasım)
e. Bu böyük fatehin sərgüzəştindən
Bir vərəq yazmaqla bitirərdim mən. (Nizami)

25. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. məsdər 2. feili sifət 3. feili bağlama
a. Üzündə gördüyüm nə intizardır?
Qəlbində Vaqifin sirrimi vardır? (S.Vurğun)
b. Hər gecə biliyə qapı açmadan,
Başımı yastığa qoymadım bir an. (N.Gəncəvi)
c. Yenə yada düşdü bizim sənəmlər.
Getməyin binası, hayıf ki, yoxdur! (M.P. Vaqif)
d. Əsrlər boyunca vuruşduq, ancaq
Sarsıda bilmədik hökmünü bir gün.
(B.Vahabzadə)
e. Bağlı qapıların odur açarı,
Onun adı aşmış hər bir hasarı. (N.Gəncəvi)

26. Nümunədə təsriflənməyən feildəki şəkilçilərin ardıcıllığını müəyyən edin.
Tikinti işləri planlaşdırılarkən yerin strukturu nəzərə alınmayıb.
1. isimdən feil düzəldən şəkilçi
2. feili bağlama şəkilçisi
3. məchul növ şəkilçisi
4. feildən feil yaradan şəkilçi

27. Nümunədə təsriflənməyən feildəki şəkilçilərin ardıcıllığını müəyyən edin.
Lövhə işıqlandırıldıqca hər şey aydın seçilirdi.
1. isimdən feil düzəldən
2. feili bağlama
3. məchul növ
4. feildən feil yaradan

28. Nöqtələrin yerinə artırılacaq "*geyin(mək)*" feilinin verilənlərə görə işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
Hər gün səliqə ilə ... uşağı görəndə çox sevinirdi.
Fərid paltosunu ... üçün qapıdakı asılqana tərəf yönəldi.
Baba ayaqqabısını ... tələsik balkona çıxdı.
Qonaqlar ... biz də ayağa qalxmışdıq.
1. feili sifət
2. hərəkətin tərzini bildirən feili bağlama
3. məsdər
4. hərəkətin zamanını bildirən feili bağlama

29. Nöqtələrin yerinə artırılacaq "*deyil(mək)*" feilinin verilənlərə görə işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
Atalar tərəfindən ... söz əsrlərdən yadigardır.
Qızım, söz ... diqqətlə qulaq as.
Bu hərəkətinə görə ona ağır söz ... düz deyildi.
Təkliflərlə bağlı fikirlər ... veriliş davam etdirildi.
1. feili sifət
2. hərəkətin tərzini bildirən feili bağlama
3. məsdər tərkibi
4. hərəkətin zamanını bildirən feili bağlama

30. Təsriflənməyən feillərin qrammatik məna növlərinə görə işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
• *Qürbət görməyəndə vətənin qədri bilinməz.*
• *Məhsul yığımı zamanı ağacı kəsdirmək günah sayılır.*
• *Döyüşə atılan əsgərlərimiz düşməni məhv etdilər.*
• *Məktub yazılaraq sahibinə çatdırıldı.*
1. məchul növ
2. qayıdış növ
3. məlum növ
4. icbar növ

31. Təsriflənməyən feillərin qrammatik məna növlərinə görə işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
• *Vətənini sevməyən adam sevilməz.*
• *Yararlı sahələri əkdirməyə qərar verdilər.*
• *Tutulan hava yağışdan xəbər verirdi.*
• *Quyu qazılaraq təhvil verildi.*
1. məchul növ
2. qayıdış növ
3. məlum növ
4. icbar növ

32. Nöqtələrin yerinə artırılacaq "*bilmək*" feilinin verilənlərə görə işlənmə ardıcıllığı:
• *Onu sürgünə aparanda fürsət tapıb yoldaşına məktub yaza ... .*
• *Fizika fənnini yaxşı ... onun üzünə hər yerdə qapıları açdı.*
• *Çox ... adamı danışığından sezmək olar.*
• *O, əhvalatın məğzini ... dərindən fikirləşdi.*
1. mürəkkəb feilin bir hissəsi
2. feili sifət
3. feili bağlama
4. məsdər

33. Nöqtələrin yerinə artırılacaq "*qayıtmaq*" feilinin verilənlərə görə işlənmə ardıcıllığı:
• *Qoca şair neçə illərdən sonra doğma elinə ... bildi.*
• *O, yenidən kəndə ... fikrindədir.*
• *Vətənə xidmətdən ... övladlarını görəndə çox sevindi.*
• *O, müəssisəyə ... işdən çıxarıldığını bildi.*
1. mürəkkəb feilin bir hissəsi
2. feili sifət
3. feili bağlama
4. məsdər

34. Nöqtələrin yerinə artırılacaq "*açmaq*" feilinin işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
• *O, hər dəfə qapını ... həyətə boylanırdı.*
• *Pəncərəni ... qızı tanıyıram.*
• *Qapını ... heç ağlına gəlmədi.*
• *Mən bu sözün mənasını ... bilmirəm.*
1. mürəkkəb feilin tərkib hissəsi
2. feili sifət
3. feili bağlama
4. məsdər

35. Nöqtələrin yerinə artırılacaq "*görmək*" feilinin işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
• *Uşaq anasını ... sevincindən ağladı.*
• *Anar dünən ... hadisəni heç kimə danışmadı.*
• *Bu gözəlliyi ... hər kəsə nəsib olmur.*
• *Mən onu bu dəfə yaxşı ... bilmədim.*
1. mürəkkəb feilin tərkib hissəsi
2. feili bağlama
3. feili sifət
4. məsdər

Zərf

Zərfin quruluşca növləri. Zərfin mənaca növləri. Zərflərin yazılışı

1. *"Bayaq Rüstəm kişi Şirzada çəpəki baxmışdı"* cümləsində zərfin məna növlərini müəyyən edin.
A) zaman, tərzi-hərəkət B) zaman, kəmiyyət
C) yer, zaman D) kəmiyyət, yer
E) kəmiyyət, tərzi-hərəkət

2. *"Axşam o, məlumatı diqqətlə oxudu"* cümləsində zərfin məna növlərini müəyyən edin.
A) zaman, tərzi-hərəkət B) zaman, yer
C) yer, tərzi-hərəkət D) kəmiyyət, yer
E) zaman, kəmiyyət

3. Verilmiş cümlələrdə zərfin mənaca hansı növləri ***işlənməmişdir***?
1. Səbuhi tələsik yuxarı mərtəbəyə qalxdı.
2. Qoca güclə qapını açıb içəri girdi.
A) zaman, tərzi-hərəkət B) tərzi-hərəkət, yer
C) kəmiyyət, yer D) yer, zaman
E) kəmiyyət, zaman

4. Verilmiş cümlələrdə zərfin mənaca hansı növləri ***işlənməmişdir***?
1. Hər axşam aşağıdan gələn musiqi səsi ətrafa yayılırdı.
2. Dağın ətəyi yazda gül-çiçəyə bürünər, ora gələnləri valeh edərdi.
A) yer, zaman B) tərzi-hərəkət, yer
C) kəmiyyət, yer D) kəmiyyət, tərzi-hərəkət
E) zaman, kəmiyyət

5. Cümlədə zərfin mənaca növlərindən hansına aid nümunə ***yoxdur***?
İrəli çıxıb, bir qədər susdu və heyrətdən donmuş bu adamları qəzəblə süzdü.
1. tərzi-hərəkət zərfinə
2. yer zərfinə
3. kəmiyyət zərfinə
4. zaman zərfinə
A) 1, 3 B) 2 C) 1, 4 D) 4 E) 2, 3

6. Hansı cümlədə yaxınmənalı sözlərlə yaranan zərf işlənmişdir?
A) Çiçək evdən səssiz-səmirsiz çıxdı.
B) Günortalar güllü-çiçəkli bağçamızda dincəlirəm.
C) Axşam-sabah, çeşmə, sənin başına
Bilirsənmi necə canlar dolanır? (Aşıq Ələsgər)
D) O, məqsədinə çatmaq üçün gecə-gündüz çalışırdı.
E) Əvvəl-axır mən deyənə razı olacaqsan.

7. Mürəkkəb zərflərdən ibarət nümunələrdir:
A) bayramsayağı, özü də bilmədən, hiss etmədən
B) sadəlövhcəsinə, xoşbəxt, qaçaqaç
C) basabas, qaça-qaça, vurhavur
D) birə-beş, üzbəüz, günorta
E) kənddən qayıdanda, qabaq-qabağa, üz-göz olmaq

8. Cümlələrdən birində zaman zərfi işlənmişdir:
A) Çərkəz alışqanı yandırarkən barmaqlarının titrədiyini gördü.
B) Bu xəbəri Əhməd elə o gün Cahandar ağaya çatdırdı.
C) O, qəsdən aradakı məsafəni qısaltdı.
D) Atası yay aylarında furqonla Ağsudan, Şamaxıdan yaylaqlara adam daşıyardı.
E) Sükut xeyli çəkdi.

9. Yer zərfi olan cümləni müəyyən edin:
A) Gəmi limandan aralandı.
B) Qağayılar ləpələrin üstündə uçuşurdular.
C) Uşaqlar ağacların kölgəsində oynayırdılar.
D) Biz yolun yarısından geri döndük.
E) Biz dəniz kənarına getdik.

10. Hansı cümlədə mürəkkəb zərf ***işlənməmişdir***?
A) Murad evdən səhərəyaxın çıxdı.
B) Bulağın dupduru suyu səhər-axşam dərəyə tökülürdü.
C) O, məqsədinə çatmaq üçün gecə-gündüz çalışırdı.
D) O bu əsər üzərində çox həvəslə işləyirdi.
E) Murad, əvvəl-axır mən deyənə gələcəksən.

11. Hansı cümlədə mürəkkəb zərf ***işlənməmişdir***?
A) O gün ki fəsli-yaz olur,
Gecə-gündüz taraz olur. (A.Səhhət)
B) Qəzetlər səliqəsiz, yəni alt-üst yığılmışdı.
C) Bu yerləri addım-addım gəzmək istəyirdik.
D) Səyyah dənizin içində gecə-gündüz yanan təbii ocaqlardan heyrətlə danışırdı.
E) O, asta-asta danışırdı.

12. ***Səhv*** yazılmış zərfləri müəyyənləşdirin.
1. tədricən 2. bayram-sayağı 3. birbaşa
4. təkbətək 5. xayincəsinə 6. sırağagün
A) 2, 5, 6 B) 3, 5 C) 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 2, 3, 6

13. Hansı zərflərin yazılışı ***səhvdir***?
1. ara-bir 2. yanbayan 3. qəhramancasına
4. yan-yörə 5. ara-sıra 6. dahiyana
7. astadan
A) 1, 3, 6 B) 3, 5, 6 C) 1, 6, 7
D) 2, 4, 6 E) 2, 3, 5

14. Hansı zərflərin yazılışı düzgündür?
1. qəflətən 2. dostyanə 3. addım-başı
4. arabir 5. birbaşa 6. üzbəüz
A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 6
D) 2, 3, 4, 6 E) 1, 4, 5, 6

15. Hansı cümlədə mürəkkəb zərf ***işlənməmişdir***?
A) Bulağın dupduru suyu səhər-axşam dərəyə tökülürdü.
B) O, məqsədinə çatmaq üçün gecə-gündüz çalışırdı.
C) Gülzar bu xəbəri eşidər-eşitməz susdu.
D) Çiçək evdən səssiz-səmirsiz çıxdı.
E) Əvvəl-axır mən deyən fikrə gələcəksən.

16. Hansı cümlədə mürəkkəb zərf ***işlənməmişdir***?
A) Hardan kəndin üzərindən yanıqlı-yanıqlı çığıran durna qatarı uçurdu (Ə. Məmmədxanlı).
B) O, utandığından asta-asta danışırdı.
C) Batu yavaş-yavaş düşmənin səsi (H.K. Samlı).
D) Uşaq sevinə-sevinə anasını qucaqladı.
E) Addım-addım qələbəyə yaxınlaşırıq.

17. Hansı cümlədə düzəltmə zərf ***işlənməmişdir***?
A) İmtahanlarımı müvəffəqiyyətlə verdim.
B) O, ucadan danışmağa adət etmişdir.
C) Qışda dağlar ağ geyinər, yaz qara (Aşıq Ələsgər).
D) Dostlar yanaxı dayanmışdılar.
E) Döyüş bölgəsinə gecikmədən çatmalısan.

18. Müxtəlif mənalı sözlərin birləşməsindən əmələ gələn mürəkkəb zərfləri müəyyən edin.
A) azdan-çoxdan, hərdən-birdən
B) yanbayan, günbəgün
C) arabir, ələstü
D) yan-yörə, ara-sıra
E) başdan-binadan, üzbəüz

19. Müxtəlif mənalı sözlərin birləşməsindən əmələ gələn mürəkkəb zərfləri müəyyən edin.
A) başdan-ayağa, evbəev
B) birə-beş, əvvəl-axır
C) ilbəil, dalbadal
D) dilucu, gecəyarı
E) ara-sıra, yan-yana

20. *Diqqətlə otağa göz gəzdirdi, sonra içəriyə daxil oldu, bir qədər dincəldi* cümləsində zərfin mənaca növlərini ardıcıllıqla müəyyən edin.
A) tərzi-hərəkət, yer, kəmiyyət
B) zaman, zaman, yer, tərzi-hərəkət
C) tərzi-hərəkət, zaman, yer, kəmiyyət
D) yer, zaman, tərzi-hərəkət
E) tərzi-hərəkət, yer, zaman, yer

21. *Sağa-sola boylandı, bir az düşündü, cəsarətlə irəliyə atıldı* cümləsində zərfin mənaca növlərini ardıcıllıqla müəyyən edin.
A) yer, miqdar, yer, tərzi-hərəkət
B) tərzi-hərəkət, kəmiyyət, tərzi-hərəkət
C) yer, kəmiyyət, tərzi-hərəkət, yer
D) kəmiyyət, tərzi-hərəkət, yer
E) tərzi-hərəkət, yer, kəmiyyət, yer

22. Hansı düzəltmə zərflər sifətdən yaranmışdır?
A) hərdən, birdən, çoxdan
B) yavaşdan, sevincək, aralıqda
C) hərarətlə, diqqətlə, heyrətlə
D) dahiyanə, igidcəsinə, hiyləgərcəsinə
E) gündə, ayda, ildə

23. Hansılar düzəltmə zərflərdir?
1. bağda 2. dilucu 3. dinməzcə
4. bayaqkı 5. qəflətən 6. düşməncəsinə
7. adbaad 8. hirslə
A) 2, 4, 5, 6 B) 3, 5, 6, 8 C) 1, 3, 5, 7
D) 2, 3, 7, 8 E) 3, 4, 7, 8

24. Tərkibində həm sadə, həm də düzəltmə zərf iştirak cümləni müəyyən edin.
A) Yayda kəndimizin axşamları sərin olur.
B) Səbinə indi aylıq maaşını qənaətlə xərcləyirdi.
C) Nadir ayağa qalxıb tələşlə otaqdan çıxdı.
D) Salman içəri daxil olaraq bu təklifla razılaşmadığını bildirdi.
E) Tiflisdə səni axtaranın hamısı bura gəlir. (Mir Cəlal)

25. Tərkibində həm sadə, həm də mürəkkəb zərf işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Uşaqlar cəld məktəbin meydançasına toplaşdılar.
B) Nərmin verilən suallara sakitcə cavab verdi.
C) Onu ilk dəfə İstanbulda görmüşdüm.
D) Səlim bu gün Moskvaya gedir.
E) O, tez-tələsik yığışıb buranı tərk etdi.

26. Hansı mürəkkəb zərflər defislə ***yazılmır***?
A) *-ba*[2] bitişdiricisinin köməyi ilə düzələnlər
B) biri və ya hər ikisi şəkilçi qəbul etmiş sözlərin təkrarı ilə düzələnlər
C) antonim sözlərin köməyi ilə yarananlar
D) sadə sözlərin təkrarı ilə əmələ gələnlər
E) yaxınmənalı sözlərin köməyi ilə yarananlar

27. Mürəkkəb zərflərdən biri ***səhv*** yazılmışdır:
A) taybatay B) birə-beş C) gec-tez
D) hərdən-bir E) üzüyuxarı

28. Hansı cümlədə düzəltmə zərfin yazılışı ***səhv*** verilmişdir?
A) Döyüşçülər cəsarət ilə hücuma keçdilər.
B) O, dahiyanə fikirləri ilə hamının diqqətini cəlb edirdi.
C) Məktəblilər vuruşanlara heyrətlə baxırdılar.
D) Təranə ərəbcə yaxşı bilir.
E) Səlim birdən ayağa qalxdı.

29. "*Zəng vurulandan sonra da xeyli oturdum, yazı işlərini diqqətlə yoxladım*" cümləsində zərfin mənaca hansı növləri işlənmişdir? Ardıcıllıqla göstərin.
A) kəmiyyət, tərzi-hərəkət
B) zaman, yer
C) zaman, kəmiyyət, tərzi-hərəkət
D) tərzi-hərəkət, kəmiyyət
E) yer, kəmiyyət, zaman

30. "*Qapını açandan sonra yavaşca içəriyə boylandı, salamlaşdı və oğlunu xəbər aldı*" cümləsində zərfin mənaca hansı növləri işlənmişdir? Ardıcıllıqla göstərin.
A) tərzi-hərəkət, yer
B) yer, zaman
C) zaman, tərzi-hərəkət, yer
D) tərzi-hərəkət, zaman
E) zaman, yer, kəmiyyət

31. Tərkibində kəmiyyət zərfi olan cümləni müəyyən edin.
A) Azlıq çoxluğa tabedir.
B) Az danışmaq gümüşdürsə, susmaq qızıldır.
C) Sevil bu barədə çoxdan düşünürdü.
D) Onlar bazardan xeyli meyvə aldılar.
E) Bu aşdan doyunca ye.

32. Tərkibində zaman və tərzi-hərəkət zərfləri olan cümləni göstərin.
A) Mən həmişə bunları görə-görə susurdum.
B) Biz xəzəllərin üstü ilə tələsmədən addımlayırdıq.
C) Gənc xəfifcə gülərək cavab verdi.
D) Körpə gecə qəfildən oyandı.
E) Yağış axşam çox yağmamışdı.

33. Tərkibində zaman və tərzi-hərəkət zərfləri olan cümləni göstərin.
A) Axşamüstü çobanlar sürünü otara-otara gətirirdilər.
B) Dünən sizin yolunuzu səbirsizliklə gözləyirdik.
C) Anbaan artan xəzri göz açmağa imkan vermirdi.
D) İllər beləcə bir-birini əvəz edirdi.
E) Futbol həm yaşlılar, həm də uşaqlar arasında çox yayılmışdır.

34. Cümlələrdən birində zaman, tərzi-hərəkət və yer zərfləri işlədilmişdir.
A) Dünəndən bəri yağan yağış yenicə sakitləşmişdi.
B) Dünən futbolçularımız cəsarətlə oynayaraq xal hesabı ilə irəli çıxmışlar.
C) Qəfil hadisədən özünü itirmiş Gülər nənənin köməyinə qonşular dərhal gəldilər.
D) Səhər hamı Şəhidlər xiyabanına gedərək öz vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirdi.
E) Artıq həyəcanlı anlar geridə qaldı, hamı yavaş-yavaş sakitləşdi.

35. Cümlələrdən birində yer, tərzi-hərəkət və zaman zərfləri işlədilmişdir.
A) Gecə bərk tufan qopdu və çürük ağacları kökündən qopardı.
B) Uşaqlar məharətlə rəqs edir, musiqiçiləri daha da şövqə gətirirdilər.
C) Qabaqda tanklar yan-yana düzülərək, hərdənbir düşmənə cavab atəşi açırdı.
D) Bu gün şəhər əhalisi təmtəraqla Qız qalasının qarşısına toplaşmışdı.
E) Kəmalə xanım dünəndən yır-yığış edir, sabahkı qonaqlığa ciddi hazırlaşırdı.

36. Hansı cümlədə iki sadə zaman zərfi işlənmişdir?
A) Gecəyarısı başlayan şiddətli tufan səhərəyaxın qapımızdakı çinar ağacını kökündən qopartdı.
B) Dünən başlayan yağış səhər də kəsmək bilmədi.
C) Uzaqdan görünən çinar ağacları kəndə xüsusi bir gözəllik verirdi.
D) Birdən-birə gurultu ilə gələn sel dərhal bəndbərəni yıxdı, qarşısına keçəni süpürləyib apardı.
E) İçəridə uşaqlar dərs oxuyur, hərdən də sual-cavab edirdilər.

37. Hansı cümlədə iki sadə zaman zərfi işlənmişdir?
A) Bayramsayağı bəzənmiş şəhər gözəl görünürdü.
B) Axşam yarımçıq qoyduğum işi indi bitirməliyəm.
C) Dünənki söhbət yenidən gündəmə gətirildi.
D) Birdən-birə hava tutuldu, güclü yağış yağdı.
E) Aşağıdakı binalar yeni təhvil verilib.

38. Hansı cümlədə *-dan*[2] zərf düzəldən şəkilçi ***deyil***?
A) O, əlini uşağın çiyninə qoyub astadan soruşdu.
B) Çoxdan unutmuşam kin-küdurəti.
C) Onun şəhərdən qayıtdığı bir neçə gün olardı.
D) Yolunu azmış su yenidən kəndə tərəf axmağa başladı.
E) Hərdən yağış, hərdən qar yağırdı.

39. Hansı cümlədə *-dan*[2] zərf düzəldən şəkilçi ***deyil***?
A) O, anasının üzünə baxıb dərindən köksünü ötürdü.
B) Xeyli vaxt olardı ki, o, kənddən uzaqlaşmışdı.
C) Külək qəfildən güclənməyə başladı.
D) O, ucadan mahnı oxumağı sevirdi.
E) Az keçmədi ki, evin qapısı yenidən döyüldü.

40. Tərkibində tərzi-hərəkət və yer zərfi olan cümləni göstərin.
A) O, mənə baxa-baxa içəri daxil oldu.
B) Böyüklərə qarşı həmişə diqqətli və qayğıkeş olun.
C) Eldar Nyu-Yorkda yaşayan Harri ilə tez-tez məktublaşırdı.
D) Yazda uşaqlar məktəbin həyətində ağac əkdilər.
E) Evin ağsaqqalı gələnləri hörmətlə qarşılayır, içəridə oturdurdu.

41. Düzəltmə kəmiyyət zərfinin işləndiyi cümləni müəyyən edin.
A) Pərviz qonaqlarla dilucu salamlaşdı.
B) Hüseyn başqa uşaqlardan fərqli olaraq, xeyli meyvə dərmişdi.
C) Usta bir qədər düşünüb oradan uzaqlaşdı.
D) Sədaqət Pərişanı çəpəki süzdü.
E) Bir neçə aydan sonra xəstə tamamilə sağalmışdı.

42. Cümlələrin birində *-da*[2] şəkilçisi zərf ***düzəltməmişdir***:
A) Fikrət hamı ilə təklikdə danışırdı.
B) Məsələləri birlikdə həll etməyiniz daha məsləhətlidir.
C) Fərid gündə əmisigilə gedərdi.
D) Yayda havaların birdən-birə dəyişməsi onun planlarını alt-üst etdi.
E) Kənddə görünən qülləni almanlar inşa etmişdilər.

43. Tərkibində düzəltmə zərf olan cümləni müəyyənləşdirin.

A) O hadisədən sonra Fərruz bəndən qəsəbəyə baş çəkirdi.

B) Bəhram Nəbəsindəki bağımızda işləməkdən yorulmazdı.

C) Hava bərdən-bərə soyumağa başlamışdı.

D) Dostur aş yeri olmadığından səbəbsiz inamı da yox idi.

E) Sərrəf dağınıq baxışlarla uğlanı süzüb, otaqdan çıxdı.

44. Düzəltmə zərf işlənmiş cümlələri müəyyən edin.

1. Qəsəbəni üç gün keçirdi.
2. O, qəsəbəni bərkdən danışırdı ki, diqqəti cəlb etsin.
3. Sədaqətlə birlikdə yazdığımız musiqini hamı bəyənəcəkdi.
4. Qəhrəmanlıqla döyüşmək hər bir əsgərin şərəf işi olmalıdır.
5. Mən bunları təzə öyrənmişəm.

A) 3, 5 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 4

45. Modal sözlü cümlələrdən birinin tərkibində zaman, tərzi-hərəkət və kəmiyyət zərfi işlədilmişdir.

A) "Azərbaycan dili və ədəbiyyatı" jurnalı müəllim ordusunun elmi-metodiki cəhətdən peşəkarlığının daha da artmasına kömək edir.

B) Axır ki, nənəmiz dünən gəlib çıxdı, bizi bağrına basaraq xeyir-dua verdi.

C) Əlbəttə, əsgərlərimiz dünən cəsarətlə döyüşdüklərinə görə ruh yüksəkliyi xeyli artmışdı.

D) Doğrudan da, əvəzsiz rəssam Sattar Bəhlulzadə həmişə hörmətlə yad ediləcəkdir.

E) Görkəmli alimimiz Ə. Dəmirçizadə, həqiqətən, Azərbaycan dilçiliyinə yeniliklər gətirərək onu xeyli zənginləşdirdi.

46. Modal sözlü cümlələrdən birinin tərkibində zaman, kəmiyyət və tərzi-hərəkət zərfi işlədilmişdir.

A) Məhəmmədəli kişi, həqiqətən, Allah adamı idi, odur ki camaat da hər vaxt onun xətrini istəyirdi.

B) Bu gün Aysu həvəslə işləmiş, xeyli irəli getmişdir.

C) Gülənbər xala azacıq durxdu, birdən Zəminəni tanıyıb gülümsədi.

D) Şübhəsiz, Aysel indi də çox işləyərək tapşırıqları dürüst yerinə yetirir.

E) Axı kim bu xəbərləri dərhal sənə çatdırır, bizi üzüzə qoyur?..

47. Nümunələrdən birində müxtəlif mənalı sözlərdən əmələ gələn mürəkkəb tərzi-hərəkət zərfləri işlənmişdir.

A) Gecəyarısı başlayan külək səhərəyaxın kəsdi və hava yavaş-yavaş açılmağa başladı.

B) Sırğağün yağan yağış axşamüstü kəsdi.

C) Birdən-birə gurultu ilə gələn sel dərhal bəndbəraəni yıxıb dağıtdı.

D) O, ağır-ağır içəri girib, qəhrəmanlıqdan söz açdı.

E) Kərim kişi ağsağı dərəyə yaxınlaşdı və bəyə kənarındakı qamışlarla dilucu salamlaşdı.

48. Zərfin bütün məna növlərini əsl mənasında cümlələri müəyyən edin.

A) Biz irəli gedib hər tərəfi ehtiyatla nəzərdən keçirdik.

B) Azad əvvəlcə müəllimə baxdı, sonra ağır-ağır dönərək otaqdan çıxdı.

C) Səlim cəld otaqdan çıxdı, sonra bir az dayanıb geri döndü.

D) Uşaqlar bağdan bir az meyvə dərib yavaş-yavaş onadan uzaqlaşdılar.

E) Arabir yağış yağanda yoxsuldan bir az su axır, evdəkiləri çox narahat edirdi.

49. Zərfin bütün məna növləri işlənmiş cümləni müəyyən edin.

A) Nəhardan sonra uzanıb bir qədər dincəldilər və sahəbkı işlər barədə söhbət etdilər.

B) Sənan əvvəl geyinib evdən çıxdı, sonra yavaş-yavaş sahilə endi.

C) Anam hər gün tezdən durar, ustacı həyətə çıxıb səhər yeməyi üçün hazırlıq görərdi.

D) Dönüb geri baxanda gördü ki, bir dəstə atlı ildırım kimi gəlir.

E) O, indi az və astadan danışır, içəridə oturanlara nəzakət edirdi.

50. Zərfin məna və quruluşca növlərini nəzərə almaqla soldan sağa cədvəli tamamlayın.

təkrar	...	xeyli
...	gündə	dəfələrlə
ağıştü	ünbaan	...

A) cismən, bildir, addımbaşı
B) asta, irişil, az-çox
C) türkcə, sırağagün, birə-beş
D) irəli, ildə, günbəgün
E) arabir, səlis, az-maz

51. Düzəltmə zərfləri müəyyən edin.

1. qəfildən 2. kənddən 3. bərdənbir
4. igidcəsinə 5. şairanə 6. söhbətcil

52. Düzəltmə zərfləri müəyyən edin.

1. əvvəlki 2. çoxdan 3. addımbaşı
4. qəraşın 5. qəhrəmancəsinə 6. qəflətən

53. Tərzi-hərəkət zərfi işlənmiş cümlələri müəyyən edin.

1. O, körpəsini məhəbbətlə süzdü.
2. Əhməd güllə-güllə otağa daxil oldu.
3. Hava gözlənilmədən dəyişdi.
4. Mehpərə qonşusu ilə dilucu salamlaşdı.
5. Hərdənbir bizə gəlir.

54. Düzəltmə zərf işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Hamı qəsddən danışırdı.
2. Firəngiz danışa-danışa paltosunu geyindi.
3. Qocalar yanakı oturmuşdular.
4. Əzablara mərdliklə sinə gərdik.
5. Mən bunları indi öyrənmişəm.

55. Düzəltmə zərfləri müəyyən edin:
1. mənca 2. bilməcə 3. latınca
4. gəlincə 5. mehribancasına 6. ustalıqla

56. Hansı sözlər zərfdir?
1. sağa-sola 2. baxa-baxa
3. gülə-gülə 4. yan-yana
5. uzaqdan-uzağa 6. çatar-çatmaz

57. Hansı sözlər zərfdir?
1. ora-bura 2. sinifdən sinfə
3. yana-yana 4. ara-sıra
5. için-için 6. gedər-gəlməz

58. Hansı cümlələrdə zərfin quruluşca hər üç növünə aid nümunə verilmişdir?
1. Sağa-sola vurnuxan at birdən qulaqlarını şəklədi və irəliyə dartındı.
2. Buludların arasından ara-sıra bərq vuran ulduzlar sanki yerdə öz sahibini axtarırdı.
3. Anası ilə üzbəüz oturub mehribanlıqla söhbət etməsi uzaqdan aydın görünürdü.
4. O, dizin-dizin sürünərək çarpayının yuxarı tərəfinə gəldi.
5. Bayramsayağı bəzədilmiş geniş zalda çıxışa həvəslə hazırlaşan körpələr gözəl görünürdülər.

59. Mürəkkəb zərfləri göstərin.
1. diz-dizə 2. qaçaqaç 3. rəngbərəng
4. vurhavur 5. ilbəil 6. oğrun-oğrun

60. Verilmiş nümunədə zərfin mənaca hansı növləri işlənmişdir?
O, yenə də təbiətinə sadiq idi. Təsadüfən gəlib çıxdığı bir kəndli komasında da səhərə qədər oxuyur, sonra aramla yoluna davam edirdi.
(Ə. Məmmədxanlı)
1. zaman
2. tərzi-hərəkət
3. kəmiyyət
4. yer

61. Düzəltmə zərf işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Gündə dayanma, kölgəyə keç.
2. Ev sahibi otağa girəndə qonaq telefonla danışırdı.
3. Yayda buraların havası çox isti olur.
4. Tələbə adını qazanan Fatimə körpəcə uşaq kimi sevinirdi.
5. Mahmud içəri daxil olub ehtiyatla küncdəki stulda əyləşdi.

62. Mürəkkəb zərf işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Usta yenə gülə-gülə yeni işçini tərifləyirdi.
2. Kitablar rəfdə yan-yana düzülmüşdü.
3. Rüstəm kişi əlləri əsə-əsə tüfəngini təmizləyirdi.
4. Pişik asta-asta ovuna doğru yaxınlaşırdı.
5. Ağacdan bir qədər alma dərdik.

63. Uyğunluğu müəyyənləşdirin.
Hansı cümlədə zərflər:
1. Hərəkətin necə icra olunduğunu bildirir?
2. Hərəkətin nə zaman icra olunduğunu bildirir?
3. Hərəkətin harada icra olunduğunu bildirir?
a. Sürətli danışıq fikrin anlaşılmasını çətinləşdirir.
b. O bizdən xeyli irəlidə gedirdi.
c. Səhər açılanda yola düşdük.
d. Yağış birdən-birə güclendi.
e. Yazda hər tərəf yaşıl dona bürünür.

64. Uyğunluğu müəyyənləşdirin.
Hansı cümlədə zərflər:
1. Hərəkətin necə icra olunduğunu bildirir?
2. Hərəkətin nə zaman icra olunduğunu bildirir?
3. Hərəkətin harada icra olunduğunu bildirir?
a. Köç yavaş-yavaş yaylağa qalxırdı.
b. Axşam yeli qızın saçlarını üzünə dağıtmışdı.
c. İrəlidə palıd meşəsi görünürdü.
d. Qışda dağlar ağ donunu geyinir.
e. İrəlidəki körpü dağılmış, keçilməz olmuşdu.

Zərfin cümlədə rolu. Zərfin morfoloji xüsusiyyətləri

1. Cümlələrin birində zərf ***işlənməmişdir***:
A) Qara buludlar göy üzündə çaxnaşırdı.
B) Şirin həyəcanla onun üzünə baxdı.
C) Uşaq təzəcə dil açmışdı.
D) Əhməd onu çəpəki süzdü.
E) Kamal bir qədər ayaq saxladı, sonra yoluna davam etdi.

2. Cümlələrin birində zərf işlənmişdir:
A) Bu səs cəbhədə olanların hamısını hərəkətə gətirdi.
B) Külək güclendikcə toz havaya qalxırdı.
C) Biz kəndə yola düşəndə yağış yağırdı.
D) Balaca qız hamı ilə mehribancasına salamlaşdı.
E) Quşlar sanki baharı salamlayırdılar.

3. Biri zərf ***deyil***:
A) bərkdən (danışmaq) B) bilmədən (çığırmaq)
C) qəfildən (qışqırmaq) D) birdən (hoppanmaq)
E) ucadan (gülmək)

4. Biri zərfdir:
A) hirslənmədən B) oxumadan
C) görər-görməz D) baxa-baxa
E) azdan-çoxdan

5. Hansı cümlədə zərf işlənmişdir?
A) Xəstənin halı birdən-birə dəyişdi.
B) Bakı bağlarının gözəlliyinə söz yoxdur.
C) Uşaqlar bağda istirahət edirlər.
D) Konsertdə qabaq cərgədəki yerlər boş idi.
E) Qonşumuzun kiçik oğlu Türkiyədə təhsil alır.

6. Cümlələrin birində zərf ***işlənməmişdir***:
A) Kamal dərhal ayağa qalxdı.
B) Mələk təəccüblə qaşlarını çatdı.
C) Uşaq bir az da irəli gəldi.
D) Dostlar yanaşı dayanmışdılar.
E) Çəmənlər əlvan çiçəklərə bürünmüşdü.

7. Hansı cümlədə "*düz*" sözü zərf kimi ***işlənməyib***?
A) Oğlum, sözü düz oxu.
B) Sən düz danışmadın.
C) Düz yol gedən yorulmaz.
D) Ancaq Natiq düz deyir.
E) Diqqətli ol, düz yaz.

8. Hansı cümlədə "*düz*" sözü zərf kimi ***işlənməyib***?
A) Stulda həmişə düz oturarlar.
B) Mətni yalnız Elçin düz oxuyur.
C) Sən həmişə düz danışırsan.
D) Bu gün hamı cavabları düz yazmışdı.
E) Düz sözə zaval yoxdur.

9. Hansı cümlədə zərf ***yoxdur***?
A) Mən səni gördükcə gözlərim gülər. (S.Vurğun)
B) Müəllim təəccüblə uşağa baxdı.
C) Körpə güclə, divardan tuta-tuta yeriyirdi.
D) Xəlvətcə məşkinə su doldurub Şər,
Dürr kimi saxladı, vermədi xəbər. (N. Gəncəvi)
E) Əsmər xala astadan danışırdı.

10. Hansı cümlədə zərf ***yoxdur***?
A) İrəlidə bir yük maşını göründü.
B) Tamaşaçılar yeni zalda oturmuşdular.
C) Axşam yağış yağmış, həyətdə kiçik gölməçə yaranmışdı.
D) Gələnlər ingiliscə danışırdılar.
E) Ana xeyli düşündü, çıxış yolu tapdı.

11. Hansı cümlədə zərf ***yoxdur***?
A) Qoca ehtiyatla ətrafa diqqət yetirdi.
B) Qoca çətinliklə danışırdı.
C) Qoca təəccüblə mənə baxırdı.
D) Qoca ağacla yeriyirdi.
E) Qoca güclə dayanmışdı.

12. Cümlələrin birində zərf ***işlənməmişdir***:
A) Sözü deməmişdən qabaq yaxşı-yaxşı fikirləş.
B) Axşam televizorda yaxşı veriliş olacaq.
C) Elçin şəhərdə yaşayır.
D) Az danış, mənalı danış.
E) Hərdənbir görüşürük.

13. "Əvvəl" sözü hansı cümlədə zərfdir?
A) Mən səndən əvvəl gəlmişdim.
B) O, müharibədən əvvəl müəllim işləyirdi.
C) Hər şeydən əvvəl, dərsə fikir verin.
D) Dərsini əvvəl oxu, sonra istirahət edərsən.
E) Yola çıxmazdan əvvəl maşınları bir daha yoxlayın.

14. Hansı sözlər həm zərf, həm də sifət kimi işlənə bilir?
1. iti 2. qəflətən 3. cəld
4. açıq 5. cəsarətlə 6. birdən
A) 1, 3, 4 B) 1, 3, 5 C) 2, 5, 6
D) 2, 4, 6 E) 3, 5, 6

15. Cümlələrdən birində eyni sözün təkrarından yaranmış zərf ***işlənməmişdir***:
A) Küçələrdə yığılan qarlar üzərində qarğalar asta-asta gəzişirdi.
B) İsmayıl dayəsi Səkinənin danışdığı nağılları tez-tez yada salırdı.
C) O, sazda oxunan el mahnılarının sözlərini misra-misra yaddaşına hopdurmuşdu.
D) Nənəsinin danışdığı şirin-şirin nağıllar onun uşaqlıq dünyasının bəzəyi idi.
E) Adamlar ya piyada, ya da at qoşulmuş furqonlarda rahat-rahat küçələrdən keçirdilər.

16. Cümlələrdən birində eyni ismin təkrarından yaranmış zərf işlənmişdir:
A) Xəfif-xəfif əsən külək sanki onun saçları ilə oynayırdı.
B) Uşaqlıqda tez-tez xəstələndiyi üçün arzusu həkim olmaq idi.
C) Böyük bir ayı arxa pəncələri üstündə yavaş-yavaş suya girdi.
D) Körpə yuxuda şirin-şirin gülümsəyirdi.
E) Dəstə meşənin dərinliklərinə çatanda addım-addım irəliləməyə başladı.

17. Hansı nümunədə zərf işlənmişdir?
A) Uşaq ora-bura boylanırdı.
B) Uşaq yıxıla-yıxıla böyüyər.
C) Otaqdan otağa keçmək məni yorur.
D) Şirin-şirin nəğmələrimiz, mahnılarımız xalqın hafizəsində yaşayır.
E) Mən bunları görə-görə susa bilməzdim.

18. Hansı cümlədə zərf ***işlənməmişdir***?
A) Maşın sürətlə gedirdi.
B) Sözü zarafatla deyərlər.
C) Uşaq oyuncaqla oynayır.
D) O, həyəcanla danışır.
E) Uşaq diqqətlə deyilənləri dinləyirdi.

19. Zərfin feili bağlamaya aid olduğu nümunə hansıdır?
A) aşağı boylanan B) cəsarətlə danışan
C) torpağı sevdikcə D) məktəbdən gələrkən
E) yuxarı qalxdıqca

20. Zərfin feili bağlamaya aid olduğu nümunə hansıdır?
A) ağlaya-ağlaya danışaraq
B) tək-tək oxuyan
C) qəsdən gecikmək
D) içəri girər-girməz
E) soyuqdan titrəmək

21. Hansı cümlədə zərf işlənmişdir?
A) Ah, mən gündən-günə bu gözəlləşən, işıqlı dünyadan necə əl çəkim ?! (M.Müşfiq)
B) Anam şəhərdə qalmaq istəmir, kəndə getməyə tələsirdi.
C) Qoca nəfəsini dərmək üçün dayandı və bizə baxdı.
D) O, anasını görməkdən ötrü kəndə gəlmişdi.
E) Mən o evdə yaşamağa alışmışam.

22. Hansı cümlədə zərf ***işlənməmişdir***?
A) Qəfil görünən qayıq hamının sevincinə səbəb oldu.
B) O, astaca qapını açıb içəri daxil oldu.
C) İstirahətimizi kənddə keçirməyi qərara aldıq.
D) Biz birlikdə bu işin öhdəsindən gələ bilərik.
E) Gec-tez hər kəs öz cəzasına çatacaq.

23. Nümunədə altından xətt çəkilmiş söz morfoloji baxımdan nədir?
Mən onu arabir xatırlayıram.
A) əvəzlik B) sifət C) isim D) say E) zərf

24. Nümunədə altından xətt çəkilmiş söz morfoloji baxımdan nədir?
Yağış yağdı gilə-gilə,
Ayaqqabım batdı gilə. (F. Sadıq)
A) feli bağlama
B) zərf
C) feli sifət
D) feli bağlama tərkibi
E) sifət

25. İşarələnmiş sözlər hansı nitq hissəsinə aiddir?
Əzizim kəlmə-kəlmə,
Sözün de kəlmə-kəlmə.
Oturaq xəlvət evdə,
Danışaq kəlmə-kəlmə. (Bayatı)
A) zərf, feili bağlama
B) feili bağlama
C) feili sifət
D) zərf
E) feili sifət, feili bağlama

26. İşarələnmiş sözlər hansı nitq hissəsinə aiddir?
Əzizim gündə dara,
Zülfünü gündə dara.
Bülbülü güldən ötrü,
Çəkdilər gündə dara. (Bayatı)
A) feili bağlama
B) zərf
C) feili sifət
D) zərf, feili bağlama
E) feili sifət, feili bağlama

27. Cümlələrdən birində *"düz"* sözü zərf kimi işlənmişdir:
A) Düz yol insanı həmişə xoşbəxtliyə çatdırar.
B) Dağlarla əhatə edilmiş bu düz maralların məskənidir.
C) Maşın evimizin düz qabağında dayandı.
D) Kəklik xanım şamları güzgünün qarşısına düzdü.
E) Nailə, gəl əyri oturaq, düz danışaq.

28. Nümunələrin birində defislə yazılmış zərf işlənmişdir.
A) Maşın tini dönə-dönə siqnal verirdi.
B) Bir nəfərin evə tərəf qaça-qaça gəldiyi bizim də diqqətimizdən yayınmadı.
C) Tətil günlərində dönə-dönə babama baş çəkdik.
D) Uşaqlar sevindiklərindən atılıb-düşürdülər.
E) Həyət-bacada bayramqabağı səliqə-sahman yaradılmışdı.

29. "*Əhməd yavaş-yavaş qapıya yaxınlaşdı*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözün qrammatik xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Cümlənin təyinidir.
B) Eyni sözün təkrarı ilə yaranmışdır.
C) Tərzi-hərəkət zərfidir, *necə*? sualına cavab verir.
D) Quruluşca mürəkkəb zərfdir.
E) Aid olduğu sözə yanaşma əlaqəsi ilə bağlanıb.

30. Bir nümunədə zərf *hansı* sualına cavab verir:
A) Günlər sürətlə keçib-gedirdi.
B) Yuxarı dairələrdə bu hadisəyə elə də əhəmiyyət verilmədi.
C) Əvvəllər o belə qayğılı görünməzdi.
D) Təyyarə getdikcə yuxarı qalxırdı.
E) Tez-tez danışan oğlan qonşumuzdur.

31. Hansı cümlədə zərf feili sifətə aiddir?
A) Az danışmaq onun adətidir.
B) Çox istəyən azdan da qalar.
C) Əla oxuyaraq məqsədinə nail oldu.
D) O, iclasda çox danışdı.
E) Qapı qəfildən açılanda hamı dönüb baxdı.

32. Hansı nümunədə *-la*[2] zərf düzəldən şəkilçi ***deyil***?
A) O, vəziyyətdən məharətlə çıxdı.
B) Əsgərlərimiz dəyanətlə vuruşdular.
C) Mənimlə belə danışma.
D) Uşaq səbirlə, təmkinlə sualları oxuyurdu.
E) Mən sənə rəğbətlə yanaşıram.

33. "Yaxşı yazmağı yaxşı yazan müəllifləri oxumaqla öyrənmək olar" cümləsindəki *"yaxşı"* sözü hansı nitq hissəsidir?
A) zərf
B) sifət
C) isimləşmiş sifət
D) modal söz
E) əvəzlik

34. Hansı nümunədə *-dan*[2] zərf düzəldən şəkilçi kimi işlənmişdir?
A) Zərnişan aydan arı, sudan duru, dildən iti qızdır.
B) Bir neçə gündən sonra Fatma Şuşadan Gəncəyə qayıtdı.
C) Tahir Lətifənin əksinə olaraq, ucadan danışırdı.
D) Elələrindən ibrət götürmək lazımdır.
E) Kimdən soruşurlar, qoy o da cavab versin.

35. Hansı cümlədə iki zərf işlənmişdir?
A) Nərgiz bilirdi ki, indi bu barədə danışmaq gecdir.
B) Həmid sakitcə dayanıb söhbətin necə qurtaracağını gözləyirdi.
C) Nihad indicə qaça-qaça Fikrətə çatdı.
D) Qoyunlar birdən-birə geri döndü və mələşə-mələşə təpəni üzüyuxarı dırmaşdılar.
E) Atalar deyib ki, özgə atına minən tez düşər.

36. Hansı cümlədə iki zərf işlənmişdir?
A) Aydın onu çəpəki süzərək gülə-gülə dilləndi.
B) Əkbərgil axşam gəldilər və gün çıxanda getdilər.
C) Müəllim siyahıdakıları tələsmədən adbaad oxudu.
D) İbrahim heç bir sənədə ötəri baxmazdı, hamısını bir-bir, diqqətlə nəzərdən keçirəndən sonra imzalayardı.
E) Çox çəkmədi ki, Mirzə Süleyman yanaşı oturduğu oğlanla söhbətə başladı.

37. Hansı nümunədə zərf ***işlənməmişdir***?
A) Kəndə çatmağa azca qalmış maşınımızın yanacağı qurtardı.
B) Hər kəsin dediyinə kor-koranə inanmaq cahillikdir.
C) Onun belə danışığı ətrafdakılarda şübhə doğururdu.
D) Şimal tərəfdən qəflətən güclü külək başladı.
E) Bura Vətəndir, Vətən.

38. Hansı nümunədə zərf ***işlənməmişdir***?
A) Elə çalışmaqla müsbət bir nəticə əldə edə bilməzsən.
B) O, dəhlizdə var-gəl edərək astaca nəsə danışırdı.
C) Atasını görəndə qeyri-ixtiyari ayağa qalxdı.
D) Lal-dinməz dayanmaq, yalanlara şərik olmaq istəmədi.
E) Oyunun sonuna azca qalmış komandamız bir top da vurdu.

39. Hansı cümlədə zərf təyin vəzifəsindədir?
A) Bizi məktəbin yuxarı sinif şagirdləri qarşıladılar.
B) Bu gün yuxarı siniflərdə sınaq imtahanı keçirildi.
C) Meşəyə çatanda güclü yağış yağmağa başladı.
D) Yayda Xınalığa, oradan da "Heydər zirvəsi"nə qalxdım.
E) Xınalığın sıldırımlı yolları mənə Şuşanı xatırlatdı.

40. Hansı cümlədə zərf təyin vəzifəsindədir?
A) Arif diqqətlə testləri nəzərdən keçirir, düzgün cavabları qeyd edirdi.
B) Çayın yuxarı sahillərində əkin yerləri yox idi.
C) Cahandar ağanı aşağı kəndlərdə hamı tanıyırdı.
D) Turistlər Xınalığın qədim əşyalarına heyrətlə baxırdılar.
E) Mən yayda Qubada olarkən Xınalığa da baş çəkdim.

41. Hansı cümlədə zərf mübtəda vəzifəsindədir?
A) Ayağın hara, başın da ora.
B) Ora çox baxma, bizdən şübhələnərlər.
C) Ora çatanda bizə xəbər verməyi unutmayın.
D) Ora gedən yol dağlardan keçirdi.
E) Ora minalardan yenicə təmizlənmiş ərazidir.

42. Hansı cümlədə zərf mübtəda vəzifəsindədir?
A) Uşaqlar, bura çox yerdən səfalıdır.
B) Bura gələndə onunla rastlaşdım.
C) Bura gəlməkdə məqsədin nədir, Hacı?
D) Bütün günü ora-bura qaçır, heç dincəlmir.
E) Buradakılar yad adam deyil, qorxma.

43. Hansı cümlədə iki zərf işlənmişdir?
A) Gecə Qırat Koroğlunun hənirini duyan kimi dərhal qulaqlarını şəklədi.
B) Nəhayət, günorta qaldırıcı kran yükü ağır-ağır çəkib yuxarı qaldırdı.
C) Kəndbəkənd gəzə-gəzə, nəhayət, on iki gündən sonra gəlib şəhərə çatdılar.
D) Əsgərlər marş oxuya-oxuya irəliyə doğru addımlayırdılar.
E) Birdən Səid hövlnak ayağa qalxıb tələşlə dostuna baxdı.

44. Eyler-Venn diaqramına əsasən cümlələrdə fərqləndirilmiş sözlərlə bağlı uyğunluğu müəyyən edin.

I

1. Nənə nəvələrini başına yığıb ***asta-asta*** nağıl danışırdı.

II

2. Rüstəm kişi atı arabaya ***qoşa-qoşa*** Cəlalı səslədi.

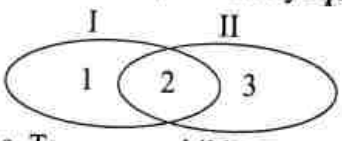

a. Tərz mənası bildirir.
b. İki nitq hissəsinin xüsusiyyətini daşıyır.
c. Tərkib əmələ gətirmişdir.
d. Zərflik vəzifəsindədir.
e. Zərfdir.
A) 1 – e; 2 – b; 3 – a, c, d
B) 1 – a; 2 – d, e; 3 – b, c
C) 1 – b, c; 2 – e; 3 – a, d
D) 1 – e; 2 – a, d; 3 – b, c
E) 1 – a; 2 – c; 3 – b, d, e

45. Zərf haqqında ***yanlış*** fikri müəyyən edin.
A) Zərf cümlədə hərəkətə aid olmaya da bilər.
B) Kəmiyyət zərfləri hərəkətin kəmiyyətini və dərəcəsini bildirir.
C) Bəzi sözlər cümlədəki yerindən asılı olaraq, həm zərf, həm də isim, sifət, say və əvəzlik kimi işlənə bilir.
D) Mürəkkəb zərflər bitişik, defislə və ayrı yazılır.
E) Zərf, adətən, feildən əvvəl işlənir.

46. Verilən tələblərin üçünə də uyğun gələn zərfin işləndiyi cümləni müəyyən edin.
• Quruluşca sadə zərfdir.
• Hərəkətin kəmiyyətini bildirir.
• Cümlədəki yerindən asılı olaraq, digər nitq hissəsi kimi də işlənə bilir.
A) Yayda bu ərazidə quraqlıq olur.
B) Kəndimizin səhəri də axşamları kimi əsrarəngiz olur.
C) Məclisə xeyli adam gəlmişdi.
D) Natəvan məntəqəyə hamıdan sonra gəlib çıxdı.
E) Çayın üstündən körpü salmaq barədə çox danışmışdılar.

47. Zərf haqqında hansı fikir ***səhvdir***?
A) Zərflər həm təsriflənən, həm də təsriflənməyən feillərə aid olur.
B) Kəmiyyət zərfləri *nə qədər, neçə* suallarına cavab verir.
C) Təsirlik halda işlənən yer zərfləri cümlədə zərflik ola bilmir.
D) *-casına*[2] zərf düzəldən şəkilçidir.
E) *Səhər, axşam* sözləri həm zərf, həm də isim kimi işlənir.

48. Zərf haqqında hansı fikir doğrudur?
A) Əsasən, feillərə, bəzən də digər əsas nitq hissələrinə aid ola bilir.
B) Cümlə üzvü kimi təyin ola bilmir.
C) Dilimizdə ayrı yazılan mürəkkəb zərflər işlənmir.
D) İsimləşə bilmir.
E) Düzəltmə zərflər ancaq zərfin özündən əmələ gəlir.

49. Hansı cümlədə iki zərf işlənmişdir?
A) Rövşən tələsə atasının üzünə baxdı və qorxa-qorxa nəsə soruşmaq istədi.
B) Nurlan indi başa düşdü ki, bu barədə danışmaq tezdir.
C) Artıq tikintidə daş işləri tamamilə qurtarmışdı.
D) Gün batar-batmaz İlkin tək-tənha çayın sahilinə getdi.
E) Qaça-qaça gələn uşaq birdən-birə yerə yıxıldı.

50. Hansı cümlədə iki zərf işlənmişdir?
A) Aygül zümzümə edə-edə otaqları yığışdırır, tez-tez mətbəxə baş çəkirdi.
B) Nihad elə danışırdı ki, sanki tamamilə bu işdən xəbərsizdir.
C) Uşaqlar hərdənbir yaxınlıqdakı meşəyə gedərdilər.
D) Birdən Əsmər cəld ayağa qalxıb tələm-tələsik otaqdan çıxdı.
E) Uzaqdan arabir maşın səsi eşidilirdi.

51. Hansı cümlədə iki zərf işlənmişdir?
A) Artıq indi Ceyhun rusca yaxşı danışırdı.
B) Süsən nənə illərdən bəri saxladığı mücrünü məmnuniyyətlə nəvəsinə cehiz verdi.
C) Yağış anbaan güclənir, adamlar qaça-qaça daldalanmağa yer axtarırdılar.
D) Şiddətli külək arabir pəncərəni zərblə şaqqıldadırdı.
E) Sənan gedəndən sonra Abbas oturub xeyli işlədi.

52. Hansı cümlədə iki zərf işlənmişdir?
A) Fəhlələr elə çalışırdılar ki, planı birə-iki yerinə yetirsinlər.
B) İt birdən hürdüyü üçün uşaq qorxdu və ağlaya-ağlaya anasına tərəf qaçdı.
C) İçəri girəndə hamının nəzərini qapı ilə üzbəüz asılmış şəkil cəlb edirdi.
D) Bayaq sakitcə dayanan uşaqlar danışa-danışa içəri keçdilər.
E) Axşamüstü çobanlar sürüləri örüşdən gətirərdilər.

53. Təsriflənməyən feili izah edən zərf hansı cümlədədir?
A) Otağa astaca girdiyi üçün atası oyanmadı.
B) Aslan yavaş-yavaş irəli gedir, arabir geri baxırdı.
C) Savalanın qarı yayda diş göynədərdi.
D) Yayda Maral Rəhmanzadə Çalbayır dağlarında qonaq olardı.
E) Kəndə gələndə dostları ilə hökmən görüşərdi.

54. Hansı cümlədə zərf işlənmişdir?
A) Qoy uzansın gecə, geciksin səhər. (S. Vurğun)
B) Az ye, az danış, vermə bir kimsəyə əziyyət. (N. Gəncəvi)
C) Samir gülə-gülə mənə yaxınlaşdı.
D) Onunla dərsdən sonra görüşməliyik.
E) Onun çox maraqlı həyat hekayəsi var.

55. Hansı cümlədə zərf işlənmişdir?
A) Səhər küləyi üzümüzü oxşayır, bizi məst edirdi.
B) Ədədləri çoxdan aza doğru düzün.
C) İsti olduğundan yata bilmədilər.
D) Çox alışıb çox yanmayın. (S. Vurğun)
E) Mərdi qova-qova namərd etməzlər.

56. Verilən tələblərin üçünə də uyğun gələn zərfin işləndiyi cümləni müəyyən edin.
• Quruluşca sadə zərfdir.
• Hərəkətin icra edildiyi zamanı bildirir.
• Cümlədəki yerindən asılı olaraq, digər nitq hissəsi kimi də işlənə bilir.
A) Kəndə qayıdandan sonra hamı ilə mehriban rəftar edirdi.
B) Yeni işçini çox tərifləyirdilər.
C) Bu il məhsulumuz bol oldu.
D) Axşam Hafiz babanın yubileyinə gedəcəyik.
E) Aylı-ulduzlu bir gecə idi.

57. Hansı cümlələrdə zərf işlənmişdir?
1. Yay vaxtı dolar bu sakit kəndə gəlib dincəlirdilər.
2. O, sevincək evlərinə doğru yeriyir, ünə-ünə nəsə deyirdi.
3. Tarixi doğru-dürüst yazmaq üçün gərək vicdanın sözünü dinləyəsən.
4. Böyük dərə-dağa kiçik danışmaz.
5. Hər tərəf başdan-başa gül-çiçəklə bəzənmişdi.

58. Hansı cümlədə zərf işlənmişdir?
1. Oğlan şarana danışır, badı cümlələr işlədirdi.
2. Bağda hava sərin idi.
3. Zeynəb hirslənərək qışqırdı və ayağa qalxdı.
4. Konsertdə arta cərgədəki yerlər boş idi.
5. Biz qəsdən dillənmədik, işin sonunu gözlədik.

59. Hansı cümlələrdə zərf işlənmişdir?
1. Gecə düşdü, ulduzlar sayrışdı.
2. İpək tellərini şəhər küləyi oynadırdı.
3. Səhnə mənzilə çatmalıyıq.
4. Axşam yelinə qarışan oynaq bir musiqi onu dikəltdirdi.
5. Şəhərlər kəndə olmağın öz ləzzəti var.

60. "Onvar yeməyini tez-tez yeyir, sanki bu saat buranı tərk etmək istəyirdi" cümləsində işlənmiş zərflə bağlı yanlış fikirləri müəyyən edin.
1. Zərflərin hamısı zərflik vəzifəsindədir.
2. Ardıcıl olaraq tərzi-hərəkət, zaman və yer zərfləri işlənmişdir.
3. Zərflərdən ikisi quruluşca mürəkkəb, biri sadədir.
4. Yer zərfi təsirlik hal şəkilçisi qəbul edib.
5. Zərflərdən ikisi feilə, biri isimə aiddir.

61. Zərflə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Cümlədə feillə bağlı olur və həmişə feilin yanında işlənir.
2. Məsdər, fəili sifət, feili bağlamaya da aid ola bilər.
3. Zərf düzəldən *-la*[2] və *-casına*[2] şəkilçiləri vurğu qəbul etmir.
4. Cümlə üzvü kimi yalnız zərflik ola bilir.
5. *Axşam, səhər, günorta* sözləri həm isim, həm də zərf kimi işlənə bilər.

62. Zərflə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Cümlədə feilin təsriflənməyən formalarının heç birinə aid olmur.
2. Feilə bağlı olsa da, feilin yanında işlənməyə də bilər.
3. Zərf düzəldən şəkilçilər arasında alınma şəkilçilər də var.
4. Mürəkkəb zərflər yalnız *-la*[2] bitişdiricisi ilə işləndikdə bitişik yazılır.
5. *İti, zəif, möhkəm* sözləri həm zərf, həm də sifət kimi işlənə bilir.

63. Hansı nümunələrdə işərələnmiş sözlər zərflər?
1. Bu söz üzə vurdan yıldı kimi sınıldı.
2. Üzə-üzə qayalığa çatdılar.
3. Bir axşam biz yenə üz-üzə oturmuşdun.
4. Özbəklə onurdı problemləri müzakirə etmək lazımdır.
5. O, şiddətli lətələrin qoynunda üzəcək itirdim sə.

64. Hansı nümunələrdə işərələnmiş sözlər zərflər?
1. Ocaqdakı sonuncu kösövlər də sönə-sönə kül döndü.
2. Mən bunları sənə üzəkdən yonurmuş deyirəm.
3. Bağdakı oturacaqların birində yanlayan oturdum.
4. Yan-yana addımladıq həyət yolunda.
5. Son tapşırıqlarını verib yan otağa keçdi.

65. Hansı cümlələrdə zərf *işlənməmişdir*?
1. "Koroğlu" xalqımızın tarixi-qəhrəmanlıq eposudur.
2. Leyla anasının yanına qaçaraq sevincək dillənd.
3. Gözüm gözə-gözə qocalır anam.
4. Bu xəbəri eşidər-eşitməz kəndə üz tutdu.
5. Arif suallara həvəslə cavab verdi.

66. Hansı cümlədə zərf *işlənməmişdir*?
1. "Koroğlu" şifahi xalq yaradıcılığının ən dəyərli nümunələrindən biridir.
2. Ata bundan-bana başını qaldırıb oğluna baxdı.
3. Əhməd düşünə-düşünə otaqdan çıxdı, bağçaya tərəf qaçdı.
4. Dərzi paltarı tikə-tikə zümzümə edirdi.
5. Əsgərlər birlikdə məharətlə vuruşurdular.

Köməkçi nitq hissələri

Qoşma

1. Cümlələrdən birində qoşma ***işlənməmişdir***:
A) Şirin bir xatirətək qalacaqdır dünyada,
Sevərək yaşayanlar, sevilərək ölənlər.
(S. Vurğun)
B) Yağışdan sonra güclü külək başladı.
C) Səndən başqa dostum yoxdur.
D) Kamil çantasının ağzını iplə bağlayırdı.
E) Arxı tullan, sonra "afərin" de.

2. Cümlələrdən birində qoşma işlənmişdir:
A) O, suallara ürəklə cavab verirdi.
B) Acgöz qazandıqca yenə uduzdu,
Çünki o pozdu –
Tamahla ləyaqət arasındakı nazik xətləri.
(B. Vahabzadə)
C) Yaşa cəsarətlə, yaşa cürətlə.
D) Nöqtələr, vergüllər nə qədər desən,
Saxta nidalarla dolub kitablar. (B. Vahabzadə)
E) Xəstə tamamilə yaxşılaşmışdı.

3. Cümlələrdən birində qoşma işlənmişdir:
A) Hər axşam sahildə tək gəzişərdi.
B) Cəmillə Kərim mənim dostlarımdır.
C) Tək ondan ehtiyat edirəm.
D) Başqa işlərə vaxt sərf etməyin.
E) Hər gün gəlib mənimlə görüşərdi.

4. Çıxışlıq halda olan sözlərə qoşula bilən qoşma hansıdır?
A) kimi B) üçün C) görə
D) tərəf E) əvvəl

5. Çıxışlıq halda olan sözlərə qoşula bilən qoşma hansıdır?
A) ilə B) bəri C) qarşı D) kimi E) üçün

6. Sözə qoşularaq məsafə mənası ifadə edən qoşmaları müəyyən edin.
A) kimi, qədər, -tək B) tərəf, sarı, doğru
C) -can^2, kimi, –dək D) qədər, -tək, sonra
E) əvvəl, sonra, bəri

7. Sözə qoşularaq zaman mənası yarada bilən qoşmaları müəyyən edin.
A) əvvəl, savayı, kimi B) özgə, əvvəl, başqa
C) bəri, qabaq, sonra D) ayrı, ötrü, üçün
E) qədər, kimi, üçün

8. "*Məktəbi bitirənə qədər mənimlə eyni partada oturmuşdu*" cümləsində işlənmiş köməkçi nitq hissələrini müəyyən edin.
A) qoşma, qoşma B) qoşma, ədat
C) ədat, ədat D) qoşma, bağlayıcı
E) qoşma, modal söz

9. "*ilə*" (*-la*^{2}) hansı cümlədə qoşma kimi işlənib?
A) Məzunları səmimiyyətlə qarşıladılar.
B) Əsgərlərimiz cəsarətlə vuruşurdular.
C) Əsgərlərlə zabitlər eyni masa arxasında oturmuşdular.
D) Ana ilə bala qoşa gedirdi.
E) Qonaqları dağ yolu ilə gətirmişdilər.

10. Qoşma işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Kişi mehribanlıqla ona nə isə dedi.
B) Nənəmlə babam kənddə yaşayırlar.
C) Qoca güclə, ağır-ağır danışırdı.
D) Sən çıxdın qarşıma duzla, çörəklə.
E) Tezliklə biz də arzumuza qovuşarıq.

11. Qoşma işlənmiş cümlədir:
A) Rəssam tablo üzərində səylə çalışırdı.
B) Aysel telefonla danışırdı.
C) Ana oğlunu təmtəraqla yola saldı.
D) Əsgərlərimiz mühasirəni asanlıqla yardılar.
E) Qız həyəcanla danışırdı.

12. "*Doğru*" sözünün qoşma kimi işləndiyi cümləni müəyyən edin.
A) O hər şeyi doğru danışdı.
B) Uşaq anasına doğru can atırdı.
C) Doğru söz acı olar, nəticəsi şirin.
D) Doğru büdrəyər, amma yıxılmaz.
E) Doğruya zaval yoxdur, çəksələr min divana.

13. "*kimi*" qoşması "*-tək*" qoşmasının sinonimi olduqda ismin hansı hallarında olan sözlə işlədilir?
A) adlıq, yiyəlik B) təsirlik, yönlük
C) çıxışlıq, yiyəlik D) yönlük, adlıq
E) yiyəlik, yerlik

14. Hansı cümlədə "*ilə*" (*-la, -lə*) qoşma kimi işlənib?
A) "Dünya" ilə "cahan" sinonim sözlərdir.
B) Şəkil firça ilə çəkilib.
C) O məni həyəcanla dinlədi.
D) Əli ilə Vəli dostdurlar.
E) Dostum imtahanlara səylə hazırlaşır.

15. Hansı qoşmalar sözlərə bitişik yazılır?
1. ötrü 2. kimi 3. -ca^2 4. -dək 5. -can^2 6. bəri
A) 2, 3, 4 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 6 E) 2, 5, 6

16. "*Məlik iclasdan sonra evinədək piyada getdi*" cümləsindəki qoşmanın məna növlərini müəyyənləşdirin.
A) zaman, məsafə
B) zaman, istiqamət
C) istiqamət, məsafə
D) birgəlik, istiqamət
E) səbəb, fərqlənmə

17. *"Mən dərsdən sonra evədək piyada getdim"* cümləsindəki qoşmanın məna növlərini müəyyən edin.
A) fərqlənmə, birgəlik B) zaman, məsafə
C) səbəb-məqsəd, bənzətmə
D) istiqamət, zaman E) zaman, bənzətmə

18. *Başqa, qeyri, savayı, özgə* qoşmaları hansı məna növündədir və hansı halda işlənən sözlərə qoşulur?
A) fərqlənmə, çıxışlıq hala
B) zaman, çıxışlıq hala
C) səbəb-məqsəd, yiyəlik hala
D) məsafə, yönlük hala
E) birgəlik, yönlük hala

19. *Sarı, tərəf, doğru* qoşmaları hansı məna növündədir və hansı halda işlənən sözlərə qoşulur?
A) istiqamət, yönlük hala
B) zaman, çıxışlıq hala
C) bənzətmə, yiyəlik hala
D) fərqlənmə, çıxışlıq hala
E) məsafə, yönlük hala

20. *"Kimi"* qoşması *"-tək"* qoşmasının sinonimi olduqda ismin hansı halında olan sözlə işlədilir və hansı mənanı bildirir?
A) çıxışlıq, zaman B) yönlük, məsafə
C) çıxışlıq, fərqləndirmə D) yiyəlik, bənzətmə
E) yönlük, istiqamət

21. *"Kimi"* qoşması *"-dək"* qoşmasının sinonimi olduqda ismin hansı halında olan sözlə işlədilir və hansı mənanı bildirir?
A) yönlük, istiqamət B) yönlük, bənzətmə
C) çıxışlıq, fərqləndirmə D) yiyəlik, müqayisə
E) yönlük, məsafə

22. Bu qoşmalardan biri ədat kimi də işlənə bilir:
A) özgə B) -ca[2] C) bəri
D) savayı E) əsasən

23. *"Bəri, ötrü, sarı, tərəf"* qoşmaları ismin hansı hallarında işlənən sözlərə qoşulur?
A) təsirlik, çıxışlıq B) yönlük, yiyəlik
C) çıxışlıq, yönlük D) adlıq, yerlik
E) yiyəlik, təsirlik

24. *"Qarşı, doğru, əvvəl, qabaq"* qoşmaları ismin hansı hallarında işlənən sözlərə qoşulur?
A) çıxışlıq, təsirlik B) yönlük, yiyəlik
C) təsirlik, yerlik D) yerlik, çıxışlıq
E) yönlük, çıxışlıq

25. Qoşmalardan biri yazılışına görə digərlərindən fərqlənir:
A) -tək B) -can[2] C) -dək
D) -ca[2] E) ötrü

26. Cümlələrdən birində *"-ca[2]"* qoşmadır:
A) Uşaq balaca titrək əllərini irəli uzatmışdı.
B) O gəlincə hər şey qaydasına düşməlidir.
C) Biz ehmalca kənara çəkilib ona yer verdik.
D) Dəryaca ağlın olsa, yoxsul olsan gülərlər.
E) Çalxalandıqca, bulandıqca zaman nehra kimi
Yağı yağ üstə çıxır, ayranı ayranlıq olur.
(M.Ö. Sabir)

27. Cümlələrdən yalnız birində qoşma işlənmişdir:
A) May ayının gözəl bir günü idi.
B) Əvvəlcə masabəyi özü, sonra qonaqlar rəqs etməyə başladılar.
C) Tutu xanım sübh namazını qıldıqdan sonra, adət üzrə, Qurandan bir surə oxuyardı.
D) Könül, səndə yenə həyəcanmı var? Uçub qalxmadığın xanimanmı var?
E) Qobustandan danışıb Qobu xalçalarını unutmaq günah olar.

28. Hansı cümlədə qoşma ***işlənməmişdir***?
A) Əvvəlcə onun çatma qaşları, sonra tanış səsi müəllimə kimi isə xatırlatdı.
B) Nahar qurtarandan sonra ayağa qalxdılar.
C) Bir az bundan əvvəl baş verən döyüş xəyalında yenidən canlandı.
D) Ay görünəndən sonra ulduzlar solğunlaşdı və titrəşdi.
E) Həsən hər imtahandan sonra onun yanına gələrdi.

29. *"Tək"* hansı cümlədə qoşmadır?
A) Tək qalanda öz-özümlə bu barədə çox götür-qoy etmişəm.
B) O ağladı bir anatək. (S. Vurğun)
C) Ailədə tək uşaq olduğu üçün şıltaq idi.
D) Tək əldən səs çıxmaz.
E) Tək sənin eşqini seçdim bu cahanda.
(B. Vahabzadə)

30. *"Tək"* hansı cümlədə qoşmadır?
A) Tək getmə, bala.
B) Tək adam özünü həyatda tez itirir.
C) Onun tək yaşaması hamını narahat edirdi.
D) Məntək sevən hanı səni dünyada?
E) Bu işi tək sən görə bilərsən.

31. *"İlə"* hansı cümlədə qoşma kimi işlənib?
A) Əsgərlərlə zabitlər eyni masa arxasında oturmuşdular.
B) Ana ilə bala yanaşı gedirdi.
C) Əsgərlərimiz cəsarətlə vuruşurdular.
D) Nümayişçiləri məzmunlu çıxışla sakitləşdirdilər.
E) Qonaqları səmimiyyətlə qarşıladılar.

32. *"Kimi"* hansı cümlədə qoşma kimi işlənib?
A) Kimi yazır, kimi şəkil çəkirdi.
B) Sən kimi gözləyirsən?
C) Kimi uzaqdan gələn qonaqların atını tutur, kimi çay paylayırdı.
D) Nərgiz xala kimisə çağırmaq, kimsəyə ağız açmaq istəmədi.
E) Qoca bu hadisəyə uşaq kimi sevindi.

33. "-ca²" hansı cümlədə qoşmadır?
A) Dəvəcə böyümüsən, köşəkcə ağlın yoxdur.
B) Aslan dostunun qulağına yavaşca nəsə dedi.
C) Əsmərə qaraca xalları xüsusi gözəllik verirdi.
D) Balaca uşaqlar da belə fikirləşirlər.
E) Açıqca gözəl naxışlarla bəzədilmişdi.

34. "-ca²" hansı cümlədə qoşmadır?
A) Yaşca ondan kiçik olsa da, boyca ondan hündür idi.
B) O, sakitcə kənardan tamaşa edirdi.
C) O, balaca əllərini babasına tərəf uzatdı.
D) Körpəcə fidan kimi idilər.
E) Xırdaca gözlərini zilləyib diqqətlə mənə baxırdı.

35. Nümunədə nöqtələrin yerinə hansı qoşma yazılmalıdır?
Axı kim yaratdı bu sərhədləri?
Kim saldı qəlibə fikri, xəyalı?
İdrak cığırına düşəndən ...
Çərçivə tanımır insan kamalı. (B. Vahabzadə)
A) əvvəl B) bəri C) başqa
D) qabaq E) özgə

36. Nümunədə nöqtələrin yerinə hansı qoşma yazılmalıdır?
Alışıb yandığım illərdən ...
Duyub düşündüyüm bu şeirləri
İndi öz əlimlə yandırımmı mən?
Onda dönmərəmmi həqiqətimdən?
(B. Vahabzadə)
A) üçün B) qeyri C) başqa
D) bəri E) özgə

37. Biri sual işarəsinin yerinə yazıla bilər:

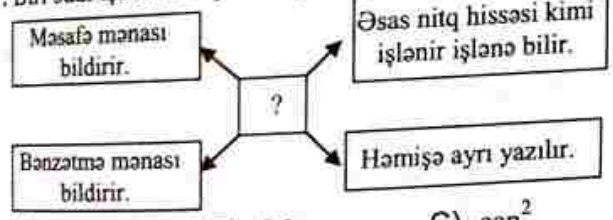

A) sonra B) -dək C) -can²
D) tərəf E) kimi

38. Bir nümunədə qoşma qoşulduğu sözlərlə birlikdə fərqli cümlə üzvü kimi işlənmişdir:
A) Nəğmələr quştək uçur.
B) İpək kimi saçların var.
C) Suyun üzü ayna kimi parıldayırdı.
D) Hamı dönüb qapıya tərəf boylandı.
E) Yağışdan sonra hava xeyli sərinləşdi.

39. Hansı nümunədə -ca² qoşmadır?
A) Əylənca mərkəzlərinin sayı ildən-ilə çoxalır.
B) Sənə heç kim mənca heyran ola bilməz.
C) Keçən yay sanatoriyada yaxşıca dincəldik.
D) Mənca, yaxşı istirahət üçün hər rayonun öz üstünlüyü var.
E) Təzə salınan bulvarda yüzlərcə ağac əkmişdilər.

40. *Qədər* sözü hansı cümlədə qoşmadır?
A) Bir qədər çaydan uzaq od qalamış dağda çoban. (A.Səhhət)
B) Konfransda ona qədər məruzə dinlənildi.
C) Nə qədər çox ucalsan da, başını dik tutma.
D) Bir yanım alqışdı, bir yanım qarğış,
Qədər məni çəkdi qarğışa doğru. (M.Aslan)
E) O qədər isti idi ki, çolə çıxmaq mümkün deyildi.

41. Sillogizmi tamamlayan fikri müəyyən edin.
I hökm: Qoşmalar ismin təsirlik və yerlik hallarında olan sözlərə qoşulmur.
II hökm: "Qarabağda" sözü yerlik haldadır.
Nəticə:
.....
A) Qarabağ sözü təsirlik halda qoşmalarla işlənir.
B) Qoşmalar ismin dörd halında olan sözlərə qoşulur.
C) Qoşma köməkçi nitq hissəsidir.
D) "Qarabağda" sözünə qoşma qoşula bilmir.
E) Qarabağ sözü heç bir halda qoşma ilə işlənə bilmir.

42. Birində qoşmaların mənaca növlərinin qruplaşdırılmasında ***səhvə*** yol verilmişdir:
A) üçün, dair, ilə B) başqa, qeyri, özgə
C) əvvəl, sonra, qabaq D) kimi, qədər, -dək
E) kimi, qədər, -tək

43. Qoşma işlənmiş cümlələrdir:
1. Əvvəl düşün, sonra danış.
2. Səhərədək yaxşı yata bilmədim.
3. Başqa sözlər söyləməyin yeri deyil.
4. Bundan başqa nə deyə bilərsən?
5. İndi isə başqa cür danışır.
A) 4, 5 B) 2, 3 C) 2, 4 D) 1, 3 E) 1, 5

44. Qoşmalarla bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Qoşma qoşulduğu sözün cümlədəki sintaktik vəzifəsini, əsasən, dəyişə bilir.
2. *Tərəf, doğru, sarı* qoşmaları həm omonim, həm də sinonim ola bilir.
3. *-tək, -dək, -can²* qoşmaları qoşulduğu sözə bitişik yazılır.
4. *Qədər, kimi, -ca², -cən* qoşmaları qoşulduğu sözdən ayrı yazılır.
5. Adlıq və yiyəlik hallardakı sözlər, əsasən, eyni qoşmalarla işlənir.
6. Qoşmalar xəbərlik şəkilçisi qəbul edib müstəqil xəbər ola bilir.
A) 5, 6 B) 2, 4 C) 1, 3, 5 D) 4, 6 E) 1, 2, 3

45. *Kimi, qədər* qoşmaları hansı halda olan sözlərə qoşulduqda bənzətmə mənası bildirir?
1. yiyəlik 2. yönlük 3. adlıq 4. yerlik 5. çıxışlıq
A) 1, 2, 4 B) 2, 5 C) 3, 4, 5 D) 3, 4 E) 1, 3

46. İsmin ən azı iki halına qoşula bilən qoşmaları müəyyən edin.

1. kimi 2. üçün 3. sonra
4. qədər 5. ilə (-la²) 6. görə

47. Hansı cümlələrdə qoşma işlənmişdir?

1. Mən dərslərimi Ariflə öyrəndim.
2. Ariflə Həsən çoxdan dostluq edirdilər.
3. Onun dünyaca dərdi var.
4. O, yavaşca danışırdı.

48. Hansı cümlələrdə qoşma işlənmişdir?

1. Biz hər tərəfi yoxladıq.
2. Ana bircə oğlunu görsə idi, sakitləşərdi.
3. Axşam kəndə tərəf atılan toplar əhalini vahiməyə saldı.
4. Uşaqca da ağlı yoxmuş.

49. Hansı nümunələrdə *kimi* qoşma ***deyil***?

1. Göydə tərlan kimi uçmağın varmı? (S.Ə. Şirvani)
2. Kimi dostnan gəzdi, kimi yoldaşnan.
(Aşıq Ələsgər)
3. Sənin kimi şair hanı, Ələsgər?
4. Kimi mükafatlandırmaq lazımdır?
5. Sən kimi çağırırsan?

50. Hansı nümunələrdə "*başqa, əlavə*" sözləri qoşmadır?

1. Təzə gələn şagirddən başqa, hamı dərsə hazır idi.
2. Əlavə dərslər tələbələrin asudə vaxtını alır.
3. Gülsənəm arvad bağından başqa adamlara da pay verərdi.
4. Bu yerlərdən əlavə, bir çox ölkələrdə də olmuşuq.
5. Müdirdən əlavə heç kim danışmadı.

51. Fərqləndirilmiş hissə hansı nümunədə qoşmadır?

1. Qaşıq**la** bal yedim.
2. Dəniz kənarına uşaqlar**la** getdim.
3. Maşın sürət**lə** yanımdan uzaqlaşdı.
4. Qar**la** yağış yağanda qayğılı çoban.
5. Maşınlar təzə salınan asfalt yol**la** şütüyürdü.

52. Klasteri tamamlayan fikirləri müəyyən edin.

Qoşmalar — ismin bəzi hallarında olan sözlərə qoşulur.

1. qoşulduğu sözlərin leksik mənasını dəyişmir.
2. qoşulduğu sözlərdə heç bir məna çaları yaratmır.
3. bəzi nümunələri əsas, bəziləri isə köməkçi nitq hissələri ilə omonimlik təşkil edə bilir.
4. həm ayrılıqda, həm də qoşulduğu sözlə birlikdə cümlə üzvü ola bilir.

53. Qoşma işlənmiş cümlələri müəyyən edin.

1. Sizdən qarşı sırada oturanları soruşacaqlar.
2. Əvvəl razılığa gəldilər, sonra işə başladılar.
3. Bizə qarşı çıxanları ağıl və məntiqlə susdurmalıyıq.
4. Yüzdən sonra saydıqlarımı qarışdırdım.
5. Bizə doğrunu danış, aldatma.
6. Onlara doğru bir dəstə atlı çapırdı.

54. Hansı cümlədə qoşma işlənmişdir?

1. Toru dişlərimlə doğrayım, didim,
Ahunu o tordan tez xilas edim ...
2. Qonşular çıxdı evdən təəccüblə, heyrətlə.
3. Qoy az sözlərinlə dünya bəzənsin.
4. İşinlə hərəkətin uyğunlaşmalıdır.
5. Gülün ətriylə doldu bütün çayır, bütün çöl.

55. Hansı cümlədə qoşma ***işlənməmişdir***?

1. Bəylə bostan əkənin tağı çiynində bitər.
2. Qonşular çıxdı evdən təəccüblə, heyrətlə.
3. Bəhramla döyüşə girmək çətindir.
4. Kosinusla sinus riyazi termindir.
5. Təzə mənzillərlə də maraqlandılar.

56. Qoşmaları qoşulduğu hallara və yaratdığı mənalara görə qruplaşdırın.

1. sarı, doğru	a. yönlük hal; istiqamət
2. qədər, -can²	b. adlıq hal; birgəlik
3. sonra, qabaq	c. yönlük hal; məsafə
	d. çıxışlıq hal; səbəb-məqsəd
	e. çıxışlıq hal; zaman

57. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Həm qoşmanın, həm də qoşulduğu sözün fərqli tələffüz edildiyi ifadə	a. atamla
	b. Gəncəyə qədər
	c. yarpaqla
2. Yalnız qoşmanın fərqli tələffüz edildiyi ifadə	d. Səndən əvvəl
	e. Bakıyacan
3. Yalnız qoşmanın qoşulduğu sözün fərqli tələffüz edildiyi ifadə	

58. Qoşmaların işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

Zaman mənası bildirir.
Səbəb mənası bildirir.
Birgəlik mənası bildirir.
Bənzətmə mənası bildirir.

1. Banunun gözləri dənizin suyu kimi mavi idi.
2. Ay batdığına görə buludlar hərəkətsiz görünürdü.
3. Deməli, Qulu da sizinlə yoldaş imiş.
(Y.V. Çəmənzəminli)
4. Pələngi ovlayıb evə qayıdandan sonra qonşular Musa kişinin başına yığıldılar.

Bağlayıcı

1. *"Əsgərlər toplaşmışdılar, amma zabitlər hələ gəlməmişdilər"* cümləsindəki bağlayıcının sinonimini müəyyənləşdirin.
A) hətta B) çünki C) ilə
D) ancaq E) yaxud

2. *"Fərid sevinirdi, ona görə ki olimpiadada qalib gəlmişdi"* cümləsindəki bağlayıcının sinonimini müəyyən edin.
A) çünki B) hərgah C) madam ki
D) ki E) yəni ki

3. *"Ancaq"* sözü hansı nümunədə bağlayıcıdır?
A) Şəhərə ancaq sən getməlisən.
B) Çay hazır idi, ancaq içməyə vaxt tapmadım.
C) Söz ancaq sənə aiddir.
D) Şeiri ancaq Dəniz yaxşı söylədi.
E) Leyla ancaq Əhmədlidəki evi bəyənirdi.

4. *"Ancaq"* sözü hansı nümunədə bağlayıcıdır?
A) Ali təhsilli idi, ancaq işləmirdi.
B) Sən ancaq meyvələri yığ.
C) Kənddə ancaq Fərid qalmışdı.
D) Doğrusu, yaylaqda ancaq moruq mürəbbəsi bişirmişdik.
E) Meşədən ancaq cır zoğal yığdım.

5. Tərkibində tabelilik bağlayıcısı işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Hava tutuldu, amma yağış yağmadı.
B) Ədilə və Sevda eyni sinifdə oxuyurlar.
C) Gah özünü günahkar sayır, gah başqasını.
D) Madam ki hazırlaşmışsan, daha niyə qorxursan?
E) Nə "hə" deyir, nə "yox".

6. *"ki"* hansı cümlədə bağlayıcı kimi işlənmişdir?
A) Bildirki əhvalat təkrar olunmasın.
B) Sənə yaraşmaz ki, onun-bunun sözünü danışasan.
C) Bağdakı tənəklər bol məhsul verdi.
D) Mən ki belə deməmişdim.
E) Ürəyindəkiləri yaddan çıxar.

7. Hansı bağlayıcıdan sonra vergül qoyulur:
A) və B) ki C) hətta
D) amma E) və yaxud

8. Nümunələrin birində bağlayıcılarda durğu işarəsinin işlədilməsi ilə bağlı ***səhv*** vardır:
A) Onun xarici elmi jurnallarda sanballı məqalələri çap olunmuşdu, amma elmi dərəcəsi yox idi.
B) O nə oxuyur, nə də yazırdı.
C) Əhməd də bu məsələdən xəbərdardır.
D) Mən gəldim, o isə sabah gələcək.
E) Vəli daş kimi yatmışdı çünki, gecə növbəsindən gəlmişdi.

9. Əsasən, cümlənin ortasında işlənəndə özündən əvvəl vergül qoyulan bağlayıcıları müəyyən edin.
A) ancaq, ki, ondan ötrü ki, və
B) lakin, ilə, və, ki
C) çünki, amma, həmçinin, hətta
D) həm, gah, ilə, ondan ötrü ki
E) çünki, və, ya, ya da

10. Bağlayıcıları müəyyən edin.
A) ki, bəs, daha B) ancaq, ki, yəni
C) bircə, ancaq, axı D) bəs, hətta, yəni
E) -can[2], lap, di

11. Cümlənin ortasında işlənəndə özündən əvvəl vergül qoyulan bağlayıcıları müəyyənləşdirin.
A) çünki, və, ya, gah
B) ancaq, ilə, və, ki
C) amma, ki, ondan ötrü ki, ilə
D) habelə, gah, ilə, ondan ötrü ki
E) habelə, hətta, lakin, ona görə ki

12. Cümlənin ortasında işlənəndə özündən əvvəl vergül qoyulan tabesizlik bağlayıcıları müəyyən edin.
A) və, lakin, gah
B) çünki, halbuki, məsələn
C) ancaq, həm, hərgah
D) lakin, həmçinin, habelə
E) amma, belə ki, məsələn

13. Məntiqi uyğunluğu gözləməklə bağlayıcılardan ibarət cərgəni tamamlayın.
əgər, hərgah, indi ki, ...
A) həmçinin B) hərçənd C) belə ki
D) istərsə də E) madam ki

14. Məntiqi uyğunluğu gözləməklə bağlayıcılardan ibarət cərgəni tamamlayın.
həm də, hətta, habelə, ...
A) yəni B) həmçinin C) gah da
D) indi ki E) hərçənd

15. Məntiqi uyğunluğu gözləməklə bağlayıcılardan ibarət cərgəni tamamlayın.
ona görə ki, ondan ötrü ki, onun üçün ki, ...
A) hərçənd ki B) indi ki C) çünki
D) madam ki E) bir halda ki

16. Biri tabesizlik bağlayıcısıdır:
A) amma B) aha C) əgər
D) məhz E) hərçənd

17. Biri tabesizlik bağlayıcısı ***deyil***:
A) nə, nə də B) habelə C) çünki
D) və E) gah, gah da

18. Biri tabelilik bağlayıcıdır:
A) halbuki B) madam ki C) elə bil ki
D) ehtimal ki E) yəni

19. *"Madam ki oyuna düşmüsən, oyna, Qəhrəman"* (S. Rəhimov) nümunəsində işlənmiş bağlayıcının mənaca növünü müəyyən edin.
A) aydınlaşdırma B) səbəb C) şərt
D) güzəşt E) iştirak

20. "*Gedirsiniz, gediniz, amma mollanın xeyir-duasını yadınızdan çıxartmayasız, ey millətimizin seçilmişləri!*" (C. Məmmədquluzadə) cümləsindəki bağlayıcının sinonimini müəyyənləşdirin.
A) hərgah B) həmçinin C) çünki
D) ancaq E) habelə

21. Biri mürəkkəb bağlayıcı ***deyil***:
A) indi ki B) halbuki C) habelə
D) hərçənd E) hərgah

22. Cərgələrdən biri sadə bağlayıcılardan ibarətdir:
A) çünki, lakin, ancaq
B) da, də, həm də
C) halbuki, hərgah, habelə
D) və yaxud, istərsə də, hətta
E) ki, çünki, hərgah

23. Cərgələrdən biri sadə bağlayıcılardan ibarətdir:
A) hərçənd, çünki, amma
B) hərgah, halbuki, nə də
C) habelə, və yaxud, istərsə də
D) və ya, ya da ki, həm də
E) ki, ona görə ki, belə ki

24. "*Da, də*"-nin bağlayıcı kimi işləndiyi cümləni müəyyən edin.
A) Biz ayazda, şaxtada təbiətlə üz-üzə gəlirik.
B) Küçələrdə çinar, vələs, palıd da əkək.
C) Muğanın dərdi elə su dərdidir də.
D) Toplanışda bütün məsələlər həll edildi.
E) Yat da, bala!

25. "*Ki*"-nin bağlayıcı kimi işləndiyi cümləni müəyyən edin.
A) Mən ki damdan, bacadan baxmaz idim.
B) Sən ki Vətən aşiqisən.
C) Əzizim, bizimki bu gün gətirmədi.
D) Anlat ki, dərdinin nədir əlacı?
E) Kaş ki o bir də bu yerlərə gələrdi.

26. Hansı cümlədə *və* bağlayıcısının yerinə *ilə* bağlayıcısını da işlətmək olar?
A) Hava və su insanın sağlamlığıdır.
B) Mən sizin birlik, səadət, qələbə bayramınızı təbrik edir və sizə uğurlar arzulayıram.
C) Mən pianonu yoxlamadan oynaq və həyəcanlı bir vals çaldım.
D) Onun baxışında və səsində təravətli, mehriban bir ifadə var idi.
E) Nigar bağçaya enib havasını dəyişdi və bulaqdan su içdi.

27. Cümlələrdən hansında *və* bağlayıcısının yerinə *ilə* bağlayıcısını da işlətmək olar?
A) Gecə keçir və ətrafa lal bir sükut çökürdü.
B) Sizi təbrik edir və uğurlar arzulayırıq.
C) O, qaraqaş, qaragöz və girdəsifət bir qız idi.
D) Seçicilər və namizədlərin görüşü bu günə təyin olunmuşdu.
E) Onun mehriban gözlərində və titrək səsində bir həyəcan hiss olunurdu.

28. Birində tabelilik bağlayıcısı işlənmişdir:
A) Quşlara qoşulub oxuyardım və səsim dağlara düşərdi.
B) Kaman dilə gəldi, amma çaldığı muğam kədərdən çox nikbinlik ifadə edirdi.
C) Hərgah işlər vaxtında görülsəydi, söz-söhbət da olmazdı.
D) Gah iri damcılar çadırları naxışlayır, gah da çiskin yağış asta-asta yağıb, şeh kimi yerə yatırdı.
E) Bağa baxarsan, bağ olar, baxmazsan, dağ olar.

29. Birində mürəkkəb bağlayıcı işlənmişdir:
A) Nərgizgil, həmçinin digər qonşular həyətdəki şən küyə toplaşmışdılar.
B) Yağış hələ yağırdı, amma külək dayanmışdı.
C) Şagirdlərdən yalnız ikisinin nəticəsi sevindirici idi, halbuki sinifdə yaxşı oxuyan çox idi.
D) Nərminə gəlməmişdi, çünki xəstə idi.
E) Əgər yaşamaq istəyirsən, çalış.

30. Hansı cümlədə bağlayıcı cümlə üzvlərini bağlamışdır?
A) Əgər asudəlik istəyirsənsə, vaxtını hədər yerə itirmə. (Ü. Hacıbəyli)
B) Azadlıq xurma deyil ki, yetişməsini gözləyəsən.
C) Təbiət incəsənətin əbədi nümunəsi, insan isə təbiətin ən mükəmməl əsəridir. (O. Balzak)
D) Ölmək yaşamaqdır, amma sərsəm yaşayış ömrə yamaqdır. (H. Cavid)
E) Mükəmməl nəzəriyyə ilə zəngin təcrübə uğurlu əmələ çevrilir.

31. ***Səhvi*** müəyyən edin.
A) birləşdirmə – və, ilə
B) qarşılaşdırma – amma, ancaq
C) şərt – əgər, hərgah
D) aydınlaşdırma (tabesiz) – yəni, məsələn
E) aydınlaşdırma (tabeli) – ki, çünki

32. Hansı xüsusiyyət bağlayıcıya aid edilə ***bilməz***?
A) Leksik mənası yoxdur.
B) Köməkçi nitq hissəsidir.
C) Cümlələr arasında əlaqə yaratmağa xidmət edir.
D) Həmcins üzvləri əlaqələndirə bilmir.
E) Cümlə üzvü olmur.

33. Klasteri hansı fikirlə tamamlamaq ***olmaz***?

Bağlayıcı — nitq hissələrindən biridir.

A) qrammatik mənaya malik olur.
B) quruluşca sadə və mürəkkəb olur.
C) mürəkkəb cümlənin tərəflərini bağlaya bilir.
D) leksik mənası yoxdur.
E) sözlərə qoşularaq müəyyən məna çaları yaradır.

Sual işarəsinin yerinə yazılacaq fikri müəyyən edin.

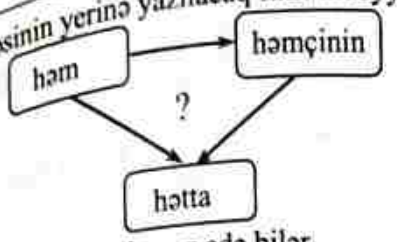

A) Cümlədə bir-birini əvəz edə bilər.
B) Hər biri omonimlik yarada bilir.
C) Tabelilik bağlayıcılarıdır.
D) Mürəkkəb bağlayıcılardır.
E) Həmişə özündən əvvəl vergül qoyulur.

5. Eyler-Venn diaqramının kəsişməsində verilə ***bilməz***:

A) Birləşdirmə bağlayıcısıdır.
B) Tabesizlik bağlayıcısıdır.
C) Mübtədalar və ya tamamlıqlar arasında işlənir.
D) Həmişə sinonimini əvəz edir.
E) Vergüllə əvəz oluna bilir.

6. Hansı nümunədə bağlayıcının növü ***səhv*** verilmişdir?
A) Yazıq o tələbəyə ki, müəllimini üstələyə bilməyib (L.Vinçi) – tabeli aydınlaşdırma.
B) Təmiz vicdan nə yalandan qorxur, nə də böhtandan – inkarlıq.
C) Vaxtın qədrini bilən həm sərvət, həm də sağlamlıq qazanır (Ford) – bölüşdürmə.
D) Atam mənə işləməyi öyrətdi, amma sevməyi öyrətmədi (A.Linkoln) – qarşılaşdırma.
E) Biz qələbəyə inanırıq, çünki ordumuza güvənirik – səbəb.

37. Hansı bağlayıcının yazılışında ***səhv*** var?
1. Qorxmuram, ona görə də narahat deyiləm.
2. Hərçənt ki yol uzaqdır, amma getməliyəm.
3. Ən gözəl fikir də pis ifadə edildikdə qiymətini itirir. (Volter)
4. İşsizliyin ən yaxşı dərmanı daimi və halal zəhmətdir (Servantes)
5. Gözəl qadın kobud sözlər eşidə bilər, lakin həmin sözləri təkrar etməməlidir. (J. Renar)

A) 1, 2 B) 1, 3 C) 2, 4 D) 2, 5 E) 3, 5

38. Hansı cümlədə bağlayıcı ixtisar edilsə, cümlənin mənasında dəyişiklik yaranar?
A) Yalan danışmaq və oğurluq etmək alçaq işlərdir. (İ.Renar)
B) Arpa da, buğda da dənli bitkidir.
C) Bilirəm ki, deməyəcək
Bir sevgilim, bir də Vətən,
Şair, nə tez qocaldın sən?! (S.Vurğun)
D) Görüşdüm, amma tanımadı.
E) Səni görən gözlərim
Nə yatar, nə dincələr.

39. Bağlayıcılar haqqında ***yanlış*** fikri müəyyənləşdirin.
A) Tabesizlik bağlayıcıları həmcins üzvlər və tabesiz mürəkkəb cümlənin tərəfləri arasında işlənir.
B) Leksik mənasına görə bağlayıcılar iki qrupa bölünür.
C) Tabelilik bağlayıcıları tabeli mürəkkəb cümləni təşkil edən baş və budaq cümlələri bağlayır.
D) *ilə* bağlayıcısı cümlələri bir-birinə bağlaya bilmir.
E) *Habelə* quruluşca mürəkkəb bağlayıcıdır.

40. Bağlayıcılar haqqında ***yanlış*** fikri müəyyənləşdirin.
A) Bölüşdürmə bağlayıcıları həm cümlə üzvlərini, həm də cümlələri bir-birinə bağlayır.
B) Tabesizlik və tabelilik bağlayıcıları olmaqla iki qrupa bölünür.
C) Bağlayıcılar qoşulduqları sözlərlə birlikdə cümlə üzvü olur.
D) *Hərgah* quruluşca mürəkkəb bağlayıcıdır.
E) Şərt bağlayıcıları işlənən mürəkkəb cümlələrdə birinci budaq cümlə, ikinci isə baş cümlə gəlir.

41. Nümunədəki bağlayıcılarla bağlı ***yanlış*** fikri müəyyənləşdirin.
Yağış həm kasıbın, həm də varlının başına yağır, amma təkcə kasıb islanır, çünki varlının əlində çətir var.
1. Həm tabelilik, həm tabesizlik bağlayıcıları işlənib.
2. Bağlayıcıların hamısı cümlələri bir-birinə bağlayır.
3. Üç məna növündədir.
4. Quruluşca eyni növdədir.

A) 3, 4 B) 1, 2 C) 2, 4 D) 2, 3 E) 1, 4

42. Hansı cümlələrdə həm tabelilik, həm də tabesizlik bağlayıcısı işlənmişdir?
1. Doğrusu, səni kəndə aparmaq istəyirəm, ancaq anan nədənsə razılıq vermir.
2. Ona məlum oldu ki, kəndlə yaylaq arasında çox yol var.
3. Elxan yaxşı bilirdi ki, səmərəsiz keçən hər saat məhsulun azalması deməkdir.
4. Bu elə bir işdir ki, sən onun öhdəsindən layiqincə gəlməlisən.
5. Kəndə getmək istəyirdi ki, həm atasını görsün, həm də kənd camaatının vəziyyəti ilə tanış olsun.

43. Hansı cümlələrdə həm tabelilik, həm də tabesizlik bağlayıcısı işlənmişdir?
1. Madam ki bizimlə əl-ələ vermisən, bizi başa düşməlisən.
2. Yaxşı olar ki, qonşunla dostunu bu işə cəlb edəsən.
3. Rüstəm evə çatmışdı ki, güclü yağış yağmağa başladı.
4. Gəldim ki, həm səni görüm, həm də dostlarıma baş çəkim.
5. Gündəliyə salınmış məsələlər tamamilə həll olundu, belə ki, hamı razı qaldı.

44. Uyğunluğu müəyyən edin (Cümlələrdə durğu işarələri buraxılmışdır).
1. Bağlayıcıdan əvvəl vergül qoyulmalıdır.
2. Bağlayıcıdan sonra vergül qoyulmalıdır.
a. Fikrim budur ki kəndlilərin qeydinə qalaq.
b. Hərgah özü razı olmasa ünvanını sizə verə bilməyəcəyəm.
c. Səadət xanım qonağı balaca lakin səliqəli bir otağa apardı.
d. Sədəf çox xoşbəxt görünürdü çünki arzusunda olduğu qalibiyyət artıq onun idi.
e. Madam ki gəlmisiniz içəri buyurun.

Ədat

1. Hansı cümlədə ədat vardır?
A) Tez gəl, gecikirik.
B) Arif, kitabı yerinə qoy!
C) Sən də, Sevda da növbətçisiniz.
D) Di ver cavabını, nə durmusan, din.
E) Sevil tək qayıtdı.

2. Hansı cümlədə ədat vardır?
A) Məsləhətdir ki, onu görəsən.
B) Təzə nə xəbər var, Mirzə?
C) Mən ki dəyməmişəm sənin xətrinə ...
D) O, bağda tək işləyir.
E) Həyətdəki səliqə-sahmana diqqətlə bax.

3. Arzu ədatı işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Bəli, sən bunu bilirsən.
B) Yanıldım, doğrusu, uyub aldandım. (S. Vurğun)
C) Elə şirin-şirin danışmağın var. (S. Vurğun)
D) Bu sənin həyatında ən əlamətdar hadisə idi.
E) Kaş ki düşməyəydim bu saraylara. (S. Vurğun)

4. Əmr ədatı işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Bu barədə heç kəsə bir söz demə ha.
B) Kaş səninlə gedəydim.
C) Axı mənim heç nədən xəbərim yoxdur.
D) Siz Gülərdən niyə qorxursunuz ki?
E) Siz ki mənə inanırsınız.

5. Əmr ədatı işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Qoy narazılıq olmasın.
B) Təki sən səslə məni.
C) Onu bağışlamaq olarmı?
D) Təkcə sən qalıbsan yuxularımda.
E) Mən ki gözəl deyildim.

6. Arzu ədatı işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Barı mən də orda olaydım.
B) Yalnız sən gələrsən.
C) Bəs niyə gəlmədin?
D) Məhz bizə də bu lazımdır.
E) Bunlar mənim kitablarım deyil ha.

7. Biri ədatdır:
A) əgər B) gah C) həm D) bəs E) hər

8. Biri ədatdır:
A) lakin B) çünki C) məgər
D) ilə E) hərgah

9. Nümunədə ədatın hansı məna növü işlənib?
Eyni vardan var olmuşuq,
Sən gümüşsən, mən tuncmuyam?
A) əmr B) dəqiqləşdirici C) təsdiq
D) arzu E) sual

10. Hansı cümlədə ədat ***işlənməyib***?
A) Yığıncağa qonşu məktəbdən də gələnlər vardı.
B) Dayan, mən də bir kəlmə deyim də!
C) Təki həmişə sən gələsən.
D) Məgər sən də saz çala bilirsən?
E) Həkimin məsləhətlərinə əməl edirsənmi?

11. "*Bir qayaya söykənmişəm, deyirəm kaş Bax beləcə daşa dönəm yavaş-yavaş*" (M. Araz) nümunəsində altından xətt çəkilmiş sözlər hansı nitq hissəsidir?
A) bağlayıcı B) qoşma C) feil
D) ədat E) modal söz

12. Cümlələrdən birində "*tək*" sözü ədat kimi işlənmişdir:
A) Tək o bu işi bacara bilərdi.
B) Evdə tək qalmaq qorxulu deyildi.
C) Səlim ailənin tək övladıdır.
D) O, universitetə tək getmişdi.
E) Eldar pəhləvantək meydana atıldı.

13. Sözə bitişik yazılan ədatları müəyyən edin.
1. bəs 2. da 3. di 4. ki
5. -sana 6. -mı[4] 7. məgər 8. kaş
A) 3, 4 B) 2, 3 C) 5, 6 D) 1, 2 E) 7, 8

14. Hansı cərgədə əmr ədatı ***yoxdur***?
A) lap, elə, məgər, di
B) elə, kaş, məhz, əsl
C) da, bircə, yəni, bax
D) qoy, -mı[4], kaş, gəlsənə
E) də, ki, bəs, ha

15. Hansı cümlədə ədat ***işlənməmişdir***?
A) Həyat, sevincin qədər əzabın da şirindir.
B) Siz ki mənə inanırsınız!
C) Dayan, mən də bir kəlmə deyim də.
D) Məgər siz sabah yola düşürsünüz?
E) Bu barədə heç kəsə bir söz demə ha!

16. *"Bəli, bu işin öhdəsindən sən gələ bilərsən, Abbasqulu bəy"* cümləsindəki ədatın məna növünü müəyyən edin.
A) dəqiqləşdirici B) inkar C) təsdiq
D) əmr E) arzu

. Cümlələrin birində "*düz*" sözü ədat kimi işlənmişdir:
A) İsti çörəkləri təmiz süfrənin üstünə düz, qoy soyusun.
B) Bu düz al-əlvan çiçəklər və qıpqırmızı lalələrlə örtülmüşdü.
C) Gördüyünüz düz yol Goranboydan keçir, Gəncəyə gedir.
D) Balaca Səid bütün sözləri düz yazmışdı.
E) Süsən görüşə düz vaxtında gəldi.

. Nümunədə altından xətt çəkilmiş söz hansı nitq hissəsinə aiddir?
"*Məgər mənzilə beş dəqiqə gec çatanda qiyamət qopar?*"
A) sifət B) əvəzlik C) ədat
D) modal söz E) zərf

. Nümunədə altından xətt çəkilmiş söz hansı nitq hissəsinə aiddir?
Dalğalanır, çalxalanır günəbaxan zəmisi,
Çatışmır bu dənizin ***yalnız*** *bəyaz gəmisi.*
(Əjdər Ol)
A) bağlayıcı B) zərf C) say
D) modal söz E) ədat

0. Nümunədə ədatın hansı məna növü işlənmişdir?
Di get, tez ol, tez qayıt ha!
Xəbər çatar birdən şaha. (S. Vurğun)
A) arzu B) təsdiq C) dəqiqləşdirici
D) əmr E) inkar

1. Nümunədə ədatın hansı məna növü işlənmişdir?
Bəs bizim ruhumuz məgər bir anda
Dolaşa bilərmi bu asimanda?
A) arzu və sual
B) sual və sual
C) əmr və təsdiq
D) dəqiqləşdirici və əmr
E) sual və əmr

22. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən biri ədat ***deyil***:
A) Gördüm, ancaq tanıya bilmədim.
B) Bir ay tamam oldu, düz bir ay, bir gün. (B. Vahabzadə)
C) Qoy təbiət baharı qarşılasın.
D) Belə uşaqlar ancaq fərdi şəkildə hazırlaşmağı xoşlayırlar.
E) Məşədi Haşım düz yarım saat danışdı. (S. Rəhman)

23. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən biri ədat ***deyil***:
A) Qoy gəlsin, əylənib gülüşək bir az. (S. Vurğun)
B) Qoy var olsun elin varı!
C) Necə gözəl havadır!
D) Nizamiyə bax, Füzuliyə bax. (S. Vurğun)
E) Ax, necə kef çəkməli əyyam idi,
Onda ki övladi-vətən xam idi! (M.Ə. Sabir)

24. Altından xətt çəkilmiş nümunələrdən biri ədatdır:
A) Gündə bir yeni söz eşidirəm.
B) Səndə bu ellərin qüdrəti vardır.
C) Görürsən də ... nələr oldu ...
D) Onu nəzarətdə saxlayın.
E) Nəriman da bu məsələdən xəbərdardır.

25. Cərgələrin birində ədatın məna növləri verilmişdir:
A) birləşdirmə, bölüşdürmə, qarşılaşdırma, iştirak, inkarlıq
B) təsdiq, ehtimal, nəticə, bənzətmə və müqayisə, təəssüf
C) dəqiqləşdirici, arzu, əmr, sual
D) zaman, məsafə, bənzətmə, fərqləndirmə, iştirak
E) qorxu, şadlıq, təsdiq, qəm-kədər, çağırış

26. Hansı cümlədə "*ki*" ədat kimi işlənib? (Durğu işarələri buraxılmışdır.)
A) Mən bilirəm ki zəhmət qiymətsiz qalmaz.
B) Atalar deyib ki bu günün işini sabaha qoyma.
C) Onun ki bu məsələdən xəbəri yoxdur.
D) Elə yaşa ki sonra utanmayasan.
E) Danış ki ürəyin boşalsın.

27. Hansı cümlədə "*ki*" ədat kimi işlənib? (Durğu işarələri buraxılmışdır.)
A) Elə söz danış ki utanmayasan.
B) Atalar deyib ki cücəni payızda sayarlar.
C) Unutma ki tüstülənmənin alışması da var.
D) Səndəki cürətə mat qalmışam mən.
E) Sən ki belə deyildin.

28. Cümlələrdən birində "*təkcə*" sözü ədat kimi işlədilmişdir:
A) Hamı gedib, təkcə qalmışam.
B) Mən bu dərdi təkcə çəkmişəm.
C) Uşaq təkcə dayanıb uzaq yollara baxırdı.
D) Müharibədən əvvəl də təkcə yaşayırdı, indi də.
E) Məncə, təkcə Xanpəri vaxtında gəlir.

29. Cümlələrdən birində "*təkcə*" sözü ədat kimi işlədilmişdir:
A) Təkcə çinarın kölgəsində pürrəngi çaydan içir, şirin-şirin söhbət edirdilər.
B) Təkcə sən yoxsan, əzizim, gözləyirik.
C) Baba həyətdə təkcə oturmuşdu.
D) Zümrüd xanım bu böyük mülkdə təkcə yaşayırdı.
E) Rəhim müəllim yolun kənarında təkcə dayanmışdı.

30. Cümlələrdən birində "*təkcə*" sözü ədat kimi işlədilmişdir:
A) Mən sahədə təkcə işləyirdim.
B) Güllərin arasında təkcə qızılgül yox idi.
C) Xalam evdə təkcə oturmuşdu.
D) Əli təkcə qərar verməyi xoşlamırdı, o başqalarının fikri ilə də hesablaşırdı.
E) Şumun ortasında təkcə dayanan Saday fikrə getmişdi.

31. Nümunədə ədatın hansı məna növləri işlənmişdir?
Mənim nə dərdim var, təki sən yaşa!
Of, Qacar ... vicdanın döndümü daşa? (S.Vurğun)
A) arzu, dəqiqləşdirici B) arzu, təsdiq
C) sual, inkar D) dəqiqləşdirici, sual
E) arzu, sual

32. "*Nə*" sözü hansı cümlədə ədat kimi işlənmişdir?
A) Səltənət nə dönür, nə də tərpənir.
B) Baxmaqdan nə ürək, nə göz doyardı.
C) Bahar gəldi, nə gəldi!
D) O nə dinir, nə də danışırdı.
E) Nə düşər yurdu getmiş bir igidin payına?

33. "*ki*" hansı nümunədə ədat kimi ***işlənməmişdir***?
A) Burada təəccüblü nə var ki?
B) Bir şagird ki dərslərini vaxtında hazırlamır, o, imtahanda çətinlik çəkəcək.
C) Bahara elə gəlirdi ki, boran gözlərini örtür.
D) Kim ki yaxşı oxuyur, o, uğur qazanır.
E) Sən ki həmişə düzgün mövqe tutardın.

34. Cümlələrin birində "*ki*" ədat kimi işlənmişdir:
A) Dünənki hadisə onu sarsıtmışdı.
B) Sən ki həmişə onu tərifləyirdin?
C) Elə danış ki, sonra peşman olmayasan.
D) Tikdim ki, izim qalsın.
E) Onu çəpəki baxışla süzdü.

35. Cümlələrin birində iki ədat işlənmişdir:
A) Bu xalını təkcə sən toxumusan?
B) Gör nə gözəl havadır?!
C) Gözləyək, ancaq gələcəkmi?
D) Belə sözlər lap adamın ürəyini açır.
E) O necə adamdır?

36. "*ki*" hansı cümlədə ədat kimi işlənmişdir:
A) Dünən<u>ki</u> hadisədən sonra fikrimi dəyişdirmişdim.
B) Sənə <u>ki</u> dəfələrlə demişəm.
C) Qapı yenicə açılmışdı <u>ki</u>, Səliminin səsi eşidildi.
D) O, qapının ağzında dayanmış gəncə çəpə<u>ki</u> baxdı.
E) Bildir<u>ki</u> hadisə hələ də unudulmamışdı.

37. Hansı cümlədə ədat ***işlənməmişdir***?
A) Elə hamı mən deyəni deyir.
B) Barı sən məni unutma.
C) Elə danış ki, mən başa düşüm.
D) Ümidimiz ancaq sənə qalıb.
E) Yəni bunu da bilmirsən?

38. Ədatlar hansı cümlələrdə işlənmişdir?
1. Şair, gəl aldanma dünya varına.
2. Yoxdur bu torpaqda sizintək şair.
3. Kaş ki tapşırığı vaxtında yerinə yetirərdim.
4. Bəh, bəh, kitab bağlandı!
5. Mən ki bütün qaydalara əməl edirəm.
A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 5 C) 3, 4, 5
D) 4, 5 E) 2, 4, 5

39. Altından xətt çəkilmiş sözlərdən biri ədat deyil
A) <u>Qoy</u> var olsun elin varı!
B) <u>Necə</u> yəni gəlməyib?
C) <u>Bax</u> sənə deyirəm ha!
D) Uşaqlara yaxşı <u>bax</u>, korluq çəkməsinlər.
E) Ax, <u>necə</u> kef çəkməli əyyam idi,
Onda ki övladi-vətən xam idi. (M.Ə. Sabir)

40. Aşağıdakı cümlələrdən hansında "*ki*" ədat kimi işlənmişdir? (Vergül işarəsi buraxılmışdır.)
A) Sən oxuyursan ki yaxşı biləsən.
B) O ki belə demirdi.
C) Kitab mənimkidir.
D) O bildirdi ki anası narahatdır.
E) Elə o saat tapşırdım ki geri qayıtsın.

41. Cümlələrin hansında *də* ədat kimi işlənib?
A) Yağış yağsa da, yağmasa da arxlar təmizlənməlidir.
B) Şəhərdə bir nigarançılıq duyulurdu.
C) Onda sən hələ uşaq olardın.
D) Gedək də, nə durmusan?
E) Kənd də, şəhər də bu işdən kənarda qalmaq istəmir.

42. "*Elə*" sözü hansı cümlədə ədatdır?
A) Hey deyirəm ki, elə olmaz, eşitmək istəmir.
B) Müəllim elə uşaqları həmişə fərqləndirirdi.
C) Onu elə bil yuxudan oyatdılar.
D) Eləsi gərək geri qayıda idi.
E) Elə içəri girmişdi ki, bayırdan güclü şaqqıltı səsi gəldi.

43. Hansı ədatlar sözlərə bitişik yazılır?
A) kaş, təki, barı B) ha, -da[2], elə
C) məhz, əsl, yalnız D) yəni, bəs, məgər
E) -mı[4], -sana[2], -ca[2]

44. Sual ədatı hansı nümunədədir?
A) Sən mənim qədrimi biləsən deyə,
Bu cavan yaşımda ölümmü indi? (Ə. Kərim)
B) Mən ki nəğmə dedim bənövşələrdən.
C) Ancaq bu sözləri yadında saxla.
D) Barı yada sal məni.
E) Qoy baxım hüsnünə doyunca sənin.

45. Məntiqi ardıcıllığı gözləməklə ədatlardan ibarət cərgəni tamamlayın.
məgər, bəs, -mı[4], ...
A) məhz B) yəni C) barı D) yalnız E) axı

46. Məntiqi uyğunluğu gözləməklə ədatlardan ibarət cərgəni tamamlayın.
di, qoy, gör, bax, ...
A) gəl B) barı C) təki D) elə E) təkcə

47. Məntiqi uyğunluğu gözləməklə ədatlardan ibarət cərgəni tamamlayın.
-sana[2], di, ha, ...
A) məgər B) barı C) qoy D) axı E) lap

Nümunələrdən birində "*nə*" ədat kimi işlənmişdir:
A) Nə gözəldir dağ döşündə bulaqlar.
B) Lamiyə, bu barədə nə bilirsən?
C) Eldar nə dindi, nə danışdı.
D) Xəstə nə söylədiyini özü də bilmirdi.
E) Sən buna nə deyirsən?

Hansı cümlədə "*ki*" ədat kimi işlənib? (Vergüllər buraxılmışdır.)
A) Vur, vur ki gətirməyib arpa... (M.Ə. Sabir)
B) Atalar deyib ki tökülən dolmaz.
C) Mən bilirəm ki zəhmət qiymətsiz qalmaz.
D) Evdən çıxırdım ki telefon səsləndi.
E) Bu işdən xəbərin yoxdur ki?

Hansı cümlədə iki ədat işlənmişdir?
A) Daha mənim sənə sözüm yoxdur.
B) Axı sən haradan biləsən?
C) Söylə də, niyə durmusan?
D) Lap ağını çıxartdın ki.
E) "Kitabi-Dədə Qorqud"da deyilir ki, kül təpəcik olmaz.

Hansı cümlədə iki ədat işlənmişdir?
A) Belə sözlər lap adamın ürəyini açır.
B) O necə adamdır?
C) Bu xalını təkcə sən toxumuşsan?
D) Gözləyək, ancaq gələcəkmi?
E) Artıq vaxt yetişib, qoy gəlsin.

Cümlələrin birində sual ədatı işlənmişdir:
A) Poliklinika buradan çox uzaqdadır?
B) Necə gözəl yerdir!
C) Hanı kişnərtisi bulud dağıdan,
İldırım səsini batıran atlar?!
D) Qarışqalar dönəcəkmi yuvasına?!
(B. Vahabzadə)
E) Doğrudan, o, vədinə xilaf çıxdı?

Hansı cümlələrdə ədat işlənmişdir?
1. Elə biz də bu məsələdən narahatıq.
2. Yoxdur bu torpaqda şair sizintək.
3. Axı mən insanam, arzularım var.
4. Ah, nələr duyuram onun səsində!
5. Bir də evə gecikmərəm, lap arxayın ol.
A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 1, 3, 5
D) 4, 5 E) 2, 4, 5

Ədat işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Tək o mənim dərdimə çarə tapa bilər.
2. Şərqiyyə şəhərə tək getmişdi.
3. Tək oğulu orduya çağırmırdılar.
4. Təki Qarabağımız işğalçılardan azad edilsin, hər çətinliyə dözərik.
5. O da sənintək inadkardır.
A) 2, 3 B) 1, 2, 5 C) 3, 5 D) 1, 4 E) 3, 4

Sadalanan xüsusiyyətlər hansı köməkçi nitq hissəsinə aid edilə bilər?
1. Cümlədə fikrin təsirli ifadə olunmasına kömək edir.
2. Sual, arzu, xahiş və s. mənaları gücləndirir.
3. Cümlədən çıxardıqda məna dəyişikliyi baş vermir.
A) modal sözlər B) qoşma C) bağlayıcı
D) nida E) ədat

56. Verilənlər içərisində ədatın mənaca hansı növünə aid nümunə ***yoxdur***?
-sana[2], *təki*, *əsl*, *bəli*
A) arzu B) sual C) təsdiq
D) əmr E) dəqiqləşdirici

57. Hansı cümlədə fikrin təsir gücünü artıran söz var?
A) Həqiqətən, ordumuzun qələbə əzmi güclüdür.
B) Nə danışır, nə yazır.
C) Meşədən nə yığdın?
D) Nə gözəl yaraşır Muğana ceyran. (S. Vurğun)
E) Çay boyunca var-gəl etdik.

58. Hansı cümlədə vergülün işlənməsi ədatla bağlıdır?
A) Ah, nə üçün dostluğa xain çıxanlara cəza tədbiri yoxdur. (S. Qədirzadə)
B) Əl verdilər, hətta qucaqlaşdılar.
C) Doğrudan da, bir-birini çoxdan tanıyırlar.
D) Xeyr, ayağım Təbrizə dəyməyib.
E) Gah başına, gah döşünə vurma, əkinçi.
(M.Ə. Sabir)

59. Hansı cümlədəki ***səhv*** ədatın yazılışı ilə bağlıdır?
A) Yanlız bəziləri belə düşünür və danışır.
B) Doğrudan da, xalq hakimiyyətin mənbəyidir.
C) Bu söz onun ağlına batdı, hətda onu utandırdı.
D) Oxxay, necə soyuq sudur!
E) Yurdumuzda Mübariz tək oğullar çoxdur.

60. Hansı cümlədəki ***səhv*** ədatın yazılışı ilə bağlıdır?
A) Səndəmi kitabxanada idin?
B) Sarvan təzə dəzgahlarnan məşğul idi.
C) Cəfərdə yeni təşəbbüsü alqışladı.
D) Noğlum, şəkərim, yatsana!
E) Bu gün tək aydın məsələdir.

61. Ədatlardan birinin qrammatik mənası fərqlidir:
A) Di danış, eşidək.
B) Dil dünyanın ən yaxşı və ən pis ünsiyyət vasitəsidir. (A.Avqustin)
C) Gəlin ana dilimizi qoruyaq.
D) Bax bu gözəlliyə varam!
E) Qoy mən yenə söhbət açım öz diyarımdan.

62. Hansı cümlədə ədat işlənmişdir?
1. Bu işi ancaq sən görə bilərsən.
2. Həll edə bilərdim, ancaq vaxtım çatmadı.
3. Kənarda tək dayanıb gəlib-gedənə baxırdı.
4. Təkcə sənə gümanım gəlir, ay oğul.
5. Bir sənin yolunu seçdim bu dünyada.
6. Dağı aşan kimi gözəl mənzərəyə rast gəldik.
A) 4, 5, 6 B) 1, 3, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 6

63. Ədatlar işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Lazımsız kağızları da yığışdırın.
2. Vaxt artıq gəlib çatmışdır.
3. Biz səni də nəzərdə tutmuşuq.
4. Su axar, samtini tapar, ancaq bunun nə demək olduğunu hər adam başa düşməz.
5. Lap vaxtında gəlmişsiniz.

A) 1, 2, 3 B) 2, 5 C) 3, 4 D) 4, 5 E) 1, 4, 5

64. Altından xətt çəkilmiş hansı sözlər bütövlükdə ədat kimi işlənmişdir?
I Gəlsənə bu gün kitabxanaya getməyək?
II Qoysana bir az dinclək.
III Sən də bir bizim tərəflərə gəlsənə.
IV Kitabı yerinə qoysana.

A) I, III B) II, III C) I, II
D) II, IV E) III, IV

65. "*ki*" ədat kimi hansı cümlələrdə işlənmişdir?
1. Harama, halala baxan kimdir ki?
2. Dedi ki, gözləsin, indi gəlirəm.
3. Mən ki heç nə demirəm.
4. Siz Gülərdən niyə qorxursunuz ki?
5. Mehmanın arzusu budur ki, gec-tez yenə də oxumağa qayıtsın.

A) 1, 2, 5 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 3 E) 1, 3, 4

66. Arzu ədatları işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Sənin təki dostu olan xoşbəxtdir.
2. Barı çəkdim, yol saldım.
3. Barı gəlib çıxa idin.
4. Məgər mən bunu bilmirəm?
5. O heç də narahat deyildi, təki oğlunun işləri yaxşı gedə idi.

A) 3, 5 B) 2, 5 C) 4, 5 D) 2, 3 E) 1, 4

Modal sözlər

1. Sözlərdən biri modal söz kimi işlənə bilər:
A) təkcə B) bircə C) məncə
D) barı E) təki

2. Sözlərdən biri modal söz kimi də işlənə bilər:
A) düzü B) düzgün C) düzəlməz
D) düzlük E) düzünə

3. "*Şübhəsiz, biz qalib gələcəyik*" cümləsində modal sözlərin hansı məna növü işlənmişdir?
A) nəticə
B) yəqinlik
C) güman və şübhə
D) bənzətmə və ya müqayisə
E) təəssüf

4. "*Əlbəttə, əməl dostluğu əbədi yaşayır*" cümləsində modal sözlərin hansı məna növü işlənmişdir?
A) güman və şübhə
B) yəqinlik C) nəticə
D) bənzətmə və ya müqayisə E) təəssüf

5. "*Nəhayət, bu işi təhvil verdik*" cümləsində modal sözün hansı növü işlənmişdir?
A) bənzətmə B) yəqinlik C) nəticə
D) güman, şübhə E) təəssüf

6. "*Xülasə, biz bu məsələni qəti şəkildə həll etməliyik*" cümləsində modal sözün hansı məna növü işlənmişdir?
A) güman, şübhə B) yəqinlik C) bənzətmə
D) nəticə E) təəssüf

7. Bənzətmə və müqayisə bildirən modal sözlərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) deməli, beləliklə B) yəqin ki, bəlkə də
C) şübhəsiz, həqiqətən D) sanki, elə bil
E) məncə, zənnimcə

8. Təsdiq bildirən modal sözlərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) əlbəttə, şübhəsiz
B) bəlkə, nəhayət
C) elə bil, sanki
D) deyəsən, yəqin ki
E) beləliklə, ümumiyyətlə

9. Bənzətmə və müqayisə mənalı modal sözün işlənmiyi cümləni seçin.
A) Əlbəttə, gərək çox çalışasan.
B) Yaxşı, mən razıyam.
C) Elə bil bütün dünya üstünə hücuma keçmişdi.
D) Nəhayət, gözlədiyimiz adam gəldi.
E) Qız, deyəsən, anasından çox xalasına bənzəyirdi.

10. Fikrin mənbəyini bildirən modal sözlərdən ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) doğrudan, həqiqətən
B) yəqin ki, demə
C) görəsən, deyəsən
D) zənnimcə, bizcə
E) nəhayət, beləliklə

11. Modal söz hansı cümlədə işlənmişdir?
A) Söz vermək asandır, yerinə yetirmək isə çətindir.
B) Bu gün o, məncə, gedə bilməyəcək.
C) Bütün olanları barı müəllimə deyəydin.
D) Bugünkü qəzetlərə aid xülasə tam hazırdır.
E) Müxtəsər cümlə yalnız baş üzvlərdən ibarət olur.

12. Nəticə bildirən modal sözləri müəyyən edin.
A) gərək, görünür, bəlkə
B) məncə, zənnimcə, deyilənə görə
C) xülasə, deməli, nəhayət
D) sanki, elə bil, güya
E) doğrudan, əlbəttə, həqiqətən

13. Tərkibində modal söz işlənən cümləni müəyyən edin.
A) Doğrusu, onu öz ixtiyarına buraxmaq da olmaz.
B) Doğrudur ki, o, səni tanımayıb?
C) Sözün doğrusu həmişə acı olar.
D) Doğru sözə, düz ilqara aşiqəm.
E) Deyilənlərin hamısı doğrudur.

14. Hansı cümlənin tərkibində modal söz işlənmişdir?
A) Bizdən demək, sizdən eşitmək.
B) Görəsən, dünyada anadan əziz bir insan varmı?
C) Mən bu sözlərin səmimiliyinə inanıram.
D) Sabir düzü düz, əyrini əyri yazırdı.
E) Ədəbi gecədə məruzələrdən əlavə, çıxışlar da oldu.

15. Nümunələrdən birində təsdiq bildirən modal söz var:
A) Beləliklə, futbol oyunu heç-heçə nəticələndi.
B) İndi Ağrı dağı sanki bir sədd kimi onun yolunu kəsmişdi.
C) Sənin bu sözlərin göstərir ki, doğrudan da, haqq yoluna gəlməkdəsən.
D) Deyəsən, yağış yağacaq.
E) Görünür, insan bütün çətinliklərə qalib gələ bilərmiş.

16. Hansı cümlədə yəqinlik bildirən modal söz işlənmişdir?
A) Mənca, hər irəliləyişin və qurtuluşun anası azadlıqdır.
B) Camaatı, deyəsən, başqa şey maraqlandırır.
C) Doğrusu, məndən ötrü gözlənilməzdir.
D) Deməli, qatarla getməyi təxirə salmışsınız.
E) "Axtarış" komandası, zənnimcə, qalib gələcək.

17. *Düzü, həqiqətən, müxtəsər, nəhayət* sözləri modal sözlərin mənaca hansı növlərinə daxildir?
A) yəqinlik, nəticə
B) ehtimal, fikrin mənbəyini bildirən
C) bənzətmə, nəticə
D) ehtimal, nəticə
E) təəssüf, təsdiq

18. *"Qonşular da bu məsələ haqqında sənca düşünmədilər?"* nümunəsində altından xətt çəkilmiş sözün hər iki tərəfində vergül qoyularsa, onda bu söz morfoloji baxımdan nədir?
A) əvəzlik + zərf düzəldən şəkilçi
B) əvəzlik + qoşma
C) qoşma
D) modal söz
E) əvəzlik

19. *"Bu hadisədən sonra sənca heç kim narahat olmadı"* cümləsində *"sənca"* hər iki tərəfdən vergüllə ayrılsa, həmin söz hansı nitq hissəsi olar?
A) modal söz B) əvəzlik + qoşma
C) əvəzlik + ədat D) qoşma
E) təkcə əvəzlik

20. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər morfoloji cəhətdən nədir?
Nədir susmağımın səbəbi, sənca?
Bu işdə tələsən uduzar, mənca.
A) ədat B) əvəzlik C) isim
D) qoşma E) modal söz

21. Modal sözləri müəyyən edin.
A) məsələn, bircə, güman ki
B) görəsən, deyəsən, desənə
C) doğrudan, həqiqətən, qəflətən
D) yəqin ki, yəni ki, gərək ki
E) demək, ehtimal ki, şübhəsiz

22. Hansı cümlələrdə modal söz işlənmişdir?
1. Kaş gedib bu sözləri ona da deyəsən.
2. Deyəsən, bu işdən onun xəbəri yoxdur.
3. Uzaqlarda əzəmətli Qoşqar dağı görünür.
4. Mənca, fikrim sənə çatmadı.
5. Sanki olub-keçənlər yenidən təkrarlanırdı.
A) 3, 5 B) 1, 3, 4 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 4 E) 2, 4, 5

23. Cümlələrdən birində modal söz işlənmişdir: (Durğu işarəsi qoyulmamışdır.)
A) Sözün doğrusunu zarafatda deyərlər.
B) Deyəsən Şəmsi artıq belə şeylərə alışıb.
C) Sənin qələbən şəksizdir.
D) Zəhmətinin bəhrəsini görəsən.
E) Fikri bir sözlə də demək mümkündür.

24. Hansı cümlədə iki modal söz işlənmişdir?
A) Deyəsən, bizim məqsədimizi heç də başa düşməyib.
B) Deməli, ancaq sən getməlisən.
C) Bəlkə də, sən bu məsələdə haqlısan.
D) Görünür, o, doğrudan da, günahsızdır.
E) Yəqin, yalnız nadanlar onu bu cür başa düşə bilərlər.

25. Nəticə bildirən modal söz işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Deməli, evinizi tapmırsınız.
2. Yəqin, orada yeni evlər tikiləcək.
3. Xülasə, gəlib çıxdıq mətləb üstünə.
4. Əlbəttə, sənə kömək edərəm.
5. Ümumiyyətlə, həyat ziddiyyətlərlə doludur.
A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 4

26. Güman, şübhə bildirən modal söz işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Xülasə, gəlib çıxdıq mətləb üstünə.
2. Yəqin, orada bağ salınacaq.
3. Deyəsən, o məni başa düşmədi.
4. Şübhəsiz, onun dedikləri həqiqət idi.
5. Olmaya, bizdən inciyibsən?
A) 1, 2, 3 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 4
D) 3, 4, 5 E) 2, 3, 5

27. Verilənlər içərisində modal sözün mənaca hansı növünə aid nümunə ***yoxdur***?
təbii ki, olmaya, beləliklə, zənnimcə
A) bənzətmə və müqayisə bildirən
B) təsdiq və nəticə bildirən
C) nəticə və bənzətmə bildirən
D) fikrin mənbəyini bildirən
E) güman və şübhə bildirən

28. Modal sözün mənaca hansı növünə aid nümunə *yoxdur*?
olsun ki, doğrusu, nəhayət, fikrimcə
A) təsdiq bildirən
B) bənzətmə və müqayisə bildirən
C) nəticə bildirən
D) fikrin mənbəyini bildirən
E) güman və şübhə bildirən

29. Nəticə bildirən modal sözlər işlənmiş cümlələrdir:
1. Deməli, evinizi tapmırsınız.
2. Yəqin, səni də bu işlə bağlı çağıracaqlar.
3. Xülasə, gəlib çıxdıq mətləb üstünə.
4. Əlbəttə, sənə kömək edərəm.
5. Doğrusu, çətin məsələdir.
A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 4 C) 3, 4
D) 1, 3 E) 1, 4, 5

30. Modal söz işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Bəlkə, sən razı deyilsən?
2. Mətləbi qısa desək, vaxta qənaət etmiş olarıq.
3. Aha, sən də getmək istəyirsən?
4. Məhz səni nəzərdə tutmuşam.
5. Deyəsən, işimiz yaxşı gedir.
A) 2, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 5 E) 1, 3, 4

31. Modal söz işlənmiş cümlələrdir:
1. Günlərimiz yaxşı keçir.
2. Yaxşı günlərimiz həyatımızı bəzəyir.
3. Yaxşı, indi fikrin nədir?
4. Sözün düzü heç kəsi narahat etməsin.
5. Düzü, fikrimi ifadə etməyə çətinlik çəkirəm.
A) 4, 5 B) 2, 3, 4 C) 1, 3, 4 D) 1, 4 E) 3, 5

32. Danışanın ifadə etdiyi fikrə münasibətini bildirən sözləri nəzərə alaraq ardıcıllığı müəyyən edin.
Xırmandakı buğdaya, bəlkə də, torpaq qarışıb.
Doğrudan da, aradan bir az keçmiş Çərkəzlə Şamxal onların arabasına yaxınlaşdı. (İ. Şıxlı)
Ümumiyyətlə, pisi görüb göz yummaq insaniyyətdən kənar hərəkətdir.
O gün sanki bütün kənd tamaşaya gəlmişdi.
(M. İbrahimov)
1. Yəqinlik bildirir.
2. Bənzətmə bildirir.
3. Güman, şübhə bildirir.
4. Nəticə bildirir.

33. Modal sözlərin məna növlərinə görə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
Heyif ki, mən bir az gec gələcəyəm.
Olmaya, mənim dediklərimi qulaq ardına vurursan?
Doğrudan da, təklik pis şeydir.
Elə bil, başına bir vedrə qaynar su tökdülər.
Ümumiyyətlə, onun qavramasına söz ola bilməz.
1. güman, şübhə 2 yəqinlik
3. təəssüf 4. bənzətmə 5. nəticə

Nida

1. Nida işlənmiş cümlə hansıdır?
A) Gedin! Yanılmışdır sizi göndərən!
B) A Məşədi, belim qırıldı, düş aşağı!
C) Kaş sən deyən kimi olaydı.
D) Demək, baş tutmadı sənin bu arzun.
E) Yaxşı, sonra məsləhətləşərik.

2. Nida işlənmiş cümlə hansıdır?
A) Elə bil yer qopdu öz təməlindən.
B) Bəs nə vaxt gələcək?
C) Ay uşaq, içəri keç!
D) El bilir ki, sən mənimsən! (S. Vurğun)
E) Ahın dağlara, daşlara.

3. Nidalardan ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) ura, əhsən, hətta
B) bəh-bəh, kaş, ay aman
C) ax, bəs, di
D) xox, məhz, ha
E) vay, ay, aha

4. Nidalardan ibarət cərgəni müəyyən edin.
A) təki, barı, bəli
B) ay, vay, ah
C) ura, hay, bəs
D) hətta, di, aha
E) ay, oy, məhz

5. Hansı nümunədə nida şadlıq, sevinc bildirir?
A) Of! Bilsən, ürəyim necə darıxır?!
B) Ah! Nə üçün dostluğa, sədaqətə xain çıxanları cəza tədbiri yoxdur?
C) Eh! Bu dünyada hər şey olur.
D) Pəh-pəh! Necə də gözəldir?
E) Vay-vay! Nə yaman müşkülə düşdü işim?

6. Cümlələrdən yalnız birində nida işlənib:
A) Şükür sənə, zəhmətimiz, cəfamız hədər getmədi.
B) Hey, cavan, yazıqsan, heyifsən.
C) Hə, mənim körpə pələngim necə vuruşdu?
D) Doğrusu, bilmirəm, nə deyim, necə deyim?
E) Nə olub, danış görək, nə olub?

7. Yalnız birində şadlıq nidası işlənib:
A) Ay Orxan, ay Xalid, bala, bəlkə, mən yaxşı eşitmirəm?
B) Of, nə qədər ağıllı, günahsız adamların qətlinə fərman verdim!
C) Oy, niyə belə ağrıdır?
D) Aha! Deyəsən, düzülürlər... Əhsən! Əhsən!
E) Eh, kim olursa-olsun, xalqı xoş günə çıxartsın.

8. Hansı cümlədə çağırış nidası işlənmişdir?
A) Ah, yazıq babalar, yazıq babalar...
B) Ay-ay-ay, güllər əzildi.
C) Vay- vay, su kəsildi ki!
D) A, nə yaxşı! Mənim də adım Sədəfdir.
E) Ay qız, rəfiqələrin səni gözləyirlər.

9. Hansı cümlədə nida qorxu, narahatlıq bildirir?
A) Ay gözümün nuru, söylə, hardasan?
B) Düşdü bütün qəzetlər qiymətdən, ay can, ay can! (M.Ə. Sabir)
C) Of! Partla, ürəyim, yazıq Xuraman,
Bizim eşqimizi məhv etdi zaman. (S.Vurğun)
D) Ax! Necə kef çəkməli əyyam idi! (M.Ə. Sabir)
E) Vay-vay! Deyəsən, bəşər deyil bu! (M.Ə. Sabir)

10. Cümlələrin birində nidadan sonra vergül *qoyulmamalıdır*.
A) – A, gədə, Kərim, sənin mənim bağımda nə işin var?
B) – Pəh, bu mənim işimdir, xanım!
C) – Vay, dədəm, vay, bu nə danışır?!
D) – Bıy, Şərəfnisə, necə uşaq - uşaq danışırsan?!
E) – Ey, sən hara gedirsən?

11. Cümlələrdən birində nida işlənmişdir:
A) Ox Nayman ananın düz ürəyindən dəydi.
B) Kirpiklərindi ox, qaşlarındı yay. (Aşıq Ələsgər)
C) Qartal ox kimi göyə yüksəldi.
D) Ay qardaş, mənə kömək elə!
E) Görünür, günəşə iştahan vardır. (S. Vurğun)

12. Cümlələrdən birində nida işlənmişdir:
A) Nə durmusan, içəri gəlsənə!
B) Görünür, bu gün yeni mənzilə köçürsünüz?
C) Məgər onu tanımırsan?
D) Ah, səni unutmaq necə çətinmiş!
E) Axı sənə dünən söz tapşırdılar!

13. Cümlələrdən birində nida işlənmişdir:
A) Bəs nə vaxt gələcək?
B) Ey Araz, tökürsən, göz yaşı sən də,
Keçdikcə üstündən çölün, çəmənin. (B. Vahabzadə)
C) Elə bil yer qopdu öz təməlindən.
D) El bilir ki, sən mənimsən! (S. Vurğun)
E) Qoy bayrağımız həmişə ucalsın.

14. Ay can / Oxqay / Ura → *Lələtəpədə bayrağımız dalğalanır*
cümləsinə soldakı ifadələr artırılsa, nə baş verər?
A) Hiss, həyəcan ifadə olunar.
B) Cümlə üzvlərinin sayı artar.
C) Mürəkkəb cümlə əmələ gələr.
D) Cümlənin təsir gücü azalar.
E) Cümlədə müraciət yaranar.

15. Nümunələrdən birində çağırış nidasından sonra vergül qoyula da bilər:
A) A bala, haraya gedirsən?
B) Ay uşaqlar, imtahana ciddi hazırlaşın.
C) Ey yorğun yolçu, indi hara gedirsən?
D) Ey vay! Bu dərdə dözmək çətindir!...
E) Ay aman, havada bərk şaxta var!...

16. Nümunələrdən birində çağırış nidasından sonra vergül qoyula da bilər:
A) Ey əziz dostum, haradan gəlirsən?
B) A bala, bəri gəl.
C) Ay aman, qorxuram!...
D) Ey vay! Nə işə düşdüm?!
E) Ay haray, kömək edin, boğuluram.

17. "*Ah*" sözü hansı cümlədə nida kimi işlənmişdir?
A) Ah, onun görkəmi nə tarimardır?!
B) Ah-uf səsi gəlmədiyi üçün atdığı güllənin hədəfə dəymədiyini güman etdi.
C) Rəhim bəy yanıqlı bir ah çəkdi.
D) Ah eylədiyim sərvi-xuramanım üçündür.
E) Ahın dağlara, daşlara.

18. Verilən cümlələrdə nidaların hansı hiss ifadə etdiyini nəzərə alaraq uyğunluğu müəyyən edin.

1. Narahatlıq, qorxu ifadə edir.	a. Düşməndən aman gözləmə, a bala.
2. Şadlıq, sevinc ifadə edir.	b. Vay-vay! Nə yaman müşkülə düşdü işim, Allah! (M. Ə. Sabir)
3. Çağırış bildirir.	c. Ura, biz yenə qalib gəldik!
	d. Düşdü bütün qəzetlər qiymətdən, ay can-ay can! (M.Ə. Sabir)
	e. Belə ah çəkməyinin səbəbi nədir, ay qardaş?

Köməkçi nitq hissələrinin omonimliyi və sinonimliyi

1. Qoşma və əvəzlik kimi işlənə bilən sözü müəyyən edin.
A) tək B) kimi C) qədər D) doğru E) görə

2. Həm əvəzlik, həm də ədat kimi işlənən sözləri müəyyən edin.
A) bu, həm, o
B) necə, niyə, neçə
C) hamı, elə, məhz
D) belə, bax, ancaq
E) necə, elə, belə

3. Həm əvəzlik, həm də ədat kimi işlənən sözləri müəyyən edin.
A) əsla, heç, kim
B) nə, elə, necə
C) ancaq, ki, daim
D) yəni, kaş, təki
E) kimsə, tək, yalnız

4. Həm əvəzlik, həm də ədat kimi işlənə bilən sözləri müəyyən edin.
A) hara, nə B) tərəf, qabaq C) belə, elə
D) tək, necə E) hər, bütün

5. Həm sifət, həm də ədat kimi işlənə bilən sözlər cərgəsini müəyyən edin.
A) artıq, tək B) məhz, yalnız C) ancaq, təkcə
D) təkcə, bir E) necə, nə

6. Hansı sözlər həm əvəzlik, həm də ədat kimi işlənə bilir?
1. təkcə 2. nə 3. məhz
4. kimi 5. belə
A) 1, 5 B) 2, 5 C) 4, 5 D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 3

7. Hansı sözlər həm əvəzlik, həm də ədat kimi işlənə bilir?
1. elə 2. necə 3. tək
4. bu 5. həmin
A) 1, 3, 4 B) 1, 2 C) 2, 4, 5 D) 1, 5 E) 2, 3

8. Hansı cərgədəki bütün qoşmalar digər nitq hissələri ilə omonimlik təşkil edir?
A) qabaq, ötrü, sarı B) sonra, çünki, başqa
C) sarı, sonra, tərəf D) doğru, üçün, başqa
E) ötrü, kimi, ilə

9. Hansı cərgədəki bütün qoşmalar digər nitq hissələri ilə omonimlik təşkil edir?
A) -dək, ötrü, -cən B) özgə, sarı, üçün
C) doğru, əvvəl, başqa D) ötrü, ilə, qabaq
E) üçün, -cən, savayı

10. Hansı cərgədə həm bağlayıcı, həm də ədat kimi işlənən sözlər verilmişdir?
A) hətta, ki, yəni B) tək, yalnız, əgər
C) ki, məgər, hərçənd D) hətta, bəs, məsələn
E) təki, təkcə, bir

11. Həm ədat, həm də əsas nitq hissəsi kimi işlənə bilən sözləri müəyyən edin.
A) təkcə, axı B) qoy, hətta C) necə, tək
D) gör, di E) bir, hətta

12. Həm ədat, həm də əsas nitq hissəsi kimi işlənə bilən sözləri müəyyən edin.
A) da, hətta B) elə, nə C) di, gəlsənə
D) elə, ki E) hətta, məhz

13. Həm qoşma, həm də sifət kimi işlənən sözləri müəyyən edin.
A) qədər, kimi B) başqa, doğru C) bəri, sonra
D) tərəf, qarşı E) savayı, özgə

14. "*Bizə <u>doğru</u> yönələn ittihamda <u>doğru</u> münasibət axtarırdıq*" cümləsində altından xətt çəkilmiş sözlər hansı nitq hissəsidir?
A) qoşma, zərf B) ədat, sifət C) qoşma, sifət
D) zərf, sifət E) qoşma, qoşma

15. Hansı ədatlar II şəxsin təkində işlənən feilin əmr şəkli ilə omonimdir?
A) qoy, bax, gör B) ancaq, gəl, -sana[2]
C) da/də, ha, axı D) məhz, elə, belə
E) təki, barı, kaş

16. Hansı ədatlar digər köməkçi nitq hissələri ilə omonimlik təşkil edir:
A) yəni, təkcə B) bax, belə C) ancaq, necə
D) ki, yəni E) necə, daha

17. Hansı ədatlar digər köməkçi nitq hissələri ilə omonimlik təşkil edir:
A) tək, elə B) ki, necə C) ki, ancaq
D) məgər, qoy E) lakin, yalnız

18. Birini iki nitq hissəsinə aid nümunə kimi düşünmək ***olmaz:***
A) -ca[2] B) kimi C) sonra D) ilə E) üçün

19. Hansı bağlayıcının omonimi ***yoxdur?***
A) ilə B) nə C) yəni D) ki E) yaxud

20. Biri omonim nida ***deyil?***
A) tfu B) hey C) ox D) oy E) aman

21. Bunlardan biri nida və feil kimi işlənə bilər:
A) ax B) uf C) vah D) ah E) ura

22. Həm ədat, həm də başqa nitq hissəsi kimi işlənə bilər:
A) necə, belə, di, yəni, məgər
B) ən, lap, daha, məgər, yəni
C) bəs, -mı[4], -sana[2], qoy, ancaq
D) ki, təkcə, necə, ancaq, belə
E) barı, kaş, axı, -mı[4], ancaq

23. Həm ədat, həm də başqa nitq hissəsi kimi işlənə bilər:
A) ki, -sana, da, -mı B) yalnız, məgər, axı
C) qoy, təkcə, necə, da D) ki, təkcə, axı, yəni
E) di, qoy, ha, -mı

24. Hansı cümlədə "*düz*" sözü "*lap*" ədatının sinonimidir?
A) Əhməd dəftərə düz xətt çəkdi.
B) Anası düz deyirdi.
C) Bir düz danış, görək nə hadisə baş verib?
D) Son zamanlar nəsə işi düz gətirmirdi.
E) Kamran gəlib düz Samirənin qarşısında dayandı.

25. Hansı cümlədə "*düz*" sözü "*lap*" ədatının sinonimidir?
A) Muğan düzü əkinçilik üçün yararlıdır.
B) Düz adam gözükölgəli olmaz.
C) Sən düz danışmırsan.
D) Maşın düz bizim evin qabağında dayanır.
E) Bunları səliqə ilə düz.

26. Nümunələrdən birində eyni söz həm ədat, həm də sifət kimi düşünülə bilər:
A) Hamı gedib, təkcə qalmışam.
B) Getmə, getmə, görüm kimin yarısan?! (Qurbani)
C) Yalnız o, haqlıdır.
D) Təkcə qızımın xoşbəxtliyini arzulayıram.
E) Barı sən oxu, bir yana çıx, oğul

27. Nümunələrdən birində eyni söz həm ədat, həm də sifət kimi düşünülə bilər:
A) Artıq kağızları yığışdırın.
B) Bircə onu arzulayırdı.
C) Ata mülkündə təkcə yaşayırdı.
D) Yalnız onu axtarırdı.
E) Hamı getdi, tək qaldı.

28. Verilən sözlər içərisində hansı qoşmanın sinonimi yoxdur?
tərəf, əvvəl, tək, başqa
A) kimi B) doğru C) sonra
D) savayı E) qabaq

29. Verilən sözlər içərisində hansı qoşmanın sinonimi var?
bari, özgə, ötrü, ilə
A) əsasən B) qeyri C) qarşı
D) tərəf E) aid

30. Cümlələrdən birində işarələnmiş *–ca(cə)* nitq hissəsi baxımından digərlərindən fərqlidir:
A) Hamı bilir ki, mən onu dünyalarca sevirəm.
B) Əvəzliyin mənaca müxtəlif növləri vardır.
C) Yol boyunca çinar ağacları əkilmişdi.
D) Mehdi babasından zərrəcə çəkinmirdi.
E) Qızıldan taxtın olunca, quruca bəxtin olsun.

31. *"O bu günə kimi heç nə yaza bilməyib, ... sən ona kömək edə bilərsən"* cümləsində nöqtələrin yerinə hansı sözü artırılsa, mənaca müxtəlif köməkçi nitq hissələri kimi başa düşmək olar?
A) ancaq B) yalnız C) bircə
D) gərək E) məhz

32. *"Hamı öz işi ilə məşğul idi, ... sən kənarda oturmuşdun?!"* cümləsində nöqtələrin yerinə hansı sözü artırılsa, həmin sözü mənaca müxtəlif köməkçi nitq hissələri kimi düşünmək olar?
A) yalnız B) elə C) hətta
D) ancaq E) halbuki

33. Uyğunluğu müəyyən edin.

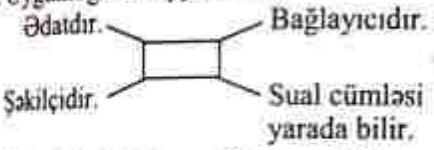

A) yəni B) da C) axı D) məgər E) ki

34. Nümunələrdə altından xətt çəkilmiş sözlərə əsasən Eyler-Venn diaqramında yol verilmiş ***səhvləri*** müəyyən edin.

A) 1, 2 B) 3, 4 C) 1, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 5

35. Həm qoşma, həm də əsas nitq hissələri kimi işlənə bilən sözləri müəyyən edin.
A) qədər, üçün, doğru
B) kimi özgə, savayı
C) başqa, sonra, sarı
D) ilə, ötrü, qədər
E) görə, aid, əsasən

36. Hansı cümlədə işlənmiş bağlayıcının omonimliyi ***yoxdur***?
A) Bayatı da dördlük şəklində olur.
B) Biz kim olduğumuzu bilir, fəqət kim olacağımızı bilmirik.
C) Əksəriyyət bilir ki, tək əldən səs çıxmaz.
D) Aydınla Oqtay C.Cabbarlının romantik qəhrəmanlarındandır.
E) Nə ətdir, nə balıq.

37. Hansı cümlədə işlənmiş bağlayıcının omonimliyi vardır?
A) Kitab toplamaq yaxşı işdir, ancaq onları oxumaq daha faydalıdır. (F. Petrarka)
B) Yaxşı kitabları bu gün oxuyun, çünki sabah vaxtınız olmaya bilər. (İ. Barron)
C) Kitablar soyuq, lakin etibarlı dostlardır. (V.Hüqo)
D) Kitab dünyaya bənzər: həm güldürür, həm düşündürür (C.Fuç)
E) Zəka tarlası kitab ilə əkilər və biçilər. (C.Cəfərov)

38. Hansı cümlələrdəki altından xətt çəkilmiş sözü iki köməkçi nitq hissəsi kimi düşünmək olar? (Durğu işarələri buraxılıb.)
A) Gələnləri <u>yəni</u> konfrans iştirakçılarını yaxşı qarşıladılar.
B) Sən <u>ki</u> tapşırığın öhdəsindən gəlirsən.
C) Qələm <u>də</u> stolun üstündə idi.
D) Heç kim <u>hətta</u> sədr işin nə yerdə olduğunu bilmirdi.
E) Gəzintiyə hamı getdi <u>ancaq</u> sən yox idin.

39. Omonimliyi ***olmayan*** ədatları müəyyən edin.
A) ancaq, hətta
B) artıq, bir
C) bax, qoy
D) məgər, kaş
E) elə, belə

40. Hansılar bütövlükdə omonim ədatlardan ibarət ***deyil***?
A) ən, lap, axı B) elə, nə, qoy
C) ha, necə, ki D) ancaq, bir, bəs
E) gərək, də, artıq

41. Cümlələrdə altından xətt çəkilmiş ifadə ilə bağlı ***yanlış*** fikri müəyyənləşdirin.
A) İndi<u>ki</u> bəzi gənclər saqqalına görə filosofa oxşayırlar – leksik şəkilçidir.
B) Günəş <u>ki</u> bir gündə iki dəfə çıxmır – təsir gücünü artırmışdır.
C) O adam bədbəxtdir <u>ki,</u> heç nə bilmir və bilməyə də çalışmır (Aristotel) – cümlələri bir-birinə bağlamışdır.
D) İndi <u>ki</u> belə oldu, sənə sözüm yoxdur – cümlələri əlaqələndirmişdir.
E) Seçki günü hamı qutu başında olmalıdır – leksik şəkilçidir.

42. Fərqləndirilmiş sözlərlə bağlı ***uyğunsuzluğu*** müəyyən edin.

I Ədat II Digər nitq hissəsi

A) I ***Yəni*** bu tanıdığımız xanların hamısının dədə-babası xan olmuşdur? (Y. V. Çəmənzəminli)
II Ondan ötrü dünyada heç bir sirr, ***yəni*** gizlin iş yoxdur. (C. Məmmədquluzadə)

B) I Tələsmə, ay bala, hələ ***bir*** dayan.
II Səbirli ol, deyilənlərə ***bir*** qulaq as.

C) I Bu, Mahmudun həyatında ***çox*** əlamətdar bir gün idi.
II ***Çox*** adamın bu məsələdən xəbəri yox idi.

D) I ***Nə*** gözəl yaraşır Muğana ceyran. (S. Vurğun)
II ***Nə*** əkərsən, onu biçərsən. (Atalar sözü)

E) I ***Elə*** biz də bu gün getməliyik.
II ***Elə*** çalmağın belə də oynamağı olar. (Atalar sözü)

43. Fərqləndirilmiş sözlərin aid olduğu nitq hissələrinin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.

Nə bağım var, nə də çaqqalla davam.
Nə tökərsən aşına, o da çıxar qaşığına.
Nə gözəl yaratmış yaradan səni.
Nə versən, adındı, qalanı yadındı.

A) bağlayıcı, əvəzlik, ədat, əvəzlik
B) bağlayıcı, əvəzlik, ədat, ədat
C) əvəzlik, ədat, ədat, bağlayıcı
D) əvəzlik, əvəzlik, ədat, bağlayıcı
E) bağlayıcı, əvəzlik, əvəzlik, ədat

44. Fərqləndirilmiş sözlərin aid olduğu nitq hissələrinin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.

*Çiy ətdən nənə də bezardır, bala **da**.*
*Çərçi başındakını **da** satar.*
*Bu məsələ onu heç maraqlandırmır **da**.*
*Onun **da** adı siyahıda idi.*

A) bağlayıcı, ədat, ədat, bağlayıcı
B) ədat, bağlayıcı, ədat, bağlayıcı
C) bağlayıcı, bağlayıcı, ədat, bağlayıcı
D) ədat, ədat, ədat, bağlayıcı
E) bağlayıcı, ədat, ədat, ədat

45. Fərqləndirilmiş sözlərlə bağlı ***uyğunsuzluğu*** müəyyən edin.

I Qoşma
II Digər nitq hissəsi

A) I – Yol uzaq olduğundan düşərgəyə *kimi* piyada gedə bilməyəcəyini anladı.
II – Hərə bir işlə məşğul idi; kimi ağacların dibini belləyir, *kimi* çırpıları toplayırdı.

B) I – Oxuduğu kitabı kənara qoyub körpə *ilə* oynamağa başladı.
II – Səlimə toxuduğu corabları Cəfər *ilə* Gülzadın ayağına geyindirdi.

C) I – Sağ *tərəfə* dönmək qadağandır.
II – Çayın o biri *tərəfi* meşəlik idi.

D) I – Ondan yaxşılıqdan *başqa* heç nə görməmişəm.
II – Nənəmgilin kiçik taxta qapısı *başqa* küçəyə açılırdı.

E) I – Günəş üfüqə *doğru* əyiləndə qonaqlar təşrif buyurdular.
II – Sizə *doğru* söylədiyimə inanmalısınız.

46. Hansı cümlənin tərkibində fərqləndirilmiş hər iki söz eyni nitq hissəsinə aid ***deyil***?

A) İt ***də*** getdi, ip ***də*** getdi.
B) Quş qanadı ***ilə***, adam adı ***ilə***.
C) ***Nə*** itələ yıx, ***nə*** çək durğuz.
D) ***Bir*** dayan, a bala, ***bir*** tikə çörək kəs.
E) Ürək ***ki*** var, şüşədir, sındırsan, kim yamayar ***ki***?!

47. Cümlələrdə fərqləndirilmiş sözlərin hər ikisinə aid olan ortaq xüsusiyyəti müəyyən edin.

*İki qulaq **ilə** bir dil bizə ona görə verilib ki, çox dinləyib az danışaq. (Zenon)*
*Yemək **ilə** dost olan hər gün küsülü gəzər. (Atalar sözü)*

A) Leksik mənası olmasa da, cümlədə sözə qoşulub məna çaları yaradır.
B) Verilən cümlənin tərkibində özündən əvvəl gələn sözə bitişik də yazıla bilər.
C) Adlıq halda olan sözə qoşulub birgəlik mənası bildirir.
D) Cümlədən çıxardıqda məna dəyişikliyi baş vermir, lakin cümlənin emosionallığı azalır.
E) Cümlə üzvləri və cümlələr arasında əlaqə yaratmağa xidmət edir.

48. Hansı cərgədəki omonim qoşma iki məna çalarına malikdir?

A) Löbət kimi özünü bəzətmə,
Rövzən kimi küçələr gözətmə. (M. Füzuli)

B) Sözün də su kimi lətafəti var,
Hər sözü az demək daha xoş olar. (N.Gəncəvi)

C) Ey müsəlmanlar, bilin, yar ilə xoşdur bu cahan,
Mən ki yardan ayrı düşdüm, bu cahanı neylərəm? (İ. Nəsimi)

D) Quş kimi göydə uçar yerdəkilər,
Bizi gömdü yerə minbərdəkilər. (M. Ə. Sabir)

E) Asılaydı sözlərim
Könlümün qulağından bir qızıl tana kimi,
Günəş doğana kimi (M.Müşfiq)

49. ***Uyğunsuzluğu*** müəyyən edin.

I – Ədat
II – Digər nitq hissəsi

A) I – Rüstəm kişi artıq səbri, təmkini itirmişdi.
II – Artıq tikə baş yarar.

B) I – Siz ki məxsusi kamal sahibisiniz.(S.Rəhimov)
II – Bu elə işdir ki, sən onun öhdəsindən gələ bilərsən.

C) I – Hava necə istidir.
II – Necə istəsən, elə et.

D) I – Bu məsələ barədə danışdığımız bəsdir də.
II – Demişdim də, burada qalmaq sənin üçün çətin olacaq.

E) I – Sən nə mehribanmışsan.
II – Nə tökərsən aşına, o çıxar qaşığına.

50. Hansı cümlələrdə *belə* sözünü həm ədat, həm də işarə əvəzliyi kimi düşünmək olar?
1. Səlim belə danışmaq istəməzdi.
2. Anasını haraylamaq onun ağlına belə gəlmirdi.
3. Mən belə adamları tanımaqda çətinlik çəkirəm.
4. Qonşular belə haqsızlıqdan təngə gəlmişdilər.
5. Belə işlər olanda təəccüblənməyə bilmirsən.
6. Biz belə bu gözəlliyi qiymətləndirməmişik.

A) 2, 3, 6 B) 1, 4, 5 C) 2, 5
D) 1, 3, 4 E) 1, 6

51. Ədatlarla omonimliyi olan bağlayıcıların işləndiyi cümlələri müəyyən edin. (Durğu işarələri buraxılmışdır).
1. Xeyir və şərin mübarizəsi əbədidir.
2. Gözlədim ancaq heç kəsdən səs çıxmadı.
3. Bu gün stadiona bütün müəllimlər hətta valideynlər də gəlmişdilər.
4. İstədim ki hər şeyi özün biləsən.
5. Hamı sənlə və onunla fəxr edir.
6. Sabah şəhərə ancaq sənlə mən yola düşəcəyik.

A) 2, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 4, 6
D) 2, 4, 5 E) 1, 2, 3, 6

52. Cümlələrin birində işlənmiş əvəzlik heç bir köməkçi nitq hissəsi ilə omonimlik ***yaratmır***:
A) Oğlunun belə cəsarətlə danışmağı atanı sevindirirdi.
B) Torpağı duz basdığı üçün kimi şəhərə, kimi də qonşu kəndlərə köçüb getmişdi.
C) Elə məhəllələr vardır ki, indi də su üzünə həsrətdir.
D) Sahədə gördüklərini atasına necə söyləyəcəkdi?
E) İndi qocanı hamı özünün yaxını hesab edirdi.

53. Köməkçi nitq hissəsi ilə omonim ola bilən əvəzlik işlənmiş cümlə:
A) O müdhiş hadisədən sonra kimsə bu əraziyə girməyə cəsarət etməmişdi.
B) Göylərə baxıram qapısı bağlı
Yerlərə baxıram bağçalı, bağlı
(S. Vurğun)
C) Həmin qaranlıq gecədə heç kim yerindən tərpənmək istəmirdi.
D) İbrahim bütün həyatını azadlıq mübarizəsinə həsr etmişdi.
E) Nə lazımdırsa, biz kömək edə bilərik!

54. Cümlələrin birində omonimliyi olan iki müxtəlif köməkçi nitq hissəsi işlənmişdir:
A) Başqa iştirakçılar elə həmin gün Samiri təbrik etmişdilər.
B) İmtahandan sonra dincəlmək üçün bu parka gələrdi.
C) Kaş Hüseyn kimi çalışqan şagirdlərimiz çox olaydı.
D) İndi ancaq qardaşı Sərdar İmranla maraqlanırdı.
E) Artıq iş bitmişdi, heç kim getməyə tələsmirdi.

55. Həm nida, həm əsas nitq hissəsi kimi işlənə bilir:
1. ay 2. hey
3. paho 4. vallah
5. sanki 6. ah

56. Həm nida, həm də əsas nitq hissəsi kimi işlənə bilir:
1. ey 2. gərək
3. oy 4. vay
5. aman 6. afərin

57. Hansı cümlələrdə işlənmiş ədat feillə omonimlik yarada bilər?
1. Gəl sabahkı işlərimizdən danışaq.
2. Artıq susmağın vaxtı deyil.
3. Vaxtında yığıncağa gəlin.
4. Bağa bax, üzüm olsun, yeməyə üzün olsun.
(Atalar sözü)
5. Qoy mən tox olum, özgələr ilə nədi karım?
(M.Ə. Sabir)

58. Hansı cümlələrdə işlənmiş ədat feillə omonimlik yarada bilər?
1. Qoy mən yenə söhbət açım öz diyarımdan.
(M. Günər)
2. Gəlin məni bu işlərə qatmayın.
3. Kağıza həvəslə o da qol atdı
Dodağı altından gülümsəyərək. (B. Vahabzadə)
4. Qızyetər bu dəfə daha çox pambıq yığmışdı. (M. İbrahimov)
5. Yoldaşlarına bax, ibrət götür.

59. Hansı nümunələrdə *ki* bağlayıcıdır? (Vergül işarələri buraxılmışdır.)
1. Mən elə ölkədə yaşayıram ki mavi üfüqləri al şəfəqlidir.
2. Bir söz ki qaşlara düyün vuracaq,
Gözəl söz olsa da, söyləmə, burax! (N. Gəncəvi)
3. Qədim hind məsəlində deyilir ki oğlun on beş yaşına çatanadək onunla şah kimi rəftar et.
4. Ağıllı odur ki ifrat etməsin
Hər şeydə bilməli bir tənasüb var (A. Bakıxanov)
5. O şey ki bizlərə lap aşikardır,
Orda da gizli bir xəzinə vardır. (N. Gəncəvi)
6. Bir yerdə ki halallıq yoxdur, orada bərəkət olmaz.

60. Hansı nümunələrdə *ki* bağlayıcı ***deyil***? (Vergül işarələri buraxılmışdır.)
1. Mən elə ölkədə yaşayıram ki mavi üfüqləri al şəfəqlidir.
2. Bir söz ki qaşlara düyün vuracaq,
Gözəl söz olsa da, söyləmə, burax! (N. Gəncəvi)
3. Qədim hind məsəlində deyilir ki oğlun on beş yaşına çatanadək onunla şah kimi rəftar et.
4. Ağıllı odur ki ifrat etməsin
Hər şeydə bilməli bir tənasüb var. (A. Bakıxanov)
5. O şey ki bizlərə lap aşikardır,
Orda da gizli bir xəzinə vardır. (N. Gəncəvi)
6. Sən ki məndən incimisən, qardaşımın nə günahı var?

Köməkçi nitq hissələri
(ümumi məsələlər)

1. *"Bəlkə, bu mahnı lap Arazın o tayına qədər gedib çatdı"* cümləsində köməkçi nitq hissələrindən hansı ***işlənməmişdir***?
A) bağlayıcı, nida B) yalnız qoşma
C) yalnız bağlayıcı
D) modal söz E) qoşma və ədat

2. *"Bəlkə, bu axşam sən də onunla şəhərə kimi gedəsən"* cümləsində köməkçi nitq hissələrindən hansı ***işlənməmişdir***?
A) bağlayıcı, modal söz B) ədat, nida
C) modal söz, qoşma
D) qoşma, bağlayıcı E) yalnız ədat

3. Hansı söz suala cavab ***vermir***?
A) kamera B) söz C) divan
D) çay E) məhz

4. Hansı söz suala cavab ***vermir***?
A) ətirli B) çörək C) toplantı
D) kaş E) tez-tez

5. Hansı sözlər yalnız köməkçi nitq hissələri kimi işlənir?
A) üçün, tək, tərəf B) kimi, nə, doğrusu
C) hətta, ilə, savayı D) qədər, sonra, bəs
E) axı, əvvəl, görə

6. Köməkçi nitq hissələrindən ibarət nümunəni müəyyənləşdirin.
A) ya, gah, -casına^2 B) –la^2, -sız^4, kimi
C) –dək, -sız^4, -da^2 D) –mı^4, -ca^2, -kı^4
E) –ca^2, -sana^2, -can^2

7. Köməkçi nitq hissələrindən ibarət nümunəni müəyyənləşdirin.
A) –mı^4, -ca^2, -la^2 B) ya, ilə, -casına^2
C) –mı^4, -ca^2, -kı^4 D) -ca^2, -sana^2, -ça^2
E) –la^2, -sız^4, kimi

8. Hansı cərgədə köməkçi nitq hissələrinə aid nümunə ***yoxdur***?
A) birgə, səncə, üçün
B) hərdən, incə, yalqız
C) tərəfdar, sanki, hərgah
D) aradan, məncə, yalnız
E) yerdən, dərəcə, ancaq

9. Hansı sözlərin hamısı köməkçi nitq hissəsi kimi işlənə bilər?
A) axı, axırıncı, belə
B) ötəri, doğru, düzgün
C) həmin, hər, tək
D) kimi, biri, bəzi
E) doğrusu, görəsən, bax

10. Şeir parçasında hansı köməkçi nitq hissələri işlənmişdir?
Gecələr sayrışarkən ulduzlar lalə kimi, qaqlar ...
kimi ...
Ən yaxın bir adamla
Nə gözəldir dinləmək suların nəğmətini, tal...
səsini
(M. M...)
A) modal söz, ədat B) modal söz, nida
C) bağlayıcı, ədat D) qoşma, bağlayıcı
E) qoşma, ədat

11. *"Ay sədr, məncə, daha Kərəmov kimi adamlardan cəmiyyəti təmizləməyin vaxtı çatıb"* cümləsində köməkçi nitq hissələrindən hansı ***işlənməmişdir***?
A) bağlayıcı B) modal söz C) ədat
D) qoşma E) nida

12. *"O, uzun araşdırmalardan sonra, nəhayət, doğru cavabı da tapdı"* cümləsində hansı köməkçi nitq hissələrinə aid sözlər işlənmişdir?
A) qoşma, ədat, nida
B) qoşma, ədat, bağlayıcı
C) modal söz, nida, bağlayıcı
D) qoşma, modal söz, bağlayıcı
E) modal söz, ədat, nida

13. *"Oğlum, deməli, sən də qardaşın kimi müəllim olmaq istəyirsən"* cümləsində hansı köməkçi nitq hissələrinə aid sözlər işlənmişdir?
A) modal söz, bağlayıcı, nida
B) ədat, nida, qoşma
C) ədat, qoşma, bağlayıcı
D) ədat, modal söz, nida
E) modal söz, bağlayıcı, qoşma

14. *"Sara adı xalq üçün ən sevimli ad oldu"* (Ə. Cavad) nümunəsində işlənmiş köməkçi nitq hissələrini müəyyən edin.
1. qoşma 2. bağlayıcı
3. ədat 4. modal söz
A) 3, 4 B) 1, 2 C) 1, 3 D) 2, 3 E) 1, 4

15. *"Kamal ata kürkü deyil ki, irslə övlada yetişə"* (M.F. Axundzadə) nümunəsində işlənmiş köməkçi nitq hissəsini müəyyən edin.
1. bağlayıcı 2. qoşma
3. ədat 4. modal söz
A) 2, 4 B) 1, 4 C) 1, 2 D) 2, 3 E) 1, 3

16. Hansı cümlədə köməkçi nitq hissəsi ***işlənməmişdir***?
A) Hava aydın və tərtəmiz idi.
B) Bu gün quşlar lap tezdən oyanmışdılar.
C) Ağacların sultanı qoca palıd da tezdən oyanmışdı.
D) Sular göz yaşı kimi dumduru idi.
E) Dünənki yağışda çiçəklərin ləçəkləri tərtəmiz yuyulmuşdu.

Hansı cümlədə köməkçi nitq hissəsi ***işlənməmişdir***?
A) Mən də sizin kimi qəribü zaram. (Q. Zakir)
B) Aha! Sınayırdım idrakınızı. (S. Vurğun)
C) Səndən doymaq olarmı?
Həyat, sən nə şirinsən! (B. Vahabzadə)
D) Boyun sürahidir, bədənin büllur. (M.P. Vaqif)
E) Ey Vidadi, gərdişi-dövrani-kəcrəftarə bax!
(M.P. Vaqif)

. Leksik mənası ***olmayan*** sözləri müəyyən edin.
A) və, lap, ötrü, savayı
B) kimi, sarı, doğrusu, məktəb
C) biz, tək, tərəf, əvvəl
D) qədər, sonra, qanun, başqa
E) son, əvvəl, görə, qarşı

. Leksik mənası ***olmayan*** sözləri müəyyən edin.
A) kitab, həyat, kaş, tərəf
B) əgər, lakin, lap, görə
C) eəld, görkəm, axı, sonra
D) kimi, qədər, dəniz, ancaq
E) dünya, təkcə, səma, və

. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrinin ardıcıllığını müəyyən edin.
"Məncə, sənin kimi nəcib insandan nə küsən olar, nə inciyən".
A) modal söz, qoşma, bağlayıcı
B) modal söz, ədat, bağlayıcı
C) modal söz, qoşma, ədat
D) bağlayıcı, ədat, modal söz
E) ədat, bağlayıcı, qoşma

. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrinin ardıcıllığını müəyyən edin.
Məncə, cəmiyyəti elə Gəldiyev kimi adamlardan təmizləmək lazımdır.
A) modal söz, qoşma, bağlayıcı
B) ədat, qoşma, modal söz
C) modal söz, nida, ədat
D) modal söz, ədat, qoşma
E) qoşma, ədat, qoşma

22. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrinin ardıcıllığını müəyyən edin.
Əhməd, görəsən, biz bunlartək qəhrəman neftçi adını qazana biləcəyikmi?
A) modal söz, bağlayıcı, ədat
B) ədat, qoşma, modal söz
C) modal söz, qoşma, ədat
D) bağlayıcı, ədat, modal söz
E) bağlayıcı, qoşma, ədat

23. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrini müəyyən edin.
Şadam ki, kefini saz görürəm, amma, təəssüf ki, mən tələsirəm. (M. İbrahimov)
1. qoşma 2. bağlayıcı 3. modal söz
4. ədat 5. nida
A) 2, 3 B) 1, 3, 4 C) 1, 4, 5
D) 4, 5 E) 1, 2

24. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrini müəyyən edin.
Gedin kəndlilərə deyin ki, onlar daha mənə vergi verməyəcəklər. (İ. Əfəndiyev)
1. qoşma 2. bağlayıcı 3. ədat
4. modal söz 5. nida
A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 2, 3
D) 3, 4 E) 1, 3, 5

25. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissəsi işlənmişdir?
Bizim qazancımız bu oldu ancaq,
Qorxu xəndəyindən biz körpü atdıq. (B. Vahabzadə)
A) modal söz B) bağlayıcı C) qoşma
D) ədat E) nida

26. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissəsi işlənmişdir?
Çəkdi illər bu dərdi,
Çəkən bilər bu dərdi.
Könlümdən silsə ancaq,
Yarım silər bu dərdi. (Bayatı)
A) nida B) bağlayıcı C) qoşma
D) modal söz E) ədat

27. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissələri işlənmişdir?
Sevən könüllərçün, gülüm, uzaqlıq
Ən böyük, ən gözəl yaxınlıq olur.
(B. Vahabzadə)
A) nida, qoşma B) bağlayıcı, ədat
C) ədat, modal söz D) qoşma, modal söz
E) qoşma, ədat

28. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissələri işlənmişdir?
Biz el yolunacan yanaşı addımladıq, heç danışmadıq.
A) bağlayıcı, ədat B) qoşma, nida
C) qoşma, ədat D) modal söz, ədat
E) qoşma, bağlayıcı

29. *"Bəlkə, onun da oğlu qanlı döyüşlərdədir,*
Kim bilir, o, bəlkə də, mənimlə bir dərddədir"
(S. Rüstəm) nümunəsində köməkçi nitq hissələrindən hansılar ***işlənməmişdir***?
A) bağlayıcı, qoşma B) modal söz, bağlayıcı
C) ədat, nida D) qoşma, nida
E) ədat, qoşma

30. *"Kaş mən də sənin kimi sərbəst olaydım"* (C. Cabbarlı) nümunəsində köməkçi nitq hissələrindən hansılar ***işlənməmişdir***?
A) ədat, qoşma B) qoşma, bağlayıcı
C) ədat, modal söz D) modal söz, nida
E) bağlayıcı, nida

31. Əsas nitq hissələri ilə ortaq olan sözləri müəyyən edin.
A) qoy, təkcə, necə B) ki, -sana[2], da, -mı[4]
C) yalnız, məgər, axı D) ki, təkcə, axı, yəni
E) di, qoy, ha, -mı[4]

32. Biri məntiqi pozur:
A) həmçinin B) həm C) gah
D) əgər E) bəs

33. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissələri işlənmişdir?

Ana sığalından, nəvazişindən
Özünə gəlmişdi sanki bir qədər.
Evə girən kimi dəyişdi birdən,
Üzünə dayandı qəlbindəkilər.

A) qoşma, bağlayıcı
B) modal söz, qoşma
C) ədat, modal söz
D) bağlayıcı, ədat
E) ədat, qoşma

34. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissələri işlənmişdir?

Könlüm keçir Qarabağdan,
Gah bu dağdan, gah o dağdan.
Axşamüstü qoy uzaqdan
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın şikəstəsi.(S.Vurğun)

A) bağlayıcı, ədat
B) bağlayıcı, qoşma
C) ədat, modal söz
D) ədat, qoşma
E) bağlayıcı, modal söz

35. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissələri işlənmişdir?

El bilir ki, sən mənimsən,
Yurdum , yuvam, məskənimsən,
Anam, doğma vətənimsən!
Ayrılarmı könül candan?
Azərbaycan, Azərbaycan! (S. Vurğun.)

A) bağlayıcı, qoşma
B) yalnız ədatlar
C) bağlayıcı, ədat
D) bağlayıcı, modal söz
E) ədat, modal söz

36. Nümunədə köməkçi nitq hissələrindən hansılar işlənmişdir?

Bəlkə, onun da oğlu qanlı döyüşlərdədir,
Kim bilir, o, bəlkə də, mənimlə bir dərddədir.
(S.Rüstəm)

1. qoşma 2. modal söz 3. ədat
4. nida 5. bağlayıcı
A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 4, 5
D) 2, 3 E) 1, 3, 4

37. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrinin ardıcıllığını müəyyən edin.

"Bahar üçün ən çətin iş cütə minmək idi ... Xırman işi də ağır idi." (Mir Cəlal)

1. qoşma 2. bağlayıcı 3. ədat
4. modal söz 5. nida
A) 2, 3, 4 B) 3, 5, 2 C) 1, 3, 2
D) 1, 4, 3 E) 4, 5, 2

38. Nümunədə əsas nitq hissələrinə aid ***olmayan*** sözlərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

"Firəngiz: Of, Nərgiz, xatırlayıram, on üç il bundan əvvəl həmin bu yerdən onu əvvəl və indi oynayacağı rolda görmüşəm". (C. Cabbarlı)

1. qoşma 2. bağlayıcı 3. ədat
4. modal söz 5. nida
A) 4, 3, 2 B) 1, 3, 4 C) 5, 2, 1
D) 5, 1, 2 E) 4, 3, 1

39. Köməkçi nitq hissələri ilə bağlı fikirlərdən biri yalnız qoşmaya aiddir:

A) Qrammatik mənası olur.
B) Leksik mənası olmur.
C) Sualı olmur.
D) Şəkilçi qəbul etmir və formaca dəyişmir.
E) Qoşulduğu sözlə birlikdə cümlə üzvü olur.

40. Köməkçi nitq hissələri ilə bağlı fikirlərdən biri yalnız qoşmaya aiddir:

A) Leksik mənası olmur.
B) İsmin adlıq, yiyəlik, yönlük və çıxışlıq hallarında işlənən sözlərə qoşularaq müəyyən qrammatik məna çalarları yaradır.
C) Qrammatik mənası olur.
D) Söz yaradıcılığında iştirak etmir.
E) Şəkilçi qəbul etmir və ayrıca suala cavab verir.

41. *"Ağılla fərasət oldu, şübhəsiz, qələbə də olacaq, sevinc də"* cümləsindəki köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

A) bağlayıcı, modal söz, bağlayıcı, bağlayıcı
B) ədat, modal söz, bağlayıcı, ədat
C) ədat, modal söz, bağlayıcı, bağlayıcı
D) bağlayıcı, bağlayıcı, modal söz, ədat
E) qoşma, ədat, modal söz, bağlayıcı

42. *"İstəyirdim ki, günahıma görə məni danlasın, lakin o, inadla susur və bu məni qorxudurdu"* cümləsindəki köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

A) bağlayıcı, qoşma, bağlayıcı, bağlayıcı
B) bağlayıcı, bağlayıcı, qoşma, bağlayıcı
C) ədat, qoşma, bağlayıcı, qoşma
D) bağlayıcı, bağlayıcı, ədat, qoşma
E) bağlayıcı, qoşma, bağlayıcı, qoşma

43. *"O bu sözləri birnəfəsə deyib düşündü ki, görəsən, bu hərəkəti ilə qızı təşvişə salmadı ki..."* cümləsindəki köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

A) modal söz, qoşma, bağlayıcı, ədat
B) bağlayıcı, modal söz, qoşma, ədat
C) modal söz, ədat, bağlayıcı, qoşma
D) bağlayıcı, modal söz, qoşma, nida
E) ədat, modal söz, qoşma, bağlayıcı

44. Köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

Yaxşı, qoca, mən
Artıq əl çəkirəm ölüm hökmündən.
Ancaq kəsəcəyəm yazan əlini... (S. Vurğun)

A) ədat, bağlayıcı, qoşma
B) modal söz, ədat, bağlayıcı
C) modal söz, ədat, qoşma
D) ədat, bağlayıcı, ədat
E) modal söz, bağlayıcı, qoşma

...köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

Günəş təki hər çıxanda səhərdən,
Sənin ki halını billəm əzəldən,
Elə deyib canan, dilbər ağlarsan.

A) bağlayıcı, ədat, modal söz
B) ədat, bağlayıcı, ədat
C) qoşma, ədat, ədat
D) qoşma, ədat, bağlayıcı
E) ədat, modal söz, bağlayıcı

...Altından xətt çəkilmiş sözlərdəki "*-la*" nədir? (İşlənmə ardıcıllığı ilə müəyyənləşdirin.)

Elə ki əsnədi çovğunla külək,
Çöldə tar bağlayıb qar çıxdı dizə,
Şaxta ata mindi qılınc çəkərək,
Təbiət insanla durdu üz-üzə. (S. Vurğun)

A) fel düzəldən şəkilçi, birləşdirmə bağlayıcısı
B) birgəlik qoşması, birləşdirmə bağlayıcısı
C) birləşdirmə bağlayıcısı, birgəlik qoşması
D) birləşdirmə bağlayıcısı, zərf düzəldən şəkilçi
E) zərf düzəldən şəkilçi, birgəlik qoşması

...Altından xətt çəkilmiş sözlərdəki "*-la*" nədir? (İşlənmə ardıcıllığı ilə müəyyən edin.)

Həyatımda səfalı bir bağ salacağam mən,
Yurdumda bir misilsiz bağban olacağam mən.
Çiçəklərlə, quşlarla dolacaq bağım mənim,
Daşacaqlar həyatla əlvan otağım mənim.
(M. Müşfiq)

A) birgəlik qoşması, birgəlik qoşması
B) birləşdirmə bağlayıcısı, birgəlik qoşması
C) zərf düzəldən şəkilçi, birgəlik qoşması
D) birləşdirmə bağlayıcısı, zərf düzəldən şəkilçi
E) birləşdirmə bağlayıcısı, birləşdirmə bağlayıcısı

...*"Dünya ədəbiyyatında, əsasən, poemalar müəllifi kimi məşhur olan Nizami qəsidələr də yazmışdır"* nümunəsində köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

A) qoşma, bağlayıcı, modal söz
B) qoşma, ədat, bağlayıcı
C) ədat, qoşma, bağlayıcı
D) modal söz, qoşma, ədat
E) modal söz, qoşma, bağlayıcı

...*"Sənin oğlun Fərman qoçaq oğlandır, ancaq onun bikar və avara gəzməyi, doğrusu, mənə toxunur"* (Ə. Haqverdiyev) nümunəsində işlənmiş köməkçi nitq hissələrinin ardıcıllığını müəyyən edin.

A) bağlayıcı, bağlayıcı, modal söz
B) bağlayıcı, ədat, bağlayıcı
C) bağlayıcı, qoşma, modal söz
D) qoşma, bağlayıcı, ədat
E) bağlayıcı, modal söz, ədat

50. Hansı cümlədə "*düz*" sözü "*lap*" ədatının sinonimidir?

A) İlkin düz danışmağı xoşlayırdı.
B) Düz ayrını kəsət.
C) Doğru sözə, düz ilqara aşiqəm.
D) Çevrə düz xətt vasitəsilə iki bərabər hissəyə bölünür.
E) Əli, deyəsən, gəlib düz bizim gözlədiyimiz mətləbin üstünə çıxmışdı.

51. Sadalanan xüsusiyyətlər hansı köməkçi nitq hissəsinə aid edilə bilər?

1. Müxtəlif məna çalarları yaradır.
2. İsmin halları ilə işlənir.
3. Sözlərə həm bitişik, həm ayrı yazılır.

A) modal sözlərə B) ədata C) bağlayıcıya
D) nidaya E) qoşmaya

52. Verilmiş cümlələrdə köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.

Ey məhəbbətdə sabitqədəm olan! Məhəbbətdən başqa yolla getmə. Mənim ürəyimin mərhəmi və sirri yalnız məhəbbətdir.

A) nida, qoşma, bağlayıcı, ədat
B) nida, qoşma, qoşma, bağlayıcı, ədat
C) qoşma, qoşma, bağlayıcı, ədat
D) nida, ədat, qoşma, bağlayıcı, ədat
E) qoşma, ədat, bağlayıcı, ədat

53. Nümunədəki köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

Həmçinin o publisistik əsərlər qiymətli sayılır ki, onlar, həqiqətən, həyatın canlı qaynaqlarından doğan problemləri daha geniş əks etdirir.

A) bağlayıcı, ədat, bağlayıcı, modal söz, ədat
B) bağlayıcı, bağlayıcı, modal söz, ədat
C) bağlayıcı, ədat, modal söz, ədat
D) bağlayıcı, bağlayıcı, modal söz, bağlayıcı
E) bağlayıcı, ədat, modal söz, bağlayıcı, ədat

54. Biri sözə bitişik və ayrı yazılmasından asılı olmayaraq, ahəng qanununa tabe olan köməkçi nitq hissəsidir:

A) -mı[4] B) ilə C) -sana[2] D) -dək E) -tək

55. Köməkçi nitq hissələri ilə bağlı doğru fikirləri müəyyənləşdirin.

1. Aid olduğu sözlə birlikdə cümlənin bir üzvü olur.
2. Yalnız qrammatik mənaya malikdir.
3. Modal sözlərin əsas vəzifəsi cümlədəki mənanı daha da qüvvətləndirməkdir.
4. Bir sıra köməkçi nitq hissələrində omonimlik özünü göstərir.
5. "Ki" bağlayıcısı yalnız tabeli mürəkkəb cümlənin tərkib hissələrini bir-birinə bağlayır.

A) 1, 2, 4 B) 1, 5 C) 2, 3, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 3

56. Köməkçi nitq hissələrinə aid düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.

1. Bütün köməkçi nitq hissələri cümlə üzvlərindən vergüllə ayrılır.
2. Bir qismi söz-cümlə ola bilir.
3. Leksik məna daşıyır.
4. Qoşma qoşulduğu sözlə birlikdə yalnız xəbər olur.
5. Bəziləri əsas nitq hissələri ilə omonimlik yaradır.

A) 1, 2 B) 3, 4, 5 C) 2, 3, 5
D) 2, 5 E) 1, 3, 4

57. Cümlədə köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
"Elə həmin yerə yaxınlaşanda alovun hətta yerin üstü ilə bu təpəcikdən digər təpəciyə doğru süründüyü görünürdü".

A) ədat, ədat, qoşma, qoşma
B) bağlayıcı, qoşma, qoşma
C) ədat, bağlayıcı, bağlayıcı, qoşma
D) bağlayıcı, bağlayıcı, qoşma
E) ədat, bağlayıcı, qoşma, qoşma

58. Cümlədə köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
Elə vağzala çatmışdım ki, qardaşım dostu ilə özünü yetirdi.

A) bağlayıcı, qoşma B) ədat, bağlayıcı, qoşma
C) ədat, bağlayıcı, modal söz
D) ədat, bağlayıcı E) bağlayıcı, ədat

59. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissələri işlənmişdir?
Ata, lap heyranam Vidadiyə mən,
Doğrudan, o sənə yanır ürəkdən. (S.Vurğun)

A) qoşma, bağlayıcı B) qoşma, modal söz
C) bağlayıcı, ədat D) ədat, qoşma
E) ədat, modal söz

60. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissələri işlənmişdir? (Ardıcıllığı müəyyən edin.)

Azmıdır insanın məgər dərd-səri?
Bu da bəşər üçün təzə təhlükə!
Hazır fikirləri, düşüncələri
Başlara doldurub satdılar, bəlkə?
(B. Vahabzadə)

A) modal söz, nida, bağlayıcı, modal söz
B) ədat, modal söz, qoşma, bağlayıcı
C) ədat, ədat, bağlayıcı, qoşma, modal söz
D) ədat, ədat, qoşma, nida, ədat, qoşma
E) ədat, nida, bağlayıcı, modal söz, ədat

61. Nümunədə hansı köməkçi nitq hissələri işlənmişdir? (Ardıcıllığı müəyyən edin.)

Qarşımda nə çəpər, nə də ki barı,
Mənim də ömrümə beləcə gəldin.
Qəlbində bir çıqqı od saxla barı,
Bəlkə, bir çırağı yandıra bildin. (N. Kəsəmənli)

A) bağlayıcı, bağlayıcı, bağlayıcı, ədat, ədat, modal söz
B) bağlayıcı, ədat, modal söz, qoşma, ədat, bağlayıcı
C) bağlayıcı, modal söz, bağlayıcı, nida, qoşma, ədat
D) bağlayıcı, ədat, qoşma, bağlayıcı, modal söz, nida, ədat
E) modal söz, ədat, nida, qoşma, bağlayıcı, bağlayıcı

62. Nümunədəki əsas nitq hissələrinə aid **olmayan** sözlərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
"Get, bax da. Oqtay, görəsən, biz də o günləri görəcəyikmi?" (C. Cabbarlı)

1. qoşma 2. bağlayıcı 3. ədat
4. modal söz 5. nida

A) 3, 4, 5 B) 2, 4, 2, 3 C) 1, 2, 5, 4
D) 3, 4, 2, 3 E) 2, 1, 5

63. Nümunədəki əsas nitq hissələrinə aid **olmayan** sözlərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
"Görəsən, indi də əvvəlki kimi oynaya bilərmi?" (C. Cabbarlı)

1. qoşma 2. bağlayıcı
3. ədat 4. modal söz 5. nida

A) 2, 4, 3, 1 B) 2, 1, 4 C) 4, 3, 5
D) 4, 2, 1, 3 E) 2, 1, 3, 5

64. Nümunədəki əsas nitq hissələrinə aid **olmayan** sözlərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
"Ay Molla Vəli, axı ölümü də Tanrı yaradıb, eşqi də nəşəni də, gözəli də..." (Y.V. Çəmənzəminli)

1. qoşma 2. bağlayıcı 3. ədat
4. modal söz 5. nida

A) 1, 5, 4 B) 5, 3, 2 C) 5, 2, 1
D) 2, 3, 4 E) 3, 2, 5

65. Nümunədəki əsas nitq hissələrinə aid **olmayan** sözlərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
"Ay Fərid, qoy nə bilirsə, hamısını danışsın, amma sözünü yarımçıq kəsmə".

1. qoşma 2. bağlayıcı 3. ədat
4. modal söz 5. nida

A) 2, 3, 4 B) 1, 5, 4 C) 5, 2, 1
D) 5, 3, 2 E) 3, 2, 5

66. Nümunədə köməkçi nitq hissələrinə aid olan sözlərin işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
"Axı onun bəhanəsini kəsmək üçün əlimdə fakt olmalıdır... Sabah hansısa ziyafət düzəltdim, orada ziyalı kimi bacım olmalı, əri də olmalıdır". (C. Cabbarlı)

1. qoşma 2. bağlayıcı
3. ədat 4. modal söz 5. nida

A) 5, 1, 2, 4 B) 3, 1, 1, 2 C) 3, 1, 3, 4
D) 5, 1, 3, 3 E) 1, 3, 3, 2

67. Nümunədə köməkçi nitq hissələrinə aid olan sözlərin işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
"Elə o namussuz qardaş deyilmi mənim başıma bu işləri gətirən!? Sən də şeytan kimi girdin mənim qəlbimə". (C. Cabbarlı)

1. qoşma 2. bağlayıcı
3. ədat 4. modal söz 5. nida

A) 2, 1, 3, 4 B) 3, 1, 1, 4 C) 3, 3, 2, 1
D) 5, 2, 3, 4 E) 4, 1, 2, 5

68. Verilmiş cümlələrdə köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
1. *Ən böyük bəla tale ilə razılaşa bilməkdir.*
2. *Sərbəstlik kitabın yol göstəricisi olduğu üçün onu elə yazmaq lazımdır ki, öz vəzifəsinə uyğun olsun.*
A) ədat, qoşma, ədat, bağlayıcı
B) ədat, bağlayıcı, qoşma, ədat
C) qoşma, ədat, qoşma, bağlayıcı
D) ədat, bağlayıcı, qoşma, qoşma, ədat
E) ədat, qoşma, qoşma, bağlayıcı

69. Nümunədə əsas nitq hissələrinə aid ***olmayan*** sözlərin işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
"Yaxşı, siz deyən olsun, fəqət onu bilin ki, siz bu cəvabınızla məni məhv edirsiniz". (C. Cabbarlı)
1. qoşma 2. bağlayıcı 3. ədat
4. modal söz 5. nida
A) 3, 1, 4, 2 B) 2, 2, 1, 5 C) 4, 3, 2, 1
D) 5, 4, 2, 1 E) 4, 2, 2, 1

70. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
"Sən ki uşaq deyilsən! Mən də sənin üçün uşaq deyəm ki, mənim üstümə qışqırasan". (C. Cabbarlı)
1. qoşma 2. bağlayıcı
3. ədat 4. modal söz 5. nida
A) 2, 3, 1, 4 B) 3, 2, 1, 2 C) 3, 5, 1, 2
D) 1, 2, 3, 2 E) 3, 4, 2, 1

71. Hansı cümlədə həm qoşma, həm də bağlayıcı işlənmişdir?
A) Duzla çörək dostluq rəmzidir.
B) Bu məsələdə zadəganlarla tacirlər xalqla eyni fikirdə idi.
C) Çiçəklərlə bəzədilmiş otaq qonaqları valeh etdi.
D) Atamla ərik ağacının altında oturmuşdum.
E) Qız qalasının hər mərtəbəsi daşdan hörülmüş tavanla örtülmüşdür.

72. Nümunədə əsas nitq hissələrinə aid ***olmayan*** sözlərin işlənmə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
"Həm də sən həmişə deməzdinmi ki, insan öz arzusuna qarşı durmamalıdır". (C. Cabbarlı)
1. qoşma 2. bağlayıcı
3. ədat 4. modal söz 5. nida
A) 2, 3, 2, 1 B) 2, 2, 1, 3 C) 4, 2, 3, 1
D) 4, 2, 3, 5 E) 3, 5, 2, 4

73. Köməkçi nitq hissələri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. *-mi*[4] sual ədatı ayrılıqda işlənə bilmir.
2. Qoşmaların hamısı sözdən ayrı yazılır.
3. Ədatlar öz aralarında sinonimlik yarada bilmir.
4. Qoşmalar quruluşca yalnız sadə olur.
5. *Ha* yerinə görə həm qüvvətləndirici, həm də əmr ədatı kimi işlənə bilir.
A) 2, 3 B) 4, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 3, 4

74. Köməkçi nitq hissələrinə aid düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Bütün modal sözlər cümlə üzvlərindən vergüllə ayrılır.
2. Ədatlarla başqa nitq hissələri arasında da sinonimlik yarana bilir.
3. Qoşmalar bəzən qrammatik şəkilçi qəbul edə bilir.
4. Nidalar cümlədəki başqa sözlərlə sintaktik əlaqəyə girə bilmir.
5. Bütün köməkçi nitq hissələri cümlə daxilində müəyyən leksik məna daşıyır.
A) 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 2, 3 D) 1, 2, 3 E) 3, 4

75. Köməkçi nitq hissələri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. Bütün tabesizlik bağlayıcıları tabesiz mürəkkəb cümlələrin tərəfləri arasında işlənə bilir.
2. Leksik məna daşımadığı üçün fikrin ifadəsində heç bir rolu yoxdur.
3. Bəzi köməkçi nitq hissələri bir-biri ilə omonimlik təşkil edə bilir.
4. Nida hiss və həyəcan bildirməklə yanaşı, həm cümlədə məna çaları, həm də sözlər arasında əlaqə yaradan nitq hissəsidir.
5. Təsirlik və yerlik halda olan sözlər qoşmalarla işlənmir.
A) 1, 2, 4 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 4

76. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
Sən danışdıqca sanki mən də Dağıstan igidlərini görürəm. Ah, Banu, doğrusu, mən buraya gələnəcən səni bu qədər istədiyimi bilmirdim. (İ. Əfəndiyev)
1. Ardıcıl olaraq modal söz, ədat, nida, modal söz və qoşma işlənmişdir.
2. Bənzətmə, müqayisə və güman-şübhə bildirən modal sözlər işlənmişdir.
3. Xitabdan əvvəl işlənmiş *"ah"* həm çağırış, həm də təəccüb bildirən nidadır.
4. Nümunədə *"-dək"* qoşmasının sinonimi işlənmişdir.
5. II cümlədə köməkçi nitq hissələri ilə bağlı vergül işarələri düzgün qoyulmuşdur.
A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 5

77. Nümunədəki köməkçi nitq hissələri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
Səadət xanım, olsun ki, sərvətli deyil, ancaq gözəlliyi və rəhmdilliyi ilə şöhrət tapmışdır. Ağılca hər kəsdən üstün olan bu qız Qəbələ xanlarının nəslindəndir. (İ.Qutqaşınlı)
1. Ardıcıl olaraq modal söz, bağlayıcı, ədat, qoşma, qoşma işlənmişdir.
2. Nümunədəki modal söz *"bəlkə də"* sözünün sinonimidir, yəqinlik mənasını bildirir.
3. *"Ancaq"* sözü omonimdir, burada ədat kimi işlənib.
4. II cümlədəki *"ca"* *"görə"* qoşmasının sinonimidir.
5. I cümlədəki *"və"* birləşdirmə bağlayıcısı, *"ilə"* birgəlik (vasitə) qoşmasıdır.
A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 2, 3, 5

78. Cümlələrin birində üç müxtəlif köməkçi nitq hissəsi işlənmişdir:
A) Satqınlar və casuslar çox vaxt qaçqınlar ilə birlikdə arxaya da keçə bilirlər.
B) Mirzalı sazla gələn oğluna işarə etdi ki, geri qayıtsın.
C) Axı Murad qardaşı ilə necə razılaşa bilərdi?
D) Ürəyindən keçdi ki, anası və atası üçün hədiyyə alsın.
E) Elə Gülgəzin əri Mirələm də, deyəsən, sürücü idi.

79. *"Madam ki burа qədər gəlmişsən, gərək müsabiqədə iştirak edəsən".*
Nümunədə işlənmişdir:
1. şərt bağlayıcısı
2. zaman qoşması
3. məsafə qoşması
4. arzu ədatı
5. iştirak bağlayıcısı

80. Hansı cümlələrdə həm nida, həm də ədat işlənib?
1. Ay bəy, sən də pis demirsən ha!
2. Eh, Qumru da mənim bacımdır, Sənubər də.
3. Gördünmü, atan mənim başıma nə oyun açdı?
4. A bala, onun dərdini çəkməyin lap adamı təəccübləndirir.

81. Hansı cümlələrdə həm nida, həm də ədat işlənib?
1. "Təzə pomidor neçəyədir, a kişi?" – deyə əlini səbətə saldı.
2. Sarıköynək dedi ki, ay xala, Allaha şükür, oğlun da gəlib.
3. Ay rəhmətliyin qızı, barı bu yemiş-qarpız vaxtı çayı az iç.
4. Eşitdim, ay dayı, mənsiz ova çıxıbsan, axı heç vaxt tək getməzdin?

82. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələri haqqında doğru fikirlərdir:
Vətəni sevəcəkdi əhd ilə peymanı kimi,
Olmaram razı, əgər cəhldə qalsa vətənim,
Vətənim qalsa əgər cəhldə, yansın bu tənim.
(S. Axundova)
1. Qoşma işlənmişdir.
2. Hiss-həyəcan, emosionallıq yaradan sözlər işlənmişdir.
3. Birləşdirmə və şərt bağlayıcısından istifadə olunmuşdur.
4. Mənanı qüvvətləndirən sözlər də işlənmişdir.

83. Köməkçi nitq hissələri ilə bağlı doğru fikirlərdir:
1. Söz yaradıcılığında iştirak edir.
2. Yalnız qrammatik məna daşıyır.
3. Omonim ola bilmir.
4. Sinonim ola bilir.
5. Ayrılıqda cümlə üzvü yerində işlənir.

84. Köməkçi nitq hissələri ilə bağlı *səhv* fikirlərdir:
1. Qrammatik məna daşıyırlar.
2. Bəziləri bir-biri ilə omonimlik təşkil edə bilir.
3. Quruluşca sadə, düzəltmə və mürəkkəb olur.
4. Sinonimlik xüsusiyyətinə malik deyil.
5. Söz yaradıcılığında iştirak etmir.

85. Altından xətt çəkilmiş hansı hissə cümlədən çıxarılsa, məna dəyişikliyi baş verməz, lakin cümlənin emosionallığı azalar?
1. Sənsiz güllər açarmı?
2. Dəvəcə boyun olunca, düyməcə ağlın olsun.
3. Səni ruhən sarsıdan duyğularını etiraf etsənə.
4. Gənclik xatirələrini qəlbində saxlamısan?
5. Bircə evin bacasından çıxan tüstü burada insan yaşadığından xəbər verirdi.

86. Köməkçi nitq hissələrinə aid düzgün fikirlər:
1. Bəziləri əsas nitq hissələri ilə omonimlik təşkil edir.
2. Bir qismi söz-cümlə kimi işlənə bilmir.
3. Bütün köməkçi nitq hissələri quruluşca sadə və mürəkkəb olmaqla iki yerə bölünür.
4. Qrammatik məna daşıyırlar.
5. Köməkçi nitq hissələrindən yalnız qoşma müstəqil cümlə üzvü kimi çıxış edə bilir.

87. Hansı cümlələrdə həm modal söz, həm də ədat işlənib? (Durğu işarələri buraxılıb.)
1. Firuzənin ağlamağı mənə pis təsir elədi axı doğrudan da o heç nə eləməmişdi.
2. Düzdür Qızyetər olanları danışdı ancaq heç kim inanmadı.
3. Əlbəttə o cür ki siz dərs deyirsiniz uşaq necə başa düşsün?
4. Düzü mən də müzakirənin gedişindən razı qalmadım.

88. Hansı cümlələrdə həm modal söz, həm də ədat işlənib? (Durğu işarələri buraxılıb.)
1. Əlbəttə təbiətin gözəlliyinə tamaşa etmək mənim də xoşuma gəlirdi.
2. Şübhəsiz ki atamın məzəmmətləri mənə ən ağır zərbə idi.
3. Doğrusu bu xəbər məni də sevindirirdi.
4. Görünür çox utanırdı ona görə də söhbəti daha tez bitirmək istəyirdi.

89. Hansı cümlələrdə həm modal söz, həm də ədat işlənmişdir? (Durğu işarələri buraxılmışdır.)
1. Orxan fikirləşdi yəqin adamları inandırmaq o qədər asan deyil.
2. Hacı düşünürdü görəsən axı bu niyə belə etdi?
3. Görünür Molla Sadıq narahat olduğu üçün bütün gecəni yatmamışdı.
4. Siz buralısınızmı nəhayət Əsmər ondan soruşdu.

Hansı cümlələrdə həm modal söz, həm də ədat işlənmişdir? (Durğu işarələri buraxılmışdır.)
1. Nəhayət texniklə Həqiqət xanım eyni qərara gəldilər deyə Hacı dilləndi.
2. Axırıncı sözləri xatırlayaraq fikirləşdim görəsən doğrudanmı onların günahı yox idi?
3. Şübhəsiz ki Azad bu sözləri eşidəndə deyəcəkdi Axı mən kiməm?
4. Onun sözləri ürəyimi lap birtəhər elədi Deməli qardaş möhkəm atışmısınız.
5. Əlbəttə bizimkilər də düşmənə layiqli cavab verdilər.

Yəqinlik bildirən modal söz və bağlayıcı işlənmiş cümlələr hansıdır?
1. Deyilənə görə, xan qızı cavanlıqda lap gözəlmiş.
2. Düzü, babam sağalmadı, lakin mən yenə də Allahdan əlimi üzmədim.
3. Doğrusu, Qızyetər susdu, amma bədəni titrəyirdi.
4. Nəhayət, bir axşam alaçıqlar və komalar söküldü.

Yəqinlik bildirən modal söz və bağlayıcı işlənmiş cümlələr hansıdır?
1. Doğrusu, onu inandırmaq çətin olacaq, amma yenə də çalışaram.
2. Doğrudan, lap qəribə olmuşam.
3. Görürsənmi, demək, işləyən tələbə təkcə sən deyilsən.
4. Düzü, mən kənar adamam, ancaq vicdanım məcbur edir, bəzi sözləri deyim.

Nümunəyə əsasən klasteri tamamlayan fikirləri müəyyən edin.
Çay çaya qovuşmaz, sular daşmasa,
Ulduzun ulduzla ünsiyyəti var.
Göydə buludlar da qoşalaşmasa,
Nə ildırım çaxar, nə yağış yağar. (B. Vahabzadə)

birgəlik, vasitə bildirən qoşma işlənib.

Köməkçi nitq hissələrindən

1. iştirak bağlayıcı işlənib.
2. mənanı qüvvətləndirən sözlər işlənib.
3. inkarlıq bağlayıcısı işlənib.
4. fikrə münasibət bildirən sözlər işlənib.

Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələri ilə bağlı səhv fikirləri müəyyən edin.
– Dəniz olmaq istəyirəm, ay ana.
Öz sinəmi göylər üçün açaram...
– Yox, ay bala,
Anan qurban boyuna!
Dəniz olsan, səni necə qucaram? (N. Xəzri)
1. Ardıcıl olaraq nida, qoşma, ədat, nida, ədat işlənmişdir.
2. Əsas nitq hissəsi ilə omonimliyi olan sözlər işlənmişdir.
3. Birinci misrada çağırış nidası var.
4. Səbəb-məqsəd mənası bildirən köməkçi nitq hissəsi işlənmişdir.
5. Sual ədatı işlənmişdir.

95. Fərqləndirilmiş sözlərə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. Ədat	a. Arif, sözünü de ***də***, nə gözləyirsən?!
2. Bağlayıcı	b. Səs-küylü otaqda bayırdan bir fit səsi ***də*** eşidildi.
	c. Yazdığı məktubları ***da*** özü ilə aparmışdı.
	d. Gördüklərini danış ***da***.
	e. Nəğmə oxuyurdu gül də, çiçək ***də***.

96. Cümlələrdə fərqləndirilmiş sözləri nəzərə alaraq uyğunluğu müəyyən edin (Durğu işarələri buraxılmışdır).

1. *Xoşbəxt o adamdır **ki** sərvətə ehtiyacı yoxdur.*	a. Fikrin təsirli ifadə olunmasına kömək edir.
2. *Qəlb **ki** var şüşədir sındırma, yamamaq olmaz.*	b. Özündən sonra vergül qoyulur.
	c. Ədatdır.
	d. Cümlələr arasında əlaqə yaratmağa xidmət edir.
	e. Cümlədən çıxardıqda məna dəyişikliyi baş vermir, lakin cümlənin emosionallığı azalır.

97. Cümlələrdəki fərqləndirilmiş sözlərə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. *Malını da, canını **da** bu yolda qurban verməyə hazır idi.*	a. Fikrin təsirli ifadə olunmasına kömək edir.
2. *Malını yeməyənin malını yeyərlər **da**.*	b. Cümlə üzvləri arasında əlaqə yaradır.
	c. Yalnız qrammatik mənası olsa da, cümlədə sözə qoşulub məna çaları yaradır.
	d. Ədatdır.
	e. Bağlayıcıdır.

98. Cümlələrdə fərqləndirilmiş sözləri nəzərə alaraq uyğunluğu müəyyən edin.
1. *Dost **ilə** çörək kəs, alış-veriş eləmə.*
2. *Qurd **ilə** qoyunun dostluğu tutmaz.*
a. Birləşdirmə vəzifəsində işlənib.
b. Leksik mənası olmasa da, cümlədə sözə qoşulub məna çaları yaradır.
c. Qoşmadır.
d. Yiyəlik halda olan sözə qoşulub birgəlik mənası bildirir.
e. Fikrin təsirli ifadə olunmasına kömək edir.

99. Cümlələrdə işlənmiş köməkçi nitq hissəsinə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.
1. Qoşma
2. Bağlayıcı
a. Dəmir anası ilə Məleykəni platformada qarşıladı.
b. Xoş sözlə ilan yuvasından çıxar.
c. Səlimə nənə bizi isti təndir çörəyi ilə pendirə qonaq etdi.
d. İgid ləqəbi ilə tanınar.
e. Qonaq ehtiramla başını yuxarı qaldırıb sözə başladı.

100. Eyler-Venn diaqramına əsasən cümlələrdə fərqləndirilmiş sözləri müqayisə edin.
I cümlə: *Öz əli **ilə** öz ayağına balta çalır.*
II cümlə: *Otağa girməyi **ilə** çıxmağı bir oldu.*

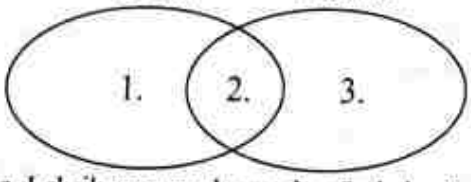

a. Leksik mənası olmasa da, cümlədə sözə qoşulub məna çaları yaradır.
b. Birləşdirmə funksiyasını yerinə yetirir.
c. Cümlədən çıxardıqda məna dəyişikliyi baş vermir, lakin cümlənin emosionallığı azalır.
d. İxtisar forması (*-lə*[2]) sözlərə bitişik yazıla bilir.
e. Fikrin təsirli ifadə olunmasına kömək edir.

101. Cümlələrdə işlənən köməkçi nitq hissələrinin ardıcıllığını müəyyən edin.
Qoy əvvəl hər şeyi etiraf etsin.
Hamı məşğuldur, yəni heç kəs boş dayanmayıb.
A bala, içəri gəl, bayırda dayanma.
Bir dəstə uşaq yol boyunca əkilmiş söyüd ağaclarını sulayırdı.
1. Qoşma
2. Bağlayıcı
3. Ədat
4. Nida

102. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrinin ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
1. qoşma 2. bağlayıcı
3. ədat 4. nida

103. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrinin ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
"Sanki yoxsullarla yaşamaq olmaz. Altunsuz, üzüksüz ... Olsa, yaxşıdır, fəqət olmayanda qiyamət olmaz ki ... ". (C. Cabbarlı)
1. qoşma
2. bağlayıcı
3. ədat
4. modal söz

104. Nümunədə işlənmiş köməkçi nitq hissələrinin ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
"Ox, zavallı bacım! Sənsən? Səadətini tanrım qoru, sevdiyim bu xalq bircə səni də yaşatmadı". (C. Cabbarlı)
1. qoşma 2. bağlayıcı 3. ədat 4. nida

105. Altından xətt çəkilmiş sözlərin nitq hissələrinə görə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
1. əvəzlik
2. qoşma
3. ədat
4. bağlayıcı
Kimi susur, kimi də danışırdı.
Bu işi ancaq sən bacararsan.
Çox gözlədik, ancaq gəlmədi.
Ovçu görmüş maral kimi diksindi.

106. Altından xətt çəkilmiş sözlərin nitq hissələrinə görə ardıcıllığını müəyyənləşdirin.
Kimi yazır, kimi də oxuyurdu.
Cəmilə riyaziyyatı da çox sevirdi.
Bacım telefonla danışırdı.
Ata bu barədə hətta düşünməmişdi.
1. əvəzlik
2. qoşma
3. ədat
4. bağlayıcı

107. Cümlələrdə işlənən köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
Orxan qarşı tərəfə keçmək istəyən yaşlı qadına da kömək etdi.
Söylədiklərimi Raufdan qeyri heç kəsə demə.
Bahar hər şeyi, görünür, sonra öyrəndi.
Sən belə, onun böyük səylə çalışdığına inanırdın.
1. qoşma 2. bağlayıcı
3. ədat 4. modal söz

108. Cümlələrdə işlənən köməkçi nitq hissələrinin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.
Pəncərədən baxanda qarşı tərəfdə əzəmətli Kür çayı da aydın görünürdü.
Adam özündən böyüklə belə danışmaz.
Hər şey, bəlkə də, əvvəl planlaşdırılıbmış.
Elə bu anda toyxanadan başqa musiqi səsi ucaldı.
1. qoşma 2. bağlayıcı
3. ədat 4. modal söz

Nitq hissələrinin morfoloji xüsusiyyətləri (ümumi)

1. Altından xətt çəkilmiş sözlərin tərkibindəki "*-ca, -cə*" nitq hissəsi baxımdan nədir? (Ardıcıllıqla müəyyən edin.)
   1. *Anam rəsca təhsil almışdır.*
   2. *Dayım: "Onda zərrəcə ağıl yox imiş", - dedi.*
   3. *Məmmədxanın bircə yaşı var idi.*
   A) zərf düzəldən şəkilçi, qoşma, qoşma,
   B) ədat, ədat, ədat
   C) bağlayıcı, zərf düzəldən şəkilçi, ədat
   D) zərf düzəldən şəkilçi, qoşma, ədat
   E) zərf düzəldən şəkilçi, bağlayıcı, ədat

2. Tünd-qara hərflərlə verilmiş sözlərin hansı nitq hissəsinə aid olduğunu ardıcıllıqla müəyyənləşdirin. *"Hökm **ilə** cümlə arasındakı əlaqə və **bu** əlaqənin mahiyyəti, hökmün qrammatik forma **kimi** cümləyə münasibəti istər məntiqçilərin, **istərsə də** dilçilərin diqqətini **çoxdan** cəlb etmişdir".*
   A) bağlayıcı, əvəzlik, qoşma, bağlayıcı, zərf
   B) qoşma, əvəzlik, əvəzlik, bağlayıcı, say
   C) qoşma, əvəzlik, qoşma, modal söz, zərf
   D) bağlayıcı, sifət, qoşma, bağlayıcı, say
   E) qoşma, əvəzlik, modal söz, bağlayıcı, zərf

3. Tünd-qara hərflərlə verilmiş sözlərin hansı nitq hissəsinə aid olduğunu ardıcıllıqla müəyyənləşdirin. *"Təfəkkürün dil **ilə** əlaqəsinə **aid** məsələlər içində **məntiqi** və qrammatik kateqoriyalar, **həmçinin** bu kateqoriyaların bir-birinə münasibəti də digər məsələlərlə **birlikdə** həll olunub".*
   A) qoşma, bağlayıcı, sifət, ədat, say
   B) bağlayıcı, qoşma, zərf, bağlayıcı, say
   C) bağlayıcı, qoşma, isim, modal söz, zərf
   D) bağlayıcı, qoşma, sifət, bağlayıcı, zərf
   E) qoşma, qoşma, sifət, bağlayıcı, zərf

4. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər morfoloji cəhətdən nədir? Ardıcıllıqla müəyyən edin.
   Buludlar, buludlar,
   Pərişan buludlar,
   Başımın üstündə kişnəyib,
   Yarışan buludlar.
   A) sifət, isim, feili bağlama, feili sifət
   B) isim, feili bağlama, feili sifət
   C) sifət, feili bağlama, sifət
   D) feili sifət, feili bağlama, isim
   E) sifət, feilin xəbər şəkli, feili sifət

5. *"Söyüdlər ahəstə-ahəstə yırğalanaraq sanki "segahı" dinləyirdi"* cümləsində nitq hissələri necə düzülmüşdür?
   A) isim, zərf, feil, modal söz, isim, feil
   B) zərf, isim, modal söz, əvəzlik, feil
   C) isim, zərf, say, isim, feil
   D) isim, qoşma, modal söz, feil
   E) zərf, ədat, modal söz, isim, feil

6. Şeirdə qafiyə olan sözlər ümumi qrammatik mənasına görə nədir?
   Elə ki qocaldı, əl açır bizə,
   Güvənir, sığınır köməyimizə. (B. Vahabzadə)
   A) isim və isim
   B) sifət və isim
   C) əvəzlik və feil
   D) feil və isim
   E) əvəzlik və isim

7. Şeirdə qafiyə olan sözlər ümumi qrammatik mənasına görə nədir?
   Tunc zirehli ilanlar
   Haqqımızı nə anlar?! (B. Vahabzadə)
   A) sifət və feil
   B) isim və feil
   C) əvəzlik və isim
   D) feil və əvəzlik
   E) isim və isim

8. *"O, sirrini ancaq mənə danışardı"* cümləsində sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
   A) *Ancaq* – bağlayıcıdır.
   B) *Sirrini* – mənsubiyyət şəkilçili, təsirlik halda olan isimdir.
   C) *Mənə* – yönlük halda olan şəxs əvəzliyidir.
   D) *Danışardı* – gələcək zamanda, xəbər şəklində olan feildir.
   E) *O* – şəxs əvəzliyidir.

9. *"Azərbaycan dili gözəlliyi, zərifliyi, zənginliyi ilə seçilir"* cümləsində sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
   A) *Gözəlliyi, zərifliyi, zənginliyi* – təsirlik halda olan isimlərdir.
   B) *Azərbaycan* – yiyəlik halda olan isimdir.
   C) *İlə* – qoşmadır.
   D) *Seçilir* – düzəltmə feildir.
   E) *Dili* – mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənmiş isimdir.

10. *"Bugünkü səmimi söhbət hamıya faydalı oldu"* cümləsində sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
   A) *Səmimi* – sifətdir, adi dərəcədədir.
   B) *Hamıya* – qeyri-müəyyən əvəzlikdir.
   C) *Söhbət* – sadə isimdir.
   D) *Bugünkü* – mürəkkəb zaman zərfidir.
   E) *Faydalı oldu* – feildir, keçmiş zamandadır.

11. *"Artıq mən, təbii ki, sənin aleyhinəyəm"* cümləsində sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
   A) *Təbii ki* – modal sözdür.
   B) *Artıq* – ədatdır.
   C) *Mən* – şəxs əvəzliyidir, adlıq haldadır.
   D) *Əleyhinəyəm* – indiki zamanda olan feildir.
   E) *Sənin* – şəxs əvəzliyidir, yiyəlik haldadır.

12. "*Onlar yalnız gördükləri işlərdən danışırdılar*" cümləsində sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) *Yalnız* – ədatdır.
B) *Onlar* – şəxs əvəzliyidir.
C) *Danışırdılar* – düzəltmə feildir, I şəxsin cəmindədir.
D) *İşlərdən* – sadə isimdir, çıxışlıq haldadır.
E) *Gördükləri* – feili sifətdir.

13. "*Mən əminəm ki, yarışda qalib gələcəyik*" cümləsində sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Ki* – tabelilik bağlayıcısıdır.
B) *Mən* – şəxs əvəzliyidir.
C) *Əminəm* – feildir, indiki zamandadır.
D) *Yarışda* – sadə isimdir, yerlik haldadır.
E) *Qalib gələcəyik* – feildir, gələcək zamandadır.

14. "*Onlar kəndə bizdən sonra çatdılar*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Bizdən* – şəxs əvəzliyidir, çıxışlıq haldadır.
B) *Onlar* – şəxs əvəzliyidir, adlıq haldadır.
C) *Kəndə* – yer zərfidir, yönlük haldadır.
D) *Sonra* – qoşmadır.
E) *Çatdılar* – keçmiş zamanda olan feildir.

15. "*Səməd bu yollara həsrətlə baxardı*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Baxardı* – keçmiş zamanda olan feildir.
B) *Yollara* – yönlük halda olan sadə isimdir.
C) *Bu* – işarə əvəzliyidir.
D) *Səməd* – adlıq halda olan xüsusi isimdir.
E) *Həsrətlə* – tərzi-hərəkət zərfidir.

16. "*Sanki dünənki yorğunluqdan əsər-əlamət qalmamışdı*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Yorğunluqdan* – sifətdən düzəlmiş isimdir, çıxışlıq haldadır.
B) *Sanki* – modal sözdür.
C) *Dünənki* – düzəltmə zaman zərfidir.
D) *Əsər-əlamət* – isimdir, adlıq haldadır.
E) *Qalmamışdı* – sadə feildir, xəbər şəklindədir, inkardadır.

17. "*Orxan bu sözü ağlaya-ağlaya təkrar etdi*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Sözü* – təsirlik halda olan isimdir.
B) *Orxan* – xüsusi isimdir.
C) *Bu* – işarə əvəzliyidir, sifətin yerində işlənmişdir.
D) *Ağlaya-ağlaya* – tərzi-hərəkət zərfidir.
E) *Təkrar etdi* – keçmiş zamanda olan feildir.

18. "*Xəstəxananın şöbə müdiri, deyəsən, bizi unutmuşdu*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Unutmuşdu* – feildir, keçmiş zamandadır.
B) *Xəstəxananın* – düzəltmə isimdir, yiyəlik haldadır.
C) *Deyəsən* – modal sözdür, güman-şübhə bildirir.
D) *Bizi* – şəxs əvəzliyidir, təsirlik hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
E) *Şöbə* – ümumi isimdir, adlıq haldadır.

19. "*Saxsı küplərin kölgəsi qapıya qədər düşürdü*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Qədər* – məsafə bildirən qoşmadır.
B) *Küplərin* – yiyəlik halda olan isimdir.
C) *Qapıya* – yönlük halda olan isimdir.
D) *Saxsı* – sifətdir.
E) *Düşürdü* – indiki zamanda olan sadə feildir.

20. *Ədəbiyyat müəllimi dünənki tapşırığı hələ yoxlamamışdı* cümləsindəki sözlərlə bağlı xüsusiyyətlərdən ***yanlış*** olanı müəyyən edin.
A) *Müəllimi* – adlıq halda olan sadə isimdir.
B) *Ədəbiyyat* – yiyəlik halda olan isimdir.
C) *Dünənki* – düzəltmə zərfdir.
D) *Tapşırığı* – təsirlik haldadır, quruluşca düzəltmədir.
E) *Yoxlamamışdı* – məlum növdə, keçmiş zamanda olan sadə feildir.

21. *Builki imtahan sualları yaxşı hazırlanmışdı* cümləsindəki sözlərlə bağlı xüsusiyyətlərdən ***yanlış*** olanı müəyyən edin.
A) *İmtahan* – yiyəlik halda olan ümumi isimdir.
B) *Builki* – mürəkkəb zərfdir.
C) *Sualları* – adlıq halda olan sadə isimdir.
D) *Yaxşı* – zərfdir.
E) *Hazırlanmışdı* – məchul növdə, keçmiş zamanda olan düzəltmə feildir.

22. Sual işarəsinin yerinə yazılmalıdır:

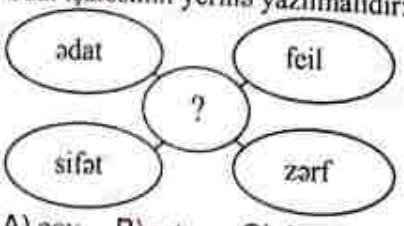

A) qoy B) artıq C) doğru D) tək E) düz

23. "*Təbiəti qorumaq hamının müqəddəs borcudur*" cümləsinin morfoloji sıralanması hansı bənddə düzgündür?
A) isim+isim+əvəzlik+sifət+feil
B) isim+feil+isim+sifət+isim
C) isim+feil+əvəzlik+isim+feil
D) isim+feil+əvəzlik+sifət+isim
E) isim+feil+əvəzlik+isim+isim

24. "*Gecə külək əsdiyi üçün yol tapimişdi*" cümləsində hansı nitq hissələrinə aid söz ***yoxdur***?
1. ismə 2. sifətə 3. feilə
4. qoşmaya 5. zərfə 6. bağlayıcıya
A) 2, 3, 5 B) 1, 4, 5 C) 3, 4
D) 2, 6 E) 1, 6

25. "*Sən bunu mənə niyə deməmişsən?*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Deməmişsən* – feildir, keçmiş zamandadır, inkardadır.
B) *Bunu* – işarə əvəzliyidir.
C) *Mənə* – şəxs əvəzliyidir, yönlük haldadır.
D) *Niyə* – sual ədatdır.
E) *Niyə* – sual ədatdır.

26. "*Uzaqlaşıq adam*" birləşməsinin birinci tərəfi ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Neca, nə cür* suallarından birinə cavab verir.
B) Sözün birinci tərəfi təsirlik hal şəkilçili isimdir.
C) Adi dərəcədədir.
D) Mürəkkəb sifətdir.
E) İkinci tərəfi feildən düzəlmiş sifətdir.

27. "*Qalınsınıq adam*" birləşməsinin birinci tərəfi ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Birinci tərəfi təsirlik hal şəkilçili isimdir.
B) *Neca, nə cür* suallarından birinə cavab verir.
C) Adi dərəcədədir.
D) Mürəkkəb sifətdir.
E) İkinci tərəfi feildən düzəlmiş sifətdir.

28. "*Bizim kənddəki evimiz çay daşındandır*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Kənddəki* – yer zərfidir, düzəltmədir.
B) *Bizim* – şəxs əvəzliyidir, yiyəlik haldadır.
C) *Evimiz* – isimdir, mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir, adlıq haldadır.
D) *Çay* – isimdir, qeyri-müəyyən yiyəlik haldadır.
E) *Daşındandır* – isimdir, mənsubiyyət, hal və xəbərlik şəkilçilərini qəbul etmişdir.

29. "*Mənim tələbəlik illərim şəhərdə keçibdir*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) *Tələbəlik* – mücərrəd mənalı düzəltmə isimdir.
B) *Mənim* – şəxs əvəzliyidir, yiyəlik haldadır.
C) *Şəhərdə* – yer zərfidir, quruluşca sadədir.
D) *İllərim* – sadə isimdir, cəm və mənsubiyyət şəkilçiləri qəbul etmiş sadə isimdir.
E) *Keçibdir* – keçmiş zamanda olan sadə feildir.

30. "*Görəsən, indi bizim dostumuz haradadır?*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Haradadır* – feildir, xəbər şəklindədir.
B) *Görəsən* – modal sözdür.
C) *Bizim* – yiyəlik halda olan şəxs əvəzliyidir.
D) *Dostumuz* – mənsubiyyət şəkilçili, adlıq halda olan isimdir.
E) *İndi* – zaman zərfidir.

31. "*Biz ki rəisin tapşırığını yerinə yetirmişdik*" cümləsində sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Biz* – şəxs əvəzliyidir, cəmdədir.
B) *Tapşırığını* – təsirlik halda olan sadə isimdir.
C) *Ki* – ədatdır.
D) *Rəisin* – isimdir, yiyəlik haldadır.
E) *Yerinə yetirmişdik* – feildir, məlum növdədir, keçmiş zamandadır, I şəxsin cəmindədir.

32. "*Deyəsən, onun vəziyyəti xeyli yaxşılaşıb*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) *Yaxşılaşıb* – feili bağlamadır, düzəltmədir.
B) *Deyəsən* – modal sözdür.
C) *Onun* – əvəzlikidir, yiyəlik haldadır.
D) *Xeyli* – kəmiyyət zərfidir.
E) *Vəziyyəti* – isimdir, adlıq haldadır.

33. "*Xarici görünüş və zəriflik həm də daxili gözəlliyi, saflığı əks etdirməlidir*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Əks etdirməlidir* – vacib şəklində olan feildir.
B) *Xarici, daxili* – düzəltmə sifətlərdir.
C) *Görünüş, zəriflik* – adlıq halda olan düzəltmə isimlərdir.
D) *Və, həm də* – bağlayıcılardır.
E) *Gözəlliyi, saflığı* – təsirlik hal şəkilçisi qəbul etmiş sifətlərdir.

34. "*Uzaqdan sürülərin **qaralısı** görünürdü*" cümləsində tünd-qara hərflərlə verilmiş sözün izahı ilə bağlı fikirlərdən hansı ***səhvdir***?
A) ⌐∧∧⌒ sxeminə uyğundur.
B) III şəxsin mənsubiyyətindədir.
C) "*Sürülər*" sözünü idarə etmişdir.
D) Sifətdən düzəlmiş isimdir.
E) Adlıq haldadır.

35. "*Abşeronun **göyərtisi** dadlı və xeyirlidir*" cümləsində tünd-qara hərflərlə verilmiş sözün izahı ilə bağlı fikirlərdən hansı ***səhvdir***?
A) "Abşeron" sözünü idarə etmişdir.
B) Adlıq haldadır.
C) İki leksik, bir qrammatik şəkilçi qəbul etmişdir.
D) III şəxsin mənsubiyyətindədir.
E) Sifətdən düzəlmiş isimdir.

36. "*Turqutla Toğrul içəridən gülə-gülə çıxdılar*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *İçəridən* – yer zərfidir.
B) *Turqut, Toğrul* – adlıq halda olan xüsusi isimlərdir.
C) *Gülə-gülə* – tərzi-hərəkət zərfidir.
D) *-la* – bağlayıcıdır.
E) *Çıxdılar* –keçmiş zamanda olan feldir.

37. "*Qızıl payız bəzən ürəkdə xoş duyğular oyadır*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Duyğular* – cəm şəkilçisi qəbul etmiş düzəltmə isimdir.
B) *Bəzən* – zaman zərfi, *ürəkdə* – yerlik halda işlənmiş isimdir.
C) *Xoş* – adi dərəcədə olan sadə sifətdir.
D) *Qızıl* – adi dərəcədə olan sadə sifət, *payız* – qeyri-müəyyən təsirlik halda olan isimdir.
E) *Oyadır* – indiki zamanda işlənmiş sadə feildir.

38. *"Bu yerlərdə palıd meşələri çoxdur"* cümləsində sözlərin izahındakı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Bu* – işarə əvəzliyidir.
B) *Yerlərdə* – yerlik halda olan ümumi isimdir.
C) *Palıd* – qeyri-müəyyən yiyəlik halda olan konkret isimdir.
D) *Meşələri* – cəm və mənsubiyyət şəkilçili isimdir.
E) *Çoxdur* – kəmiyyət zərfidir, III şəxsin təkindədir.

39. *"Bu yerlərin gözəlliyini heç kəs danmır"* cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Heç kəs* – qeyri-müəyyən əvəzlikdir, inkar mənası ifadə edir.
B) *Gözəlliyini* – sifətdir, isimdən düzəlmişdir.
C) *Danmır* – xəbər şəklində, inkarda olan feildir.
D) *Bu* – işarə əvəzliyidir, sifəti əvəz etmişdir.
E) *Yerlərin* – isimdir, yiyəlik haldadır.

40. *"İclasda bəzi məsələləri diqqətlə araşdırdılar"* cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Məsələləri* – isimdir, təsirlik haldadır.
B) *Bəzi* –qeyri-müəyyən əvəzlikdir.
C) *İclasda* – yerlik halda olan zərfdir.
D) *Diqqətlə* – zərfdir, isimdən düzəlmişdir.
E) *Araşdırdılar* – xəbər şəklində olan feildir, keçmiş zamandadır.

41. *"Öz gücünə arxalanan xalq, əlbəttə, məğlubedilməzdir"* cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Gücünə* – isimdir, mənsubiyyət şəkilçisi qəbul edib, yönlük haldadır.
B) *Məğlubedilməzdir* – mürəkkəb sifətdir.
C) *Arxalanan* – düzəltmə sifətdir, adi dərəcədədir.
D) *Xalq* – adlıq halda olan sadə isimdir.
E) *Əlbəttə* – modal sözdür.

42. *"Bu əhvalatın tarixi tam aşkarlanmayıb"* cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Əhvalatın* – isimdir, yiyəlik haldadır.
B) *Bu* – işarə əvəzliyidir.
C) *Tarixi* – isimdən düzələn sifətdir.
D) *Tam* – kəmiyyət zərfidir.
E) *Aşkarlanmayıb* – düzəltmə feildir, xəbər şəklindədir.

43. *"İki aydan sonra İbrahim xan Dağıstandan qayıtdı"* cümləsində sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *İki* – müəyyən miqdar sayıdır.
B) *Dağıstandan* – zərfdir, *haradan?* sualına cavab verir.
C) *Aydan* – isimdir, çıxışlıq haldadır, *sonra* qoşmadır.
D) *İbrahim xan* – mürəkkəb addır.
E) *Qayıtdı* – feildir, keçmiş zamandadır.

44. *"Payız fəsli məhsul toplanışı zamanıdır"* cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) *Toplanışı* – feildən düzələn isimdir.
B) *Məhsul* – isimdir, sadədir, yiyəlik haldadır.
C) *Payız* – yiyəlik halda olan sadə isimdir.
D) *Zamanıdır* – təsirlik halda olan konkret isimdir.
E) *Fəsli* – adlıq halda olan isimdir, sadədir.

45. *"Nəzərə alın ki, uşaqlar körpəcə fidanlar kimidir"* cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) *Körpəcə* – azaltma dərəcəsində olan sifətdir.
B) *Uşaqlar* – isimdir, adlıq haldadır.
C) *Ki* – tabelilik bağlayıcıdır.
D) *Nəzərə alın* – feildir, əmr şəklindədir.
E) *Kimi* – xəbərlik şəkilçisi qəbul etmiş qoşmadır.

46. *"Qılınc yarası sağalar, ancaq söz yarası sağalmaz"* nümunəsində sözlərin izahındakı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Söz* – sadə isimdir, yiyəlik haldadır.
B) *Yarası* – isimdir, mənsubiyyət şəkilçilidir.
C) *Sağalar* – düzəltmə feildir, gələcək zamandadır.
D) *Ancaq* – bağlayıcıdır.
E) *Qılınc* – sadə isimdir, adlıq haldadır.

47. *"Məndədir hər ümidi əzilmiş insanların"* (Ə.Cavad) misrasında sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *İnsanların* – ümumi isimdir, cəm və yiyəlik hal şəkilçiləri ilə işlənmişdir.
B) *Hər* – təyini əvəzlikdir.
C) *Məndədir* – yerlik hal və xəbərlik (şəxs) şəkilçisi qəbul etmiş əvəzlikdir.
D) *Əzilmiş* – məchul növdə olan keçmiş zaman mənalı feli sifətdir.
E) *Ümidi* – mücərrəd mənalı isimdir, təsirlik haldadır.

48. *"Abituriyentlərin əksəriyyəti imtahana ciddi hazırlaşmışdı"* cümləsində sözlərin izahındakı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *İmtahana* – yönlük hallı sadə isimdir.
B) *Abituriyentlərin* – cəm və hal şəkilçili konkret isimdir.
C) *Hazırlaşmışdı* – keçmiş zaman şəkilçili feildir.
D) *-dı, idi* hissəciyinin ixtisar formasıdır.
E) *Ciddi* – adi dərəcəli sifətdir.

49. *"Cənubi Azərbaycandakı əhalinin əsas tərkib hissəsini azərbaycanlılar təşkil edirlər"* cümləsində sözlərin izahındakı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) *Cənubi* – düzəltmə sifətdir.
B) *Əhalinin* – müəyyən yiyəlik halda olan isimdir.
C) *Təşkil edir* – indiki zamanda, təsdiqdə olan feildir.
D) *Azərbaycandakı* – xüsusi, *azərbaycanlılar* – düzəltmə ümumi isimlərdir.
E) *Hissəsini* – mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul etmiş isimdir.

Cümlədəki sözlərlə bağlı **yanlış** fikir hansıdır?
Daşınası yükümüz hələ çoxdur.
A) *Çoxdur* – qeyri-müəyyən miqdar sayıdır, xəbərlik şəkilçisi qəbul etmişdir.
B) *Yükümüz* – adlıq halda olan sadə isimdir.
C) *Hələ* – sadə zaman zərfidir.
D) *Daşınası* – feildir, təsdiqdədir, lazım şəklindədir.
E) Cümlədə quruluşca həm sadə, həm də düzəltmə söz var.

Cümlədəki sözlərlə bağlı **yanlış** fikir hansıdır?
Onun dedikləri görülməli işi yubadır.
A) *Görülməli* – məchul növdədir, vacib şəklindədir.
B) *Onun* – yiyəlik halda olan şəxs əvəzliyidir.
C) *Dedikləri* – feili sifətdir.
D) *İşi* – təsirlik halda olan isimdir.
E) *Yubadır* – xəbər şəklində olan sadə, təsirli feldir.

2. *"Ağac meyvəsi ilə tanınar"* cümləsindəki sözlərin izahındakı **səhvi** müəyyənləşdirin.
A) *İlə* – qoşmadır.
B) *Ağac* – adlıq halda olan isimdir.
C) *Meyvəsi* – mənsubiyyət şəkilçili isimdir.
D) *Tanınar* – sadə, məlum növdə, gələcək zamanda olan feildir.
E) İki isim, bir feil, bir köməkçi nitq hissəsi işlənmişdir.

3. *"Küçələrdə və meydanlarda böyük izdiham gördüm"* cümləsindəki sözlərlə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Böyük* – düzəltmə sifətdir.
B) *Küçələrdə, meydanlarda* – yerlik halda olan isimlərdir.
C) *Və* –bağlayıcıdır.
D) *İzdiham* – adlıq halda olan isimdir.
E) *Gördüm* – məlum növdə olan feildir, xəbər şəklindədir.

4. *"Uca dağların zirvəsində qar görünür"* cümləsində sözlərin izahındakı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Dağların* – isimdir, cəmdədir, yiyəlik haldadır.
B) *Uca* – sifətdir, adi dərəcədədir.
C) *Zirvəsində* – yer zərfidir.
D) *Qar* – isimdir, adlıq haldadır.
E) *Görünür* – düzəltmə feildir, qayıdış növdədir.

5. *"Mənsur bağçadakı bitkilərin çoxunu tanımırdı"* cümləsində sözlərlə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Tanımırdı* – feildir, inkardadır, indiki zamandadır.
B) *Bitkilərin* – yiyəlik halda olan düzəltmə isimdir.
C) *Mənsur* – xüsusi isimdir, adlıq haldadır.
D) *Çoxunu* – mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul etmiş saydır.
E) *Bağçadakı* – düzəltmə yer zərfidir.

6. *"Hər adama layiq olduğu tale verilir"* nümunəsindəki sözlərin izahı ilə bağlı **səhvi** müəyyənləşdirin.
A) *Verilir* – feildir, təsdiqdədir, məchul növdədir.
B) *Hər* – təyini əvəzlikdir, sifətin yerində işlənmişdir.
C) *Adama* – yönlük halda olan sadə isimdir.
D) *Layiq olduğu* – feili bağlamadır, hərəkətin səbəbini bildirir.
E) *Tale* – adlıq halda olan, mücərrəd mənalı isimdir.

7. *"Mən kökümlə bu torpağa bağlıyam"* (R. Rza) misrasındakı sözlərin izahı ilə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Torpağa* – isimdir, yönlük haldadır.
B) *Bağlıyam* – sifətdir, I şəxsin xəbərlik şəkilçisini qəbul etmişdir.
C) *Kökümlə* – tərzi-hərəkət zərfidir.
D) *Bu* – işarə əvəzliyidir, sifəti əvəz etmişdir.
E) *Mən* – şəxs əvəzliyidir, adlıq haldadır.

8. *"Bu torpağın hər qarışı qızıldır"* cümləsindəki sözlərlə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Hər* – sifətdir, *hansı?* sualına cavab verir.
B) *Bu* – işarə əvəzliyidir.
C) *Torpağın* – isimdir, müəyyən yiyəlik haldadır.
D) *Qarışı* – III şəxsin mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.
E) *Qızıldır* –isimdir, adlıq haldadır.

9. *"Yaxınlıqdakı arxdan qurbağaların qurultusu eşidilirdi"* cümləsindəki sözlərlə bağlı **səhvi** müəyyənləşdirin.
A) *Yaxınlıqdakı* – zərfdən düzəlmiş sifətdir.
B) *Arxdan* – çıxışlıq hal şəkilçili konkret isimdir.
C) *Qurbağaların* – isimdir, cəm və yiyəlik hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
D) *Qurultusu* – III şəxsin mənsubiyyət şəkilçisini qəbul etmiş isimdir.
E) *Eşidilirdi* – "*idi*" hissəciyi ilə işlədilmiş düzəltmə feildir.

10. *"Qarabağda zəfər bayramının lap vaxtıdır"* cümləsində sözlərin izahındakı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Bayramının* – isimdir, mənsubiyyət və yiyəlik hal şəkilçilərini qəbul etmişdir.
B) *Qarabağda* – xüsusi isimdir, yerlik haldadır.
C) *Zəfər* – adlıq halda işlənən mücərrəd mənalı isimdir.
D) *Lap* – Ədatdır.
E) *Vaxtıdır* – mənsubiyyət şəkilçili sadə isimdir.

11. *"İdarə rəisi dəri plaşını geydi"* cümləsində sözlərin izahındakı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Plaşını* – mənsubiyyət və təsirlik hal şəkilçili isimdir.
B) *İdarə* – yiyəlik halda olan sadə isimdir.
C) *Rəisi* – mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənmişdir.
D) *Geydi* – məlum növdə, keçmiş zamanda olan feildir.
E) *Dəri* – sifətdir, adi dərəcədədir, sadədir.

62. *"Hələ deyilləsi çoxlu sözüm olacaq"* cümləsində sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Hələ* – ədatdır, cümlənin təsir gücünü artırır.
B) *Deyilləsi* – gələcək zaman mənalı feili sifətdir.
C) *Çoxlu* – qeyri-müəyyən saydır.
D) *Sözüm* – isimdir, adlıq haldadır.
E) *Olacaq* – məlum növdə, gələcək zamanda olan feildir.

63. *"Məsələnin həlli yolu, deyəsən, ikidir"* cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Yolu* – isimdir, adlıq haldadır.
B) *Həlli* – isimdir, təsirlik haldadır.
C) *Məsələnin* – isimdir, yiyəlik haldadır.
D) *Deyəsən* – modal sözdür.
E) *İkidir* – saydır, şəxs (xəbərlik) şəkilçilidir.

64. *"Yenə tarın səsi hamını məftun etmişdi"* cümləsində sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) *Hamını* – qeyri-müəyyən əvəzlikdir, III şəxsin mənsubiyyət şəkilçisi ilə işlənib.
B) *Yenə* – zaman zərfidir, quruluşca sadədir.
C) *Tarın* – yiyəlik halda olan konkret isimdir.
D) *Səsi* – mənsubiyyət şəkilçili mücərrəd mənalı isimdir.
E) *Məftun etmişdi* –keçmiş zamanda olan feildir.

65. *"Vəzirin fikirləri məclisdəkilərdən tək Əli xanı qane etmədi"* cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Qane etmədi* – xəbər şəklində olan feildir.
B) *Tək* – qoşmadır.
C) *Əli xanı* – təsirlik haldadır, *kimi*? sualına cavab verir.
D) *Məclisdəkilərdən* – sifətdir, quruluşca düzəltmədir.
E) *Fikirləri* – cəm və mənsubiyyət şəkilçili isimdir.

66. *"Tələbələr gülə-gülə auditoriyadan çıxaraq həyətə endilər"* cümləsində sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.
A) *Tələbələr* – sadə isimdir, adlıq haldadır.
B) *Gülə-gülə* – mürəkkəb tərzi-hərəkət zərfidir.
C) *Həyətə* – yönlük, *auditoriyadan* – çıxışlıq haldadır.
D) *Endilər* – sadə feildir, keçmiş zamandadır.
E) *Çıxaraq* – feili bağlamadır.

67. *"Zəng çalınanda meydançada söhbət edən şagirdlər yuxarı qalxdılar"* cümləsində sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Meydançada* – düzəltmə isimdir, yerlik haldadır.
B) *Zəng, şagirdlər* – sadə isimlərdir, adlıq haldadır.
C) *Çalınanda, söhbət edən* – biri məchul, digəri məlum növdə olan feili bağlamalardır.
D) *Yuxarı* – yer zərfidir, quruluşca sadədir.
E) *Qalxdılar* – sadə feildir, keçmiş zamandadır.

68. *"Qulağına həmişə firuzə qaşlı sırğa taxardı"* cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Həmişə* – sadə zaman zərfidir.
B) *Qulağına* – isimdir, sadədir, mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
C) *Qaşlı* – düzəltmə sifət, *firuzə* – isimdir.
D) *Sırğa* – isimdir, sadədir, adlıq haldadır.
E) *Taxardı* – feildir, sadədir, xəbər şəklindədir.

69. Verilən cümlələrin hər ikisinə aid olan ortaq fikri müəyyən edin.
- *Biz də bir dəfə yayda meşədə azmışdıq.*
- *Nazim düşündü, sonra astadan dilləndi.*

A) Feil *idi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
B) Feil xəbər şəklində, keçmiş zamanda, quruluşca sadədir.
C) Yalnız qrammatik mənası olan söz işlənmişdir.
D) Düzəltmə zərf işlənmişdir.
E) Sözün quruluşca hər üç növünə aid nümunə işlənmişdir.

70. Nümunədə işlənmiş nitq hissələri ilə bağlı ***səhv*** fikri müəyyən edin.

Gəlirdim kənddən,
Səs gəldi bərkdən,
Ağzı sümükdən,
Saqqalı ətdən.

A) İsimlərin hamısı quruluşca sadədir.
B) Hərəkətin tərzini bildirən söz quruluşca düzəltmədir.
C) Üçüncü və dördüncü misralarda şəxs şəkilçisi ixtisar olunmuşdur.
D) Feillər xəbər şəklində, keçmiş zamandadır.
E) Mənsubiyyət şəkilçili iki isim işlənmişdir.

71. *Pristavın xörəyindən quldurlara da az-maz çatırdı.* Cümlədəki sözlərlə ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Xörəyindən* – mənsubiyyət və hal şəkilçiləri qəbul etmiş isimdir.
B) *Da* – iştirak bağlayıcısıdır.
C) *Çatırdı* – xəbər şəklində olan feildir.
D) *Pristavın* – yiyəlik halda olan isimdir.
E) *Az-maz* – adi dərəcədə olan sifətdir.

72. *"Bir nəfər şəxs irəli çıxıb onu yaxşı tanıdığını dedi"* cümləsində sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) Bütün əsas nitq hissələrinə aid sözlər işlənməmişdir.
B) Cümlədə numerativ söz işlənib.
C) Həm təsriflənən, həm də təsriflənməyən feil vardır.
D) Yer və tərzi-hərəkət zərfləri işlənib.
E) Cümlədə həm sadə, həm də düzəltmə söz işlənib.

73. "*Elələrinə bizim şəhərimizdə az təsadüf edilir*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
1. *Elələrinə* – işarə əvəzliyidir, zərfin yerində işlənib.
2. *Bizim* – şəxs əvəzliyidir, yiyəlik haldadır.
3. *Şəhərimizdə* – sadə isimdir, mənsubiyyət və hal şəkilçiləri qəbul etmişdir.
4. *Az* – qeyri-müəyyən miqdar sayıdır.
5. *Təsadüf edilir* – indiki zamandadır, məchul növdədir.

A) 2, 3, 4 B) 1, 4, 5 C) 1, 3, 5 D) 3, 5 E) 2, 4

74. "*Mənim uşaqlıq illərim kənddə keçibdir*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Kənddə* – yönlük halda olan isimdir.
B) *Uşaqlıq* – düzəltmə isimdir, yiyəlik haldadır.
C) *İllərim* – sadə isimdir, cəm və mənsubiyyət şəkilçiləri qəbul etmişdir.
D) *Mənim* – şəxs əvəzliyidir, yiyəlik haldadır.
E) *Keçibdir* – feildir, keçmiş zamandadır.

75. "*Gəlsənə bir az burada onu gözləyək?*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Gözləyək* – feildir, məlum növdədir, I şəxsin cəmindədir.
B) *Bir az* – kəmiyyət zərfidir.
C) *Burada* – yer zərfidir, quruluşca sadədir.
D) *Onu* – III şəxs əvəzliyidir, təkdədir, təsirlik haldadır.
E) *Gəlsənə* – feildir, əmr şəklindədir, II şəxsin təkindədir.

76. "*Deyəsən, o da məsələdən xəbərsizdir*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Deyəsən* – modal sözdür, güman, şübhə bildirir.
B) *O* – III şəxs əvəzliyidir, adlıq haldadır.
C) *Da* – tabesizlik bağlayıcısıdır, mənaca iştirak. növündədir.
D) *Məsələdən* – isimdir, çıxışlıq haldadır.
E) *Xəbərsizdir* – feildir, indiki zamandadır.

77. "*Bal tutan barmaq yalar*" cümləsindəki isimlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
1. Hər ikisi quruluşca sadədir.
2. Hər ikisi *nə?* sualına cavab verir.
3. Birincisi adlıq, ikincisi təsirlik haldadır.
4. Hər ikisi cümlədə mübtədadır.
5. Birincisi təsriflənməyən feillə, ikincisi təsriflənən feillə əlaqəyə girib.

A) 4, 5 B) 1, 2 C) 3, 4 D) 1, 3 E) 2, 4

78. "*Hər tərəf qalın dumana bürünmüşdür*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Tərəf* – qoşmadır, istiqamət bildirir.
B) *Hər* – təyini əvəzlikdir.
C) *Qalın* – sadə sifətdir, adi dərəcədədir.
D) *Dumana* – sadə isimdir, yönlük haldadır.
E) *Bürünmüşdür* – feildir, xəbər şəklindədir.

79. "*Şübhəsiz ki, bütün imtahanlarınızı müvəffəqiyyətlə verəcəksiniz*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Şübhəsiz ki* – modal sözdür.
B) *Bütün* – təyini əvəzlikdir.
C) *İmtahanlarınızı* – sadə, cəmdə, təsirlik halda olan isimdir.
D) *Müvəffəqiyyətlə* – düzəltmə sifətdir, adi dərəcədədir.
E) *Verəcəksiniz* – feildir, xəbər şəklindədir.

80. "*Axı sirrimi təkcə sənə deyirəm*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Təkcə* – zərfdir.
B) *Sirrimi* – I şəxsin təkinin mənsubiyyətini bildirən, təsirlik halda olan isimdir.
C) *Sənə* – əvəzlik, yönlük haldadır.
D) *Deyirəm* – xəbər şəklində, indiki zamanda olan feildir.
E) *Axı* – ədatdır.

81. "*Qoyun mən sözümü deyim də!*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Qoyun* – əmr ədatıdır.
B) *Deyim* – mənsubiyyət şəkilçili isimdir.
C) *Sözümü* – həm mənsubiyyət, həm də hal şəkilçisi qəbul etmiş isimdir.
D) *-də* cümlənin təsir gücünü artırır.
E) *Mən* – şəxs əvəzliyidir.

82. "*Yeni məhəllələrdə idman meydançaları yaradılmışdır*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *Yaradılmışdır* – qayıdış növdə, keçmiş zamandadır.
B) *Məhəllələrdə* – yerlik halda olan isimdir, cəmdədir.
C) *Idman* – yiyəlik halda olan isimdir.
D) *Meydançaları* – düzəltmə isimdir, mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.
E) *Yeni* – sadə sifətdir.

83. "*Elə bil əvvəlki yorğunluqdan və əzginlikdən heç nə qalmamışdı*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

A) *Elə bil* – modal söz, *və* – bağlayıcıdır.
B) *Əvvəlki* – düzəltmə zaman zərfidir.
C) *Əzginlikdən* – sifətdən düzəlmiş isimdir, çıxışlıq haldadır.
D) *Heç nə* – əvəzlikdir, adlıq haldadır.
E) *Qalmamışdı* – sadə, inkarda, xəbər şəklində olan feildir.

84. "*Sən, deyəsən, məni yaxşı tanımırsan*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

A) *Tanımırsan* – məlum növdə olan feildir, inkardadır.
B) *Məni* – şəxs əvəzliyidir, təsirlik haldadır.
C) *Deyəsən* – modal sözdür, güman, şübhə bildirir.
D) *Sən* – şəxs əvəzliyidir, II şəxsin təkində, adlıq haldadır.
E) *Yaxşı* – sifətdir, adi dərəcədədir.

85. "*Üzümçülük rayonu*" birləşməsində "*üzümçülük*" sözünün morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

A) Adlıq haldadır. B) İsimdən düzəlmişdir.
C) Mücərrəd mənalı isimdir.
D) Ümumidir. E) *Nə* sualına cavab verir.

86. "*Mənim qapım hamının üzünə açıqdır*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

1. *Mənim* – mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir şəxs əvəzliyidir.
2. *qapım* – isimdir, adlıq haldadır.
3. *Hamının* – təyini əvəzlikdir, yiyəlik haldadır.
4. *Üzünə* – isimdir, mənsubiyyət və hal şəkilçilərini qəbul etmişdir.
5. *Açıqdır* – feildir, indiki zamandadır.

A) 2, 3, 5 B) 2, 4 C) 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 1, 4

87. "*Ehtimal ki, bu, dağlardakı qazıntı yerlərinin çertyoju idi*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

1. *Ehtimal ki* – güman-şübhə bildirən modal sözdür.
2. *Bu* – işarə əvəzliyidir, *nə*? sualına cavab verir, adlıq haldadır.
3. *Dağlardakı* – yer zərfidir, düzəltmədir.
4. *Qazıntı* – feildən düzəlmiş isimdir, adlıq haldadır.
5. *Yerlərinin* – sadə isimdir, mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul edib.
6. *Çertyoju* – isimdir, təsirlik haldadır.

A) 2, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 3 E) 3, 4, 5

88. "*Bəs yazdıqlarını niyə özünlə aparmırsan?*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

A) *Yazdıqlarını* – ismin sualına cavab verən feili sifətdir, təsirlik haldadır.
B) *Özünlə* – əvəzlikdir, *lə* – *ilə* bağlayıcısının qısaldılmış formasıdır.
C) *Niyə* – sual əvəzliyidir.
D) *Bəs* – sual ədatıdır.
E) *Aparmırsan* – feildir, inkardadar, indiki zamandadır.

89. "*Bizim təklifimizi hamı çox bəyəndi*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

1. *Bizim* – mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş şəxs əvəzliyidir.
2. *Təklifimizi* – isimdir, mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir, təsirlik haldadır.
3. *Hamı* – qeyri-müəyyən əvəzlikdir.
4. *Çox* – qeyri-müəyyən miqdar sayıdır.
5. *Bəyəndi* – feildir, keçmiş zamanda, təsdiqdədir.

A) 1, 5 B) 2, 4, 5 C) 3, 5
D) 1, 4 E) 2, 3, 4

90. "*Bizim yerimiz yaxşı, camaatımız da işləkdir*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

1. *Bizim* – şəxs əvəzliyidir, yiyəlik haldadır.
2. *Yerimiz* – isimdir, mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.
3. *Yaxşı* – tərzi-hərəkət zərfidir.
4. *Camaatımız* – isimdir, mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.
5. *Da* – ədatdır, cümlənin təsir gücünü artırır.
6. *İşləkdir* – feildir, indiki zamandadır.

A) 3, 5, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 2
D) 1, 3, 4 E) 2, 6

91. "*Məruzəçi Qarabağ məsələsinə də toxundu*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

1. *Məruzəçi* – düzəltmə isimdir, adlıq haldadır.
2. *Qarabağ* – xüsusi isimdir, adlıq haldadır.
3. *Məsələsinə* – isimdir, mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
4. *Də* – qüvvətləndirici ədatdır.
5. *Toxundu* – düzəltmə feildir, qayıdış növdədir, keçmiş zamandadır.

A) 2, 3 B) 1, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 5 E) 2, 4, 5

92. Nümunədəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

Dünən sərgiyə kütləvi baxış keçirildi.

A) *Baxış* – düzəltmə isimdir, mücərrəd mənalıdır.
B) *Kütləvi* – düzəltmə sifətdir.
C) *Keçirildi* – feilində *-ir* indiki zamanın şəkilçisidir.
D) *Dünən* – sadə zaman zərfidir.
E) *Sərgiyə* – düzəltmə isimdir, yönlük haldadır.

"Bu inamlı baxışlar bizi ruhlandırırdı" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *İnamlı* – düzəltmə sifətdir.
B) *Baxışlar* – düzəltmə isimdir, cəmdədir.
C) *Bizi* – şəxs əvəzliyidir, təsirlik haldadır.
D) *Ruhlandırırdı* – feilində *-dır* icbar növün şəkilçisidir.
E) *Bu* – işarə əvəzliyidir.

"*Qızıl payız məhsul toplanışı fəslidir*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Toplanışı* – feildən düzələn, mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş isimdir.
B) *Payız* – sadə, adlıq haldadır.
C) *Qızıl* – isimdir, sifətin sualına cavab verir.
D) *Məhsul* – konkret, adlıq halda olan isimdir.
E) *Fəslidir* – isim; sadə, *-dır* xəbərlik (şəxs) şəkilçisidir, adlıq haldadır.

"*Artıq mən, təbii ki, sənin əlindəyəm*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Təbii ki* – modal sözdür.
B) *Mən* – şəxs əvəzliyidir, adlıq haldadır.
C) *Əlindəyəm* – feildir, indiki zamandadır.
D) *Sənin* – yiyəlik halda olan şəxs əvəzliyidir.
E) *Artıq* – ədatdır, cümlənin təsir gücünü artırır.

96. "*Biz ancaq gördüyümüz işlərdən danışmalıyıq*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Gördüyümüz* – feili sifətdir.
B) *Ancaq* – ədatdır.
C) *Danışmalıyıq* – vacib şəklində olan düzəltmə feildir.
D) *İşlərdən* – sadə, cəmdə, çıxışlıq halda olan isimdir.
E) *Biz* – şəxs əvəzliyi, I şəxsin cəmidir.

97. "*İbrahim xan Xəzinə qayasının üstündə qürurla dayanmışdı*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Xəzinə* – xüsusi isimdir, adlıq haldadır.
B) *İbrahim xan* – mürəkkəb addır.
C) *Qayasının üstündə* – mənsubiyyət və hal şəkilçili sözlərdir.
D) *Qürurla* – düzəltmə tərzi-hərəkət zərfidir.
E) *Dayanmışdı* – keçmiş zamandadır.

98. "*Nəzərə alın ki, uşağın boyu bapbalacadır*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhvi** müəyyən edin.
A) *Uşağın* – isimdir, yiyəlik haldadır.
B) *Bapbalacadır* – sifətdir, azaltma dərəcəsindədir.
C) *Ki* – tabelilik bağlayıcısıdır.
D) *Nəzərə alın* – feildir, əmr şəklindədir.
E) *Boyu* – isimdir, adlıq haldadır.

99. "*Binaların tikilişi xarici texnologiyalara əsaslanacaqdır*" cümləsində sözlərin izahındakı **səhvləri** müəyyənləşdirin.
1. *Binaların* – isimdir, müəyyən yiyəlik haldadır.
2. *Tikilişi* – düzəltmə isimdir, təsirlik haldadır.
3. *Xarici* – sifətdir, quruluşca sadədir.
4. *Texnologiyalara* – isimdir, cəmdədir, yönlük haldadır.
5. *Əsaslanacaqdır* – düzəltmə feildir, gələcək zamandadır, qayıdış növdədir.

A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 5
D) 3, 4 E) 2, 4

100. "*Dil keçmiş dövrlərin ən ədalətli sənədidir*" cümləsindəki sözlərlə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. *Dil* – mücərrəd mənalı, adlıq halda olan isimdir.
2. *Keçmiş* – təsriflənən feildir, keçmiş zamandadır.
3. *Dövrlərin* – hal və mənsubiyyət şəkilçili isimdir.
4. *Ədalətli* – isimdən düzələn sifətdir.
5. *Ən* – dəqiqləşdirici ədatdır.
6. *Sənədidir* – adlıq halda olan, mənsubiyyət və xəbərlik (şəxs) şəkilçili isimdir.

A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 4, 6
D) 1, 5, 6 E) 2, 4, 5

101. "*Ucalmaq üçün ağaca çıxmazlar, ağac əkərlər*" (H.Zərdabi) cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyən edin.
1. *Ucalmaq* – məsdərdir, təsdiqdədir, sadədir.
2. *Çıxmazlar* –gələcək zamandadır, düzəltmədir.
3. *Ağac* – adlıq halda olan konkret isimdir.
4. *Üçün* – səbəb-məqsəd qoşmasıdır.
5. *Əkərlər* – gələcək zamandadır III şəxsin cəmindədir.
6. *Ağaca* – yönlük halda olan konkret isimdir.

A) 3, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 1, 2, 3
D) 1, 4, 6 E) 2, 5, 6

102. Verilmiş nümunələrdə "*elə*" sözü qrammatik cəhətdən nədir? (Ardıcıllıqla müəyyən edin.)
Elə mən də bu saat onu düşünürdüm.
Elə insanların həyatı bir tərbiyə məktəbidir.
Sonuncu hərəkəti barədə mən də elə düşünürəm.
A) ədat, ədat, əvəzlik B) ədat, əvəzlik, əvəzlik
C) sifət, sifət, zərf D) ədat, sifət, ədat
E) ədat, sifət, zərf

103. Verilmiş nümunələrdə "*elə*" sözü qrammatik cəhətdən nədir? (Ardıcıllıqla müəyyənləşdirin.)
Elə nəsihətləri qulaqardına vurmaq olmaz.
Fərid barədə hamı elə düşünürdü.
Elə mən də belə yazmışam.
A) əvəzlik, əvəzlik, ədat
B) ədat, sifət, zərf
C) sifət, əvəzlik, ədat
D) əvəzlik, ədat, əvəzlik
E) əvəzlik, əvəzlik, əvəzlik

104. "*Bunu bayaq necə də ürəkdən oxuyurdun*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.

1. *Bunu* – cümlədə sifəti əvəz edən işarə əvəzliyidir.
2. *Bayaq* – zaman zərfidir.
3. *Necə də* – ədatdır.
4. *Ürəkdən* – çıxışlıq halda olan sadə isimdir.
5. *Oxuyurdun* – keçmiş zamanda olan feildir.

A) 2, 3, 4 B) 1, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 5

105. Bənddəki sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

İçimdən xəbərin yoxdu,
Tanıyırsan üzdən məni.
Sənin oxun tutar ancaq,
Fələk gözdən salsa məni. (Sücaət)

A) Nümunədə köməkçi nitq hissəsi də işlənmişdir.
B) II misradakı əvəzlik təsirlik haldadır.
C) III misradakı əvəzlik yiyəlik haldadır.
D) III misradakı isim adlıq haldadır.
E) I misradakı isimlərdən biri çıxışlıq, digəri yiyəlik haldadır.

106. Bənddəki sözlərlə bağlı ***səhvi*** müəyyənləşdirin.

Sitəmin düşür yadıma
Hər baxanda mən saçıma.
Bir yaz günü vidalaşdın,
Qəm ələdin sən saçıma. (Sücaət)

A) II misradakı fel təsriflənməyəndir.
B) I misrada yiyəlik halda olan isim işlənib.
C) III misradakı fel xəbər şəklində, məlum növdədir.
D) IV misradakı fel düzəltmədir, xəbər şəklindədir.
E) IV misradakı isimlərdən biri mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul edib.

107. "*Şamxal üst-başını çırpıb kəmərini daraltdı*" (I.Şıxlı) cümləsində sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvi*** müəyyən edin.

A) *Şamxal* – adlıq haldadır, xüsusi, sadə isimdir.
B) *Üst-başını* – əksmənalı sözlərin birləşməsindən əmələ gələn mürəkkəb isimdir, təsirlik haldadır.
C) *Daraltdı* – feildən düzələn, məlum növdə, xəbər şəklində olan feildir.
D) *Kəmərini* – quruluşca sadədir, mənsubiyyət və təsirlik hal şəkilçisi qəbul etmiş isimdir.
E) *Çırpıb* – feili bağlamadır, təsdiqdə, məlum növdədir, əsas feilə bağlanaraq onun tərzini bildirir.

108. *Onlarla* – sözünün əvəzlik və say kimi morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı doğru fikirlər hansıdır?

1. Hər ikisinin sualı eynidir.
2. Birini qoşmalı şəxs əvəzliyi, digərini qeyri-müəyyən miqdar sayı kimi başa düşmək olar.
3. Hər ikisində vurğu eyni hecadadır.
4. İkisinin də kökü eyni nitq hissəsidir.
5. Hər ikisinin tərkibində köməkçi nitq hissəsi işlənmişdir.

A) 1, 2, 3 B) 2, 4, 5 C) 2, 3
D) 1, 3, 4 E) 4, 5

109. Cümlədəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.

Duman çəkilməndən sonra bir neçə döyüşçü kəndə tərəf yollandı.

1. *Sonra* – ətrafına söz toplayaraq tərkib yaratmışdır.
2. *Duman* – isim, *çəkilməndən* – feili bağlama, *sonra* – zərfdir.
3. *Bir* –miqdar sayı, *neçə* –sual əvəzliyidir.
4. *Döyüşçü* – isimdən düzəlmiş isimdir.
5. *Kəndə* – yönlük halda olan isim, *tərəf* – istiqamət qoşmasıdır.
6. *Yollandı* – isimdən düzələn və keçmiş zamanda olan feildir.

A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 3, 5 C) 1, 3, 4, 6
D) 1, 2, 3, 6 E) 4, 5, 6

110. "*Təyyarələr durna qatarı kimi bir-birinin ardınca düzülmüşdür*" cümləsində sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhvləri*** müəyyən edin.

1. *Kimi* – bənzətmə qoşmasıdır.
2. *Təyyarələr* – adlıq; *durna* – qeyri-müəyyən yiyəlik haldadır.
3. *Ardınca* – *ard* isim, *-ca* ədatdır.
4. *Bir-birinin* – zərfdir, eyni sözün təkrarından yaranmışdır.
5. *Düzülmüşdür* – sifətdən düzəlmiş feildir, nəqli keçmiş zamandadır.

A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 5

111. Nümunədə altından xətt çəkilmiş sözlər morfoloji cəhətdən nədir? (Ardıcıllıqla müəyyənləşdirin.)

Əyri otur, <u>düz</u> danış.
<u>Düz</u> söz acı olar.
Yüzdə qalan <u>düzdə</u> qalar.
<u>Düz</u> evə gedərsən ha.

A) zərf, sifət, isim, ədat B) sifət, zərf, isim, sifət
C) zərf, sifət, isim, sifət D) sifət, zərf, sifət, ədat
E) zərf, sifət, sifət, ədat

112. "*Dostuna öz torpağımızda yetişmiş buğda unundan çörək bişirtdir*" cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün cavabları seçin.

1. *Dostuna* – mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul etmiş sadə isimdir.
2. *Buğda, çörək* – hər ikisi adlıq halda olan isimlərdir.
3. *Öz* – təyini əvəzlik, *torpağımızda* – mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul etmiş isimdir.
4. *Yetişmiş* – nəqli keçmiş zamanda olan düzəltmə feildir.
5. *Bişirtdir* – feildən düzəlmiş feildir, icbar növdədir, əmr şəklindədir.

A) 1, 2, 3 B) 2, 4 C) 1, 3, 5
D) 4, 5 E) 3, 4, 5

113. *Kürün o tayında – hündür qovaqların seyrəldiyi yerdə beş-altı qaraltı göründü* cümləsində sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhvləri** seçin.
1. *Göründü* – düzəltmə, məchul növdə, xəbər şəklində olan feildir.
2. *Kürün* – sadə, xüsusi, yiyəlik halda olan isimdir.
3. *Hündür* – sadə, adi dərəcədə olan sifətdir.
4. *Seyrəldiyi* – düzəltmə, keçmiş zaman mənalı feili sifətdir.
5. *Beş-altı* – mürəkkəb qeyri-müəyyən say, qaraltı – feildən düzəlmiş, adlıq hallı isimdir.
6. Cümlədə əsas nitq hissələrinin hamısı işlənmişdir.

A) 1, 2, 4
B) 2, 3, 5
C) 1, 4, 6
D) 3, 4, 6
E) 1, 3, 5

114. Cümlədəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətlərinə aid fikirlərdən biri **səhvdir**:
Dünən axşamdan başlayan yağış yenə ara vermədən yağırdı.
A) *Ara vermədən* – hərəkətin zamanını bildirən bağlamadır.
B) *Yağış* – adlıq halda olan düzəltmə isimdir, təkdədir.
C) *Yağırdı* – indiki zamanda, məlum növdə olan feildir və *idi* hissəciyi ilə işlənmişdir.
D) *Dünən, axşam, yenə* – zaman zərfləridir.
E) *Başlayan* – indiki zaman mənalı düzəltmə feili sifətdir, təsdiqdədir, məlum növdədir.

115. *"Həkim xəstənin alnını aramla ovuşdururdu"* cümləsindəki sözlərin morfoloji xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyənləşdirin.
1. *Həkim* – adlıq halda olan isimdir.
2. *Xəstənin* – yiyəlik halda olan isimdir, təkdədir.
3. *Alnını* – mənsubiyyət və təsirlik hal şəkilçili isimdir.
4. *Arum* – zərf; *la* – qoşmadır.
5. *Ovuşdururdu* – qarşılıq-birgəlik növdə, indiki zamanda olan feildir, *idi* hissəciyi ilə işlənmişdir.

A) 2, 3, 5
B) 2, 4, 5
C) 1, 2, 4
D) 1, 3, 4
E) 1, 3, 5

116. Verilən xüsusiyyətlərə uyğun sözü müəyyən edin.
Sadə feildir.
- Düzəltmə isimdir.
- Mənsubiyyət şəkilçili isimdir.
- Kök, 1 qrammatik şəkilçi və kök, 1 leksik, 1 qrammatik şəkilçili söz kimi düşünülə bilər.

A) gəlim B) biçin C) gülün
D) düzün E) çəkim

117. *"Bu sirri bilən tək sənsən"* cümləsindəki sözlərlə bağlı **səhvləri** müəyyən edin.
1. *Bu* – işarə əvəzliyidir, mübtəda vəzifəsində işlənib.
2. *Sirri* – isimdir, təsirlik haldadır.
3. *Bilən* – feili sifətdir.
4. *Tək* – qoşmadır.
5. *Sənsən* – şəxs əvəzliyidir, xəbərlik (şəxs) şəkilçisi qəbul edib.

118. *"Bizim güvəndiyimiz adam məhz belasidir"* cümləsindəki sözlərlə bağlı **səhvləri** müəyyən edin.
1. *Bizim* – mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş şəxs əvəzliyidir.
2. *Güvəndiyimiz* – feili sifətdir.
3. *Adam* – adlıq halda olan sadə isimdir.
4. *Məhz* _modal sözdür.
5. *Belasidir* – mənsubiyyət və xəbərlik (şəxs) şəkilçiləri qəbul etmiş əvəzlikdir.

119. *"Sənin tələbə yoldaşın Gəncədən qayıtmayıb?"* cümləsindəki sözlərlə bağlı **səhvləri** müəyyən edin.
1. *Sənin* – şəxs əvəzliyidir, yiyəlik hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
2. *Tələbə* – sadə, ümumi isimdir.
3. *Yoldaşın* – düzəltmə isimdir, yiyəlik haldadır.
4. *Gəncədən* – çıxışlıq halda olan xüsusi isimdir.
5. *Qayıtmayıb* – feili bağlamadır.

120. *"Hər kəs bizim dünənki söhbətimizdən danışırdı"* cümləsindəki sözlərlə bağlı **səhvləri** müəyyən edin.
1. *Hər kəs* – qeyri-müəyyən əvəzlikdir.
2. *Bizim* – mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş şəxs əvəzliyidir.
3. *Dünənki* – düzəltmə zaman zərfidir.
4. *Söhbətimizdən* – mənsubiyyət və hal şəkilçiləri qəbul etmiş sadə isimdir.
5. *Danışırdı* –feildir, indiki zamandadır.

121. *"Bəs belə sözü başqasına deyərlərmi?"* cümləsindəki sözlərin xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. *Bəs* – sual ədatdır.
2. *Belə* – işarə əvəzliyidir.
3. *Sözü* – mənsubiyyət şəkilçili isimdir.
4. *Başqasına* – mənsubiyyət və yönlük hal şəkilçisi qəbul etmiş sifətdir.
5. *Deyərlər* –düzəltmə feil, *-mi* ədatdır.

122. *"Bəs belə sözü başqasına deyərlərmi?"* cümləsindəki sözlərin xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyən edin.
1. *Bəs* – sual əvəzliyidir.
2. *Belə* – sifətdir.
3. *Sözü* – təsirlik halda işlənmiş sadə isimdir.
4. *Başqasına* – qeyri-müəyyən əvəzlikdir.
5. *Deyərlər* –xəbər şəklindədir, *-mi* sual ədatıdır.

123. "*Nələr baş verdiyi yazdıqları oxunandan sonra aydınlaşacaq*" cümləsindəki sözlərlə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. *Nələr* – sual əvəzliyidir.
2. *Baş verdiyi* – keçmiş zaman mənalı feili sifətdir, adlıq halda işlənmişdir.
3. *Yazdıqları* – feili sifətdir, təsirlik halda işlənmişdir.
4. *Oxunandan* – feili bağlamadır, *sonra* qoşması ilə birlikdə zaman anlayışı bildirir.
5. *Aydınlaşacaq* – məlum növdə olan düzəltmə feildir.

124. "*Nələr baş verdiyi yazdıqları oxunandan sonra aydınlaşacaq*" cümləsindəki sözlərin izahındakı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
1. *Nələr* – sual əvəzliyidir.
2. *Baş verdiyi* – keçmiş zaman mənalı feili sifətdir.
3. *Yazdıqları* – feili sifətdir, təsirlik halda işlənmişdir.
4. *Oxunandan* – feili bağlamadır, "*sonra*" qoşmadır.
5. *Aydınlaşacaq* – məchul növdə olan düzəltmə feildir.

125. "*Bunu bayaq necə də gözəl deyirdin*" cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
1. *Bunu* – ismi əvəz etmiş təsirlik hallı işarə əvəzliyidir.
2. *Necə* – sual əvəzliyidir.
3. *Bayaq* – zaman zərfidir.
4. *Gözəl* – sifətdir.
5. *Deyirdin* – xəbər şəklində "*idi*" hissəciyi ilə işlənmiş sadə feildir.

126. "*Cəlal gələndən sonra işləri tamamlamalıyıq*" cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvləri*** müəyyən edin.
1. *Cəlal* – xüsusi isimdir.
2. *Gələndən* – feili bağlamadır.
3. *Sonra* – qoşmadır.
4. *İşləri* – cəm və hal şəkilçiləri qəbul etmiş isimdir.
5. *Tamamlamalıyıq* – əmr şəklində olan feildir.

127. "*O, azacıq dincələndən sonra həyətə çıxdı*" cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvləri*** müəyyənləşdirin.
1. *O* – şəxs əvəzliyidir.
2. *Azacıq* – kəmiyyət zərfidir.
3. *Dincələndən sonra* – zaman zərfidir.
4. *Həyətə* – yer zərfidir.
5. *Çıxdı* – keçmiş zamanda olan feildir.

128. Şeirdəki sözlərin xüsusiyyətləri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.
Nədir axı bu millətin günahı?
Tutsun sizi görüm məzlumlar ahı. (M. Şəhriyar)
1. Şeirdə iki köməkçi nitq hissəsi: bir ədat, bir modal söz işlənib.
2. Bir yiyəlik, üç adlıq halda olan isim var.
3. Şeirdəki feil təsriflənəndir, məlum növdədir, əmr şəklindədir.
4. Əvəzliyin mənaca üç müxtəlif növü işlənmişdir.
5. Birinci misrada şəxs sonluğu (xəbərlik şəkilçisi) qəbul etmiş söz var.

129. Şeirdəki sözlərin xüsusiyyətləri ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyən edin.
Nədir axı bu millətin günahı?
Tutsun sizi görüm məzlumlar ahı. (M. Şəhriyar)
1. Bir yiyəlik, üç adlıq halda olan isim var.
2. Ədat işlənmişdir.
3. Əvəzliyin iki məna növü işlənmişdir.
4. Feil məlum növdə, əmr şəklində, III şəxsin təkindədir.
5. Cəm şəkilçili sifət adlıq haldadır.

130. "*Bax imtahana yaxşı hazırlaş ha!*" cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvləri*** müəyyən edin.
1. *Bax* – əmr şəklində olan feildir.
2. *İmtahana* – yönlük halda işlənmiş mücərrəd mənalı isimdir.
3. *Yaxşı* – tərzi-hərəkət zərfidir.
4. *Hazırlaş* – əmr şəklində olan feildir.
5. *Ha* – ədatdır, dəqiqləşdirmə baxımından fikri qüvvətləndirir.

131. "*Bir dön bizim Bakıya bax*" nümunəsindəki sözlərin izahı ilə bağlı ***səhvləri*** müəyyən edin.
1. *Bir* – müəyyən miqdar sayıdır.
2. *Dön* – əmr şəkli, II şəxsdə olan feildir.
3. *Bizim* – mənsubiyyət şəkilçili şəxs əvəzliyidir.
4. *Bakıya* – yönlük halda olan xüsusi isimdir.
5. *Bax* – əmr şəklində olan feildir, II şəxsin təkindədir.

132. *Sac asıb, un ələyib,*
Nehrə çalxayan hanı?
Qoyun-quzu qaytarıb,
Buzov bağlayan hanı? (H. Arif)

Nümunəsinə əsasən doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Adlıq halda olan isim yoxdur.
2. Tərzi-hərəkət zərfləri işlənmişdir.
3. İsimlər sadə və mürəkkəbdir.
4. Feillər təsriflənməyən formadadır.
5. Üçüncü misrada keçmiş zamanda olan feil işlənib.

Nümunəyə əsasən doğru fikirləri müəyyən edin.

Tezdən ağ samovara
Qızıl köz tökən hanı?
Qıy vurub sürüləri
Örüşə çəkən hanı? (H. Arif)

1. Sifətlər keyfiyyət bildirir.
2. Düzəltmə zərf işlənmişdir.
3. Zaman və tərzi-hərəkət zərfi işlənmişdir.
4. Feillər təsriflənməyən formadadır.
5. Təsirlik halda iki isim vardır.

134. *"O ki bunu səndən gülə-gülə soruşmuşdu"* cümləsindəki sözlərlə bağlı ***səhvləri*** müəyyən edin.

1. *O* – şəxs əvəzliyi, *ki* – ədatdır.
2. *Bunu* – sifəti əvəz edən işarə əvəzliyidir.
3. *Səndən* – çıxışlıq halda olan sadə isimdir.
4. *Gülə-gülə* – tərzi-hərəkət zərfidir.
5. *Soruşmuşdu* –keçmiş zamanda olan feildir.

135. *"Yazmaqla, oxumaqla heç işi yoxdur"* cümləsindəki sözlərlə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.

1. *Yazmaq* – məsdərdir, *"la"* qoşması ilə işlənmişdir.
2. *Oxumaq* – məsdərdir, *"la"* qoşması ilə işlənmişdir.
3. *Heç* – qeyri-müəyyən əvəzlikdir.
4. *İşi* – mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir.
5. *Yoxdur* – indiki zamanda olan sadə feildir.

136. *"Yazmaqla, oxumaqla heç işi yoxdur"* cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyənləşdirin.

1. *Yazmaq* – məsdərdir, *"la"* bağlayıcısı ilə işlənmişdir.
2. *Oxumaq* – məsdərdir, *"la"* qoşması ilə işlənmişdir.
3. *Heç* – ədatdır.
4. *İşi* – təsirlik halda olan isimdir.
5. *Yoxdur* – indiki zamanda işlənmiş feildir.

137. *"Həyəcanı sözə başlayana kimi çəkirdi"* cümləsindəki sözlərlə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.

1. *Həyəcanı* – mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmiş mücərrəd isimdir.
2. *Sözə* – yönlük halda olan konkret isimdir.
3. *Başlayana* –feili sifətdir və yönlük hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
4. *Kimi* – qoşmadır.
5. *Çəkirdi* – keçmiş zamanda olan sadə feildir.

138. *"Həyəcanı sözə başlayana kimi çəkirdi"* cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.

1. *Həyəcanı* – əşya bildirir və təsirlik hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
2. *Sözə* – yönlük halda olan konkret isimdir.
3. *Başlayana* –feili sifətdir, yönlük hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
4. *Kimi* – qoşmadır, yönlük halda olan feili sifətə qoşulub.
5. *Çəkirdi* –keçmiş zamanda olan feildir.

139. *"Sən Qüdrətin sirrin bilirsən"* nümunəsinə əsasən düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.

1. Cümlədə iki sadə isim var.
2. İsimlərin biri yiyəlik, digəri adlıq haldadır.
3. *Sən* – şəxs əvəzliyidir, adlıq halda işlənib.
4. İsimlərin biri mənsubiyyət şəkilçilidir.
5. *Bilirsən* – xəbər şəklində olan düzəltmə feildir.

140. Eyler-Venn diaqramına əsasən düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.

△ *Əvvəl gözəllərdə gərəkdir çağlıq,*

▭ *Ondan sonra ola sadəlik, ağlıq.* (M.P.Vaqif)

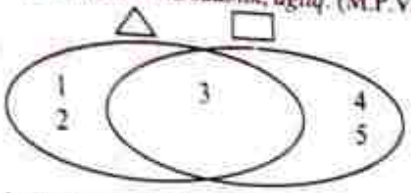

1. Ayrılıqda cümlə üzvü olmur.
2. Əsas nitq hissəsidir.
3. Zaman mənası bildirir.
4. Köməkçi nitq hissəsidir.
5. Ayrılıqda cümlənin zərfliyidir.

141. *"Bir azdan tələbə iki fincan çayla qayıtdı"* cümləsindəki nitq hissələri ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyən edin.

1. -la bağlayıcı ilə omonimlik xüsusiyyətinə malik olan qoşmadır.
2. Həm sadə, həm də mürəkkəb say işlənmişdir.
3. İsimlər adlıq halda və konkretdir.
4. Feil məlum növdə, xəbər şəklində, III şəxsin təkindədir.
5. Sözlərdən biri çıxışlıq haldadır.

142. *"Eldəridən başqa heç kəs öz narazılığını bildirməmişdi"* cümləsində nitq hissələri ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyən edin.

1. İsimlərin hər ikisi hal şəkilçisi ilə işlənmiş konkret isimdir.
2. Əvəzliyin iki məna növünə aid sözlər işlənmişdir.
3. Feil inkarda , məlum növdə, xəbər şəklindədir, quruluşca sadədir.
4. Başqa sözü cümlədəki yerindən asılı olaraq, sifət kimi də işlənə bilir.
5. Həm sadə, həm düzəltmə, həm də mürəkkəb söz işlənmişdir.

143. Üzərində işarə qoyulmuş sözlərlə bağlı Eyler-Venn diaqramındakı səhvi düzəltmək üçün hansı fikirlərin yerini dəyişdirmək lazımdır?

▲ ■

Küçədə tək mən tək dayanmışdım.

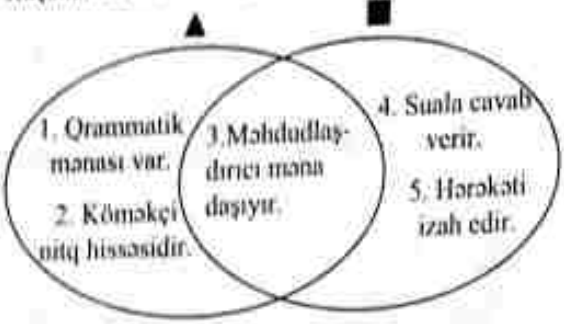

144. Nümunədəki sözlərin xüsusiyyətləri ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyənləşdirin.

"Müəllim dürdür, incidir,
Həyatda o, birincidir".

1. 3 xəbərlik şəkilçisi qəbul etmiş söz vardır.
2. 1 isim, 1 sifət, 1 say işlənmişdir.
3. 3 adlıq hallı söz vardır.
4. Bu cümlədə feil yoxdur.

145. Nümunədəki sözlər haqqında doğru fikirləri müəyyən edin.

Ay alagöz sonam, dalınca sən də
Boylan, salamat qal, bax, salamat qal.
(M. Araz)

1. *"Ay alagöz sonam"* ifadəsi nida, sifət və isimdən ibarətdir.
2. *Boylan* – feili sifətdir.
3. Əmr şəklində dörd feil işlənmişdir.
4. Bir feili bağlama tərkibi var.
5. Şəxs əvəzliyi və bağlayıcı işlənmişdir.

146. Nümunədəki sözlər haqqında **yanlış** fikirləri müəyyən edin.

Ay alagöz sonam, dalınca sən də
Boylan, salamat qal, bax, salamat qal. (M. Araz)

1. *"Ay alagöz sonam"* ifadəsində nida, sifət və isim işlənmişdir.
2. *Boylan* – feili sifətdir.
3. Əmr şəklində dörd feil işlənmişdir.
4. Bir feili bağlama tərkibi var.
5. Şəxs əvəzliyi və ədat işlənmişdir.

147. *"Şam ağacı növündən qapı da düzəltdilər"* nümunəsindəki sözlərin izahı ilə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.

1. *Şam* və *ağacı* – hər ikisi qeyri-müəyyən yiyəlik haldadır.
2. *Növündən* – sadə isimdir, mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul etmişdir.
3. *Qapı* – sadə isimdir, təkdədir, adlıq haldadır.
4. *Da* – ədatdır.
5. *Düzəltdilər* – feildən düzəlmişdir, keçmiş zamandadır.

148. *"Hər kəsi dindirsən, sözsüz, Koroğludan danışardı"* nümunəsindəki sözlərin izahı ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyən edin.

1. *Hər kəsi* – mənsubiyyət şəkilçili qeyri-müəyyən əvəzlikdir.
2. *Dindirsən* – II şəxsin təkində işlənmiş şərt şəklində olan feildir.
3. *Koroğludan* – çıxışlıq hallı, düzəltmə xüsusi isimdir.
4. *Danışardı* – keçmiş zamanda işlənmiş feildir.
5. *Sözsüz* – modal sözdür.

149. *"Elə bil o, gözəl Qarabağ yaylaqlarında gəzib-dolaşırdı"* cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyən edin.

1. *Elə bil* – modal sözdür.
2. *O* – işarə əvəzliyidir, *gözəl* – sifətdir.
3. *Qarabağ* – mürəkkəb isimdir, adlıq haldadır.
4. *Yaylaqlarında* – düzəltmə yer zərfidir.
5. *Gəzib-dolaşır* – mürəkkəb feildir, indiki zamandadır.

150. *"Sanki həmin gözəl Qarabağ yaylaqlarında gəzib-dolaşırdı"* cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

1. *Sanki* – modal sözdür.
2. *Həmin* – işarə əvəzliyidir, *gözəl* – sifətdir.
3. *Qarabağ* – mürəkkəb isimdir, adlıq haldadır.
4. *Yaylaqlarında* – düzəltmə yer zərfidir.
5. *Gəzib-dolaşırdı* – mürəkkəb feildir, indiki zamandadır.

151. Eyler -Venn diaqramına əsasən **səhvləri** müəyyən edin.

152. Eyler-Venn diaqramına əsasən **səhvləri** müəyyən edin.

153. *"Teymur səhər çay içib evdən çıxanda gün hələ çıxmamışdı"* cümləsindəki sözlərin izahındakı **səhvlər**:

1. *Teymur, çay, gün* – adlıq halda olan isimlərdir.
2. *Evdən* – çıxışlıq halda olan isimdir.
3. *Səhər, hələ* – sadə zərflərdir.
4. *İçib* – xəbər şəklində işlənmiş sadə feildir.
5. *Çıxanda* – feili bağlamadır.
6. *Çıxmamışdı* – düzəltmə feildir, keçmiş zamandadır.

154. *"Şirzada tikanlı sözlər deyib tənəli baxışlarla süzən Pərşan birdən dilləndi"* cümləsindəki sözlərlə bağlı **səhvlər:**

1. *Pərşan, baxışlarla* – adlıq halda işlənmiş isimlərdir.
2. *Şirzada* –yönlük, *sözlər* – isə adlıq halda olan isimlərdir.
3. *Tənəli, tikanlı* – isimdən yaranan sifətlərdir.
4. *Süzən* – feili sifət, *dilləndi* – xəbər şəklində işlənmiş düzəltmə feildir.
5. *Birdən* –düzəltmə saydır.
6. *Baxışlarla* – sözündəki "*lə*" bağlayıcıdır.

155. *"Əhməd həmin pencəyini çıxarıb, mənim gödəkçəmi geyinmişdi"* cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyənləşdirin.

1. *Əhməd* – xüsusi isimdir, adlıq haldadır.
2. *Həmin* – təyini əvəzlikdir.
3. *Pencəyini* – mənsubiyyət və təsirlik hal şəkilçiləri qəbul etmiş isimdir.
4. *Mənim* – mənsubiyyət şəkilçili əvəzlik, *gödəkçəmi* mənsubiyyət və hal şəkilçili isimdir.
5. *Geyinmişdi* – qayıdış növdə, xəbər şəklində olan feildir.

156. *"Əgər asta-asta getsən, biz də çatarıq"* cümləsindəki sözlərin izahı ilə bağlı doğru fikirləri müəyyənləşdirin.

1. *Əgər* – ədatdır, fikri qüvvətləndirməyə xidmət edir.
2. *Asta-asta* – feili bağlamadır.
3. *Getsən* – xəbər şəklində olan sadə feildir.
4. *Də* – iştirak bağlayıcısıdır.
5. *Çatarıq* – gələcək zamanda işlənmiş sadə feildir.

157. *"Boşaldılasıdır"*, *"bərkidilməlidir"* sözlərinə aid ortaq xüsusiyyətlər hansılardır?

1. Hər ikisi III şəxsin təkində işlənmiş feildir.
2. Hər ikisində üç leksik, iki qrammatik şəkilçi vardır.
3. Hər ikisi feilin eyni şəklindədir.
4. Hər ikisi qayıdış növdədir.
5. Hər ikisi feildən düzəlmişdir.

158. *"Qaraldılasıdır"*, *"ağardılasıdır"* sözlərinə aid ortaq xüsusiyyətlər hansılardır?

1. Hər ikisi III şəxsin təkində işlənmiş feildir.
2. Hər ikisində üç leksik, iki qrammatik şəkilçi vardır.
3. Hər ikisi feilin şərt şəkilindədir.
4. Hər ikisi qayıdış növdədir.
5. Hər ikisi feildən əmələ gəlmişdir.

159. Verilmiş cümlədə sözlərin izahı ilə bağlı **səhvləri** müəyyən edin.

"Payız gözəlliyi ilə bizim ruhumuzu oxşayırdı".

1. *Payız* – ümumi isimdir, sadədir, adlıq haldadır.
2. *Gözəlliyi* – ümumi isimdir, düzəltmədir, təsirlik haldadır.
3. *İlə* – qoşmadır.
4. *Bizim* – mənsubiyyət şəkilçili şəxs əvəzliyidir.
5. *Ruhumuzu* – ümumi isimdir, mənsubiyyət və hal şəkilçilidir.
6. *Oxşayırdı* – sadə feildir, keçmiş zamandadır.

160. Verilmiş cümlədəki sözlərlə bağlı **səhvləri** müəyyən edin.

"Ucu-bucağı görünməyən dərya sıxıla-sıxıla geri çəkilirdi".

1. *Ucu-bucağı* – mürəkkəb isimdir, təsirlik haldadır.
2. *Görünməyən* – feili sifətdir, *quruluşca sadədir.*
3. *Dərya* – ümumi isimdir, adlıq haldadır.
4. *Sıxıla-sıxıla* – hərəkətin tərzini bildirən feili bağlamadır.
5. *Geri* – sadə yer zərfidir.
6. *Çəkilirdi* – düzəltmə feildir, keçmiş zamandadır.

161. Cümlədəki sözlərlə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

İnsan qayalarda yaşamağı, ot kökü ilə qidalanmağı və yağış suyu ilə dolanmağı bacarmalıdır.

1. *İnsan* – yiyəlik halda, sadə isimdir.
2. Məsdərlər təsirlik haldadır, tərkib yaradıb.
3. *Qayalarda* – yer zərfidir.
4. *Ot, yağış* – yiyəlik halda olan isimlərdir.
5. *Kökü, suyu* – mənsubiyyət şəkilçili isimlərdir, *ilə* qoşması ilə işlənib.
6. *Bacarmalıdır* – vacib şəklində işlənmiş düzəltmə feildir.

162. Verilmiş cümlədəki sözlərin izahı ilə bağlı ***səhv*** fikirləri müəyyənləşdirin.
Düşmənlərinizə qarşı gücünüz çatan qədər qüvvə hazırlayın. (Qurani-Kərim)

1. *Düşmənlərinizə* – cəm, mənsubiyyət və hal şəkilçisi qəbul etmiş düzəltmə isimdir.
2. *Qarşı, qədər* – qoşmalardır.
3. *Gücünüz* – mənsubiyyət şəkilçili, adlıq halda olan isimdir.
4. *Çatan* – məlum növdə feili sifətidir.
5. *Qüvvə* – sadə, adlıq halda olan isimdir.
6. *Hazırlayın* – isimdən düzəlmiş, məlum növdə, əmr şəklində olan feildir.

163. Cümlədəki sözlərlə bağlı ***səhvləri*** müəyyən edin.
Təpələrin ətəyindəki yolla irəliləyən fayton kəndə yaxınlaşırdı.

1. *Təpələrin* – isimdir, cəm və yiyəlik hal şəkilçiləri qəbul etmişdir.
2. *Ətəyindəki* – quruluşca düzəltmə sifətdir.
3. *Yolla* – isimdir, bağlayıcı ilə işlənmişdir.
4. *İrəliləyən* – feili sifətdir, quruluşca sadədir.
5. *Fayton* – adlıq, *kəndə* – yönlük halda olan isimlərdir.
6. *Yaxınlaşırdı* – düzəltmə feildir, keçmiş zamandadır.

164. Cümlədəki sözlərin izahındakı ***səhvləri*** müəyyənləşdirin.
"*Yeni yol çəkiləndən sonra şosedə gediş-gəliş azaldı*".

1. *Yol* – adlıq, *şosedə* – yerlik halda olan isimlərdir.
2. *Yeni* – adi dərəcədə olan sadə sifətdir.
3. *Çəkiləndən* – quruluşca düzəltmə olan feili bağlamadır.
4. *Sonra* – zaman zərfidir.
5. *Gediş-gəliş* – mürəkkəb isimdir, adlıq haldadır.
6. *Azaldı* – sadə feildir, keçmiş zamandadır.

165. Nümunədəki sözlər haqqında doğru fikirləri müəyyən edin.
Sözün qəlbində sakindir göyün eşqi, yerin eşqi,
Sözün şənində şöhrət var, bu məna qəflətən solmaz.
(S. Vurğun)

1. Hər iki misra yiyəlik hallı sözlə başlayır.
2. *Sakin* və *qəflətən* – tərzi-hərəkət zərfidir.
3. *Solmaz* – gələcək zamanda, III şəxsin təkində olan sadə feildir.
4. *Eşqi* və *məna* sözləri adlıq haldadır.
5. Bütün əsas nitq hissələrinə aid sözlər var.

166. *Qorxaq gündə yüz dəfə ölər* cümləsində işarələnmiş sözlərlə bağlı Eyler-Venn diaqramına əsasən doğru fikirləri müəyyən edin.

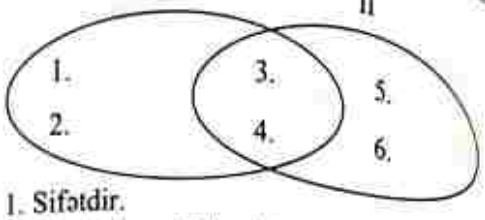

1. Sifətdir.
2. İkinci dərəcəli üzvdür.
3. Leksik şəkilçili sözdür.
4. İsmin sualına cavab verir.
5. Yerlik haldadır.
6. Hərəkəti izah edir.

167. Eyler-Venn diaqramına əsasən doğru fikirləri müəyyən edin.

168. Eyler-Venn diaqramına əsasən, doğru fikirləri müəyyən edin.

△ □

169. "*Çox şagird bu imtahandan çox gözəl nəticələr əldə etdi*" cümləsində təkrarlanan sözün Eyler-Venn diaqramındakı müqayisəsinə əsasən doğru olanları müəyyən edin.

170. *"Hadisə gecə baş verdiyindən hamı xəbərsiz idi"* cümləsində nitq hissələri ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyən edin.
1. 5 müxtəlif nitq hissəsinə aid söz işlənmişdir.
2. Sözlərdən biri qeyri-müəyyən şəxsi bildirir.
3. Feili bağlama hərəkətin səbəbini bildirir.
4. İsimlər adlıq halda və konkretdir.
5. Düzəltmə söz əşyanın keyfiyyətini bildirir.

171. *"Yaxşı əsərlər oxuya-oxuya yaxşı danışmaq öyrənirik"* cümləsində nitq hissələri ilə bağlı **səhv** fikirləri müəyyən edin.
1. 4 əsas nitq hissəsinə aid söz işlənmişdir.
2. İsim və məsdər adlıq haldadır.
3. Tərz mənası bildirən iki söz işlənmişdir.
4. Feilin quruluşca hər üç növünə aid söz işlənmişdir.
5. Feillərdən biri xəbər şəklindədir.

172. Eyler-Venn diaqramına əsasən altından xətt çəkilmiş sözlərlə bağlı uyğunluğu müəyyən edin.
I cümlə: Uğura, adətən, çiçəkli yollarla gedilməz. (Lofonten)
II cümlə: Səttarxan yerindən durub bu dəfə qəzəblə danışmağa başladı. (Makulu)

I cümlədəki söz — II cümlədəki söz

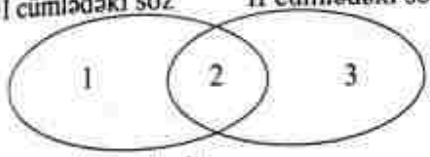

a. Düzəltmə sözdür.
b. Sözün kökü isimdir.
c. Hərəkətin tərzini bildirir.
d. *-lə* köməkçi nitq hissəsidir.
e. Adi dərəcədədir.

173. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.
I cümlə: Bütün uşaqlar Qarabağa dair xeyli material topladılar.
II cümlə: Qoy mən yenə söhbət açım öz diyarımdan.

I cümlə — II cümlə

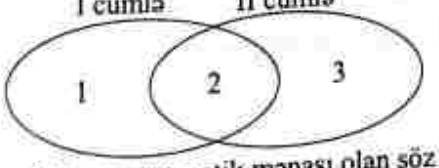

a. Yalnız qrammatik mənası olan söz də işlənmişdir.
b. 5 müxtəlif nitq hissəsinə aid söz işlənmişdir.
c. Cümlədə işarə əvəzliyi işlənib.
d. Feil əmr şəklindədir.
e. Feil xəbər şəklində, məlum növdədir.

174. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.
Əziziyəm, gündə mən.
I
Kölgədə sən, gündə mən.
İldə qurban bir olar,
II
Sənə qurban gündə mən.

I — II

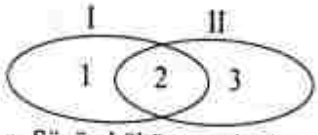

a. Sözün kökü omonimdir.
b. Sadə sözdür.
c. *-də* leksik şəkilçidir.
d. Hərəkətin zamanını bildirir.
e. Yerlik hal şəkilçisi qəbul etmişdir.

175. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.
I cümlə: Hər nar bayramında rayonumuza çoxlu turist gəlir.
II cümlə: Səhər hər kəs süfrə başına yığışdı.

I cümlə — II cümlə

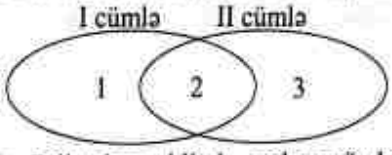

a. Feil xəbər şəklində, məlum növdədir.
b. Təyini əvəzlik işlənmişdir.
c. Mənsubiyyət şəkilçili isim işlənmişdir.
d. İsimlərdən biri yiyəlik haldadır.
e. Zərf işlənmişdir.

Buraxılış imtahanlarının modelinə uyğun mətn tapşırıqları (9 illik)

Leylək

Şarur düzündə öz halal zəhməti ilə gün keçirən bir qoca əkinçi yaşayırdı. Xeyirxah və əməksevər olduğuna görə hamı ona hörmət edərdi. İşi ağır olsa da, əkinçi heç vaxt şikayətlənməz, axşam evinə gülərüz qayıdardı.

Bir gün əkinçi tarlada yer şumlayanda gördü ki, bir qartal caynağına aldığı leyləyi sal daşa çırpdı. Qartal leyləyin üstünə bir də şığımaq istəyirdi ki, əkinçi tez özünü leyləyə yetirdi. Qartal havada bir neçə dövrə vurdu[1] və gözdən itdi. Leyləyin qanadları sınmışdı. Əkinçi onu evə aparıb bir müddət qulluğunda durdu[2], yaralarını sağaltdı. Leylək sağalandan sonra əkinçi onu gətirib çölə buraxdı.

Əkinçi bir gün şuma toxum səpəndə leyləyin gəldiyini və bura bir neçə toxum atıb getdiyini gördü. Vaxt-vədə çatdı. Taxıl yetişəndə[3] əkinçi baxdı ki, leyləyin gətirdiyi toxumlardan bitən sünbüllər qızıldandır. O, qızıl sünbülləri toplayıb[4] evə gətirdi.

Bu ölkənin bir zalım şahı vardı. Çox keçmədən padşah hadisədən xəbər tutdu və əkinçini məcbur etdi ki, bu sirri ona açsın. Yoxsa kəndin **külünü göyə sovuracaq**. Əkinçi əlacsız qalıb leylək əhvalatını padşaha danışdı və leyləyin əlamətlərini dedi.

Padşah tələ qurdurub[5] leyləyi tutdurdu. Əvvəl qanadlarını qırdı, sonra böyük qayğı ilə ona qulluq etməyə başladı. Leylək sağalandan sonra onu havaya uçurdu və hər gün onun qayıtmasını səbirsizliklə gözlədi. Bir gün leylək, həqiqətən, qayıtdı və bu dəfə ağzında gətirdiyi toxumları saraya atıb getdi.

Şahın əmri ilə toxumları tarlaya əkdilər. Bir neçə gündən sonra tarlanı kol-kos başına götürdü.

Hökmdarın xidmətçiləri tarlanı kol-kosdan nə qədər təmizlədilərsə də, onun kökünü kəsə bilmədilər.

Padşah başa düşdü ki, ...

1. Mətnə aid ***olmayan*** fikri müəyyən edin.

A) Leylək əkinçiyə minnətdarlığını qızıl sünbüllərlə bildirir.
B) Əkinçi leyləyi tutmaq üçün padşahdan kömək istəyir.
C) Zəhmət insana hörmət gətirir.
D) Əkinçi leyləyə təmənnasız yardım edir.
E) Padşah öz əməlinin "bəhrəsini" görür.

2. Hansı atalar sözü ilə leyləyin əkinçiyə və padşaha olan münasibətini qüvvətləndirmək olar?

A) Yaxşılığa yaxşılıq hər kişinin işidir, yamanlığa yaxşılıq ər kişinin işidir.
B) Nə tökərsən aşına, o da çıxar qaşığına.
C) Zəhmətsiz bal yeməzlər.
D) Əkəndə yox, biçəndə yox, yeyəndə ortaq qardaş.
E) Yaxşılıq elə at dəryaya, balıq bilməsə də, Xalıq bilər.

3. Mətndə tünd-qara hərflərlə verilən ifadənin mənasını müəyyənləşdirin.

1. tamamilə məhv etmək
2. altını üstünə çevirmək
3. qarət etmək
4. evləri yandırmaq
5. abad etmək

A) 1, 2 B) 4, 5 C) 3, 5 D) 1, 3 E) 2, 4

4. Mətndə altından xətt çəkilmiş söz hansı cümlənin tərkibində mətndəki mənasında işlənmişdir?

A) Gizli qalan mətləblərin üstünü *açmaq* üçün fürsət gözləyirdi.
B) Şəhərin işıqları gecənin qaranlıq pərdəsini yırtır, sanki yağışa yol *açırdı*.
C) Yenə bir neçə dəfə atəş *açıb* təkrar hücuma keçdilər.
D) Yeni tapılan neft yataqları bu sahənin inkişafı üçün geniş imkanlar *açır*.
E) İclası *açmaq* üçün söz ona verildi.

5. Mətndə rəqəmlə işarələnmiş hansı sözlər məcazi mənada işlənmişdir?

A) 1, 5 B) 3, 4 C) 1, 2 D) 2, 5 E) 2, 3

6. Mətndən şahın leyləyə olan təmənnalı yaxşılığını ifadə edən cümlələri müəyyən edərək yazın.

7. Mətnə əsasən klasteri tamamlayın.

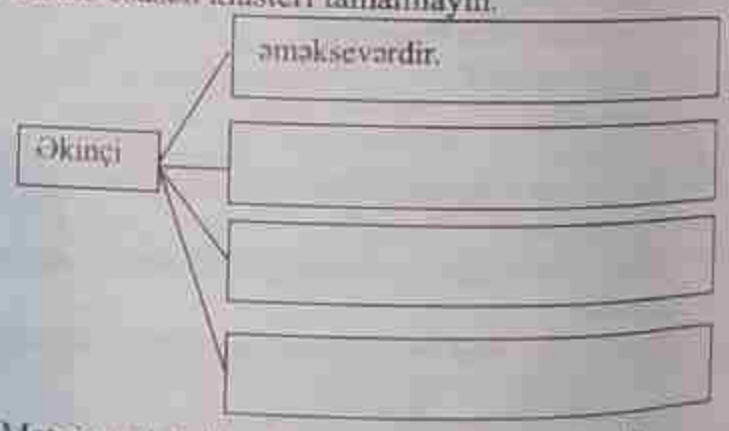

8. Mətnin tərkib hissələrinə uyğun plan tərtib edib yazın.

9. Mətnin məzmununa əsasən *"Əkinçi bu işə çox təəccübləndi"* cümləsini mətnin neçənci abzasına əlavə etmək olar?

10. Mətnin sonuncu cümləsini nöqtələrin yerinə uyğun fikir yazmaqla tamamlayın.

Maral

Öz zəhməti ilə dolanan yoxsul bir odunçu vardı. Bu peşə ona atasından keçmişdi. Zəhmətkeş və xeyirxah olduğundan bütün kənd camaatı onu sevər və hörmət edərdi.

Bir gün o, meşəyə odun qırmağa gedəndə gördü ki, tora bir maral düşüb. Odunçu baltası ilə toru kəsib maralı xilas etdi. Amma maral yerindən tərpənmədi. O, yaralı idi. Odunçu maralı arabasına qoyub evinə gətirdi. Bir müddət dava-dərmanla onu müalicə etdi. Maral sağalanda odunçu onu gətirib meşəyə buraxdı.

Bir gün odunçu gördü ki, maral gələrək ağzından yerə bir neçə toxum salıb[1] getdi. Odunçu toxumları torpağa basdırdı. Vaxt-vədə yetişdi. Toxumlardan iri qarpızlar əmələ gəldi[2]. Odunçu qarpızlardan birini kəsdi. Onun beçə balı kimi şirinliyi var idi.

Bu ölkənin bir əzazil şahı vardı. Odunçu düşündü ki, qarpızlardan şaha aparmasa, xəbər tutub **dərisinə saman təpər**. O, bir-iki böyük qarpızı bağından üzüb[3] şaha apardı.

Şah qarpızlardan birini kəsdirdi. Qarpızı kəsən kimi içindən süfrəyə xeyli qızıl töküldü. Şah odunçuya dedi ki, onu bu sirdən agah etsin. Odunçu naəlac qalıb maral əhvalatını şaha danışdı və maralın nişanlarını şaha dedi.

Şahın ovçulara əmri ilə həmin maralı tutub gətirdilər. Şah əvvəlcə maralın ayaqlarını sındırdı. Sonra onu böyük qayğı ilə sağaltmağa başladı. Maral sağalanda şah onu meşəyə buraxdı və hər gün maralın yolunu gözləməyə başladı. Maral, həqiqətən də, bir neçə gün sonra qayıtdı. O bu dəfə də ağzında bir neçə toxum gətirmişdi.

Şahın əmri ilə toxumları sarayın bağçasına əkdilər. Bir neçə gündən sonra bağçanı qaratikan kolu ağzına götürdü[4]. Qaratikan kollarını nə qədər kəsdilər, atdılar[5], kökünü kəsə bilmədilər.

Şah anladı ki, ...

11. Mətnə aid ***olmayan*** fikri müəyyənləşdirin.
A) Şahın öz marağını güdməsi uğursuzluqla nəticələndi.
B) Odunçunun işi irsən keçmişdi.
C) Maral mərhəmətə xeyirxahlıqla cavab verir.
D) Şah acgöz və zalım adam idi.
E) Odunçu hədiyyəsi qarşılığında mükafat gözləyirdi.

12. Hansı atalar sözü həm odunçunun, həm də şahın əməlləri ilə bağlıdır?
A) Səndən hərəkət, məndən bərəkət.
B) Zəhmət çəkmədən bal yeməzlər.
C) Yaxşı ovçunun toruna ov öz ayağı ilə gələr.
D) Ovçuya dağı nişan verərlər, ovu nişan verməzlər.
E) Nə əkərsən, onu da biçərsən.

13. Mətndə tünd-qara hərflərlə verilən ifadənin mənasını müəyyənləşdirin.
1. divan tutmaq
2. cəzalandırmaq
3. acığı tutmaq
4. həbs etmək
5. dərisini soydurmaq
A) 4, 5 B) 1, 2 C) 3, 5 D) 1, 3 E) 2, 4

14. Mətndə altından xətt çəkilmiş söz hansı cümlənin tərkibində mətndəki mənasında işlənmişdir?
A) Onun bu işlə bağlı olan tərəddüdü çox tez *keçmişdi*.
B) Babasından qalan mülk Cəsurun ixtiyarına *keçmişdi*.
C) Dünən baş tutan konsert çox maraqlı *keçmişdi*.
D) Onun ömrünün qırx ili sürgündə *keçmişdi*.
E) O, dostunun günahından *keçmişdi*.

15. Mətndə rəqəmlə işarələnmiş hansı sözlər məcazi mənada işlənmişdir?
A) 2, 4 B) 1, 2 C) 3, 4 D) 2, 5 E) 3, 5

16. Mətndən şahın marala olan təmənnalı yaxşılığını ifadə edən cümlələri müəyyən edərək yazın.

17. Mətnə əsasən klasteri tamamlayın.

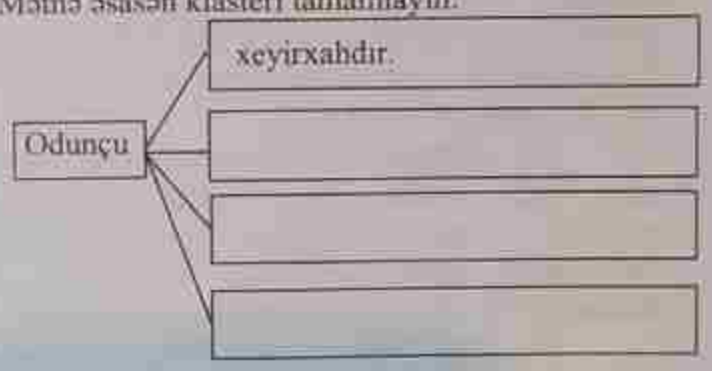

18. Mətnin tərkib hissələrinə uyğun plan tərtib edib yazın.

19. Mətnin məzmununa əsasən *"Şahı bunu bilib çox təəssüflənd"* cümləsini mətnin neçənci abzasına əlavə etmək olar?

20. Mətnin sonuncu cümləsini nöqtələrin yerinə uyğun fikir yazmaqla tamamlayın.

Muzey

I. Makedoniyalı İsgəndərin ölümündən sonra onun sərkərdələrindən olan Ptolemey hakimiyyət başına keçir və imperiyada nüfuz qazanır. O, paytaxtı İsgəndəriyyəyə köçürərək qırx ilə yaxın orada hökmranlıq edir. Onun oğlu II Ptolemey təxminən atası qədər hakimiyyətdə olur.

II. Başqa işlərlə yanaşı, onlar elm xadimlərinin yaradıcılıqla sərbəst məşğul ola biləcəkləri bir məkan yaradırlar. Dövlət bu alimləri dəstəkləyir və iş üçün lazım olan hər şeylə təmin edir. Məsələn, oradakı kitabxana tam olaraq həmin elm xadimlərinin ixtiyarına verilmişdi. Sonralar bu kitabxana qədim dövrün ən böyük və məşhur kitabxanasına çevrildi. Həmin məkan qədim yunan mifologiyasında incəsənət və elm ilahəsi olan 9 muzanın şərəfinə Museyon adlanırdı. Latın yazısında bu söz "museum" formasında oldu.

III. Ptolemeylər ▲təmtəraq və rifah içində hökmranlıq edirdilər. Onlar imperiyanın ən zəngin əyaləti olan Misirdə nəzarəti ələ alır, İsgəndəriyyəni Aralıq dənizi sahillərində ən mühüm şəhərə çevirmək üçün Misirin sərvətlərindən **istifadə edirdilər**.

IV. Museyon böyük şöhrət **qazandı**. İxtiyarına veriləcək kifayət qədər vaxt, iş üçün yaradılan rahat şərait və qazana biləcəkləri pul yunan dünyasının hər yerindən alimləri cəlb edərək onların burа **axışmasına** səbəb oldu.

V. Romanın dünyaya ağalıq etdiyi zamanlarda aparılan ağır müharibələr üzündən maliyyə sıxıntısı olduğuna görə Museyonun fəaliyyətini davam etdirməsi üçün pul ayıra bilmədilər və onun mövcudluğuna son qoyuldu.

VI. Buna baxmayaraq, Museyon insanların xatirəsində qədim elm məbədi kimi qaldı. İncəsənət və elm sahəsindəki nailiyyətləri nümayiş etdirmək üçün binalar **tikilməyə** başlananda isə onları museyon, yəni muzey adlandırdılar.

21. Çərçivə daxilində verilmiş sözün kontekstə uyğun mənasını müəyyən edin.
A) üstün olmaq, zorla tutmaq
B) sahib olmaq, mənimsəmək, ələ keçirmək
C) bir ölkəni zorla ələ keçirmək, zəbt etmək
D) hakimiyyəti altında saxlamaq, hökmranlıq etmək
E) işğal etmək, yiyələnmək

22. Mətnin məzmununa əsasən düzgün ardıcıllığı müəyyən edin.
1. Bəzi binaların muzey adlandırılması
2. Elm adamlarının Museyona üz tutması
3. Uzun sürən hakimiyyət
4. Museyonun yaranması
5. Ağır müharibələrin elmə vurduğu zərbə
A) 4, 2, 3, 5, 1 B) 4, 2, 1, 3, 5 C) 3, 4, 2, 5, 1
D) 1, 5, 3, 4, 2 E) 3, 5, 2, 1, 4

23. Mətnə əsasən hansı fikir doğru ***deyil***?
A) Ptolemeylər elmə önəm verirdilər.
B) Elm adamları Museyonda yaradıcılıqla məşğul olurdular.
C) Müasir muzeylərin tarixi Museyonla bağlıdır.
D) Romanın dünyaya hökmranlıq etdiyi vaxtlarda Museyonun fəaliyyətinə son qoyulur.
E) Muzey sözü məkan mənalı sözdən yaranmışdır.

24. Mətndə altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

mətndə işləndiyi mənası	*kontekstə uyğun mənasının şərhi*
A) həqiqi	çox çətin, böyük səy tələb edən
B) həqiqi	sərt, şiddətli
C) məcazi	böyük çəkisi, vəzni olan
D) məcazi	dözülməz, təhəmmül edilməz
E) məcazi	böyük zəhmət tələb edən, çətin

25. Mətndəki əsas fikrə daha uyğundur:
A) muzeylərin fəaliyyətinə son qoyulması
B) Ptolemeylərin apardığı müharibələr
C) muzeyin yaranma tarixi
D) II Ptolemeyin islahatları
E) muzeylərin şöhrət qazanması

26. Tünd-qara hərflərlə verilmiş sözləri cədvəldəki müvafiq xanalara yazın.

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*

27. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

	Səbəb	*Nəticə*
1.		Muzeyin mövcudluğuna son qoyuldu.
2.	Museyonda elm adamları üçün rahat iş şəraiti yaradılır.	

28. *"Çağdaş dövrdə dünyanın, demək olar ki, bütün dövlətlərində muzeylər fəaliyyət göstərir"* fikri mətnin hansı tərkib hissəsini genişləndirə bilər?

29. Neçənci abzasların yeri dəyişdirilsə, mətnin tərkib hissələri arasında əlaqə bərpa olunar?

30. Qarşısında ▲ işarəsi olan sözü hansı sözlə əvəz etmək olar?

Gimnaziya

I. Qədim dövrün heç bir xalqı, demək olar ki, bədən tərbiyəsini yunanlar qədər sevmirdi. Onlar hesab edirdilər ki, insan hər şeydə: əqli, fiziki və mənəvi inkişafda ▲qüsursuz olmalıdır. Onlar bütün böyük hadisələri yarış keçirməklə qeyd edirdilər.

II. Müxtəlif oyunlar və məşqlər vacib sayıldığından bu yarışlara hazırlaşmaq üçün geniş yerlər ayrılırdı. Yunanlar fiziki hazırlıqla məşğul olduqları belə yeri "gymnasion" (gimnaziya), yəni "məşq etmək üçün yer" adlandırırdılar.

III. Yunanıstanda yarışların ən məşhuru dörd ildən bir keçirilən Olimpiya oyunları idi. Bu oyunlar keçirilən müddətdə hətta müharibələrə ara verilirdi. Yunanlar zehni inkişaf etdirən yarışlar da həyata keçirirdilər.

IV. Yunanlar həm bədəni, həm də əqli inkişaf etdirməyin vacib olduğunu hesab etdiklərindən gimnaziya qaçış və ağırlıq **qaldırmaq** üçün nəzərdə tutulan yerdən daha lazımlı bir məkana çevrildi. Burа toplaşan insanlar fəlsəfi və elmi mövzularda söhbət etməyi sevirdilər. Beləliklə, gimnaziyalar tezliklə həm məşq üçün ayrılan yer, həm də məktəb sayılmağa başlandı.

V. Tədricən gimnaziyalar Böyük İsgəndərin istila etdiyi ərazilərdə yunan mədəniyyətinin geniş yayılması üçün əla vasitəyə çevrildi. Bu, Asiya və Afrikanın idmanın müxtəlif növləri ilə məşğul olmağa meyli olmayan xalqlarını qorxuya **salırdı.** Hətta e.ə. 166-cı ildə Selevkilərin çarı IV Antioxun Yerusəlimdə gimnaziya tikdirməsi Makkaveylərin üsyanına **səbəb olur**.

VI. Buna baxmayaraq, gimnaziya insanların xatirəsində qədim elm məbədi kimi qaldı. Bu gün bu sözdən əqlin inkişaf etdirilməsi üçün nəzərdə **tutulan** məkan mənasında istifadə edirlər. Hətta almanlar üçün gimnaziya sözü məktəbin sinonimidir.

31. Çərçivə daxilində verilmiş sözün kontekstə uyğun mənasını müəyyən edin.
A) düşmənə qarşı irəliləmək, həmlə etmək
B) hakimiyyət sürmək, hakimiyyət başında durmaq
C) bir ölkəni zorla ələ keçirmək, zəbt etmək
D) vaxt itirmədən hücum etmək, mübarizəyə başlamaq
E) sahib olmaq, mənimsəmək, qorumaq

32. Mətnin məzmununa əsasən düzgün ardıcıllığı müəyyən edin.
1. Fasilələrlə keçirilən Olimpiya oyunları
2. Yunanların insanlar haqqında düşüncələri
3. Gimnaziyaya toplaşan insanlar
4. Gimnaziya almanların gözü ilə
5. Gimnaziya tikdirməyin nəticəsi
A) 3, 2, 5, 1, 4 B) 3, 1, 5, 4, 2 C) 2, 1, 3, 5, 4
D) 2, 3, 4, 1, 5 E) 4, 1, 5, 2, 3

33. Mətnə əsasən hansı fikir doğru *deyil*?
A) Gimnaziyalar eramızdan əvvəl mövcud olmuşdur.
B) Gimnaziya sözü məkan mənalı sözdən yaranmışdır.
C) Yunanlar Olimpiya oyunlarına böyük önəm verirdilər.
D) Yunanlar zehni inkişaf etdirən oyunları Olimpiya oyunları adlandırırdılar.
E) Yunan mədəniyyəti gimnaziyalar vasitəsilə digər xalqların ərazilərinə də yayılırdı.

34. Mətndə altından xətt çəkilmiş sözlə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

mətndə işləndiyi mənası	*kontekstə uyğun mənasının şərhi*
A) həqiqi	kəmiyyətcə, ölçücə yekə, iri
B) həqiqi	vacib, lazımlı
C) məcazi	sayca çox, külli miqdarda
D) məcazi	çox mühüm, əhəmiyyətli
E) məcazi	siyasi əhəmiyyəti olan

35. Mətndəki əsas fikrə daha uyğundur:
A) bədən tərbiyəsini sevən yunanlar
B) gimnaziyanın yaranma tarixi
C) yunanların məşhur oyunları
D) yunan mədəniyyətinin geniş ərazilərə yayılması
E) gimnaziyaların şöhrət qazanması

36. Tünd-qara hərflərlə verilmiş sözləri cədvəldəki müvafiq xanalara yazın.

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*

37. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
Selevkilərin çarı IV Antiox Yerusəlimdə gimnaziya tikdirdi.	
	Asiya və Afrikanın idmanın müxtəlif növləri ilə məşğul olmağa meyli olmayan xalqları qorxu keçirirdilər.

38. *"Müasir dövrdə bəzi xalqlar "gimnaziya" sözünü fərqli anlamda işlədirlər"* fikri mətnin hansı tərkib hissəsini genişləndirə bilər?

39. Neçənci abzasların yeri dəyişdirilsə, mətnin tərkib hissələri arasında əlaqə bərpa olunar?

40. Qarşısında ▲ işarəsi olan sözü hansı sözlə əvəz etmək olar?

Sözün yeri

Kainatda olan canlıların ən alisi, ən mükəmməli insandır. Əbəs yerə deyilməyib ki, Yer üzünün əşrəfi insandır. İnsan digər canlılardan fərqli olaraq, şüurludur. Bu da insanı bütün canlı varlıqlardan yüksəkdə tutur. İnsanlar əməlinə, xarakterinə, mənəvi keyfiyyətlərinə görə müxtəlifdirlər.

Bir gün məşhur filosof Platona kiminsə onu tərifləyini çatdırırlar. O deyir:

– Görəsən, dilimdən hansı nöqsanlı söz çıxıb ki, belə cahil adam məni tərifləyir?

İnsanı fərqləndirən vacib xüsusiyyətlərdən biri onun danışığı, dilindən çıxardığı sözün yerini bilməsidir. İnsanın başına hər iş dilinin ucbatından gəlir.

Günlərin birində biri dünyagörmüş qocanın *yanına gəlir*[1] və deyir:

– Deyirlər ki, mən danışığımı bilmirəm, yerliyersiz hər kəsin qəlbinə dəyirəm. Bilirəm ki, onlar haqlıdırlar. Hiss edirəm ki, çox vaxt dilimi dinc saxlaya bilməməyim, işlətdiyim biçimsiz sözlər çoxlarının *qəlbini qırıb*[2]. Xahiş edirəm, ... Səhvlərimi düzəltmək istəyirəm.

Qoca düşünür, sonra evdən bir *yastıq gətirib*[3] adama verir və deyir:

– Al bunu, çıx evin başına, yastığı aç, içindəki tükləri yerə boşalt, bura qayıt.

Həmin adam məsələnin asan həll olunacağından **xoşhal olub** dama çıxır, yastığın tüklərini ətrafa səpələyir, sevincək müdrikin yanına qayıdır. Qoca deyir:

–İndi bütün tükləri yığ, mənə gətir.

Adamın təəccübdən gözləri böyüyür:

– Bu qədər xırda tükləri necə yığmaq olar?

Qoca deyir:

– Söz də belədir. Ağızdan çıxarsa, yığa bilməzsən. Çalış ağzından bişməmiş *söz çıxarma*[4].

Qocanın bu sözləri adama dərs olur. O gündən ciddi şəkildə ağzına sahiblik etməyə çalışır.

Həqiqətən, insan danışığına diqqət etməlidir. Qəlb sındırmaq, *ürək bulandırmaq*[5] cahillik əlamətidir.

41. Mətndə tünd-qara hərflərlə yazılmış ifadəni verilmiş ifadələrin hansı ilə əvəz etmək olar?

1. razı qalıb
2. ehtiyat edib
3. məmnun olub
4. bədgüman olub

A) 1, 3 B) 2, 4 C) 1, 4 D) 2, 3 E) 1, 2

42. Hansı fikir mətnə əlavə edilsə, tərkib hissələri arasındakı əlaqə ***pozular***?

A) Xarakterlərin müxtəlifliyi insanları fərqləndirir.
B) Axı mən fikirlərimi ifadə edəndə diqqətli olmağa çalışıram.
C) Bu da insan üçün mənfi keyfiyyətdir.
D) Doğrudan da insan qiymətli varlıqdır.
E) Verilən məsləhət nəticəsiz qalır.

43. Mətndə hansı suala cavab ***yoxdur***?

A) İnsanlar nə ilə müqayisə olunur?
B) İnsanlar səhvlərini düzəltmək istəyində olurmu?
C) Müdrik insanın hansı xasiyyəti xoşagələn deyildi?
D) Bəzən insanların qəlbinin sınmasına nə səbəb olur?
E) İnsanlar hansı baxımdan bir-birindən fərqlənirlər?

44. Hansı fikri nöqtələrin yerinə yazmaqla mətni genişləndirmək ***olmaz***?

A) Mənə yardım edin.
B) Müdrik insan kimi mənə kömək edin.
C) Mənə yol göstərin.
D) Məsləhətinizi məndən əsirgəməyin.
E) Mənə mane olmağa çalışmayın.

45. Hansı atalar sözləri mətndəki əsas fikri ifadə edir?

1. Deyilən söz geri qayıtmaz.
2. Bulanıq suda balıq tutmazlar.
3. Söz bir olsa, zərbi kərən sındırar.
4. Hər sözün öz məqamı var.

A) 2, 4 B) 2, 3 C) 1, 4 D) 1, 3 E) 3, 4

46. Mətndə üzərində rəqəm yazılmış sözləri cədvəlin müvafiq xanalarına (*həqiqi mənalı* və *məcazi mənalı*) yazın.

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*

47. Çərçivə daxilində verilmiş sözlərdən məcazi mənada olanını mətndəkindən fərqli mənada cümlədə işlədib yazın.

48. Mətnin sonuncu cümləsinə münasibətinizi bildirin. Fikrinizi ən azı iki cümlə ilə əsaslandırın.

49. *"Söz bir quşdur ağızdan çıxdısa, tutmaq olmaz"* atalar sözü ilə mətndəki hansı obrazın fikirlərini qüvvətləndirmək olar?

50. Cədvəli mətn əsasında tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
Qocanın sonuncu fikirləri	
	Adamın dama çıxması

"Zənbur" jurnalı

Azərbaycan mətbuatı tarixində *silinməz izlər*[1] buraxan "Molla Nəsrəddin" jurnalından sonra nəşr olunan bir çox qəzet və jurnallar onun ənənələrinə sadiq qalmışlar. Bunlardan biri də "Zənbur" jurnalı idi.

1909-cu il martın 13-də Bakı şəhərində "Zənbur" jurnalının *birinci nömrəsi*[2] çapdan çıxdı. Jurnal forması, tərtibatı cəhətdən "Molla Nəsrəddin" jurnalına ▲bənzəyirdi. Burada verilən materiallar "Kaspi" qəzetinin mətbəəsində çap olunurdu.

"Zənbur" jurnalı müxtəlif felyetonlar, xəbərlər, karikaturalar və sairədən geniş istifadə edirdi. Jurnal sadə Azərbaycan dilində yazmağı əsas məqsəd götürmüşdü. İkinci nömrədə verilmiş "Poçta qutusu"nda burjua ziyalılarının ədəbi dili qəlizləşdirmək kimi *zərərli meyilləri*[3] əleyhinə kəskin çıxışlar edilirdi.

İctimai ideyaları hamının başa düşdüyü sadə Azərbaycan dilində ifadə etmək jurnalın əsas amalı olmuşdur.

Jurnalda "Molla Nəsrəddin"in siyasi xəttı çox cəsarətlə müdafiə edilmişdir. Hətta o, açıq şəkildə "Molla Nəsrəddin"i bir çox hücumlardan müdafiə edib qorumağa da çalışmışdır.

Avamlığı, geriliyi təsirli üsullarla tənqid edən jurnal mədəni, iqtisadi cəhətdən irəlidə olan xalqlardan *ibrət götürməyi*[4] tövsiyə edirdi.

"Molla Nəsrəddin" jurnalının ənənələrinə uyğun olaraq, "Zənbur" mövhumat və cəhalətin törətdiyi bəlalardan xalqı uzaqlaşdırmağa səy göstərirdi. Azərbaycan xalqı içərisində maarif, tərəqqi *toxumu səpirdi*[5]. Bəzən jurnalın bütöv səhifələri bu mövzuda yazılmış materiallardan ibarət olurdu.

Mətbuat aləmində müxtəlif məsələlər ətrafında gedən ideoloji mübarizədə cəsarətli fikirləri ilə "Zənbur" jurnalı mətbuat tariximizdə özünəməxsus mövqeyini təsdiq etmişdir.

51. Verilmiş fikirlərdən hansılarının mətnin əsas hissəsinə aid olduğunu müəyyən edin.
1. Jurnalın "Molla Nəsrəddin"ə sadiqliyini sübut edən faktlardan biri mollanəsrəddinçilərin yazılarının burada çap olunması idi.
2. Mövhumata qarşı mübarizə aparırdı.
3. Jurnal az bir müddətdə nəşr olunmasına baxmayaraq, geniş oxucu kütləsinin qəlbində dərin izlər buraxmışdır.
4. Jurnalın dili xalq danışıq dilinə yaxın idi.

A) 2, 4 B) 1, 3 C) 1, 4 D) 2, 3 E) 1, 2

52. Hansı nümunə qarşısında ▲ işarəsi qoyulmuş sözün şərhinə uyğundur?
A) İlk baxışda o, yaxşı adama oxşayırdı.
B) Payız küləyinin ilıq nəfəsi insanın ruhunu oxşayırdı.
C) Nənə toxuduğu corabə baxaraq nəvəsini oxşayırdı.
D) Günəşin şüaları Sonanın ipək saçlarını oxşayırdı.
E) Analar həm şəhid oğullarımızla fəxr edir, həm də yanıqlı səslə onları oxşayırdılar.

53. Mətndə tünd-qara hərflərlə verilmiş sözün kontekstə uyğun mənasını müəyyənləşdirin.
1. Məcmuə 2. Qəzet 3. Rubrika 4. Dərgi

A) 1, 2 B) 1, 3 C) 1, 4 D) 2, 4 E) 2, 3

54. Mətndə altından xətt çəkilmiş sözün mənasını və həmin mənaya uyğun nümunəni müəyyən edin.
A) Həqiqi mənadadır; Səhifədəki şəkillər rəngli xətlərlə əlaqələndirilmişdi.
B) Həqiqi mənadadır; Dostlarımızın tutduğu xətti biz də dəstəkləməliyik.
C) Həqiqi mənadadır; Əsərin süjet xətti çoxşaxəlidir.
D) Məcazi mənadadır; Vüqar lazımı sözlərin altından düz xətt çəkmişdi.
E) Məcazi mənadadır; Dərnəklərin fəaliyyət xətti təqdir olunmuşdur.

55. Mətnə görə doğru fikirlərdir:
1. "Zənbur" Azərbaycanda ilk rəngli jurnaldır.
2. Yalnız gənc maarifçilər əsərlərini "Zənbur"da dərc etdirirdilər.
3. Jurnalda karikaturalar da dərc olunur.
4. Müxtəlif jurnallar ideyaca yaxın ola bilər.

A) 2, 4 B) 1, 3 C) 3, 4 D) 1, 2 E) 2, 3

56. Mətnə əsasən klasteri tamamlayın.

	ilk nömrəsi 1909-cu ildə çap olunub
"Zənbur" jurnalı	

57. Mətndə çərçivə daxilində verilmiş sözün qarşılığını cümlə daxilində işlədib yazın.

58. Mətndə üstündə rəqəm yazılmış sözləri cədvəlin müvafiq xanalarına (*həqiqi mənalı* və *məcazi mənalı*) yazın.

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*

59. *"İnsanların məlumatlandırılmasında qəzet və jurnalların rolu"* ilə bağlı fikirlər (ən azı 3 cümlə) yazın.

60. *"Baxmayaraq ki, bu hal "Zənbur"un özünü təhlükə qarşısında qoyurdu, lakin əməkdaşları bir an da olsun qorxu hissi keçirmirdilər."* cümləsini mətnin hansı abzasının sonuna artırmaq olar?

Mənəvi saflıq

Yer üzü möcüzələrlə doludur. İnsan kainatın ən mükəmməl möcüzəsi olduğu qədər də sirli varlıqdır. Müdriklərdən biri deyir. "Dünyada ən ədalətli paylanan ağıldır, çünki hər kəs pulun, vaxtın və sairənin azlığından şikayətlənir, amma heç kəs ağlının azlığından şikayətlənmir". Özünü hamıdan ağıllı saymaq cahillikdir.

Bir gün məşhur filosof Platondan soruşurlar:

– Nə üçün müəlliminə atandan çox hörmət göstərirsən?

O deyir:

– Çünki atam məni göydən yerə endirmişdir, nəsihətlər verən müəllimim isə yerdən göyə qaldırır.

Həqiqətən, müdrik insanlar zəngin mənəvi keyfiyyətlərə malikdirlər. Onlardan **bəhrələnmək** həmişə lazımdır.

Günlərin birində bir baba nəvəsi ilə çay kənarına xərçəng *ovlamağa gedir*[1]. Nəvə toru suya atır, tora bir xərçəng düşür. Baba xərçəngi çıxarıb vedrəyə qoyur və ağzını bağlayır. Nəvə ikinci xərçəngi tutur. Baba bu xərçəngi də tordan çıxarır, qapağı açır və xərçəngi vedrəyə tullayır, lakin bu dəfə vedrənin ağzını örtmür. Nəvə soruşur:

– Baba, niyə bayaq xərçəng tək olanda vedrənin qapağını möhkəm-möhkəm örtdün, iki xərçəng olanda vedrəni daha da kip qapatmaqdansa, açıq saxladın.

Baba deyir:

– Xərçəng qəribə məxluqdur. Cüt olanda biri dırmaşıb *canını qurtarmaq*[2] istəyəndə, digəri onun ayağından aşağı çəkir ki, xilas olmasın. Bir-birilərini aşağı çəkdikləri üçün ..... . Beləliklə, paxıllıq onları məhv edir.

Bəzən xərçəng xislətli insanlar da olur. Birinə *dayaq olmaqdan*[3], əl uzatmaqdansa, ayağından çəkir, yolunu bağlayırlar.

İnsan ağıllı *məsləhəti dinləməli*[4], içindəki pislikdən, kin-küdurətdən *azad olmalı*[5], özünü nəfsinə hakim etməlidir. İnsan mənəvi aləmini paklaşdırmağa can atsa, yer üzü cənnət olar.

61. Mətndə tünd-qara hərflərlə yazılmış sözü verilmiş ifadələrin hansı ilə əvəz etmək olar?

1. faydalanmaq 2. fərəhlənmək
3. qürurlanmaq 4. öyrənmək

A) 1, 2 B) 2, 3 C) 2, 4 D) 1, 3 E) 1, 4

62. Hansı fikir mətnə əlavə edilsə, tərkib hissələri arasındakı əlaqə ***pozular***?

A) Kinli insanlar bəşəriyyətdə faciələrə də səbəb olur.
B) Bilmədiyini öyrənmək eyib deyil.
C) İnsanın içindəki paxıllıq və həsəd ən çox onun özünə zərər verir.
D) Hava çiskinli olduğundan ov baş tutmur.
E) Yaxşı nəsihət qızıldan da qiymətlidir.

63. Mətndə hansı suala cavab ***yoxdur***?

A) Platon müəllimini necə qiymətləndirirdi?
B) Məşhur filosoflar bir-birinə nə məsləhət görürlər?
C) Həyatda xoşbəxtliyə necə nail olmaq olar?
D) İnsan özünü daxilən paklaşdıra bilərmi?
E) Vedrədə bir xərçəng olarsa, onu qorumağa ehtiyac varmı?

64. Hansı fikri nöqtələrin yerinə yazmaqla mətni genişləndirmək ***olmaz***?

A) ağızlarını bağlamaq lazım gəlmir.
B) vedrəni örtmək vacibdir.
C) vedrəni bağlamağa ehtiyac qalmır.
D) açıq qalsa da, olar.
E) qapaq lazım olmur.

65. Hansı atalar sözləri mətndəki əsas fikri ifadə edir?

1. Əsl zəngin insan kamil olandır.
2. Söz sahibinin dustağıdır, sahibi sözün dustağı.
3. İbrət almağı bacaran insan xoşbəxt olur.
4. Həyatda hədəflərə çatmaq üçün güclü olmaq lazımdır.

A) 2, 4 B) 1, 3 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 1, 2

66. Mətndə üzərində rəqəm yazılmış sözləri cədvəlin müvafiq xanalarına (*həqiqi mənalı* və *məcazi mənalı*) yazın.

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*

67. Çərçivə daxilində verilmiş sözlərdən məcazi mənada olanını mətndəkindən fərqli mənada cümlədə işlədib yazın.

68. Mətnin sonuncu cümləsinə münasibətinizi bildirin. Fikrinizi ən azı iki cümlə ilə əsaslandırın.

69. *"Paxıl başqasının dərdini çəkər, öz həyatını puç edər"* atalar sözü ilə mətndəki hansı obrazın fikirlərini qüvvətləndirmək olar?

70. Cədvəli mətn əsasında tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
Babanın nəvəsi ilə xərçəng ovlamaq istəməsi	
	Platon müəllimunə atasından daha çox hörmət göstərir.

"Bəhlul" jurnalı

"Molla Nəsrəddin" jurnalından sonra Azərbaycanda *çıxan*[1] ilk satirik jurnallardan biri də "Bəhlul"dur. Jurnalın adı xalq içərisində *müdrik fikir*[2] və hikmətli ifadələri ilə məşhur olan Bəhlul Danəndədən götürülmüşdür. Harun ər-Rəşidin qardaşı olan Bəhlulun tarixi şəxsiyyət olmasına baxmayaraq, o, Yaxın Şərqdə Molla Nəsrəddin kimi əfsanələşdirilmişdir.

Jurnalın ilk nömrəsi 1907-ci il may ayının 19-da Bakı şəhərində "Kaspi" mətbəəsində nəşr edilmişdir. Redaktoru Azərbaycanın görkəmli inqilabçı və maarifpərvər xadimlərindən olan Ələsgər Əliyev idi. O, daim mətbuatda inqilabi-publisistik məqalələrlə çıxış edirdi.

"Bəhlul"un ayda iki nömrəsi buraxılırdı. Jurnalın cəmi doqquz nömrəsi çıxmışdır. Az müddət davam etməsinə baxmayaraq, "Bəhlul" Azərbaycan mətbuatını və ədəbiyyatı *tarixini öyrənmək*[3] üçün əhəmiyyətlidir.

"Bəhlul" forma etibarı ilə "Molla Nəsrəddin"ə bənzəyirdi. Jurnalda şəkillər, felyetonlar, satirik şeir, bilməli **xəbərlər**, teleqraf xəbərləri, lüğət, tapmaca və başqa yazılar dərc olunurdu. Jurnalın nömrələrində "Molla Nəsrəddin"ə dair maraqlı materiallar verilmişdir.

"Bəhlul" və "Molla Nəsrəddin" jurnallarının əməkdaşları arasında sıx *əlaqə yaranmışdı*[4]. Jurnalın redaktoru M.Ə. Sabirin yüksək istedadını nəzərə alıb onu jurnalla əməkdaşlığa dəvət etmişdir.

"Bəhlul"un nəşri də dəfələrlə dayandırılmışdır. Lakin irticanın təqibi "Bəhlul"u öz yolundan döndərə bilmirdi. Onun "Camaata" adlı müraciətində "Molla Nəsrəddin"in bütün islam aləmində ən qabaqcıl ideyaları ▲ təbliğ etdiyi və məhz bu səbəbdən mürtəce qüvvələrin onu dağıtmaq, *məhv etmək*[5] istədiklərini bildirirdi. Jurnal "Oyanın! Oyanın!" – deyə xalqa xitabında "Molla Nəsrəddin"i qorumağa çağırırdı.

71. Verilmiş fikirlərdən hansıların mətnin əsas hissəsinə aid olduğunu müəyyən edin.
1. Jurnalın səhifələrində müxtəlif məzmunlu yazılar dərc olunurdu.
2. İrticaçı qüvvələr maarifpərvər jurnalları təqib etsələr də, məhv edə bilmirdilər.
3. Satirik jurnalların əməkdaşları bir-birləri ilə əməkdaşlıq edirdilər.
4. Jurnal xalqı "Molla Nəsrəddin"i qorumağa çağırırdı.

A) 1, 3 B) 2, 3 C) 1, 4 D) 2, 4 E) 1, 2

72. Hansı nümunə qarşısında ▲ işarəsi qoyulmuş sözün şərhinə uyğundur?
A) Müəllimimiz bizi bu işdən yayındırırdı.
B) Aşpaz xəmiri nazik yayırdı.
C) Bitkilərin xoş ətri hər tərəfə yayılırdı.
D) Arif dostunu dərs oxumağa təşviq edirdi.
E) O, xalqının mədəniyyəti haqqında məlumat yayırdı.

73. Mətndə tünd-qara hərflərlə verilmiş sözün kontekstə uyğun mənasını müəyyənləşdirin.
1. sorğu 2. məlumat 3. bilik 4. informasiya

A) 2, 4 B) 2, 3 C) 1, 3 D) 1, 2 E) 1, 4

74. Mətndə altından xətt çəkilmiş sözün mənasını və həmin mənaya uyğun nümunəni müəyyən edin.
A) Məcazi mənadadır; Tut ağacının yetişmiş meyvələri yola tökülürdü.
B) Həqiqi mənadadır; Məsələnin həlli yolu araşdırıldı.
C) Həqiqi mənadadır; Maşın yolun kənarında dayandı.
D) Məcazi mənadadır; Bəzi gənc yazarlar M.Ə. Sabirin yolunu tutdular.
E) Həqiqi mənadadır; Milli qəhrəmanlarımız şanlı həyat yolu keçmişlər.

75. Mətnə görə doğru fikirlərdir:
1. Bütün maarifçi yazarlar əsərlərini yalnız "Molla Nəsrəddin" və "Bəhlul"da nəşr etdirirdilər.
2. Jurnalda həm şəkillər, həm də ciddi məqalələr dərc olunurdu.
3. Digər məcmuələr kimi "Bəhlul" da təqibə məruz qalırdı.
4. "Molla Nəsrəddin" və "Bəhlul"un redaktoru eyni adam idi.

A) 3, 4 B) 2, 3 C) 1, 4 D) 1, 3 E) 1, 2

76. Mətnə əsasən klasteri tamamlayın.

	ilk nömrəsi 1907-ci ildə çap olunub
"Bəhlul" jurnalı	

77. Mətndə çərçivə daxilində verilmiş sözün qarşılığını boş xanaya qeyd etməklə həmin qarşılığı cümlə daxilində işlədib yazın.

78. Mətndə üstündə rəqəm yazılmış sözləri cədvəlin müvafiq xanalarına yazın.

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*

79. *"İnsanların məlumatlandırılmasında radio və televizyanın rolu"* ilə bağlı fikirlər (ən azı 3 cümlə) yazın.

80. *"Baxmayaraq ki, bu hal "Bəhlul"un özünü təhlükə qarşısında qoyurdu, lakin əməkdaşları bir an da olsun qorxu hissi keçirmirdilər"* cümləsini mətnin hansı abzasının sonuna artırmaq olar?

Gənc pianoçu

Bu hadisə Almaniyada baş vermişdi. Drezden şəhərində yoxsul ailə yaşayırdı. Ata əlil, ana yataq xəstəsi idi. Ailənin böyük qızı evin yeganə çörək qazananı idi. O, gözəl piano çalırdı, imkanlı ailələrin övladlarına musiqi dərsləri verərək ailəsini **dolandırırdı**. Qız məcburiyyət qarşısında qalaraq hər yerdə məşhur macar bəstəkarı Frans Listin tələbəsi olduğunu deyirdi. Xüsusi istedadına görə hamı bu yalana inanırdı.

Bir gün Frans List konsert vermək üçün Drezdenə gəlir. Hədsiz narahatlıq keçirən qız yalanının üstü açılacağından və ailəsinin çörəksiz qalacağından qorxur. Çox dərin sarsıntı keçirən gənc pianoçu bəstəkarın yanına gəlir, yalanını etiraf edərək deyir:

– Sizinlə görüşmək ən böyük arzum olub. Heç vaxt düşünməzdim ki, günlərin birində sizinlə qarşılaşaram və bu qədər utanc hissi keçirərəm.

Dahi bəstəkar qızı dinləyir və ondan pianoda bir musiqi parçası səsləndirməyi xahiş edir. Qız pianonun arxasına keçir, zərif barmaqlarını şirmayı dillərin üzərində gəzdirdikcə List sanki sirli bir aləmə düşür. Pianoçu qız həm məşhur bəstəkarın, həm də digər klassiklərin əsərlərindən parçalar ifa etdikcə List çox duyğulanır. Təbii ki, təcrübəli bəstəkar qüsurları da görməyə bilməzdi. O, qıza tövsiyələr verir və onun dağınıq saçlarını sığallayaraq deyir:

– Siz artıq mənim tələbəmsiniz. Səhnəyə çıxın, birgə konsertimizi elan edin. Fəxr edirəm ki, sizin kimi istedadlı tələbəm var. Narahat olmayın, bir yalan ki ziyansızdır, bir ailənin çörək yeməsinə yardımçı olur, o yalanı bağışlamaq olar.

Doluxsunmuş qız səhnəyə çıxır, ifası bitdikdə zal onu ayaq üstə alqışlayır. Sonra bəstəkar səhnəyə çıxaraq tələbəsinin alnından öpür, onu hamıya təqdim edir. ..... Beləliklə, gənc qızın ən bədbəxt hesab etdiyi gün həyatının ən xoşbəxt gününə çevrilir.

81. Altından xətt çəkilmiş ifadənin 2-ci sözü aşağıdakılardan hansı ilə əvəz edilsə, həqiqi mənalı ifadə alınar?

1. məna 2. dəniz 3. hiss
4. quyu 5. yuxu

A) 1, 5 B) 3, 4 C) 1, 2, 3
D) 2, 4 E) 2, 3, 5

82. Verilmiş fikirlərdən mətnin əsas hissəsinə aid olanları müəyyən edin.

1. Gənc qızın utanc hissi keçirməsi.
2. Ailənin çətin vəziyyəti.
3. Bəstəkarın tövsiyəsi.
4. Hər kəsin qızın yalanına inanması.
5. Birgə konsert təklifi.

A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 2, 5
D) 1, 2, 3 E) 3, 4

83. Hansı nümunə çərçivə daxilində verilmiş sözün mətndəki mənasına uyğundur?

A) güc verir B) laqeyd olur C) söz verir
D) şərait yaradır E) təsadüf edir

84. Nöqtələrin yerinə hansı fikir yazılsa, tərkib hissələri arasındakı əlaqə pozular?

A) Zalı bürüyən alqış səslərini eşitdikcə qız qürur duyur.
B) Qız sevincindən yerə-göyə sığmır.
C) Pianoçu qızın ürəyi fərəhlə döyünür.
D) Gənc qız hiss etdi ki, məşhur bəstəkar onu bağışlamayacaq.
E) Nə vaxtsa bu qədər bəxtəvər anlar yaşayacağı gənc qızın ağlına belə gəlməzdi.

85. Hansı cümlələrlə mətnin giriş hissəsini genişləndirmək olar?

1. Gənc qızın ifası Listin xəyalını çox uzaqlara aparır.
2. Ailənin digər övladları azyaşlı idilər.
3. Qazandığı zəhmətdən ilə ailəsini dolandırmağa çalışırdı.
4. Dahi bəstəkar gənc pianoçunun məktəb keçmədiyini bildiyinə görə ifasındakı qüsurları o qədər də sərt qarşılamadı.
5. Ona görə də həyatda hər zaman ümidlə yaşamaq lazımdır.

A) 1, 2 B) 2, 3 C) 4, 5 D) 3, 4 E) 1, 5

86. Mətndə hansı müsbət keyfiyyətlər təbliğ olunur? Ən azı 2 nümunə yazın.

87. Mətnə əsasən Eyler-Venn diaqramını doldurun.

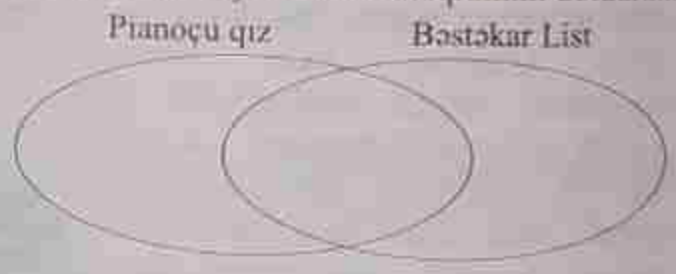

88. Mətndə tünd-qara hərflərlə yazılmış sözün kontekstə uyğun qarşılığını qeyd edin və həmin qarşılığı mətndənkənar cümlə tərkibində işlədib yazın.

89. "Əmək adamlarının qapısını xoşbəxtlik döyər" deyimini mətnin məzmunu ilə əlaqələndirin və fikrinizi ən azı 3 cümlə ilə yazın.

90. Cədvəli mətn əsasında tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
	Gənc qızın imkanlı ailələrin uşaqlarına dərs keçməsi
Gənc pianoçunun yalanının üstünün açılacağından qorxması	

Torpaq

İnsan onu əhatə edən gözəlliklərdən daima zövq alır[1]. Səmaya baxarkən günəş, ulduzlar və ay heyranlıq doğurur.

İnsanın ayağının altında canlı orqanizmlərlə dolu bir aləm mövcuddur. Bu, "torpaq" adlanır. Torpaq nazik bir örtük kimi bütün Yer üzünü örtür. Torpağa mikroskopla baxdıqda gözlərimiz qarşısında qeyri-adi mənzərə canlanır. Burada özlərinə məskən salmış saysız-hesabsız canlıları görmək olur.

Torpaq bir sıra heyvanların yaşayış yeridir. Torpaqda yaşayanlar "əkinçilər" kimi daim hissəcikləri alt qatlardan üstə çıxararaq torpağı şumlayırlar. Məsələn, köstəbəklər torpağın alt qatlarından torpağı üst qata çıxarırlar[2] ki, bu da həmin qatın bitkilər üçün vacib olan mineral duzlarla zənginləşməsinə xidmət edir.

Torpağın üst qatının rəngi tünddür. Torpağın üst qatında bitkilərin köklərinə, bitki qalıqlarına, eləcə də yağış qurdlarına, çürümüş həşərat və heyvan qalıqlarına təsadüf edilir. Yağış qurdları torpağa bitki qalıqlarını[3] daxil edir, məhsuldar qatı qalınlaşdırır[4] və dərinləşdirirlər. Onların hərəkət üçün açdığı dəhlizlər də torpağın suhopdurma qabiliyyətini artırır, hava ilə zənginləşməsini gücləndirir[5]. Bir sıra hallarda insanlar torpağın məhsuldarlığını artırmaq üçün yağış qurdlarını süni surətdə çoxaldırlar. Çürüntü maddələri ilə zəngin olan münbit torpaqlardan yüksək məhsul əldə edilir. Torpaqdan **gərgin** istifadə və yaxud onun yanlış ▲istismarı məhsuldarlığı aşağı salır. Torpaq kimyəvi vasitələrin sistemsiz tətbiqindən, şəhərlərin genişlənməsindən, duzlaşmadan, eroziyadan hədsiz dərəcədə əziyyət çəkir. O, böyük tarixi dövrdə gedən proses nəticəsində formalaşır.

Torpağın vəziyyəti cəmiyyətin ümumi mədəniyyət və bilik səviyyəsini nümayiş etdirir. Torpaqdan həssaslıqla istifadə etmək insanın müqəddəs borcudur.

91. Tünd-qara hərflərlə verilmiş sözü mətnə uyğun olaraq hansı sözlə əvəz etmək olar?
A) güclü B) fasiləsiz C) ehtiyatsız
D) məhdud E) səmərəli

92. "Bir neçə santimetr qalınlığı olan məhsuldar torpaq qatının formalaşması üçün əsrlər tələb olunur" cümləsi hansı abzasın sonuna artırılsa, əlaqə pozulmaz?
A) III B) II C) IV D) I E) V

93. Üstündə rəqəm yazılmış hansı ifadələr mətndə həqiqi mənada işlənmişdir?
A) 4, 5 B) 1, 4 C) 2, 3, 4
D) 2, 5 E) 1, 3, 5

94. Mətnin nəticə hissəsinə aid olan fikri müəyyənləşdirin.
A) İnsanın əsas vəzifələrindən biri
B) Yeri şumlayan "əkinçilər"
C) Torpaq canlıların yaşayış yeri kimi
D) Təbiət gözəlliklərinin insanın ruhunu oxşaması
E) Bitki köklərinin torpağa təsir göstərməsi

95. Mətnə əsasən yanlış fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Yağış qurdları kiçik gölməçələrdə yaşayır.
2. Torpaqda mikroskopik canlılar da mövcuddur.
3. Bəzi canlıların həyat tərzi torpağın münbitləşməsinə xidmət edir.
4. Çürüntü maddələri bitki köklərinin məhvinə səbəb olur.
5. Torpaq qısa müddət ərzində formalaşır.
A) 1, 4, 5 B) 2, 4 C) 3, 5
D) 2, 3 E) 1, 3, 5

96. Əvvəlcə mətndə qarşısında ▲ işarəsi qoyulmuş sözün kontekstə uyğun qarşılığını, sonra isə həmin qarşılığı mətndənkənar cümlə tərkibində işlədib yazın.

97. Mətnə əsasən klasteri tamamlayın.

	Çürümüş heyvan və həşərat qalıqları
Torpağın məhsuldarlığını artırır	

98. *"Torpağa ... insanın xeyrinədir, lütf etsən, gül verər, zülm etsən tikan"* deyimini nöqtələrin yerinə uyğun sözü yazmaqla tamamlayın. Bu deyim ilə hansı abzasda ifadə olunmuş fikri qüvvətləndirmək olar?

99. Torpaqla bağlı mətndə olmayan ən azı 2 hikmətamiz ifadə (atalar sözü, aforizm) yazın.

100. Torpaqdan səmərəsiz istifadənin yarada biləcəyi problemlərlə bağlı mətndə olmayan 2 cümlə yazın.

Kəndlinin nəsihəti

Bir gün dostlarımla baharın təravətini və füsunkar gözəllyini seyr etmək üçün təbiət qoynuna yollandıq. Gördüyümüz hər şey, dediyimiz hər söz şadlıq və sevincə səbəb olur, şux təbiət isə mahir rəssam fırçası ilə işlənmiş gözəl tablonu xatırladırdı. ..... Yaşıl otlar qoynunda süfrə sərib nahar etməyə başladıq. Bu zaman qoca bir kəndli bizə yaxınlaşdı. Əylənmək üçün yeni bəhanə tapdıq, onunla zarafatlaşmağa başladıq. Dostlarımdan biri dedi:

– Əmi, yəqin, toxsan, yemək yeməzsən.

O biri daha irəli gedərək:

– Ac olsa da, bizimlə bir süfrədə əyləşməz, şalvarının ütüsü pozular, – deyərək istehza ilə qocanın əzik, nimdaş geyiminə işarə etdi. Beləliklə, kəndli ilə ürəyimiz istəyən qədər zarafat etdik. Nəhayət, qoca gülərək dedi:

– Əgər mənim kəndimə gəlsəniz, sizi daha yaxşı qarşılayarlar.

– Sizin kəndiniz haradadır?

– Mən Qəniabad kəndinin sahibiyəm, buradan ora birsaatlıq yoldur. Niyə ora getmirsiniz? Gəlin, görün, təbiət gözəllyi necə olur?! Bu kəndlərdə heç kimin mənim qədər var-dövləti yoxdur. Min baş qoyun-quzum var. Qonağım olardınız.

Kəndlinin sözləri hamının əhvalını, səsinin tonunu, baxışlarının mənasını dəyişdi. Dərhal kəndliyə:

– Buyurun, əyləşin, birlikdə nahar edək, - dedik.

Kəndli əyləşdi, doyunca yeyib-içəndən sonra dedi:

– Mən çörəyi dizinin üstündə olan adam deyiləm. Yediyim tikəni əvəzsiz qoymaram. Bu nəsihətim yediyim çörəyin əvəzi olsun. Məni diqqətlə dinləyin. Nəsihətimi dünyanın mükafatı kimi qəbul edərək axirətdək özünüzlə aparın. İstənilən insanı Qəniabadın sahibi hesab edərək onunla mehriban və ədəbli davranın. Heç kimin **aşağılanmasına** yol verməyin. Tanrı hamını bərabər yaradıb. İnsanlar arasında ayrı-seçkilik etməyə bizim haqqımız çatmaz.

Nəhayət, mənə gəlincə, bu zalım dünyada məsxərəyə qoyduğunuz cır-cındır və köhnə paltardan başqa heç nəyim yoxdur...

101. Altından xətt çəkilmiş ifadənin 1-ci sözü aşağıdakılardan hansı ilə əvəz edilsə, həqiqi mənalı ifadə alınar?

1. vətənin 2. dalğaların 3. ananın
4. arzuların 5. babanın

A) 3, 4 B) 1, 2, 3 C) 3, 5
D) 2, 4, 5 E) 1, 5

102. Verilmiş fikirlərdən mətnin əsas hissəsinə aid olanları müəyyən edin.

1. Dostlar fikirlərini dəyişirlər.
2. Qəniabad kəndi haqqında məlumat verilir.
3. Səfərin məqsədi göstərilir.
4. Kəndli süfrəyə dəvət olunur.
5. Dünyadan narazılıq ifadə olunur.

A) 3, 4 B) 1, 5 C) 1, 2, 4
D) 2, 3, 5 E) 1, 3

103. Hansı nümunə çərçivə daxilində verilmiş ifadənin mətndəki mənasına uyğundur?

A) şərait yaratmağa B) ayrı düşməyə
C) təbliğat aparmağa D) nifaq salmağa
E) fərq qoymağa

104. Nöqtələrin yerinə hansı fikir yazılsa, tərkib hissələri arasındakı əlaqə pozular?

A) Birdən çiçəklərdən şirə çəkən arılar diqqətimizi cəlb etdi.
B) Özümüzlə xeyli azuqə götürmüşdük.
C) Bu ecazkar tablonu seyr etdikcə insanda qəribə bir iştah yaranırdı.
D) Yavaş-yavaş acıdığımızı hiss edirdik.
E) Doğru deyirmişlər ki, təmiz hava insanı acıdır.

105. Hansı cümlələrlə mətnin giriş hissəsini genişləndirmək olar?

1. Kəndlinin sözlərindən çox utandıq və bu bizə ibrət dərsi oldu.
2. Təbiət yaşıl libasa bürünmüşdü.
3. Sizi ürəyiniz istəyən qədər dadlı ətə, təzə süd-pendirə, yağlı qaymağa qonaq edərəm.
4. Gül gülü çağırırdı, bülbül bülbülü.
5. Bizim camaat çox qonaqpərvərdir.

A) 2, 5 B) 1, 3 C) 2, 4 D) 3, 4 E) 1, 5

106. Mətndə hansı müsbət keyfiyyətlər təbliğ olunur? Ən azı 2 nümunə yazın.

107. Mətnə əsasən Eyler-Venn diaqramını doldurun.

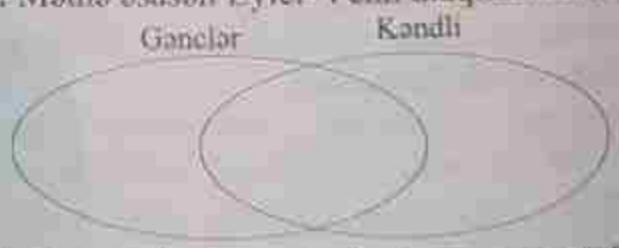

108. Mətndə tünd-qara hərflərlə yazılmış sözün kontekstə uyğun qarşılığını qeyd edin və həmin qarşılığı mətndənkənar cümlə tərkibində işlədib yazın.

109. *"Qonağı geyiminə görə qarşılayar, ağlına görə yola salarlar"* deyimini mətnin məzmunu ilə əlaqələndirin və fikrinizi ən azı 3 cümlə ilə yazın.

110. Cədvəli mətn əsasında tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
	Kəndlinin nəsihətamiz fikirlər söyləməsi
Kəndlinin özünü dostlara var-dövlətli kimi təqdim etməsi	

Su

Həyatın ən mühüm amillərindən biri sudur. Bütün canlıların həyatı su ilə tənzimlənir. Bitkilər yaşamaq üçün kökləri vasitəsilə torpağın dərin qatlarından suyu özlərinə çəkirlər. Bəs su nədir? Su özündə duzları, bərk cisimləri, qazları həll edən mayedir.

Belə bir fikir də var ki, ilk canlı həyat məhz suda yaranmışdır[1]. Əvvəllər bunlar xırda zülal hissəcikləri imiş, milyon illər ərzində təkmilləşmiş, bitki orqanizmlərinin yaranmasına başlanğıc vermişlər[2].

Su insan həyatının ayrılmaz hissəsidir. Qanın 92, beyinin 75, sümüklərin 22, bütövlükdə insan orqanizminin 60 faizə qədəri sudan ibarətdir. İnsan gün ərzində 2-3 litrə qədər su içir[3]. Əgər insan bədənindəki suyun 2 faizini itirərsə, o zaman susuzluq hiss edər. Susuzluq təhlükəlidir, insan qidasız 5 həftə, susuz 5 gün yaşaya bilər.

Sənayedə də sudan geniş istifadə edilir. Bəzən fabrik və zavodlardan su hövzələrinə müxtəlif zəhərli maddələr axıdılır[4]. Belə su mənbələrində yaşayan canlı orqanizmlər çoxala bilmir, məhv olurlar.

Çirkli sularda ömür sürən balıq və digər canlılardan qida kimi istifadə edilməsi insanın xəstəliklərə tutulmasına səbəb olur. Təbiətdə nə qədər özünütəmizləmə prosesi getsə də, suyun özünü təmizləməsi üçün təbii ▲güc artıq kifayət etmir. Təmizləyici qurğular, **filtrlər** suyu təmizləməyə imkan verir, amma bu da yetərli deyil. Ona görə də suyun çirklənmədən qorunması ekoloji təhlükəsizliyin səmərəli üsullarından sayılır.

Gələcəkdə içməli su ehtiyatlarına olan maraq bu gün neft və qaz ehtiyatlarına olan marağı üstələyəcək[5]. Təbiətdə və insan həyatında əvəzedilməz rol oynayan sudan ehtiyatla istifadə edilməlidir.

111. Tünd-qara hərflərlə verilmiş sözü mətnə uyğun olaraq hansı sözlə əvəz etmək olar?
A) borular
B) bulaqlar
C) süzgəclər
D) çənlər
E) nasoslar

112. *"Sonra isə həm bitki, həm də heyvan əlamətləri olan canlılar meydana gəlmiş, nəhayət, ibtidai heyvanlar yaranmışdır"* cümləsi hansı abzasın sonuna artırılsa, əlaqə pozulmaz?
A) V B) I C) III D) IV E) II

113. Üstündə rəqəm yazılmış hansı ifadələr mətndə həqiqi mənada işlənmişdir?
A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 5 C) 2, 4
D) 1, 3, 5 E) 4, 5

114. Mətnin nəticə hissəsinə aid olan fikri müəyyənləşdirin.
A) Sudan əkinçilikdə istifadə olunur.
B) Həyatın başlanğıcı sudur.
C) Çirkli su xəstəlik mənbəyidir.
D) Suya qənaət etmək lazımdır.
E) Susuz həyat yoxdur.

115. Mətnə əsasən ***yanlış*** fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Suyun da özünütəmizləmə qabiliyyəti vardır.
2. İnsan qidasız daha az, su içmədən daha çox yaşaya bilir.
3. İnsanın suyu təmizləmək üçün gördüyü tədbirlər kifayət etmir.
4. Suda canlı orqanizmin yaşaması mümkün deyil.
5. Zəhərli maddələr suda yaşayan canlılara təsir göstərə bilmir.

A) 1, 4 B) 2, 4, 5 C) 1, 3
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 5

116. Əvvəlcə mətndə qarşısında ▲ işarəsi qoyulmuş sözün kontekstə uyğun qarşılığını, sonra isə həmin qarşılığı mətndənkənar cümlə tərkibində işlədib yazın.

117. Mətnə əsasən klasteri tamamlayın.

	İçməli su ehtiyatının azalması
Suyun çirklənməsi ilə bağlı yaranan təhlükələr	

118. *"Suyun insanların gələcəyi olduğunu ..., sahib olduğumuz qaynaqlar hamımızındır"* deyimini nöqtələrin yerinə uyğun sözü yazmaqla tamamlayın. Bu deyim ilə hansı abzasda ifadə olunmuş fikri qüvvətləndirmək olar?

119. Suyun faydası ilə bağlı mətndə olmayan ən azı 2 hikmətamiz ifadə (atalar sözü, aforizm) yazın.

120. Sudan səmərəsiz istifadənin yarada biləcəyi problemlərlə bağlı mətndə olmayan 2 cümlə yazın.

Buraxılış imtahanlarının modelinə uyğun mətn tapşırıqları (11 illik)

Bizə qanad verən adam

(I) Bir gün Əbil müəllim sinfə daxil olaraq "Cib dəftərçənizvarmı?" – deyə sual verdi. "Var!" – söylədik. "Sizə bir ad deyəcəyəm, oraya qeyd edin və heç vaxt unutmayın: "Məmməd Əmin Rəsulzadə". Müəllimimiz bu şəxs barəsində və sözsüz ki, Xalq Cümhuriyyəti haqqında bizə qısa, ancaq **dolğun** məlumat verdi. O vaxt Xalq Cümhuriyyəti barədə elementar bilgilərə sahib olmaq SSRİ-nin mahiyyətini açmaqla sovet qardaşlığının ▲saxta mahiyyətini ifşa etmək idi.

(II) Əbil müəllim həmişə bizə tarixi gerçəkləri açıqlayardı. Onun danışdığı hadisələri unutmazdıq.

(III) Əbil müəllim kəndimizdə ilk alitəhsilli tarix müəllimi idi. Dərsi izah edəndə əlin alnına qoyur, işıqlı gözlərin azca yumurdu. Biz ondan çəkinirdik. Böyüyüb cavan oğlanlar, qızlar olanda da bu çəkingənlik canımızdan çıxmadı. Kənd arasında dolaşanda müəllimimizə rast gələcəyimizdən ehtiyat edirdik. Belə hallarda o, baxışı, duruşu, rəftarı, səlis və məntiqli danışığı ilə bizə öhdəliklərimizi xatırladırdı. Çünki əsl şagirdə avaralıq yaraşmazdı.

(IV) Valideynlərimiz həmişə Əbil müəllimi bizə misal göstərirdilər. Deyirdilər ki, yetim bir oğlan olsa da, bütün çətinlikləri dəf edərək Bakıya gedib alı təhsil alıb. Kəndimizdə Əbil müəllim təkbaşına, öz savadı və bacarığı hesabına uğur qazanmağın əsl nümunəsi hesab olunurdu və insanları o vaxt imkansız görünən bu faktın doğruluğuna inandırırdı. Onun həyatı bizim üçün örnək idi. Həyatda uğur qazanmaq üçün bilməlisən ki, böyük işləri asanlaşdırmaq üçün onların icrasını bir neçə mərhələyə bölməlisən.

(V) Əbil müəllim bizi təkcə müxtəlif məkanlara yox, həm də müxtəlif zamanlara xəyali səyahətlərə aparırdı. Şanlı keçmişimizi göz önünə gətirərək xəyalımızda ..... canlandırırdıq.

Bir gün Qərbi Roma imperiyasının süqutu haqqında dərsi danışırdım. Gözlərim dolmuşdu. Son abzasları dərsdən çox bir şeir kimi, poetik parça kimi söyləyirdim. Böyük və zəngin bir mədəniyyətin barbarlar tərəfindən darmadağın edilməsi elə-belə hadisə deyildi. Əbil müəllim həyəcandan əlimin-ayağımın əsdiyini görmüşdü. Hətta atama demişdi ki, oğlunu həkimə göstər, əsəblərində problem ola bilər.

Əbil müəllim lap erkən yaşlarda gözümüzü açdı, bizə qol-qanad verdi. O vaxt uçqar kənd yerində belə müəllimlərin varlığı qənimət hesab olunurdu.

Zaman keçdi, Əbil müəllim kəndimizi göz yaşları ilə tərk etməli oldu. Hətta o yerlərin həsrətindən qalın bir şeir kitabı da bağladı. O, ömrünü Laçının işğalından sonra da gənclərin təhsilinə həsr etdi.

1. Mətnə əsasən klasteri tamamlayan fikirləri müəyyən edin.

Əbil müəllimin uşaqlara aşıladığı keyfiyyətlər: tarixi keçmişimizə hörmət

1. məsuliyyət 2. əzmkarlıq
3. səbirlilik 4. qürur 5. təvazökarlıq

A) 1, 5 B) 4, 5 C) 1, 2 D) 2, 3 E) 3, 4

2. Mətnin aid olduğu üsluba xas olaraq III abzasda:

1. ellipsisdən istifadə olunmuşdur.
2. bədii sualdan istifadə olunmuşdur.
3. sözün məcazi mənasından istifadə olunmuşdur.
4. termin sıxlığı vardır.
5. sintaksisi məhduddur.

A) 3, 5 B) 1, 4, 5 C) 2, 3
D) 2, 4, 5 E) 1, 3

3. Mətndə nömrələnmiş hansı abzasda məntiqi ardıcıllığı pozan cümlə işlənib?

A) III B) II C) IV D) I E) V

4. Mətnin üslubuna uyğun ***olmayan*** cümlələri müəyyən edin.

1. 1918-ci ildə Şərqdə ilk demokratik cümhuriyyət – AXC quruldu.
2. Cümhuriyyətimiz haqqında söylədiyi xoş sözlər bu gün də beynimizə həkk olunub.
3. Gəncə şəhəri AXC dövründə paytaxt olmuşdur.
4. Belə məqamlarda xəyal quşu bizi öz qanadlarında illər, əsrlər öncəyə aparırdı.
5. 28 May Respublika Günü kimi qeyd edilir.

A) 1, 2 B) 2, 4 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 4 E) 1, 3, 5

5. Mətndə tünd-qara hərflərlə verilmiş sözün kontekstdəki mənasını və həmin mənaya uyğun nümunəni müəyyən edin.

A) dərin; Neft yerin dərin qatlarından çıxarılır.
B) zəngin; Məqalədəki zəngin faktlar diqqəti cəlb edir.
C) hazırlıqlı; Hazırlıqlı şagird özünü davranışından bəlli edər.
D) yetkin; O, yetkin bir yaşda idi, gələcəyi haqqında qərarı özü verə bilərdi.
E) güclü; Onun dolu çöhrəsi kimi güclü də səsi vardı.

6. Altından xətt çəkilmiş cümlədə məzmunu saxlamaqla mətnin səciyyəvi üslubi xüsusiyyətlərinə uyğun dəyişiklik edərək cümləni yenidən yazın.

7. Mətndə nöqtələrin yerinə uyğun gələn fikir yazın.

Aşağıda verilmiş hissədə təsvir edilmiş müəllim obrazı ilə mətndəki müəllim obrazını müqayisə edərək Eyler-Venn diaqrammı doldurun.

Səxavət müəllim mənim ibtidai sinif müəllimim idi. O bizə ilk dəfə "vətən", "ana" sözlərinin mahiyyətini anlatmışdı. Səxavət müəllim qələm tutmağı, hərf yazmağı, oxumağı, hesablamağı öyrətdi bizə. Şagirdlərinin nəzərində həmişə ideal olub mənim Səxavət müəllimim. O hətta şagirdlərinin sağlamlığının da qeydinə qalırdı. Bağında yetişdirdiyi meyvələrdən tez-tez bizə sovqat gətirirdi.

Əbd müəllim Səxavət müəllim

9. Mətndə əvvəlində ▲ işarəsi qoyulmuş söz əsasında cədvəldə qeydlər aparın (✓).

Həqiqi mənada işlənmişdir	*Məcazi mənada işlənmişdir.*	*Fərqli (həqiqidirsə, məcazi, məcazidirsə həqiqi) mənada cümlədə işlədin.*

10. *"Müəllim insanları aydınlığa çıxaran işığa bənzəyir"* (Viktor Mari Hüqo) aforizmini mətnlə əlaqələndirərək fikrinizi yazın.

Həmid müəllimin nağılları

(I) Həmid müəllim ibtidai sinif müəllimimiz idi. Nə desə, nə öyrətsə, inanardıq. İnana-inana bütün hərfləri, rəqəmləri, oxumağı, yazmağı, hesablamağı öyrəndik.

(II) Biz hər dərs Həmid müəllimi böyük həvəslə gözləyirdik. Bilirdik ki, bu gün yeni nə isə öyrənəcəyik.

(III) Qəribə bir adəti vardı Həmid müəllimin. Demək olar ki, hər gün dərs qurtarana yaxın ▲lövhəyə təbaşirlə göyərçin şəkli çəkərdi və deyərdi: "Uşaqlar, siz səhər gələndə bu göyərçin uçub getmiş olacaq". Biz də müəllimimizə inanar, hər gün dərsə gələndə lövhəyə baxardıq və lövhədə, həqiqətən, heç bir şəkil-filan olmazdı. Heyrətlənərdik ki, aman allah, göyərçin yenə də uçub gedib. Bəzi sehrli nağıllarda bir-biri ilə danışan göyərçinlər qəhrəmanlara doğru yol göstərir.

(IV) Həmid müəllimin daha bir qəribə sözü də vardı, onu tez-tez təkrar edərdi, deyərdi: "Yolu keçərkən ehtiyatlı olun, birdən maşınları vurarsınız, maşınlar əzilər".

(V) Bir gün səhər sinif otağına girəndə gördüm ki, lövhədəki göyərçin şəkli yerindədir, uşaqlar isə səssiz-səmirsiz lövhəyə baxır, nə edəcəklərini bilmirlər. Onları sarsıdan lövhədə qalmış, uçub getməmiş göyərçin şəkli və Həmid müəllimin yaratdığı şirin nağılın sona çatması idi. O gündən sonra biz bir daha Həmid müəllimi görmədik. Ancaq onun təbaşirlə lövhəyə çəkilmiş ağ göyərçinlərin heç bir zaman unutmadıq.

Biz həm də müəllimimizin sayəsində bir qəhrəmana çevrilmişdik – maşınlardan belə güclü olan qəhrəmana. Bu da bizi **qayğısız**, cəsarətli edən başqa bir nağıl idi. Bəlkə də, müəllimimiz bizim hələ uşaqlıqdan həyatın gerçəklərini bilməyimizi istəmirdi. Hər şeyin bizim üçün uzun zaman nağıl kimi qalmasına çalışırdı. Maşınlar bizə dəyərmiş, əzilərmiş nağıllarındakı kimi. Bizim maşınları əzmək xəyalımız nağıllara inamımız qədər böyük, inadkar və uşaqcasına idi.

Həmid müəllimdən sonra bizə heç kəs güclü olmağı öyrətmədi, nağıllara inandırmadı, bir də heç kəs yolu keçərkən ehtiyatlı olmağımızı onun qədər həssaslıqla dəfələrlə xatırlatmadı. Bəzən ehtiyatsızlıq üzündən maşınlar bizi əzdi, bəzən də yıxılıb üz-gözümüzü çapdıq, əl-ayağımızı yaraladıq. Ancaq bütün ağrılarımıza baxmayaraq, ... öyrəndik.

Vaxt keçdi, gənc insanlar olduq, həyatın çətinliklərinə dözüm göstərdik, məqsədimizdən dönmədik. Bu, Həmid müəllimin bizə qoyub getdiyi ən böyük mənəvi sərvət oldu.

11. Mətnə əsasən klasteri tamamlayan fikirləri müəyyən edin.

Həmid müəllimin şagirdlərə aşıladığı keyfiyyətlər: mübarizlik

1. əzmkarlıq 2. xeyirxahlıq
3. ehtiyatsızlıq 4. özünəinam 5. sadiqlik

A) 1, 4 B) 2, 5 C) 1, 5 D) 2, 3 E) 3, 4

12. Mətnin aid olduğu üsluba xas olaraq V abzasda:
1. sözün məcazi mənasından istifadə olunmuşdur.
2. bədii sualdan istifadə olunmuşdur.
3. ellipsisdən istifadə olunmuşdur.
4. standart formalardan istifadə olunmuşdur.
5. termin sıxlığı vardır.

A) 1, 4 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 5
D) 3, 4 E) 1, 3

13. Mətndə nömrələnmiş hansı abzasda məntiqi ardıcıllığı pozan cümlə işlənib?

A) V B) II C) I D) IV E) III

14. Mətnin üslubuna uyğun ***olmayan*** cümlələri müəyyən edin.
1. Göyərçin quşlar sinfinə aiddir.
2. Göyərçin xoş xəbərlər müjdəçisidir.
3. Bir çox quşların ürəyi dördkameralıdır.
4. Əngin səmaya doğru pərvazlanan göyərçinləri seyr etməkdən zövq alardıq.
5. Təbiətdə göyərçinin bir çox növləri məlumdur.

A) 1, 2 B) 1, 3, 4 C) 2, 4
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 5

15. Mətndə tünd-qara hərflərlə verilmiş sözün kontekstdəki mənasını və həmin mənaya uyğun nümunəni müəyyən edin.

A) laqeyd; Onun laqeyd münasibəti bizi uzaqlaşdırmışdı.
B) dərdsiz; Dərdsiz uşaqlıq illəri geridə qalmışdı.
C) himayəsiz; Uşaq özü də himayəsiz qaldığını hiss etməməlidir.
D) məsuliyyətsiz; O, verilən tapşırıqlara məsuliyyətsiz yanaşırdı.
E) baxımsız; Baxımsız qaldığı üst-başından bəlli idi.

16. Altından xətt çəkilmiş cümlənin məzmununu saxlamaqla mətnin səciyyəvi üslubi xüsusiyyətlərinə uyğun dəyişiklik edərək cümləni yenidən yazın.

17. Mətndə nöqtələrin yerinə uyğun gələn fikir yazın.

18. Aşağıda verilmiş hissədə təsvir edilmiş müəllim obrazı ilə mətndəki müəllim obrazını müqayisə edərək Eyler-Venn diaqramını doldurun.

> Mənim tarix müəllimim Ülfət müəllim idi. Cəsarətlə deyə bilərəm ki, rayonun ən savadlı müəllimi idi. Tarix fənnini bizə elə sevdirmişdi ki, dərs günü müəllimin içəri daxil olmasını səbirsizliklə gözləyirdik. Müəllimin üzünə sual dolu baxışlarla baxırdıq ki, görək bu gün bizi nə ilə təəccübləndirəcək. Bəzən dərsə tarixi şəxsiyyətlərə uyğun geyim gətirir, hər dəfə birimizi dərsin qəhrəmanına çevirirdi. Tariximizi bizə məhz o – Ülfət müəllim sevdirdi. O deyirdi: "Öz tarixini bilməyən şəxs layiqli vətəndaş ola bilməz".

19. Mətndə əvvəlində ▲ işarəsi qoyulmuş söz əsasında cədvəldə qeydlər aparın (✓).

Həqiqi mənada işlənmişdir.	*Məcazi mənada işlənmişdir.*	*Fərqli (həqiqidirsə, məcazi, məcazidirsə həqiqi) mənada cümlədə işlədin.*

20. *"Heykəltəraş mərmər üçün hansı rolu oynayırsa, müəllim də uşağın həyatında həmin rolu oynayır"* (Jozef Addison) aforizmini mətnlə əlaqələndirərək fikrinizi yazın.

Kim yaradırsa, o da yaddaşlarda qalır

(1) Böyük türk şairi Nazim Hikmət cəmiyyətdəki haqsızlıqlara qarşı barışmaz olmuşdur. O, *üsyan edən*[1] xalqın, sadə, yoxsul insanların haqlarının müdafiəsi uğrunda mübarizə aparır, əsərlərində kapitalist istismarına, insan azadlığını məhdudlaşdıran səbəblərə qarşı etirazını bildirirdi. Nazimi üsyankarlıq simvolu hesab edənlər onu hətta "saçları bərbər darağına *üsyan etmiş*[2] adam" adlandırırdılar. (2) Düşüncələrinə, əsərlərində olan etiraz motivlərinə görə Nazim Hikmət dəfələrlə həbs edilmişdir.

Müasirlərindən birinin yazdığına görə, Nazim Hikmət Bursa həbsxanasında olarkən Ədliyyə Nazirliyindən bir müfəttiş həbsxanaya təftişə gəlir. ■

– Nazim də burada imiş. Çağır görək, necə adamdır, – deyir. ▲

Həbsxana müdiri təlimat verir, Nazimi müdirin otağına gətirirlər. Qapıdan girən Nazimi həbsxana müdirinin kreslosunda oturmuş vəziyyətdə qarşılayan müfəttiş onu təpədən dırnağa hiyləgər bir nəzərlə süzərək: ●

– Demək, Nazim Hikmət sənsən? – deyə soruşur.

Nazim isə suala ayaq üstə cavab verir, ona oturmaq üçün yer göstərilmir. Müfəttiş əlavə bir neçə sual da verir. Nazim ayaq üstə bu suallara da cavab verir. Müfəttiş Nazimə eyni lovğa ifadə ilə:

– Gedə bilərsiniz, – deyir.

Nazim qapıdan çıxarkən dayanır və müfəttişə dönərək:

– Ömər Xəyyam adını eşitmisinizmi? – deyə soruşur.

Müfəttiş cavab verir:

– Xəyyamı kim tanımır ki?!

Nazim davam edir:

– Xəyyamın zamanında İran hökmdarı kim idi, onu da bilirsinizmi?

Müfəttiş çaşıb qalır. (3) Şairin nə deməyə çalışdığını anlaya bilmir. Nazim eyni ciddiyyətlə danışmağa davam edir:

– Görürsünüz, bir sənətkarı xatırladınız, amma hökmdarı xatırlamadınız.

Özünü itirən müfəttişin gözlərinə baxan Nazim qürurla:

– **İllər sonra məni dünya xatırlayacaq, amma dövrün Ədliyyə nazirini və sizi kimsə xatırlamayacaq,** – deyir və müfəttişin cavabını gözləmədən otağı tərk edir. ◆

Müfəttiş oturduğu kürsüdən durub Nazimin arxasınca səslənir, onu geri qaytarmağa çalışır. (4) Amma Nazim çağırışa cavab vermədən yoluna davam edir. ▼

(5) Nazim dostlarının davamlı fəaliyyəti nəticəsində azad olmuş, ömrünün bir çox illərini həbsdə keçirmişdir.

Həyata, insana olan sevgisi ilə sevgisizliyə, köləliyə qarşı üsyan edən və öz gücünü duyan şair yazırdı:

Başım köpük-köpük bulud, içim-çölüm dəniz,
Mən bir ceviz ağacıyam Gülhanə parkında –
Yarpaqların gözlərimdir, heyrətlə baxaram,
Yüz min gözlə seyr edərəm səni, İstanbulu.
Yüz min ürək kimi çarpar, çarpar yarpaqlarım.

21. Mətndə qarşı-qarşıya *qoyulmur*:
A) əbədilik – ötərilik
B) şair – məmur
C) itaət – kobudluq
D) lovğalıq – qürur
E) azadlıq – əsarət

22. *"Bir neçə günlük yoxlamadan sonra həbsxana müdirinin otağında oturarkən müdirə:"* nümunəsi hansı işarə qoyulmuş hissəyə artırılarsa, mətnin tərkib hissələri arasında əlaqə bərpa olunar?
A) ▲ B) ◆ C) ● D) ▼ E) ■

23. Hansı sitatla mətndə tünd-qara hərflərlə fərqləndirilmiş hissədəki fikri qüvvətləndirmək olar?
A) Şöhrətpərəstlik nadir hallarda istedada yardımçı olur, uğur isə daim istedadın arxasınca sürünür. (Çarlz Bukovski)
B) Dahiliyin imitasiyası üçün də istedad lazımdır. (Tur Xander)
C) İstedadsız adam üçün dahinin də ölməz olmaması ən böyük təskinlikdir. (Iohann Volfqanq Höte)
D) Ölüm kimini heçliyə, kimini isə əbədiliyə qovuşdurur. (Əbu Turxan)
E) Yoxdan vara çevrilən hər bir şey yaradıcılıqdır. (Platon)

24. Üzərində rəqəm yazılmış sözlərin mətndəki mənası haqqında uyğunluğu müəyyən edin.
a. Məcazi mənada işlənmişdir.
b. Həqiqi mənada işlənmişdir.
c. "Kəndlilərin baş qaldırdığını görən hökumət nümayəndələri onlarla razılığa gəldilər" cümləsində həmin sözün qarşılığı verilmişdir.
d. Bir varlığa aid xüsusiyyət digərinin üzərinə köçürülmüşdür.
e. Sərt olmaq mənasındadır.
A) 1 – a, c, e; 2 – b, d
B) 1 – b, d; 2 – a, c
C) 1 – b, c; 2 – a, d
D) 1 – a, c; 2 – b, e
E) 1 – a, c; 2 – b, d, e

25. Qarşısında rəqəm yazılmış hansı sözlə başlayan cümlədə söz sırasında dəyişiklik edilsə, fikir yanlışlığı aradan qalxar?
A) Nazim
B) Böyük
C) Düşüncələrinə
D) Şairin
E) Amma

26. Mətn əsasında cədvəldə səbəb-nəticə əlaqəsinə uyğun fikirlər yazın.

Səbəb	*Nəticə*
Nazim Hikmətin haqsızlıqla barışmaması	
	Müfəttişə dərs verməsi

27. Mətnin əsas hissəsini əhatə edən ən azı üç bənddən ibarət plan tərtib edərək yazın.

28. *"Nazim Hikmət şəxsiyyəti bir çox insanların maraq obyekti olmuşdur"* fikrini mətndəki ən azı iki faktla əsaslandırıb yazın.

29. Mətnin üslubi xüsusiyyətlərinə və mətndən seçilmiş nümunələrə əsasən cədvəli doldurun.

Mətnin giriş hissəsinin üslubi xüsusiyyətləri	*Nümunə (cümlə və ya ifadə)*	*Mətnin nəzm hissəsinin üslubi xüsusiyyətləri*	*Nümunə (cümlə və ya ifadə)*

30. Mətndə altından xətt çəkilmiş sözün hansı funksiya daşıdığını sxemdə qeyd edin (✓).
Həmin sözü mətndəkindən fərqli funksiyada (informativdirsə, poetik; poetikdirsə, informativ) cümlədə işlədərək yazın.

informativ	
poetik	

Çöllərin, dənizlərin, azadlığın şairi

Əli Kərim sovet dövründə yaşamış Azərbaycan şairidir. (1) O, hüznlü lirik şeirləri ilə ədəbiyyatımızda özünəməxsus üslub yaratmışdır. Əli Kərimin böyüklüyü ondadır ki, yaşadığı dövrün qadağalarına, repressiyalarına baxmayaraq, ideologiyaya xidmət edən bircə şeir də yazmamış, yalnız gördüyü həyat həqiqətlərini, insan hislərini, yaşamını özünəxas səmimiliklə anlatmışdır. ■

Müasirlərindən birinin yazdığına görə, bir dəfə onu tanıyanlardan biri Əli Kərimdən soruşur:

– Niyə partiyanın üzvü olmaq üçün cəhd göstərmirsiniz?

O, qızğın halda çiyinlərini çəkir:

– **Şair nə üçün partiyanın üzvü olmalıdır?! Şair sənət *böyüdər*[1], sənət yaradar. Şairinki çöldür, dənizdir, azadlıqdır, – sonra qəfil gözünə sataşan uzaqdakı buruğu göstərir, – bax, o buruq kimi...**

Bu sərbəstliyinə, azadlığına görə də dövrünün siyasi, ədəbi elitası tərəfindən etiraz və ögeylikla qarşılanan Əli Kərim heç vaxt "xalq şairi" olmadı, heç bir fəxri ada, titula layiq görülmədi. (2) Ona qarşı gözləri bağlanan rejim məmurları tarixə qovuşub unuduldu, ancaq Əli Kərim əbədi yaşam qazandı. ▲

(3) Utancaq, təvazökar şair çıxış etdiyi müzakirələrdə nadir hallarda iştirak edərmiş. Cəmi 38 il ömür sürüb özündən sonrakı şairlər üçün məktəb rolunu oynayacaq bir irs qoyub getsə də, ömrünün sonlarına yaxın: "Heyif, bu yaşda heç nə, heç nə edə bilmədim", – deyərək hələ nə qədər böyük arzuları, yaradıcılıq imkanları olduğunu ifadə edirdi. ●

(4) Şairin istedadını hələ onun sağlığında həssaslıqla duyan, onu bir insan kimi yüksək dəyərləndirən Rəsul Rza Əli Kərimi "hər sözü, hər misrası ilə bir pillə ucalan, özünü də aşıb keçən novator şair" adlandırmışdı.

◆ Üç uşaq atası olan şair daim işsizlikdən, evsizlikdən də əziyyət çəkdi. Olduqca darısqal evdə yaşayan şairin mənzilini *böyütməyə*[2] ehtiyacı olsa da, çox sonradan ona verilən və yerdən 28 pillə aşağıda yerləşən zirzəmi ilə kifayətlənməli oldu. (5) Əli Kərim bu zirzəmidə üç uşağını tərbiyə edir, özündən sonra müxtəlif dillərə tərcümə edilərək dünyanın bir çox ölkələrində nəşr ediləcək zəngin ədəbi irsini yaradırdı.

▼ Sevgi və inam dolu ruha sahib şair "Mənim ömrüm" adlı şeirində yazırdı:

Baxsan bu dünyanın ha tərəfinə,
Bir yerdə qəbrim var, on yerdə sağam.
Göy uçsa, yer qopsa, ölmərəm yenə,
Hələ neçə dəfə doğulacağam.

31. Mətndə qarşı-qarşıya ***qoyulmur***:

A) istedad – məhrumiyyət
B) şair – rejim
C) əbədilik – ötərilik
D) təvazökarlıq – cəsarət
E) qadağalar – azadlıq

32. *"Əli Kərimin azadlığı, mənəvi böyüklüyü, qüruru onu yalnız titullardan, adlardan məhrum etmədi"* nümunəsi hansı işarə qoyulmuş hissəyə artırılarsa, mətnin tərkib hissələri arasında əlaqə bərpa olunar?

A) ◆ B) ▼ C) ● D) ▲ E) ■

33. Hansı sitatla mətndə tünd-qara hərflərlə fərqləndirilmiş hissədəki fikri qüvvətləndirmək olar?

A) Amal uğrunda ölmək əbədi yaşamaqdır. (Ş.M. Xiyabani)
B) Yaradıcılıq dünyada ən böyük üsyandır, çünki yaratmaq istəyən bir kəs bütün şərtlərdən qurtulmalıdır. (Oşo)
C) Klassiklər keçmişlə bu gün arasında körpüdürlər. (Əbu Turxan)
D) Dahi bir faiz ilham və doxsan doqquz faiz zəhmət deməkdir. (T. Edison)
E) Şöhrət dalğaları yüngül adamları tez yerindən oynadır. (Əbu Turxan)

34. Üzərində rəqəm yazılmış sözlərin mətndəki mənası haqqında uyğunluğu müəyyən edin.

a. Məcazi mənada işlənmişdir.
b. Həqiqi mənada işlənmişdir.
c. Obrazlı ifadədir.
d. "Yazda gələn güclü sel çayın yatağını xeyli genişləndirmişdi" cümləsində həmin sözün qarşılığı verilmişdir.
e. Şişirtmək mənasındadır.

A) 1 – b, d; 2 – a, c, e
B) 1 – a, c; 2 – b, d
C) 1 – a, c; 2 – b, e
D) 1 – a, c, d; 2 – b, e
E) 1 – b, c; 2 – a, e

35. Qarşısında rəqəm yazılmış hansı sözlə başlayan cümlədə söz sırasında dəyişiklik edilsə, fikir yanlışlığı aradan qalxar?

A) Şairin B) Ona C) Əli
D) O E) Utancaq

36. Mətn əsasında cədvəldə səbəb-nəticə əlaqəsinə uyğun fikirlər yazın.

Səbəb	*Nəticə*
	Əli Kərim ömrünün sonlarına yaxın təəssüf hissi keçirirdi.
Əli Kərimin siyasət, ideologiya şairi olmaması	

44. Mətnin əsas hissəsinin sonuna artırılabilən cümləni müəyyən edin.

A) Buqələmunun gözləri bir-birindən asılı olmayaraq müxtəlif istiqamətlərdə fırlanır.
B) Buqələmunun şəraitə uyğun rəngini dəyişdirə bilməsi çox təəccüblü hadisədir.
C) Buqələmunun rəngini dəyişməsi uzun illər sırr kimi qalmışdır.
D) Buqələmunun tropik meşələrdə, səhra və çöllərdə yaşaması faktı mübahisəlidir.
E) Hələ də tam araşdırılmamış canlılar var.

45. Mətndə tünd-qara hərflə verilən söz hansı cümlənin tərkibində mətndəki üslubi xüsusiyyətinə uyğundur?

A) Bu iki rəfiqənin təbiəti bir-biri ilə əsla uyğun gəlmirdi.
B) Vəhşi təbiətdə evkaliptin müxtəlif növlərinə təsadüf edilir.
C) Belə cəhətlər yazının təbiətinə yad idi.
D) Şairin narahat təbiəti obyektiv gerçəkliyin tərənnümündən, haqsızlığı qamçılamağından doğur.
E) Suyun təbiəti çox qəribədir.

46. Çərçivə daxilində verilən sözün həqiqi və ya məcazi mənada işləndiyini müəyyənləşdirin və fərqli mənada (həqiqidirsə, məcazi, məcazidirsə, həqiqi) cümlədə işlədin.

☐ Həqiqi
☐ Məcazi
> mənadadır.

47. Neçənci abzasdakı fikir qarşısında ▲ işarəsi qoyulmuş məlumatın ***yanlış*** olduğunu sübut edir?

48. Altından xətt çəkilmiş cümlədəki fikri mətnə əsasən hansı faktlarla təsdiq etmək olar? Həmin faktları yazın.

49. Nöqtələrin yerinə iki cümlə yazmaqla mətnin xülasəsini tamamlayın.

Buqələmunların rəngini hansı səbəbdən dəyişməsi qədim zamanlardan tədqiqat obyekti olmuşdur. Buqələmunun ətraf mühitin təsiri ilə rəngini dəyişməsi fikri yanlış hesab edilmiş, rəngin dəyişməsinin alt dəri qatında olan qanla bağlı olduğu barədə fikirlər söylənmişdir. ...

50. Qarşısında ■ işarəsi qoyulmuş cümlədə hansı üslubun xüsusiyyəti var? Həmin üslubun əsas xüsusiyyətlərini qeyd edin.

İki dost

Dərbənddə iki dost yaşayırdı. Birinin adı Əli, o birininki Ömər idi. Bir yerdə çalışır, qazanclarını da, ziyanlarını da yarı bölürdülər. Heç kim onları bir-birindən inciyən görməmişdi. Onların dostluğu haqqında camaatın söz-söhbəti Dərbənd xanının da qulağına çatmışdı.

> Xan dünyagörmüş adam idi, dost-düşmənini çox eksperimentdən çıxarmışdı.

Tam əmin olmuşdu ki, kimi yaxşıca sıxsan, ən yaxın dostunu da satar.

Xan Əli ilə Ömərı yanına çağırıb dedi:

– Mənə deyiblər ki, siz ayrılmaz dostlarsınız. Əgər (xəbər) doğrudursa, sizi çox **ağır** sınaq gözləyir.

Əli dilləndi:

– Xan sağ olsun, sizə doğru deyiblər.

– Bunu sübut etməyə hazırsınız?

Bu dəfə Ömər dilləndi:

– Biz heç kimə heç nə sübut etmək istəmirik.

Xan onun sözünü kəsdi:

– Sizin nə istədiyinizi soruşmuram. Mənə deyilənin doğruluğunu ayırd etmək istəyirəm. Bəlkə, siz yanılırsınız? Yoxlayarıq!

Xan əmr etdi ki, dostların hərəsini bir zindana salsınlar. Əlaqələrini kəssinlər. Işıq üzünə həsrət qoyub yemək verməsinlər. Dostların bu işgəncədən xilas olması isə çox asandır. Kim birinci mərhəmət diləsə, o da azad edilsin. Digəri isə edam olunsun. Xanın əmri elə həmin an yerinə yetirildi.

Günlər beləcə keçir. Amma dostlardan heç biri xandan azad edilməsi üçün aman istəmirdi. Nəhayət, qala rəisi xanın yanına gəlib dedi:

– Dostlar bir gün də zindanda qalsalar, hər ikisi öləcək. Nə edək?

– Dostları saraya gətirin, - deyə xan tez tapşırıq verdi, - məmləkətin ən yaxşı həkimlərini çağırın! Gecə-gündüz onlara qulluq etsinlər!

Bir neçə gün keçdi. Dostları xanın hüzuruna gətirdilər. Xan göz yaşlarını saxlaya bilməyib dedi:

– Siz saçımın bu ağ vaxtında mənə yaxşı dərs verdiniz. İndi mən əmin oldum ki, həyatda, doğrudan da, əsl dostluq varmış! Bunun sırrı nədir?

– Məsələ burasındadır ki, bizim amalımız birdir. Amalı bir olan insanlar əsl dostdurlar, -deyə dostlar cavab verdilər. – İnsan amallarına xəyanət etməmək naminə hər əzaba dözür.

Xan fikirli-fikirli taxtına əyləşdi. O, indi başa düşdü ki, niyə ömrü boyu özünə dost qazana bilməyib.

Hansı aforizm mətndəki əsas fikrə uyğundur?

A) İnamsızlıq başlanan yerdə dostluq qurtarar. (Seneka)

B) Qapımızdan bər kəsin çıxdığı zaman həmin qapını döyüb içəri keçmək istəyən insan sizin əsl dostunuzdur. (E. Jounz)

C) İnsanlarla elə yaşa ki, gələcəkdə dostun düşmənin olmasın, düşmənin isə dostun olsun. (Pifaqor)

D) El bir olsa, dağ oynadar yerindən,
Söz bir olsa, zərbi kərən sındırar.
(Aşıq Abbas Tufarqanlı)

E) Yolları eyni olmayanlar yoldaş ola bilmədikləri kimi, məqsədləri eyni olmayanlar da dost ola bilməzlər. (Əbu Turxan)

Hansı fikir əsas hissəyə aid ***deyil***?

A) hökmdarla dostların ilk görüşü
B) xanın əmri
C) dostların sınağa çəkilməsi
D) hökmdarın şərti
E) camaatın dostlara marağı

Tünd-qara hərflə yazılmış sözün kontekstə uyğun mənasının şərhini müəyyən edin.

A) Həqiqi mənadadır; dözülməz, sərt mənasında işlənmişdir.
B) Həqiqi mənadadır; davamlı, bərk mənasında işlənmişdir.
C) Məcazi mənadadır; çətin, bərk mənasında işlənmişdir.
D) Məcazi mənadadır; sərt, amansız mənasında işlənmişdir.
E) Məcazi mənadadır; güclü, şiddətli mənasında işlənmişdir.

Hansı hikmətli kəlam Dərbənd xanını səciyyələndirir?

A) O insan ki hər kəslə dostluq edə bilir, heç kəs üçün əsl dost ola bilməz. (O. Bartelemi)
B) İnsanın pulu artdıqca düşməni, elmi artdıqca dostu çoxalar. (Məhəmməd peyğəmbər)
C) Kim ki yeni dostları köhnələri itirmək hesabına qazanır, o adamın heç vaxt həqiqi dostu olmaz. (Əbu Turxan)
D) Sevilməyən bir insan hər yerdə yalnızdır. (Lorj Sand)
E) Heç kəslə dostluq etməyən adam dostluğun nə olduğunu bilməz. (C. Rumi)

Çərçivə daxilində verilmiş sözün kontekstə uyğun mənasını müəyyən edin.

A) etibar, vəfa, etimad
B) fərəh, inam
C) şadlıq, sevinc
D) qayə, məqsəd
E) sədaqət, sadiqlik, dəyanət

56. Çərçivəyə alınmış cümlədə üslubi cəhətdən düzəliş aparmaqla cümləni yenidən yazın.

57. Altından xətt çəkilən sözlərdən məcazi mənada işlənənləri müəyyən edib başqa cümlədə həqiqi mənada işlədin.

58. *"Dərbənd əhli həvəcanla dostlardan birinin mərhəmət diləyəcəyi günü gözləyirdi"* cümləsini mətndə hansı rəqəmin yerinə artırsaq, cümlələr arasındakı əlaqə ***pozulmaz***?

59. Mətnə əsasən klasteri tamamlayın.

60. Sxemi tamamlayın. (✓)

Mötərizə daxilində verilmiş söz

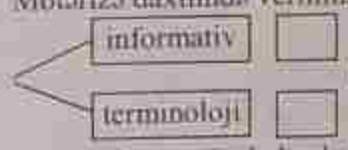

funksiya daşıyır.

Siz onu başqa cümlədə elə işlədin ki, fərqli üslubi funksiya daşısın.

Badminton

..... Bu idman oyununun adı İngiltərənin Badminton şəhərinin adından *götürülmüşdür*[1]. Müəyyən xüsusiyyətlərinə görə tennisə *bənzəyir*[2]. Bu oyun qədim Malayyada yaranmış, sonralar Asiyanın başqa ölkələrinə də yayılmışdır. İlk dəfə İngiltərənin Badminton şəhərində Hindistandan qayıtmış ingilislər tərəfindən nümayiş etdirilmişdir. Bir müddətdir ki, Olimpiya idman növü hesab olunur.

Bu oyun tor ilə iki hissəyə bölünmüş düzbucaqlı meydançada keçirilir. Torun hündürlüyü 1,55 metr olur. Əsasən, üzərinə dəri çəkilmiş və tac şəkilli lələlərə malik olan top və tennis tipli raketka ilə oynanılır.

Oyunda məqsəd topu meydançanın rəqibə aid hissəsinə *salmaq*[3], öz sahəsinə düşməyə imkan verməməkdir. Badminton oyunu 3, yaxud 5 hissədən ibarət olur və hər bir hissənin hesabı 15 xal qazanılanadək davam edir. Sıfır hesabında və cüt ədədli ballarda top sağdan çəpinə, tək ədədli ballarda isə soldan şaquli istiqamətdə ötürülür. Qoşa oyunlarda topu birinci olaraq sağdakı idmançı oyuna daxil edir. Hər qazanılan baldan sonra oyunçular öz yerlərini dəyişirlər.

Qaydalarının sadəliyinə, kiçik meydançada, çəmənlik və çimərliklərdə oynamaq imkanı olduğuna görə müasir badminton ən kütləvi idman oyunlarından birinə çevrilmişdir.

Badmintonun inkişafına və yarışların təşkilinə Beynəlxalq Badminton Federasiyası rəhbərlik edir. Üç ildən bir kişilər arasında "Tomas kuboku", qadınlar arasında isə "Uber kuboku" uğrunda beynəlxalq miqyaslı badminton yarışları keçirilir. **Uğurlu gələn hər il doğma və əziz Uimbldon şəhərində İngiltərə birinciliyi keçirilir.** Bu birincilik uğrunda açıq badminton yarışları təşkil edilir.

Azərbaycanda da badmintona *güclü*[4] maraq olmuşdur. Respublikamızda badminton idman növü 1960-cı ildən inkişaf etməyə başlayıb. 2015-ci ildə Azərbaycan millisi dünya reytinqində 82-ci yerdə qərarlaşıb. Həmin ildə də Azərbaycan Badminton Federasiyası yaradılmışdır. 1998-ci ildən ölkəmiz Beynəlxalq Badminton Federasiyasının üzvüdür. Badminton yarışları üzrə Azərbaycanın ilk çempionu Q.Hadıyev olmuşdur. Təkcə kişi idmançılarımız deyil, qadın idmançılarımız da bu idman növü üzrə yarışlarda iştirak etmişlər. Qadın idmançılarımızdan N.Mehdiyeva İslam Ölkələri Qadınlarının İdman Oyunlarında III *yeri tutmuşdur*[5].

61. "*Badminton ayaqla oynanılmır*" fikrini hansı abzasdakı ifadə ilə əsaslandırmaq olar?

A) I B) V C) III D) II E) IV

62. Mətnə əsaslanmaqla ***yanlış*** fikirləri müəyyən edin.

1. Badminton oyununda ən azı iki nəfər iştirak edir.
2. Oyunun başlama və bitmə vaxtını müəyyən etmək üçün hökmən saatdan istifadə edilir.
3. Oyunu hakim idarə edir.
4. Azərbaycanın ilk çempionu Beynəlxalq yarışmanın 1-cisi olmuşdur.
5. Badminton oyunları eyni sayda hissələrdən ibarət olmaya bilər.

A) 2, 3, 4 B) 3, 4, 5 C) 1, 4
D) 2, 5 E) 1, 3, 5

63. Mətnin üslubu ilə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Poetik funksiya daşıyan ifadələr çoxdur.
2. Dili anlaşıqlıdır.
3. Dialoji nitqdir.
4. Hər kəs tərəfindən anlaşılmayan ifadələr çoxluq təşkil edir.
5. Standart formaya uyğundur.
6. Publisistik üslubdadır.

A) 3, 4, 5 B) 1, 5 C) 2, 6
D) 1, 2, 4 E) 3, 6

64. Üzərində rəqəm yazılmış hansı ifadələr həqiqi mənada işlənmişdir?

A) 3, 4 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 2, 3 E) 1, 4

65. Mətnə əsaslanmaqla cədvəlin "Səbəb" hissəsindəki ***yanlış*** fikirləri müəyyən edin.

Səbəb	*Nəticə*
1. Oyun qaydalarının sadəliyi 2. İngilislərin Hindistandan qayıtması	Badminton kütləvi idman növünə çevrildi.
3. Vaxt tamam olması 4. 15 xal qazanılması	Oyunun hissələri başa çatır.

A) 2, 4 B) 2, 3 C) 1, 3
D) yalnız 1 E) yalnız 4

66. Mətnin nəticə hissəsi əsasında plan tərtib edib yazın.

67. Mətnin sonuncu abzasındakı fikirləri ümumiləşdirən tezis yazın.

68. Tünd-qara hərflərlə yazılmış cümlədəki üslub ***səhvlərini*** düzəldərək cümləni yenidən yazın.

69. Mətnin əvvəlində nöqtələrin yerinə uyğun gələn cümlə yazın.

70. Çərçivədə verilmiş söz əsasında sxemi tamamlayın (✓).

☐ Poetik funksiyada
☐ İnformativ funksiyada
→ işlənib

Həmin sözü fərqli funksiyada cümlədə işlədib yazın.

Məmur və oğlan

1. O özü üçün yer aldı, kəndin qırağında böyük bir ev tikdirdi. 2. Odur ki ömrünün qalan günlərini xoş keçirmək üçün məmurluqdan əl çəkib mülkədar olmaq fikrinə düşdü. 3. Bəzən də kəndlilərə lazımsız məsləhətlər verirdi. 4. Lovğa bir məmur artıq qocalmışdı. 5. Məmur bekarçılıqdan hər gün kəndlilərin tarlalarını gəzirdi.

Bir dəfə o gördü ki, kəndli öz balaca tarlasında əyri sünbüllərini seyrəldir, çıxarılmış çəlimsiz çəltikləri kənara tullayır. Məmur atını saxlayıb kəndlinin işini uzun-uzadı nəzərdən keçirdi və dedi:

— Sən düzgün eləmirsən. Qırırsan, atırsan, qırırsan, atırsan. Adam kimi bir əməlli-başlı saymırsan ki, bir gündə nə qədər çəlimsiz sünbül çıxarmışsan. İndi deyə bilərsən, səhərdən günortayacan nə qədər çəlimsiz sünbül çıxarmışsan?

Kəndli belini düzəldib yorğun hərəkətlə köynəyinin qolu ilə üzünün tərini sildi və belə cavab verdi:

— Ağa, sən saya bilərsən, bu gün sənin atın neçə addım atıb?

Məmur hırsləndi, bir söz demədən qayıdıb evinə getdi.

Bu işin üstündən bir həftə keçmişdi ki, həmin kəndlinin danası qaçıb məmurun bağına girdi. Məmur dananı aparıb tövləyə saldı və qapısını • *kilidlədi*.

Axşam kəndli dananın dalınca gəldi. Məmur kəndlini görən kimi dedi:

— Sənin danan mənim bağımda tarlada dartıb çıxartdığın çəlimsiz çəltiklərdən daha çox ağac kurlayıb. Sən zəhmət çəkib bu zərərin qarşılığını mənə ödəməlisən. Ona görə dananı apar, onu mənim üçün elə saxla ki, bax gördüyün o dağ ağırlığında olsun. Özü də gərək bunu tez bir zamanda icra edəsən, yoxsa sənin üçün çox pis olar.

Kəndli *dərdə-qəmə batmış* halda evinə qayıtdı. Kəndlinin oğlu bunu eşidib dedi:

— Ata, ürəyini sıxma! Mən məmurun yanına gedib onunla danışaram.

Oğlan durub məmurun evinə getdi.

— Sənə nə lazımdır? — deyə məmur ondan soruşdu. Oğlan qolunun içindən balaca çəkı daşını çıxarıb dedi:

— Ağa, sən mənim atama əmr etmişsən ki, dananı bəsləyib o dağ ağırlığında eləsin. .....

Məmur oğlanın bu cavabından pərt oldu və heç bir cavab verə bilmədi.

71. Mətndə nömrələnmiş cümlələrin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.

A) 4, 2, 1, 5, 3 B) 3, 1, 2, 4, 5 C) 4, 3, 2, 5, 1
D) 5, 4, 3, 2, 1 E) 4, 2, 3, 5, 1

72. Altından xətt çəkilmiş ifadənin şərhinə uyğun fikirləri müəyyən edin.

1. Həqiqi mənada işlənib.
2. Məcazi mənada işlənib.
3. "Çox ağlamaq" anlamındadır.
4. "Son dərəcə kədərlənmək" mənasındadır.
5. "Gəmiləri dəryada qərq olmaq" ifadəsi ilə əvəz edilə bilər.

A) 1, 3 B) 1, 4 C) 2, 3
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 5

73. Hansı nümunələrlə mətndən çıxan əsas fikri ümumiləşdirmək olar?

1. Əvvəl fikirləş, sonra danış.
2. Ata peşəsi oğula halaldır.
3. Gedər qılınc yarası, getməz söz yarası.
4. Ağılsız söz başa bəladır.
5. Bir dəli quyuya bir daş atdı, on ağıllı çıxara bilmədi.

A) 3, 4, 5 B) 2, 4 C) 1, 2, 5
D) 1, 4 E) 1, 3

74. Mətnə əsaslanmaqla klasteri tamamlaya bilən fikirləri müəyyən edin.

Mətnin üslubi xüsusiyyətlərini əhatə edən fikirdir:	frazeoloji birləşmələrdən istifadə edilib.

1. bədii sualdan istifadə edilib.
2. poetik funksiya daşıyan sözlər də işlənmişdir.
3. nəsr dilində təzahür edir.
4. təhkiyəyə əsaslanır.
5. bütün sözlər informativ funksiya daşıyır.

A) 2, 3, 4 B) 1, 4 C) 3, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 5

75. Mətndə nöqtələrin yerinə hansı cümlə yazıla bilər?

A) Atam yaşlı olduğu üçün onu bağışlamağınızı xahiş edirəm.
B) Belə qısa zamanda biz bunu edə bilməyəcəyimiz üçün sizdən vaxt istəyirik.
C) Bunu edə bilməyəcəyimiz üçün bizi bağışlayın.
D) Bu əmrinizin əvəzinə mən sizin bağda işləyib buraları abad edərəm.
E) Ancaq biz bilmirik, o dağın çəkisi nə qədərdir, gəlin əvvəlcə onu çəkək.

76. Mətndə çərçivə daxilində verilmiş hissədən hansı cümlə çıxarılsa, cümlələr arasındakı əlaqə ***pozulmaz?***

77. Mətndə qarşısında • işarəsi qoyulmuş sözü sxem əsasında şərh edin.

Sözün qarşılığı	*Qarşılığını cümlə tərkibində işlədib yazın*

78. Mətnin nəticə hissəsini 2 cümlə ilə genişləndirin.

79. Mətnin əsas hissəsinin qısa xülasəsini yazın.

80. Mətnə əsasən cədvəldəki obrazların hər birini ən azı 2 xüsusiyyətlə xarakterizə edin.

Məmur	Kəndli
1. 2.	1. 2.

Ətrafdakı insanlar

O, elektrik qatarında əlini başının altına qoyaraq uzanıb mürgüləyirdi. Çox kasıb geyinmişdi; əynində **nimdaş** boz paltosu, başında ipləri süzülmüş yun şalı vardı. Qəflətən yerindən dikəlib:

– Hələ Ramenə çatmamışıq? – deyərək oturdu, bayırda yağan yağışı görüb üz-gözünü turşutdu və mızıldadı: [1]

–Birə bu çatmırdı.

–Bu ki göbələk yağışıdır, sizə nə ziyanı var axı?

O, bir anlıq təəccüblə baxdı və [2] izah elədi.

– Bu yağış taxıla ▲ *ziyan vurur*. Axı yaşamaq üçün çörək lazımdır, nəinki göbələk.

Ortaboylu, günəşdən qaralmış, dərisi dərin qırışlarla örtülmüş, təxminən səksən yaşlarında olan bu qarı kifayət qədər zirək idi. Dərisi sərtləşmiş damarlı əlləri də güclü idi. Danışarkən ağzında iki ədəd nazik, saralmış qabaq dişi görünürdü.

Qarı ■ *yaylığını düzəldərək* gülümsədi və [3] özü haqqında danışmağa başladı.

– Özüm İrkutsk vilayətindənəm. Heç kimim yoxdur. Təqaüd üçün Moskvaya getmişdim. Nə gediş biletim vardı, nə də qayıdış. Heç yüküm də yoxdur, bir çöp də ... Bu meyvələri də perronda bir qadın vermişdi, – deyə içində iki dənə alma olan paketə işarə etdi.

– Heç elə şey olar? Necə olub ki, qatardan düşürməyiblər? Bəs nəzarətçilər? Axı hamını yoxlayırdılar?

– Düz iki dəfə gəlib. Nəzarətçi kimdir ki? O da bizim kimi insandır, – deyərək yüngülcə gülümsədi. Hər yerdə insanlar var! – özünə ● *bəraət qazandıraraq* əlavə etdi: – mən ki kefimdən getməmişəm, iş dalınca getmişəm.

Onun "hər yerdə insanlar var" sözlərində insanlara qarşı elə bir inam və optimizm ifadə olunurdu ki, adam özünü yüngül hiss edir, ətraf sanki işıqlanırdı. Biletsiz və pulsuz Rusiyanın yarısını qət etmək və o cür də geri dönmək ağlasığmazdır. Amma dinləyənlərin hamısı ona inanırdı. Onun sımasında cəlbedici bir ifadə vardı: səmimiyyət, müdriklik, üz-gözündəki mehriban işıltı onun daxilindən gəlirdi.

Sərnişinlərdən kimsə [4] onu qutaba qonaq etdi. O da təşəkkür edərək həvəslə qəbul etdi və qutabı götürüb qabaq dişləri ilə yeməyə başladı.

Bu vaxt yağışdan sonra gün çıxmış və gözqamaşdırıcı şüaları ilə otların, yarpaqların üzərində bərq vururdu.

Qarı əlindəki küncü didilmiş qutabı kənara qoydu və parıldayan gözlərini geniş açaraq pəncərədən çölə baxıb [5] həyəcanlı səslə dilləndi:

81. Mətndə hansı fikir ifadə ***olunmamışdır***?

A) Nikbinlik insana güc verir, yaşamağı asanlaşdırır.
B) İnsanlara inanaraq çox şey əldə etmək olar.
C) Əl tutmaq Əlidən qalıb.
D) Hər şeydən zövq almağı bacarmaq lazımdır.
E) Xeyirxahlıq olmasa, yaşamaq çətin olar.

82. "qarşısındakının şəhərli olduğunu anlayıb" ifadəsini hansı boşluğa əlavə etmək olar?

A) [5] B) [1] C) [3]
D) [4] E) [2]

83. Mətndə tünd-qara hərflərlə yazılmış söz hansı nümunədə mətndəkinə uyğun mənada düzgün ***işlənməmişdir***?

A) Ələsgər dayı hər axşam nimdaş döşəkcənin üstündə oturub bu sazı dınqıldadardı.
B) Xanım uşaqlarının nimdaş, artıq işə yaramayan paltarlarını onlara verərdi.
C) Ayağındakı nimdaş ayaqqabılarını kandarda çıxarıb içəri girdi.
D) Maşın nimdaş olduğu üçün tez-tez xarab olurdu.
E) Rəngi solmuş, nimdaş yorğanı başına çəkdi.

84. Hansı ifadə ilə mətni tamamlamaq olar?

A) – Qocalıq çox pis şeydir, heç nədən zövq ala bilmirsən.
B) – Kaş heç vaxt yağış yağmayaydı, onun heç bir faydası yoxdur.
C) –Bu mənzərəni heç vaxt sevməmişəm.
D) –İlahi, bu nə gözəllikdir, siz bir bu gözəlliyə baxın.
E) –Eh...Bu yağış hər şeyi korladı.

85. Hansı izah mətndə altından xətt çəkilmiş sözün mənasına uyğundur?

A) vağzalın gözləmə zalı
B) bilet kassası
C) dəmiryolu vağzalı
D) sərnişin platforması
E) mehmanxana

86. Altından dalğalı xətt çəkilmiş sözün qarşılığını müəyyən edib cümlə tərkibində işlədib yazın.

87. Mətnə görə kim öz xidməti vəzifəsini məsuliyyətlə yerinə yetirmir? Nə üçün bu qənaətə gəldiniz?

8. Mətndə hansı xüsusiyyət təbliğ olunur? Fikrinizi ən azı 3 cümlə ilə ifadə edib yazın.

9. Qarşısında işarə qoyulmuş ifadələri cədvəlin uyğun xanalarına yazın.

Həqiqi mənada	*Məcazi mənada*

10. Mətn əsasında cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
	1. İnsanlar ona inanırdı
2. Hər zaman ətrafda xeyirxah insanlar tapılır.	

Xilas, yoxsa təhlükə?

Yer kürəsində yüksələn xətlə gedən yoxsulluq, qida çatışmazlığı dünya alimlərini və ilk növbədə, aqrar sahə mütəxəssislərini düşündürən aktual problemlərdəndir. Bu təhlükənin qarşısının alınması üçün alimlər tərəfindən irəli sürülən çıxış yolu isə bəşəriyyətə faydalı, yoxsa zərərli olacağı dəqiq bilinməyən bir təklifdir. Bir sıra dövlətlərin dəstəklədiyi ideya genetik modifikasiya olunmuş məhsulların (GMO) istehsalının genişləndirilməsidir.

Genetik modifikasiya müxtəlif canlılara məxsus genlərin bitki və heyvanların üzərinə köçürülməsi yolu ilə baş verir. Məsələn, söhbət geni dəyişdirilmiş kartofdan gedirsə, bu o deməkdir ki, onun genetik koduna əqrəb genləri daxil edilmişdir. Bununla kartof ziyanvericilərə qarşı müqavimət əldə edir və daha məhsuldar olur. Şimal balıqlarının geni pomidor və çiyələyə köçürülməklə bitkinin soyuğa davamlılığı artır. İlandan alınmış genin qarğıdalıya köçürülməsi ilə bitki ziyanvericilərə qarşı davamlı olur. Hazırda dünyada yüzlərlə geni dəyişdirilmiş bitki: soya, buğda, qarğıdalı, kartof, pomidor, pambıq və s. sortları yaradılmışdır. Fermalarda saxlanılan heyvanların GMO qidalarla bəslənilməsi də kifayət qədər geniş hal almışdır. ABŞ-da genetik modifikasiya olunmuş qızıl balıq adi qızıl balıqdan iki dəfə böyükdür, lakin yeni balıq çoxalma qabiliyyətinə malik deyil.

Genetik modifikasiya olunmuş toxumlardan yetişən bitkilər, adətən, kəskin hava şəraitinə, kimyəvi maddələrə davamlı olur, hətta özlərinin zəhər istehsal etmək bacarığı sayəsində onları yeyən həşəratları məhv edir. Belə bitkilər uzun müddət yaxşı saxlanılır, gözəl görkəmə malik olur, kəsilib saxlanıldıqda rəngini dəyişmir. Bu məhsullara qurdlar və bakteriyalar hücum çəkmir.

Gen mühəndisliyi ***yolu*** ilə əldə edilən qıdaların geniş tətbiqi cəmiyyət qarşısında onların təhlükəsizliyi ilə bağlı bir çox suallar doğurur. İlk baxışdan belə hesab olunur ki, GMO sənayesi ancaq iqtisadi artıma, bolluğa yardım edir. Lakin məhsulların tərkibində yad orqanizmlərin genlərinin olması ideyası təbii proseslərə ziddir və bunun gələcəkdə nələrə səbəb olacağı məlum deyil. Ekspertlərin bir qismi diqqəti başqa bir məqama da yönəldirlər: ABŞ-da istehsal olunan ərzaq məhsullarının 80-85 %-i genetik modifikasiyalı tərkibə malikdir və əhalisi qida mənşəli sağlamlıq problemləri ilə ən çox üzləşən ölkə də məhz ABŞ-dır. ..... Bundan əlavə, GMO məhsullarının bəzi hallarda hətta ölümlə nəticələnə bilən kəskin allergik reaksiya yaratdığı güman edilən məqamlar da qeydə alınmışdır.

Bütün bunlar, ən əsası isə, GMO məhsullarının sonrakı nəsillərə göstərəcəyi təsirlə bağlı qeyri-müəyyənlik əksər dövlətlərin, həmçinin Azərbaycan Respublikasının belə məhsulların istehsalına və idxalına məhdudiyyətlər qoymasına səbəb olmuşdur. Buna baxmayaraq, GMO məhsullarının istehsalı dünyada fasiləsiz olaraq artmaqdadır.

91. Çərçivə daxilindəki sözün şərhinə uyğun ifadə hansı nümunədə işlənmişdir?

1. Ekoloqlar şoranlaşmış ərazilərdə ağac əkmək fikrini *müdafiə edirlər.*
2. O, şənbə günləri valideynlərinə bağ işlərində *kömək edir.*
3. Çətin anlarda dostlar adama *arxa durur.*
4. Çəpərə doğru əyilmiş alma ağacına *dayaq vurdular.*
5. Onun *rəhbərlik etdiyi* bir neçə ekspedisiya uğurlu tapıntılar aşkarlayıb.

A) 1, 4 B) 1, 3 C) 2, 3, 5
D) 2, 4 E) 3, 4, 5

92. Mətndəki nöqtələrin yerinə artırıla bilən cümləni müəyyən edin.

A) GMO məhsullarının hamısı sanki eyni standart ölçüdə olur, parlaq və hamar səthə malik olur.
B) Müasir texniki vasitələrdən istifadə edərək müvafiq təşkilatlar tərəfindən ölkəyə gətirilən məhsullara və xammala ciddi nəzarət etmək vacibdir.
C) Transgen məhsullar bütün planetdə sürətlə yayıldığından, demək olar ki, elə bir insan tapmaq mümkün deyildir ki, GMO tərkibli məhsullar yemədiyini iddia etsin.
D) Geni dəyişdirilmiş məhsullarla qidalanan bəzi ölkələrin əhalisində piylənmə prosesinin də getdiyi müşahidə edilmişdir.
E) Transgen biotexnologiya – müasir biologiyanın və xüsusən də, müasir kənd təsərrüfatının ən qabaqcıl və sürətlə inkişaf edən sahələrindəndir.

93. Mətnin məzmununa aid olmayan fikri müəyyən edin.

A) İnsanlara fərqli genlərin köçürülməsi böyük narahatlıq doğurur.
B) Heyvan və bitki genləri eyni orqanizmdə mövcud ola bilər.
C) Heyvanlara da fərqli genlər köçürmək mümkündür.
D) Bəzi ölkələrdə transgen qidalar üstünlük təşkil edir.
E) Geni dəyişdirilmiş bitkilərlə bağlı ziddiyyətli fikirlər mövcuddur.

94. Azərbaycan Respublikasının "Mədəni bitkilərin genetik ehtiyatlarının mühafizəsi və səmərəli istifadəsi haqqında" qanununda nəzərdə tutulmuş məsələlərdən hansılar mətnin məzmunu ilə səsləşir?

A) Azərbaycan Respublikasına idxal olunan bütün genetik materialların ölkənin gömrük sərhədindən keçirilərkən yoxlanılması
B) Azərbaycan Respublikasına məxsus ənənəvi mədəni bitki brendlərinin beynəlxalq miqyasda təbliği
C) mədəni bitkilərin və onların yabanı əcdadlarının genetik ehtiyatlarının təbii areallarında mühafizəsi, bərpası, çoxaldılması və səmərəli istifadəsi üzrə fəaliyyəti həyata keçirmək
D) nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitki növləri, eləcə də xalq seleksiyasının yerli sortlarının becərildiyi və mədəni bitkilərin yabanı əcdadlarının təbii bitdiyi ekosistemlərin mühafizəsi
E) kənd təsərrüfatı təyinatlı nadir və nəsli kəsilməkdə olan bitki növlərinin (populyasiyalarının) mühafizəsi

95. Mətnin üslubuna uyğun olmayan fikirləri müəyyən edin.

1. Molekulyar səviyyədə genetik tədqiqatların əsas obyekti nuklein turşuları, DNT və RNT molekullarıdır.
2. Hazırda gen mühəndisliyi sahəsində böyük inqilabi dəyişikliklər baş verir.
3. Genetik mühəndislik — canlı orqanizm genomunun rekombinant DNT texnologiyası metodları vasitəsilə dəyişdirilməsidir.
4. Birmənalı olaraq sübut olunmuşdur ki, geni dəyişdirilmiş əksər orqanizmlər nəsil vermək imkanından məhrumdur.
5. Transgen bitkilər müntəzəm olaraq terapevtik zülallar: albumin, interferon, hirudin sintez edir.

A) 1, 3, 5 B) 1, 4 C) 2, 3, 5
D) 2, 4 E) 3, 4, 5

96. Geni dəyişdirilmiş məhsulları hansı xüsusiyyətlərinə görə tanımaq olar? Ən az 2 xüsusiyyət yazın.

97. Cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
Dünya əhalisi qida çatışmazlığı ilə üzləşir.	
	Bir çox dövlətlər geni dəyişdirilmiş məhsulların ölkəyə gətirilməsinə icazə vermir.

98. Mətnin bütün abzaslarını nəzərə almaqla boşluqları tamamlayın.

1. Müddəa: *Qida çatışmazlığını aradan qaldırmaq məqsədilə dünya alimləri təkliflər verirlər.*
   Fakt: *GMO istehsalını genişləndirmək*
2. Müddəa _____
   Fakt _____
3. Müddəa _____
   Fakt _____
4. Müddəa _____
   Fakt _____
5. Müddəa _____
   Fakt _____

99. Cədvəli tamamlayın.

Genetik modifikasiya olunmuş bitkilər	
Hansı üstünlüklərə malikdir?	*Hansı problemlər yaradır?*
1.	1.
2.	2.

100. Altından xətt çəkilmiş söz

☐ həqiqi mənada
☐ məcazi mənada
işlənmişdir. (✓)

Siz onu mətndəkindən fərqli mənada (həqiqidirsə, məcazi, məcazidirsə, həqiqi) cümlə daxilində işlədib yazın.

Tornado

I Hər il dünyada təhlükəli təbii fəlakətlər baş verir. Onların hər biri özünəməxsus xüsusiyyətlərinə, dağıdıcı ölçülərinə görə fərqlənir. Tornado adlanan atmosfer hadisəsi də təbii fəlakətdir.

II Küləyin istiqamətinin kəskin dəyişməsi və sürətinin artması ilə müşahidə olunan tornado qurularaq fırlanan hava sütunları əmələ gətirir, müxtəlif istiqamətdə yerini dəyişir. Bu sütunlar üfüqi vəziyyətdən şaquli vəziyyətə keçdikdə daha aydın görünür.

III Tornado qıfa bənzəyir, ensiz boğazı var, yuxarı qalxanda isə genişlənir. O, yoluna çıxan böyük və ağır əşyaları, maşınları, hətta insanları, evləri də sovurur. Sovrulmuş əşyaları sonda məhv edilmiş, zədələnmiş vəziyyətdə hara sa atır, havada fırladır.

IV Tornadolar müxtəlif formada və ölçüdə olur: zəif, güclü və şiddətli. Tornadonun orta uzunluğu 50 metrdir. Ən təhlükəli tornado 3 kilometr uzunluğunda olmuşdur. Tornadolar, əsasən, 10 dəqiqədən az müddətdə bitir və sürəti saniyədə 50 metr olur.

V Tornadolar ən çox yayda yaranır. Daha çox Amerika Birləşmiş Ştatlarında, sonra Argentinada, Avstraliyada baş verir. Artıq alimlər bu hadisə haqqında çox şey bilirlər. Onun sürətini və uzunluğunu təyin edirlər. Alimlər əvvəlcədən əhalini tornado haqqında xəbərdar edə bilərlər, amma qarşısını ala bilməzlər. Bundan xilas olmaq isə mümkündür: müşahidə etmək, tornadonun istiqamətini müəyyən etmək, sonra onun hərəkət istiqamətindən sürətlə uzaqlaşmaqla "sovrulmadan" xilas olmaq olar.

VI Tornadoların vurduğu dərin təsirləri nəzərə alaraq demək lazımdır ki, mənfi temperaturlu hava şəraitində ..... tədbirləri görmək böyük əhəmiyyət daşıyır. Sürücülərin tornadodan maşınları ilə qaçması çox təhlükəlidir. Bu halda ən yaxşı yol dərhal maşından çıxıb təhlükəsiz sığınacaq tapmaqdır. Sakinlər tornado baş verən müddətdə zirzəmidə qalmalı, zirzəmi olmadıqda isə tikilinin ən aşağı mərtəbəsinə enib ağır mebellərin altına sığınmalıdırlar. Heç bir tikili əlçatan olmadıqda isə görüləcək ən optimal tədbir yerin ən dərin hissəsində uzanıb əllərlə başı qorumaqdır.

VII Faciəvi hallar yaradacaq həcmə böyük olan təhlükəli təbiət hadisələri əhalinin qəflətən həyat fəaliyyətinin pozulmasına, insanların və digər canlıların ölümünə səbəb ola bilər. Lakin müxtəlif fəlakətlər haqqında biliklərə malik olduqda öncədən *mühafizə* tədbirləri həyata keçirmək mümkündür.

101. Tünd-qara hərflərlə verilmiş cümlədə nöqtələrin yerinə hansı ifadə yazılsa, fikir daha dəqiq və düzgün ifadə edilər?

A) dəyərli
B) ehtiyatsızlıq
C) mahiyyətə uyğun
D) xeyli
E) təhlükəsizlik

102. Çərçivədəki fikri nömrələnmiş hansı abzasa əlavə etməklə mətni zənginləşdirmək olar?

Tornadoların 10 faizini təşkil edən zəif tornadoların ömrü 20 dəqiqəyə qədər uzanır və sürəti saniyədə 90 metrə qədər artabilər.

A) IV B) II C) III D) I E) V

103. Qarşısında Roma rəqəmi ilə V yazılmış hissə iki abzasdan ibarətdir. İlk sözünə görə ikinci abzasın başlandığı cümləni müəyyən edin.

A) Alimlər B) Daha C) Tornadolar
D) Onun E) Artıq

104. *"Tornadolar müxtəlif zamanlarda və məkanlarda baş verir"* müddəasını hansı faktlarla əlaqələndirdikdə mətnin əsas hissəsinə uyğun tezis alınar?

1. Argentina 2. Avstraliya
3. Avstriya 4. Kanada

A) 1, 4 B) 3, 4 C) 1, 2 D) 2, 3 E) 2, 4

105. Mətnə əsasən ***yanlış*** fikirdir:

1. Tornado dairəvi hərəkət edir.
2. Təbii fəlakətlər daha çox isti aylarda baş verir.
3. Fəlakətlər zamanı düzgün davranmaq itkiləri azalda bilər.
4. Tornado havanın çirklənməsindən əmələ gələn ən ciddi fəlakətlərdən biridir.
5. Tornado qarşısına çıxan metal əşyaları belə sovura bilər.

A) 2, 4 B) 2, 5 C) 1, 3, 4
D) 2, 3 E) 1, 4, 5

106. Mətnə əsasən klasteri tamamlaya bilən fikirlər yazın.

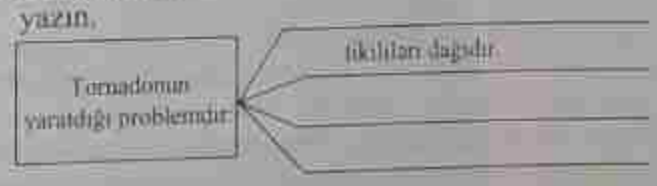

107. Tornadonun yeganə təbiət hadisəsi olmadığını mətndə olmayan ən azı iki fakt yazmaqla əsaslandırın.

108. Əsas mətnlə çərçivədə verilmiş mətnin üslubi xüsusiyyətləri əsasında Eyler-Venn diaqramının hər hissəsinə uyğun fikirlər yazın.

Hər səhər, hər axşam, hər axşam, hər səhər
Çox zaman xərsəri küləklər bizəhər
Bir yaxın dost kimi qapımı döyərlər,
Küləklər, küləklər, bəstəkar küləklər,
Dünyanı dolaşan baxtıyar küləklər! (Mikayıl Müşfiq)

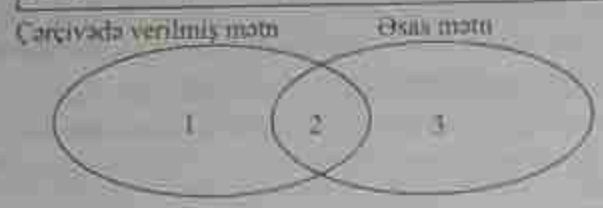

109. Altından xətt çəkilmiş cümlədə söz və ifadələrin düzgün ardıcıllığını bərpa etməklə cümlənu yenidən yazın

110. Qarşısında ■ işarəsi qoyulmuş sözə əsasən cədvəli tamamlayın.

Sözün qarşılığı	*Sözün mətndəki mənada başqa cümlədə işlədilməsi*

Turşulu yağışlar

I Təhlükəli təbii fəlakətlərdən biri turşu tərkibli və çöküntülü atmosfer yağıntılarıdır. Belə yağıntıların tərkibindəki turşular kükürd və nitrat turşusu kimi kimyəvi maddələrdir. Bunlar turşulu yağışlar adlanır. Araşdırmalar nəticəsində turşulu yağışların əsas səbəbi məlum olmuşdur. Əsas səbəb təbiətə atılan turşu tərkibli maddələrdir. Bu maddələr sənayedə və nəqliyyatda yandırılan yanacaqlardan havaya qalxan tüstülərdir.

II Tədqiqatlar göstərir ki, ilk turşulu yağışlar hələ eradan əvvəl baş verib. Ehtimal olunur ki, həmin zamanlarda tərkibinin əsas hissəsini kükürd trioksid təşkil edən səmadan yerə enmiş asteroidlə bərabər, ilk turşu yağıntısı olmuş və dinozavrların nəsli sona çatmışdır. Nadir hallarda uzun illər ərzində baş verən bu yağışlar sənayenin sürətli inkişafından sonra artmağa başlamışdır. Təbii ki, sənayenin sürətli inkişafına da səbəb insan zəkasıdır.

III Dünyamızda turşulu yağışların yağmadığı yer qalmamışdır. ABŞ-da belə yağışlardan sonra bəzi çay və göllərdə balıqların təbii artımı azalmış, dağlardakı qarın rəngi bozla sarının qarışığı olmuş, 30% meşələr yox olmuşdur. Bəzi ölkələrdə bütün kənd təsərrüfatı məhsulları məhv olmuş, iqtisadiyyata ağır zərbə dəymişdir.

IV Turşulu yağışlar, demək olar ki, hər şeyə təsir göstərir. Yarpaqların səthindəki qoruyucu səthi məhv edir və bu, bitkinin inkişaf etməsinin qarşısını alır. Turşulu yağışlar torpaq və suyun tərkibində də dəyişikliklərə gətirib çıxardır, suyun turşuluq miqdarı artır. Turşulu yağışlar binaların arxitekturasını və incəsənət əsərlərini də dağıda bilir.

V Dağıdıcı mənfi təsiri olan turşulu yağışları bir neçə yolla azaltmaq mümkündür. Avtomobil və zavod tullantılarına nəzarət, günəş və külək enerjisi kimi tükənməz enerji ehtiyatlarından istifadənin artırılması turşulu yağışların qarşısının alınmasında ■*mühüm* rol oynaya bilər. Əlavə olaraq, hər birimiz şəxsi avtomobillərdən gündəlik istifadə əvəzinə, ictimai nəqliyyat vasitələrindən və ya velosipeddən istifadə edərək bu sahədə öz borcumuzu yerinə yetirə bilərik. Qəribə görünsə də, elektrik enerjisinə qənaət etməklə də turşulu yağışların sayını azaltmaq olar.

VI Təhlükəli təbiət hadisələri qəflətən əhalinin həyat fəaliyyətinin pozulması, canlıların ölümü ilə nəticələnə bilir. **Baş verə biləcək fəlakətin səbəbləri və xarakteri haqqında biliklərə malik olduqda öncədən ..... tədbirləri həyata keçirmək mümkün olur.** İnsanların fəlakətlər zamanı düzgün davranması itkilərin azalmasına səbəb ola bilər.

111. Tünd-qara hərflərlə verilmiş cümlədə nöqtələrin yerinə hansı ifadə yazılsa, fikir daha dəqiq və düzgün ifadə edilər?

A) ehtiyat B) tədqiqat C) faydalı
D) təhlükəli xarakterli E) standarta uyğun

112. Çərçivə daxilindəki fikri nömrələnmiş hansı abzasa əlavə etməklə mətni zənginləşdirmək olar?

Belə maddələr ildırım çaxanda, vulkan püskürməsi və bakteriyaların həyat fəaliyyəti nəticəsində də əmələ gəlir.

A) III B) II C) I D) IV E) V

113. Qarşısında Roma rəqəmi ilə I yazılmış hissə iki abzasdan ibarətdir. İlk sözünə görə ikinci abzasın ilk cümləsini müəyyən edin.

A) Əsas B) Bunlar C) Araşdırmalara
D) Belə E) Bu

114. Nöqtələrin yerinə hansı fikir əlavə olunsa, V abzasla bağlı tezis alınar?
Turşulu yağışların azaldılması mümkündür.....

A) suyun turşuluq miqdarının azaldılması
B) ictimai nəqliyyat və velosipeddən istifadə
C) şəxsi avtomobillərdən kütləvi şəkildə istifadə
D) sıx meşələrin çoxaldılması
E) tullantıların avtomobil zavodunun ərazisindən çıxarılmaması

115. Mətnə əsasən ***yanlış*** fikirdir.

1. Turşulu yağışların tərkibində müxtəlif kimyəvi maddələr olur.
2. Turşulu yağışlar havanın çirklənməsindən əmələ gələn ən ciddi problemlərdən biridir.
3. Turşulu yağışların nəticələri təbiət üçün deyil, insanlar üçün çox ağır olur.
4. Ekoloji problemi aradan qaldırmaqda hər bir insan rol oynaya bilər.
5. Turşulu yağışlar ABŞ-da bəzi balıq növlərinin məhv olmasına səbəb olmuşdur.

A) 1, 3 B) 2, 4, 5 C) 3, 5
D) 1, 5 E) 1, 2, 4

116. Mətnə əsasən klasteri tamamlaya bilən fikirlər yazın.

Turşulu yağışla bağlı olan problemlərin aradan qaldırılması yolları:
- sənaye tullantılarının azaldılması
-
-
-

117. Mətnə əsasən cədvəlin boş xanalarına uyğun fikirlər yazın.

Hər hansı bir ölkədə alternativ enerjidən səmərəli istifadə olunur.	*Zavodlarda tullantılara nəzarət şöbəsi yaradılır.*

118. Əsas mətnin və çərçivə daxilində verilmiş mətnin üslubi xüsusiyyətləri əsasında Eyler-Venn diaqramının hər hissəsinə uyğun fikirlər yazın.

Bu yerləri, bu göyləri
Yağış yuyur, gün qurudur.
Bu dünyada çox şeyləri
Yağış yuyur, gün qurudur. (Ramiz Rövşən)

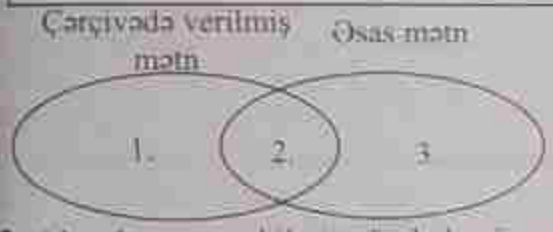

119. Altından xətt çəkilmiş cümlədə söz və ifadələrin düzgün ardıcıllığını bərpa etməklə cümləni yenidən yazın.

120. Qarşısında ■ işarəsi qoyulmuş sözə əsasən cədvəli tamamlayın.

Sözün qarşılığı	*Həmin qarşılığın mətndənkənar cümlədə işlədilməsi*

Ömürlük xatirə

Gənc iş adamı öz karyerasında bir sıra uğurlara imza atdıqdan sonra özünə çox bahalı avtomobil aldı.

(1) O, bir gün asudə vaxt tapıb maşınla gəzintiyə çıxdı. (2) Gənc həzin musiqiyə qulaq asaraq məmnun halda şose *yolda*[1] maşınla şütüyürdü.

Birdən maşının qapısına nəsə dəydi. (3) O, maşını kənara cəld verib saxladı. Həyəcanla yerə düşdü. Maşının qabaq qapısına daş dəymişdi. Maşının qapısı hiss olunacaq dərəcədə əzilmişdi. Gənc əsəbi halda ətrafa boylandı. Yolun kənarından 12-13 yaşlarında bir oğlan uşağının ona tərəf gəldiyini gördü. Oğlanın əlində xırda daşlar var idi. İş adamı qəzəblə qışqırdı:

– Daşı sən atdın? Sən bu maşının qiymətini bilirsən? Heç bilirsən, bu əziyi düzəltmək üçün nə qədər pul istəyəcəklər?

Uşaq utana-utana dilləndi:

– Bağışlayın, başqa *yolum*[2] yox idi. Əgər daşı atmasa idim, siz mənə maşın saxlamayacaqdınız...

Oğlan gözlərini silib əli ilə yolun kənarını göstərdi:

– Böyük qardaşım əlil arabasından yıxılıb. Mənim isə onu qaldırmağa gücüm çatmadı. (4) Bir saatdan artıqdır ki, qardaşımı yerdən qaldıra bilmirəm. Yoldan az maşın keçib, amma əhəmiyyət verməyiblər. Onu havaya çıxarmışdım, dərmanının da vaxtı keçir. Xahiş edirəm, mənə kömək edin.

Bu sözlərdən gənc çox sarsıldı. Sanki onu yuxudan oyatdılar. Tez oğlanın əlindən tutub aşmış arabaya yaxınlaşdı. Arabanı yerdən qaldırıb düzəltdi. Üzüüstə yıxılmış oğlanın qollarından tutaraq arabaya oturtdu. Dəsmalını çıxararaq onun üst-başını təmizlədi.

(5) Körpə qardaş öz minnətdarlığını bildirdi iş adamına. İş adamı oğlanın başını sığalladı. Oğlan qardaşının arabasını sürərək yavaş-yavaş oradan uzaqlaşdı.

Gənc bir özünün bərq vuran avtomobilinə, bir də cırıldaya-cırıldaya gedən sınıq-salxaq əlil arabasına baxırdı. O heç cür sakitləşə bilmirdi. Hönkür-hönkür ağladıqdan sonra dərindən nəfəs aldı. Təmiz havanı acgözlüklə ciyərlərinə çəkdi. O havanı ki kasıb, zəngin tanımır, hamıya əlçatandır, hamıya doğmadır.

[ ]

O hadisədən çox illər keçib. Bu illər ərzində gənc iş adamı imkanı çatsa da, nə maşınını dəyişdirdi, nə də maşının qapısını düzəltdirdi. Bu əziyi bir xatirə kimi saxladı. Çünki bu əzik ona həyatda ..... öyrətmişdi.

121. Mətnin planının düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.

1. Təbiətin təmənnasız neməti
2. Xoşagəlməz davranış
3. Uğurlu biznes fəaliyyəti
4. Oğlanın daş atması
5. Kövrək xatirə

A) 2, 4, 1, 3, 5 B) 1, 3, 4, 2, 5 C) 4, 1, 5, 3, 2
D) 3, 4, 2, 1, 5 E) 5, 2, 1, 4, 3

122. Qarşısında rəqəmi yazılmış hansı cümlələr üslubi cəhətdən ***qüsurludur***?

A) 1, 2, 5 B) 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 2, 4 E) 2, 3, 5

123. Üzərində rəqəmi yazılmış sözlər əsasında uyğunluğu müəyyən edin.

a. Həqiqi mənadadır.
b. Məcazi mənadadır.
c. "*Yolu* ot basmışdı" cümləsindəki fərqləndirilmiş ifadənin mənasına uyğundur.
d. "Vətən *yolunda* ölmək şərəfdir" cümləsindəki fərqləndirilmiş ifadəyə uyğundur.
e. "Alaq otlarını *yoldular*" cümləsindəki fərqləndirilmiş sözün mənasına uyğundur.

A) 1 – d, e; 2 – a, b B) 1 – b, c; 2 – a, e
C) 1 – a; 2 – d, e D) 1 – a, b; 2 – c, d
E) 1 – a, c; 2 – b, d

141. Mətndə altından xətt çəkilmiş sözə əsasən doğru fikri müəyyən edin.

Sözün qarşılığı	*Sözün mətndəki mənasında işləndiyi cümlə*
A) həyata keçmək	Ürəkdə qalan arzular çiçəklənir.
B) inkişaf etmək	Bağçalar çiçəkləndi; Qonaq gəldi bizə yaz.
C) gül açmaq	Bağ-bağat sulananda çiçəklənib bar verir.
D) tərəqqi etmək	Ölkəmiz günü-gündən çiçəklənir.
E) abadlaşmaq	Zəhmətinlə çiçəklənir; Qara qumlu səhralar.

142. Mətnə əsasən ***yanlış*** fikirləri müəyyən edin.

1. "Günün xəbərləri" və "Paytaxt xəbəri"ndə ödənişli reklam və elanlar yerləşdirilmirdi.
2. İlk kağız qəzet İtaliyada nəşr olunmuşdur.
3. İtaliyada xəbərlərin çap olunduğu vərəqlər ucuz qiymətə satılırdı.
4. İlk qəzet hazırlayanlar hökmdarın xüsusi kuryerləri və elçiləri hesab olunurdu.
5. Parisdə nəşr edilən qəzetin adı İtaliyadakı pul vahidinin adından götürülmüşdür.

A) 1, 3 B) 4, 5 C) 1, 2, 4 D) 3, 5 E) 2, 3, 4

143. Mətnin tərkib hissələri ilə bağlı uyğunluğu müəyyən edin.

1. Giriş
2. Əsas hissə
3. Nəticə

a. gil lövhə üzərində yazılan xəbərlər
b. qəzet və reklam
c. məlumat qıtlığı
d. mətbu orqan təsisçisi
e. Azərbaycanda ilk qəzet

A) 1 – c, d; 2 – a, b; 3 – e
B) 1 – c; 2 – a, b; 3 – d, e
C) 1 – d; 2 – a, b; 3 – c, e
D) 1 – c, d; 2 – a; 3 – b, e
E) 1 – c; 3 – a, d; 3 – b, e

144. Çərçivədə verilən sözlə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Həqiqi mənadadır.
2. *Miqyası, ölçüsü böyük* mənasında işlənmişdir.
3. Məcazi mənadadır.
4. *Sahə etibarilə çox böyük* mənasında işlənmişdir.
5. *Əvəzli* sözünün qarşılığıdır.

A) 2, 3
B) 3, 4, 5
C) 1, 5
D) 1, 3
E) 1, 2, 4

145. Mətnin üslubu ilə eyni üslubda işlənən cümlələri müəyyən edin.

1. Müəllimimizin qəzetdə çıxan duzlu, məzəli şeirlərini xüsusi bir ləzzətlə oxuyar, çoxunu əzbərdən bilərdik.
2. Bu gün dünya oxucusu yüzlərlə qəzet vasitəsilə çox müxtəlif və rəngarəng informasiya almaq imkanına malikdir.
3. Salmanın qəzetdə çıxmış şəklini Gülsüm nənə hər kəsə göstərir, nəvəsindən ağızdolusu danışırdı.
4. XIX əsrin sonlarından başlayaraq Azərbaycanda bir-birinin ardınca müxtəlif qəzetlər nəşr olunmağa başladı.

A) 1, 4 B) 2, 4 C) 2, 3 D) 1, 2 E) 1, 3

146. Cədvəli qarşısında △ işarəsi qoyulmuş söz tamamlayın (✓).

Mətində işləndiyi üslubi funksiyası	*Mətndə işləndiyi üslubi funksiyadan fərqli funksiyada işləndiyi cümlə*
informativ ☐	
terminoloji ☐	

147. Mətndə verilən hansı iki fakt bir-biri ilə ziddiyyət təşkil edir? Bu faktların işləndiyi cümlələri müəyyən edərək yazın.

148. Mətnə əsasən Eyler-Venn diaqramını doldurun.

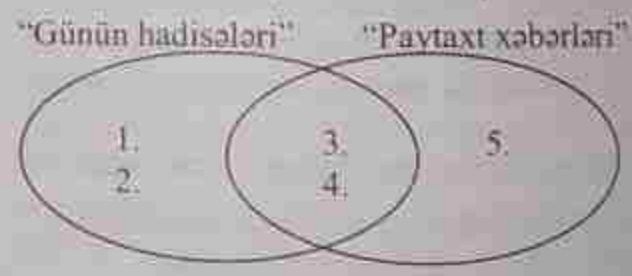

149. Neçənci abzasların yeri dəyişdirilsə, mətnin tərkib hissələri arasında əlaqə bərpa olunar?

150. Qəzetin yaranmasına ehtiyac yaradan səbəbləri yazın.

Eldorado

Orta əsrlər və yeni dövrün qovşağında yaşayan avropalılar üçün Şərq *misilsiz* sərvətlərlə zəngin yer idi. Haradasa bu, həqiqətən də, belə idi. Sadə insanlar Avropada olduğu kimi, Şərqdə də yoxsulluq içində yaşayırdılar. Lakin uca zümrənin nümayəndələri həddən artıq var-dövlətə sahib idi. Avropa tacirləri üçün ipək və ədviyyat kimi məhsullar sərvət demək idi.

Bu səbəbdən də Hindistana getdiyini zənn edən Kolumb qərb istiqamətinə üz tutanda, ilk növbədə, orada var-dövlət **qazanacağına** ümid bəsləyirdi. Ondan sonrakı dövrlərin bir çox tədqiqatçıları da buna ümid edirdilər. Onlardan bəziləri hətta istəklərinə çatdılar. Belə ki, Fernando Kortes 1519-cu ildə Meksikada asteklərin qızılını mənimsədi. Fransisko Pisarro isə 1533-cü ildə Peruda qızıl ehtiyatları aşkar etdi.

Bundan sonra avropalı səyyahlar bitməz-tükənməz sərvətlər haqda danışılan hər nağılı ciddi qəbul edirdilər. Məsələn, müasir Kolumbiya ərazisində yaşayan bir hindu qəbiləsinin başçısı haqda rəvayət dildən-dilə gəzirdi. Rəvayətə görə, hindu qəbiləsinin başçısı qızıla çox həris bir insan imiş. Onun bayramlarda bədəninə müxtəlif yağlar sürtdüyü, sonra vücudunu qızılla bəzədiyi deyilirdi. Bayram qurtardıqdan sonra isə göla girib yuyunduğu, bədənindəki qızılların və ☆qiymətli əşyaların hamısını da həmin göla atdığı söylənilirdi. Bu qəbilə başçısının adı Muiskaya olsa da, qəbilədə hər kəs ona El Dorado deyirdi. El Dorado "qızılla örtülən" demək idi.

Bu rəvayət şəklini tədricən dəyişdi və Eldorado (yaxud El Dorado) deyəndə artıq təkcə adam yox, həm də yer nəzərdə tutulurdu. İnsanlar ucu-bucağı görünməyən qızıl və daş-qaşla zəngin xəyali bir ölkəni Eldorado adlandırmağa başladılar. Peru qızılı ilə doymayan Pisarro Eldoradonu axtarmağa yollandı. Digər ispan səyyahları da onun ardınca Avropaya yollandılar.

Bu axtarışların yüz illərlə davam etməsinə baxmayaraq, ... Nəticədə, Eldorado "əlçatmaz arzu", "barmağınızı qaldırmaqla var-dövlət", "cah-calalın başınıza tökülməyi ölkə" mənasını verməyə başladı.

1849-cu ildə Kaliforniyada qızıl aşkar ediləndə əvvəlcə hamıya elə gəldi ki, haqqında uzun zaman danışılan yer elə buradır. Koliforniya qraflıqlarından biri hətta Eldorado adlandırıldı. Bu qraflıq indiyədək elə Eldorado adlanır.

151. Qarşısına ☆ işarəsi qoyulmuş sözlə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Məcazi mənadadır.
2. *Çox dəyərli, mühüm* mənasında işlənmişdir.
3. Həqiqi mənadadır.
4. *Dəyəri yüksək, baha* mənasında işlənmişdir.
5. *Lazımlı* sözünün qarşılığıdır.

A) 1, 4 B) 3, 4 C) 2, 3 D) 3, 5 E) 1, 2

152. Mətndə tünd-qara hərflərlə yazılan söz hansı cümlənin tərkibində mətndəki mənasında işlənmişdir?
A) Gənc alim son uğuru ilə nəinki ölkəmizdə, ölkəmizdən kənarda da şöhrət qazanmışdı.
B) Mübariz cəsarəti və mərdliyi ilə onu tanıyan hər kəsin məhəbbətini qazanmışdı.
C) Oyunu rəqib komanda qazandı.
D) Tez bir zamanda bütün kollektivin hörmətini qazandı.
E) Qürbətdə olduğu bu iki ildə ailəsini dolandırmaq üçün az-çox çörək pulu qazanmışdı.

153. Mətnə əsasən doğru fikirləri müəyyən edin.
1. Eldorado mövcud olsa da, indiyə qədər onu tapan olmayıb.
2. Avropalı tacirlər üçün ədviyyat və ipək zənginləşmək mənbəyi idi.
3. Hindu dilində "Eldorado" "əlçatmaz arzu" deməkdir.
4. Hindistana gedən Kolumbun məqsədi yeni torpaqlar kəşf etmək idi.
5. Kolumbiya ərazisində hindu qəbiləsi yaşayıb.

A) 3, 5 B) 3, 4 C) 2, 5 D) 1, 4 E) 1, 2

154. Kursivlə yazılmış sözün kontekstə uyğun mənasını müəyyən edin.
A) əsrarəngiz, sirr ilə dolu
B) çox qiymətli, əhəmiyyətli
C) valehedici, məftun edən
D) tayı-bərabəri olmayan, əvəzsiz
E) çox, sayı-hesabı olmayan

155. Mətnin planının düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
1. Arzular ölkəsi
2. Hindu qəbiləsinin başçısı
3. Təbəqələşmənin nəticələri

A) 1, 2, 3 B) 3, 2, 1 C) 3, 1, 2
D) 2, 1, 3 E) 2, 3, 1

156. IV abzasın tərkibində abzasdakı fikirlərlə ziddiyyət təşkil edən cümlə işlənmişdir. Həmin cümləni müəyyən edib yazın.

157. Mətn əsasında bütün səyyahları birləşdirən ümumi cəhəti müəyyən edib yazın.

158. Altından xətt çəkilən cümlədə üslubi düzəliş aparmaqla yenidən yazın.

159. Mətnin məzmununa və abzasdakı fikirlərə əsaslanaraq nöqtələrin yerinə uyğun fikirlər yazın.

160. Üslub baxımından Eyler-Venn diaqramına uyğun fikirlər yazın.

Aydakı dağlardan çap, keç,
Qorxmadan get, yubanma heç.
Dərində "kölgə vadisi"
Duyuldu kölgənin səsi.
Orada tapersən onu
Arzusan Eldoradonu.

Şeir Əsas mətn

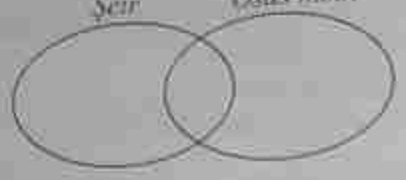

Pöhrə və sarmaşıq

Pöhrə və sarmaşıq dost idi. Sarmaşıq soyuqdəymə, astma, bronxit kimi xəstəliklərin müalicəsində faydalıdır. Pöhrə ağac və kolların dibindən göyərən zoğdur. Pöhrə sarmaşığı o qədər çox istəyirdi ki, digər pöhrələrə heç fikir də vermirdi. Bəzən sarmaşıq ona elə bərk sarılırdı ki, pöhrənin nəfəsi daralırdı. Ancaq dostunun **xətrinə dəyməmək** üçün səsini çıxarmırdı.

Digər pöhrələr onu danlayırdı:

– Sarmaşıq səni çox sıxır. Səni böyüməyə qoymur. Özü isə hər gün boy atır.

Pöhrə bu sözlərə əhəmiyyət vermirdi. Fikirləşirdi ki, pöhrələr onların dostluğuna paxıllıq edir. Günlər keçdikcə pöhrə gördü ki, digər pöhrələr çox böyüyüblər. Hətta bəzən onların gövdələri günəşin önünü belə * kəsir. Pöhrə bapbalaca qaldığını görüb çox kədərləndi. Dərdini sarmaşığa aça bilmədi. Qorxdu ki, dostu ondan küsüb gedər. Sarmaşıq pöhrənin qəmgin olduğunu görüb soruşdu:

–Dostum, niyə belə fikirlisən?

Pöhrə dedi:

– Digər pöhrələri görəndə bir az kədərləndim. Həsəd aparmaq yaxşı deyil. Amma necə oldu ki, onlar böyüyüb boy atdılar, mənsə balaca qaldım.

Pöhrə qəhqəhə çəkərək dedi:

– Onlar böyüyüb nə əldə edəcəklər ki? İnsanlar onları kəsib-doğrayacaqlar.

Pöhrə çiyinlərini çəkib gülümsədi. Dostunu narahat etməmək üçün bir də bu məsələyə qayıtmadı.

Günlər keçdikcə sarmaşıq daha da böyüyürdü. Artıq pöhrə onu üzərində güclə daşıyırdı.

▲ Bir gün pöhrə başını qaldıranda gördü ki, sarmaşıq yaxınlıqdakı pöhrəyə də sarılıb. O, çox təsirləndi. Axı o, sarmaşıqdan başqa heç kimlə dostluq etməmişdi. Ona görə böyüməmişdi, boy atmamışdı, bapbalaca qalmışdı. O ağlamağa başladı. Böyüyüb cavan ağac olmuş pöhrələrdən biri soruşdu:

–Özizim, niyə ağlayırsan?

Pöhrə utana-utana dedi:

– Siz demişdiniz ki, sarmaşıq məni böyüməyə qoymur, mən sizə qulaq asmadım. Mən balaca qaldım, o isə indi başqa pöhrələrə də sarılıb.

Böyümiş pöhrə dərindən ah çəkərək dedi:

– Əziz dostum, dostluq gərək qarşılıqlı olsun. Bir tərəfin fədakarlığı ilə davam edən dostluq çox çəkməz. Sarmaşıq ancaq özünü düşündü. O sənin zərif gövdənə sarılıb böyüdü , sənin kiçik qalmağın onu narahat etmədi. Yalnız özünü düşünəndən sənə dost olmaz. Birlikdə boy ata biləcəyin birini özünə dost seç.

Balaca pöhrə sarmaşığı üstündən atmaq istədi. Sarmaşıq , onsuz da, bunu çoxdan gözləyirdi. Dost olmaq üçün başqa pöhrə tapmışdı. O çıxıb getdi. Balaca pöhrə sarmaşıqdan ayrılıb sürətlə böyüməyə başladı...

(Qəfər Rüstəm)

161. Hansı atalar sözü mətndəki əsas fikri müəyyən edir:

A) Dost başa baxar, düşmən ayağa.
B) Dostluq qırılmaz zəncirdir.
C) Dostunu göstər, deyim, kimsən.
D) Dost dosta tən gərək,
Tən olmasa, gen gərək
E) Dost gəlişi bayram olar.

162. Sarmaşığın pöhrədən ayrılmasının səbəblərini müəyyən edin.

1. kiçik pöhrədən bezməsi
2. daha da ucalmaq istəyi
3. təzə dost qazanmaq arzusu
4. pöhrədən əvvəlki kimi istifadənin mümkünsüzlüyü

A) 1, 2 B) 2, 4 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 3, 4

163. Mətnə görə ***yanlış*** fikirdir:

A) Cavan ağac kiçik pöhrəyə ağıllı məsləhət verdi
B) Pöhrə ilə sarmaşığın paxıllığını çəkənlər çox idi.
C) Sarmaşıq dostluğu dəyərləndirə bilmədi.
D) Kiçik pöhrənin sadəlövhlüyü onu çoxlarından geridə qoymuşdu.
E) Pöhrə kiçik olmasına baxmayaraq, sədaqətli dost idi.

164. Mətnin üslubunu və üslubuna aid xüsusiyyətləri müəyyən edin.

A) bədii üslub – aydınlıq , kütləvilik
B) elmi üslub – məntiqilik, ardıcıllıq
C) publisistik üslub – anlaşıqlıq, təsirlilik
D) bədii üslub – obrazlılıq, məcazlardan istifadə
E) publisistik üslub – xalq dilinə yaxınlıq

165. Mətnə əsasən müəyyən edin.

Doğrudur	*Yanlışdır*
1. Təhkiyədən istifadə olunub.	4. Dostlar eyni boyda olmalıdırlar.
2. Həssaslıq dərdə şərik olmağa şərait yaradır.	5. Həsəd aparmaq yaxşı əlamət sayılmır.
3. Heç kəs yalnız özünü düşünmür.	

A) 3, 4
B) 1, 5
C) 1, 3, 5
D) 2, 5
E) 1, 2, 4

166. Mətndə qarşısında * işarəsi qoyulmuş söz əsasında sxemi tamamlayın (✓).

☐ Məcazi mənadadır

☐ Həqiqi mənadadır

Həmin sözü mətndəkindən fərqli mənada (məcazidirsə, həqiqi, həqiqidirsə məcazi) cümlədə işlədib yazın.

167. Qarşısında ▲ işarəsi qoyulmuş abzasdakı cümlələrdən birində kontekstə görə bir-birinin qarşılığı kimi işlənə bilən üç ifadə yanaşı işlənmişdir. Həmin cümləni müəyyən edib yazın.

168. Mətndə tünd-qara hərflərlə verilmiş ifadəni əvəz edə bilən iki söz və ya ifadə yazın.

169. Mətndəki obrazların xarakterinə uyğun olaraq obrazlar xəritəsini tamamlayın.

170. Mətnin 1-ci abzasında mətnin üslubuna aid olmayan cümləni müəyyən edib onun əsasında cədvəli tamamlayın.

Cümlə	*Aid olduğu üslub*

Qəbul imtahanlarının modelinə uyğun mətn tapşırıqları

Sizə təqdim olunmuş mətnləri diqqətlə oxuyun və uyğun tapşırıqları yerinə yetirin.

Dəniz sularındakı sabitlik

Tədqiqatlar nəticəsində məlum olmuşdur ki, bəzi dənizlərin suyu duzlu olduğu halda, bəzilərinin də suyu şirindir. Cəbəllütariq boğazında olan iki müxtəlif dənizin suyu kimi. Lakin ən maraqlısı odur ki, bu dənizlərin sularının rəngi heç vaxt dəyişmir. Hələ heç bir dənizçi indiyə qədər deməyib ki, suların fərqli olması gəmilərin hərəkətinə problem yaradır.

Hər gün bu dənizlərin qovuşduğu yerdən müxtəlif istiqamətlərə gəmilər keçib gedir. Sahilində çoxlu liman olan bu su hövzələri bəzilərinə qəribə görünə bilər. Bu, təbii hadisələrin nəticəsidir.

Yəqin ki, bundan sonra da bu sular bir-birinə qarışmayacaq.

1. Mətnə görə nə həmişə sabit qalır?

2. Mətndə çərçivə daxilində verilmiş sözün qarşılığı kimi işlənə bilən sözlər yazın.

3. *"Mətndə akvatoriadan söhbət gedir"* hökmünü mətndə işlənmiş hansı ifadələr əsasında təsdiq etmək mümkündür?

Bitkilər və fotosintez

Bir kvadratmetrlik torpağa bir ting əkirlər. Torpağın da çəkisi hesablanaraq kağıza yazılır. Bir müddətdən sonra ting böyüyür. Həmin bitkini kökündən çıxardıb yerdə qalan torpağı bir daha çəkirlər.

Alınan nəticə alimləri heyrətə salır. Çünki torpağın çəkisi bitkinin əkildiyi gün nə qədər idisə, o qədər də qalmışdı. Bu təcrübədən sonra elm xadimləri bitkilərin fotosintezlə qidalandığını öyrənmişlər. Yəni bitkinin öz qidasını özü istehsal etdiyini kəşf etmişlər.

Bununla da insanları düşündürən bəzi məsələlərə aydınlıq gətirilmişdir.

1. Cədvəli mətn əsasında tamamlayın.

Mətnin aid olduğu üslub	*Mətnin aid olduğu üslubun xüsusiyyətləri*

2. Mətndə altından xətt çəkilmiş cümlə əsasında nəyi müəyyən etmək mümkündür?

3. Mətnə əsasən elm xadimləri nəyə nail olurlar?

İlk kompüter proqramının yaradıcısı

Ada Lavleys adlı riyaziyyatçı qadın 1852-ci ildə İngilitərədə doğulmuşdur. Gəncliyində riyaziyyata böyük həvəs göstərən Ada quşların bədəninin ağırlığı ilə qanadlarının həcmi arasında əlaqəni müəyyən etmək üçün təcrübələr aparmış və "Uçuş elmi" adlı kitabını yazmışdır.

Bir gün ingilis alimi və ixtiraçısı Çarlz Bebbiclə tanış olan Ada onun laboratoriyasına gedir və hesablama maşınları üzərindəki işləri ilə tanış olur. ..... bu maşın rəqəmləri avtomatik toplayıb çıxa bilirdi. Nəhəl Adada daha mürəkkəb hesablamalar apara bilən maşın yaratmaq haqqında ideyalar yaranır. Hər iki alim çalışmalarını birlikdə davam etdirir.

Ada maşının işinə hərfləri göstərmə və musiqi səsləndirmə funksiyalarını da əlavə etmək haqqında düşünürdü. Bu, indiki kompüter idi, lakin müasir kompüterin ixtira edilməsinə hələ çox var idi.

Ada Lavleysin qeydləri müasir proqramlaşdırmanın əsasını qoydu.

Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
Adanın Çarlz Bebbicin emalatxanası və hesablama maşının işi ilə tanış olması	*1.*
	2.

Mətndəki nöqtələrin yerinə uyğun gələn elə cümlə yazın ki, Çarlz Bebbicin işinin Adada yaratdığı təəssüratı ifadə etsin.

Eyler-Venn diaqramı əsasında mətnlərin üslubi xüsusiyyətlərini müqayisə edin.

Kompüterin proqram təminatı üç qrupa bölünür: sistem, tətbiqi və instrumental. Sistem proqram təminatı kompüterdə informasiyanın emalı prosesinin təşkili ilə yanaşı, tətbiqi proqramlar üçün normal mühiti təmin edir.
Proqramlaşdırma isə proqram yaratmaqla bağlı nəzəri və praktiki yaradıcılıq sahəsidir.

Əsas mətnin üslubi xüsusiyyəti — Çərçivədəki mətnin üslubi xüsusiyyəti

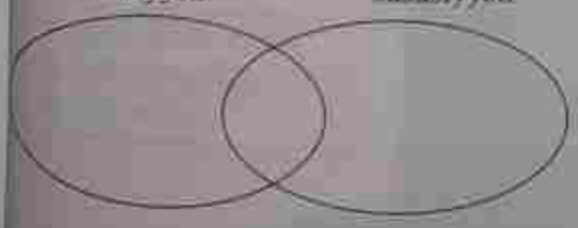

Bitkilərin qışda tənəffüs etməsi

Bitkilərdə tənəffüs orqanının yarpaqlar olduğunu bilirik. Fotosintez prosesi yarpaqlar sayəsində həyata keçir və bitki yaşaya bilir. Buna baxmayaraq, qışda yarpaqlarını tökən bitkilər də yaşamlarını davam etdirə bilir. Bəs necə olur ki, bitkilər tənəffüs orqanlarını qışda itirsə də, canlı qala bilir? Bitkilər qışdan salamat çıxmaq üçün müəyyən proseslərdən keçir.

Yarpağını tökən bitkilər qışda ..... həyata keçirə bilməz, çünki bunun üçün yarpaqlardakı xlorofillərə ..... vardır. Buna görə də bitkilər isti havalarda yarpaqları hələ tökülməmişdən bol-bol qıda yığıb saxlayır. Yığılan bu qıda nişastadır. Qış gəldikdə hər bitki yaşamını davam edə bilmək üçün saxladığı nişastanı oksigenlə yandırır və beləliklə, enerji əldə edir.

1. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
	Fotosintez prosesi baş vermir.
Qışda nişastanı oksigenlə yandırır.	

2. Mətnin məzmununa əsaslanmaqla fərqləndirilmiş hissədə nöqtələrin yerinə uyğun ifadələr əlavə edib cümləni yenidən yazın.

3. Mətndə çərçivədə verilmiş sözə əsasən cədvəli doldurun. (✓)

Həqiqi mənada	*Məcazi mənada*	*Sözün digər mənada (həqiqidirsə, məcazi; məcazidirsə, həqiqi) işlədilməsinə aid cümlə*

Qış yuxusuna gedən heyvanların qidalanması

Bir çox heyvanlar qış yuxusuna gedir. Bu bizə təəccüblü görünsə də, bu heyvanlar qış boyu yataraq həyatlarının o müddətini, bir növ, yaşamamış olurlar. Canlıların qidaya, suya ehtiyacını nəzərə alsaq, aylarla yatmaq fikri bizə qəribə görünə bilər. Bəs bu heyvanlar qış yuxusu zamanı necə qidalana bilir? Qışdan əvvəl heyvanlar çoxlu miqdarda yağları bədənlərinə toplayaraq qışa hazırlaşırlar. Bu, sonradan onlara enerji əldə etməyə kömək edir.

Qış yuxusuna gedən heyvanlar qidalanmır. Bədən temperaturu, ürək ritmi kimi həyati funksiyalarını zəiflədərək enerji sərfiyyatını azaldırlar. ..... *minimum miqdarda enerjini isə əvvəlcədən bədənlərinə topladıqları yağları yandıraraq* ..... Bu da onları qış boyu yatdıqları müddət üçün lazım olan enerji ilə təmin edir.

1. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
	Heyvanlar qışda enerji sərfiyyatlarını azaldırlar.
Heyvan orqanizmi əvvəlcədən toplanılan yağı yandırır.	

2. Mətnin məzmununa əsaslanaraq fərqləndirilmiş hissədə nöqtələrin yerinə uyğun ifadələr əlavə edib cümləni yenidən yazın.

3. Mətndə çərçivədə verilmiş sözə əsasən cədvəli doldurun. (✓)

Həqiqi mənada	*Məcazi mənada*	*Sözün digər mənada (həqiqidirsə, məcazi; məcazidirsə, həqiqi) işlədilməsinə aid nümunə*

Yuxu necə yaranır?

Yuxu insan bədəninin istirahət vəziyyətidir. Yuxusuz insanların iş qabiliyyətinin azalması, sinir sistemindəki pozğunluq yuxunun beyindən idarə edildiyinin göstəricisidir. Bəs yuxu zamanı insan orqanizmində hansı proseslər gedir?

Bədənin hər orqanı yuxuya özünəməxsus şəkildə reaksiya verir. Yuxu zamanı təkcə əzələlərin işi dayanmır, beyinin bir qismi də fəaliyyətdən qalır. Tənəffüs və qan dövranının fəaliyyətinin zəifləməsi, qan təzyiqinin aşağı düşməsi, bədənin istiliyinin azalması müşahidə olunur.

Bəzi insanlara bir neçə saatlıq yuxu kifayət etdiyi halda, digərlərində ancaq səkkiz saatlıq yuxu tələbatı ödəyir. Yuxu müddəti bütün insanlarda eynidir. Normal sinir sisteminə malik insanlarda yuxu ilk iki saatda ən dərin həddə çatır. Şirin yuxu insanı öz qoynuna alaraq ənginliklərə aparır və hər şeyi unutdurur.

Yorğun beyin yuxu nəticəsində dinclir, amma yorğun insanın istədiyi vaxt dərhal yuxuya getməsi mümkün olmaya da bilər. Dərin yuxuya getmək üçün seçilən məkanda sakitliyin olması, işıqların söndürülməsi, beyindəki yorucu fikir və düşüncələrin uzaqlaşdırılması vacib amillərdəndir.

1. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Mətnin üslubuna uyğun olmayan cümlə	*Həmin cümlənin aid olduğu üslub*	*Cümlənin aid olduğu üslubun səciyyəvi xüsusiyyətləri*

2. Mətndə ümumi məzmuna zidd fikrin ifadə olunduğu cümləni müəyyən edib yazın.

3. Mətnin məzmununa əsasən cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
İnsan yuxusuz qalır.	
	İnsan dərin yuxuya gedə bilir.

İnsan niyə yaşlanır?

İnsan bədənindəki hüceyrələrin yeddi ildən bir yeniləndiyi elm aləminə məlumdur. Bəs insan nə üçün yaşlanır?

Müasir dövrdə insanların cavan qalmaq istəyi müxtəlif vasitələrlə tamamilə həll olunub. Kosmetik vasitələr, təbabət və sağlamlıq mərkəzləri gənc qalmaq istəyənlərə daim ümid versə də, insanların yaşlanması şübhəsizdir. Yaşlanmaq fırtınalı həyatın limanıdır.

Yaşlanma insan doğulduğu andan bədənin "proqramlaşdırılmış" fəaliyyətidir. Bu, hormonların müəyyən qanunauyğunluğu təsiri nəticəsində baş verir. DNT-də baş verən müəyyən proseslər yaşlanmaya bilavasitə təsir edir. Bəs nə üçündən tez qocalmanın səbəbi nədir?

Yağlı qida qəbulu, maddələr mübadiləsinin pozulması, artıq çəki yaşlanmanı sürətləndirən amillərdəndir. Hüceyrələrin fəaliyyətinə zərərli təsir edən hər bir maddə: alkoqol, tütün, radioaktiv maddələr və digər zərərli vərdişlər həm birbaşa, həm də immun sistemini zəiflətməklə yaşlanmaya təsir edir. Hər kəs orqanizminə düzgün qulluq göstərməklə və faydalı qida qəbul etməklə vaxtsız yaşlanmanın qarşısını ala bilər.

1. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Mətnin üslubuna uyğun olmayan cümlə	*Həmin cümlənin aid olduğu üslub*	*Cümlənin aid olduğu üslubun səciyyəvi xüsusiyyətləri*

2. Mətndə ümumi məzmuna zidd fikrin ifadə olunduğu cümləni müəyyən edib yazın.

3. Mətnin məzmununa əsasən cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
	Yaşlanma insan iradəsindən asılı olmur.
Orqanizmə düzgün qulluq edilir.	

Kompüterlərin inkişaf tarixindən

İnformatikanın tarixi kompüterlərin yaranması və inkişaf mərhələlərini, təsnifatını, aparat və proqram vasitələrini əhatə etdiyinə görə inkişaf tarixi də kompüter texnikasının inkişaf tarixinə uyğundur. "Kompüter" ingilis sözü olub, hesablayıcı deməkdir.

Bu sözdən əvvəl "hesablama maşını", "elektron hesablama maşını" kimi ifadələrdən istifadə olunurdu. Müasir elektron hesablama maşınları – kompüterlər hərtərəfli quruluşa malik qurğular kompleksidir. Həmin maşınlar əvvəlcədən istehsal olunmuş xüsusi proqramlar əsasında müxtəlif informasiya proseslərini yerinə yetirir.

Bu proseslər məlumatların daxil edilməsi, işlənməsi, mühafizəsi və istifadəsindən ibarətdir. Bir sıra elektron hesablama aparatları model quruluşa malik olduğu üçün belə çoxsaylı qurğular informasiyanın emalı prosesini tez və rahat həyata keçirir, hesablamanın tezliyini artırır.

1. Mətndə çərçivə daxilində verilmiş hissədə yerinə görə düzgün işlənməyən sözlər vardır. Həmin sözləri düzəltməklə cümlələri yenidən yazın.

2. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayan fikirlər yazın.

Səbəb	*Nəticə*
Bir sıra elektron hesablama aparatları model quruluşa malikdir.	
	İnformatikanın tarixi kompüter texnikasının inkişaf tarixinə uyğundur

3. Verilmiş cümləni hansı sözlə başlayan cümlənin əvvəlinə artırmaq olar? Həmin sözü yazın.
"Hesablama maşınları yarandığı dövrdən günümüzədək böyük inkişaf yolu keçmişdir".

İnsan və təbiət

Təbii şərait ətraf mühitin xassələrinin məcmusu kimi başa düşülür. Təbii şərait təsərrüfatın bütün sahələrinə, insanın həyat şəraitinə müxtəlif dərəcədə müsbət və ya mənfi təsir göstərir. O, tarixən insan fəaliyyətinin təsirinə məruz qalır və dəyişir.

İnsan öz xeyri üçün ... . İnsan səhra və yarımsəhralara su çəkir, qoruyucu meşələr salır. İnsanların texniki imkanları artır, beləliklə, təbii şəraitin dəyişməsi də cəldləşir. Antropogen fəaliyyət nəticəsində təbiətdə müxtəlif dəyişikliklər baş verir. Meşələrin məhv edilməsi, süni göllərin yaradılması, yolların və kanalların tikilməsi – bunların hamısı yer səthinin landşaftını dəyişir. Atmosferdə istilik effekti yaradan toz və qazların toplanması qlobal istiləşməyə səbəb olur. Qlobal istiləşmə də təbiətdə iqlim dəyişikliyinə yol açan əsas vəzifələrdən biridir.

1. Nöqtələrin yerinə "təbiət" sözündən istifadə etməklə elə fikir yazın ki, mətnin tərkib hissələri arasında əlaqə bərpa olunsun.

2. Hansı cümlələrdə üslubi baxımdan ***səhv*** işlənmiş söz vardır? Həmin sözə əsasən cədvəli doldurun.

Üslubi baxımdan səhv söz	*Həmin sözün işləndiyi cümlənin düzəliş edilmiş yeni formasını yazın.*

3. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
İnsan səhra və yarımsəhralara su çəkir, qoruyucu meşələr salır.	
	Qlobal istiləşmə baş verir.

Adı Avropa tarixinə qızıl hərflərlə yazılan türk sərkərdəsi

(1) Attila Böyük Hun imperatoru olmuşdur. (2) O, cəsur bir döyüşçü, heç nədən qorxmayan komandir idi. (3) Hökmdarlığı boyunca bəzi dövlətləri ona vergi ödəməyə tabe etmişdir.

(4) Tez-tez Roma imperatorluğuna səfər təşkil edən Attila bəzi Bizans qaynaqlarında mərhəmətsiz hökmdar kimi xatırlanır.

(5) Attila türkün tarixində qəhrəmanlıq epopeyası yaratdı və Altay dağlarından başlanan böyük xalqlar köçünü başa çatdırdı.

(6) Attila 8 il ərzində Avropada böyük işlər həyata keçirmiş, müqəddəratı öz xalqının mənafeyi naminə dünyaya hökmranlıq etmək olmuşdur. (7) O, Avropanın qapılarını türkün üzünə açdı. Türkün nəyə qadir olduğunu, qüdrətini, mədəniyyətini Avropaya çatdırdı. Attila Avropa xalqlarına azadlığın nə olduğunu da anlatdı. Zülm içində boğulan xalqlar Attilaya qoşuldular. Avropalılar Attilanı "Tanrının pisliklər üzərinə enən qırmancı" adlandırmışdılar.

1. Hansı cümlələrdə üslubi baxımdan ***səhv*** olan söz vardır? Həmin sözləri müəyyən edib düzgün formasını yazın.

2. *"Avropalıların Attilaya münasibəti ziddiyyətli olmuşdur"* fikrini mətnə görə əsaslandırın.
Bir tərəfdən ..... .
Digər tərəfdən ..... .

3. Cədvəli mətnə əsasən tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
Attila avropalılara azadlığın nə olduğunu anlatdı.	
	Avropanın qapılarını türkün üzünə açdı.

Ölkəmizin ən böyük çayları

Azərbaycanın coğrafi ərazisinin böyük hissəsini
oz düzənlikləri bərəkətli çöllərə çevirən" Kür və Araz
yları tutur. Kür Azərbaycanın ən böyük çayıdır.
ürkiyənin başıqarlı dağlarından – Ağrıdağdan başlanan
ür dərələrdən, düzlərdən keçib Azərbaycana gəlir. Yaz
ələndə coşub daşır, evləri, kəndləri uçurub dağıdır,
inləri yuyub aparırdı, ona görə də ona "Dəli Kür"
evirdilər. Məhz bu xüsusiyyətləri nəzərə alıb Kür çayı
ərində möhtəşəm bəndlər tikildi, suvarma əkinçiliyinə
dmət edən kanallar çəkildi. Beləliklə, Kür daha faydalı
ya çevrildi. Kür cayı Azərbaycan ərazisini ikiyə bölür.

Araz çayı da yazda daşır, suyun ən yüksək
viyyəsi mayın axırlarında, ən aşağı səviyyəsi isə
qustda müşahidə edilir. 1970-ci ildə Araz çayı
ərində Araz su qovşağı tikilmişdir. Həmin qovşaqda
ehsal olunan elektrik enerjisi Naxçıvan MR-ə və İrana
rilir.

1. Mətnin tərkib hissələri arasında əlaqəni pozan cümləni müəyyən edib yazın.

2. Mətnə əsasən insanın çaylar üzərində apardığı işlərin faydasını göstərən ən azı iki fikir yazın.

3. Cədvəli mətnə əsasən tamamlayın:

Səbəb	*Nəticə*
	Kür daha faydalı çaya çevrildi.
1970-ci ildə Araz çayı üzərində Araz su qovşağı tikilmişdir	

Dəyirman daşları

Kənddə un tapılmırdı. Dükan çörəyi kəndin ehtiyacını ödəyə bilmirdi. Ailələrin bir çoxu qalmışdı əlimyandıda. Yaxşı ki, kənd camaatı arasında uzaqgörən, tədbirli adamlar varmış. Belələrindən biri də kəndin sakini traktorçu Murtuz idi.

Bir gün Murtuz buldozerlə köhnə yolu düzəldirmiş. Torpağın altından iki dəyirman daşı çıxır. Murtuz həmin daşları gətirib həyətində saxlayır. Görüb-eşidən onun bu hərəkətinə dodaq büzür. Hamıya cavabı bu olur: "Çörək itirən çörək tapmaz, bu dəyirman daşları neçə-neçə nəslə çörək verib".

Murtuz düz fikirləşibmiş. Həmin dəyirman daşları yenidən camaatın köməyinə çatır. Ağsaqqallar yığışıb qərara gəlirlər ki, kənddə dəyirman düzəltsinlər. Bulaq suları nə qədər desən, var, dəyirman daşları da ki Murtuzda.

Kəndin kişiləri işə girişdilər. Tezliklə hərə öz evində olan arpa-buğdanı dəyirmana gətirib ununu apardı. Elə o vaxtdan kənddə un qıtlığından gileylənən olmayıb.

1. Mətnin birinci abzasından hansı cümlə çıxarılsa, həmin abzasda cümlələr arasındakı əlaqə pozular? Həmin cümləni yazın.

2. Altından xətt çəkilmiş cümlə əsasında cədvəli doldurun.

Cümlənin üslubi xüsusiyyətləri	*Fikrin nümunə ilə əsaslandırılması*
1. _____	_____
2. _____	_____

3. Mətnin məzmununa uyğun gələn atalar sözünü müəyyən edin (✓) və seçiminizin səbəbini əsaslandırıb yazın.

- [ ] Dəyirmanın səsindən qaçan adam un üyütməz.
- [ ] Çörək yapıldı, yeyən tapıldı.
- [ ] Saxla samanı, gələr zamanı.
- [ ] Çörək çörəyə borcdur.

Daha qiymətli olan

Qoca səyyah çayın kənarından qiymətli bir daş tapmışdı. Bir dəfə o, gənc bir səyyahla qarşılaşdı. Gənc səyyah çox ac idi. O, qocadan yemək üçün bir şey istədi. Qoca ona yemək vermək üçün çantasını açanda gənc səyyah oradakı qiymətli daşı gördü və qocadan daşı ona verməsini xahiş etdi. Qoca heç tərəddüd etmədən daşı götürüb ona verdi.

I O bunu düşünə-düşünə sevinclə qocadan ayrıldı. II Nəhayət, bəxt gənc səyyahın üzünə gülmüşdü. III Ancaq bir neçə gündən sonra yenə qayıtdı, qocanı taparaq daşı ona qaytardı. IV O, qocaya: " Mənə verdiyin daşın nə qədər qiymətli olduğunu biliram, - dedi, - ancaq səndə bu daşdan daha qiymətli bir şey var. V Bu daşı sənin gözündə adiləşdirən şey... VI Onu mənə verə bilərsənmi?"

1. Altından xətt çəkilmiş cümləni tamamlaya bilən ifadəni müəyyən edib yazın.

2. Mətnə əsasən obrazın xüsusiyyətləri ilə bağlı klasteri tamamlaya bilən fikirlər yazın.

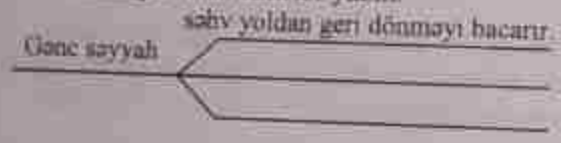

3. Mətndə nömrələnmiş hansı cümlələrin yeri dəyişdirilsə, cümlələr arasında pozulmuş məna əlaqəsi bərpa olunar? (Cümlələrin nömrələrini boş xanalara yazın.)

Kəlağayı

Kəlağayı istehsalı Azərbaycanda qədimdən məlumdur. Bəzi mənbələrdə qeyd edildiyinə görə, qadınların müasir kəlağayılara bənzər baş örtüyü eramızdan əvvəl V-VI əsrlərdə İran şahı I Daranın zamanında saray qadınları arasında geniş yayılmışdı.

Orta əsrlərdə Azərbaycan ərazilərində kəlağayı düzəldən kiçik müəssisələr mövcud olmuşdur. 1784-cü ilə aid tarixi məlumatlarda isə qeyd edilir ki, Şirvandan başqa ölkələrə göndərilən 400 tona qədər ipək və kəlağayının mühüm bir hissəsi İsmayıllı rayonunun Basqal kəndinin payına düşmüşdür.

1862-ci ildə Azərbaycandan ilk dəfə olaraq Londonda keçirilən ümumdünya sərgisində iştirak edən basqallı toxucu Nəsir Abduləzız oğlu nümayiş etdirdiyi nəfis kəlağayı və zərif qanovuz parçaya görə gümüş medal və xüsusi diplomla mükafatlandırılıb.

Bu nəfis baş örtüyünün üzərinə orta əsrlərdə buta formasında naxışlar vurulur, bu da istehsalçının möhürü rolunu oynayırdı. Bu möhürlər istehsalçı tərəfindən sağ qolunu yumruq halında təbii boyaya saldıqdan sonra kəlağayının üstünə vurulurdu və həmin yumruq ızından kəlağayının..... bilinirdi. Kəlağayıların üzərinə yumruqla vurulan buta forması zaman keçdikcə formalaşaraq təkmilləşdirilmiş və ənənə halını almışdır.

1. Altından xətt çəkilmiş cümləyə üslubi düzəliş etməklə cümləni yenidən yazın.

2. "*Azərbaycan kəlağayıları ölkəmizin hüdudlarından kənarda da şöhrət tapmışdır*" fikrini mətndən 2 fakt yazmaqla əsaslandırın.

3. Nöqtələrin yerinə məntiqi əlaqəni gözləməklə cümləni tamamlayan fikir yazın.

Fədakar ana

Avstraliyada dəhşətli quraqlıq başlamışdı. Meşədə yaşayan heyvanlar su tapmaq üçün kəndlərə üz tuturdular.

Kəndlilər isə suyu göz bəbəyi kimi qoruyurdular. Su çəkənməyən və bərpa oluna bilən təbii sərvətdir. Onlar həm özlərini, həm də heyvanlarını xilas etməyə çalışırdılar, bu qiymətli sərvəti meşə heyvanları ilə bölüşmək niyyətində deyildilər.

Bir gün suya keşik çəkən bir kəndli kolluqdan xışıltı gəldi. Asta addımlarla səs gələn tərəfə getdi. Tüfəngini qaldırıb nişan aldı. Bu vaxt kolluqdan kisəsində balası olan bir kenquru çıxdı. O, yazıq-yazıq kəndliyə baxır və sanki balasına bir udum su üçün yalvarırdı. O yalvarış dolu baxışlar "yalnız və yalnız körpəm üçün" demək idi... Kəndli qeyri-ixtiyari əlini tətikdən çəkdi. O, kenqurunu öldürə bilməzdi: yanında balası vardı. Kenquru yorğun addımlarla mal-qara üçün qoyulan suya yaxınlaşdı.

▲Bala kenquru suyu elə acgözlüklə içməyə başladı ki, az qala suyun içinə düşəcəkdi. Ana kenquru isə yalvarış dolu gözlərini kəndliyə zilləyib durmuşdu. Bala doyunca su içib başını qaldırdı, anasına qoşulub kolluğa tərəf getdi. Ana kenquru kəndliyə tərəf dönüb içdiyi su üçün sanki kəndliyə "təşəkkür" etdi.

Kəndlinin tüfəngi yerə düşmüş, gözləri yaşla dolmuşdu. Ana kenquru susuzluqdan ciyəri yansa da, bir udum su içməmişdi.

1. Mətndə onun üslubuna uyğun olmayan cümlə işlənmişdir. Həmin cümləyə əsasən cədvəli tamamlayın.

Mətnin üslubuna aid olmayan cümlə	*Cümlənin aid olduğu üslub*	*Həmin üsluba aid xüsusiyyətlər*

2. Qarşısında ▲ işarəsi qoyulmuş abzasda mətnin məzmunu ilə ziddiyyət təşkil edən cümləni müəyyən edib yazın.

3. Mətnin məzmununa əsasən cədvəli tamamlayın.

Səbəb	*Nəticə*
	Meşə heyvanları kəndlərə axışırdılar.
	Kəndlinin gözləri yaşla doldu.
Ana kenquru balası üçün hər şeyə hazır idi.	

Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat səviyyəsinə 19 may 2019-cu il tarixində III ixtisas qrupu üzrə keçirilən qəbul imtahanında Azərbaycan dili fənnindən istifadə olunan test tapşırıqlarının izahı

1. Cədvələ əsasən verilmiş cümlədəki sözlərlə bağlı doğru fikirləri müəyyən edin.
"Ucu-bucağı görünməyən dərya sıxıla-sıxıla geri çəkilirdi".

1.	*Ucu-bucağı* – mürəkkəb isimdir, təsirlik haldadır.	doğru
2.	*görünməyən* – feili sifətdir, quruluşca sadədir.	yanlış
3.	*dərya* – ümumi isimdir, adlıq haldadır.	doğru
4.	*sıxıla-sıxıla* – hərəkətin tərzini bildirən feili bağlamadır, qayıdış növdədir.	yanlış
5.	*geri* – sadə yer zərfidir.	doğru
6.	*çəkilirdi* – düzəltmə feildir, indiki zamandadır.	yanlış

A) 2, 3, 4 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 6

Mövzu: Nitq hissələri
Sinif: 6-7
İzah: Verilmiş cümlədə *ucu-bucağı* mürəkkəb isimdir, mənsubiyyət şəkilçisi qəbul etmişdir, adlıq haldadır. Qarşısında "doğru" yazıldığı üçün yanlış cavab hesab edilir. *Görünməyən* feili sifəti quruluşca düzəltmə olduğu üçün yanlış cavabdır, testin şərti baxımından doğru cavab hesab edilir. "*Dərya* sözü ümumi isimdir, adlıq haldadır" fikri doğrudur, testin şərti baxımından doğru cavab hesab edilir. "*Sıxıla-sıxıla* – hərəkətin tərzini bildirən feili bağlamadır, qayıdış növdədir" fikri doğru olduğu üçün testin şərti baxımından yanlış cavabdır. "*Geri* – sadə yer zərfidir" qarşısında "doğru" yazılmışdır və testin şərti baxımından doğru cavabdır. "*Çəkilirdi* – düzəltmə feildir, indiki zamandadır" fikri doğrudur, testin şərtinə əsasən yanlış hesab edilir.
Cavab: 2, 3, 5

2. Qeyri-müəyyən miqdar sayı hansı cümlədə işlənmişdir?
A) Liseyə qəbul olunmaq üçün ərizə verənlərin sayı çoxdur.
B) Səkkiz dörda qalıqsız bölünür.
C) Üçüncü sinif yarışlarda çox fərqləndi.
D) Bizə on kitab lazımdır.
E) Mən bu gün xeyli yorulmuşam.

Mövzu: Say
Sinif: 6
İzah: Testin şərtində qeyri-müəyyən miqdar sayını müəyyən etmək tələb olunur. "Səkkiz dörda qalıqsız bölünür" və "Bizə on kitab lazımdır" cümlələrində müəyyən miqdar sayı, "Üçüncü sinif yarışlarda çox fərqləndi" cümləsində sıra sayı, "Mən bu gün xeyli yorulmuşam" cümləsində isə zərf işlənmişdir. "Liseyə qəbul olunmaq üçün ərizə verənlərin sayı çoxdur" cümləsində işlənmiş "çox" sözü qeyri müəyyən miqdar sayı olduğu üçün test tapşırığının tələbini ödəyir.
Cavab: Liseyə qəbul olunmaq üçün ərizə verənlərin sayı çoxdur.

3. Nümunədəki sifətlərə aid ***səhv*** fikri müəyyənləşdirin.

Səfalı dağların, yaşıl bağların
Dərdlərə dəvadır, cənnət guşədir.
Çağlayan çayların, buz bulaqların,
Gözəl təbiətdən bir nişanədir.

A) Üçüncü misrada iki sifət işlənib.
B) Bütün sifətlər təyin vəzifəsindədir.
C) Mürəkkəb sifət işlənməyib.
D) Sifətlərdən biri isimdən düzəlmişdir.
E) Sifətlərin hamısı adi dərəcədədir.

Mövzu: Sifət
Sinif: 6
İzah: Test tapşırığının şərtində sifətə aid yanlış fikri müəyyən etmək tələb olunur. Bütün sifətlər adi dərəcədədir və təyin vəzifəsini daşıyır. "*Səfalı*" sözü isimdən düzələn sifətdir. Nümunədə mürəkkəb sifət işlənməyib. Nümunədə birinci misrada 2 (*səfalı, yaşıl*), dördüncü misrada 1 sifət (*gözəl*) işlənmişdir. Buna görə də bu fikirlər doğrudur. 3-cü misrada işlənən "*çağlayan*" feili sifət, "*buz*" isə isim olduğuna görə də "Üçüncü misrada iki sifət işlənib" fikri yanlışdır.
Cavab: Üçüncü misrada iki sifət işlənib.

4. Düzgün ardıcıllığı müəyyən edin.
- feildən düzələn sifət
- feili sifət
- addan düzələn sifət

1. İstedadlıları mükafatlandırmaq lazımdır.
2. Qanmayan qanandan zövq ala bilməz.
3. Küsəyənləri heç kim xoşlamır.

A) 2, 1, 3 B) 3, 1, 2 C) 3, 2, 1
D) 1, 3, 2 E) 1, 2, 3

Mövzu: Mövzulararası əlaqə
Sinif: 6-7
İzah: *Küsəyən* - feildən düzələn sifət, *Qanmayan* və *qanan* - feili sifət, *İstedadlı* - addan düzələn sifətdir. Ona görə də düzgün ardıcıllıq belə olmalıdır:
Cavab: 3, 2, 1

Tərkib hissələri yalnız intonasiya ilə bağlanmış tabesiz mürəkkəb cümləni müəyyən edin.
A) Nə qədər çalışsam da, öyrənə bilmədim.
B) Nəinki yaxınlarını, hətta uzaq qohumlarını çağırmışdılar.
C) Nə gəldin, nə də kitabı göndərdin.
D) Nə deyirsən, eləyək.
E) Nəsə dedi, yaxşı başa düşmədim.

Mövzu: Tabesiz mürəkkəb cümlə
Sinif: 9
İzah: "*Nəinki yaxınlarını, hətta uzaq qohumlarını çağırmışdılar*"; "*Nə gəldin, nə də kitabı göndərdin*" – bu cümlə, "*Nə qədər çalışsam da, öyrənə bilmədim*"; "*Nə deyirsən, eləyək*" - tabeli mürəkkəb cümlələrdir. "*Nəsə dedi, yaxşı başa düşmədim*" intonasiya ilə bağlanmış tabesiz mürəkkəb cümlə olduğu üçün test tapşırığının tələbini ödəyir.
Cavab: Nəsə dedi, yaxşı başa düşmədim.

Hansı cümlələrdə işlənmiş ədat feillə omonimlik yarada bilər?
1. Qoy mən yenə söhbət açım öz diyarımdan. (M. Günər)
2. Gəl məni bu işlərə qatma.
3. Kağıza həvəslə o da qol atdı
Dodağı altından gülümsəyərək. (B. Vahabzadə)
4. Qızyetər bu dəfə daha çox pambıq yığmışdı. (M. İbrahimov)
5. Yoldaşlarına bax, ibrət götür.
A) 1, 3, 4 B) 1, 2 C) 3, 4, 5
D) 1, 5 E) 2, 4

Mövzu: Köməkçi nitq hissələri. Ədat
Sinif: 7
İzah: Birinci və ikinci cümlələrdə işlənmiş "*qoy*", "*gəl*" ədatları feillə omonimlik təşkil edir. 3-cü və 5-ci cümlələrdə ədat işlənməmişdir, 4-cü cümlədəki "*daha*" sözü isə omonimlik yaratmır. Bu səbəbdən test tapşırığının şərtini ödəmir.
Cavab: 1, 2

Tələffüz forması düzgün ***verilməmiş*** sözlərin sırasını müəyyən edin.
1. [gerçəx'lix'], [əxlak']
2. [mükalimə], [ideyalogiya]
3. [çoxcildli], [informasiya]
4. [mülkiyyət], [varlanmax]
5. [rəqa:bət], [etimalogiya]
A) 1, 4 B) 2, 3, 4 C) 3, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 5

Mövzu: Orfoepiya
Sinif: 5
İzah: [*gerçəx'lix'*], [*əxlak'*] və [*rəqa:bət*], [*etimalogiya*] sözlərinin tələffüz forması düzgün verilmişdir. [*mükalimə*] sözündə [*a*] saiti uzun tələffüz olunur, ideologiya – sözü [*idiyalogiya*], çoxcildli sözü [*çoxciltdi*], informasiya - [*infarmasiya*], mülkiyyət [*mülkiyət*], varlanmaq [*varrammax*] kimi tələffüz olunduğu üçün tapşırığının şərtini ödəyir.
Cavab: 2,3,4

8. Qayıdış növdə olan təsriflənməyən feilin işləndiyi cümlələri müəyyən edin.
1. Bu sözlərdən ruhlanan gənc meydana atıldı.
2. Uzaqdan quru sahənin göründüyünü dedilər, dənizçilər sevindilər.
3. Göyün üzündəki buludlar çəkildi, günəşin şüaları yenə hər tərəfi oxşadı.
4. Çiçəklər açıldıqca çəmənlik bəzəkli xalçanı xatırladırdı.
5. Ağır işdə çalışan Səməd yorulduqda həmişə bu ağacın kölgəsində dincələrdi.
A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 2, 3, 4 E) 1, 4, 5

Mövzu: Feil
Sinif: 7
İzah: 1-ci cümlədə "*ruhlanan*" feili sifəti məlum növdədir, 3-cü cümlədə təsriflənməyən feil işlənməmişdir, 2-ci cümlədə "*göründüyü*", 4-cü cümlədə "*açıldıqca*" və 5-cü cümlədə "*yorulduqda*" təsriflənməyən feilləri qayıdış növdədir və test tapşırığının tələbinə uyğundur.
Cavab: 2,4,5

9. Cümlələrdə fərqləndirilmiş sözlərin ismin hallarına uyğunluğunu müəyyən edin.
1. Adlıq haldadır.
2. Yiyəlik haldadır.
3. Təsirlik haldadır.
a. ***Çörək*** zavodları fasiləsiz işləyirdi.
b. Ağıl xəyalla birləşəndə ***möcüzələr*** yaradır. (F. Qoyya)
c. Biliyə aparan yeganə ***yol*** zəhmətdir. (B. Şou)
d. 15 İyun Milli ***Qurtuluş*** Günüdür.
e. ***Sözün*** mənə yaman təsir etdi.
A) 1 – a, d; 2 – c, e; 3 – b
B) 1 – c; 2 – d, e; 3 – a, b
C) 1 – d, e; 2 – b, c; 3 – a
D) 1 – b; 2 – a, e; 3 – c, d
E) 1 – c, e; 2 – a, d; 3 – b

Mövzu: İsim
Sinif: 6
İzah: Testin şərtində ismin hallarına görə uyğunluq tələb olunur. "*Çörək*" və "*qurtuluş*" sözləri özündən sonra III şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisi işləndiyi üçün qeyri-müəyyən yiyəlik halda, "*möcüzələr*" sözü "*yaradır*" feilinə aid olduğu üçün qeyri-müəyyən təsirlik halda, "*yol*" və "*sözün*" sözləri isə adlıq haldadır. "*Sözün*" sözündəki -in[4] II şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisidir. Deməli, uyğunluq:
Cavab: 1 – c, e; 2 – a, d; 3 – b

10. Hansı sözdə səslərin sayı hərflərin sayından azdır?

A) duet B) məşhur C) dövran
D) təhkiyə E) müalicə

Mövzu: Orfoepiya
Sinif: 5
İzah: *"Təhkiyə, məşhur, dövran"* sözlərinin deyilişi yazılışından fərqlənmir. *"Duet"* sözündə isə səsartımı müşahidə edilir. *"Müalicə"* sözündə isə tələffüz zamanı ü saiti düşür, səslərin sayı hərflərin sayından bir vahid az olur və test tapşırığının tələbini ödəyir.
Cavab: müalicə

11. Üslublara uyğun nümunələrin ardıcıllığını müəyyənləşdirin.

- Kür dəli bir nəriltı ilə axır, sanki ağzını açıb qurban istəyirdi.
- Abidələrə vurulan zərərin ödənilməsi Azərbaycan Respublikası mülki qanunvericiliyinə uyğun olaraq həyata keçirilir.
- Dilin səslərini şərti işarələrlə əks etdirən yazıya fonoqrafik yazı deyilir. (A. Qurbanov)
- Neft sənayesinin inkişafı ilə əlaqədar XX əsrin əvvəllərində Bakı əhalisi 200 min nəfərə çatmışdı.

1. Elmi üslub 2. Rəsmi-işgüzar üslub
3. Publisistik üslub 4. Bədii üslub

A) 4, 3, 1, 2 B) 4, 2, 3, 1 C) 2, 4, 3, 1
D) 4, 2, 1, 3 E) 2, 3, 4, 1

Mövzu: Üslubiyyat
Sinif: 10-11
İzah: *"Kür dəli bir nəriltı ilə axır, sanki ağzını açıb qurban istəyirdi"* bədii, *"Abidələrə vurulan zərərin ödənilməsi Azərbaycan Respublikası mülki qanunvericiliyinə uyğun olaraq həyata keçirilir"* rəsmi-işgüzar, *"Dilin səslərini şərti işarələrlə əks etdirən yazıya fonoqrafik yazı deyilir"* elmi, *"Neft sənayesinin inkişafı ilə əlaqədar XX əsrin əvvəllərində Bakı əhalisi 200 min nəfərə çatmışdı"* publisistik üsluba aiddir.
Cavab: 4, 2, 1, 3

12. I növ təyini söz birləşməsi ilə ifadə olunmuş cümlə üzvü hansı nümunədədir?

A) Güllərin qırmızımtıl donu ona çox yaraşırdı.
B) Bulaq başında dayanaraq sərin sudan doyunca içdim.
C) Gün işığı dağların döşünə yayılır, aləmi nura qərq edirdi.
D) Yay aylarında kəndə gedərdik.
E) Orta əsrlərdə hökmdar şairlərimiz qiymətli əsərlər yaratmışlar.

Mövzu: Cümlə üzvləri
Sinif: 8
İzah: *"Orta əsrlərdə hökmdar şairlərimiz qiymətli əsərlər yaratmışlar"* cümləsində *"orta əsrlər"* birinci növ təyini söz birləşməsi zərflik vəzifəsində işlədiyi üçün test tapşırığının düzgün cavabıdır. Digər bəndlərdə işlənən I növ ismi birləşmələr təhlil zamanı parçalandığı üçün test tapşırığının doğru cavabı hesab edilə bilməz.
Cavab: Orta əsrlərdə hökmdar şairlərimiz qiymətli əsərlər yaratmışlar.

13. Hər iki tərkib hissəsi ═══ sxeminə uyğun gələn tabesiz mürəkkəb cümlə hansıdır?

A) Bu gün yeni iş yerləri açılır, burada gənc mütəxəssislər işləyirlər.
B) Rayonda təzə qəsəbə salınsa da, evsiz qaçqınlar hələ də var.
C) O zaman gələcək ki, düşmən yurdumuzdan qovulacaq.
D) Mehmanın təzə evi hazır oldu, oğlu Eldar çox sevindi.
E) İndi beynəlxalq aləmdə hamı bizim haqq işimizi dəstəkləyir, bizimlə razılaşır.

Mövzu: Mövzulararası əlaqə
Sinif: 9
İzah: *"Rayonda təzə qəsəbə salınsa da, evsiz qaçqınlar hələ də var"*, *"O zaman gələcək ki, düşmən yurdumuzdan qovulacaq"* cümlələri tabeli mürəkkəb cümlələr, *"İndi beynəlxalq aləmdə hamı bizim haqq işimizi dəstəkləyir, bizimlə razılaşır"* cümləsi isə sadədir. *"Mehmanın təzə evi hazır oldu, oğlu Eldar çox sevindi"* cümləsində tərkib hissələrin sxemi isə testin şərtinə uyğun deyil. *"Bu gün yeni iş yerləri açılır, burada gənc mütəxəssislər işləyirlər"* tabesiz mürəkkəb cümləsinin hər iki tərkib hissəsi verilən sxemə uyğundur və test tapşırığının düzgün cavabıdır.
Cavab: Bu gün yeni iş yerləri açılır, burada gənc mütəxəssislər işləyirlər.

14. Təsriflənməyən feillərin işlənmə ardıcıllığını müəyyən edin.

- feili sifət
- feili bağlama
- məsdər

1. Sən olan dünyaya qurban olaram. (N. Həsənzadə)
2. Bəzi insanların eybi danışdıqca üzə çıxır.
3. Sən bütün dünyaya dəyərsən, inan,
   Dünya yaşamağa dəyər, nə yaxşı! (N. Həsənzadə)

A) 1, 2, 3 B) 2, 1, 3 C) 3, 2, 1
D) 2, 3, 1 E) 1, 3, 2

Mövzu: Təsriflənməyən feillər
Sinif: 7
İzah: 1-ci cümlədəki *"Sən olan"*- feili sifət, 2-ci cümlədəki *"danışdıqca"* feili bağlama, 3-cü cümlədəki *"yaşamağa"* məsdər olduğu üçün:
Cavab: 1, 2, 3

4. *"Bilirsən ki, mən səni unutmamışam"* cümləsindəki sözlərə aid ***səhvi*** müəyyən edin.
A) *ki* – tabelilik bağlayıcısıdır, budaq cümləni baş cümləyə bağlamışdır.
B) *unutmamışam* – məlum növdə olan sadə feildir, budaq cümlənin feili xəbəridir.
C) *səni* – təsirlik halda olan şəxs əvəzliyidir, budaq cümlənin vasitəsiz tamamlığıdır.
D) *mən* – şəxs əvəzliyidir, adlıq haldadır, budaq cümlənin mübtədasıdır.
E) *bilirsən* – şərt şəklində olan feildir, baş cümlənin xəbəridir.

Mövzu: Mövzulararası əlaqə
Sinif: 6-9
İzah: *"Bilirsən"* sözü feilin şərt yox, xəbər şəklində olduğu üçün yanlışdır. Digər bəndlərdəki fikirlər doğrudur.
Cavab: *Bilirsən* – şərt şəklində olan feildir, baş cümlənin xəbəridir.

5. Hansı sözün izahı ***verilməmişdir***?
1. əvvəl deyilmiş fikrin düzgünlüyünü təsdiq etmə, qəbul etmə
2. coğrafi ad
3. inkişaf, dəyişmə, yeniləşmə
4. hərbi xidmətdən buraxılma

A) toponim B) təkamül C) tərxis
D) təminat E) təsbit

Mövzu: Leksika
Sinif: 6
İzah: *"Əvvəl deyilmiş fikrin düzgünlüyünü təsdiq etmə, qəbul etmə"* - təsbit, *"coğrafi ad"* – toponim, *"inkişaf, dəyişmə, yeniləşmə"* - təkamül, *"hərbi xidmətdən buraxılma"* - tərxis sözlərinin izahlarıdır, *"təminat"* sözünün izahına aid fikir yoxdur.
Cavab: təminat

17. *"Hərgah onlar gəlməsələr, işlərimiz korlana bilər"* cümləsində budaq cümləni baş cümləyə bağlayan vasitələr hansıdır?
A) bağlayıcı söz
B) *-sa²* şəkilçisi, bağlayıcı söz
C) intonasiya, qarşılıq-güzəşt bağlayıcısı
D) şərt bağlayıcısı, *-sa²* şəkilçisi
E) səbəb bağlayıcısı, ədat

Mövzu: Tabeli mürəkkəb cümlə
Sinif: 9
İzah: *"Hərgah onlar gəlməsələr, işlərimiz korlana bilər"* cümləsində baş və budaq cümləni bağlayan vasitələr *"hərgah"* şərt bağlayıcısı və *-sa²* şəkilçisidir. Bağlanma vasitəsi olaraq bağlayıcı söz və ədatdan istifadə olunmamışdır.
Cavab: şərt bağlayıcısı, *-sa²* şəkilçisi

18. Nümunələrdə cümlənin şəxsə görə növlərindən hansı ***yoxdur***?
1. Özü yıxılan ağlamaz. (Atalar sözü)
2. Qədirin qəlbində elə bil od qaladılar. (Mir Cəlal)
3. Nərimanın həyəcandan rəngi qaçmışdı.
4. Sol tərəfdə dəniz. Sağda geniş meşəlik.

A) müəyyən şəxsli B) adlıq
C) ümumi şəxsli D) qeyri-müəyyən şəxsli
E) şəxssiz

Mövzu: Sadə cümlənin şəxsə görə növləri
Sinif: 8
İzah: *"Özü yıxılan ağlamaz"* - müəyyən şəxsli, *"Qədirin qəlbində elə bil od qaladılar"* - qeyri-müəyyən şəxsli, *"Nərimanın həyəcandan rəngi qaçmışdı"* - şəxssiz, *"Sol tərəfdə dəniz. Sağda geniş meşəlik"* – adlıq cümlələrdir. Ümumi şəxsli cümləyə aid nümunə yoxdur.
Cavab: ümumi şəxsli

19. Baş üzvləri söz birləşməsi ilə ifadə olunmuş cümləni müəyyən edin.
A) Namusla yaşamaq üçün əməyi sevməlisən.
B) Onun alnına dağılan zıl qara saçları qıvrım-qıvrımdır.
C) Sonralar bu əlifbadan başqa xalqlar da bəhrələnmişlər.
D) Sənin bütün qələbələrin bizim də fəxrimizdir.
E) Min dərdin dərmanı bu bitkilərdir.

Mövzu: Cümlə üzvləri. Baş üzvlər.
Sinif: 8
İzah: *"Namusla yaşamaq üçün əməyi sevməlisən"* cümləsində mübtəda buraxılmışdır, xəbəri vacib şəklində olan feillə ifadə olunmuşdur. *"Onun alnına dağılan zıl qara saçları qıvrım-qıvrımdır"* cümləsində mübtəda söz birləşməsi ilə ifadə olunsa da, xəbəri mürəkkəb sifətlə ifadə olunmuşdur. *"Sonralar bu əlifbadan başqa xalqlar da bəhrələnmişlər"* cümləsini mübtəda və xəbəri söz birləşməsi ilə ifadə olunmamışdır. *"Min dərdin dərmanı bu bitkilərdir"* cümləsində mübtəda söz birləşməsi, xəbər isə isimlə ifadə olunmuşdur, ona görə də test tapşırığının tələbini ödəmir. *"Sənin bütün qələbələrin bizim də fəxrimizdir"* cümləsində isə mübtəda və xəbər üçüncü növ təyini söz birləşməsi ilə ifadə olunduğu üçün test tapşırığının tələbini ödəyir.
Cavab: Sənin bütün qələbələrin bizim də fəxrimizdir.

20. Nöqtələrin yerinə uyğun olan əvəzliklərin düzgün ardıcıllığını müəyyən edin.
1. ... vətən qarşısında ... borcunu verməlidir.
2. ... sualın cavabını ... bilmirdi.
3. Qapının ağzında ... dayanmışdı.

A) özüm, kimsə, heç kim, öz, hər kəs
B) hər şey, kim, özüm, həmin, o
C) hamı, öz, bu, heç kim, kimsə
D) hər, öz, heç kim, hamı, bu
E) heç kim, hamı, öz, kimsə, hərə

Mövzu: Əvəzlik
Sinif: 6
İzah: Cümlələrdə əvəzliklər aşağıdakı ardıcıllıqla işlənməlidir: **Hamı** vətən qarşısında **öz** borcunu verməlidir. **Bu** sualın cavabını **heç kim** bilmirdi. Qapının ağzında **kimsə** dayanmışdı. Digər bəndlər test tapşırığının şərtinə uyğun deyil.
Cavab: hamı, öz, bu, heç kim, kimsə

21. Nümunədə buraxılmış durğu işarələrini müəyyən edin.
Nüşabə qürurla Siz elçi deyil elçi göndərənsiniz dedi buyurun taxtda əyləşin.
A) qoşa nöqtə, dırnaqlar, 3 tire, 4 vergül
B) dırnaqlar, 3 tire, 2 vergül
C) qoşa nöqtə, 3 tire, 2 vergül
D) qoşa nöqtə, dırnaqlar, 2 tire, 4 vergül
E) qoşa nöqtə, dırnaqlar, 1 tire, 3 vergül

Mövzu: Durğu işarələri. Vasitəsiz nitq.
Sinif: 9
İzah: Verilən nümunədə vasitəsiz nitqdə durğu işarələri belə olmalıdır: *Nüşabə qürurla:"Siz elçi deyil, elçi göndərənsiniz, - dedi, - buyurun, taxtda əyləşin".* Burada müəllif sözləri və vasitəsiz nitq ardıcıl verilmişdir.
Cavab: qoşa nöqtə, dırnaqlar, 2 tire, 4 vergül

22. Zərfin bütün məna növləri işlənmiş cümləni müəyyən edin.
A) Azad əvvəlcə müəllimə baxdı, sonra astaca sağa dönərək otaqdan çıxdı.
B) Səlim cəld otaqdan çıxdı, sonra bir az fikirləşib geri döndü.
C) Arabir yağış yağanda yuxarıdan bir az su axır, evdəkiləri çox narahat edirdi.
D) Uşaqlar bağdan bir az meyvə dərib yavaş-yavaş oradan uzaqlaşdılar.
E) Biz irəli gedib hər tərəfi ehtiyatla nəzərdən keçirdik.

Mövzu: Zərf
Sinif: 6
İzah: Azad əvvəlcə *(zaman)* müəllimə baxdı, sonra(*zaman*) astaca(*tərzi-hərəkət*) sağa(*yer*) dönərək otaqdan çıxdı. Bu cümlədə kəmiyyət zərfi işlənməyib. Arabir (*zaman*) yağış yağanda yuxarıdan(*yer*) bir az su axır, evdəkiləri çox(*kəmiyyət*) narahat edirdi. Bu cümlədə tərzi-hərəkət zərfi yoxdur. Uşaqlar bağdan bir az meyvə dərib yavaş-yavaş (*tərzi-hərəkət*) oradan (*yer*) uzaqlaşdılar. Bu cümlədə zaman və kəmiyyət zərfləri işlənməyib. Biz irəli (*yer*) gedib hər tərəfi ehtiyatla(*tərzi-hərəkət*) nəzərdən keçirdik. "Səlim cəld (**tərzi-hərəkət**) otaqdan çıxdı, sonra (**zaman**) bir az (**kəmiyyət**) fikirləşib geri (**yer**) döndü" cümləsində zərfin bütün məna növləri işləndiyi üçün test tapşırığının doğru cavabıdır.
Cavab: Səlim cəld otaqdan çıxdı, sonra bir az fikirləşib geri döndü.

23. Eyler-Venn diaqramına əsasən ***səhvləri*** müəyyən edin.

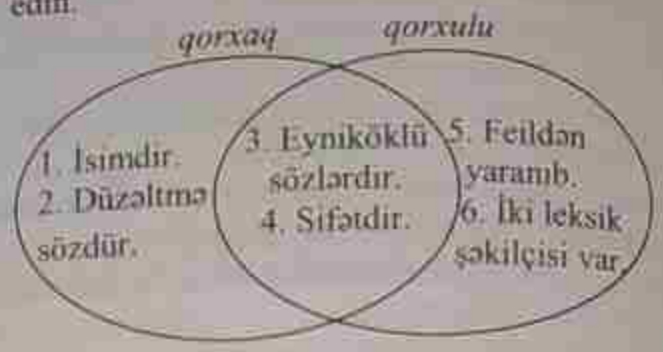

Mövzu: Mövzulararası əlaqə
Sinif: 5-6
İzah: Eyler-Venn diaqramının tələbinə əsasən, "eynikökli sözlərdir", "sifətdir" ortaq fikir, "iki leksik şəkilçisi var" fikri isə "qorxulu" sözünə aid olduğu üçün düzgün fikirlərdir. Testin tələbi səhv cavabları müəyyən etmək olduğu üçün "isimdir" fikri yanlışdır, "düzəltmə sözdür" ortaq cəhət olduğu üçün yanlışdır, "qorxulu" sözü sifətdən yarandığı üçün "feildən yaranıb" fikri düzgün deyil.
Cavab: 1,2,5

24. Hansı cümlələrdə tərzi-hərəkət zərfliyi zərflə ifadə ***olunmayıb***?
1. İki damcı yaş gözlərindən süzülərək yerə düşdü.
2. Atam qardaşımın dediklərinə səbirlə qulaq asırdı.
3. Onlar səs salmadan hərəkət edirdilər.
4. Maşın sürətlə hərəkət edirdi.
5. Bu işləri cəld yerinə yetirməliyik.

Mövzu: İkinci dərəcəli üzvlər. Zərflik
Sinif: 8
İzah: Birinci və üçüncü cümlələrdə tərzi-hərəkət zərfliyi feili bağlama tərkibləri ilə (*gözlərindən süzülərək, səs salmadan*) ifadə olunmuşdur. 2, 4 və 5-ci cümlələrdə isə zərflə (*səbirlə, sürətlə, cəld*) ifadə olunmuşdur, test tapşırığının uyğun cavabıdır.
Cavab: 2, 4, 5

25. Əlavə işlənmiş cümlələri müəyyən edin.
1. Təmiz geyimli, gülərüzlü qızlar – universitet tələbələri böyük bir həvəslə hara isə gedirdilər.
2. Yumşaq otların, əlvan çiçəklərin, dağ nanələrinin gözəl qoxusu ətrafa yayılmışdı.
3. Gül, ey nazlı Vətən – odlar torpağı. (S. Vurğun)
4. Kəndin bütün ətrafı, yəni: dağlar, düzənlər, meşələr qarla örtülmüşdü.
5. Sərgidə tamaşa etdiyimiz şəkillər, heykəllər, incə naxışlı xalçalar, büllur qablar – hər şey olduqca gözəl və maraqlı idi.

Mövzu: Cümlə üzvlərinin əlavəsi
Sinif: 8
İzah: 2, 4 və 5-ci cümlələrdə həmcins üzvlər verilmişdir, əlavə yoxdur. 1-ci cümlədə mübtədanın, 3-cü cümlədə isə xitabın əlavəsi işlənmişdir.
Cavab: 1, 3

26. *"Güllünün inadkarlığı"* birləşməsindəki əsas tərəflə bağlı düzgün fikirləri müəyyənləşdirin.
1. Sifətdən düzəlmişdir.
2. Konkret isimdir.
3. Birinci tərəflə həm idarə, həm də uzlaşma əlaqəsi ilə bağlanmışdır.
4. Kök, 3 leksik, 1 qrammatik şəkilçidən ibarətdir.
5. Üçüncü şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisini qəbul etmişdir.

Mövzu: Mövzulararası əlaqə
Sinif: 5-8
İzah: *"İnadkarlığı"* sözü *"inadkar"* sifətindən düzəlib, mücərrəd isimdir, kök (inad), 2 leksik (-kar, -lıq[4]), 1 qrammatik (-ı[4]) şəkilçidən ibarətdir, üçüncü şəxsin təkinin mənsubiyyət şəkilçisini (-ı[4]) qəbul etmişdir, birinci tərəflə həm idarə, həm də uzlaşma əlaqəsi ilə bağlanmışdır. Testin şərtinə əsasən düzgün fikirlər seçilməlidir üçün:
Cavab: 1, 3, 5

27. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Fonetik norma pozulmuşdur.
2. Leksik norma pozulmuşdur.
3. Qrammatik norma pozulmuşdur.

a. Budaqlar tünd göy gavalıların ağırlığından əyilmişdi.
b. Günəşin şüaları ətrafı işıqlandırırdılar.
c. Uğura gedən yolda yüksək addımlarla irəliləməyi bacarmalısan.
d. Daşqın çay kənarındakı kəndləri çətin vəziyətdə qoymuşdu.
e. Bir çox kitabın cildi cırılmışdı.

Mövzu: Ədəbi dil normaları
Sinif: 10
İzah: "Budaqlar tünd göy (*tünd-göy*) gavalıların ağırlığından əyilmişdi", "Daşqın çay kənarındakı kəndləri çətin vəziyyətdə (*vəziyyətdə*) qoymuşdu" cümlələrində fonetik, "Uğura gedən yolda yüksək (*yüksək addım ifadəsi düzgün deyil*) addımlarla irəliləməyi bacarmalısan" cümləsində leksik, "Günəşin şüaları ətrafı işıqlandırırdılar" (*işıqlandırırdı – uzlaşma əlaqəsi*), " Bir çox kitabın cildi cırılmışdı" (*bir çox sayından sonra isim cəmdə işlənməlidir: bir çox kitablar*) cümlələrində qrammatik norma pozulmuşdur. Uyğunluq belə olmalıdır:
Cavab: 1 – a, d; 2 – c; 3 – b, e

Mətn tapşırıqları

İnsan niyə yaşlanır?

İnsan bədənindəki hüceyrələrin yeddi ildən bir yeniləndiyi elm aləminə məlumdur. Bəs insan nə üçün yaşlanır?

Müasir dövrdə insanların cavan qalmaq istəyi müxtəlif vasitələrlə tamamilə həll olunub. Kosmetik vasitələr, təbabət və sağlamlıq mərkəzləri gənc qalmaq istəyənlərə daim ümid versə də, insanların yaşlanması qaçılmazdır. Yaşlanmaq fırtınalı həyatın limanıdır.

Yaşlanma insan doğulduğu andan bədənin "proqramlaşdırılmış" fəaliyyətidir. Bu, hormonların qarşılıqlı təsiri nəticəsində baş verir. DNT-də baş verən müəyyən proseslər yaşlanmaya bilavasitə təsir edir. Bəs vaxtından tez qocalmanın səbəbi nədir?

Yağlı qida qəbulu, maddələr mübadiləsinin pozulması, artıq çəki yaşlanmanı sürətləndirən amillərdəndir. Hüceyrələrin fəaliyyətinə zərərli təsir edən hər bir maddə: alkoqol, tütün, radioaktiv maddələr və digər zərərli vərdişlər həm birbaşa, həm də immun sistemini zəiflətməklə yaşlanmaya təsir edir. Hər kəs orqanizminə düzgün qulluq göstərməklə və faydalı qida qəbul etməklə vaxtsız yaşlanmanın qarşısını ala bilər.

28. Mətnə əsasən cədvəli tamamlayın.

Mövzu: Mətn üzərində iş
Sinif: 10-11
İzah: Verilmiş mətn publisistik üslubdadır, dili sadə və anlaşıqlıdır. "*Yaşlanmaq fırtınalı həyatın limanıdır*" cümləsində isə obrazlılıq (epitet, təşbeh) ifadə olunduğu üçün cümlə bədii üsluba aiddir, ona görə də mətnin aid olduğu üsluba uyğun deyil.

Cavab:

Mətnin üslubuna uyğun olmayan cümlə	Həmin cümlənin aid olduğu üslub	Cümlənin aid olduğu üslubun səciyyəvi xüsusiyyətləri
Yaşlanmaq fırtınalı həyatın limanıdır.	Bədii	Obrazlılıq, emosionallıq, məcazilik, bədii təsvir və ifadə vasitələrindən istifadə, ritorik sualdan istifadə, epiqraflardan, sitatlardan geniş istifadə və s.

29. Mətndə ümumi məzmuna zidd fikrin ifadə olunduğu cümləni müəyyən edib yazın.

Mövzu: Mətn üzərində iş.
Sinif: 10-11
İzah: "Müasir dövrdə insanların cavan qalmaq istəyi müxtəlif vasitələrlə tamamilə həll olunub" cümləsi mətnin ümumi məzmununa ziddir. Mətndə insanın özündən asılı olmayaraq yaşlanmasından bəhs olunur. Ona görə də bu cümlədəki fikir yanlışdır.
Cavab: Müasir dövrdə insanların cavan qalmaq istəyi müxtəlif vasitələrlə tamamilə həll olunub.

30. Mətnin məzmununa əsasən cədvəli tamamlayın.

Mövzu: Mətn üzərində iş
Sinif: 10-11
İzah: Mətndəki fikirlərə əsasən,
I Səbəb: Yaşlanma insan doğulduğu andan bədənin "proqramlaşdırılmış" fəaliyyətidir;
hormonların qarşılıqlı təsiri nəticəsində baş verir;
DNT-də baş verən müəyyən proseslər yaşlanmaya bilavasitə təsir edir.
Yağlı qıda qəbulu, maddələr mübadiləsinin pozulması, artıq çəki yaşlanmanı sürətləndirən amillərdəndir.
Hüceyrələrin fəaliyyətinə zərərli təsir edən hər bir maddə: alkoqol, tütün, radioaktiv maddələr və digər zərərli vərdişlər həm birbaşa, həm də immun sistemini zəiflətməklə yaşlanmaya təsir edir.
Nəticə: Yaşlanma insan iradəsindən asılı olmur.
II Səbəb: Hər kəs orqanizminə düzgün qulluq göstərir.
Nəticə: Vaxtsız yaşlanmanın qarşısını alır – uyğun fikirlərdir.

Cavab:

Səbəb	***Nəticə***
1. Yaşlanma insan doğulduğu andan bədənin "proqramlaşdırılmış" fəaliyyətidir; 2. Hormonların qarşılıqlı təsiri nəticəsində baş verir. 3. DNT-də baş verən müəyyən proseslər bilavasitə təsir edir. 4. Yağlı qıda qəbulu, maddələr mübadiləsinin pozulması, artıq çəki yaşlanmanı sürətləndirir. 5. Hüceyrələrin fəaliyyətinə zərərli təsir edən hər bir maddə: alkoqol, tütün, radioaktiv maddələr və digər zərərli vərdişlər immun sistemini zəiflədir.	Yaşlanma insan iradəsindən asılı olmur.
Orqanizmə düzgün qulluq edilir.	Vaxtsız yaşlanmanın qarşısını alır.

Fonetika

Saitlər, növləri və tələffüzü

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	A	D	A	A	A	E	B	D	B	C	E	D	B	C	A	D	E	C	E	B	B	A	C	A	D	E	D	B
31	32	33	34	35																									
B	E	A	B	2, 3, 4																									

Samitlər, növləri və tələffüzü

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	A	D	E	C	E	E	D	D	B	E	E	B	D	D	D	B	E	A	C	C	A	A	C	B	C	E	B	D	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
C	D	D	C	C	B	E	A	E	E	B	B	A	A	A	B	A	A	B	C	E	D	E	D	A	A	A	B	C	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79											
E	C	E	E	D	B	B	D	A	B	D	B	E	B	C	1, 4	1, 3	2, 4	2, 4											

Ahəng qanunu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
B	C	A	E	E	C	D	B	B	A	D	C	A	D	B	D	C

Heca və vurğu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	D	A	B	B	C	A	E	D	B	E	D	D	C	E	E	B	E	D	D	E	A	A	D	B	C	A	D	C
31	32	33	34	35	36	37																							
C	B	A	E	C	A	C																							

Sözün fonetik xüsusiyyətləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	A	A	C	E	D	D	D	B	E	E	B	B	A	B	E	A	D	C	D	C	E	D	C	C	E	E	B	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
C	C	D	D	B	A	A	A	D	E	A	E	C	E	C	D	D	E	A	C	A	A	C	E	C	C	D	C	C	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
E	D	B	B	B	A	D	C	E	E	A	E	A	E	B	E	A	E	A	E	D	A	D	E	B	B	A	D	B	E
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
B	D	C	A	A	B	C	B	D	B	B	B	E	B	B	B	A	D	D	D	C	E	B	D	B	D	E	C	A	E
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150
B	C	B	A	D	C	C	E	D	E	B	D	A	E	C	C	A	C	C	E	B	B	A	C	C	C	A	E	E	C
151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180
C	E	B	D	E	D	A	E	C	E	D	A	A	D	B	D	D	B	A	D	C	B	1, 2, 5	2, 3, 4	2, 5	3, 4, 5	2, 4, 5	1, 2, 5	2, 3, 5	1, 2, 4
181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210
1, 2, 5	1, 3, 5	3, 4, 5	3, 4, 5	1, 3, 4	3, 4	3, 4	2, 3, 6	2, 4, 5	1, 3	1, 2	1, 2, 5	1, 2, 5	1, 3, 4	1, 2, 5	1, 2, 4	2, 3, 5	3, 4, 5	1, 3, 5	2, 3, 5	2, 3, 5	4, 5, 6	2, 4, 6	1, 3, 5	2, 3, 5	1, 2, 5	1, 3, 5	1, 3, 5	2, 3, 5	2, 3, 5
211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240
1, 3, 4	1, 3	2, 4	1, 4, 5	1, 3	4, 5	2, 4, 5	1, 3, 5	2, 4, 5	2, 3	1, 3, 5	1, 2	3, 4, 5	1, 2, 5	1, 3, 4	2, 3, 4	1, 3, 4	1, 2, 4	2, 4, 5	3, 4	2, 4	2, 3	2, 4	2, 5	3, 4, 5	1, 3, 5	1, 3, 5	1, 3, 5	2, 4, 6	1, 3, 4
241	242	243	244	245	246	247	248	249	250																				
2, 5, 6	2, 3, 4	2, 3, 4	1, 5	1, 5	1, 2, 4	2, 3, 5	2, 3, 5	1, 3, 6	a, c; b, e; d																				

Orfoqrafiya. Orfoepiya

Orfoqrafiya

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	A	A	E	A	C	E	E	C	D	C	D	A	E	A	E	C	C	B	C	B	E	D	E	C	E	B	E	A	E
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	B	E	A	D	B	B	B	E	D	B	C	B	E	B	C	B	C	A	C	C	E	A	E	C	B	C	A	C	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
A	E	D	C	D	B	E	E	B	D	C	A	C	D	A	E	D	D	D	A	D	D	D	C	C	A	B	A	C	B
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
E	A	E	E	C	B	D	E	B	E	C	B	B	B	E	A	B	C	D	D	D	B	B	B	C	B	A	A	A	C
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150
A	E	B	E	E	C	B	C	A	E	A	D	B	E	C	B	C	C	D	B	D	D	B	E	D	A	D	C	C	B
151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180
A	C	D	D	D	B	E	B	C	C	E	E	B	D	C	E	B	C	E	A	E	D	B	D	D	B	C	B	B	D
181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210
D	D	A	D	C	C	A	D	A	D	B	A	E	A	A	E	B	C	B	D	A	A	1, 5, 6	1, 3, 5	1, 4, 5	1, 4, 6	2, 3, 4, 7	2, 3, 6, 7	2, 3, 7, 8	3, 5, 7, 8
211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240
2, 3, 4, 8	1, 2, 3	2, 4, 5	2, 4, 5	3, 5, 6	2, 3, 5	1, 4, 6	2, 4, 6	1, 5, 6	1, 2, 4	3, 4	3, 4	3, 4, 6	1, 6, 7	3, 4, 5	1, 3, 5	1, 3, 4	2, 4, 5	1, 3, 5	2, 3, 5	3, 4, 6	1, 2, 4	2, 3, 5	1, 3, 6	2, 3, 6	1, 3, 4	1, 3, 4	2, 3, 6	2, 5, 6	2, 3, 5
241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253																	
1, 2, 3	2, 4, 5	1, 3, 5	1, 4, 5	1, 3, 5	1, 2, 5	1, 2, 4	1, 5, 6	1, 4, 5, 6	1, 2, 3, 4	1, 5	1, 2, 5	2, 4, 6																	

Orfoepiya

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	D	A	B	A	D	C	E	B	B	A	D	E	C	A	D	D	D	B	E	E	B	B	B	D	C	B	A	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	A	C	B	B	A	D	E	A	B	B	E	C	A	C	D	D	B	C	D	D	A	C	E	B	C	B	C	E	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86				
D	C	C	E	C	A	D	C	E	1, 3, 4	2, 5, 6	1, 2, 5	1, 4, 5	1, 3, 4	2, 4, 5	1, 4, 5	2, 4, 5	2, 3, 5	1, 3	3, 5	1, 3, 4	1, 3, 5	1, 3, 5	4, 5, 6	1, 2, 6	1, 2, 6					

Orfoqrafiya və orfoepiya (ümumi)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	A	B	B	D	E	C	B	C	A	E	D	B	A	E	B	A	E	A	D	D	D	E	C	B	D	E	D	A	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	E	B	C	E	E	E	C	B	D	B	C	C	C	A	D	A	C	E	D	C	A	B	B	D	E	C	B	C	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
E	D	B	A	E	B	A	E	A	D	D	D	E	C	B	D	E	D	A	2, 4, 6	3, 4	2, 4	4, 5	2, 4, 5	2, 3, 5	3, 1; 2, 4	d; a; c; e	d; b, c; a	a; b, e; d	e; d; e; a; c
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100																				
a; d; e; b; c	c; d; a; b; e	d; a; b; e	a; e; b; c; d	a; e; b; c; d	b; c; e	e; c; b; d	d; c; b; e	2, 3, 4, 1	2, 3, 4, 1																				

Leksika

Sözün leksik və qrammatik mənası

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	A	A	C	B	A	C	E	C	C	E	C	C	E	B	C	B	A	A	C	D	B	D	E	C	E	E	E	C	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	D	E	D	B	B	E	B	D	E	E	D	B	A	A	B	E	B	A	A	D	D	A	D	D	A	C	C	A	E
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
E	B	D	E	D	D	C	A	C	E	B	A	D	E	E	B	D	A	E	D	B	D	B	D	B	A	B	C	B	2, 5
91	92	93	94	95	96	97	98	99																					
3, 5	1, 4	1, 5	b; a; c	1, 3, 4	1, 2, 4	1, 2	b, c; d; a, e	d; a; b, e																					

Sözün haqiqi və məcazi mənası. Təkmənalı və çoxmənalı sözlər. Terminlər. Arxaizmlər

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	C	D	C	C	E	B	B	B	A	D	C	A	C	B	D	D	E	D	C	E	A	D	D	B	C	E	B	B	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47													
E	C	A	C	C	B	A	A	A	E	2, 3, 4	1, 3, 6	3, 6, 7	2, 3, 4	2, 4, 5	1, 3, 5	1, 3													

Omonimlər. Sinonimlər. Antonimlər

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	A	D	A	D	A	E	E	A	B	E	D	C	D	E	E	A	E	D	C	E	B	A	B	E	A	D	C	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
E	C	E	E	A	B	C	E	C	B	D	E	D	A	A	A	D	C	C	D	C	C	D	B	B	D	D	A	B	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
C	B	B	B	A	E	A	E	B	C	B	E	D	D	E	C	B	A	E	B	D	C	B	D	A	B	D	C	C	C
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
E	B	C	C	D	B	D	B	E	B	E	B	A	B	C	C	E	A	B	D	C	C	A	A	B	E	A	D	B	E
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150
A	D	B	E	E	A	C	B	E	D	E	D	A	D	B	C	C	E	B	D	3, 4	1, 4	1, 4	2, 4, 5	2, 3, 4	1, 2, 3	1, 3, 5	1, 2, 3, 6	2, 3, 5, 7	1, 2, 5
151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166														
2, 4, 5	2, 4, 6	2, 4, 5	1, 3, 4	2, 4, 6	1, 3	1, 5	1, 4	4, 5	3, 4	1, 2, 4, 5	2, 5	a, d; b, e	c, e; a, d	c; b, d; a	c; b, d; a														

Frazeoloji birləşmələr

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	B	D	D	B	B	E	C	B	D	E	B	A	C	A	E	A	B	E	A	D	E	B	A	C	C	A	D	E	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44																
C	C	A	D	A	D	C	C	E	1, 2, 5	1, 4, 6	1, 2, 6	1, 2, 5	3, 2, 4, 1																

Söz yaradıcılığı

Sözün tərkibi: kök və şəkilçi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	C	A	D	E	C	B	C	A	D	B	B	D	D	D	E	E	C	D	C	D	D	B	B	D	E	B	A	D	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	A	B	A	D	C	D	C	B	C	D	D	E	E	A	E	D	B	B	C	D	C	C	B	D	D	B	E	E	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
B	B	D	D	B	A	A	C	A	B	A	B	A	B	D	E	E	B	A	D	A	E	D	B	D	D	C	E	C	E
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
A	D	C	B	A	C	A	A	C	E	E	B	B	E	A	B	C	B	C	E	E	E	C	A	E	C	C	B	A	D
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150
D	A	E	A	B	C	E	E	A	B	E	D	E	A	E	D	C	E	A	B	A	B	C	D	A	A	E	B	C	D
151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180
E	D	A	E	B	E	C	A	C	D	C	C	A	B	E	A	A	D	C	A	E	D	B	D	C	B	C	B	A	A
181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199											
C	C	C	B	C	A	D	E	E	E	C	2, 5, 6, 7	3, 4, 5, 7	1, 2, 4	3, 4, 6	3, 6	3, 4	2, 1, 4, 3	2, 1, 4, 3											

Şəkilçilərin növləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	A	D	E	B	B	A	A	C	C	E	D	B	E	A	A	A	D	A	D	B	D	E	C	C	B	C	C	E	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57			
B	E	E	B	B	A	E	A	C	A	D	A	E	E	C	A	B	B	D	D	E	D	E	C	C	C	1, 2			

Sözün başlanğıc forması

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16														
B	C	A	E	D	A	D	D	A	A	C	B	E	D	1, 3, 5	2, 3, 4														

Eynıköklü sözlər

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	A	D	A	A	A	D	C	C	E	B	C	C	E	E	B	D	A	E	D	C	B	A	A	A	E	D	B	E	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45															
C	D	B	E	1, 3, 5	1, 3, 5	1, 2, 5	1, 5, 6, 7	1, 2, 4	1, 3, 5	1, 3, 4	2, 5	1, 4, 5, 6	2, 5, 6	1, 3, 5															

Sözün quruluşca növləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	B	B	A	C	C	C	A	A	C	E	A	A	E	B	C	E	B	B	E	B	B	D	C	E	C	B	D	E	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
C	C	A	E	E	C	D	D	D	B	B	A	E	B	D	B	C	B	A	A	E	A	E	D	E	D	C	D	A	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78												
B	D	B	C	E	C	A	B	E	D	D	A	C	C	D	A	1, 4, 6	1, 2, 5												

İsim

Konkret və mücərrəd isimlər. Tək və cəm isimlər. Ümumi və xüsusi isimlər

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
B	A	B	E	D	E	A	B	B	D	C	C	E	A	D	A	C	B	C	D	A	C	D	A	E	E	E	B	D

İsmin quruluşca növləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	D	A	A	D	E	E	D	B	B	E	B	A	A	B	C	C	D	C	1, 2, 6	1, 3, 4	2, 3, 4, 7	1, 2, 4, 5	1, 3, 5	1, 3, 4	1, 2, 5	1, 2, 5	2, 3, 4	3, 4, 5
31																													
1, 3																													

İsmin mənsubiyyətə görə dəyişməsi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	B	A	C	B	D	D	B	A	E	C	A	A	C	C	E	C	E	D	B	A	D	C	B	B	C	E	A	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49											
E	A	C	B	D	D	A	C	1, 2, 6	3, 4, 6	1, 5, 6	2, 5, 6	2, 4, 6	2, 6	2, 4	3, 4, 5, 6	1, 3	1, 2	2, 4, 5, 7											

İsmin hallanması

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	B	D	B	D	A	C	B	D	D	C	E	D	A	E	C	A	D	B	D	A	E	B	E	A	D	D	B	A	E
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
E	E	A	C	A	B	B	E	E	B	B	A	A	A	E	C	C	D	E	A	B	B	A	D	B	E	A	E	A	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
C	B	B	E	E	C	D	B	A	C	C	A	E	E	C	D	E	A	E	D	A	D	C	A	C	C	1, 2, 4	4, 6	3, 4	2, 4
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
2, 5	2, 6	1, 2, 6	2, 3, 6	1, 5, 6	1, 2, 6, 9	1, 2, 3, 5	2, 4, 5	1, 3	1, 2, 4	3, 5, 6, 8	4, 5	1, 5	3, 5	4, 5	3, 5	4, 5	3, 4	1, 2	1, 4	2, 5	1, 4	2, 5	1, 4	4, 5	b; c, e; a, d	3, 4, 5, 2, 6, 1	2, 3, 1	2, 5, 3, 4, 1	4, 1, 5, 3, 2

İsimlərin yazılışı və tələffüzü

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	E	B	B	A	E	B	A	B	C	A	B	B	A	B	D	C	E	D	E	D	E	E	A	E	A	E	D	A	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43																	
D	D	D	C	C	A	C	C	E	D	A	B	C																	

İsmin morfoloji xüsusiyyətləri. İsmin cümlədə rolu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	B	D	C	C	C	A	D	E	A	D	D	E	A	C	E	C	A	A	E	B	D	C	B	D	C	A	A	A	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
E	C	C	D	B	E	E	A	A	B	E	D	A	B	B	D	C	B	B	C	E	C	D	A	E	E	D	B	1, 3, 5	1, 3, 4
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73																	
1, 2	2, 3, 6	2, 1, 4, 3, 5	1, 3, 5	2, 4	3, 5, 6	1, 2, 4	2, 3	1, 4	1, 2	2, 5	d; a; b; c	b; d; a; c																	

Sifət

Sifət və onun quruluşca növləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	C	B	A	B	B	E	A	C	D	E	D	A	B	C	C	D	E	D	C	C	E	D	D	D	B	C	A	B	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	D	E	C	A	D	A	E	C	A	B	C	A	E	E	B	D	E	B	B	B	A	C	C	E	A	E	C	B	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87			
D	E	E	A	C	A	D	B	B	D	B	E	B	D	1, 3, 6	1, 2, 5	1, 3, 5	1, 3, 5	2, 3, 5	2, 4, 5	1, 3, 5	3, 4	2, 5	1, 2, 4	1, 3, 4	3, 4	1, 3			

Sifətin müqayisə dərəcələri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22									
E	E	D	A	C	A	D	E	E	B	B	A	C	B	E	C	A	A	B	C	C	1, 2									

Sifətin isim kimi işlənə bilməsi. Sifətlərin yazılışı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21										
D	B	A	B	A	D	C	C	C	A	A	D	B	C	C	E	B	A	E	E	D										

Sifətin morfoloji xüsusiyyətləri. Sifətin cümlədə rolu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	E	D	C	C	C	B	B	E	E	D	A	E	B	D	E	C	B	D	D	B	C	C	D	A	B	A	A	C	D
31	32	33	34	35																									
A	A	1, 4, 5	1, 3, 4	1, 2, 3																									

Say

Sayların quruluşca növləri. Sayların mənaca növləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	A	B	B	A	D	E	A	D	D	A	E	B	C	C	E	B	C	B	C	E	C	E	C	E	A	A	A	C	E
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47													
D	E	D	B	D	B	A	C	D	B	A	E	B	E	A	1, 3, 5	1, 3, 5													

Sayın morfoloji xüsusiyyətləri. Sayların isim kimi işlənə bilməsi. Sayların yazılışı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	D	C	B	B	C	D	A	B	D	B	E	D	E	E	C	D	C	C	C	B	B	E	D	A	B	B	C	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47													
D	E	A	C	A	A	A	C	E	E	A	2, 3, 5	1, 4	1, 6, 7, 8	1, 6	1, 2	2, 4													

Əvəzlik

Əvəzliyin quruluşca növləri. Əvəzliyin mənaca növləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	B	D	D	A	C	E	E	D	B	A	B	E	B	A	D	B	D	C	B	A	A	B	E	D	D	A	E	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54						
A	B	C	A	C	A	E	C	E	D	E	C	C	D	1, 3, 6	1, 3, 5	1, 3, 5	1, 3, 5	2, 4, 5	2, 5	2, 4	1, 4	4, 5	a, c, e; b, d						

O, bu əvəzliklərindən sonra vergülün qoyulması

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	E	D	D	A	D	B	D	B	C	E	C	A	E	D	B	E	C	A	C	A	A	D	C	D	A	A	C	E	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46														
A	B	B	B	E	E	A	E	B	C	E	D	C	E	2, 3, 4	1, 3, 5														

Əvəzliyin cümlədə rolu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21									
B	C	B	E	C	C	A	C	E	A	D	E	D	E	A	C	B	D	D	1, 3, 5	c; b; d									

Əvəzliyin morfoloji xüsusiyyətləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	D	E	D	B	E	E	B	D	A	C	B	E	C	C	C	D	D	D	B	D	E	A	B	D	C	B	E	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	D	C	C	A	B	C	A	A	A	D	B	C	A	E	E	A	1, 4	1, 2	1, 4	2, 6	2, 4, 5	2, 3, 6	1, 5	3, 5	1, 3, 6	1, 3, 4	2, 3	2, 4	2, 5
61	62	63	64	65	66	67	68																						
2, 3	1, 5, 6	1, 5	3, 4	3, 4, 6	1, 4	e; a, c, d; b	b; e; a, c, d																						

Feil

Feilin quruluşca növləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
D	A	D	A	B	C	A	C	B	D	C	D	C	B	E	1, 3, 5	2, 3, 4, 8	2, 3, 4, 8	1, 5	3, 4, 6	1, 2, 5	3, 5, 6

Feilin qrammatik mana növləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	D	B	B	D	A	E	A	E	B	B	A	B	C	A	B	B	B	A	D	C	C	D	E	D	A	E	C	D	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53							
C	E	C	A	D	D	E	D	E	E	A	B	D	E	2, 4	2, 3, 5	2, 4	2, 4	3, 4, 5	2, 3, 6	1, 4	2, 4, 1, 3	2, 4, 1, 3							

Feilin şəkilləri. Feilin zamanları. Təsdiq və inkar feillər

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	A	D	C	A	E	D	E	B	A	E	C	E	C	B	B	C	C	B	D	E	B	A	B	C	C	E	E	D	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
C	D	A	B	B	B	A	A	A	C	A	D	D	E	A	D	E	B	B	A	D	A	C	B	C	C	E	D	A	D
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70																				
1, 2, 3	1, 2	1, 3	2, 4, 5	3, 5	1, 5	2, 3, 7	1, 5, 6	3, 4	c; b, d; a, e																				

İdi, imiş, isə hissəcikləri və yazılışı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
B	C	B	D	D	C	D	E	C	A	E	1, 3	1, 4

Feilin morfoloji xüsusiyyətləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	A	D	D	D	B	A	B	B	C	A	B	A	C	A	D	E	D	A	E	B	E	B	D	A	A	C	D	D	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
D	B	C	C	B	E	D	B	B	C	E	B	D	A	B	E	D	D	C	C	A	B	A	C	E	B	D	A	D	D
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
E	C	C	E	E	E	B	C	A	B	E	C	B	C	A	E	A	B	C	A	C	E	A	B	1, 3, 4, 6	1, 2, 3, 6	1, 4	2, 4	2, 5	1, 3
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112								
1, 2	2, 4, 5	1, 4, 5	2, 3, 5	3, 4, 5	1, 3	1, 3, 4	1, 2, 4	1, 3, 4	1, 2, 5	a; c, d; b, e	a, c; b, d; e	a; b; d, e; c	c, d; e; a, b	c, d ; b; a, e	a; b, d; c, e	1, 3, 2, 5, 4	1, 3, 2, 5, 4	4, 1, 2, 3, 5	4, 1, 2, 3, 5	2, 3, 4, 5, 1	5, 3, 4, 1, 2								

Feilin təsriflənməyən formaları

Məsdər

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
C	D	E	C	E	D	E	B	C	D	E	E	D	D	B	B	A	D	A	C	A	2, 4, 6	1, 3, 5	2, 3

Feili sifət

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33
B	A	B	C	B	C	D	A	E	B	C	B	C	D	E	D	D	E	C	D	D	E	B	C	B	A	A	A	E	D	3, 4, 6	2, 3, 5	2, 4

Feili bağlama

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
B	C	E	D	D	B	B	D	C	A	A	D	A	E	B	D	E	A	E	D	B	E	B	E	C	A	C	E	C	A	C	3, 4, 5	1, 2, 3	3, 4, 6

Feilin təsriflənməyən formaları (ümumi məsələlər)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
A	A	B	D	A	A	B	C	A	D	D	B	D	E	1, 2, 4	1, 3, 5	1, 3, 4	2, 5, 6	1, 3, 4	2, 4, 5	2, 3, 5	b; d; c	a; d; b	e; a; c	c; a; b	1, 4, 3, 2	1, 4, 3, 2	1, 3, 2, 4	1, 4, 3, 2	3, 4, 2, 1	3, 4, 2, 1	1, 4, 2, 3	1, 4, 2, 3	3, 2, 4, 1	2, 3, 4, 1

Zərf

Zərfin quruluşca növləri Zərfin mənaca növləri. Zərflərin yazılışı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	A	E	D	D	A	D	B	D	D	A	A	A	E	C	D	E	C	D	C	C	D	B	B	E	A	D	A	A	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	D	B	B	C	B	B	C	B	E	E	E	A	D	C	D	E	C	E	C	1, 4, 5	2, 5, 6	1, 4	3, 4	3, 5, 6	1, 4, 5	1, 4, 5	1, 3, 5	1, 5, 6	1, 2
61	62	63	64																										
3, 5	2, 4	d; e; b	a; d; c																										

Zərfin cümlədə rolu. Zərfin morfoloji xüsusiyyətləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	B	E	A	E	C	E	A	B	D	C	D	A	D	E	A	C	E	D	A	C	E	B	D	B	E	C	A	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	C	A	C	A	E	C	A	B	C	E	A	A	D	C	E	B	A	B	E	D	C	A	B	D	D	2, 3, 5	1, 5	3, 5	1, 5
61	62	63	64	65	66																								
2, 3, 5	2, 3, 5	3, 4	3, 4	1, 3, 4	1, 3, 4																								

Köməkçi nitq hissələri

Qoşma

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	D	E	E	B	C	C	A	E	D	B	B	A	B	B	A	B	A	A	D	E	B	C	E	E	D	C	A	B	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58		
D	E	A	A	B	D	E	B	B	B	D	A	C	D	E	1, 4, 5	1, 3	3, 4	2, 4, 5	1, 4, 5	1, 2, 5	1, 3	3, 4, 6	1, 3, 5	2, 4	a; c; e	c; a; b, d	4, 2, 3, 1		

Bağlayıcı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	A	B	A	D	B	B	E	C	B	E	D	E	B	C	A	C	B	C	D	D	A	A	B	D	A	D	C	C	E
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44																
E	D	E	A	D	C	A	E	B	C	C	2, 5	2, 4	c, d; a																

Ədat

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	C	E	A	A	A	D	C	E	A	D	A	C	B	A	C	E	C	E	D	B	A	D	C	C	C	E	E	B	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
E	C	C	B	B	B	C	B	D	B	D	E	E	A	B	A	C	A	E	D	E	D	C	D	E	B	D	D	A	A
61	62	63	64	65	66																								
B	D	B	C	E	A																								

Modal sözlər

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	A	B	B	C	D	D	A	C	D	B	C	A	B	C	C	A	D	A	E	E	E	B	D	B	E	A	B	D	D
31	32	33																											
E	3, 1, 4, 2	3, 1, 2, 4, 5																											

Nida

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18												
B	C	E	B	D	B	D	E	E	A	D	D	B	A	C	A	A	b; c; d; a; e												

Köməkçi nitq hissələrinin omonimliyi və sinonimliyi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	E	B	C	A	B	B	C	C	A	C	B	B	C	A	D	C	E	E	A	A	D	C	E	D	D	A	C	B	E
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	D	E	E	C	B	A	E	D	A	D	B	A	C	C	D	B	E	D	D	A	E	E	D	1, 2, 6	3, 4, 5	1, 5	1, 2	1, 3, 4	2, 5, 6

Köməkçi nitq hissələri (ümumi məsələlər)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	B	E	D	C	E	A	B	E	E	A	D	E	C	C	E	D	A	B	A	D	C	A	C	D	E	E	C	C	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	E	B	A	C	B	C	D	E	B	A	A	B	B	C	C	A	E	A	E	E	B	B	A	D	D	A	B	E	C
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
A	D	D	B	D	B	C	E	E	B	B	A	B	E	A	D	B	E	1, 3, 4	1, 4	3, 4	1, 3	2, 4	3, 4	1, 3, 5	1, 2, 4	1, 3	2, 4	2, 4	2, 3, 4
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108												
2, 3	1, 4	1, 3	1, 5	a, d; b, c, e	b, d; a, c, e	b, e; a, d	b, c; a	b, d; a, c	a; d; b	3, 2, 4; 1	4, 1, 2, 3	4, 1, 2, 3	4, 1, 3, 2	1, 3, 4, 2	1, 4, 2, 3	2, 1, 4, 3	2, 1, 4, 3												

Nitq hissələrinin morfoloji xüsusiyyətləri (ümumi)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	A	E	A	A	E	B	A	A	D	D	C	C	C	A	C	D	E	D	C	B	E	D	D	E	B	A	A	C	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	A	E	D	E	C	D	E	B	C	C	C	B	D	A	E	E	E	D	D	A	D	D	C	E	D	C	A	A	C
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
E	A	B	A	B	B	C	D	D	D	E	E	B	A	E	E	C	A	D	A	B	A	B	E	A	B	C	B	D	A
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
E	C	D	D	C	C	A	B	B	C	C	B	A	B	E	B	B	C	D	A	A	C	C	A	B	E	1, 4	1, 4	3, 5	2, 3
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150
1, 2, 4	1, 2, 4	1, 2, 5	3, 4, 5	1, 3, 5	2, 5	3; 4	1, 2	2, 4	1, 5	1; 3	1, 3, 4	2, 4, 5	2, 3, 4	1, 2, 4	1, 4, 5	1, 3, 4	1, 2, 5	1, 3, 4	2, 3, 4	2, 5	1, 3	1; –3	2, 3	1, 3, 5	2, 4, 5	1, 2, 5	1, 3, 4	2, 3, 4	1, 2, 5
151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175					
2, 3, 6	1, 2, 5	1, 4, 6	2, 5, 6	2, 4	4, 5	1, 2, 5	1, 2, 5	2, 4, 6	1, 2, 6	2, 4, 5	1, 5, 6	3, 4, 6	3, 4, 6	1, 3, 4	1, 3, 6	2, 4, 5	1, 3, 4	1, 4	3, 4	2, 4	e; a, b; c	e; a, b; d	b, e; a; c, d	a, b; c; d; e					

Buraxılış imtahanlarının (9 illik) modelinə uyğun mətn tapşırıqlarının düzgün cavabları

1	2	3	4	5
B	B	A	A	C
31	32	33	34	35
C	C	D	D	B
61	62	63	64	65
E	D	B	B	B
91	92	93	94	95
B	C	C	A	A

11	12	13	14	15
E	E	B	B	A
41	42	43	44	45
A	E	C	E	C
71	72	73	74	75
A	E	A	D	B
101	102	103	104	105
C	C	E	A	C

21	22	23	24	25
D	C	E	D	C
51	52	53	54	55
A	A	C	E	C
81	82	83	84	85
D	A	D	D	B
111	112	113	114	115
C	E	A	D	B

Yazı bacarıqlarını yoxlayan tapşırıqların ehtimal olunan doğru cavabları

	Leylək
6	Böyük qayğı ilə ona qulluq etməyə başladı. Leylək sağalandan sonra onu havaya uçurdu və hər gün onun qayıtmasını səbirsizliklə gözlədi.
7	Zəhmətkeşdir; Halal zəhməti ilə dolanır; Xeyirxahdır; Mərhəmətlidir; Yardımsevərdir; Leyləyi xilas edir (xilaskar); Gülərüz; Ağıllı; Qayğıkeş; İşinə bağlı; Qoca; Ürəyiaçıq; Qəlbitəmiz; Nikbin; Səbirli; Hörmət sahibi; Şikayətlənməyən (narazı deyildi); Təmənna gözləmədən yaxşılıq etməyi bacarır və s. bu məzmunlu fikirlər
8	1. Qoca əkinçi; Zəhmətkeş əkinçi; Xeyirxah əkinçi və s. bu məzmunlu bir fikir 2. Yaralanmış leylək; Əkinçinin leyləyi xilas etməsi; Qızıl sünbüllər; Padşahın qızıl sünbüllərdən xəbər tutması; Padşahın leyləyi saraya gətirtməsi; Padşahın leyləyi yaralaması; Padşahın leyləyi sağaltması; Leyləyin padşaha toxum gətirməsi; Əkinçinin xeyirxahlığı; Padşahın səhvi; Padşahın hədiyyəsi və s. bu məzmunlu bir fikir 3. Bağı ağzına alan kol-kos; Leyləyin padşahın təmənnalı yaxşılığının əvəzini qaytarması; Padşahın səhvini anlaması; Padşahın dərs alması; Leyləyin cavabı və s. bu məzmunlu bir fikir. *Qeyd:* Plan cümlə şəklində də tərtib edilə bilər.
9	III abzas
10	O, düzgün hərəkət etməyib; Yaxşılıq edərkən təmənna gözləməməlisən; Anladı ki, əkinçinin leyləyə etdiyi yaxşılıq təmənnasız, onun leyləyə etdiyi yaxşılıq isə təmənnalı yaxşılıqdır; Hər kəs etdiklərinin qarşılığını alır; Pislik edənə pislik, yaxşılıq edənə yaxşılıq qismət olur; Leyləyin etdikləri ona dərs oldu; O həmin gündən başqalarına yaxşılıq edəndə təmənna gözləmədi; Ədalətli və xeyirxah insana çevrildi; Nə tökərsən aşına, o da çıxar qaşığına; Artıq tamah baş yarar; Çox istəyən azdan da olar; Nə əkərsən, onu da biçərsən; Zorla gözəllik olmaz və s. məzmunlu cümlələr *Qeyd:* Yaxşılığa yaxşılıq hər kişinin işidir, yamanlığa yaxşılıq ər kişinin işidir kimi cavablar yanlış hesab olunur.

Maral

16	Sonra onu böyük qayğı ilə sağaltmağa başladı. Maral sağalanda şah onu meşəyə buraxdı və hər gün maralın yolunu gözləməyə başladı.
17	Atasının peşəsini davam etdirir (odunçu); Zəhmətkeş, əməksevərdir; Mərhəmətlidir; Yardımsevərdir; Maralı xilas edir (xilaskar); Ehtiyatlıdır; Əzazil şahdan qorxur (qorxaq); Təmənna gözləmədən yaxşılıq etməyi bacarır və s. bu məzmunlu fikirlər *Qeyd:* heyvansevər, mərd, sədaqətli, dünyagörmüş, naəlac, vəfalı, itaətkar, sadəlövh və s. bu kimi fikirlər yanlışdır.
18	1. Yoxsul odunçu; Atasının peşəsini davam etdirən odunçu; Zəhmətkeş odunçu; Xeyirxah odunçu məzmunlu bir fikir 2. Yaralanmış maral; Odunçunun maralı xilas etməsi; Odunçunun şaha qarpız aparması; İçi qızılla dolu qarpızlar; Şahın maralı saraya gətirtməsi; Şahın maralı yaralaması; Şahın maralı sağaltması; Maralın şaha toxum gətirməsi; Odunçunun marala qarşı xeyirxahlığı (odunçunun xeyirxahlığı) məzmunlu bir fikir 3. Bağı ağzına alan qaratikan kolları; Maralın şahın təmənnalı yaxşılığının əvəzini qaytarması; Nə əkərsən, onu da biçərsən və s. bu məzmunlu bir fikir *Qeyd.* Plan cümlə şəklində də tərtib edilə bilər.
19	VII abzas
20	O səhv edib; Yaxşılıq edərkən təmənna gözləməməlisən; Şah başa düşdü ki, odunçunun marala etdiyi yaxşılıq təmənnasız; onun marala etdiyi yaxşılıq isə təmənnalı yaxşılıqdır; Hər kəs etdiklərinin qarşılığını alır; Pislik edənə pislik, yaxşılıq edənə yaxşılıq qismət olur; Maralın etdikləri ona dərs oldu; O həmin gündən başqalarına yaxşılıq edəndə təmənna gözləmədi; Ədalətli və xeyirxah insana çevrildi; Məcburiyyətlə iş olmaz; Etdiyi pislik ona geri qayıdıb; Insanlar təmənnasız yardım etməlidir; Nə tökərsən aşına, o da çıxar qaşığına; Nə əkərsən, onu da biçərsən və s. məzmunlu digər cümlələr

Muzey

26		*Həqiqi mənalı*	*Məcazi mənalı*
		tikilməyə	qazandı
		istifadə edirdilər	axışmasına
27	*Səbəb:* Ağır müharibələr; Maliyyə sıxıntısı və s. *Nəticə:* Alimlərin Museyona axın etməsi; Alimləri cəlb etdi və s.		
28	Nəticə (hissəsini)		
29	II və III abzasların "Başqa" və "Ptolemeylər" sözləri ilə başlayan abzasların		
30	var-dövlət; dəbdəbə; təntənə; cəlal; ehtişam; zənginlik; bolluq; firavanlıq və s. bu məzmunlu sözlər		

Gimnaziya

36		*Həqiqi mənalı*	*Məcazi mənalı*
		səbəb olur	salırdı
		qaldırmaq	tutulan
37	*Səbəb:* Tədricən gimnaziyalar Böyük İsgəndərin istila etdiyi ərazilərdə yunan mədəniyyətinin geniş yayılması üçün əla vasitəyə çevrildi; Gimnaziyaların qaçış və ağırlıq qaldırmaq üçün istifadə olunan məkan olması; Asiya və Afrika xalqlarının idmana meyilli olmamaları; İdmana qarşı olan laqeyd münasibət; Asiya və Afrika xalqlarının idmanı sevməməsi; Gimnaziyaların qaçış və ağırlıq qaldırmaq üçün istifadə olunan məkan olması və bu məkanların geniş yayılması və s. *Nəticə:* Gimnaziyaların həm məşq yeri, həm də məktəb sayılmağa başlaması və s.		
38	"Nəticə" hissəsi		
39	II və III abzasların "Müxtəlif" və "Yunanıstanda" sözləri ilə başlayan abzasların		
40	mükəmməl; nöqsansız; kəsirsiz; eyibsiz və s. bu məzmunlu sözlər		

Sözün yeri

46

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*
yanına gəlir(gəlir), sözün olduğu cümlə və ya 1 rəqəmi	qəlbini qırıb (qırıb), sözün olduğu cümlə və ya 2 rəqəmi
yastıq gətirib (gətirib), sözün olduğu cümlə və ya 3 rəqəmi	söz çıxarma (çıxarma), sözün olduğu cümlə və ya 4 rəqəmi
	ürək bulandırmaq (bulandırmaq), sözün olduğu cümlə və ya 5 rəqəmi

Qeyd: Sözlər cədvəlin uyğun xanalarına yazılmaqla yanaşı, onların qarşılığı da uyğun xanalara yazılarsa bu halda şagirdin cavabı müsbət qiymətləndirilir.

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*
yanına gəlir	ürəyi ağzına gəlir*
stəkanı qırıb*	qəlbini qırıb
yastıq gətirib	xoş əhvali-ruhiyyə gətirib*
kitabı çıxarma*	söz çıxarma
suyu bulandırmaq*	ürək bulandırmaq

47 Anar başına papaq qoyub bayıra çıxdı.
Yaxud "baş" sözünün canlı varlıqların bədən üzvü kimi həqiqi mənada işlədiyi cümlə yazır.

48 "Kiminsə xətrinə dəymək, qəlbini qırmaq heç vaxt aqil adamların davranış və hərəkətlərində görünməz, ancaq bu davranışlar cahil adamların davranış və hərəkətlərində özünü göstərər" məzmunlu fikirlər.

49 Qoca; (Müdrik qoca; Dünyagörmüş qoca, Qoca kişi və s.)

50

Səbəb
1. Qocanın sonuncu fikirləri
2. Qocanın tapşırığı, Qocanın məsləhəti, qocanın yastıq verib boşaltmasını istəməsi (tapşırması), Qocanın ilk məsləhəti, Qocanın ona əməl etməsini dediyi fikir, Qocanın ona dediyi sözlər, Qocanın adama dərs verməsi üçün düşündüyü fikir (ibrət dərsi), Qocanın evdən yastıq gətirməsi, Qocanın ona belə etməsini deməsi, Qocanın düşünüb adama söylədiyi sözlər, Qocanın dediyinə əməl etməsi (Yastığın tüklərini boşaltmağı tapşırmaq)

Nəticə
1. Adama dərs olur (Adamın ibrət götürməsi, ağzına sahiblik etməsi, nəticə çıxarması, adamın (oğlanın) nəsihət alması, adamın səhvlərini başa düşməsi, adamın pis yoldan (səhv əməlindən) çəkinməsi, sözü bişirib demək lazım olduğunu anlaması və s.)
2. Adamın dama çıxması

"Zənbur" jurnalı

56 Forma və tərtibat baxımından "Molla Nəsrəddin" jurnalına bənzəyirdi. "Kaspi" qəzetinin mətbəəsində çap olunmuşdu. "Molla Nəsrəddin" jurnalından sonra çap olunub. Sadə dildə yazırdı. Müxtəlif janrlarda əsərlər çap olunurdu. Zərərli fikirlərin əleyhinə çıxırdı. Geriliyi tənqid edirdi. İbrət götürməyi tövsiyə edirdi. Xalqı bəlalardan uzaqlaşdırmağa calışırdı. Cəsarət nümayiş etdirirdi. 13 martda çap olunub. Bakı şəhərində çap olunub və s.
Mətndə "Zənbur" jurnalına aid verilən digər məlumatlar da nəzərə alınır.

57 əqidə (ideya) – Tarixdə öz əqidəsi uğrunda canından keçənlər çox olmuşdur.
məfkurə(niyyət) – Ə. Hüseynzadə milli məfkurə uğrunda mübarizə aparırdı.
məslək (vəzifə, iş) – Öz məsləkim, öz eşqim daim məndən öndədir.
məqsəd (hədəf, arzu) – Aramızda məqsəd birliyi vardı.
yol (istiqamət) – Jurnalın əsas yolu xalqa xidmət etmək olmuşdur.
qayə – Qayəmiz insanları ağ günə çıxarmaqdır.

58

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*
birinci nömrəsi (nömrəsi), sözün olduğu cümlə və ya 2 rəqəmi	silinməz izlər (izlər), sözün olduğu cümlə və ya 1 rəqəmi
	zərərli meyillər (zərərli), sözün olduğu cümlə və ya 3 rəqəmi
	ibrət götürməyi (götürməyi), sözün olduğu cümlə və ya 4 rəqəmi
	tərəqqi toxumu səpirdi (səpirdi), sözün olduğu cümlə və ya 5 rəqəmi

59 Qəzet və ya jurnallar dünyada baş verən hadisələrlə bağlı insanları müntəzəm şəkildə məlumatlandırır. Elmi nailiyyətlər, təhsil uğurları, ədəbi nümunələr, idmanla bağlı məlumatların çatdırılmasında da qəzet və jurnalların rolu böyükdür. Qəzet və jurnallar insanların informasiya blokadasından çıxmasına kömək edir. Dünyanın hər yerində ən mühüm informasiya daşıyıcısı kimi qiymətləndirilir. (Məsələn: Azərbaycanda "Xalq qəzeti", "Azərbaycan jurnalı" və s. dünyada "New-York times", "Gardian" və s. orqanlar insanları müxtəlif məlumatlarla təmin edir.)
Qeyd: Cavablarda qəzet və jurnal adlarının yazılması vacib deyil.

60 III abzasın sonuna (III abzasın son cümləsini yazıb və bura əlavə etmək lazım olduğunu qeyd edir və ya "Poçta qutusu" olan abzasa) və ya III, V abzasın sonuna

Mənəvi saflıq

66

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*
ovlamağa gedir	fikrə gedir*
pulu qurtarmaq*	canını qurtarmaq
mühəndis olmaqdan*	dayaq olmaqdan
məsləhəti dinləməli	qəlbinin səsini dinləməli*
maşını olmalı*	azad olmalı

Qeyd: Sözlər cədvəlin uyğun xanalarına yazılmaqla yanaşı, onların qarşılığı da uyğun xanalara yazılarsa bu halda şagirdin cavabı müsbət qiymətləndirilir.

Həqiqi mənalı	*Məcazi mənalı*
ovlamağa gedir (gedir), sözün olduğu cümlə və ya 1 rəqəmi	canını qurtarmaq (qurtarmaq), sözün olduğu cümlə və ya 2 rəqəmi
məsləhəti dinləməli (dinləməli), sözün olduğu cümlə və ya 4 rəqəmi	dayaq olmaqdan (olmaqdan), sözün olduğu cümlə və ya 3 rəqəmi
	azad olmalı (olmalı), sözün olduğu cümlə və ya 5 rəqəmi

67 Anar ağzına qənd qoyub çay içməyə başladı.
Yaxud "ağız" sözü canlı varlıqların bədən üzvü kimi həqiqi mənada işləndiyi cümlə yazılır.

68	"İnsanlar yaxşı işlər görsə, qayğıkeş, alicənab olsa, zərərli işlərdən, kin küdurətdən uzaq olsa, heç kəs heç kəsin haqqını tapdamaz, qanunlar pozulmaz, cinayət baş verməz, insanlar firavan ömür sürər yer üzü cənnət olar" məzmunlu fikirlərin ifadə olunduğu cümlələr.
69	Ancaq Baba (obrazı) yazılır.

	Səbəb	*Nəticə*
70	Babanın nəvəsi ilə xərçəng ovlamaq istəməsi	Babanın nəvəsi ilə çay kənarına getməsi; Torun suya atılması; Tora xərçəngin düşməsi; İkinci xərçəngin tora düşməsi; Onların çay kənarına gedib xərçəng ovlaması; Onların xərçəngləri ovlayıb vedrəyə qoyması; Babanın (nəvənin) xərçəng ovlaması; Xərçəng ovlamağa getməsi; Babanın nəvəni ova aparması; Dənizə tor atması; Nəvə ilə babanın danışması və s.
	Atasının Platonu göydən yerə endirməsi, müəlliminin isə onu yerdən göyə qaldırması (atasından fərqli olaraq müəlliminin Platonu yerdən göyə qaldırması), müəlliminin ona müdrik nəsihətlər verməsi, müəlliminin ona elm öyrətməsi, müəlliminin onu ucaltması, kamilləşdirməsi, və ya şagird öz sözləri ilə bu fikiri əhatə edən cümlələr (fikirlər) yazır.	Platon müəlliminə atasından daha çox hörmət göstərir.

"Bəhlul" jurnalı

76	Bakıda "Kaspi" mətbəəsində nəşr edilmişdir. Redaktoru Ələsgər Əliyevdir. Ayda 2 nömrəsi çap olunurdu. Cəmi 9 nömrəsi çap olunub. Mətbuat tarixində mühüm rolu olub. Xalqı oyanmağa çağırırdı (xalqı oyanmağa çağırmaq). Forma etibarı ilə "Molla Nəsrəddin"ə bənzəyirdi. Səhifələrində şəkillər, müxtəlif məzmunlu yazılar dərc olunurdu. "Mola Nəsrəddin"lə bağlı yazılar dərc olunurdu, onu təbliğ edirdi. M.Ə. Sabiri əməkdaşlığa cəlb etmişdi (Sabirlə əməkdaşlıq). Xalqı "Molla Nəsrəddin"ı qorumağa çağırırdı. Mətndə "Bəhlul" jurnalına aid verilən digər məlumatlarda nəzərə alınır.
77	söz – Söz ağıllı insanın silahıdır; ibarə (deyim) – Molla Nəsrəddinin hər ibarəsi yaddaşlarda qalır; kəlam (aforizm, məsəl) – Müxtəlif vəziyyətlərdə qiymətli kəlamlar yada düşür; fraza – Mətndə bölünməyən bütöv frazalar da var. fikir (deyim) – Müdrik adamların fikirləri çoxları üçün örnək olur.

78

Həqiqi mənalı	Məcazi mənalı
tarixini öyrənmək (öyrənmək), sözün olduğu cümlə və ya 3 rəqəmi	Azərbaycanda (çıxan), sözün olduğu cümlə və ya 1 rəqəmi
	müdrik fikir (fikir), sözün olduğu cümlə və ya 2 rəqəmi
	əlaqə yaranmışdı (yaranmışdı), sözün olduğu cümlə və ya 4 rəqəmi
	məhv etmək (etmək), sözün olduğu cümlə və ya 5 rəqəmi

79	Radio və ya televiziya dünyada baş verən hadisələrlə bağlı insanları daha tez (müntəzəm) şəkildə məlumatlandırır. Elmi nailiyyətlər, təhsil uğurları, ədəbi nümunələr, idmanla bağlı məlumatların çatdırılmasında da radio və ya televiziyanın rolu böyükdür. Radio və ya televiziya insanların informasiya blokadasından çıxmasına kömək edir. Radio və ya televiziya dünyanın hər yerində ən mühüm informasiya daşıyıcısı kimi qiymətləndirilir (Məsələn: "Aztv", "Lider", "Bürc FM" və s. vasitəsi ilə Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrində baş verən iqtisadi və mədəni yeniliklərlə tanış olur; dünyada "NTV sport", "TRT sport", "Evro sport" və s. vasitəsi ilə futbol və digər idman sahələri haqqında məlumatlar əldə edirəm). *Qeyd:* Cavablarda radio və televiziya adlarının yazılması vacib deyil.
80	VI abzasın sonuna (VI abzasın son cümləsini yazıb və bura əlavə etmək lazım olduğunu qeyd edir və ya sonuncu abzasa və ya sonuncu abzasın 2-ci (3-cü) cümləsinə)

Gənc pianoçu

86	dürüstlük (yalanını (səhvini) etiraf etmək) – düzgünlük, doğruçuluq, anlayışlı olmaq; zəhmətkeşlik – zəhmətsevərlik, əməksevərlik, çalışqanlıq; hər kəsin haqqını tanımaq; qayğıkeşlik; gəncliyə qayğı; cəsarətli olmaq; həyatda düzgün yol tutmaq; ailəyə bağlılıq; ustada hörmət; mərhəmət hissi (bağışlamaq hissi, böyüklük etmək), rəhmli; sadəlik; məsuliyyətlilik; xeyirxahlıq (yardımsevər), yaxşılıq, fədakarlıq; mehribanlıq (ürəyiaçıqlıq); təvazökarlıq; səmimilik; tövsiyə vermək, həvəsləndirmək və s.
87	*Pianoçu qıza aid xüsusiyyətlər:* Zəhmətkeşdir; Etiraf etməyi bacarır; Qayğıkeşdir; Ailəcanlıdır; Cəsarətlidir; Məcburiyyət qarşısında yalan danışır. *Bəstəkar Lista aid xüsusiyyətlər:* Mərhəmətlidir; təcrübəlidir; təsirlənəndir; təvazökardır; xeyirxahdır; Yalanı bağışlayır; Dahi bəstəkardır; Dünya şöhrətlidir. *Oxşar xüsusiyyətlər:* İstedadlı ifaçıdırlar; Musıqiçidirlər; Peşəsini sevəndirlər. *Qeyd: Pianoçu qıza aid:* Evin böyük uşağı idi; yoxsul idi; Yalançı idi. *Bəstəkar Lista aid:* Almaniyada yaşayır; Konsert verir və s. tipli cavablar səhv hesab olunur.
88	Kontekstə görə qarşılığı – saxlamaq, yaşatmaq, keçindirmək, baxmaq, maddi ehtiyaclarını ödəmək (təmin etmək) və s. Cümlə – Rauf ailəsinin maddi ehtiyaclarını ödəmək üçün gecə-gündüz çalışırdı.
89	İnsan öz bacarığından, istedadından istifadə edərək əməyinin gücü ilə həyatda yüksələrək xoşbəxtliyə çata bilər. Atalar deyib: "Əmək xoşbəxtliyin açarıdır". Həyatda əməyin insana gətirdiyi xoşbəxtlik digərlərindən fərqlənir. Mətndə də "Gənc pianoçu" öz əməyi sayəsində xoşbəxtliyə çatır və s. bu kimi fikirlər
90	*Səbəb* / *Nəticə* Ailəsinin kasıb olması; Ailəsinin maddi ehtiyac içində olması; Atasının əlil, anasının yataq xəstəsi olması; Evin yeganə çörək qazananı olması / Gənc pianoçunun dərin sarsıntı keçirməsi; Bəstəkarın yanına gəlməsi, yalanını etiraf eləməsi

Torpaq

96	Kontekstə görə qarşılığı – istifadə etmə (etmək), faydalanma, işlətmə Cümlə – Avadanlıqlardan lazımınca istifadə etmə (işlətmə) işçilərin əsas vəzifəsidir.
97	Şumlama; Yağış qurdları; Köstəbəklər; Torpaqda yaşayan canlılar; Çürüntülər.
98	Nöqtələrin yerinə – qulluq etmək, qayğı göstərmək, baxmaq, xidmət, diqqət, dəyər vermək və ya bunlara uyğun ifadələrindən hər hansı biri Uyğun gələn abzasa – V, beşinci, 5-i, 5, sonuncu abzas ifadələrindən hər hansı biri
99	Torpaqdan pay olmaz; Torpaq deyir öldür məni, dirildim səni; Torpaq uğrunda ölən varsa, vətəndir; Torpağa su verərsən bar verər; Torpaq müqəddəsdir; Torpaqdan gəlmişik, torpağa gedəcəyik; Torpağa qulluq et, qarşılığını gör. *Qeyd:* "Torpağa qulluq insanın xeyrinədir, lütf etsən, gül verər, zülm etsən, tikan" fikri digər tapşırığın şərtində verildiyi üçün nəzərə alınmır.
100	Ərzaq qıtlığı yaranar; Flora və fauna təhlükə qarşısında qalar; Quraqlıq baş verər; İnsanlar iqtisadi çətinliklərlə qarşılaşar; Kənd təsərrüfatı inkişafdan qalar; Şoranlaşma baş verər; Torpaq tədricən məhsuldarlığını itirər; Yeraltı təbii resurslar azala bilər və s.

Kəndlinin nəsihəti

106	İnsanpərvərlik; mehriban davranmaq; Bərabərlik; ayrı-seçkilik salmamaq (ayrı-seçkilik etməmək, ayrı-seçkiliyə yol verməmək); Böyüyə hörmət; ədəbli olmaq, ədəbli davranmaq; Mərhəmət hissi, humanistlik; Görkəmə görə dəyər verməmək; *Qeyd:* Eyni məna yükünü daşıyan sözlər yazılırsa, bir fikir kimi götürülür. *Yanlış olan cavablar:* Ədalətli olmaq, qonaqpərvər, xeyirxahlıq, ağıla görə davranmaq
107	*Gənclərə aid xüsusiyyətlər:* Əylənməyi sevirlər; Zarafatcıldırlar; İnsanları ələ salırlar; Cahildirlər; Özlərindən razıdırlar; Ayrı-seçkilik salırlar; Kobuddurlar və s. *Kəndliyə aid xüsusiyyətlər:* Ağıllıdır; Nəsihət verməyi bacarandır; Müdrikdir; Səbirlidir; Mehribandır; Qonaqpərvərdir və s. *Oxşar xüsusiyyətlər:* Təbiətin gözəlliklərini seyr etməyi sevirlər; Təbiət qoynunda gəzirlər; Təbiət vurğunu idilər; Təbiətdən həzz alırlar, Bir yerdə yemək yedilər. *Qeyd: Ortaq xüsusiyyət:* Ac idilər; kəndlidirlər; qonaqpərvərdirlər; xəsisi deyildilər. *Gənclərə aid xüsusiyyətlər:* peşman oldular; utandılar; axmaqdırlar və s. tipli cavablar səhv hesab olunur.
108	Kontekstə görə qarşılığı – alçaltmaq, hörmətdən salmaq, heysiyyətini təhqir etmək, mənliyini təhqir etmək, nüfuzdan salmaq, kiçiltmək, şəxsiyyətinə toxunmaq və s. Cümlə – Raufun bu hərəkəti onu alçaltdı (nüfuzdan saldı).
109	İnsanlar geyimindən, görünüşündən asılı olmayaraq bir-birinə qarşı mədəni rəftar etməlidirlər. Elə olar ki, köhnə libasına görə kimsəə dəyər verib sonra peşman olarsan. Mətndə də gənclər qocanın geyiminə görə ələ salırlar, lakin qoca öz ağlı, müdrikliyi ilə gənclərə dərs verir və s. bu kimi fikirlər yazılır.
110	**Səbəb** — Gənclərin kəndlini ələ salması, məsxərəyə qoyması; Cavanların varlı və kasıb arasında fərq qoyması. **Nəticə** — Kəndlinin süfrəyə dəvət edilməsi; Dostların kəndliyə qarşı münasibətinin dəyişməsi; Dostların əhvalının dəyişməsi; Kəndlinin gənclərlə yeyib-içməsi.

Su

116	Qüvvə, enerji, iqtidar, imkan və ya bunlara uğun müəyyən söz yazılır və cümlədə işlədilir. *Cümlə:* Suyun artıq bu dəyirmanı fırlatmağa qüvvəsi yox idi.
117	Suda yaşayan canlıların məhv olması; İnsanların xəstəliklərə tutulması (çirkli suda yaşayan canlılarla qidalanma zamanı); Suda yaşayan canlı orqanizmlərin çoxalmasının qarşısının alınması. *Qeyd:* Tapşırığın şərtində verilmiş nümunə nəzərə alınmır.
118	Nöqtələrin yerinə – Unutmayın, yaddan çıxarmayın, bilin, anlayın, dərk edin, fərqinə varın və ya bunlara uyğun ifadələrindən hər hansı biri Uyğun gələn abzasa – VI, altıncı, 6-cı, 6, sonuncu abzas ifadələrindən hər hansı biri *Qeyd:* Mətndəki cümlələr köçürülərsə, səhv kimi nəzərə alınmır.
119	Su həyatdır; Su qədər ömrün olsun; Axar suya bir dəfə baxarlar; Su qabı suda sınar; Su ilə, od ilə zarafat olmaz; Su kimi əziz ol; Su kiçiyin, yol böyüyündür; Su aydınlıqdır; Su saflıqdır; Su müqəddəsdir; Su hər dərdə dərmandır. *Qeyd:* "Həyatın başlanğıcı sudur; Susuz həyat yoxdur; Su insanın gələcəyidir" fikirləri digər tapşırıqda verildiyi üçün nəzərə alınmır.
120	Su qıtlığı yarana bilər; İnsanların su ilə təminatı çətinləşər; Yoluxucu xəstəliklər arta bilər; Ərzaq qıtlığı yaranar; Fauna və flora zərər görər.

Buraxılış imtahanlarının (11 illik) modelinə uyğun mətn tapşırıqlarının düzgün cavabları

1	2	3	4	5
C	E	C	E	B
31	32	33	34	35
D	A	B	B	E
61	62	63	64	65
D	A	C	D	B
91	92	93	94	95
B	D	A	A	A
121	122	123	124	125
D	E	E	B	C
151	152	153	154	155
B	E	C	D	B

11	12	13	14	15
A	E	E	D	B
41	42	43	44	45
D	B	C	A	B
71	72	73	74	75
A	D	D	A	E
101	102	103	104	105
E	A	E	C	A
131	132	133	134	135
B	E	C	A	D
161	162	163	164	165
D	B	B	D	E

21	22	23	24	25
C	E	D	C	A
51	52	53	54	55
E	E	D	E	D
81	82	83	84	85
C	E	D	D	D
111	112	113	114	115
A	C	C	B	C
141	142	143	144	145
D	C	B	A	B

Yazı bacarıqlarını yoxlayan tapşırıqların ehtimal olunan doğru cavabları

Bizə qanad verən adam

6	O, qiymətli (dəyərli, mənalı, məzmunlu) ömrünü Laçının işğalından sonra da gənclərin təhsilinə həsr etdi; O, ömrünü doğma (ana yurdu, ata torpağı) Laçının işğalından sonra da gənclərin təhsilinə həsr etdi; O, ömrünü Laçının işğalından sonra da gənclərin təhsili yolunda şam kimi əritdi; O, ömrünü Laçının (vəhşi) erməni cəlladları tərəfindən işğalından sonra da gənclərin təhsili yolunda şam kimi əritdi; O, ömrünü Laçının işğalından sonra da həyat yollarına yeniçə qədəm qoymağa hazırlaşan ilk addımlarını atan gənclərin təhsili yolunda şam kimi əritdi; O, ömrünün yerdə qalan hissəsini gənclərin təhsili yolunda şam kimi əritdi; O, ömrünü təbiəti göz oxşayan, düşmənin gözünə ox kimi batan, yaralı yerimiz Laçının işğalından sonra da gənclərin təhsilinə həsr etdi; O, ömrünü Laçının işğalından sonra da gənclərin təhsilinə qurban verdi və s.
7	özümüzün cəngavər kimi döyüşdüyümüzü; müdafiə üçün qalalar qurduğumuzu; döyüşlərin taktikasını müəyyənləşdirdiyimizi; gah sərkərdə, gah da sıravi əsgər olduğumuzu; ölkələr fəth etdiyimizi; vətənimizi düşmən hücumundan şərəflə müdafiə etdiyimizi; at belində döyüşlərin ön cərgəsində olduğumuzu; gələcəyin yenilməz qəhrəmanlarından birinə çevriləcəyimizi; hər şeyi o tarixin canlı şahidi kimi; həmin zaman baş verən hadisələri; o anları (o hadisələri); qədim Azərbaycan tarixini (tariximizi); onun dediklərini; Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasını və s.
8	*Əbil müəllim:* Kənddə ilk alitəhsilli tarix müəllimi idi; Bakıda ali təhsil almışdı; Şagirdləri xəyali səyahətlərə aparırdı; Valideynlər onu dəyərləndirir (nümunə göstərirdilər); Laçında müəllimlik etmişdi; Doğma torpağını tərk etməyə məcbur olmuşdu; Şeir yazırdı; Şagirdləri ondan çəkinirdilər; Tarixi həqiqətləri açıqlayırdı; AXC haqqında (M.Ə. Rəsulzadə) məlumat verir; SSRİ-nin mahiyyətini ifşa edir və s. *Oxşar cəhətləri:* Şagirdlərin sağlamlığının qeydinə qalırdı; (qayğikeşdirlər) Hər ikisi vətənə məhəbbət aşılayırdı; Şagirdləri hər ikisini ideallaşdırırlar; Elm öyrədirdilər; Hər ikisi müəllim idi, uşaqları sevirdi; Müəyyən anlayışlar haqqında məlumatlar verir və s. *Səxavət müəllim:* İbtidai sinif müəllimi idi; Bağı var idi; Bağdan sovqat gətirirdi; Şagirdlərə ibtidai bacarıqlar öyrətmişdi; Oxumağı, yazmağı öyrədirdi; "Vətən", "Ana" sözlərinin mahiyyətini öyrətmişdi və s.
9	Məcazi məna seçilir. 1. Saxta mallar müsadirə edildi. 2. Saxta daş-qaşın qiyməti yoxdur. 3. Saxta bal şəkərdən hazırlanır. 4. Saxta vəkalətnamə (sənəd, etibarnamə, kağızlar və s.) cümlədə işlədilir. Həqiqi mənada | Məcazi mənada | Fərqli (həqiqi və ya məcazi) mənada cümlədə işlədilməsi.
10	Əbil müəllim şagirdlərə tarixi gerçəkləri açıqlamaqla onların gözünü açır, tarixi həqiqətlərə işıq salır, beləliklə onların yolunu aydınladan işıq rolunu yerinə yetirirdi; İnsanları Sovet qardaşlığı yalanı ilə aldatmaq, onları zülmətdə saxlamaq idi; Əbil müəllim SSRİ-nin mahiyyətini açmaqla şagirdlərinin yolunda işığa çevrilirdi; İnsan imkansız görünən şərtlərin mövcud olduğu bir mühitdə şəxsi nümunəsi ilə başqalarına qol-qanad verirsə, onlar üçün zülmətdə işığa çevrilir; Şagirdlərin gözünü açmaq, həyatda uğur qazanmağa həvəsləndirmək onların həyatında işığa çevrilməkdir və s.

Həmid müəllimin nağılları

16	Bəlkə də, müəllimimiz bizim hələ uşaqlıqdan amansız (keşməkeşlərlə dolu; sınaqlarla dolu; bizim qol-qanadımızı qıran; bizi bəzən güldürən, bəzən sevindirən) həyatın gerçəklərini bilməyimizi istəmirdi. Bəlkə də, müəllimimiz bizim hələ uşaqlıqdan həyatın acı gerçəkləri ilə üz-üzə gəlməyimizi (üz-üzə qalmağımızı, üzləşməyimizi, tanışlığımızı, rastlaşmağımızı) istəmirdi. Bəlkə də, dəyərli ömrünü şam kimi əridən (həyatını bizə sərf edən, həyat yolumuzda işıq olan) müəllimimiz bizim hələ uşaqlıqdan həyatın gerçəklərini bilməyimizi istəmirdi və s.
17	qarşılaşdığımız çətinliklərlə mübarizə aparmaq üçün daha əzmli olmağı; həyatda güclü olmağı; məqsədlərimizin ardınca getməyi; çətinliklərlə əzmlə sinə gərməyi; ayağa qalxaraq yolumuza davam etməyi; çətinliklər qarşısında əzmkarlıq göstərməyi; tutduğumuz yoldan sapmamağı; arzularımızdan vaz keçməməyi; həyatın gerçəklilərinə qarşı mübarizə aparmağı; səbirli olmağı və s.
18	*Həmid müəllim:* İbtidai sinif müəllimi idi; Lövhəyə göyərçin şəkli çəkirdi; Uşaqları yolu keçərkən ehtiyatlı olmağı tapşırırdı; Şagirdlərinə ibtidai bacarıqlar öyrətmişdi; Şagirdlərinə xəyalpərvərlik öyrədirdi; Şagirdlərini istədiyi hər bir şeyə inandırır; Şagirdləri onu tez itirirlər; Həyatın gerçəkliklərini şagirdlərindən gizlətməyə çalışırdı; Əzmkarlıq, mübarizlik, özünə inam öyrədirdi; Şagirdləri nağıl qəhrəmanına çevirirdi; Şagirdlərə qayğı ilə yanaşırdı və s. *Oxşar cəhətləri:* Hər ikisi şagirdlərini qəhrəmana çevirirdi; Dərsini maraqlı üsullarla tədris edirdi; Şagirdlərə savad öyrədir; Hər ikisi şagirdlər tərəfindən sevilirdi; Hər ikisi şagirdləri təəccübləndirə bilirdi; Hər ikisi öz fənnini sevdirə bilirdi; Hər ikisi savadlı idi; Hər ikisi şagirdlərə mənəvi dəyərləri öyrədirdi; Hər ikisi şagirdləri qəhrəmana çevirirdi; Hər ikisi şagirdləri şəxsiyyət kimi formalaşdırır; Dərsi əyləncəli keçirdilər; Şagirdlərə hər gün yeni məlumatlar öyrədirdilər və s. *Ülfət müəllim:* Layiqli vətəndaş olmağın sirrini anladırdı; Vətənpərvərlik ruhu tərbiyə edirdi; Tarix müəllimi idi; Şagirdlərə tez-tez sürprizlər edirdi; Öz tarixini bilməyin vacib olduğunu anladırdı; Tarixi şəxsiyyətlərə uyğun geyimlərdən dərslərində istifadə edirdi; Şagirdləri dərsin qəhrəmanına çevirirdi və s.
19	*Həqiqi məna seçilir.* 1. S. Bəhlulzadənin təbiət lövhələri hər kəsi heyran edir və s. 2. O, əsərlərində geniş müharibə lövhələrinə yer vermişdir. 3. Onun əsərlərində müxtəlif həyat lövhələrinin təsviri verilmişdir. 4. Kitabdakı çoxsaylı dəniz lövhələri rəngarəngliyi ilə diqqəti cəlb edir. 5. Verilişdə rəngarəng musiqi lövhələri səsləndirildi.
20	1. Heykəltəraş mərmərdən sənət əsərləri yaratdığı kimi, Həmid müəllim də şagirdlərini güclü şəxsiyyət kimi formalaşdırmağa çalışır. 2. Əsl müəllim şagirdini addım-addım şəxsiyyətə çağırır. Həmid müəllim də şagirdlərindən dözümlü, qəhrəman insanlar yetişdirir. 3. İnsan xəyallarının ardınca gedə-gedə şəxsiyyətə çevrilir. Həmid müəllim məhz bu prosesi keçməkdə şagirdlərinə yardımçı olur, onların yaradıcısına çevrilirdi.

Kim yaradırsa, o da yaddaşlarda qalır

26

Səbəb	*Nəticə*
Nazimin kapitalist istismarına qarşı etirazı	1. Həbsə düşməsi 2. Ömrünün bir çox illərini həbsdə keçirməsi 3. Üsyankarlıq simvolu hesab edilməsi
1. Müfəttişin lovğa rəftarı 2. Müfəttişin onu ayaq üstə saxlaması 3. Nazimin müfəttişin lovğa rəftarı ilə barışmaması	Müfəttişə dərs verməsi

27 1. Müfəttişin həbsxanaya gəlişi; 2. Müfəttişin Nazimlə görüşmək istəyi; 3. Müdirin təlimatı; 4. Nazimin həbsxana müdirinin otağına gətirilməsi; 5. Hiyləgər istintaq; 6. Müfəttişin lovğa sorğu-sualı; 7. Nazimin cavabları; 8. Nazimin geri dönməsi; 9. Ömər Xəyyamla bağlı sual; 10. Müfəttişin çaşqınlığı; 11. Özünü itirən müfəttiş; 12. Qürurlu xəbərdarlıq; 13. Nazimin müfəttişə əhəmiyyət verməməsi; 14. Nazimin azadlığa çıxması

28
1. Nazim Hikmətin Bursa həbsxanasında olması, həbsxana həyatı və s.
2. Müfəttiş həbsxanaya gələn kimi Nazimlə görüşmək istəyir. (dialoqu)
3. Nazim üsyankarlığına görə bəziləri tərəfindən simvollaşdırılırdı.
4. Nazimin saçları belə insanların diqqətini cəlb edirdi.
5. Dostları Nazimi azadlığa çıxarmaq üçün davamlı fəaliyyət göstərmişlər.
6. Müasirləri Nazim haqqında əhvalatları qələmə almışlar.
7. Onu "saçları bərbər darağına üsyan etmiş adam" adlandırırdılar.

29

Mətnin giriş hissəsinin üslubi xüsusiyyətləri	*Nümunə (cümlə və ya ifadə)*	*Mətnin nəzm hissəsinin üslubi xüsusiyyətləri*	*Nümunə (cümlə və ya ifadə)*
Publisistik üslubdadır Kütləvi (radio və televiziya dili) aydın, anlaşıqlı Xalq dilinə yaxındır Məlumatverici funksiya daşıyır Publisistik üslubun yazılı formasındadır	Giriş hissədə olan 1, 2, 3, 4-cü cümlələri yaza bilər	Bədii üslub Mücərrəd obrazlılıq (məcazilik, sözlərin poetik funksiyası) Emosionallıq Bədii təsvir və ifadə vasitələri Bədii üslubun şeir dilindədir (nəzm)	Başım köpük-köpük bulud, içim-çölüm dəniz
Məcazilikdən (obrazlıqdan) istifadə edilmişdir Emosionallıq Təşbeh	Nazimi üsyankarlıq simvolu hesab edənlər onu hətta "saçları bərbər darağına üsyan etmiş adam" adlandırırlar	Təşbeh	Mən bir ceviz ağacıyam Yarpaqlarım gözlərimdir Yüz min ürək kimi çarpar, çarpar yarpaqlarım Başım köpük-köpük bulud
		Mübaliğə	Yüz min gözlə seyr edərəm səni,... Yüz min ürək kimi...
		Ellipsis	Başım köpük-köpük bulud, içim-çölüm dəniz
		İnversiya	Mən bir ceviz ağacıyam Gülhanə parkında ... Yüz min gözlə seyr edərəm səni, İstanbulu. Yüz min ürək kimi çarpar, çarpar yarpaqlarım.
		Təkrir	Yüz min ürək kimi çarpar, çarpa

30 1. Yoxsul mənəviyyat; 2. Yoxsul düşüncə, təfəkkür; 3. Yoxsul qafiyə və s.
4. Mənəviyyatca yoxsul insandır; 5. Bu şeir poetik baxımdan yoxsuldur və s.

✓	informativ
	poetik

Çöllərin, dənizlərin, azadlığın şairi

36

Səbəb	*Nəticə*
	Əli Kərim ömrünün sonlarına yaxın təəssüf hissi keçirirdi.
Əli Kərimin siyasət, ideologiya şairi olmaması	1. Fəxri adlardan, titullardan məhrum olması 2. Siyasi və ədəbi elitanın ögey münasibəti 3. İşsizlikdən və evsizlikdən əziyyət çəkirdi.

37

1. Əli Kərimə verilən sual; 2. Əlinin cavabı; 3. Şairin hər cür şərtlərdən azad şeir yazması; 4. Azadlıq şairi; 5. Ədəbi elitanın etirazı; 6. Titullardan məhrum edilən şair; 7. Əbədi yaşam; 8. Məktəb rolunu oynayacaq irs; 9. Şairin təəssüfü; 10. Böyük arzular; 11. R. Rzanın şairə qiyməti; 12. Məhrumiyyətlər içində keçən həyat;
13. Şairin mənzil ehtiyacı; 14. Zirzəmidə ev; 15. Zirzəmidə yaranan ədəbi irs; 16. Əsərlərinin müxtəlif dillərə tərcüməsi

38

1. R. Rza Əli Kərim yaradıcılığına və şəxsiyyətinə yüksək dəyər vermişdir. 2. Əli Kərimin hansı səbəbdən ideologiyaya uyğun şeirlər yazmaması, partiyanın üzvü olmaması insanları düşündürmüşdür. 3. Müasirləri onun həyatı ilə bağlı faktları qələmə almışlar. 4. Özündən sonra gələn şairlər Əli Kərim üslubunda əsərlər yazmaqla onun ədəbi məktəbinin nümayəndələrinə çevrilmişlər. 5. Əsərləri müxtəlif dillərə tərcümə olunaraq nəşr olunmuşdur.

39

Mətnin giriş hissəsinin üslubi xüsusiyyətləri	Nümunə (cümlə və ya ifadə)	Mətnin nəzm hissəsinin üslubi xüsusiyyətləri	Nümunə (cümlə və ya ifadə)
Publisistik üslubdadır Kütləvi (radio və televiziya dili) aydın, anlaşıqlı Xalq dilinə yaxındır Məlumatverici funksiya daşıyır Publisistik üslubun yazılı formasındadır	Giriş hissədə olan cümlələrdən hər hansı biri yaza bilər	Bədii üslub Mücərrəd obrazlılıq (məcazilik, sözlərin poetik funksiyası) Emosionallıq Bədii təsvir və ifadə vasitələri Bədii üslubun şeir dilindədir (nəzm)	Şeirin hər hansı bir misrası
Məcazilikdən (obrazlıqdan) istifadə edilmişdir	O, hüznlü lirik şeirləri ilə özünəməxsus üslub yaratmışdır	Bədii təzad	Bir yerdə qəbrim var, on yerdə sağam Göy uçsa, yer qopsa ölmərəm yenə
		Mübaliğə	Bir yerdə qəbrim var, on yerdə sağam Göy uçsa, yer qopsa ölmərəm yenə
		İnversiya	Göy uçsa, yer qopsa ölmərəm Baxsan bu dünyanın ha tərəfinə

40

	İnformativ
✓	poetik

Zəngin adam; Zəngin ev; Zəngin xəzinə; Zəngin ölkə və s.

Buqələmun rəngini niyə dəyişir?

46	☐ Həqiqi ☐ Məcazi mənadadır. "İşıqlı" sözünün məcazi mənada işləndiyi istənilən cümlə. Onun işıqlı gələcəyi var. Onun işıqlı baxışları saf mənəviyyatından xəbər verirdi.
47	IV abzas "Yalnız XIX əsrin 30-cu illərində mikroskop altında aparılan tədqiqatlardan sonra bu dəyişikliyin, fenomenin əsl səbəbi bəlli olub" cümləsi ilə başlayan abzas "Yalnız XIX əsrin 30-cu illərində" ifadəsi ilə başlayan abzas
48	Fransız alimi Anri sübuta yetirib ki, hər şey heyvanın dərisinin alt və üst qatındakı hüceyrələrdən asılıdır; Buqələmunun iki dəri qatı var; Bu qatlarda çoxlu rəng dəyişən hüceyrələr yerləşir; Buqələmun dərisinin rəngini emosional vəziyyətindən, temperaturdan və işıqdan asılı olaraq dəyişir məzmunlu və s. fikir
49	Buqələmunun rənginin dəyişməsinin əsas sistemi ilə sıx bağlı olan rəng dəyişən hüceyrələrdən asılı olması fikri öz təsdiqini tapmışdır. Bu hüceyrələr buqələmunun rəngini emosional vəziyyətinə və digər faktlara görə dəyişə bilir.
50	Bədii üslubun. Obrazlı nitq nümunəsidir. Sözün məcazi mənasından geniş istifadə edilir. Bədiilik yaradan söz və ifadələr öz əksini tapır. Bədii təsvir və ifadə vasitələrindən istifadə edilir məzmunlu və s. fikirlər

İki dost

56	Cümlə – Xan dünyagörmüş adam idi, dost-düşmənini çox sınaqdan çıxarmışdı (keçirmişdi).
57	sıxsan (sıxmaq) – Limonu sıxıb suyunu çıxardım. üzünə (üz) – Üzünə dəyən sərin meh əhvalını dəyişdi.
58	3-cü
59	Cəsarətlidirlər; İradəlidirlər; Qorxmazdırlar; Məqsədlidirlər; Cəfakeşdirlər; Fədakardırlar.
60	1-ci boş xanaya (✓) işarəsi qoyulur, 2-ci xana boş qalır. "Xəbər cümlənin baş üzvüdür"; "Xəbər mübtədaya aid iş, hərəkət, hökm, məlumat bildirir" məzmunlu cümlə yazılır.

Badminton

66	1. Azərbaycanda badminton 2. Badminton üzrə ilk Azərbaycan çempionu (Q. Hadıyev) haqqında 3. N. Mehdiyevanın İslam Ölkələri Qadınlarının İdman Oyunlarında yer tutması (III yer) haqqında və s.
67	Müddəa – Azərbaycan idmançıları badminton yarışlarında müəyyən uğurlar qazanıblar; Fakt – Q. Hadıyev, N. Mehdiyeva.
68	Hər il Uimbldon şəhərində İngiltərə birinciliyi uğrunda (açıq) badminton yarışları keçirilir (təşkil olunur) (İngiltərə birinciliyi uğrunda hər il Uimbldon şəhərində badminton yarışları keçirilir (təşkil olunur)).
69	Badminton sevilən idman oyunlarından biridir. Badminton kütləvi idman oyunlarından biridir.
70	İnformativ funksiyada işlənib. Başımıza oyun gəldi. (Başımıza oyun açma; Bir oyuna düşdük ki, gəl görəsən; Bu qədər oyun olmaz ki, Səfər bəy bizim başımıza gətirir. (B. Talıblı)

	Məmur və oğlan	
76	Qırırsan, atırsan, qırırsan, atırsan.	
77	*Sözün qarşılığı* Bağladı	*Qarşılığın cümlədə işlədilməsi* Ana ağzını bağladığı sandıqda ailə albomunu və məktublarını saxlayırdı. (O, evin qapısını da bağladı.)
78	Kəndlinin oğlu məmurdan ağıllı davrandı. Məmur fikirləşib danışsa idi, bütün bunlar baş verməzdi; (Əvvəl fikirləşmək, sonra danışmaq lazımdır. Məmur bu qaydaya əməl etmədiyi üçün pis vəziyyətdə qaldı.)	
79	Məmur kəndliyə yersiz məsləhət verir, Kəndli isə ona ağıllı cavab verir; Bu cavab məmuru hirsləndirir. Bir gün kəndlinin danası həmin məmurun bağına girir; Məmur bu fürsətdən istifadə edib əvəzini çıxmağa çalışır; Ancaq o qisas almaq üçün fikirləşdiyi planı həyata keçirə bilmir və s.	
80	*Məmur* 1. Lovğadır. 2. Özünü hamıdan ağıllı sayır. (Kinlidir, kobuddur.)	*Kəndli* 1. Hazırcavabdır. 2. Ağıllıdır. (İşgüzardır, sadədir.)
	Ətrafdakı insanlar	
86	Nikbinlik Nikbinlik həyatın çətinliklərini dəf etməkdə insana kömək edir.	
87	Nəzarətçi (nəzarətçilər), çünki qarının qatarda biletsiz getməsinə göz yumurlar.	
88	Mətndə nikbinlik və insanlara inam hissi təbliğ olunur; Nikbinlik insana güc verir; Nikbin insanlar həyatın çətinliklərini asanlıqla dəf edə bilirlər; İnsan həyatdan zövq almağı bacarmalıdır; İnsanlara inanmaq, onları sevmək lazımdır; İnsanlara olan sevgi və inam həyatı daha mənalı edir və s.	
89	Həqiqi mənada yaylığını düzəldərək ■	Məcazi mənada ziyan vurur ▲ bəraət qazandıraraq ●
90	*Səbəb* 1. Qarı çox səmimi idi. 2. Hər zaman ətrafda xeyirxah insanlar tapılır	*Nəticə* 1. İnsanlar ona inanırdı. 2. Qarı pulsuz, biletsiz səyahət edə bilirdi. (Qarıya qayğı göstərilir)
	Xilas, yoxsa təhlükə?	
96	Uzun müddət yaxşı saxlanıldıqda xarab olmur; Gözəl görkəmə malik olur; Kəsilib saxlandıqda rəngini dəyişmir; Bu məhsullara qurdlar və bakteriyalar hücum çəkmir (təsir edə bilmir).	
97	*Nəticə hissəsinə aid boş xanaya yazılır:* Genetik modifikasiya olunmuş məhsulların istehsalını genişləndirmək təklif edilir. Yaxud çıxış yolu kimi genetik modifikasiya olunmuş məhsulların istehsalı təklif olunur. *Səbəb hissəsinə aid boş xanaya yazılır:* GMO məhsullarının sonrakı nəsillərə göstərəcəyi təsirlə bağlı şübhələr yaranır. Yaxud GMO məhsullarının sağlamlıq üçün təhlükə yaratdığı güman edilir.	
98	*Müddəa:* Heyvan və bitkilərin üzərinə başqa orqanizmlərin genləri köçürülməklə onların ətraf mühitə davamlılığı və məhsuldarlığı artırılır. *Fakt:* İlandan alınmış genin qarğıdalıya köçürülməsi *Müddəa:* Geni dəyişdirilmiş bitkilər bəzi xüsusiyyətlərinə görə fərqlənir. *Fakt:* Ziyanvericilərə qarşı müqavimət əldə edir və s. *Müddəa:* GMO məhsulların sağlamlıq üçün yaratdığı təhlükələr araşdırılır və ciddi narahatlığa səbəb olur. *Fakt:* ABŞ-da sağlamlıqla bağlı problemin yaşanması *Müddəa:* Bəzi dövlətlər GMO qidalara qarşıdır. *Fakt:* Azərbaycan Respublikası	
99	"Hansı üstünlüklərə malikdir?" hissəsinə yazılır: aid boş xanaya yazılır: • Məhsuldarlığı yüksəkdir. • Soyuğa davamlıdır. (Ziyanvericilərə qarşı davamlıdır ziyanvericiləri məhv etmə xüsusiyyətinə malikdir.)	"Hansı problemlər yaradır?" hissəsinə aid boş xanaya • Gələcəkdə nələrə səbəb olacağı məlum deyil. • Əhali qıda mənşəli sağlamlıq problemləri ilə üzləşir. (Ölümlə nəticələnə bilən kəskin allergik reaksiya yarada bilir.)
100	"Məcazi məna" ifadəsinin qarşısındakı boş xanaya (✓) işarəsi qoyulur. Dağın ətəyində yol haçalanırdı və s.	

Tornado

106	İnsanların həyatı təhlükə qarşısında qalır (insanları sovurur), texnikanı (əşyaları) sovurur. Canlılar məhv olur.
107	Yağış, külək, gecə, gündüz, isti, soyuq, fırtına, zəlzələ, sunami və s.
108	1. Bədii üslubdadır, Obrazlılıq müşahidə olunur (Emosionallığa, mətnaltı mənaya, çoxmənalılığa yol verilmişdir; Bədii təkrirlərdən istifadə olunmuşdur; Ahəngdar dildədir və s.); 2. Xalq dilinə yaxındır (Funksional üslubdur); 3. Publisistik üslubdadır (Fikrin aydınlığı, anlaşıqlılığı müşahidə olunur).
109	Sovrulmuş əşyaları havada fırladır, sonda məhv edilmiş, zədələnmiş vəziyyətdə harasa atır.
110	*Sözün qarşılığı*: qoruma, müdafiə, saxlama *Sözün mətndəki mənada başqa cümlədə işlədilməsi*: Obyektin mühafizəsi üçün iki nəfər təyin edildi.

Turşulu yağışlar

116	günəş və külək enerjisindən istifadə; şəxsi avtomobillər əvəzinə, ictimai nəqliyyat vasitələrindən və ya velosipeddən istifadə etmək; elektrostansiyalarda, metalərimə sobalarında və nəqliyyatda təmizləyici qurğulardan istifadə və s.
117	Turşulu yağışların qarşısı müəyyən qədər alınır. Turşulu yağışların qarşısı alınar: Ekoloji tarazlıq pozulmaz.
118	1. Bədii üslubdadır (Obrazlılıq müşahidə olunur; Emosionallığa, mətnaltı mənaya, çoxmənalılığa yol verilmişdir; Söz sırasının pozulmasına yol verilmişdir; Ahəngdar dildədir və s.) 2. Funksional üsluba aiddir (Xalq dilinə yaxındır). 3. Publisistik üslubdadır (Fikrin aydınlığı, anlaşıqlılığı müşahidə olunurvə s.)
119	Uzun illər ərzində nadir hallarda baş verən bu yağışlar sənayenin sürətli inkişafından sonra artmağa başlamışdır.
120	*Sözün qarşılığı*: lazımlı (vacib, əsas, zəruri və s.) *Sözün mətndəki mənada başqa cümlədə işlədilməsi*: Binaların tikintisini başa çatdırmaq üçün zəruri tədbirlər görüldü.

Ömürlük xatirə

126	Mümkün doğru cavab nümunələri: İnsan yalnız özünü deyil, ətrafdakı insanları da düşünməlidir.(Qəlbində mərhəmət hissi olan insan əsl insandır.)
127	bəzən ayaq saxlamağı, ətrafa nəzər salmağı, köməyə ehtiyacı olana əl uzatmağı və s.
128	Mümkün doğru cavab nümunələri: 1. Əlil arabası aşan qardaşını tək qaldıra bilmirdi. 2. Özünə çox bahalı maşın aldı. 3. Onu yerdən qaldırmağa gücü çatmadı. 4. Maşının əzilmiş hissəsini düzəltdirmədi.
129	parıldayan, işıldayan, par-par yanan, işıq saçan və s.
130	2. Əlildir, arabaya məhkumdur; 3. Kiçik qardaş; 5. İş adamı

Bəhlulun divanəliyinin səbəbi

136	Vəziyyətdən çıxış yolu axtarır (tapırlar)
137	dərrakəli, şüurlu – Səməd kiçik olsa da, çox dərrakəli idi.
138	Məşhurlaşmağa, (tanınmağa, populyar olmağa və s.).
139	1. Bəhlulu lətifə qəhrəmanı edən səbəblər 2. Təklifin rədd edilməsi (çətin vəziyyət, çıxış yolunun axtarılması) 3. Divanə kimi tanınmaq
140	Əyilməzdir; Qorxmazdır; istedadlıdır; Yoxsulların; Əzilənlərin müdafiəçisidir və s.

	Qəzet
146	"informativ" ifadəsinin qarşısındakı boş xanaya (✓) işarəsi qoyulur. Xəbər cümlənin baş üzvüdür tıplı cümlələr. ("Xəbər" sözü cümlə üzvü kimi işlənməlidir.)
147	1. Ən geniş yayılmış fikirlərdən biri budur ki, ilk qəzet bizim eradan əvvəl 59-cu ildə Romada nəşr olunub. 2. Digər versiyaya görə, 1900 il əvvəl Çində "Paytaxt xəbərləri" dünyada ilk xəbər qəzeti hesab olunur.
148	1. B.e.ə. nəşr olunub. 2. Əl ilə yazılıb. 3. Mətbuat orqanı sayılır. 4. İnformasiya məqsədi daşıyıb. 5. Çap üsulu ilə nəşr olunub.
149	6-cı və 7-ci abzaslar
150	Ölkə başçılarının daxildə və xaricdə nə baş verdiyini bilmək istəkləri; Tacirlərin mal göndərdikləri ölkənin təhlükəli olub olmamasını bilmək istəkləri; İnsanların ölkədə və ölkədən kənarda baş verənləri bilmək istəkləri.
	Eldorado
156	Digər ispan səyyahları da onun ardınca Avropaya yollandılar.
157	Var-dövlət qazanacaqlarına ümid edirdilər (Var-dövlət əldə etmək istəyi və s.).
158	Lakin yüksək zümrənin nümayəndələri həddən artıq var-dövlətə sahib idilər.
159	Həmin ölkəni tapan olmadı (Eldorado tapılmadı; Eldoradonu tapan olmadı; Daş-qaşla, qızılla olan ölkəni tapa bilmədilər) məzmunlu fikirlər
160	*Şeir:* Bədii üslubdadır (Obrazlı nitq formasıdır; Nəzm şəklindədir; Sözün məcazi mənasından istifadə edilmişdir; Bədii təsvir və ifadə vasitələrindən geniş istifadə olunub) məzmunlu fikirlər *Mətn:* Publisistik üslubdadır (Aydındır; Anlaşıqlıdır; Hamı tərəfindən başa düşüləndir) məzmunlu fikirlər *Oxşar cəhətlər:* Xalq danışıq dilinə yaxındır (Fonetik normaya tabedir) məzmunlu fikirlər
	Pöhrə və sarmaşıq
166	"Məcazi mənadadır" ifadəsinin qarşısında (✓) işarəsi qoyulur. O, taxtanı mişarla kəsir.
167	Ona görə böyüməmişdi, boy atmamışdı, bapbalaca qalmışdı.
168	könlünə dəyməmək, qəlbinə toxunmamaq (ürəyini qırmamaq, ürəyini sındırmamaq, incitməmək, qəlbini qırmaq) və s.
169	Balaca pöhrə – sədaqətli (dostpərəst); Sarmaşıq – xəyanətkar (başqasının hesabına yaşayan)

	Cümlə	*Aid olduğu üslub*
170	Sarmaşıq soyuqdəymə, astma, bronxit kimi xəstəliklərin müalicəsində faydalıdır.	Elmi üsluba aiddir.

Qəbul imtahanlarının modelinə uyğun mətn tapşırıqlarının ehtimal olunan cavabları

Dəniz sularındakı sabitlik

1.	dəniz sularının rəngi
2.	tərəflərə, səmtlərə
3.	su, dəniz ifadəsindən

Bitkilər və fotosintez

1.	*Mətnin aid olduğu üslub* — publisistik *Mətnin aid olduğu üslubun xüsusiyyətləri* — Hamı üçün anlaşıqlıdır; (Dili aydın və səlisdir.)
2.	Bitkilər (insanlar kimi) öz qidalarını özləri istehsal edə bilir. Bitkilərin öz qidalarını özlərinin istehsal etməsi kəşf nəticəsində məlum olmuşdur.
3.	Bitkilərin fotosintezlə qidalandığına, bitkilərin öz qidasını özlərinin istehsal etdiyinə və s.

İlk kompüter proqramının yaradıcısı

1.	*Səbəb* — Adanın Çarlz Bebbicin emalatxanası və hesablama maşınının işi ilə tanış olması *Nəticə* — Daha mürəkkəb hesablamalar apara bilən maşın yaratmaq haqqında fikrə düşməsi; Hər iki alimin birlikdə çalışması; Yeni ideyaların yaranması; Müasir proqramlaşdırmanın əsasının qoyulması; Hesablama maşının işinə hərfləri göstərmə və musiqi səsləndirmə funksiyalarının əlavə etmək fikrinin yaranması. *Qeyd:1* Şagirdin cavabında "daha mürəkkəb hesablamalar apara bilən maşın yarandı", "yeni kompüter yarandı" kimi fikirlər yanlış hesab edilir. *Qeyd:2* Şagirdin cavabında ideyaların, fikrin yaranması kimi məsələlər doğru hesab edilir.
2.	Ada sanki ovsunlanmışdı; Adanı heyrət bürümüşdü; Ada gözlərinə inanmırdı; Ada heyrətdən donub qalmışdı; Ada təəccüblənmişdi; Adanı təəccüb bürümüşdü; Gördükləri marağına səbəb olmuşdu; Bu maşınlar onun çox xoşuna gəlmişdi və s.
3.	*Əsas mətnin xüsusiyyəti:* Publisistik üslubdadır; Fikir aydın, anlaşıqlı, təsirli ifadə edilmişdir; Hər kəs tərəfindən başa düşüləndir; Terminoloji ağırlıq yoxdur. *Oxşar xüsusiyyətlər:* Mücərrəd obrazlılığa malik deyil; Ədəbi dilin normalarına əməl edilmişdir; Terminlərdən istifadə edilmişdir; Ədəbi dil nümunələridir. *Çərçivədəki mətnin üslubi xüsusiyyəti:* Elmi üslubdadır; Fikirlər dəqiq və konkretdir; Sıx terminologiyaya malikdir; Şərhetməyə əsaslanır və s. *Qeyd:* Mürəkkəb cümlələr və modallıq bildirən sözlərin çox işlənməsi elmi üslubun xüsusiyyətləri olsa da, mətndə mürəkkəb cümlə və modal sözlər işlənməmişdir. Buna görə də belə fikirlər yazılarsa, cavab yanlışdır.

Bitkilərin qışda tənəffüs etməsi

1.	*Səbəb*	*Nəticə*
	Bitkilər qışda yarpaqlarını tökür; Bitkilər yarpaqsız qalır; Tənəffüs orqanını itirir; Bu proses üçün lazım olan orqan olmur; Yarpaqda lazım olan xlorofil olmur nümunələrə uyğun cavablar	
		Bitkilər enerji əldə edir; Qışda yaşamlarını təmin edir; Qışda məhv olmur; Bitkilər qışda sağ qalır; Həyatlarını davam etdirir nümunələrə uyğun cavablar
2.	Yarpağını tökən bitkilər qışda fotosintez prosesi (fotosintez, tənəffüs, tənəffüs prosesi) həyata keçirə bilməz, çünki bunun üçün yarpaqlardakı xlorofillərə ehtiyac (gərək, tələbat, tələb, zərurət) vardı.	

3.	*Həqiqi mənada*	*Məcazi mənada*	*Sözün digər mənada (həqiqidirsə, məcazi; məcazidirsə, həqiqi) işlədilməsinə aid nümunə*
	✓		Qohumlar arasında *isti münasibət* var idi. O bizə *isti münasibət* bəsləyirdi. Əllər soyuq olsa da, *ürək isti olmalıdır.* *İsti yuvası* sevinc dolu səslərlə aşıb-daşırdı. Onun *isti baxışları* məni cəsarətləndirirdi .

Qeyd: "İsti nəfəsi ilə soyumuş əlini isidirdi" tipli cümlədə işlənmiş *"isti"* sözü həqiqi mənalıdır. Digər məqamlarda *"İsti nəfəs"* kontekstindəki *"isti"* sözü məcazi mənalı kimi qəbul edilməlidir.

Qış yuxusuna gedən heyvanların qidalanması

1.	*Səbəb*	*Nəticə*
	Bədən temperaturunu, ürək ritmini zəiflədirlər; Bəzi həyati funksiyalarını zəiflədirlər; Heyvanların qış yuxusuna getməsi.	
		Enerji əldə edirlər; Qışda yaşamlarına davam edirlər; Qış boyu sağ qalırlar.
2.	Lazım olan; vacib olan; gərəkli olan; vacib; lazım; gərəkli; gərək olan; ehtiyac olan; onlar; heyvanlar (bu heyvanlar); heyvan orqanizmi (qış yuxusuna gedən heyvanlar, qış yuxusu zamanı, yatdıqları zamanda); həyatda qalmaq üçün lazım olan; buna görə də minimum miqdarda enerjini isə bədənlərinə topladıqları yağları yandıraraq əldə edirlər; qazanırlar; yığırlar alırlar kimi ifadələr yazılır. *Qeyd:* 1-ci boşluq – xərclədikləri; qalan; yığdıqları; itirilən (itirdikləri); yerdə qalan; çox az; bədənlərindəki; sərf edilən; orqanizmdə olan; orqanizmdəki 2-ci boşluq – ödəyirlər; təmin edirlər; sonra; qidalanırlar; qışa hazırlaşır; tədarük görürlər; təmin edirlər, tamamlayırlar; ötürürlər; parçalayırlar kontekstə uyğun deyil.	

3.	*Həqiqi mənada*	*Məcazi mənada*	*Sözün digər mənada (həqiqidirsə, məcazi; məcazidirsə, həqiqi) işlədilməsinə aid nümunə*
	✓		*Yatmış vicdanların* oyanması çox çətin olur; Bir müddətdən sonra *külək yatdı;* Gecənin səssizliyində *təbiət sanki yatmışdı;* O, güllələrdən qorunmaq üçün *aşağı yatdı;* *Bəxti yatmaq, qəflətdə yatmaq, həbsdə yatmaq, dükanlarda malların yatması, fil qulağında yatmaq*

Yuxu necə yaranır?

1.	*Mətnin üslubuna uyğun olmayan cümlə*	*Həmin cümlənin aid olduğu üslub*	*Cümlənin aid olduğu üslubun səciyyəvi xüsusiyyətləri*
	Şirin yuxu insanı öz qoynuna alaraq ənginliklərə aparır və hər şeyi unutdurur.	Bədii	Obrazlılıq, emosionallıq, məcazilik, bədii təsvir və ifadə vasitələrindən istifadə (ritorik sualdan istifadə), epiqraflardan (sitatlardan) geniş istifadə və s.
2.	Yuxu müddəti bütün insanlarda eynidir.		
3.	*Səbəb*	*Nəticə*	
		İş qabiliyyəti azalır; Sinir sistemində pozğunluq baş verir; Beyin yorulur.	
	Seçilən məkanda sakitliyin olması; İşıqların söndürülməsi; Beyindəki yorucu fikir və düşüncələrin uzaqlaşdırılması; İnsanların normal sinir sisteminə malik olması.		

İnsan niyə yaşlanır?

1.	*Mətnin üslubuna uyğun olmayan cümlə*	*Həmin cümlənin aid olduğu üslub*	*Cümlənin aid olduğu üslubun səciyyəvi xüsusiyyətləri*
	Yaşlanmaq fırtınalı həyatın limanıdır.	Bədii	Obrazlılıq, emosionallıq, məcazilik, bədii təsvir və ifadə vasitələrindən istifadə (ritorik sualdan), epiqraflardan (sitatlardan) geniş istifadə və s.
2.	Müasir dövrdə insanların cavan qalmaq istəyi müxtəlif vasitələrlə tamamilə həll olunub.		
3.	*Səbəb*	*Nəticə*	
	1. Yaşlanma insan doğulduğu andan bədənin "proqramlaşdırılmış" fəaliyyətidir; 2. Hormonların qarşılıqlı təsiri nəticəsində baş verir; 3. DNT-də baş verən müəyyən proseslər bilavasitə təsir edir.		
		Vaxtsız yaşlanmanın qarşısını alır; Yaşlanmanı gecikdirir.	

Kompüterlərin inkişaf tarixindən

1.	istismar – istifadə, istehsal – tərtib olunmuş, yaradılmış Bu sözdən əvvəl "hesablama maşını", "elektron hesablama maşını" kimi ifadələrdən istifadə olunurdu. Həmin maşınlar əvvəlcədən tərtib olunmuş (yaradılmış) xüsusi proqramlar əsasında müxtəlif informasiya proseslərini yerinə yetirir.	
2.	*Səbəb*	*Nəticə*
	Bir sıra elektron hesablama aparatları model quruluşa malikdir.	Bu qurğular informasiyanın emalı prosesini tez və rahat həyata keçirir; hesablamanın tezliyini artırır.
	İnformatikanın tarixi kompüterlərin yaranması və inkişaf mərhələlərini, aparat və proqram vasitələrini əhatə edir.	İnformatikanın tarixi kompüter texnikasının inkişaf tarixinə uyğundur; İnformatikanın tarixi ilə kompüterin inkişaf tarixi oxşardır; Kompüterin inkişafı informatika elminin bir hissəsidir.
3.	*Müasir* sözü ilə başlayan cümlə	

İnsan və təbiət

1.	Təbiəti (təbiətdəki şəraiti) yaxşılaşdırır, (Təbiətdə müəyyən dəyişikliklər edir; Təbiəti istifadəyə hazırlayır) və s.
2.	

	Üslubi baxımdan səhv söz	*Həmin sözün işləndiyi cümlənin düzəliş edilmiş yeni forması*
1.	eəldləşir	İnsanların texniki imkanları artır, beləliklə, təbii şəraitin dəyişməsi də sürətlənir.
2.	vəzifələrdən	Qlobal istiləşmə də təbiətdə iqlim dəyişikliyinə yol açan əsas səbəblərdən (amillərdən) biridir.

	Səbəb	*Nəticə*
3.	İnsan səhra və yarımsəhralara su çəkir, qoruyucu meşələr salır.	Təbii şəraitin dəyişməsi də sürətlənir.
	Atmosferdə istilik effekti yaradan toz və qazlar toplanır .	Qlobal istiləşmə baş verir.

Adı Avropa tarixinə qızıl hərflərlə yazılan türk sərkərdəsi

1.	tabe etmişdir (məcbur etmişdir) müqəddəratı (məqsədi)
2.	1. Bizans qaynaqlarında mərhəmətsiz hökmdar kimi xatırlanır. 2. Avropalılar ona qoşularaq azadlıq mübarizəsi aparırlar. Onu "Tanrının pisliklər üzərinə enən qırmancı adlandırırlar".

	Səbəb	*Nəticə*
3.	Attila avropalılara azadlığın nə olduğunu anlatdı.	Zülm içində boğulan Avropa xalqları Attilaya qoşuldular.
	Öz xalqının mənafeyini düşünürdü.	Avropanın qapılarını türkün üzünə açdı.

Ölkəmizin ən böyük çayları

1.	Kür çayı Azərbaycanı ikiyə bölür.
2.	Əkinçilik inkişaf edir; Elektrik enerjisi əldə edilir; Çayların kəndlərə və təsərrüfata vurduğu ziyanın qarşısı alınır.
3.	

Səbəb	*Nəticə*
Kür çayı üzərində möhkəm bəndlər tikildi, kanallar çəkildi.	Kür daha faydalı çaya çevrildi.
1970-ci ildə Araz çayı üzərində Araz su qovşağı tikilmişdir.	Naxçıvan MR-ə və İrana elektrik enerjisi verilir.

Dəyirman daşları

1.	Yaxşı ki, kənd camaatı arasında uzaqgörən, tədbirli adamlar varmış.
2.	*Cümlənin üslubi xüsusiyyətləri* / *Fikrin nümunə ilə əsaslandırılması* 1. Məcazilik / Çörək itirən çörək tapmaz. 2. Metafordan istifadə / Bu dəyirman daşları neçə-neçə nəslə çörək verib.
3.	"Saxla samanı gələr zamanı" *Seçim əsaslandırılır:* Atalar sözündə uzun müddət saxlanılan bir əşyanın nə vaxtsa gərəkli olacağı bildirilir. Mətndə də Murtuz hamının lazımsız hesab etdiyi daşları uzun müddət saxladıqdan sonra dəyirman tikintisində istifadə olunan həmin daşlar kəndin bütün əhalisi üçün faydalı olur.

Daha qiymətli olan

1.	Gözütoxluqdur; Maddi şeylərə dəyər verməməkdir və s.
2.	Acgöz deyil; Utanaq; Çəkingən deyil (Cəsarətlidir; Fürsətləri dəyərləndirir; Düşüncəlidir; Nəticə çıxarmağı bacarır; Araşdırıcıdır) və s.
3.	I ⇄ II

Kəlağayı

1.	Orta əsrlərdə Azərbaycan ərazilərində kəlağayı istehsal edən (hazırlayan, toxuyan) kiçik müəssisələr mövcud olmuşdur.
2.	İran şahı I Daranın zamanında saray qadınları kəlağayıdan istifadə etmişlər; Londonda keçirilən ümumdünya sərgisində kəlağayı ustası gümüş medal və xüsusi diplomla mükafatlandırılıb; (XVIII əsrdə başqa ölkələrə 400 tona qədər ipək və kəlağayı ixrac olunurdu.)
3.	Kəlağayının hansı ustaya məxsus olduğu bilinirdi. (Kəlağayının hansı usta tərəfindən istehsal olunduğu bilinirdi.)

Fədakar ana

1.	1. Mətnin üslubuna aid olmayan cümlə: Su tükənməyən və bərpa oluna bilən təbii sərvətdir. 2. Cümlənin aid olduğu üslub: elmi üslub. 3. Həmin üslubun xüsusiyyətləri: konkretlik, məntiqilik, modallıq bildirən sözlərdən istifadə, mürəkkəb cümlələrdən istifadə və s.
2.	Ana kenquru kəndliyə tərəf dönüb içdiyi su üçün sanki kəndliyə "təşəkkür" etdi.
3.	*Səbəb* Su tapılmırdı; Meşə heyvanları kəndlərə axışırdılar; Dəhşətli quraqlıq idi. *Nəticə* Ana kenquru suya toxunmadı (Kəndlinin gözləri yaşla doldu; Yazıq-yazıq kəndliyə baxdı; Kəndlinin tüfəng açmasından qorxmadı; Ana kenquru balası üçün hər şeyə hazır idi; Ölümü gözə alaraq balasına su içirdi).